Sven Wimnell 22 juli 2020:
Brysselavtalet, Sverige från franska revolutionen 1789. Skattereformer, levnadskostnader, bostadsbidrag som kompensation för för höga inkomstskatter. Utrikes och inrikes DN-artiklar 1-17 juli 2020

http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzh.pdf

Sven Wimnell 22 juli 2020:
Brysselavtalet, Sverige från franska revolutionen 1789. Skattereformer, levnadskostnader, bostadsbidrag som kompensation för för höga inkomstskatter. Utrikes och inrikes DN-artiklar 1-17 juli 2020
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzh.pdf

Innehåll:

5 **Kapitel 1: Brysselavtalet och Sverige från franska revolutionen 1789 fram till slutet av 1970-talet, skattereformer, levnadskostnader, underskott och överskott i hushållsbudgetarna, bostadsbidrag som kompensation för för höga inkomstskatter. Och det partierna glömt.**

6 Brysselavtalet är början på en ny historia

8 Ledare: EU:s principer fick vika för coronamiljarderna

10 Sverige från franska revolutionen 1789 fram till slutet av 1970-talet

13 Sveriges regeringar under 100 år

15 Kompensation vid de lägsta inkomsterna för allrtför höga inkomstskatter till följd av låga grundavdrag.

16 1970 års skattereform

17 1990 års skatterefom

17 Levnadskostnader

21 Fastighetsskatter och förmögenhetsskatter.

23 Nyss har nämnts om kapital

23 Levnadskostnader 2020

30 Underskott och överskott i hushållsbudgetarna

40 Innehåll i: Sven Wimnell 22 april 2019:
Bostadsbidrag för barnfamiljer och nya för barnlösa. Bostadstillägg för pensionärer. Utredningar om verksamheter som styr världen. Vårbudgeten 2019.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzze.pdf

44 Barnfamiljer med bostadsbidrag. Förslag för 2019

44 Bostadsbidrag för barnlösa i åldrar över 29 år upp till pensionsåldrar. Förslag för 2019

46 Socialförsäkringsbalken

46 Bostadtillägg och garantipension för pensionärer. Verkan av kapital

47 Varken regeringen, myndigheterna eller de politiska partierna har några offentliga redovisningar om pensionärernas levnadskostnader, i förhållande till inkomster, skatter och bidrag som gör att det går att bedöma skäligheten i de regler som gäller.

47 Skatteverket.se

48 Finanspolitiska rådets skatteförslag

50 Regeringen, politiska partier och politiska organisationer o d klarar för det mesta att hitta politiska problem och förslag, men en del saker känner de inte till eller bryr sig om.

Inom projeket om samhällsplaneringens problem har hittats saker som andra försummat. Påminneler om sådant har gjorts i dokumentet 15 maj 2020 som regeringen fått men inte tycks ha uppfattat.

Ministrarna bör sätta sig in i problemen och åtgärda. Ladda hem dokumentet och begrunda påminnelserna i kapitel 1.

51 Kapitel 2: DNs huvudledare och DNs debattartiklar 1-17 juli 2020

116 Kapitel 3: Utrikes och inrikes DN-artiklar 1-17 juli 2020

117 Utrikes DN-artiklar 1-17 juli 2020

964 Inrikes DN-artiklar 1-17 juli 2020. Börjar på sidan 964

-1940

Kompensation vid de lägsta inkomsterna för alltför höga inkomstskatter till följd av låga grundavdrag.

Skattereformen 1970 handlade om att ersätta det gamla sambeskattningssystemet med särbeskattning. Det hade varit möjligt att i någon mån göra fördelningen efter skatteförmåga, men det blev att inkomstskatten skulle vara lika för alla med samma inkomst men progressiv så att skatterna blev högre vid högre inkomst. En ledande folkpartist var vid fråga mycket noga med att det skulle vara så.

Det följde med vid 1990 års skattereform. Och politikerna har inga bekymmer med de svåra konsekvenser som uppstår.

Årliga levnadskostnaderna är nu cirka 170 000 kr för ensam förvärvsarbetande utan barn och för makar/sambor tilllsammans cirka 262 000 kr (2x131 000). Om makarna var för sig har samma inkomst som en ensamstående har makarna tillsammans 2x39 000 kr= 78 000 kr mera disponibelt i plånboken sedan inkomstskatter och levnadskostnarna betalats.

Det räcker för årskostnaderna för två barn, men alla makar/sambor har inte barn.

Det här gäller när ensamma har inkomster över cirka 18 000 kr per månad och makar var för sig cirka 11 000 kr per månad.

Vid lägre inkomster blir det underskott i hushållsbudgeterna. Underskotten beror bl a på låga grundavdrag som år högst cirka 36 000 kr /år 2020, dvs högst cirka 20 % av lägsta rimliga levnadskostnader 170 000 kr för ensamma.

Det hjälper inte att ändra grundavddrag. För att det ska bli någon förbättring för de lägsta inkomsterna mäste införas något som gäller de horisontella fördelningarna och lämpligt är att införa regler om bostadsbidrag.

Det finns bostadsbidrag för barnlösa ungdomar under 29 år, med låga inkomster. En tid fanns bostadsbidrag också för barnlösa över 29 år men de avskaffades i ovist nit.

Bostadsbidrag för äldre barnlösa upp till pensionsåldern bör snarast införas. De ska inte betraktas som bidrag utan som kompensation för alltör låga grundavdrag vid låga inkomster.

De kan göras i princip som för yngre där bostadsbidragen är gjorda med hänsyn till skillnaderna i bostadskostnad för ensamma och makar/sambor. Det behandlas mer utförligt i det följande

Kapitel 1: Brysselavtalet och Sverige från franska revolutionen 1789 fram till slutet av 1970-talet, skattereformer, levnadskostnader, underskott och överskott i hushållsbudgetarna, bostadsbidrag som kompensation för för höga inkomstskatter.
Och det partierna glömt.

”Brysselavtalet är början på en ny historia”

DN ONSDAG 22 JULI 2020

DN. DEBATT 200722
Natten mot tisdagen slöts ett historiskt avtal mellan EU-länderna. Räddningspaketet är inte bara ett svar på coronakrisen och dess ekonomiska efterverkningar, utan också en fingervisning om framtidens politik, skriver Sverker Sörlin, professor i miljöhistoria.

”En historisk dag för Europa!”, twittrade Emmanuel Macron. Ja, men inte bara för Europa. Avtalet i Bryssel är i själva verket ett tecken på en historisk förskjutning av politikbegreppet och en fingervisning om vad vi kan vänta av politiken i det nya och helt annorlunda århundrade som vi alltmer börjar inse att vi lever i. Det är en större och rikare form av politik. Och det beslut som just tagits har tydligare än någon annan enskild politisk handling hittills förmått fånga hur de kriser som vi nu upplever tillsammans kan hanteras – om de alls ska kunna lösas.

Det yttre motivet för att agera på en ekonomisk skala världen förut aldrig skådat är en pandemi och dess följder. Men det enorma stödprogrammet har potential att inte bara att rädda Europa, eller för den delen euron som de mest klentrogna försökt göra gällande. Avtalet bygger på att genomföra en ny fas i moderniseringens historia. Det vilar faktiskt på något så otidsenligt som en politisk idé om att det är möjligt att ta sig ur kriser och tänka sig framtiden som radikalt annorlunda och bättre. Inte en återgång till det normala 2019, utan en politik för den värld vi ska leva i.

Europa gör detta samtidigt som Kina och USA väljer helt andra vägar. Dessa kolosser lever ännu kvar i en realpolitik som vilar på kontroll av naturresurser, särskilt fossil energi, och exklusiv nationell säkerhet. De för ett farligt geopolitiskt nollsummespel som successivt höjer konfliktnivån och inte erbjuder någon lösning på klimatkrisen. Den åsidosätter också mindre staters intressen och mänskliga fri- och rättigheter överallt.

Brysselavtalet är bekräftelsen på att det ”slut på historien” som Francis Fukuyama förkunnade med sin bok 1989 var en alldeles felaktig idé. I Bryssel den 21 juli 2020 är historien tillbaks på världens scen. Den skapas mitt framför våra ögon.

Och det sekel som våra barn ska leva i dess helhet kommer att vara i alla delar lika storslaget, tragiskt och märkvärdigt som det vi nyss lämnade bakom oss.

Och det skapas av människorna själva i ännu fler och djupare betydelser än det förra som innebar demokratins födelse och genombrottet för jämställdhet och frihet.

Man bör se på Brysselavtalet som den punkt där flera förut åtskilda kriser och processer möts. En nivå är den globala, geopolitiska nivån där Europas väg innebär bevarad välfärd och solidaritet med svårt coronadrabbade länder, men samtidigt ett delat ansvarstagande för världens gemensamma klimatsäkerhet.

En annan är den nationella politikens nivå. Dagordningen under det senaste årtiondet har satts av populister som förenas av sin misstro mot överstatliga lösningar och förakt för mångfald och skapande. De har lyckats pressa liberala, gröna och reformistiska krafter över hela det

politiska spektrum att kompromissa med sin insikt att lösningarna på de flesta stora utmaningar kräver inte bara samarbete utan också investeringar. Att bygga det tjugoförsta århundradets samhälle är inte billigare än att bygga nittonhundratalets. Gröna infrastrukturer, digitalisering, välfärd och omsorg är just vad våra resurser behövs till.

Att avskaffa fossila bränslen på ett eller ett par årtionden är en extrem utmaning som kommer att mobilisera Europas budgetar, företag och hushåll som om det rådde krig. Men det är den klokaste investering vi kan göra och även den mest fredsbefrämjande och den som allra bäst säkrar liv, hälsa och välstånd.

Den tredje och den mest grundläggande är den nya politiska nivå som erbjuds av begreppet antropocen. Tanken är nu välbekant. Världens samhällen och människor har blivit den största verkande kraften på planetär nivå, större än naturens egna processer. Vi deltar alla i omgestaltningen av jorden och alla dess livsuppehållande system. Jorden själv har därmed blivit en del av oss, en politisk aktör, omöjlig att tänka bort.

Hittills har vi mest av allt skadat jorden och de livsuppehållande systemen och vi hotar nu planetens gränser. Den antropocen vi lever i är också orättvis och ohållbar. De rikaste och största skadar mest och bär det största ansvaret – utan att ta det. Den kloka vägen ut är att göra det möjligt att bygga välfärdssamhällen som inte bygger på orättvisa uttag av gemensamma resurser i atmosfären, världshaven, den biologiska mångfalden.

Antropocen politik är en historiskt ny politik för vårt nya århundrade. Begreppet introducerades år 2000 av Nobelpristagaren Paul Crutzen. På senare år har det kopplats allt närmare till en förståelse av ”global environmental governance”. En tidig milstolpe i detta tänkande var FN:s miljökonferens i Stockholm 1972. Men under många årtionden var detta ännu väsentligen en politik för miljön i snäv mening. Den levde åtskild från de stora sociala, ekonomiska och geopolitiska skeendena. Så kan det inte förbli.

Det är just därför avtalet är så väsentligt: det kopplar samman en hel kontinents politiska prioriteringar med en förståelse av det samtidiga och oupplösliga sambandet mellan alla dessa politiska nivåer. Den politik som här tar form är framprovocerad av en kris, men dess djupare och långsiktiga drivkrafter finns i en förståelse som för bara ett par årtionden sedan inte ens var möjlig att tänka. Den begreppsliggjordes, som så ofta, först inom forskning och idédebatt. Men verkligt genomgripande nya förståelser stannar sällan där. De omgestaltar den värld vi lever i och de skapar i en yttersta instans villkoren för vår framtid.

Beslutet i Bryssel bekräftar också vad vi länge vetat om kriser. De är påskyndare och förlösare. Pandemin, föregången av finanskrisen 2008–2009 och den underliggande klimat- och miljökrisen och de geopolitiska spänningar som ökar i Mellanöstern, Sydkinesiska havet,

Arktis – dessa kopplade kriser ser nu en politik födas som äntligen inger en smula hopp. Den politik som här tar form med Europa som global ledare och progressiv kraft har också en skala som gör den omöjlig att genomföra för enskilda länder. Den pressar tillbaks den samhällsundergrävande populismen.

Ända sedan Europa uppstod som politisk idé på 1600-talet har det förts en aldrig avstannande debatt om var ansvaret ska ligga. Hos nationalstaterna – furstarna, parlamenten – eller på en gemensam nivå?

Svaret har aldrig varit ett antingen-eller utan ett både-och. Men trenden går obevekligen mot ett mer och mer gemensamt ansvarstagande.

Sverige har klokt drivit på för rättsstatsmekanismen och ökat klimatåtagandena i avtalet. Men i övrigt har detta inte varit vårt lands största stund. Sveriges idéer ledde en gång utvecklingen. Nu förhandlar man med oss så att vi åtminstone inte bromsar den. Vad Europa nu genomför tillsammans är vår tids version av den politik för modernisering, välfärd, solidaritet och rättvisa som den svenska samhällsmodellen vilat på och som gjort Sverige till ett av världens mest framgångsrika och framsynta länder. Från Bryssel har det nu utgått ett budskap till världens folk och en av de platser där man borde lyssna mest uppmärksamt är Stockholm. Det är dags att bejaka.

Sverker Sörlin, professor i miljöhistoria, KTH "

"Ledare: EU:s principer fick vika för coronamiljarderna

DN ONSDAG 22 JULI 2020

Efter fyra dygns gastkramande toppmöte kom EU-ländernas - ledare på tisdagsmorgonen till slut överens. Det var kanske i sig en bedrift, och ambitionen att starta om unionens ekonomi efter coronavirusets härjningar är det inget fel på. Ett sammanbrott i Bryssel hade gett illavarslande signaler.

Men att det finns en uppgörelse betyder inte att det finns någon enighet, tvärtom präglades drabbningen av gräl och dåligt humör. Och slutresultatet har allvarliga brister.

Sifferexercisen kring pengar har dominerat rapporteringen. Under tiden har toppmötet kastat ett antal viktiga principer överbord.

Kraftfulla stimulanser finns redan på plats, exempelvis centralbanken ECB:s närmast gränslösa löften att köpa statsobligationer. Nu föds ändå en ”återhämtningsfond” på 750 miljarder euro, varav 390 miljarder ska pytsas ut som rena gåvor till medlemsländerna.

De ”fyra sparsamma”, däribland Sverige, ville egentligen att allt skulle vara lån. Eftersom Frankrikes president Emmanuel Macron och Tysklands förbundskansler Angela Merkel drev en gemensam linje hamnade kompromissen av naturliga skäl i deras härad.

Det bekymmersamma är att EU-kommissionen ska låna upp miljarderna på finansmarknaderna, och att länderna tillsammans

borgar för summan. Ett dåligt prejudikat skapas, som Merkel tidigare alltid varit emot. Syftet är primärt att rädda det skuldtyngda Italien, och det må vara lovvärt. Förhoppningen om goda strukturreformer och produktiva investeringar i utbyte är dock en illusion. Risken är uppenbar att pengarna går till medborgarlöner i stället för nya jobb.

Macron betraktar den kollektiva skuldsättningen som en fransk landvinning för framtiden. Återbetalning blir ett senare dilemma. EU-kommissionen är för sin del ytterligt nöjd med att paketet öppnar för att den tillåts ta in ”egna” skatter, även om de kallas avgifter, på till exempel plast. Ett ordentligt kliv i federalistisk riktning har tagits, sedan får folket tycka vad det vill om överstatlighet.

Stödet från coronafonden ska i teorin gå till de länder som har drabbats hårdast. Desto märkligare då att parametrarna som bestämmer nivån hämtats från före krisen när det gäller arbetslöshet och bnp. Sverige drar ett av de kortare stråna. Däremot gynnar det Italien, Spanien och andra Medelhavsländer, men också medlemmarna i Central- och Östeuropa som har haft relativt få smittade.

De fyra sparsamma försökte pressa fram villkor om att bidragsmottagare ska acceptera EU:s värderingar om demokrati, rättsstatliga principer och yttrandefrihet. Därav blir intet.(?)

Polens och Ungerns nationalkonservativa regeringar har redan gett sig på unionens grundbultar genom att underminera domstolarnas oberoende och ta kontroll över medierna. Coronakrisen har utnyttjats för att stärka det auktoritära greppet. För Macron och Merkel var EU:s ”enighet” kring återhämtningsfonden viktigare än att Viktor Orbán och hans polska vänner håller sig till demokratiska spelregler.

Parallellt med fonddebatten har också EU:s långtidsbudget lagts fast. Här får Sverige ett tröstpris i form av höjd rabatt på medlemsavgiften, men måste ändå betala mer för att fylla det hål som uppstått genom Storbritanniens utträde. En sorglig konsekvens av brexit är också förlusten av en tung svensk allierad även i kommande strider om ekonomi och frihandel.

Frankrike är toppmötets segrare, tillsammans med Italien, Polen och Ungern. Det finns det ingen större anledning att jubla åt.

DN 22/7 2020 "

Sverige från franska revolutionen 1789 fram till slutet av 1970-talet

Franska revolutionen 1789 är ett stort årtal i historien. Den ingick i försöken att avskaffa kejsares, kungars och furstars enväldiga makt och ersätta det med folklig makt. Drygt hundra år senare i början av 1900-talet bröt de demokratiska krafterna formellt igenom.

Svenske kungen Gustaf III i slutet av 1700-talet är mest känd för kulturella saker som teater. Han blev skjuten på operan och dog senare av det.

Hans son invecklade sig i krig med Ryssland, förlorade och Finland överlämnades till Ryssland. Finland blev en tämligen självständig del av Ryssland och har senare blivit en fri stat.

Den förlorande kungen avsattes och levde sedan utomlands som överste Gustafsson.

Sverige fick en ny kung, men ingen kronoprins och det skickades ut folk i Europa för att hitta en kronprins. En kom hem med ett förslag Bernadotte, som hade kompetens som stor krigare. Han gillades , blev kronprins och senare kung Karl IV Johan.

En del trodde att han skulle kunna återerövra Finland, men han hade andra tankar. Han ordnade så att han blev kung också över Norge, och Sverige och Norge gick in i en union, som senare upplöstes i början av 1900-talet.

Sverige styrdes av kungen hela 1800-talet och hade till en början hjälp av riksdagens fyra stånd, adel, präster, borgare och bönder.

Den industriella revolutionen sägs ha börjat i England med bl a vävstolar. Med var också ångmaskiner. ångbåtar och järnvägar med ånglok.

Sveriges 1800-tal var ett klssamhälle. Sverige var ett jordbrukarland men började bli mer industrialiserat.

Fotogenlampor gav ljus när det var mörkt. Den svenska folkskolan bildades 1842. Typografer bildade den första fackföreningen 1846. Strengnäs tidning bildades 1846, Dagens Nyheter 1864.

Darwin kom något senare än mitten av 1800-talet med sin bok om arternas uppkomst , som kastade omkull de kristna kyrkornas bud om mänsklighetens uppkomst.

I slutet av 1800-talet avskaffades de fyra stånden och Sverige fick 1865 en tvåkammarriksdag, men den innehöll regler om inkomst och kapital som gjorde att den nya arbetarklassen knappast kom in i riksdagen.

Det socialdemokratiska arbetarpartiet bildades 1889 med första mål åtta timmars arbetsdag och rösträtt för alla. Åttatimmarsdagen blev lag i slutet av 1910-talet och rösträtt för alla infördes på 1920-talet då alla kvinnor fick rösträtt.

Flickor fick före 1924 inte komma in på läroverk , en del kommuner hade istället kommunala flickskolor för dem som ville ha mer utbildning än folkskolan.

OscarII var den siste svenska kungen som var i union med Norge. Han tyckte om att vara ute i landet på invigningar av järnvägar, han dog i början av 1900-talet och efterträddes av Gustav V som spelade tennis långt upp i hög ålder. Han dog 1950 och ersattes av Gustav IV Adolf som var intresserad av arkeologi och på somrarna kunde vara utomlands i arkeologiska undersökningar.

Gustav IV Adolf dog 1973. Hans äldsta son som skulle blivit kung efter honom hade omkommit i en flygolycka i Köpenhamn och därför blev barnbarnet kung Karl XIV Gustav.

I mitten av 1910-talet ordnade Sveriges riksdag så att parlamentarismen infördes i Sverige, d v s att Sverige styrs av riksdag/ regering och inte av kungen. I fortsättningen blev det alltså så och kungarna vara bara formellt styrande. Det gällde till slutet av 1900-talet, 1974, då all makt togs bort från kungen , som nu bara är en dekoration. Vi kallar oss fortfarande demokrati . Senare har också arvsföljden för kungarna ändrats så att ädsta barnet blir kung/drottning.

I slutet av 1900-talet har Svenska kyrkan avskaffats och nu är en privat organisation utan makt i staten. Tidigsre hade Svenska kyrkan hand om folkbokföringen, men den sköts nu av staten.

Många är av tradition fortfarande med i den privata Svenska kyrkan och betalar en avgift till den som staten hjälper till att ta in på skattsedeln.

Parlamentarismen, allmänna rösträtten och avskaffandet av statskyrkan är stora förändringar under 1900-talet.

Det var socialdemkraterna och liberala som hjälptes åt med rösträtten.

Socialdemokraterna innehade (med ett litet undantag) statsministerposten från 1932 till 1976, 44 år.

Elektricitet och telefoner fanns i slutet av 1800-talet. Den första biografföreställningen anses ha gjors av bröderna Lumière i Paris 1895 (Svensk Uppslagsbok, kinematografi).

Den första flygningen anses ha gjots 1903. Titanic, den stora atlantångaren, sjönk 1912 i havet sedan den stött på ett isflak. Oympiska spel hölls i Sverige 1912. August Strindberg dog 1912.

De nu äldsta svenskarna, 100 år gamla, har varit med om världens och Sveriges utveckling under tiden efter första världskriget.

På bio kunde de se stumfilmer med Greta Garbo. På teatrar i landet Karin Swanströms föreställningar. På radio höra radionyheter från 1925, i apparater med hörlurar. och höra Sven Jerring med barnens brevlåda.

Från 1929 se ljudfilmer och den första ljudfilmen med Amerikanen Al Jolson, en vit underhållare som målade sig svart för att se ut som en svart. Höra Amerikanska grammofonskivor med Jazz från södra USA. Med musik av svarta som inte fick leva som vita

Det civila flyget fanns knappats på 20-talet. Stockholms kommun

började kunna starta och landa flygplan på sjön i norra Stockholm - och byggde i mitten på 30-talet Bromma Flygplats.

På 30- och 40-talen var bio och radio den vanligaste underhållningen. Det fanns många filmbolag och de kunde komma med nya filmer varje vecka. De som hade råd gick nog på bio åtminstone en gång i veckan. Biograferna kunde ha två filmer i veckan, enklare filmer i början och större filmer i slutet. Var det svensk film var det ofta fullsatt.

Till filmerna hörde förspel som ofta var aktuella journalfilmer som visade delar av Sverige och världen. Det blev nästan som nuvarande SVT-nyheter.

Det var alltid folk vid biograferna, isynnerhet ungdomar som snackade.

På 30- och 40-talen fanns det nazister som kunde skryta med att de var det , åtminstone före Hitlers bortfall. En stor del av svenska män var inkallade och var någonstans i Sverige. Kvinnor fick sköta det män vanligen gjort och det var ofta knapert i hushållskassan. Det var ransoneringar.

Vi följde krigen men var ändå utanför dem.

Samhället stod inte still. Saltsjöbadsandan gällde och Sverige fick sin första semesterlag 1938.

Torparsystemet var ett gammalt system som låste fast joebruksarbetare vid godsägarna genom att låta jorbruksarbetaren få bo på ett torp mot att han utförde dagsverken för godsägaren. Socialdemokraten Gunnar Sträng arbetade i unga år som jrdbuksaretare och trädgårsarbetare och arbetade för att avskaffa torpsystemet. Det skedde 1943 enligt Svensk Uppslagsbok. Sträng var sedan i många år finansminister och glömde aldrig att i möjligaste mån förbätra för dem med låga inkomster.

Krigen tog slut och vi flaggade för det.

Stockholmsutställningen 1930 var en manifestation om nya tänkesätt på byggande. De gamla stilarna var föråldrade och det skulle byggas enkelt och byggas bostäder som de med låga inkomster hade råd med. Makarna Myrdal och ledande arkitekter var bland dem som förespråkade det. Inom byggmarknaden gjodes stora utredningar om samhällsutvecklingen.

Under kriget och länge därefter måste man ha tillstånd för att bygga och tillstånd gavs inte alltid för bostäder. För industrier och transporter m m behövdes ivesteringar och det uppstod svår bostadsbrist .

Under kriget var det samlingsregering. Stora socialdemorater var Statsministern Per Albin Hansson . Gustaf Möller, Ernst Wigfors m fl. Per Albin dog en dag när han klev av spårvagnen och man skulle välja ny statsminister. Efter många om och men föll valet på Tage Erlander. som sedan regerade i 29 år till 1969. Då Palme tog över.

Tage Erlander hade många år Bertil Ohlin, socialliberal folkpartist, som huvudfiende. Gunnar Helander var bondeförbundare med parollen "Vi gillar alla bra förslag."

Tage Erlander insåg såsmåningom att det var en stor bostadsbrist och föreskev att en miljon bostäder skulle byggas på tio år. Så gjordes men sedan föll intresset för bostadsbyggande.

Sveriges regeringar under 100 år

Nedan finner du en förteckning över de ca 40 olika regeringar som har styrt Sverige under de senaste 1900-talets början.

Årtal Statsminister Typ av regering

1900-09-12
1902-07-0 Fredrik von Otter Borgerlig

1902-07-05
1905-04-13 Erik Gustaf Boström Borgerlig

1905-04-13
1905-08-02 Johan Ramstedt Expeditionsministär

1905-08-02
1905-11-07 Christian Lundeberg Borgerlig samlingsregering

1905-11-07
1906-05-29 Karl Staaff Liberal

1906-05-29
1911-10-07 Arvid Lindman Höger

1911-10-07
1914-02-17 Karl Staaff Liberal

1914-02-17
1917-03-30 Hjalmar Hammarskjöld Höger

1917-03-30
1917-10-19 Carl Swartz Höger

1917-10-19
1920-03-10 Nils Edén Koalition: Liberal, Socialdemokratisk

1920-03-10
1920-10-27 Hjalmar Branting Socialdemokratisk

1920-10-27
1921-02-23 Louis De Geer (dy) Ämbetsmannaministär

1921-02-23
1921-10-13 Oscar von Sydow Ämbetsmannaministär

1921-10-13
1923-04-19 Hjalmar Branting Socialdemokratisk

1923-04-19
1924-10-18 Ernst Trygger Höger

1924-10-18
1925-01-24 Hjalmar Branting Socialdemokratisk

1925-01-24
1926-06-07 Rickard Sandler Socialdemokratisk

1926-06-07
1928-10-02 Carl Gustaf Ekman Koalition: Frisinnad, Liberal

1928-10-02
1930-06-07 Arvid Lindman Höger

1930-06-07
1932-08-06 Carl Gustaf Ekman Frisinnad

1932-08-06
1932-09-24 Felix Hamrin Frisinnad

1932-09-24
1936-06-19 Per Albin Hansson Socialdemokratisk

1936-06-19
1936-09-28 Axel Pehrsson (i Bramstorp) Bondeförbundet

1936-09-28
1939-12-13 Per Albin Hansson Koalition: Socialdemokratisk, Bondeförbundet

1939-12-13
1945-07-31 Per Albin Hansson Koalition: Socialdemokratisk, Bondeförbundet, Folkpartiet och Högern

1945-07-31
1946-10-06 Per Albin Hansson Socialdemokratisk

1946-10-11
1951-10-01 Tage Erlander Socialdemokratisk

1951-10-01
1957-10-31 Tage Erlander Koalition: Socialdemokratiskt, Bondeförbundet

1957-10-31
1969-10-14 Tage Erlander Socialdemokratisk

1969-10-14
1976-10-08 Olof Palme Socialdemokratisk

1976-10-08
1978-10-18 Thorbjörn Fälldin Koalition: Centerpartiet, Moderata samlingspartiet och Folkpartiet

1978-10-18
1979-10-12 Ola Ullsten Folkpartiet

1979-10-12
1981-05-19 Thorbjörn Fälldin
Koalition: Centerpartiet, Moderata samlingspartiet och Folkpartiet

1981-05-19
1982-10-08 Thorbjörn Fälldin Koalition: Centerpartiet, Folkpartiet

1982-10-08
1986-02-28 Olof Palme Socialdemokratisk

1986-03-01
1990-02-26 Ingvar Carlsson Socialdemokratisk

1990-02-26
1991-10-04 Ingvar Carlsson Socialdemokratisk

1991-10-04
1994-10-07 Carl Bildt Koalition: Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokratiska samhällspartiet

1994-10-07
1996-03-22 Ingvar Carlsson Socialdemokratisk

1996-03-22
2006-10-06 Göran Persson Socialdemokratisk

2006-10-06 Fredrik Reinfeldt Koalition: Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet

I september 2014 förlorade de borgerliga valet och en regering Stefan Löfven med socialdemokrater och miljöpartister trädde till.

Kompensation vid de lägsta inkomsterna för alltför höga inkomstskatter till följd av låga grundavdrag.

Skattereformen 1970 handlade om att ersätta det gamla sambeskattningssystemet med särbeskattning. Det hade varit möjligt att i någon mån göra fördelningen efter skatteförmåga, men det blev att inkomstskatten skulle vara lika för alla med samma inkomst men progressiv så att skatterna blev högre vid högre inkomst. En ledande folkpartist var vid fråga mycket noga med att det skulle vara så.

Det följde med vid 1990 års skattereform. Och politikerna har inga bekymmer med de svåra konsekvenser som uppstår.

Årliga levnadskostnaderna är nu cirka 170 000 kr för ensam förvärvsarbetande utan barn och för makar/sambor tilllsammans cirka 262 000 kr (2x131 000). Om makarna var för sig har sam-ma inkomst som en ensamstående har makarna tillsammans 2x39 000kr= 78 000kr mera disponibelt i plånboken sedan inkomstskatter och levnadskostnarna betalats.

Det räcker för årskostnaderna för två barn, men alla makar/ sambor har inte barn.

Det här gäller när ensamma har inkomster över cirka 18 000 kr per månad och makar var för sig cirka 11 000 kr per månad.

Vid lägre inkomster blir det underskott i hushållsbudgeter-na. Underskotten beror bl a på låga grundavdrag som år högst cirka 36 000 kr år 2020, dvs högst cirka 20 % av lägsta rimliga levnadskostnader 170 000 kr för ensamma

Det hjälper inte att ändra grundavddrag. För att det ska bli någon förbättring för de lägsta inkomsterna mäste införas något som gäller de horisontella fördelningarna och lämpligt är att införa regler om bostadsbidrag.

Det finns bostadsbidrag för barnlösa ungdomar under 29 år, med låga inkomster. En tid fanns bostadsbidrag också för barnlösa över 29 år men de avskaffades i ovist nit.

Bostadsbidrag för äldre barnösa upp till pensionsåldern bör snarast införas. De ska inte betraktas som bidrag utan som kompensation för alltör låga grundavdrag vid låga inkomster.

De kan göras i princip som för yngre där bostadsbidragen är gjorda med hänsyn till skillnaderna i bostadskostnad för ensamma och makar/sambor. Det behandlas mer utförligt i det följande

1970 års skattereform

Före andra värdskriget rådde en tradition att kvinnornas främsta uppgift var att bli gifta och försörjda av en man. De blev då "hemmafruar" med uppgift att sköta hushåll och barn, med hjälp av pigor om mannen hade hög inkomst.

Att föda barn utan att vara gift ansågs som skamligt. De som råkade ut för det försökte se till att de kunde föda i hemlighet någonstans, som "obemärkt". Tidningen Husmodern innehöll massor av annonser om det.

När de fått barnet gällde det att skaffa inkomster till försörjning eller adoptera bort. Det var ont om yrken för kvinnor: sjuksköterskor, sjukvårdsbiträden, barnmorskor. lärarinna på småskolor, hushållsarbete, butiksbiträde, serveringspersonal, enklare kontorsarbtete, skrivmaskinsarbete o d, hantverk i kvinnovänligt arbete, sömmerska, textilarbetare, man kunde inte bli polis, militär eller präst. Blev man gift med en general eller prost blev man generalska eller prostinna.

Under kriget fick kvinnor överta mäns arbete när de var inkallade. I början av 1900-talet var jordbruket den största branschen. med teknikens utveckling miskade behovet av arbetskraft i jordbruket, städerna växte. Kvinnorna blev mer och mer självständiga.

Efter kriget beskattades makar gemensamt enligt regler om sambeskattning. Det ogillades mer och mer och det kom krav om särbeskattning.

Allmänna skatteberedningen gjorde en stor utredning om det men kom inte med förslag om hur det skulle gå till.

Ett par andra statliga utredningar gav heller inte förslag och finansminister Gunnar Sträng åtog sig att lösa problemet. Han kom med 1970 års skattereform. Förslaget minskade antalet statliga skatteskikt och marginalskatterna för de högsta inkomster sänktes. "Dynamiska effekter" skulle göra att statens skatteinkomster inte skulle bli för låga.

Skatteomläggningen borde i möjligaste mån ske så att skatten blev efter förmåga. Ett problem var att förvärvarbetande make med hemmafru utan inkomst skulle få samma skatt som förvärvs-arbetande ensamstående. Det löstes med ett hemmamakeavdrag. Avdraget var inte idexreglerat och realvärdet minskade vartefter med inflationen. När realvärdet kommit nära noll avskaffades det, men då hade de flesta hemmafruarna försvunnit.

Ett annat problem var att de lägsta rimliga levnadskostnaderna för förvärvsarbetande makar då som nu inte var dubbelt så stora som för förvärvsarbetande ensamstående utan bara cirka 150%. Det hade gått att lösa med olika storlekar på grundavdrag för makar och ensamma, men det accepterades inte. Grundavdraget blev lika stort per person, men det sattes relativt lågt. Det medförde att de med de lägsta lönerna fick orimligt höga skatter, något som partierna inte kompenserat tillräckligt för.

Ett annat problem var att kapitalinkomstskatten inte blev väl ordnad. Kvar blev att skuldräntor fick avdrag med den marginal-effekt som blev för arbetsinkomsterna och således större ju större inkomsterna var, vilket inte var bra. Det förbättrades något av statsminister Torbjörn Fälldin (C) i förslag 1982, som genomför-des av socialdemokraterna eftersom Fälldin förlorade valet 1982

1990 års skatterefom

I skattereformen 1990 fick kapitalinkomstskatten nuvarande form med statlig skatt 30% oavsett inkomstens storlek. Den sattes till 30% för att ungefär motsvara kommunalskatterna som ligger ungefär där.

De flesta betalar ingen statlig inkomstskatt, bara kommunal inkomstskatt. Kapitalinkomstskatten på 30 % är för de flesta ungefär som kommunalskatten.

Progessiviteten i inkomstskattesystemet ombesörjs av den staliga inkomstskatten I sista minuten 1990 gjordes i skattereformen på förslag av LO en ändring av reglerna för kommunalskatten. För att lindra skatten för de lägsta inkomsterna bestämes att grundavdraget vid låga inkomster skulle ökas ett antal procent upp till en viss inkomt över 100 000 kr per år, istället skulle sedan grundavdaget minska en viss procent vid inkomst däröver.

Inkomtsskattesystemet består enligt detta av en kommunalskatt som med nyss nämnda undantag är lika med den skatt kommunerna bestämmer samt en statlig skatt vid inkomst över en viss nivå som riksdagen avgör. Till det en kapitalinkomstskatt på 30% oavsett arbetsinkomstens storlek. Man bör observera, att skuldräntor (negativ kapitalinkomst) bör medge avdrag 30%.

Kvar står sedan att de med de lägta inkomsterna får orimligt höga skatter på grund av att grundavdraget inte når upp till lägsta rimliga levnadskostnader.

Levnadskostnader

Politikerna har under årens lopp då och då talat om att skatt bör utgå efter bärkraft och skattekraft och bidrag ska utgå efter behov. Men varken regeringen, riksdagen eller partierna har någonsin under de senaste femtio åren visat upp hushållsbudgetar som visar behov eller visat hur bärkraft hänger ihop med hushållsbudgetar.

Jag har nästan varje år under denna tid redovisat hushållsbudgetar och påpekat att inkomsterna vid låga inkomster inte räcker till hushållsbudgetarna och att skatter och bidrag bör bestämmas med hänsyn till det. Tyvärr har politikerna inte rätttat sig efter det, och fortfarande måste många med låga inkomster betala skatter trots att inkomsterna inte räcker till rimliga levnadskostnader.

Skattefördelningen borde ske efter bärkraft. Den borde ske med hänsyn till inkomst och med hänsyn till hushållsutgifter för rimliga behov.

Skattefördelningen har två dimensioner: Vertikal och horisontell fördelning.

Den vertikla fördelningen gäller fördelningen på personer med samma rimliga utgifter men med olika höga inkomster. Den horisontella fördelningen gäller fördelning på personer med olika rimliga utgifter men samma inkomster.

I den allmänna skattedebatten talas nästan bara om den vertikala fördelningen av skatterna - med hänsyn till inkomstens storlek.

Den vanligaste komplikationen i den horisontella fördelningen är förekomsten av barn. Oberoende av inkomstens storlek medför barn kostnader som det finns skäl att ta hänsyn till vid fördelningen av skatter och bidrag.

Eftersom vi har ett progressivt skattesystem som innebär att man procentuellt tar ut mer skatt vid högre inkomster än vid låga är det olämpligt att utforma hänsynen till barnkostnader som ett avdrag på inkomsten, det innebär att skattelättnad för barn blir större vid höga inkomster än vid låga. Därför sker hänsynen till barn genom barnbidrag som är lika stora oberoende av inkomstens storlek. Barnbidragen kan ses som en negativ skatt.

Före skattereformen 1970 sambeskattades makar. Det ville man komma ifrån och i reformen infördes särbeskattning, dvs makara beskattades var för sig efter sina inkomster. På den tiden var det vanligt att makar fördelade sina insatser så att mannen hade heltidsarbete med penninginkomster medan frun var hemma med barnen och stod vid spisen och tvättbaljan, utan penninginkomster, var hemmafru.

Vid övergång till särbeskattning uppstod problem för hemmafruarna. Mannen behövde kompensation för att han försörjde en hemmafru.

Hemmafrun kunde inte spara in på hushållsutgifterna till de kostnader hon förorsakade mannen. Man införde då ett hemmamakeavdrag som var en horisontell fördelningsfaktor och lika stor vid alla inkomster.

Hade man utformat det som ett avdrag på skatten skulle män med höga inkomster och större marginalskatter få större skattelättnader än de med låga inkomster.

När åren gick blev det färre hemmafruar och hemmamakeavdraget smälte i någon takt med det bort med inflationen. Till slut togs hemmamakeavdraget bort när hemmamakarna (hemmafruarna) var nära utrotade.

I början efter skattereformen 1970 hade man kvar bl a sättet att dra av för räntekostnader, avdrag gjordes med samma maginaleffekt som för inkomsten, dvs ju högre inkomst man hade och ju högre marginalskatt man hade desto mer tjänade man på ränteavdragen,

Direktören med hög lön och hög maginalskatt kunde få större skattelättnader av skuldränteavdragen än den lägst betalda i firman om man hade samma sorts hus att bo i och samma skuldräntor. Det var inte bra.

I skatterformen 1982 rättades detta till något, men i reformen 1990 blev det klart att ränteavdragen blev samma vid olika inkomster. Man stannade då för 30% skatt på ränteinkomster och 30% skatteavdrag för skuldräntor. Hänsynen till räntorna hör till den horisontella fördelningen, räntorna har inget med inkomsterna att göra. Nu får direkören och springpojken vid inkomstbeskattningen samma hänsyn.

Bostadsbidragen hör till de horisontella fördelningshänsynen, men är också dimensionerade efter inkomstens storlek. För barnfamiljerna trappas de av med 20% av ökande inkomst.

Det borgerliga blocket vann valet 2006 med löften om skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare och åtgärder som skulle ge jobb åt arbetslösa och minska "utanförskapet". Det blev stora skattesänkningar för dem med höga inkomster och nedskärningar som mest drabbar dem med låga inkomster. Arbetslösheten är stor. De borgerliga har ställt i utsikt att de ska forsätta på samma sätt.

En central fråga, som alltid, är skatterna. Vem ska betala dem och vad ska de användas till. De som ska betala är individer, hushåll och företag och skatterna ska gå till saker som är till nytta för de kategorierna. Skatterna tas ut på skattebaser: skatter på arbetsinkomster, inkomster av företag, vinster och kapital, skatt på varor mm.

En högerfilosofi är att de som har höga arbetsinkomster inte arbetar om de inte får lägre skatter och högre bidrag och att de med låga inkomster inte arbetar om de får lägre skatter och högre bidrag.
Den borgerliga alliansen hatar bidrag och har satt ett annat namn på jobbskatteavdragen, nämligen avdrag, som är detsamma som bidrag. Jobbskatteavdragsbidragen är vid höga inkomster mycket stora.

Folkpartiet har framfört krav om att den s k värnskatten ska tas bort, annars vill ingen utbilda sig, och utbildat folk är nödvändigt i den globala konkurrensen. Kravet är nonsens. De som inte vill utbilda sig på grund av värnskatten har fel inställning till utbildning och om de avstår utbildning är det bara bra. Samhället bör undvika att släppa fram giriga personer till välbetalda platser där de bara tänker på att skaffa sig själva förmåner.

De som nu ihärdigt propagerar för lägre skatter för höginkomster borde istället intressera sig för dem med låga och de lägsta inkomsterna och kräva förbättringar för dem. Skattesänkningarna bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna

Skattereformen 1970 föregicks av många skatteutredningar. I en **utredning stod att det inte gick att hitta ett belopp för levnadskostnader som kunde ligga till grund för skattefördeningar. Det var mycket dumt skrivet. Redan då fanns socialbidragsbelopp att utgå från. Nu är dessa belopp tydligare och grundar sig på bantade belopp i konsumentverkets budgetar.**

Bostadskostnader är inte med i de beloppen utan bedöms från fall till fall. Emellertid finns statistik om svenska folkets bostadsstandard och statistik om bostadskostnader. En lägsta rimlig levnadskostnad kan beräknas från konsumentverkets budgetar och från statistik om hyror i hyreslägenheter i riket eftersom sådana lägenheter är de enda som är aktuella vid de lägsta inkomsterna. Det är tillräckligt många hyresboende för att det ska duga som grund. Statistiken för andra boendeformer ger skäl för att det är lämpligt. När det gäller bostadsstandard ger statistik och utrymmesnormer från Boverket skäl räkna med 2rok för ensam och 3rok för makar/sambor,

Ett problem när man ska avväga inkomstskatterna vid de lägsta inkomsterna är att det per person är dyrare levnadskostnader för en ensam än för makar/sambor. Sambeskattningen togs bort i skattereformen 1970 och man kan inte få en lämplig skattefördelning genom att höja grundavdraget, eftersom det bör vara lika per person. Om man sätter grundavdraget så att ensamma får lämplig skatt får makar för låg skatt och sätter man grundavdra-

get så att makar får lämplig skatt får ensamma för hög skatt. Det är därför lämpligt att lösa det problemet med bostadsbidrag som kan formas så att man får en bättre fördelning vid låga inkomster. Det är här fråga om horisontell fördelning där rimliga hushålls-kostnader är olika för ensamma och makar.

Som komplement till inkomstskattesystemet finns nu barnbidrag, flerbarnstillägg och bostadsbidrag för barnfamiljer som avses korrigera skattesystemets skevheter. För barnlösa ungdomar finns också bostadsbidrag och för barnlösa äldre låginkomster har funnits bostadbidrag, som dock tagits bort. Det är skäl att återin-föra bostadsbidrag för barnlösa äldre icke-pensionärer.

Det är möjligt beräkna levnadskostnader för barnfamiljer, men det är mer komplicerat än för kategorierna vuxna ensamma och vuxna makar och man måste då också ta med barntillsynskost-nader. Det är regeringens och riksdagens uppgift att följa barn-kostnaderna och vartefter justera belopp för barnbidrag o d.

Tillsynskostnaderna är relativt stora för småbarn, men kostnader-na för mat och kläder mm är då relativt låga. För mellanbarn är tillsynskostnaderna lägre och för de största barnen inga alls, men ju äldre barnen blir desto högre blir kostnadena för mat och kläder etc.

Beräkningar av barnkostnader har gjorts i Sven Wimnell 10+12 maj 2011+ 7 feb 2013: Barnfattigdom och annan fattigdom.
http://wimnell.com/omr36-39zm.pdf
Det är tidsödande att göra sådana beräkningar, de måste göras för olika barnatal, olika åldrar på barnen, olika inkomstnivåer och för ensamma och makar. Genomsnittskostnaden var 2011 inklusive bostadskostnader omkring 38 000 kr per barn och år,

Partierna borde redovisa sådant men tycks sakna både förmåga och intresse för det.

2019 är kostnaden per barn cirka 46 000 kr per år inklusive antagna tillsynskostnader för småbarn.

Se senare utredning: Sven Wimnell 22 april 2019:
Bostadsbidrag för barnfamiljer och nya för barnlösa.
Bostadstillägg för pensionärer. Utredningar om verksamheter som styr världen. Vårbudgeten 2019.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzze.pdf

Reglerna för bostadstilläggen för pensionärer är orimliga och bör ändras på flera punkter. Det gäller bland annat reglerna för hur kapitalförekomst ska påverka.

Fastighetsskatter och förmögenhetsskatter.

Kd-ledaren Göran Hägglund gjorde en stor insats för att förbättra fastighetsbeskattningen. En stor del av befolkningen äger småhus och för dem har fastighetsskatten många år varit en pina. Skatten har byggt på fastighetstaxeringarna, som bygger på uppmätta marknadspriser för fastigheter i omvärlden. Skatterna har byggt på fiktiva inkomster på husen, inkomster som i verkligheten inte funnits. Husägarna har inte haft inkomster av husen som kunnat användas till fastighetsskatten.

Det gamla systemet har fått en bättre efterföljare. För reavinstskatten finns förmånliga regler om uppskov som kostar mycket pengar för staten, regler som kanske är alltför förmånliga.

Fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, arvs- och gåvoskatterna bör ej återinföras. Statliga inkomstskatten bör ej tas bort.

Fastighetsskatterna och förmögenhetsskatterna är ett elände därför att fastigheter och förmögenheter för många inte alltid inbringar pengar som räcker till skatterna. Arvs- och gåvoskatter ger upphov till onödigt manipulerande.

Den mest rättvisa skatten är skatten på förvärvsinkomster som handlar om pengar man disponerar och är mer kontrollerbara än de andra skatterna.

Om förmögenheter: det finns olika slags förmögenheter, man kan ha ett hus eller pengar på banken, men en viktig typ av förmögenhet är den förmåga man har genom kunskaper och erfarenheter. Denna förmögenhet beskattas inte, man beskattar avkastningen av kunnandet, dvs inkomster man har av kunnandet, avkastningen av kunnandet. Samma bör gälla för de materiella förmögenheterna, man beskattar avkastningen.

Ränteavdrag och kapitalinkomstskatter bör ligga kvar på 30%

De svenska politiska partierna har aldrig förstått sig på problemen med fördelningen av inkomstskatterna, isynnerhet för de lägsta inkomsterna där de olika hushållkostnaderna, mest på grund av bostadskostnaderna, för ensamma och makar/sambor spelar stor roll.

För pensionärerer och barnfamiljer görs en sorts anpassning genom bostadstillägg vid låga inkomster. Samma sorts anpassning borde ske för icke-pensionärer utan barn, för dem borde införas lämpliga bostadstillägg. Sådana tillägg har funnits en tid men tagits bort.

Genom jobbskatteavdragen har skattefördelningen ytterligare försämrats.

Man bör observera, att makar/sambor (utan barn) vanligen klarar sig bra om båda har inkomster. Ensamstående är missgynnade i skattesystemet eftersom de ensamma ska betala hela levnadsstandarden. Om man sänker skatterna så att ensamma klarar sig vid låga inkomster kommer makar/sambor att bli överkompenserade. Man kan klara detta problem bara med hjälp av lämpligt utformade bostadsbidrag.

Under de senaste 40 åren har man i riksdagen inte kunnat få syn på någon vettig sammanhängande framställning om skatte- och bidragsfördelningsproblem. Varken de rödgröna eller de borger-

liga partierna har gjort någon redovisning om levnadskostnaderna och satt skatter och bidrag i relation till det. Skattelättnaderna bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna

I det man bör göra ingår intresse och förbättringar för de lägsta inkomsterna och minskning av gapet mellan fövärvsarbetande och andra.

Vi har offentliga verksamheter och privata verksamheter för hushållen och för näringsverksamheter.

Socialdemokraternas fiender är inte näringsverksamheterna utan de andra partierna. Därför bör socialdemokraterna inte beskatta näringslivets kapital utan beskatta näringslivets kapitalinkomster. Till kapialinkomster hör vinster.

Alla verksamheter bör omges av lämpliga restriktioner som hindrar skador och leverans av onyttigheter. Näringslivet ska hålla god arbetsmiljö, goda löner och trygghet i anställning. Vinster bör beskattas, men att beskatta kapitalet lär inte ha mycket gott med sig, bara leda till onödigt krångel. När kapital säljs kan finns skäl att ta ut skatt, men då är ju kapitalet en vara.

Förbättringar för låginkomster har föreslagits genom införande av bostadsbidrag för barnlösa i förvärvsarbetande åldrar och genom att slopa den nuvarande TV-avgiften. TV-avgiften har avskaffats och ersatts med en särskild avgift.

Skattesystemet innehåller inte bara inkomstskatter utan också andra skatter, och välfärdsfördelningen beror också på gemensamma saker som bekostas med skattemedel, t ex skolor, försvar och bidrag av olika slag. Inkomstskattesystemet är en viktig faktor eftersom det reglerar hushållens tillgång till pengar som behövs för hushållens levnadskostnader.

Hur de gemensamma anordningarna påverkar välfärden för de olika hushållen är oklart och något som de politiska partierna inte försöker redovisa. men gärna spekulerar om.

De stora underskotten vid de lägsta inkomsterna beror på att inkomstskattesystemet inte är konstruerat efter bärkraft utan efter krav om särbeskattning. Grundavdraget är inte satt med hänsyn till levnadskost-nader utan är en byråkratisk konstruktion som inte har med levnadskostnaderna att göra. Systemet är gjort med hänsyn till fördelningar vid högre inkomster. Det negativa utfallet vid de lägsta inkomsterna måste kompenseras med bidrag för att få bättre fördelning efter bärkraft. Bostadsbidrag är därvid lämpligt. Se utredningar för senare år.

Nyss har nämnts om kapital

"Fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, arvs- och gåvoskatterna bör ej återinföras. Statliga inkomstskatten bör ej tas bort.

Fastighetsskatterna och förmögenhetsskatterna är ett elände därför att fastigheter och förmögenheter för många inte alltid inbringar pengar som räcker till skatterna. Arvs- och gåvoskatter ger upphov till onödigt manipulerande.

Den mest rättvisa skatten är skatten på förvärvsinkomster som handlar om pengar man disponerar och är mer kontrollerbara än de andra skatterna.
Om förmögenheter: det finns olika slags förmögenheter, man kan ha ett hus eller pengar på banken, men en viktig typ av förmögenhet är den förmåga man har genom kunskaper och erfarenheter. Denna förmögenhet beskattas inte, man beskattar avkastningen av kunnandet, dvs inkomster man har av kunnandet, avkastningen av kunnandet. Samma bör gälla för de materiella förmögenheterna, man beskattar avkastningen.

Ränteavdrag och kapitalinkomstskatter bör ligga kvar på 30%

De svenska politiska partierna har aldrig förstått sig på problemen med fördelningen av inkomstskatterna, isynnerhet för de lägsta inkomsterna där de olika hushållkostnaderna, mest på grund av bostadskostnaderna, för ensamma och makar/sambor spelar stor roll.

Levnadskostnader 2020

Från konsumentverkets hemsida, "Koll på pengarna"

Konsumentverkets beräkningar 2020

Konsumentverket gör varje år en beräkning av vad som är rimliga kostnader för hushåll av olika storlek. Siffrorna kan vara en utgångspunkt när du vill gå igenom din ekonomi. Du kan också jämföra våra beräkningar med dina egna.

Konsumentverkets beräkningar baseras på ett basbehov av varor och tjänster och visar exempel på kostnader för detta. De individuella kostnaderna är en beräknad genomsnittskostnad för män och kvinnor. I beräkningarna förutsätts att du inte har några funktionsnedsättningar eller sjukdomar som innebär extra utgifter för till exempel hjälpmedel, särskild kost eller mediciner. Det förutsätts också att du bor i lägenhet och inte har några utgifter för trädgård eller reparationer. Observera att inte alla hushållskostnader ingår i beräkningarna. Kostnader som inte in-går är till exempel boende, resor, hälso- och sjukvård, glasögon, presenter, semester, kalas, alkohol, måltider på restaurang, tobak och spel.

Använd beräkningarna
Skriv in ditt hushålls kostnader i tabellen eller använd Konsumentverkets siffror om du är osäker på hur mycket du gör av med. Flytta sedan över dina kostnader till budgeten på sidan 5. Beloppen i tabellerna har avrundats till jämna tiotal kronor.

Läs mer om Konsumentverkets beräkningar på **konsumentverket.se**

Detta innehåller kostnadsposterna

Förbrukningsvaror: Dagligvaror som främst används för vård och skötsel av hemmet som tvätt- och rengöringsmedel, toalett- och hushållspapper med mera.

Hemutrustning: Möbler, husgeråd, tv, dator, surfplatta med mera. Vitvaror som disk- och tvättmaskin ingår inte.

Medier: Kostnad för bredband, fast telefoni, streamingtjänster, dagstidning med mera.

Hemförsäkring: Kostar olika beroende på hemmets försäkrings-belopp och bostadsort.

Storstad: över 200 000 invånare.
Mellanstor stad: 50 000–200 000 invånare.
Mindre tätort: under 50 000 invånare.

All mat lagas hemma: alla måltider för både barn och vuxna lagas hemma, baserat på Konsumentverkets nya matsedel. Det är en fyraveckors basmatsedel som är mer hållbar för både hälsa, klimat och miljö. Matsedeln består av frukost, lunch, middag och två mellanmål. Du hittar matsedeln på Konsumentverkets webbplats.

All mat lagas hemma utom lunch vardagar: Lunch fem dagar per vecka är borträknad. Barnen äter i skolan. Du får själv lägga till vad dina luncher kostar.

Övriga matkostnader: Kostnader för exempelvis festmåltider och extra fika ingår inte i beräkningarna. Du får själv lägga till den kostnaden.

Kläder och skor: Ett basbehov av kläder och skor som används till vardags, på fritiden och vid festligare tillfällen. Här ingår även tillbehör som väska, klocka och paraply.

Fritid och lek: Vanliga fritidsaktiviteter, leksaker, böcker, skidor, cykel, föreningsavgift med mera.

Mobiltelefon: Kostnad för en smarttelefon med kontantkort.

Personlig hygien: Gäller sådant som tvål, tandkräm, blöjor, hårklippning med mera samt kostnad för ett årligt tandläkarbesök (undersökning) för vuxna.

Barn-/ungdomsförsäkring: Kostnad för sjuk-och olycksfallsförsäkring som även omfattar fritid.

Kostnader. Förvärvsarbetande i åldrar 18-65 år. 2020

Boverkets grundprincip för bostadsytor innebär kök och vardagsrum samt ett rum per person.
Det betyder 2 rok för ensamstående och 3 rok för makar/sambor.

Hyreslägenheter 2019. Riket
2 rok 5761 kr per månad
3 rok 7147

År 2020 ökning säg1,9% (ökning 2019 1,9%. 2018 1,1%)
2 rok 5870 säg 5800 = 69600/år för ensamstående (utan barn)
3 rok 7283 säg 7200 = 86400/år för makar/sambor (utan barn)

Gemensamma kostnader enligt Konsumentverket

	1 person	2 personer
Förbrukningsvaror	**130**	**160**
Hemutrustning	**590**	**690**
Medier	**1180**	**1230**
Hemförsäkring		
storstad	**160**	**180**
mellanstor stad	**100**	**120**
mindre tätort	**90**	**110**
Summa gemensamma kostnader		
storstad	**2060**	**2260**
mellanstor stad	**2000**	**2200**
mindre tätort	**1990**	**2190**

Individuella kostnader per månad

	18-30år	31-60år	61-74år	75-år>
Alla mat lagas hemma	**2950**	**2770**	**2490**	**2490**
Alla mat lagas hemma utom lunch vardagar	**2240**	**2110**	**1890**	**1890**

	18-25år	26-49år	50-64år	65-år>
Kläder och skor	**520**	**500**	**500**	**490**
Fritid och lek	**660**	**640**	**680**	**560**
Mobiltelefon	**350**	**250**	**240**	**150**
Personlig hygien	**500 ***	**500**	**480**	**480**
Summa kostnader, exklusive livsmedel	**2030**	**1890**	**1860**	**1680**

*** För 18- 23-åringar ska kostnaden minskas med 70 kr/månad p.g.a. fri tandvård.**

Genomsnittliga kostnader per månad 2020 för åldrar 18-65 år
Enligt konsumentverket

Individuella kostnader:

All mat lagas hemma	2790 kr
Kläder och skor	503
Fritid och lek	654
Mobiltelefon	263
Personlig hygien	493
Summa	4703 säg 4700

Gemensamma kostnader, storstad:
En person 2060 kr
Två personer 2260 kr
Med individuella kostnader:
En person 2060+ 4700 =. 6760 kr per månad = 81120 kr per år
Två personer: 2260+4700 +4700= 11660 kr per månad = 139920/ år

Med hyra för bostad:
Ensam: 81120+ 69600= 150720
Två personer: 139920+ 86400 = 226320

El ingår inte i konsumentverkets beräkningar

El. 2010 angavs: Den här posten är en uppskattad genomsnittlig förbrukning i kilowatt i hyreslägenhet: 1 person 180 kWh per månad, 2 personer 240 kWh.

Fortum - ELLEVIO 2020 El i Stockholm, treårskontrakt: fast avgift ca 68 kr per mån. KWh-pris ca 0,95 kr. Gör:
1 person 68+171=239 kr per mån. 2 pers 228+68=296 kr.
Säg 1 person 240 kr. 2 personer 300 kr.

Kostnader för förvärvsarbetande: konsumentverkets förslag:
Resor med lokaltrafik 570 kr per månad
Medlemskap i fack och a-kassa 490 kr per månad =5880 kr perår

Kollektivtrafik.Månadskort på SL i Stockholm:
30 dagar**:** 930 kronor för vuxna, 620 kronor för pensionär, student, ungdom.
Biljettt för enkelresa:vuxen 37 kr, pensionär,studentm ungdom 25 kr

Säg arbetsresor för förvärvsarbetende vuxen 930 kr per månad, för 11 månader 10230 kr, säg 10000 kr som ligger under de 11000 kr som gäller i skatteverket för reseavdrag.

Hyreslägenheter 2018 (SCB)	**2 rok**		**3 rok**	
Riket	**5591**		**6904 per månad**	
Stor-Stockholm	**6244**	**112%**	**7705**	**112%**
Stor-Göteborg	**5704**	**102%**	**6859**	**99%**
Stor-Malmö	**6257**	**112%**	**7520**	**109%**
Kommuner med > 75000 inv	**5683**	**102%**	**6893**	**100%**
Kommuner med< 75000 inv	**5005**	**98%**	**6245**	**90%**
		% av riket		

Stor-Stockholm och Stor-Malmö ligger cirka 10% över riket.
De andra ligger ungefär på riket.

Bostadskostnader

Enligt Diagram 10.2, sid 225 i SCBs Bostads- och byggnadsstatistisk årsbok 2008, hade i hyreslägenheter 2002:

Hushåll med en person
- 64 år i genomsnitt ca 1,8 rok (1,77),
65 - år cirka 2,0 rok (2,08).
Hushåll med makar, 2 personer
- 64 år cirka 2,8 rok (2,72),
65 - år cirka 3,0 rok (2,98).
(Siffrorna inom parentes från tabell 10.7 på sid 230 i årsboken).

I bostadsrättslägenheter, tab 10.7 ungefär som i hyrslägenheter:
Ensam - 64 år 1,95 rok,
65- år 2,46.
Makar - 64 år 2,92 rok,
65- år 3,14 rok.

I småhus är rumsantalen cika 2 rum större än i hyrslägenheter:
Ensam - 64 år 4,17 rok,
65 - år 4,19.
Makar - 64 år 4,72,
65 - år 4,64 rok.

Mot bakgrunden av dessa siffor är det rimligt att räkna med
2rok för ensam och
3rok för makar. (Utan barn).

Boverkets grundprincip för bostadsytor innebär kök och vardagsrum samt ett rum per person.

Det betyder 2 rok för ensamstående och 3 rok för makar/sambor.

Konsumentverket 2020:

Exempel: Vad det kan kosta för en 20-åring med egen inkomst att bo hos föräldrar eller ha eget boende .

Utgifter per månad	Bo hos föräldrar	Eget boende
All mat lagas hemma utom lunch vardagar	2240	2240
Förbrukningsvaror	70*	130
Hemutrustning	240*	590
Medier	300*	1180
Hyra	2270*	5760
Hemförsäkring	40*	100
Summa hushållsutgifter	5160	10000
Övriga utgifter		
Personlig hygien	500	500
Kläder och skor	520	520
Fritid	660	660
Mobil	350	350
Äta lunch ute (20 ggr/månad)	1960	1960
Resor med lokaltrafik	570	570
Medlemskap i fack och a-kassa	490	490
Summa övriga utgifter	5050	5050
Total summa utgifter	10210	15050
Per år:	122520	180600
Skillnad:	58080	

* En fjärdedel av hushållets kostnader eftersom beräkningen utgår ifrån ett hushåll med fyra personer.

Månadskostnader år 2020, förvärvsarbetande icke-pensionärer.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam	2 personer
Livsmedel. Alla mål äts hemma eller matlåda	2790	5580
Hygien	493	986
Kläder och skor	503	1006
Lek och fritid	654	1308
Mobiltelefon	263	526
Förbrukningsvaror	130	160
Hemutrustning	590	690
Medier	1180	1230
Hemförsäkring	160	180
Hushålls-el	240	300
Summa per månad 2020	7003	11966

Medlemskap i fack och a-kassa 490 kr per månad =5880 kr perår

Säg arbetsresor för förvärvsarbetende vuxen 930 kr per månad, för 11 månader 10230 kr, säg 10000 kr som ligger under de 11000 kr som gäller i skatteverket för reseavdrag.

Årskostnader år 2020, förvärvs-arbetande icke-pensionärer.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam	2 personer
Summa per månad 2020	7000	11960
enligt månadsedovisningen. 2020 per år:	84000	143520
Bostadshyra per år säg : Ensam 2rok, 12x 5800	69600	
2 personer 3rok, 12x 7200		86400
Summa per år 2020, bostad + övrigt	153600	229920
Förvärvsarbetande:arbets-resor+ fackavgifter säg	15880	31760
Summa per år 2020: bostad + övrigt	169480	261680
Här är inget räknat för höga semesterkostnader eller andra resor än lokalresor.		
Säg för enkelhets skull, avrundat	170000	262000
2 personer 154 % av ensam. Per person:	170000	131000
		77% av ensam

170000-131000= 39000kr

Pensionärer 2020.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam	2 personer
Livsmedel. Alla mål äts hemma	2490	4980
Hygien (personlig)	480	960
Kläder och skor	490	980
Lek och fritid	560	1120
Mobiltelefon	150	300
Förbrukningsvaror	130	160
Hemutrustning	590	690
Medier	1180	1230
Hemförsäkring	160	180
Hushålls-el	240	300
Summa per månad 2020	6470	10900

Kollektiva lokalresor i Stockholm kostar för åldespensionärer med enkelbiljett 25 kr. Månadsbiljett 620 kr per månad. Det motsvarar ungefär 3 tur och returresor i veckan med enkelbiljetter för 2x25 kr tur och retur,
Säg resor 300 kr per månad = 3600 kr per år= en lokalresa per vecka = 200 kr per månad + långresor 1200 kr per år

Sjukvård Stockholms län:
Vårdkostnad 1150 kr per år (gräns i försäkringen)
Läkemedelskostnad 2350 kr per år (gräns i försäkringen)
Vård + läkemedel per år per person 3500 kr

Hemtjänst: Säg (lågt räknat) ensam 1200 kr per år, makar 1800 per år.

Årskostnader år 2020, pensionärer.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam.	2 personer
Summa per månad 2020	6470	10900
enligt månadsedovisningen. 2020 per år:	77640	130800
Bostadshyra per år säg :		
Ensam 2rok, 12x 5800	69600	
2 personer 3rok, 12x 7200		86400
Summa per år 2020, bostad + övrigt	147240	217200
Resor	3600	7200
Vård, läkemedel	3500	7000
Hemtjänst.	1200	1800
Summa per år 2020: bostad + övrigt	155540	233200
Säg för enkelhets skull, avrundat	156000	233000
2 personer 149 % av ensam. Per person	156000	116500
		75% av ensam
Pensionärer i % av förvärvsarbetande:	92%	89%

Kostnader för barn 2020

Att beräkna genomsnittskostnader för barn är komplicerat , kräver mycket arbete och kan inte genomföras här.

Några av konsumentverkets sffror som rör barnkostnader:

Hushållets gemensamma kostnader per månad

	3 pers	4 pers	5 pers	6 pers	7 pers
Förbrukningsvaror	240	280	350	400	445
Hemutrustning	850	940	1030	1160	1250
Medier	1240	1290	1300	1410	1460
Hemfösäkring					
storstad	210	260	300	330	340
mellanstor stad	140	170	190	210	210
mindre tätort	120	170	160	180	148
Summa gemen-samma kostnader					
storstad	2540	2770	2980	3300	3510
mellanstor stad	2470	2680	2870	3180	3380
mindre tätort	2450	2660	2840	3150	3350

Individuella matkostnader per månad.

All mat lagas hemma

6-11mån	1 år	2-5år	6-9år	10-13	14-17	18-30år
870	950	1220	1780	2230	2590	2950

Övriga individuella kostnader per månad

	0 år	1-3år	4-6år	7-10år	11-14	15-17	18-25
Kläder, skor	690	690	950	950	700	570	520
Fritid, lek	110	200	410	530	530	610	660
Mobiltelefon	-	-	-	150	170	250	350
Personlig hygien	500	650	140	170	250	370	500*
Barn-o ung-domsförsäkr.	190	190	190	190	190	190	-
Summa kostnader	1490	1730	1690	1990	1840	1990	2030

Barntillsynskostnader, dagis, fritidsgårdar: kostnader varierar mycket efter antal barn, åldrar, inkomster och kommuner.

Skatter

Skatter på inkomster kan hämtas på skatteverket.se.

Punktskatter o d ingår i konsumentverkets priser.

http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf sid 34:

Underskott och överskott i hushållsbudgetarna

Vad ingår i skattetabellerna?

I beräkningen av skattetabellerna ingår kommunal och statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster, allmän pensionsavgift, begravningsavgift och avgift till registrerat trossamfund. Även den nya public service-avgiften är inkluderad i skattetabellerna för 2019. Avdrag och skattereduktioner för grundavdrag, allmän pensionsavgift, jobbskatteavdrag och skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning ingår också i tabellerna.
Kolumn 1
Avser löner, arvoden och liknande ersättningar till den som vid årets ingång inte fyllt 65 år om inkomsten ger rätt till jobbskatteavdrag. Tabellen ska tillämpas oavsett om allmän pensionsavgift ska betalas eller inte.

Ensamstående förvärvarbetande är miss-gynnade i förhållande till makar/sambor.

Ensamståendes levnadskostnader per år 2019 är 174000kr
En makes/sambos kostnad är 134500 kr, dvs 39500 kr lägre och därför blir överskottet för en make 39500 kr högre för en ensamstående. Om makarna var för sig har samma inkomst som en ensamstående har makarna tillsammans

Underskott tillsammans för ett par makar blir på motsvarande sätt 79000 kr lägre än för en ensamstående

2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år	Makar lika inkomst Överskott/år	Årsinkomst per person
6001	626	7512	5375	64500	-109500	-140000	72 000
7001	854	10248	6147	73764	-100236	-121472	84 000
8001	1081	12297	6920	83040	-90960	-102920	96 000
9001	1308	15696	7693	92316	-81684	-84368	108 000
10001	1535	18420	8466	101592	-72408	-65816	120 000
11001	1765	21180	9236	110832	-62168	-47336	132 000
12001	1997	23964	10004	120048	-53952	-28904	144 000
13001	2268	27216	10733	128796	-45204	-11408 *	156 000
14001	2568	30816	11433	137196	-36804	5392	168 000
15001	2859	34308	12149	145704	-28296	22408	180 000
16001	3149	37788	12852	154224	-19776	39448	192 000
17001	3440	41280	13561	162732	-11268	56464	204 000
18001	3730	44760	14271	171252	-2748 *	73504	216 000
19001	4020	48240	14981	179772	5772	90544	228 000
20001	4340	52080	15661	187932	13932	106864	240 000
21001	4630	55560	16371	196452	24252	123904	252 000
22001	4921	59052	17080	204960	30960	140920	264 000
23001	5211	62532	17790	213480	39480	157960	276 000
24001	5501	66012	18500	222000	48000	175000	288 000
25001	5792	69504	19209	230508	56508	192016	300 000
26001	6082	72984	19919	239028	65028	209056	312 000
27001	6373	76476	20628	247536	73536	226072	324 000
29001	6953	83436	22048	264576	90576	260152	348 000
30001	7244	86928	22757	273084	99084	277168	360 000
35001	8848	106176	26153	313836	139836	358672	420 000
40001	10498	125976	29503	354036	180036	439072	480 000
45001	12782	153384	32219	386628	212628	504256	540 000
50001	15432	185184	34569	414828	240828	560656	600 000
55001	18164	217968	36837	442044	268044	615088	660 000
60001	21045	252540	38956	467472	293472	665944	720 000

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Kvinnor och män 20-64 år. Kr/år

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Personer folkbokförda i Sverige både 2016-01-01 och 2016-12-31

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Personer folkbokförda i Sverige både 2017-01-01 och 2017-12-31

Decilgrupp	2016	2017	2019 antagande. cirka samma årliga ökning som 216-217. Månad ca	
1	11 855	12 096	13 000	1083
2	96 357	99 028	104 000	8667
3	177 761	183 315	194 000	16167
4	241 790	249 625	265 000	22083
5	289 357	298 285	316 000	26333
6	327 932	337 863	358 000	29833
7	366 546	377 964	401 000	33417
8	414 336	426 988	452 000	37667
9	486 239	499 991	527 000	43917
(9,5				ca 57000)
10	789 273	809 306	849 000	70750

Statistiken inte uppdelad efter ensamstående och makar/sambor. Men ensamstående behöver 2019 inkomst 19000 och makar var för sig 14000 per månad för att klara hushållsbudgetarna på plus. Genomsnitt cirka 16000 kr

Det betyder att cirka 30 % av inkomsttagarna inte klarar sig.

Inkomstskattesystemet är inte uppbyggt efter skatteförmåga och inget talar för att svenska folket vill ha det.

Brister i detta system kompenseras i någon mån av bidrag av olika slag, bland annat barnbidrag och bostadsbidrag för ensamma och makar/sambor med barn.

Ungdomar utan barn kan få ungdomsbostadsbidrag. Äldre utan barn har några år fått bostadsbidrag, men de har i ovist nit tagits bort, det bör snarast återinföras. Det kan enkelt ske genom att höja åldersgränsen för bidrag. Ungdomsbidragen avtrappas med 33,33% av viss stigande inkomst. I ett nytt bidrag för äldre kan det vara 33,33 % eller 20%, som gälller för barnbostadsbidrag.

Se senare utredning: Sven Wimnell 22 april 2019: Bostadsbidrag för barnfamiljer och nya för barnlösa. Bostadstillägg för pensionärer. Utredningar om verksamheter som styr världen. Vårbudgeten 2019. http://wimnell.com/omr36-39zzzzze.pdf

http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf sid 34:

Underskott och överskott i hushållsbudgetarna

För inkomståren 2006, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 och 2014 har undersökts hur stora underskotten och överskotten blir i hushålls-butdgetarna för förvärvsarbetande med inkomster mellan 6000 och 60 000 kr per månad, för ensamma och makar med líka stora inkomster.

Underskott och överskott avser det som återstår av inkomsten sedan inkomstskatt betalats och det betalats för de minsta rimliga levnads-kostnaderna enligt konsumentverkets belopp. I de angivna lägsta kost-naderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Skillnader mellan 2006 och 2014 redovisas i tabellen till höger.

Den borgerliga alliansen har menat att jobbskatteavdragen mest tillfallit låg- och medelinkomsttagare, men tabellen visar att
*** underskotten har ökat för inkomster 13000 och lägre,**
*** att överskotten har minskat för inkomster 14000-25000 och**
*** att överskotten har ökat för inkomster 26000 och högre och med cirka 23000-32000 kr per år för inkomser 35000 och högre.**

Den nya regeringen vill minska jobbskatteavdragen för inkomster 50000 kr och högre och sänka inkomsgränsen för statlig skatt till 35000 kr. Det tycks finnas överskott att ta av.

Försämringarna för inkomster 25000 och lägre borde åtgärdas.

2006-2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan inkomstskatt betalats och det betalats för de minsta rimliga levnadskostnaderna enligt konsumentverkets belopp. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam Mån. lön	2006 Över-skott/år	2014	Skillnad	
6001	-64356	**-80536**	**-16180**	**Underskottet har ökat**
7001	-55524	**-71200**	**-15676**	**Underskottet har ökat**
8001	-46692	**-61864**	**-15172**	**Underskottet har ökat**
9001	-37920	**-52528**	**-14608**	**Underskottet har ökat**
10001	-29880	**-43192**	**-13312**	**Underskottet har ökat**
11001	-22176	**-34072**	**-11896**	**Underskottet har ökat**
12001	-14532	**-25612**	**-11080**	**Underskottet har ökat**
13001	-6888	**-17524**	**-10636**	**Underskottet har ökat**
14001	756	**-8716**	**-9472**	**Överskottet har minskat**
15001	8400	**-268**	**-8668**	**Överskottet har minskat**
16001	16044	**8180**	**-7864**	**Överskottet har minskat**
17001	23688	**16280**	**-7408**	**Överskottet har minskat**
18001	31332	**25076**	**-6256**	**Överskottet har minskat**
19001	38976	**33524**	**-5452**	**Överskottet har minskat**
20001	46200	**41624**	**-4576**	**Överskottet har minskat**
21001	53844	**50072**	**-3772**	**Överskottet har minskat**
22001	61488	**58520**	**-2968**	**Överskottet har minskat**
23001	69132	**66968**	**-2164**	**Överskottet har minskat**
24001	76776	**75416**	**-1360**	**Överskottet har minskat**
25001	84420	**83864**	**-556**	**Överskottet har minskat**
26001	92124	**92324**	**200**	**Överskottet har ökat**
27001	98424	**100772**	**2348**	**Överskottet har ökat**
29001	109704	**117668**	**7964**	**Överskottet har ökat**
30001	115344	**126008**	**10664**	**Överskottet har ökat**
35001	143544	**166208**	**22664**	**Överskottet har ökat**
40001	171240	**196712**	**25472**	**Överskottet har ökat**
45001	196440	**224912**	**28472**	**Överskottet har ökat**
50001	221640	**253112**	**31472**	**Överskottet har ökat**
55001	246840	**278972**	**32132**	**Överskottet har ökat**
60001	272040	**304172**	**32132**	**Överskottet har ökat**

2006. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4200 kr per mån = 50400 kr per år för ensam och 5100 kr per mån för makar/sambor= 61 200kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 120 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 180 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam Mån. lön	Prelskatt /mån	/år	Efter skatt /mån	/år	Över-skott/år		**Makar lika inkomst** Överskott/år		**Årsinkomst per person**
6001	1364	16368	4637	55644	-64356		-68712 (55644x 2-180000)		
7001	1628	19536	5373	64476	-55524		-51048		84 000
8001	1892	22704	6109	73308	-46692		-33384		96 000
9001	2161	25932	6840	82080	-37920		-15840		108 000
10001	2491	29892	7510	90120	-29880		240	kris-	120 000
11001	2849	34188	8152	97824	-22176		15648	gräns	132 000
12001	3212	38544	8789	104468	-14532		20936		144 000
13001	3575	42900	9426	113112	- 6888		46224		156 000
14001	3938	47256	10063	120756	756	kris-	61512		168 000
15001	4301	51612	10700	128400	8400	gräns	76800		180 000
16001	4664	55968	11337	136044	16044		92088		192 000
17001	5027	60324	11974	143688	23688		107376		204 000
18001	5390	64680	12611	151332	31332		122554		216 000
19001	5753	69036	13248	158976	38976		137952		228 000
20001	6151	73812	13850	166200	46200		152400		240 000
21001	6514	78168	14487	173844	53844		167688		252 000
22001	6877	82524	15124	181488	61488		182976		264 000
23001	7240	86880	15761	189132	69132		198264		276 000
24001	7603	91236	16398	196776	76776		213552		288 000
25001	7966	95592	17035	204420	84420		228840		300 000
26001	8324	99888	17677	212124	92124		244248		312 000
27001	8799	105588	18202	218424	98424		256848		324 000
29001	9859	118308	19142	229704	109704		279408		348 000
30001	10389	124668	19612	253344	115344		290688		360 000
35001	13039	156468	21962	263544	143544		347088		420 000
40001	15731	188772	24270	291240	171240		402480		480 000
45001	18631	223572	26370	316440	196440		452880		540 000
50001	21531	258372	28470	341640	221640		503280		600 000
55001	24431	293172	30570	366840	246840		553680		660 000
60001	27331	327972	32670	392040	272040		604080		720 000

2008. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4300 kr per mån = 51 600 kr per år för ensam och 5200 kr per mån för makar/sambor= 62 400kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 124 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 186 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							**Makar lika inkomst**	
Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år		Överskott /år	
6001	836	10032	5165	61980	-62020		-62040 (61980x2-186000)	
7001	1074	12888	5927	71124	-52876		- 43752	**Ensams**
8001	1338	16056	6663	79956	-44044		-26088	**förbättring**
9001	1602	19224	7399	88788	-35212		-8424	**på skatten**
10001	1910	22920	8091	97092	-26908		8184 kris-	**2006 - 2008**
11001	2230	26760	8771	105252	-18748		24504 gräns	3428
12001	2551	30612	9450	113400	-10600		40800	3932
13001	2872	34464	10129	121548	- 2452		57096	4436
14001	3193	38316	10808	129696	5696	kris-	73392	4940
15001	3513	42156	11488	137836	13856	gräns	83672	5456
16001	3834	46008	12167	146004	22004		106008	5960
17001	4155	49860	12846	154152	30152		122304	6464
18001	4475	53700	13526	162312	38312		138624	6980
19001	4796	57552	14205	170460	46460		154920	7484
20001	5149	61788	14852	178224	54224		170448	8024
21001	5470	65640	15531	186372	62372		186744	8528
22001	5790	69480	16211	194532	70532		203064	9044
23001	6111	73332	16890	202680	78680		219360	9548
24001	6435	77220	17569	210892	86828		235784	10052
25001	6766	81192	18235	218882	94820		251764	10400
26001	7097	85164	18904	226848	102848		267696	10724
27001	7428	89136	19573	234876	110876		283752	12452
29001	8247	98964	20754	249048	125048		312096	15344
30001	8777	105324	21224	254688	130688		323376	15344
35001	11427	156468	23574	282888	158888		379776	15344
40001	14077	168924	25924	311088	187088		436176	15848
45001	16874	202488	28127	337524	213524		489048	17084
50001	19774	237288	30227	362724	238724		539448	17084
55001	22674	272088	32327	387924	263924		589848	17084
60001	25574	306888	34427	413124	289124		640248	17084

2009. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4450 kr per mån = 53 400 kr per år för ensam och 5420 kr per mån för makar/sambor= 65 040kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 130 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 195 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							**Makar lika inkomst**	
Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år		Överskott /år	
6001	729	8748	5272	63264	-66736		-68472 (63264x2-195000)	
7001	977	11724	6024	72288	-57712		- 50424	**Ensams**
8001	1225	14700	6776	81312	-48688		-32376	**förbättring**
9001	1474	17688	7527	90324	-39676		-14352	**på översk.**
10001	1745	20940	8256	99072	-30928		3144 kris-	**2006 - 2009**
11001	2055	24660	8946	107352	-22648		19704 gräns	- 472
12001	2365	28380	9636	115632	-14368		36264	+164
13001	2676	32112	10325	123900	- 6100		52800	788
14001	2986	35832	11015	132180	2180	kris-	69360	1424
15001	3297	39564	11704	140448	10448	gräns	85896	2048
16001	3607	43284	12394	148728	18728		102456	2684
17001	3918	47016	13083	156996	26996		118992	3308
18001	4228	50736	13773	165276	35276		135552	3944
19001	4539	54468	14462	173544	43544		152088	4568
20001	4881	58572	15120	181440	51440		167880	5240
21001	5191	62292	15810	189720	59720		184440	5876
22001	5502	66024	16499	197988	67988		200976	6500
23001	5812	69744	17189	206268	76268		217536	7136
24001	6123	73476	17878	214536	84536		234072	7760
25001	6437	77244	18564	222768	92768		250536	8348
26001	6768	81216	19233	230796	100796		266592	8672
27001	7100	85200	19901	238812	108812		282624	10388
29001	7761	93132	21240	254880	124880		314760	15176
30001	8091	97092	21910	262920	132920		330840	17576
35001	10444	125328	24557	294684	164684		394368	21140
40001	13094	157128	26907	322884	192884		450768	21644
45001	15759	189108	29242	350904	220904		586808	24464
50001	18659	223908	31342	376104	246104		557208	24464
55001	21559	258708	33442	401304	271304		557208	24464
60001	24459	293508	35542	426504	296504		658008	24464

2010. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4700 kr per mån = 56 400 kr per år för ensam och 5700 kr per mån för makar/sambor= 68 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 134 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 201 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							**Makar lika inkomst**	
Mån lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år		Överskott /år	
6001	687	8244	5314	63768	-70232		-73464 (63768x2-201000)	
7001	918	11016	6083	72996	-61004		- 55008	**Ensams**
8001	1149	13788	6852	82224	-51776		-36552	**förbättring**
9001	1380	16560	7621	91452	-42548		-18096	**på översk.**
10001	1644	19728	8357	100284	-33716		-432 kris-	**2006 - 2010**
11001	1943	23316	9058	108696	-25304		16392 gräns	-3128
12001	2244	26928	9757	117084	-16916		33168	-2384
13001	2545	30540	10456	125472	- 8528		49944	-1640
14001	2846	34152	11155	133860	- 140 kris-		66720	-896
15001	3147	37764	11854	142248	8248 gräns		83496	-152
16001	3448	41376	12553	150636	16636		100272	592
17001	3749	44988	13252	159024	25024		117048	1336
18001	4050	48600	13951	167412	33412		133824	2080
19001	4351	52212	14650	175800	41800		150600	2824
20001	4682	56184	15319	183828	49828		166656	3628
21001	4983	59796	16018	192216	58216		183434	4372
22001	5284	63408	16717	200604	66604		200208	5116
23001	5585	67020	17416	208992	74992		216984	5860
24001	5886	70732	18115	217380	83380		233760	6604
25001	6201	74412	18800	225600	91600		250200	7180
26001	6532	78384	19469	233628	99628		266256	7504
27001	6863	82356	20138	241656	107656		282312	9232
29001	7524	90288	21477	257724	123724		314448	14020
30001	7854	94248	22147	265764	131764		330528	16424
35001	10134	121608	24867	298404	164404		395808	20860
40001	12784	153408	27217	326604	192604		452208	21364
45001	15434	185208	29567	354804	220804		508608	24364
50001	18323	219876	31678	380136	246136		559272	24496
55001	21223	254676	33778	405336	271336		609672	24496
60001	24123	289476	35878	430536	296536		660072	24496

2011. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4700 kr per mån = 56 400 kr per år för ensam och 5700 kr per mån för makar/sambor= 68 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 134 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 201 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							**Makar lika inkomst**
Mån. lön	**Prelskatt /mån**	**Prelskatt /år**	**Efter skatt /mån**	**Efter skatt /år**	**Över-skott/år**		**Överskott /år**
6001	**680**	**8160**	**5321**	**63852**	**-70148**		**- 73296**
7001	**911**	**10932**	**6090**	**73080**	**-60920**		**- 54840**
8001	**1142**	**13704**	**6859**	**82308**	**-51692**		**- 36384**
9001	**1373**	**16476**	**7628**	**91536**	**-42464**		**- 17928**
10001	**1630**	**19560**	**8371**	**100452**	**-33548**		**- 96 kris-**
11001	**1930**	**23160**	**9071**	**108852**	**-25148**		**16704 gräns**
12001	**2231**	**26772**	**9770**	**117240**	**-16760**		**33480**
13001	**2532**	**30384**	**10469**	**125628**	**- 8372**		**50256**
14001	**2833**	**33996**	**11168**	**134016**	**16 kris-**		**67032**
15001	**3134**	**37608**	**11867**	**142404**	**8404**	**gräns**	**83808**
16001	**3435**	**41220**	**12566**	**150792**	**16792**		**100584**
17001	**3736**	**44832**	**13265**	**159180**	**25180**		**117360**
18001	**4037**	**48444**	**13964**	**167568**	**33568**		**134136**
19001	**4338**	**52056**	**14663**	**175956**	**41956**		**150912**
20001	**4669**	**56028**	**15332**	**183984**	**49984**		**166968**
21001	**4970**	**59640**	**16031**	**192372**	**58372**		**183794**
22001	**5271**	**63252**	**16730**	**200760**	**66760**		**200520**
23001	**5572**	**66864**	**17429**	**209148**	**75148**		**217296**
24001	**5873**	**70476**	**18128**	**217536**	**83536**		**234072**
25001	**6181**	**74172**	**18820**	**225840**	**91840**		**250680**
26001	**6510**	**78120**	**19491**	**233892**	**99892**		**266784**
27001	**6843**	**82116**	**20167**	**242004**	**108004**		**283008**
29001	**7504**	**90048**	**21497**	**257964**	**123964**		**314928**
30001	**7834**	**94008**	**22167**	**266004**	**132004**		**331008**
35001	**9931**	**119172**	**25070**	**300840**	**166840**		**400680**
40001	**12581**	**150972**	**27420**	**329040**	**195040**		**457080**
45001	**15231**	**182772**	**29770**	**357240**	**223240**		**513480**
50001	**18054**	**216648**	**31947**	**383364**	**249364**		**565728**
55001	**20954**	**251448**	**34047**	**408564**	**274564**		**616128**
60001	**23854**	**286248**	**36147**	**433764**	**299764**		**666528**

2012. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4900 kr per mån = 58 800 kr per år för ensam och 6000 kr per mån för makar/sambor= 72 000 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 142 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 216 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							Makar lika inkomst
Mån.	Prelskatt		Efter skatt		Över-		Överskott
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år		/år
6001	660	7920	5341	64092	-77908		- 87816
7001	891	10692	6110	73320	-73178		- 69360
8001	1122	13464	6879	82548	-59452		- 50904
9001	1353	16236	7648	91776	-50224		- 32448
10001	1591	19092	8410	100920	-41080		- 14160 kris-
11001	1891	22692	9110	109320	-32680		2640 gräns
12001	2192	26304	9809	117708	-24492		19416
13001	2493	29916	10508	126096	-15904		36192
14001	2794	33528	11207	134484	-7516	kris-	52968
15001	3095	37140	11906	142872	872	gräns	69744
16001	3396	40752	12605	151260	9260		86520
17001	3697	44364	13304	159648	17648		113296
18001	3998	47976	14003	168036	26036		120072
19001	4299	51588	14702	176424	34424		136848
20001	4630	55560	15371	184452	42452		152904
21001	4931	59172	16070	192840	50840		169680
22001	5232	62784	16769	201228	59228		186456
23001	5533	66396	17468	209616	67616		217296
24001	5834	70008	18167	218004	76004		203232
25001	6135	73620	18866	226392	84392		236784
26001	6451	77412	19550	234600	92600		253200
27001	6782	81384	20219	242628	100628		269256
29001	7445	89340	21556	258672	116672		301344
30001	7775	93300	22226	266712	124712		317424
35001	9565	114780	25436	305232	163232		394464
40001	12215	146580	27786	333432	191432		45o864
45001	14865	178380	30136	361632	219632		507264
50001	17578	210396	32423	389076	247076		562152
55001	20478	245736	34523	414276	272276		612552
60001	23378	280536	36623	439476	297476		662952

2013 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5100 kr per mån = 61 200 kr per år för ensam och 6100 kr per mån för makar/sambor= 73 200 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 145 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 220 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							Makar lika inkomst
Mån.	Prelskatt		Efter skatt		Över-		Överskott
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år		/år
6001	575	6900	5426	65112	-79888		- 89776
7001	779	9348	6222	74664	-70336		- 70672
8001	982	11784	7019	84228	-60772		- 51544
9001	1185	14220	7816	93792	-51208		- 32416
10001	1388	16656	8613	103356	-41080		- 13288 kris-
11001	1651	19812	9350	112200	-32800		4400 gräns
12001	1916	22992	10085	121020	-23980		22040
13001	2180	26160	10821	129852	-15148		39704
14001	2445	29340	11556	138672	-6328	kris-	57344
15001	2683	32196	12318	147816	2816	gräns	75632
16001	2948	35376	13053	156636	11636		93272
17001	3240	38880	13761	165132	20132		110264
18001	3504	42048	14497	173964	28964		127928
19001	3769	45228	15232	182784	37784		145568
20001	4060	48720	15941	191292	46292		162584
21001	4325	51900	16676	200112	55112		180224
22001	4590	55080	17411	208932	63932		197864
23001	4855	58260	18146	217752	72752		215504
24001	5120	61440	18881	226572	81572		233144
25001	5384	64608	19617	235404	90404		250808
26001	5655	67860	20346	244152	99152		268304
27001	5946	71352	21055	252660	107660		285320
29001	6529	78348	22472	269664	124664		319328
30001	6819	81828	23182	278184	133184		336368
35001	8269	99228	26732	320784	175784		421568
40001	10654	127848	29347	352164	207164		484328
45001	13104	157248	31897	382764	237764		545528
50001	15554	186648	34447	413364	268364		606728
55001	18244	218928	36754	441084	296084		662168
60001	20944	251328	39057	468684	323684		717368

2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5100 kr per mån = 61 200 kr per år för ensam och 6200 kr per mån för makar/sambor= 74 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 145 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 222 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							Makar lika inkomst
Mån.	Prelskatt		Efter skatt		Över-		Överskott
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år		/år
6001	629	7548	5372	64464	-80536		- 93072
7001	851	10212	6150	73800	-71200		- 70672
8001	1073	12876	6928	83136	-61864		- 55728
9001	1295	15540	7706	92472	-52528		- 37056
10001	1517	18204	8484	101808	-43192		- 18384 kris-
11001	1757	21084	9244	110928	-34072		-144 gräns
12001	2052	24624	9949	119388	-25612		16776
13001	2378	28536	10623	127476	-17524		32952
14001	2644	31728	11357	136284	-8716	kris-	50568
15001	2940	35280	12061	144732	-268	gräns	67464
16001	3236	38832	12765	153180	8180		84360
17001	3561	42732	13440	161280	16280		100560
18001	3828	45936	14173	170076	25076		118152
19001	4124	49488	14877	178524	33524		135048
20001	4449	53388	15552	186624	41624		151248
21001	4745	56940	16256	195072	50072		168144
22001	5041	60492	16960	203520	58520		185040
23001	5337	64044	17664	211968	66968		201936
24001	5633	67596	18368	220416	75416		218832
25001	5929	71148	19072	228864	83864		222000
26001	6224	74688	19777	237324	92324		218808
27001	6520	78240	20481	245772	100772		269544
29001	7112	85344	21889	262668	117668		303336
30001	7417	89004	22584	271008	126008		320016
35001	9067	108804	25934	311208	166208		400416
40001	11525	138300	28476	341712	196712		461424
45001	14175	171700	30826	369912	224912		517824
50001	16825	201900	33176	398112	253112		574224
55001	19670	236040	35331	423972	278972		625944
60001	22570	270840	37431	449172	304172		676344

2016 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5300 kr per mån = 63 200 kr per år för ensam och 6450 kr per mån för makar/sambor= 77 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 149 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 232 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							Makar lika inkomst
Mån.	Prelskatt		Efter skatt		Över-		Överskott
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år		/år
6001	630	7560	5371	64452	-84548		- 103096
7001	852	10224	6148	73788	-75212		- 84424
8001	1074	12888	6927	83124	-65876		- 65752
9001	1296	15552	7705	92460	-56540		- 47080
10001	1518	18216	8483	101796	-47204		- 28408 kris-
11001	1760	21120	9241	110892	-38108		-10216 gräns
12001	2056	24672	9945	119340	-29660		6680
13001	2352	28224	10649	127788	-21212		23576
14001	2647	31764	11354	136248	-12752	kris-	40496
15001	2943	35316	12058	144696	-4304	gräns	57392
16001	3239	38868	12762	153144	4144		74288
17001	3535	42420	13466	161592	12592		91184
18001	3831	45972	14170	170040	21040		108080
19001	4127	49524	14874	178488	29488		124976
20001	4452	53424	15549	186588	47588		141176
21001	4748	56976	16253	195036	46036		158072
22001	5044	60528	16957	203484	54484		174968
23001	5340	64080	17661	211932	62932		191864
24001	5636	67632	18365	220380	71380		208760
25001	5932	71184	19069	228828	79828		225656
26001	6228	74736	19773	237276	88276		242552
27001	6524	78288	20477	245724	96724		259448
29001	7115	85380	21886	262632	113632		293264
30001	7423	89076	22578	270936	121936		309872
35001	9073	108876	25928	311136	166208		390272
40001	11376	136512	28825	343500	194500		455000
45001	14026	168312	30975	371700	222700		511400
50001	16682	200184	33319	399828	250828		567656
55001	19581	234972	35420	425040	276040		618080
60001	22631	271572	37370	448440	299440		664880

2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							Makar lika inkomst
Mån.	Prelskatt		Efter skatt		Över-		Överskott
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år		/år
6001	622	7464	5379	64548	-90452		- 109904
7001	844	10128	6157	73884	-81116		- 91232
8001	1066	12792	6435	83220	-71780		- 72560
9001	1288	15456	7713	92556	-62444		- 53888
10001	1510	18120	8491	101892	-53108		- 35216
11001	1743	20916	9258	111096	-43904		-16808 kris-
12001	2038	24456	9963	119556	-35444		112 gräns
13001	2334	27888	10667	128004	-26996		17008
14001	2630	31560	11371	136452	-18548		33904
15001	2926	35112	12075	144900	-10100	kris-	50800
16001	3222	38664	12779	153348	-1652	gräns	67696
17001	3518	42216	13483	161796	6796		84592
18001	3814	45768	14187	170244	15244		101488
19001	4110	49320	14891	178692	23692		118384
20001	4435	53220	15566	186792	31792		134584
21001	4731	56772	16270	195240	40240		151480
22001	5027	60324	16974	203688	48688		168376
23001	5323	63876	17678	213136	57136		187272
24001	5619	67428	18382	220584	65584		202168
25001	5915	70980	19086	229032	74032		219064
26001	6211	74532	19790	237480	82480		235960
27001	6507	78084	20477	245928	90928		252856
29001	7096	85152	21905	262860	107860		286720
30001	7394	88728	22607	271284	116284		303568
35001	9044	108528	25957	311484	156484		383968
40001	11199	134388	28802	345624	190624		452248
45001	13849	166188	31152	373824	218824		518648
50001	16499	197988	33502	402024	247024		565048
55001	19333	231996	35668	428016	273016		617032
60001	22383	268596	37618	451416	296416		663832

2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.

Ensam			Makar lika inkomst		
Mån.	Över-		Överskott		skillnad
lön	skott/år		/år	per person ensam-	en make
6001	-90452		- 109904	-54952	35500
7001	-81116		- 91232	-45616	35500
8001	-71780		- 72560	-36280	35500
9001	-62444		- 53888	-26944	35500
10001	-53108		- 35216	-17608	35500
11001	-43904		-16808 kris-	-8404	35500
12001	-35444		112 gräns	56	35500
13001	-26996		17008	8504	35500
14001	-18548		33904	16952	35500
15001	-10100	kris-	50800	25400	35500
16001	-1652	gräns	67696	33848	35500
17001	6796		84592	42296	35500
18001	15244		101488	50744	35500
19001	23692		118384	59192	35500
20001	31792		134584	67292	35500
21001	40240		151480	78740	35500
22001	48688		168376	84188	35500
23001	58136		187272	93636	35500
24001	65584		202168	101084	35500
25001	74032		219064	109532	35500
26001	82480		235960	117980	35500
27001	90928		252856	126428	35500
29001	107860		286720	143360	35500
30001	116284		303568	151784	35500
35001	156484		383968	191984	35500
40001	190624		452248	226124	35500
45001	218824		508648	254324	35500
50001	247024		565048	282524	35500
55001	273016		617032	308516	35500
60001	296416		663832	331916	35500

2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år	Makar lika inkomst Överskott/år	Årsinkomst per person
6001	626	7512	5375	64500	-109500	-140000	72 000
7001	854	10248	6147	73764	-100236	-121472	84 000
8001	1081	12297	6920	83040	-90960	-102920	96 000
9001	1308	15696	7693	92316	-81684	-84368	108 000
10001	1535	18420	8466	101592	-72408	-65816	120 000
11001	1765	21180	9236	110832	-62168	-47336	132 000
12001	1997	23964	10004	120048	-53952	-28904	144 000
13001	2268	27216	10733	128796	-45204	-11408 *	156 000
14001	2568	30816	11433	137196	-36804	5392	168 000
15001	2859	34308	12149	145704	-28296	22408	180 000
16001	3149	37788	12852	154224	-19776	39448	192 000
17001	3440	41280	13561	162732	-11268	56464	204 000
18001	3730	44760	14271	171252	-2748 *	73504	216 000
19001	4020	48240	14981	179772	5772	90544	228 000
20001	4340	52080	15661	187932	13932	106864	240 000
21001	4630	55560	16371	196452	24252	123904	252 000
22001	4921	59052	17080	204960	30960	140920	264 000
23001	5211	62532	17790	213480	39480	157960	276 000
24001	5501	66012	18500	222000	48000	175000	288 000
25001	5792	69504	19209	230508	56508	192016	300 000
26001	6082	72984	19919	239028	65028	209056	312 000
27001	6373	76476	20628	247536	73536	226072	324 000
29001	6953	83436	22048	264576	90576	260152	348 000
30001	7244	86928	22757	273084	99084	277168	360 000
35001	8848	106176	26153	313836	139836	358672	420 000
40001	10498	125976	29503	354036	180036	439072	480 000
45001	12782	153384	32219	386628	212628	504256	540 000
50001	15432	185184	34569	414828	240828	560656	600 000
55001	18164	217968	36837	442044	268044	615088	660 000
60001	21045	252540	38956	467472	293472	665944	720 000

2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år	Inkomstskatt i % av inkomst	
							1 1 008 kr/mån Decilgrupp
6001	622	7464	5379	64548	-90452	10,4	
7001	844	10128	6157	73884	-81116	12,1	
8001	1066	12792	6435	83220	-71780	13,3	2 8 252 kr/mån
9001	1288	15456	7713	92556	-62444	14,3	
10001	1510	18120	8491	101892	-53108	15,1	
11001	1743	20916	9258	111096	-43904	15,8	
12001	2038	24456	9963	119556	-35444	17,0	
13001	2334	27888	10667	128004	-26996	18,0	
14001	2630	31560	11371	136452	-18548	18,8	
15001	2926	35112	12075	144900	-10100	19.5	3 15 276 kr/mån
16001	3222	38664	12779	153348	-1652	20,1	
17001	3518	42216	13483	161796	6796	20.7	
18001	3814	45768	14187	170244	15244	21,2	
19001	4110	49320	14891	178692	23692	21,6	
20001	4435	53220	15566	186792	31792	22,2	4 20 802 kr/mån
21001	4731	56772	16270	195240	40240	22.5	
22001	5027	60324	16974	203688	48688	22,8	
23001	5323	63876	17678	213136	57136	23,1	* Medianinkomst
24001	5619	67428	18382	220584	65584	23,4	23 467 kr/månad
25001	5915	70980	19086	229032	74032	23,7	2017 enl SCB
26001	6211	74532	19790	237480	82480	23,9	(20-64 år)
27001	6507	78084	20477	245928	90928	24,1	* Medelinkomst
29001	7096	85152	21905	262860	107860	24,5	27 450 kr/månad
30001	7394	88728	22607	271284	116284	24.6	2017 enl SCB
35001	9044	108528	25957	311484	156484	25,8	
40001	11199	134388	28802	345624	190624	28,0	9 41 666 kr/mån
45001	13849	166188	31152	373824	218824	30.8	
50001	16499	197988	33502	402024	247024	33,0	
55001	19333	231996	35668	428016	273016	35,2	
60001	22383	268596	37618	451416	296416	37,3	10 67 442 kr/mån

2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år	Inkomstskatt i% av inkomst	Årsinkomst per person
6001	626	7512	5375	64500	-109500	10,4	72 000
7001	854	10248	6147	73764	-100236	12,2	84 000
8001	1081	12297	6920	83040	-90960	13,5	96 000
9001	1308	15696	7693	92316	-81684	14,5	108 000
10001	1535	18420	8466	101592	-72408	15,3	120 000
11001	1765	21180	9236	110832	-62168	16,0	132 000
12001	1997	23964	10004	120048	-53952	16,6	144 000
13001	2268	27216	10733	128796	-45204	17,4	156 000
14001	2568	30816	11433	137196	-36804	18,3	168 000
15001	2859	34308	12149	145704	-28296	19.0	180 000
16001	3149	37788	12852	154224	-19776	19,7	192 000
17001	3440	41280	13561	162732	-11268	20,2	204 000
18001	3730	44760	14271	171252	-2748	20,7	216 000
19001	4020	48240	14981	179772	5772	21,2	228 000
20001	4340	52080	15661	187932	13932	21,7	240 000
21001	4630	55560	16371	196452	24252	22,0	252 000
22001	4921	59052	17080	204960	30960	22,3	264 000
23001	5211	62532	17790	213480	39480	22,7	276 000
24001	5501	66012	18500	222000	48000	22,9	288 000
25001	5792	69504	19209	230508	56508	23,2	300 000
26001	6082	72984	19919	239028	65028	23,4	312 000
27001	6373	76476	20628	247536	73536	23,6	324 000
29001	6953	83436	22048	264576	90576	24,0	348 000
30001	7244	86928	22757	273084	99084	24,1	360 000
35001	8848	106176	26153	313836	139836	25,3	420 000
40001	10498	125976	29503	354036	180036	26,2	480 000
45001	12782	153384	32219	386628	212628	28,4	540 000
50001	15432	185184	34569	414828	240828	30,7	600 000
55001	18164	217968	36837	442044	268044	33,0	660 000
60001	21045	252540	38956	467472	293472	35,1	720 000

Innehåll i: Sven Wimnell 22 april 2019: Bostadsbidrag för barnfamiljer och nya för barnlösa. Bostadstillägg för pensionärer. Utredningar om verksamheter som styr världen. Vårbudgeten 2019.
http://wimnell.com/omr36-39zzzzze.pdf

Sida

2 **Innehåll**

6 **Botadsbidrag för barnfamiljer och barnlösa i förvärvslivsåldrar**

_7 Årskostnader år 2019, förvärvsarbetande icke-pensionärer.
7 Konsumentverket: Exempel: Vad det kan kosta för en 20-åring med egen inkomst att bo hos föräldrar eller ha eget boende

8 2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn. Skatter och marginalskatter
8 2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn. Överskott och underskott
9 Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Kvinnor och män 20-64 år. Kr/år
10 Från skatteverket.se Inkomståret 2019
11 Vad ingår i skattetabellerna?

12 **Bostadsbidragen för barnfamiljer**
12 Kostnader för barn 2019
13 Socialförsäkringsbalk (2010:110) t.o.m. SFS 2018:1952 Avd. G BostadsstödAVD.13
14 Bostadsbidragen

15 2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn. Tabell
15 Ett resonemang om inkomster vid avtrappningsbörjan.
16 Levnadskostnader
17 SCB-statistik 2013 om antalet hushåll

17 Barnkostnader. Ensam med 1 barn.
19 Kostnad för ett barn. Genomsnitt för åldrar 0-18 år. Ensam förälder.
19 För makar/sambor med 1 barn

20 Stockholm barntillsynskostnader
22 barnomsorgsguiden.se
23 Försäkringskassan 2019. Aktuella belopp.

24 Ensam med 2 och 3 barn
25 Makar/sambor med 2 och 3 barn
26 Barnkostnader. Sammanfattning.
27 Förslag för 2019
27 Socialförsäkringsbalken om kapital

28 **Bostadsbidrag för barnlösa. ickepensionärer.**
29 forsakringskassan.se Bostadsbidrag till unga (under 29 år)
30 Socialförsäkringsbalk (2010:110). Kapitler om barnlösa

31 Bostadsbidrag för barnlösa i åldrar över 29 år upp till pensionsåldrar.

31 Ungdomsbostadsbidragen. Barnlösa 18 - 29 års ålder.
32 Socialförsäkringsbalken om kapital

34 **Bostadtillägg och garantipension för pensionärer.**
35 Personer 55 år och äldre efter ålder, kön och typ av pension
38 Fastställd förvärvsinkomst 2017.Andelen personer efter inkomst och kön

41 Regeringen:Tydligare mål och uppföljning för Pensionsmyndigheten
42 Promemoria Socialdepartementet. Socialförsäkringsenheten Förbättrat grundskydd för pensionärer
42 Innehåll
43 Inledning
48 Förslag för ett förbättrat grundskydd
59 Promemoria Socialdepartementet Socialförsäkringsenheten Förbättrat grundskydd för pensionärer Promemoria 1 februari 2019 Tabell 4.2 Typfall med effekter av förslagen

59 Verkan av kapital
61 I 1990 års skattereform ändrades kapitalinkomstbeskattningen.
61 Om en lång historia om pensionärer

63 Regeringskansliet. Blocköverskridande överenskommelse för långsiktigt höjda och trygga pensioner
67 Pensionsgruppens överenskommelse om långsiktigt höjda och trygga pensioner
75 Stora möjligheter att få fler över 65 år att jobba vidare

78 Socialförsäkringsbalk (2010:110)
81 66 kap. Garantipension för den som är född 1937 eller tidigare
84 Varken regeringen, myndigheterna eller de politiska partierna har några offentliga redovisningar om pensionärernas levnadskostnader. Kapitler i socialförsäkringsbalken

84 Från pensionsmyndigheten.se 21 mars 2019
84 Fakta om bostadstillägg
98 pensionsmyndigheten.se 1 april 2019. Som mest kan garantipensionen bli 8 254 kronor för ensamstående och 7 363 kronor i månaden för gifta

99 Garantipensioner. Ensam 2019
99 Bostadstillägg Ensam 2019
99 Marginaleffekter av skatt och bostadstillägg 2019
100 2019. Ensam pensionär över 65 år Två tabeller

101 Månadskostnader år 2019, förvärvsarbetande icke-pensionärer.
101 Pensionärer 2019 Månadskostnader
102 Årskostnader år 2019, förvärvsarbetande icke-pensionärer.
102 Årskostnader år 2019, pensionärer.
103 Årskostnaderna för pensionärer 2020
103 Ensam väntad ändring 2020

106 Tabell 33 Skatteavdrag för månadslön 2019 Tabell 33
112 Från pensionsmyndigheten.se 21 mars 2019
Sidor i pensionsmyndigheten.se

120 **Kopior av tidigare utredningar om systemet för pensionärernas pensioner och bostadstillägg.**
121 Systemet för pensionärernas bostadstillägg.
122 Förbättringar för pensionärer med låga inkomster införs.
123 Bostadstillägg för pensionärer
123 I samband med småhus finns två sätt att bo. (8 april 2004).
124 Viktiga händelser i bostadstilläggens historia. (8 april 2004).
I 1990 års skattereform ändrades kapitalinkomstbeskattningen.
130 Andra påpekanden o förslag. (8 april 2004.)

131 Summa marginaleffekt 2004. (Från sid 3405)
132 Ingen i regeringen eller riksdagen har visat tillräckligt intresse för de lägsta inkomsterna.
133 Januari 2013: Förslagen för bostadstilläggen på sid 95 i http://wimnell.com/omr36-39zq.pdf bör bli att man helt slopar reglerna som föreskriver att kapital/förmögenheter och fastigheter ska påverka bostadstilläggen.
136 Så beräknar vi dina inkomster
Från pensionsmyndigheten 6 feb 2013
138 Så beräknar vi din bostadskostnad (6 feb 2013)
140 Så mycket kan du få i bostadstillägg
141 Så beräknar vi ditt bostadstillägg
143 Avtrappningsregler

144 Många anser att pensionärerna halkar efter i välfärden. Att öka bostadstilläggen något och sänka skatten något för dem är gott och väl, men det är dags ta bort den grovt snedvridande effekten av regeln att 15% av kapital ska ses som inkomst. Regeln bör snarast tas bort.

145 **Kopior av tidigare utredningar om mänskliga verksamheter som styr världen.**

146 **Sven Wimnells hemsida: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?**

148 **Inkomstskatterna**
150 Mer om skatter och bidrag.
153 Fastighetsskatter och förmögenhetsskatter.
156 Nyss har nämnts om kapital

157 **Statsråd och myndigheter**
157 Politikområden för politiken 21 januari 2019
159 Myndigheter
178 Länsstyrelserna

184 **Befolkning och bostäder**
184 Hushållsverksamheter. Vad man har och vad man gör i bostäderna.
185 641- 642 Det börjar med maten.
185 643. När det gäller bostaden har boverket krav
186 644. Teknisk utrustning för vatten och avlopp , energi m m.
186 645 Hushållen har mycket utrustning av olika slag.
186 646 Utveckling av de inre verkligheterna
189 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter, Kapital.
189 648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.
189 649 Personvård: barn, hemsjukvård o d

190 SCB Statistiska Centralbyrån. Om allt och hyror

196 Befolkningsstorlek per kommun, 2015
197 Var finns rum för våra barn? – om trångboddheten i Sverige
197 Antal hushåll efter hushållstyp

202 De föreslagna nya lägenhetstyperna
204 Bostad 2 rum och kök och 3 rum och kök i mindre skala
205 Bostad 2 rum och kök i större skala
206 Bostad 3 rum och kök i större skala
207 Fyra rum och kök.
208 Två studentbostäder med gemensamma utrymmen
209 Bostad 2 rum och kök med större sovrum
210 Bostad 2,3 och 4 r o k, beskrivning
211 Två studentbostäder med gemensamma utrymmen
212 Bostad 2 r o k med större sovrum, beskrivning
212 Det är viktigt med rejäla balkonger
213 Antal lägenheter i flerbostadshus efter storlek. Riket
214 Trångboddhet

Barnfamiljer med bostadsbidrag. Förslag för 2019

Enligt gällande regler för barnfamiljernas bostadsbidrag ska de trappas av med 20% av den del av inkomsten som överstiger 150 000 kr per år.

Det bör höjas till 200 000 kr per år= 16 666 kr per månad.

För ensamma med 1, 2 och 3 barn räcker då inkomsterna efter skatt till levnadskostnader ungefär enligt konsumentverkets beräknade kostnader mm och hyror för lägenheter enligt boverkets krav.

Enligt beräkningarna i det föregående ligger den lämpliga inkomstgränsen för ensamma på cirka 17000 kr per månad= 204 000 kr per år

För makar/sambor med 1 barn skulle avtrappningen kunna börja vid cirka 14 000 kr per månad, för 2 barn vid inkomst cirka 16 000 kr och för 3 barn vid cirka 17 000 kr. För enkelhets skull kan man nog sätta gränsen till 16 666 kr per månad = 200 000 kr/ år.

Marginalskatten i avtrappningsperioderna är cirka 30%, bostadsbidragen avtrappas med 20% och barntillsynsavgifterna ligger kanske på 2-4% av inkomsterna. Summan blir marginal-effekter cirka 52-54%.

Om inkomstgränsen för avtrappnings början höjs med 50000 kr innebär det att avtrappningarna minskar med 10000kr under året. Om man behåller gränsen vid 150000 kr betyder det att levnadskostnad 174000 kr för ensam förälder minskar till 164000 kr. För makarna minskar 269000 till 259000.
Men vill man ha mer exakt måste man räkna mer exakt.

Bostadsbidrag för barnlösa i åldrar över 29 år upp till pensionsåldrar. Förslag för 2019

För bostadsbidrag till enamma utan barn föreslås här samma bidrag som för åldrarn 18-29 år och samma avtrappningsfaktor 33,33%, men inkomstgräns för avtrappningens början som är satt så att bidraget är avtrappat vid inkomst där underskotten är noll. Cirka 18300 kr/månad = cirka 220000 kr/ år för ensam och cirka 13700 kr/månad = 164400 kr/år per make för makar.

Enligt reglerna kan bostadsbidraget bli 90% av hyran mellan 1800 och 2600 kr per månad = 720 kr per månad = 8640 kr per år. Samt 65% av hyran mellan 2600 och 3600= 650/mån = 7800 kr per år.
Ensam summa bidrag och makar summa bidrag 16440 kr per år =1370 kr/månad.

16440 är 9,45% av hela levnadskostnaderna 174000 för ensam.
16440 är 6,11% av hela levnadskostnaden 269000 för makar.
Då bör man komma ihåg att skattesystemet gynnar makar med 39000kr på året i förhållande till ensam.

Om makarna var för sig har samma inkomst som en ensamstående har makarna tillsammans 2x39500kr= 79000 kr mera disponibelt sedan inkomstskatter och levnadskostnarna betalats.

Avtrappningssträckan blir 49320 kr per år. Inkomst när bidraget för ensam tar slut om avtrappning sker från inkomst 41000 kr blir: 41000+49320= 90320 per år = 7527kr/mån.

Om man höjer gränsen för avtrappnings början till 220000-49320= 170 680=14223kr/månad ska underskottet bli noll.

Kontroll:
Inkomst 220000 minus skatt cirka 45802= 174198 nästan precis som ensams levnadskostnader 174000
För makarna blir avtrappningsgänsen 164400x2 minus 49320= 279480. 139740 per make.

Kontroll:
Inkomst 164400 minus skatt 29376 =134664 för varje make= 269328 för båda, nästan precis som makars levnadskostnader 269000

Bostadsbidragen bör trappas av från inkomst 170680 kr för ensam och trappas av från inkomst 139740 för make.

De beloppen bör rundas av på lämpligt sätt, förslagsvis inkomstgräns när bostadsbidrag ska börja trappas av med 33,33%:
170 000 för ensam = 14157 kr /månad och
140 000 för make = 11667 kr/månad.

Bidragen är slutavtrappade vid inkomst cirka
För ensam 18300 kr/ månad
För makar 13700 kr/månad för make

Avtrappning sker
För ensam: inkomster mellan 14157 och 18300 kr/ månad.
För make: inkomster mellan 11667 och 13700 kr/ månad.
Marginalskatten är i dessa intervall cirka 29% för ensam och cirka 23% för makar. Med avtrappning 33.33% för bostadsbidrag gör det summa marginaleffekt cirka 62% för ensam och cirka 56% för makar. Vid kommunal utebitering 33% som är nästan precis som genomsnittet i Sverige.

Om avtrappningseffekt 20% hade valts hade marginaleffekterna kblivit lägre, men avtrappningarna hade börjat vid en lägre inkomst så att bidragen blivit lägre vid lägre inkomster. Därför har faktorn 33,33% valts istället för 20%. 33,33% är också det som gäller för ungdomsbostadsbidragen. Förslaget för äldre har tidigare innehållit 20% och det kanske kan accepteras, men då får man räkna om.

Socialförsäkringsbalken

Kapitel 97

"**Förmögenhet**

6 § Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor, avrundad nedåt till helt tiotusental kronor.

I den sammanlagda förmögenheten ingår förmögenhet för varje försäkrad samt för varje barn som avses i 96 kap. 4, 5 a och 9 §§. I fråga om barn som avses i 96 kap. 5 a § ska dock endast hälften av den förmögenhet som tillhör barnet ingå i den sammanlagda förmögenheten. *Lag (2017:1123).*

7 § Tillägg för makars förmögenhet ska fördelas på makarna i förhållande till deras respektive andel av den sammanlagda förmögenheten.

Tillägg för barns förmögenhet ska fördelas lika mellan makar.

8 § Förmögenheten beräknas enligt lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner, om inte annat följer av 9 och 10 §§.

Förmögenheten beräknas per den 31 december det år som bostadsbidraget avser. "

Regeln om att 15 % av förmögenheter ska tas upp som inkomst vid beräkning av bostadsbidragen bör avskaffas. Regeln bör avskaffas även för bostadsbidrag till personer utan barn och för pensionärernas bostadstillägg.

Detta bör gälla också för ungdomsbostadsbidragen och bidragen till äldre barnlösa

Bostadtillägg och garantipension för pensionärer.

Verkan av kapital

Varken promemorian, regeringen eller utredningarna behandlar inverkan av kapital enligt de gällande reglerna.

De gällande reglerna om att 15 % av kapital ska tas upp som inkomst vid bostadstilägg för pensionärer bör tas bort. Det är särskilt viktigt att taxeringsvärden för pensionärernas fritidshus tas bort.

De gällande reglerna säger att kapital över 100 000 kr för ensam och 200 000 för makar ska inverka på bostadstilläggen så att 15% ska tas upp som inkomst. Det innbär en förmögenhetsskatt för dem med låga inkomster vilket är synnerligen orättvist eftersom de med högre inkomst inte betalar någon förmögenhetsskatt.

Vid skattereformen 1970 sattes de nuvarande gränserna 100 000 och 200 000 till 75 000 och 150 000 och skulle de har räknats upp med inflationen enligt KPI skulle de nu ha varit drygt 400 000 och 800 000.

Att de gällande reglerna för bostadstilläggen är mycket krävande och olämpliga för pensionärer med låga inkomster har påpekats under flera decennier och det är anmärkningsvärt att regeringen och utredningarna inte beaktar detta.

Varken regeringen, myndigheterna eller de politiska partierna har några offentliga redovisningar om pensionärernas levnads-kostnader, i förhållande till inkomster, skatter och bidrag som gör att det går att bedöma skäligheten i de regler som gäller.

När det gäller bostadstillägg finns i socialförsäkringsbalken följande:

- 99 kap. Innehåll
- 100 kap. Allmänna bestämmelser om bostadstillägg
- 101 kap. Rätten till bostadstillägg
- 102 kap. Beräkning av bostadstillägg
- 103 kap. Särskilda handläggningsregler för bostadstillägg
- 103 a kap. Innehåll
- 103 b kap. Allmänna bestämmelser om boendetillägg
- 103 c kap. Rätten till boendetillägg
- 103 d kap. Beräkning av boendetillägg
- 103 e kap. Särskilda handläggningsregler för boendetillägg

Skatteverket.se

Till skatteverkets grundavdragstabell

https://skatteverket.se/download/18.6de6b99e16e94f3973b799/1575288238992/grundavdragstabell-2020.pdf

Förhöjt grundsvdrsg för personeröver 65 år
https://skatteverket.se/download/18.6de6b99e16e94f3973b798/1575288238956/grundavdrag-forhojt-grundavdrag-2020.pdf

Finanspolitiska rådets skatteförslag

Ett enklare och effektivare skattesystem

Innehåll

Ett enklare och effektivare skattesystem....1
1Inledning 4
2 Behov av ett enklare skattesystem.... 4
3 Behov av ett samhällsekonomiskt effektivare skattesystem 6
4 Ett optimalt skattesystem.... 7
5 Förändringar av nuvarande skattesystem 10
6 Effekter av förändringarna i skattesystemet 14
6.1 Effekter utan anpassning....14
6.1.1 Ändrad beskattning av förvärvsinkomst 15
6.1.2 Ändrad kapitalinkomstbeskattning.... 15
6.1.3 Ändrad bostadsbeskattning 16
6.1.4 Enhetlig moms 16
6.1.5 Totala effekter utan anpassning 17
6.1.6 Marginaleffekter 17
6.2 Effekter med arbetsutbudsanpassningar.... 21
6.2.1 Arbetsutbudseffekter.... 22
6.2.2 Fördelningseffekter före och efter arbetsutbudseffekter 23
7 Sammanfattning och slutsatser 29
Referenser 30
Appendix A 32
Appendix B 34

Finanspolitiska rådet behandlar inte levnadskostnadernas betydelse för skattefördelningen och rådets förslag blir därför värdelösa.

PRESSMEDDELANDE 23 juni 2020

ETT ENKLARE OCH EFFEKTIVARE SKATTESYSTEM

Finanspolitiska rådet publicerar idag en särskild studie om det svenska skattesystemet. Studien visar att skattesystemet kan reformeras så att det blir både enklare och ger samhällsekonomiska vinster. En sådan reform kan genomföras med bibehållna skatteintäkter och oförändrad inkomstfördelning.

Skattesystemet har blivit komplicerat och ineffektivt
Skattereformen 1990/91 byggde på principen om likformig beskattning av förvärvsinkomster, kapitalinkomster och fastigheter och förenklade skattesystemet. Likformigheten har sedan dess successivt urholkats. Marginaleffekterna i förvärvsinkomstbeskattningen har skärpts, för kapital- inkomster finns fem olika skattesatser och momsen har differentierats. Skattesystemet har också blivit mer komplicerat. Differentieringen av de olika skatteavdragen har t.ex. gjort det svårt att se marginaleffekten av en löneökning. Därtill är 3:12-reglerna komplicerade och har på grund av skatteskillnaden mellan skatten på förvärvsinkomst och kapitalinkomst lett till en betydande skatteplanering.

Minskade skattekilar och ökad likformighet ger samhällsekonomiska vinster

Skattekilar – skillnaden mellan vad en arbetsgivare betalar och vad en löntagare får efter skatt eller skillnaden mellan vad ett företags vinst uppgår till och vad aktieägaren får i utdelning efter skatt – skapar samhällsekonomiska kostnader. Givet en viss omfattning på offentligt finansierad verksamhet bör skattekilarna vara så små som möjligt. Samhällsekonomiska kostnader uppstår också när skattesystemet inte är likformigt, dvs. när vissa varor och tjänster eller vissa inkomster får en gynnsammare beskattning än andra varor och tjänster eller andra inkomster. De beslut som individer, hushåll eller företag fattar bör inte snedvridas av skattesystemet.

Ett enklare och effektivare skattesystem

Om marginalskatter sänks och nuvarande differentierade grund- och jobbskatteavdrag ersätts av ett enhetligt skatteavdrag blir beskattningen av förvärvsinkomster enklare och skattekilarna mindre.

Beskattningen av kapitalinkomster, inklusive inkomster i form av hyresvärdet av boende i småhus, bostadsrätt och ägarlägenhet, blir mindre snedvridande om nuvarande fem skattesatser och fastighetsavgiften ersätts med en enhetlig skattesats. Genom att ersätta tre olika momsnivåer med en enhetlig moms elimineras även de snedvridningar som dagens beskattning av konsumtionen ger upphov till.

Skatteintäkterna och inkomstfördelningen kan hållas oförändrade
Vi beräknar effekterna av två alternativa reformer som gör skattesystemet enklare, med mindre skattekilar och ökad likformighet, utan att skatteintäkterna eller inkomstfördelningen förändras. Vi visar också att de föreslagna förändringarna ökar sysselsättningen och antalet arbetade timmar. Dessa anpassningar ger en samhällsekonomisk vinst mätt som en ökning av BNP.

Finanspolitiska rådet, Box 3273, SE-103 65 Stockholm, Fleminggatan 7, Tel: +46 8 453 59 90, info@fpr.se www.fpr.se

Ytterligare information
Finanspolitiska rådet består av Harry Flam (ordförande), Kari Lotsberg (vice ordförande), Lina Aldén, Åsa Hansson, Ragnar Torvik och Pär Österholm.

Kontakt
Vill du veta mer, kontakta rådets ordförande Harry Flam (tel. 070-918 85 45) eller kanslichef Joakim Sonnegård (tel. 08-453 59 88).
Finanspolitiska rådet är en statlig myndighet som har regeringens uppdrag att granska om finanspolitiken möter sina grundläggande mål.

Dessa inkluderar långsiktigt hållbara offentliga finanser, överskottsmålet och utgiftstaket. Rådet ska även bedöma hur finanspolitikens inriktning förhåller sig till konjunkturutvecklingen och utvärdera regeringens prognoser för ekonomins utveckling samt redovisningen till riksdagen av de offentliga finanserna. Rådet får också bedöma om finanspolitiken ligger i linje med god långsiktigt uthållig tillväxt och långsiktigt hållbar hög sysselsättning, samt analysera effekterna av finanspolitiken på välfärdens fördelning på kort och lång sikt. En uppgift är också att granska tydligheten i de ekonomiska propositionerna samt kvaliteten i de underlag som regeringen baserar sina bedömningar på. Rådet ska även verka för en ökad offentlig diskussion i samhället om den ekonomiska politiken. Rapporten Svensk finanspolitik publiceras en gång per år.

Regeringen, politiska partier och politiska organisationer o d klarar för det mesta att hitta politiska problem och förslag, men en del saker känner de inte till eller bryr sig om.

Inom projeket om samhällsplaneringens problem har hittats saker som andra för-summat. Påminneler om sådant har gjorts i dokumentet 15 maj 2020 som regeringen fått men inte tycks ha uppfattat.

Ministrarna bör sätta sig in i problemen och åtgärda. Ladda hem dokumentet och begrunda påminnelserna i kapitel 1.

Innehållet i : Sven Wimnell 15 maj 2020:
Påminnelser och utrikes och inrikes tidningsartilar 5-12 maj 2020
http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzb.pdf

Innehåll

Sida	
4	**Kapitel 1: Påminnelser om förslag**
6	Hushållsverksamheter.
6	Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.
9	Vad man har och vad man gör i bostäderna.
12	Klart är att grundskolans ämnen Samhällskunskap, Religionskun-skap och Hemkunskap behöver förbättras med hänsyn till vad man behöver. Likaså Samhällskunskap och religionskunskap på gymnasiet. Där skulle det också vara bra med ett ämne Hemkunskap, men om det inte finns plats för det borde Samhällskunska-pen kunna ökas på med viktiga hemkunskapsproblem.
16	Bostadsbidrag för barnlösa i åldrar över 29 år upp till pensionsåldrar. Förslag för 2019
17	Barnfamiljer med bostadsbidrag. Förslag för 2019
17	Bostadtillägg för pensionärer.
40	Det behövs bra förteckningar över professorer/professurer
46	Grundskolans och gymnasiets skolämne Religionskunskap bör ändras till Religion och levnadskunkap.
55	Förslag om att museer. myndigheter, skolor m m ska ha tydlig information om klimatkrisen.
60	Sveriges regering bör ha en planering för världens framtid och en planering för Sveriges framtid.
93	Om kommuner och bostäder
96	Några artiklar 13-15 maj 2020
117	**Kapitel 2: Några av de viktigaste inrikes artiklarna 5 -12 maj 2020**

Kapitel 2: DNs huvudledare och DNs debattartiklar 1-17 juli 2020

" Ledare: Med Kina i täten blir världen en mörkare plats

DN ONSDAG 1 JULI 2020

Det är i dag 23 år sedan Hongkong överlämnades till Kina av det brittiska imperiet efter att länge ha varit en koloni. Men den frihet som Hongkongborna vant sig vid blir alltmer hotad. Nu har en fruktad kinesisk så kallad säkerhetslag klubbats igenom. Den markerar – som aktivisten Joshua Wong, född 1996, uttrycker det – slutet på Hongkong så som vi känner det.

Luddiga anklagelser om "separatism" och "omstörtande verksamhet" kan ge livstidsstraff, enligt Reuters. Det är startskottet på ett terrorvälde. Rättsstatens principer och demokratiska rättigheter blir för Hongkongborna bara minnen att se tillbaka på.

Redan tidigare har polisens brutalitet mot demonstranter och oliktänkande varit utbredd. Från och med nu riskerar unga demonstranter, och alla framtidens regimkritiker, att sättas i fängelse på det kinesiska fastlandet utan rättegång och på godtyckliga grunder.

Den mest högljudde kritikern mot Kinas aggressiva politik är USA:s president Donald Trump, en politiker som annars gjort sig känd för sitt ointresse för omvärlden.

Många av Hongkongs demonstranter inser att Trump snarare bekymrar sig för geopolitik än deras mänskliga rättigheter. Men i och med att resten av världen tiger blir stödet från USA:s president desto mer betydelsefullt.

En majoritet i riksdagen har emot regeringens vilja drivit linjen att Sverige ska stå bakom kravet på att EU ska införa sanktioner mot Kina. Men landet har blivit en stormakt som få europeiska länder har lust att sätta sig upp emot.

Med krigen i Mellanöstern och statskupper i Sydamerika i minnet har många amerikanska liberaler krävt att USA ska vara mindre av en världspolis och sluta lägga sig i omvärldens affärer. Men tyvärr tyder inget på att en sådan utveckling gör världen bättre.

I och med Donald Trumps isolationism kan Kina nu, rent krasst, sägas ha tagit ledningen för globaliseringen. Det är Kina som driver på den allt snabbare integreringen av världsekonomin, inte sällan aggressivt och dominerande. I Afrika och Sydostasien pågår en modern kolonisering.

Sedan flera år tillbaka är det Kina, inte USA eller EU, som är den afrikanska kontinentens största handelspartner. I utbyte mot tillgång till naturresurser och geopolitiskt inflytande har många länder fått stora infrastrukturprojekt byggda. Allt bekostat av saftiga lån som blir svåra att återbetala.

Ett lamt USA leder inte till mindre imperialism, kolonialism och rasism. Tvärtom.

Det kom i veckan oroande rapporter om att Kinas förföljelse av de muslimska uigurerna förvärrats. Det har länge varit känt att ett par miljoner muslimer placeras i interneringsläger, för att omvändas från religionen, sina traditioner och sitt modersmål. Att föda "för många" barn är en av grunderna för att skickas dit.

Det har nu framkommit att kvinnliga fångar tvingas att äta p-piller eller får spiraler inopererade i livmodern mot sin vilja och sina religiösa övertygelser. För att skynda på den etniska rensningen genomför kinesiska myndigheter tvångsaborter och tvångssterilise-ringar.

Ett samlat EU måste överväga sanktioner, även om de blir dyra. Trots att den europeiska skulden i världens orättvisor knappast är obefintlig, är unionen just nu världssamfundets främsta försvarare av frihet, demokrati och rättsstatens principer. Att stå upp för Hongkong och Kinas muslimer ingår i den rollen.

DN 1/7 2020 "

”Dansk-tyska tågsatsningar gör Öresundsbron allt viktigare”

DN ONSDAG 1 JULI 2020

" DN. DEBATT 200701
De satsningar som Danmark och Tyskland nu gör på snabbare järnväg stärker argumenten för en svensk satsning på höghastig-hetsjärnvägar. Ett statligt projektbolag bör nu få ansvar för att snarast planera och bygga nya järnvägsspår mellan Lund och Hässleholm och därefter övriga delar av stambanorna för höghastighetståg, skriver Anders Olshov.

I dag, 1 juli 2020, är det tjugo år sedan Öresundsförbindelsen invigdes och Sverige förenades med Danmark och resten av kontinenten landvägen. Såväl coronaviruset som försämrade svensk-danska relationer är smolk i bägaren, men brons trafikframgång, ekonomiska överskott och vidare betydelse får den ändå att skina som en sällsynt lyckad investering.

Sedan den historiska dagen har 120 miljoner fordon och 190 miljoner tågpassagerare korsat bron och betalat motsvarande 40 miljarder svenska kronor i dagens växelkurs till bolaget Øresundsbrokonsortiet.

För hälftenägarna svenska och danska staten är Öresundsbron en formidabel affär. Trafikanterna betalar förbindelsen med bro och tunnel, landanläggningarna, moms och slutligen utdelningar till staterna. Kalaset är således inte bara gratis för staterna – de får betalt för det! Redan i dag uppgår brons årliga intäkter till cirka 2,8 miljarder kronor, ett belopp som förväntas stiga successivt när trafiken fortsätter

öka. Efter hand amorteras lånen ned och statskassorna kommer att fyllas med årliga mångmiljardbelopp.

Öresundsbron har skapat stora värden för Sverige och Danmark, utvecklat Malmö och Köpenhamn som städer och förenklat vardagen för de människor och företag som använder den. Trots framgångarna kunde trafiken och intäkterna ha ökat mer. Det senaste decenniet har motvinden blåst.

Det började med att visionen om en integrerad Öresundsregion fick sig en törn 2010–2011 när den danska sidan monterade ned Öresundsuniversitetet, Öresund science region och 2015 den politiska samarbetsorganisationen Öresundskomiteen för att bilda Greater Copenhagen.

De nationella strukturerna hade då visat sig svårforcerade och nationalstaterna vände regionen ryggen. Men de skulle också göra något som tidigare föreföll otänkbart: kontrollera och stänga nationsgränsen. 2015 införde Sverige id-kontroller av resenärer från Danmark för att begränsa antalet asylsökande. 2019 införde Danmark stickprovskontroller mot den svenska gränsen för att bekämpa de kriminella nätverken. Med coronakrisen infördes ett temporärt stopp för svenskar att åka till Danmark.

Det samförstånd som rådde mellan länderna från det att avtalet om Öresundsförbindelsen slöts 1991, som utvecklades inför det svenska EU-inträdet 1995 och under anläggningsprocessen av Öresundsförbindelsen och som nådde klimax 2000 har ersatts av dispyter och nationell likgiltighet inför Öresundsregionen.

Trätoämnena har bland annat handlat om invandringen, kriminaliteten och senast hanteringen av coronaviruset samtidigt som konkurrensen mellan Köpenhamn och Stockholm har lyst igenom.

”Den dansk-svenske vision synker i Sundet” skrev Berlingske i Köpenhamn – en av Danmarks stora dagstidningar – i juni 2018. ”Något är ruttet i konungarikena kring Bron” sammanfattade Malmötidningen Sydsvenskan nyligen tjugo år med bron. ”I Danmark finns i dag samtidigt en mycket stark anti-svensk trend”, säger Jacob Nielsen, chefredaktör för den politiska nyhetssajten Altinget.

Ingen som följer utvecklingen mellan Sverige och Danmark kan undgå att Öresundsregionen har skadats och att relationerna mellan länderna har försämrats. Det försvagar Sverige och Danmark i EU i ett läge då Storbritannien, som stått nära, har lämnat. Det bidrog även till att den europeiska läkemedelsmyndigheten EMA placerades i Amsterdam.

Här på DN Debatt uppmanade jag för tio år sedan till att se Öresundsförbindelsen som en del av Sveriges närmande till Europa och bygget av det europeiska huset. Vi har inget att vinna på att återfalla i nationalistiska murar, utan måste som små ekonomier samarbeta. Jag uppmanade även länderna att bygga en andra fast förbindelse över Öresund. Trafikunderlaget finns, men meningsskiljaktigheterna antyder att frågan måste anstå en längre tid.

När jag intervjuade Danmarks före detta statsminister Poul Schlüter inför en bok jag skrev om Öresundsregionen talade han om att utnyttja Öresundsmöjlighetens timme, som på den tiden handlade om att bygga bron och utveckla ön Amager och Kastrups flygplats, medan tid var. I två demokratier med folkviljor präglade av komplicerade inhemska

strukturer och med ett krigiskt förflutet är det mycket som kan störa en process. Det finns alltid svåra politiska prioriteringar att hantera.

Om Danmark under 1990-talet blickade åt Sverige och Östersjöområdet är blicken sedan länge riktad inåt och söderut. Järnvägen mellan Danmarks fem största städer rustas upp och elektrifieras för höghastighetståg i 250 km/h och en Kattegattförbindelse som ska förbinda Århus på Jylland med Köpenhamn på Själland utreds.

Mest intressant för Sverige är att en bred politisk majoritet nyligen beslutade att sätta i gång anläggningsarbetet av Fehmarn Bält-tunneln mellan Danmark och Tyskland den 1 januari 2021 med målsättningen att den ska öppna för bilister och tåg i mitten av 2029. Den dubbelspåriga och elektrifierade höghastighetsjärnvägen (250 km/h) söderut från Köpenhamn till Ringsted öppnade förra året och sträckan vidare från Ringsted mot tyska Femern har påbörjats och får en hastighet av 200 km/h.

Danmark investerar motsvarande 100 miljarder svenska kronor på utbyggnader av väg och järnväg för högre hastigheter på sträckan Köpenhamn–Hamburg. Flaskhalsar vid Copenhagen airport,

Öresundsmotorvägen och Ny Ellebjerg station byggs bort. När de tyska investeringarna mellan Lübeck och Puttgarden så småningom blir klara blir restiden mellan Hamburg och Köpenhamn under tre timmar. Det innebär att Malmö hamnar i Kontinentaleuropas norra periferi och kan kopplas på Deutsche bahns höghastighetstågnät,

liksom att förutsättningarna för godståg förbättras. Till exempel tar det mindre än två timmar från Hamburg till den tyska huvudstaden Berlin varifrån det tar fyra timmar till München. Intercityturismen och affärsförbindelserna mellan Malmö-Köpenhamn, Hamburg och Berlin kommer att få ett uppsving. Skåne kan skapa värden som Sveriges port till Europas största ekonomi och bidra till ökad handel.

Sverige måste se det större europeiska perspektivet och de fördelar för svensk höghastighetsjärnväg som följer av Danmark och Tysklands infrastrukturinvesteringar.

Därför bör ett statligt projektbolag bildas med ansvar för att snarast planera, projektera, finansiera och bygga de två nya järnvägsspåren mellan Lund och Hässleholm och därefter övriga delar av stambanorna för höghastighetståg. Synergier kan uppnås genom att projektbolaget använder sig av Öresundsbrons administration för drift och underhåll och – liksom Danmark har gjort med nio bolag – av dess finansavdelning. Därutöver är det rimligt att Öresundsbrons överskott används till infrastrukturinvesteringar, varav nya järnvägsspår bör få en del av medlen. När Öresundsförbindelsen om tio år fyller trettio är vi med dansk hjälp närmare Tyskland än någonsin förut. Det får inte stanna där.

Anders Olshov, chef för och grundare av tankesmedjan Intelligence watch, ekonom från Handelshögskolan i Stockholm, grundare av Öresundsinstitutet 2002 och chef till 2014 samt författare till boken ”Øresundsregionen – Københavns outnyttjade möjlighet” som gavs ut av Gyldendal förlag på svenska och danska 2013

"Ledare: Coronakrisen blottar svenska systemfel

DN TORSDAG 2 JULI 2020

Svältkatastrofer ska inte betraktas som naturfenomen utan som politiska misslyckanden, har ekonomen och Nobelpristagaren Amartya Sen sagt. Detsamma gäller pandemier. Sveriges coronadebacle beror inte på slumpen, utan på bristande krishantering. Ansvaret faller på våra folkvalda.

Historieböckerna är fulla av farsoter. Vi har sett svininfluensan, sars och mers i närtid, och epidemiologer har länge varnat för riskerna. Även om ingen hade kunnat veta att just 2020 skulle präglas av covid-19, var det förutsägbart att världen snart skulle drabbas av en pandemi. När Björn Olsen, professor i infektionssjukdomar, 2013 framförde kritik mot Sveriges pandemiberedskap svarade statsepidemiologen Anders Tegnell att den visst var tillräcklig (SVT 19/7 2013).

I januari började larmen från Wuhan komma. Då verkar både Folkhälsomyndigheten, regeringen och regionerna ha utgått från ett önskescenario. Viruset kommer inte hit, ta det lugnt, var länge budskapet. Nu vet vi att viruset kom, och att Sverige stod oförberett.

I den rapport som Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, publicerade på onsdagen påpekas åter att politiker de senaste decennierna har ägnat sig åt att avveckla beredskapslager av mediciner och skyddsmateriel.

Den coronakommission som tillsattes på tisdagen ska granska strategins brister på alla nivåer. Det är välkommet och välbehövligt – FOI:s rapport framhåller att även om vi säkert får se fler pandemier vet vi inte vad nästa kris kommer att bestå i. Problemen är större än coronakrisen och det måste till systemförändringar.

Dessvärre handlar det inte om några finjusteringar. Som Martin Ingvar, professor vid Karolinska institutet, skrev på DN Debatt (30/6), finns det grundläggande brister i Sveriges själva förvaltningsmodell som försvårar hanteringen av kriser.

Det kommunala självstyret står i vägen för en effektiv styrning. Det är otydligt vem som har ansvar för vad, vilket gör det lätt för politikerna att skylla ifrån sig.

Det har både regeringen och flera regioner klart demonstrerat under året. Även de fristående myndigheterna skapar problem för rollfördelningen. Statsministern ska inte kunna gömma sig bakom vare sig statsepidemiologer eller generaldirektörer.

Både de borgerliga och regeringspartierna känner väl till den svenska modellens tillkortakommanden – det är samma problem som visade sig i samband med exempelvis tsunamikatastrofen. Sedan dess har 16 år gått men ingen har gjort något åt dem. Inte heller verkar man ha tagit med dessa förutsättningar i beräkningen när man utformade den svenska coronastrategin. Återigen, ansvaret är politiskt.

I nästa kris måste det vara tydligt att regeringen klarar att ta ledningen för hela landet. Det är orimligt att varje region och kommun ska ta fram egna lösningar på kriser som slår nationellt – särskilt när en påverkar resten.

Det bör påpekas att det tack vare flera lagbestämmelser hade varit möjligt för regeringen att ta ett helhetsgrepp också i dagens kris. Dessutom röstade riksdagen i våras för att ge regeringen särskilda befogenheter. Men inget av det användes, och den 1 juli löpte den tillfälliga lagen ut. Coronakommissionen måste försöka reda ut vad som hände.

Det är oerhört viktigt att systemen finns på plats redan före katastrofen. Rutinerna ska sitta och aktörerna vara förberedda. Det kommer att vara en lång och svår process att göra Sverige till ett land som kan hantera kriser. Men inget tillfälle är bättre än nu.

DN 2/7 2020 "

”Integrationsskulden: halv miljon utrikes födda riskerar fattigdom”

DN TORSDAG 2 JULI 2020

"DN. DEBATT 200702
Sju procent av Sveriges vuxna befolkning, över en halv miljon, utgörs av utrikes födda med risk för fattigdom. Det är Sveriges integrationsskuld. Liberalerna presenterar i dag en plan med tydliga delmål för att minska Sveriges stora integrationsskuld. Dessutom kräver vi att svenska regeringar varje år redovisar hur stor integrationsskulden är, skriver Nyamko Sabuni (L).

Coronakrisen är en av de svåraste prövningarna för Sverige i modern tid. I dagsläget har över 5 000 människor dött och många människor har förlorat sina jobb eller sina företag.

Coronakrisens mest akuta skede ebbar ut i takt med att smittspridningens första våg nu avtar. Liberalerna har i vårt samarbete med regeringen bidragit till viktiga reformer för att rädda jobb och företag för att undvika en akut finanskris i Sverige. Men trots detta är den ekonomiska nedgången oundviklig och de strukturella problem vi såg före corona kommer att förvärras.

Redan före krisen har integrationsproblemen i Sverige varit alarmerande. Alltför många människor lever i utanförskap. Mångas frihet och möjligheter är begränsade eftersom de saknar jobb och har bristande språkkunskaper. Framför allt många utrikes födda kvinnors situation är allt annat än vad vi kan förvänta oss i ett av världens mest jämställda länder. I landets utanförskapsområden är arbetslösheten mer

än dubbelt så hög och andelen som lever med försörjningsstöd mer än tre gånger så hög som i övriga Sverige. Liberalerna vill vända denna utveckling.

Med coronakrisen kommer den redan höga arbetslösheten bland utrikes födda att öka. Vår misslyckade integrationspolitik, där vi öppnat dörren till Sverige som land, men inte till vårt samhälle, kommer att bli förödande. För att återstarta Sverige krävs det att Sveriges främsta prioritering i spåren av corona ska vara att lösa integrationen och vända utvecklingen i våra utsatta områden.

Vårt parti varnade tidigt för problemen: Redan år 2004 tog Liberalerna fram rapporten ”Utanförskapets karta” där en kartläggning gjordes såväl av omfattningen som av utvecklingen av utanförskapet i utsatta områden. Den illavarslande utveckling vi då larmade om har, inte minst efter flyktingkrisen, fördjupats långt mer. En ny underklass växer fram och vi ser nu, i vissa områden i Sverige, en återgång till ett Fattigsverige.

Det går inte blunda för denna utveckling. Människor som fastnar i utanförskap har begränsade möjligheter att bygga en framtid för sig och sina barn. Detta tar sig uttryck på många sätt och kräver åtgärder inom många sektorer och från en mängd ansvarstagande samhällsaktörer.

När en politik nu formuleras för att resa oss ur coronakrisen måste vi samtidigt utforma en politik som reser oss ur den integrationskris som rådde före pandemin. Integrationskrisen har byggts upp under lång tid genom att nyanlända invandrare gjorts bidragsberoende och maktlösa, ofta i utsatta och otrygga områden. Denna skuld efter politisk underlåtelse måste nu betalas av.

Sverige ska inte vara ett delat land. Vi vägrar acceptera en återgång till ett nytt Fattigsverige. Därför måste vi sätta ord på den skuld som byggts upp. Vi väljer att kalla denna skuld för integrationsskuld, inte för att det är en skuld som några enskilda bär utan för att vårt samhälle har en skuld mot alltför många enskilda.

Politiken måste under lång tid handla om vårt samhälles avgörande glapp i egenförsörjning mellan grupper. Politiken måste också komma att handla om den skuld många år av politisk bidragsmentalitet och lågt satta förväntningar på nya medborgare bidragit till att skapa. En missriktad välvilja har lämnat ett stort antal migranter utanför samhället därför att samhället inte har ställt upp med tydliga förväntningar om att också människor som har flyttat till vårt land ska kunna försörja sig själva, tala svenska och bidra till samhället. Denna skuld efter politisk underlåtelse måste nu betalas av.

Vad är det då som ska mätas? Vilken fråga ska politiker behöva svara på varje år tills integrationsskulden är avbetald? Samhällsekonomiskt fångas integrationsmisslyckandet väl av skillnaden i medianinkomst mellan utrikes födda och samhället i stort. Bakom sådana siffror döljer sig arbetsmarknadsetablering och humankapital men också pensionsutsikter, arbetsplatsgemenskap och ekonomiska möjligheter i vardagen. Räknat på detta sätt tydliggörs hur Sverige sticker ut från viktiga jämförbara länder. EU-gemensamma definitioner visar att gruppen utrikes födda med oroande låga inkomster (under 60 procent av medianinkomsten) uppgår till cirka 560 000 personer. Det motsvarar 7 procent, var femtonde person, av den totala vuxna befolkningen i Sverige. Dessa personer måste få förutsättningar att bli delaktiga och lyckas.

I nya siffror från riksdagens utredningstjänst, som på Liberalernas uppdrag har bearbetat data från Eurostat, jämförs dessa 7 procent med övriga Europa. EU-snittet för utrikes födda med risk för fattigdom är

4,3 procent. I Norge och Danmark är siffran 4,6 respektive 4,9 procent. Tyskland utmärker sig likt Sverige med ett generöst

flyktingmottagande under åren runt flyktingkrisen 2015. Trots detta är motsvarande siffra i Tyskland 4 procent av befolkningen.

Ett första delmål i Sveriges integrationspolitiska arbete bör vara att upprätta en plan för att integrationsskulden ska sjunka till tyska nivåer. En sådan bör bland annat innehålla åtgärder för kunskaper i svenska språket, morötter för kvinnors deltagande i arbetslivet, åtgärder för att till exempel bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck, förenklade villkor för småföretag och samverkan för upprustade förorter.

Vi föreslår att detta delmål ska beslutas av riksdagen och regeringar ska årligen berätta hur arbetet går. Sedan 1994 lämnar svenska regeringar årligen en fördelningspolitisk redogörelse. Liknande redogörelser görs också om jämställdhet och klimatet. Det behövs en redogörelse också för integrationen och integrationsskulden.

Liberaler ser varje människas värdighet. Det är hennes frihet och möjligheter vi slåss för. Integrationskulden innebär ett enormt svek mot varje människa som kommit till vårt land utan att ges chansen att lyckas här och mot varje enskilt barn som växer upp i utsatta områden utan förhoppningar att lyckas i skolan eller att få ett bra jobb.

Liberalerna har satt upp ett övergripande mål: Sverige ska inte ha några utsatta stadsdelar 2030. Vi ska inte vara ett delat land med ett utanförskap som föder förakt, frustration och konflikter.
Vi löser bara detta genom att i arbetet med politiken här och nu, med coronakrisens första fas till ända, skapa nya möjligheter till klassresor. Så kan vi börja betala av på den svenska integrationsskulden.

Nyamko Sabuni (L), partiledare

" Ledare: Sverige behöver också testa, smittspåra och isolera

DN FREDAG 3 JULI 2020

WHO har länge sagt att länder ska testa, smittspåra samt isolera infekterade personer och deras hushåll och andra nära kontakter. Privatpersoner uppmanas att tvätta händerna, bära munskydd och hålla fysisk distans.

Sverige kan inte med gott samvete bocka av dessa sex punkter. Folkhälsomyndigheten övergav strategin att testa och smittspåra i mitten av mars och avråder från att bära ansiktsskydd. Sverige har inte heller haft en lika hård nedstängning av samhället som andra länder. Men svenskarna har varit hyfsat bra på social distansering och att tvätta händerna under våren.

Smittnivån i samhället är nu emellertid betydligt högre än i de flesta andra länder. Vi ligger sett till befolkningsmängden lika illa till som det hårt drabbade USA. WHO definierar Sverige som ett särskilt riskland.

Smittkedjorna måste brytas. Tills det finns ett vaccin borde även Sverige använda WHO:s recept för att hålla viruset stången.

För det ligger i befolkningens intresse att nivåerna går ner. Grusade semesterplaner utomlands hör till de minsta problemen. Blir viruset mindre spritt kan restriktionerna i vardagen här hemma minska. I Finland finns inte längre några särskilda rekommendationer för personer som är över 70 år eftersom landet brottat ner viruset.

I Sverige har drygt 70 000 personer testats positivt för corona. 5 411 har dött, men pandemin handlar inte bara om dödstal. Enligt Socialstyrelsen har 18 720 patienter vårdats på sjukhus med diagnosen covid-19. En ansenlig grupp dras med långvariga symtom i hemmet – dock oklart hur många eftersom de inte har testats. Antalet smittade i samhället i stort är också fortfarande okänt.

Andelen som testar positivt är hög i Sverige, vilket visar att det fortfarande tas alltför få prover för att hitta och smittspåra alla fall. Därmed fortsätter spridningen under radarn.

Att Sverige testat för sent och för lite har fått förödande konsekvenser för kunskapsläget och kontrollen över smittan. ”Bredare testning ingick inte i den svenska strategin och därför jobbade man inte med att stötta regionerna för att bygga upp kapaciteten”, säger Harriet Wallberg som under några veckor skulle koordinera coronatestningen (DN 30/6).

Samma saktfärdighet får inte gälla smittspårningen. Regeringen gav häromdagen äntligen Folkhälsomyndigheten i uppdrag att stötta regionerna. Bland andra Kalmar, Blekinge, Skåne och Norrbotten har dock föredömligt redan satsat på smittspårningsarbete på eget bevåg.

Men i Region Stockholm blir det ingen aktiv smittspårning. Corona-infekterade i huvudstadsområdet uppmanas att själva höra av sig till människor som de har varit i kontakt med. Orsaken är att antalet fall är fler än sjukvården mäktar med att hantera. Den allmänna smittnivån måste alltså ner ytterligare för att smittspårningen och isoleringen ska fungera tillfyllest.

I Tyskland och Italien ombeds restaurangbesökare skriva ner sitt namn och telefonnummer på en lista så att man kan nå dem om de råkat sitta nära någon som man senare upptäcker är smittad. I USA tar man hjälp av hundratusentals volontärer i smittspårningsarbetet. Sådana grepp kan vara värda att överväga som komplement till det offentligas insatser här. Såväl gemene man som etablissemang kan – och behöver – mobilisera i Sverige.

DN 3/7 2020

”Både katederundervisning och elevcentrering fungerar”

DN FREDAG 3 JULI 2020

" DN. DEBATT 200703
Katederundervisning och elevcentrerad undervisning ställs ofta mot varandra. I en ny rapport visar vi att dessa perspektiv inte ska ses som två ytterligheter som lärare måste välja mellan. De kan vara mer eller mindre lämpliga i olika undervisningssituationer och för olika elever i en och samma klass, skriver företrädare för Skolforskningsinstitutet.

Sedan decennier har det förekommit en debatt mellan förespråkare för lärarcentrering (ofta allmänt benämnd katederundervisning) och anhängare av elevcentrerad undervisning där elever ges ett större eget ansvar för sina egna lärprocesser. I debatten är båda perspektiven både omhuldade och kritiserade. Inte sällan har de ställts mot varandra. På vilken vetenskaplig grund sker det? Skolforskningsinstitutet visar i en forskningsrapport att lärar- och elevcentrerad undervisning inte ska betraktas som två ytterligheter som lärare måste välja mellan. Undervisning av hög kvalitet kännetecknas snarare av lärarens väl avvägda blandning av de två perspektiven.

Lärar- och elevcentrering är två begrepp som i lite olika former och med något varierande innebörd förekommer i jämförelser mellan olika sätt att undervisa och lära. Diskussioner berör bland annat ansvarsfördelningen mellan lärare och elever samt deras mer eller mindre aktiva roller i undervisnings-lärande-processen.

Lärarcentrerad undervisning bygger på lärandeteorier som bland annat säger att kunskap förmedlas av läraren och tas emot av eleven.

Katederundervisning är ett begrepp som förekommer för att beskriva den typ av lärarcentrering där lärare föreläser och förevisar.

Elevcentrerad undervisning brukar ofta beskrivas som att elever är aktiva i och tar mer ansvar för sina egna lärprocesser, under vägledning av och i kommunikation med läraren och andra elever.

Ofta har de två synsätten ställts mot varandra och inte sällan har debatten framstått som att lärarens enda alternativ är att välja mellan två ytterligheter, helt lärarcentrerad eller helt elevcentrerad undervisning. En bidragande faktor till att debatten försvåras kan vara att begreppen lärar- och elevcentrering inte är entydigt definierade, vilket gör att den exakta innebörden kan variera mellan olika aktörer.

Skolforskningsinstitutet publicerar i dag rapporten ”Lärarcentrerad och elevcentrerad undervisning i samspel”, där vi sammanfattar och kommenterar forskningsöversikten ”Twenty-first century adaptive teaching and individualized learning operationalized as specific blends of student-centered instructional events: A systematic review and meta-analysis”, framtagen av det internationella forskarnätverket Campbell collaboration. Forskningsöversikten baseras på 299 experimentella och kvasiexperimentella studier, genomförda i motsvarande grundskola och gymnasieskola, som utvärderat effekter på elevers utveckling av ämneskunskaper, för undervisning med olika grad av elevcentrering.

Forskningsöversikten beskriver lärar- och elevcentrering inom fyra olika undervisningsdimensioner:

ledarskap.
undervisnings- och lärandetakt.
planering.
individanpassning.

För varje område karakteriseras undervisningen på en femgradig skala från helt lärarcentrerad till helt elevcentrerad. Genom att sätta ord på lärarens och elevens handlingar i de olika stegen i skalan blir det tydligt hur lärare och elever agerar vid olika grader av lärar- respektive elevcentrering.

Forskningsöversikten synliggör att undervisning i realiteten nästan alltid är en blandning av lärar- och elevcentrering, men att lärare kan lägga olika tonvikt på de två perspektiven. Att tolka och debattera lärar- och elevcentrering som två ytterligheter är alltså en mycket kraftig förenkling.

Forskningsöversikten visar också att lärar- och elevcentrering kan vara mer eller mindre lämpligt i olika undervisningssituationer. Läraren kan dessutom behöva lägga olika tonvikt för olika elever i en och samma klass. På en generell nivå visar resultaten att:

1 Ett mer elevcentrerat ledarskap, det vill säga ett mer vägledande ledarskap, ger i genomsnitt en något bättre kunskapsutveckling än ett mer lärarcentrerat ledarskap.

2 En mer lärarcentrerad undervisnings- och lärandetakt ger i genomsnitt en något bättre kunskapsutveckling än då elever själva får ta ett större eget ansvar för studietakten.

3 Lärare som i högre grad främjar ett elevcentrerat arbetssätt både när det gäller ledarskap och individanpassning kan i genomsnitt förvänta sig den bästa kunskapsutvecklingen. Däremot dämpas de positiva effekterna av ett mer elevcentrerat ledarskap om läraren samtidigt låter eleverna ta ett stort eget ansvar för planering av lärandemål, kursinnehåll och val av studiemateriel.

I linje med forskningsöversiktens resultat bekräftar också andra forskningsöversikter om lärar- och elevcentrering vikten av lärarens aktiva och varierade undervisning. Vid arbetssätt som i grunden klassas som elevcentrerade, förefaller tydliga uppgifter och ramar, aktiv och strukturerad undervisning och kontinuerlig återkoppling vara centrala ingredienser för att undervisningen ska ge bästa resultat.

En elevcentrerad undervisning är alltså inte synonym med en process som ligger helt i händerna på eleverna. Det är läraren som är huvudansvarig för att, utifrån kunskap om elevernas individuella behov, sätta mål, planera arbetsområden, ta fram lämpligt material och styra arbetstakten. Det faktum att läraren är huvudansvarig är dock inte synonymt med att eleverna inom ramen för detta görs passiva, snarare handlar det om att läraren är den pedagogisk-didaktiska experten.

Det är vår förhoppning att forskningsöversikten kan bidra till en mer nyanserad allmän debatt om elev- och lärarcentreringens förtjänster och brister i relation till undervisning. Men framför allt hoppas vi att skolans verksamma kan ha nytta av forskningsöversikten som ett underlag i kollegiala diskussioner om undervisningens kvalitet, i relation till när det som lärare kan vara lämpligt att agera mer eller mindre lärar- och elevcentrerat.

Eva Bergman, projektledare, Skolforskningsinstitutet
Åsa Hirsh, fil dr, docent i pedagogik vid Göteborgs universitet, extern sakkunnig
Camilo von Greiff, myndighetschef, Skolforskningsinstitutet

Bakgrund. Skolforskningsinstitutet
Skolforskningsinstitutet är en statlig myndighet som verkar för att undervisningen i förskolan och skolan bedrivs på vetenskaplig grund. Institutet sammanställer forskningsresultat och fördelar forskningsbidrag för praktiknära forskning.
Det inrättades år 2015
Webbplats: www.skolfi.se "

" Ledare: Dags att Löfven svarar på den klassiska S-frågan

DN LÖRDAG 4 JULI 2020

I socialdemokratin i dag finns det en gud: Ingvar Carlsson. Och Anne-Marie Lindgren är hans profet.

Det sa journalisten Torbjörn Nilsson i det senaste avsnittet av Expressens podd ”Verkställande utskottet”.

Även om det alltid är bra med rutin, och det inte är något fel på vare sig den före detta partiledaren eller den utpekade profeten, som har suttit på många tunga poster i arbetarrörelsen, är båda så pass årsrika att de knappast kan klassas som Socialdemokraternas framtid. De representerar snarare det som har hänt än det som kommer att hända, vilket inte hade varit något problem om inte samma sak hade gällt deras parti.

För trots att socialdemokrater är mästare på att gå i opposition mot sig själva, är frågan vad S är när partiet ägnar sig åt att försvara och förvalta i stället för att förädla och förändra. När kriserna kommer i form av klimatförändringar, organiserad brottslighet och pandemier, som inte kan lösas med utbildning, socialförsäkringar eller beredskapsjobb.

När svaret på människors problem inte är utbyggd barnomsorg, förlängd föräldraförsäkring eller införande av en familjevecka – och det inte finns några stora välfärdsreformer i sikte.

Att lösningarna rimmar illa med klassisk S-politik betyder dock inte att det saknas problem. Förutom att regeringens hantering av corona-pandemin lämnar mycket att önska – inte minst eftersom politiken har gömt sig bakom expertisen i frågor som handlar om politiska avvägningar – har krisen blottat brister inom Sveriges materiel-beredskap, äldreomsorgens organisation och sjukvårdens styrning.

Dessutom kan statsminister Stefan Löfven snart ha en regeringskris på halsen, ifall Miljöpartiet lämnar regeringen på grund av migrationspolitiken – och fler oroligheter kan det bli. Om Socialdemokraterna fortsätter att försöka slingra sig ur liberala punkter i januariavtalet, som i fallet med las-utredningen, tar sannolikt Liberalernas och Centerpartiets tålamod slut.

Därför är det dags att Stefan Löfven svarar på den klassiska frågan: Vad vill Socialdemokraterna? Förutom att regera och försvara status quo?

Vad hade S-ledaren sagt om han hade stått på Almedalens scen i kväll? Hade han presenterat en konkret plan för de förändringar som krävs inom äldreomsorgen och sjukvården? Berättat hur han, med facit i hand, borde ha agerat i vintras när coronaviruset började spridas över världen?

Eller hade han tagit avstamp i en vision för hur Sverige ska vara om 10, 20 och 30 år? Hade han målat upp ett framtidsscenario, som består av någonting annat än att alla ska jobba? Som hade fått LO-medlemmar som lämnat Socialdemokraterna för Sverigedemokraterna att känna att han och hans parti är något för dem? Förklarat att det är skillnad på att vara ett parti som har 45 procent av rösterna, jämfört med ett som har 25 till 30, och att även ett maktparti därför måste kompromissa, samtidigt som han understrukit att politik är att vilja? Det får vi aldrig veta, eftersom årets Almedalsvecka är inställd. Å andra sidan är det många partiledare som brukar hålla sommartal när semestrarna lider mot sitt slut.

Stefan Löfven kan vara oss svaret skyldig till augusti.

DN 4/7 2020 "

”Kommunala ordningsvakter signalpolitik för miljoner”

DN LÖRDAG 4 JULI 2020

"DN. DEBATT 200704
Allt fler kommuner ansöker om att få använda ordningsvakter i det offentliga rummet. Ofta saknas dock en ordentlig kartläggning av problemen vilket gör att ordningsvakternas syfte många gånger blir oklart. Effekterna av insatserna utvärderas sällan. Det framgår av vår kartläggning av kommunernas brottsförebyggande arbete, skriver Magnus Lindgren.

Just nu pågår en infekterad debatt om kommunernas användande av ordningsvakter för att upprätthålla ordningen i det offentliga rummet. Bakgrunden är att många kommuner har stora utmaningar när det gäller brott och otrygghet. Förklaringen är en förändrad demografi, växande utanförskapsområden och omfattande ordningsproblem.

Situationen kompliceras ytterligare av att det på många håll fortfarande saknas en närvarande och lokalt förankrad polis samtidigt som kommunerna själva saknar ett lagstadgat ansvar att förebygga brott.

Tillsammans med att polisens resurser i allt större utsträckning flyttas från det offentliga rummet har detta inneburit att den typ av brott och ordningsstörningar som påverkar människors trygghet i vardagen inte alltid prioriteras. Det gäller exempelvis livskvalitetsbrott i form av ungdomsgäng som stör ordningen i offentlig miljö, buskörning i bostadsområden, skadegörelse, nedskräpning etcetera.

För att upprätthålla ordningen och öka tryggheten och hantera det maktvakuum som uppstått har därför allt fler kommuner börjat upphandla ordningsvakter som ”patrullerar” i det offentliga rummet.

Bara under det senaste året upphandlade kommunerna denna typ av ordningsvakter till ett värde av cirka 120 miljoner kronor, vilket motsvarar cirka 120 polistjänster.

Initiativet förefaller i förstone naturligt och bra eftersom ordningsvakter, rätt använda, kan vara ett bra komplement till polisen i arbetet med att upprätthålla ordningen. Men det finns skäl att ifrågasätta om lösningen på kommunernas situation och utmaningar per definition är just ordningsvakter. Den för tillfället populära ”medicinen” sätts nämligen ofta in utan att någon tagit diagnosen på patienten, alltså utan att problembilden i kommunen först har kartlagts.

Det är därför fullt möjligt att lösningarna på kommunernas problem kan vara något helt annat än just ordningsvakter. Kanske krävs i stället fler väktare eller en ny typ av service- och trivselvärdar eller helt enkelt fler socialarbetare. I vissa fall kanske lösningarna snarare handlar om att förändra platsen med ny belysning, bra skalskydd, fler kameror och öppna siktlinjer. Utan en ordentlig analys vet ingen vad som är rätt.

En del kommuner har dessutom valt att ha ordningsvakter som rör sig över stora områden. Även ett sådant arbetssätt kan tyckas naturligt då ordningsvakterna blir synliga för fler och har möjlighet att ingripa över ett större område. En förutsättning för ett framgångsrikt arbete handlar dock om att bygga tillit och legitimitet, vilket i sin tur bygger på en lokal förankring där ordningsvakterna känner och är kända av invånarna.

En analys av hur ordningsvakterna används visar också att de sällan finns på de platser där behoven är som störst, det vill säga i de 22 av polisen utpekade särskilt utsatta områdena. Orsaken är att de kriminella grupperingarna hotar bort ordningsvakterna. Det är helt enkelt för farligt för ordningsvakterna att arbeta i dessa områden, med skyddsstopp som följd.

Ordningsvakter var tänkt som en tillfällig lösning och som ett komplement till polisen där ordningsvakterna står under en polismans förmanskap. I praktiken har ordningsvakterna på många platser fått rollen som den kommunala polisen, dock ofta utan vare sig lokal förankring eller ledning och styrning av polisen. Det har alltså skett en maktförskjutning där polisens våldsmonopol i allt större utsträckning överlåts åt privata vinstdrivande företag.

Till detta kommer att ordningsvakter endast har två veckors utbildning, vilket ska jämföras med 130 veckors högskoleutbildning för de poliser som har huvudansvaret att upprätthålla ordningen i det offentliga rummet. På bara tio arbetsdagar ska alltså personer, som i vissa fall helt saknar förkunskaper, lära sig ett yrke där de har långtgående befogenheter att frihetsberöva människor och bruka våld om så krävs. Ett yrke där de också ställs inför svåra situationer med våldsamma, psykiskt sjuka och påverkade personer.

Det ska också noteras att flera kommuner har börjat använda ordningsvakter i en mer serviceinriktad funktion, vilket för dem längre ifrån det som är ordningsvaktens huvuduppgift nämligen att medverka till att upprätthålla den allmänna ordningen när det finns ett särskilt behov.

Sammanfattningsvis har ordningsvakter blivit en ”quickfix” för att försöka komma till rätta med de problem som finns i kommunerna. I bästa fall är det ett tecken på desperation eller okunskap, i värsta fall handlar det om signalpolitik där politiker av varierande kulörer vill visa handlingskraft.

Det är hög tid för kommunerna att professionalisera sitt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. I detta ligger att först kartlägga hur situationen och utmaningarna egentligen ser ut innan åtgärder i form av fler ordningsvakter eller helt andra lösningar sätts in.

Magnus Lindgren, generalsekreterare, Stiftelsen tryggare Sverige

Bakgrund. Kartläggningen

Under våren 2020 har tankesmedjan Stiftelsen tryggare Sverige genomfört en kartläggning av kommunernas brottsförebyggande arbete med särskilt fokus på användandet av ordningsvakter för att medverka till att upprätthålla ordningen i det offentliga rummet.

Utgångspunkten för kartläggningen var en genomlysning av Polisens diarium som visar att sammanlagt 122 kommuner har så kallade paragraf 3-områden där ordningsvakter får verka enligt 3 § lagen (1980:578) om ordningsvakter (lov).

Inom ramen för kartläggningen har nyckelpersonsintervjuer genomförts med kommunföreträdare som visar att majoriteten av dessa så kallade Lov 3-områden avser sjukhus/vårdlokaler, köpcentrum/butiker, kommunala fastigheter etcetera, snarare än ordningshållningen i det offentliga rummet.

Resultaten visar att sammanlagt 36 kommuner under det senaste året har ansökt om och aktivt använt ordningsvakter för att medverka till att upprätthålla ordningen i det offentliga rummet.

Kostnaden för dessa ordningsvakter uppgick till cirka 120 miljoner kronor, vilket motsvarar cirka 120 polistjänster.

I de allra flesta kommuner har ordningsvakter satts in utan en ordentlig kartläggning av problembilden. Dessutom är det ovanligt att effekterna av insatserna har utvärderats.

Till det kommer en stor begreppsförvirring där många kommuner inte förefaller känna till om de upphandlat ordningsvakter eller väktare, eller vad skillnaden är mellan dessa olika funktioner.

Det kan också konstateras att ordningsvakter i allt större utsträckning används i stället för polis, vilket aldrig varit tanken.

Sammanfattningsvis visar resultaten att det har skett en maktförskjutning där polisens våldsmonopol i allt större utsträckning överlåts åt privata vinstdrivande företag.

Fakta. Väktare och ordningsvakt
Väktare är anställd i auktoriserat bevakningsföretag med bevakningstjänst som uppgift. Godkänns liksom all personal i bevakningsföretag av länsstyrelsen och skyddas av regler om hot och våld mot tjänsteman. Rätt till frihetsberövande är begränsad till allas rätt till envarsgripanden.

Ordningsvakter har vissa polisiära befogenheter och rätt att frihetsberöva även enligt dessa. Kan tas i bruk av polisman om polisen finner det nödvändigt. Förordnas av Polismyndigheten för att medverka till att upprätthålla allmän ordning och är skyldig att lyda order från polisman. Kan arbeta som anställd av bevakningsföretag eller annan organisation, myndighet eller frilansande.
Källa: Säkerhetsföretagen "

" Ledare: Europa behöver hjälpa offren från krigets Syrien

DN SÖNDAG 5 JULI 2020

Omvärlden blundar helst för offren i krigets Syrien. Situationen är för otäck och hopplös och det enklaste är att hålla flyktingarna på avstånd, både i medvetandet och i praktiken.

Men de existerar. Kriget genom ombud mellan Ryssland, al-Qaida, USA, rebellstyrkor, diktatorn Bashar al-Assads armé, Iran, IS-terrorister och Turkiet fortgår alltjämt. Hälften av Syriens invånare har drivits från sina hem: Sex miljoner är internflyktingar och fem miljoner har lämnat landet. Uppemot 500 000 människor har dödats sedan striderna bröt ut för snart tio år sedan.

Regimen fängslar, torterar och mördar tiotusentals medborgare, vilket Saeed Alnahhal skrivit om i DN (16/6). Den krigsdrabbade civil-befolkningen lever i tillfälliga bostäder i Idlib, i förläggningar i Turkiet eller på gatan i Beirut. Nu hotar också matbrist i pandemins spår.

Att blunda för de plågade människorna är både omoraliskt och orealistiskt. Ändå har EU stora svårigheter att enas om en human och solidarisk asylpolitik. Och för att se till att flyktingarna inte ska ta sig till Europa och ställa till med problem här betalar EU flera miljarder kronor till autokraten Erdogan i Turkiet, som rymmer drygt tre miljoner människor i läger.

Många europeiska politiker undviker att argumentera för en generös flyktingpolitik av rädsla för att hamna i samma situation som hösten 2015. Då tog sig hundratusentals människor med fara för sitt liv över Medelhavet och vandrade norrut, inte minst till Tyskland och Sverige.

Vårt land har tagit ett stort ansvar under 2010-talet, här bor omkring 200 000 personer som är födda i Syrien. Flyktingkrisen kastade dock – liksom pandemin nu – strålkastarljuset på brister i det svenska samhället: utanförskap, bostadsbrist och en stel arbetsmarknad. I dag finns det allvarliga integrationsproblem som Sverige behöver hantera, men pendeln har slagit över för långt i migrationsdebatten.

Den socialdemokratiska tankesmedjan Tiden presenterade i veckan rapporten ”Ordning och reda i vandringstid” som slår fast att: ”Svensk och europeisk asyl- och migrationspolitik behöver präglas av kontroll och ordning och reda – men också av internationell solidaritet och ansvarstagande. Därför behöver migrationspolitiken vara integrationsstyrd.”

Det är således primärt situationen i det välmående och säkra EU som ska vara vägledande. Inte förhållandena för elva miljoner krigsflyktingar från Syrien. Rapportförfattarna föreslår i denna anda att asylsökande i Sverige eller EU bör skickas tillbaka till det grannland eller det land i närområdet som de har kommit ifrån eller bedöms ha kommit ifrån.

Hållningen får anses vara mer egoistisk än solidarisk, och speglar stämningen i dagens Europa. För några år sedan hade det varit otänkbart att ett sådant förslag hade kommit från S. Kom ihåg partiets tidigare kritik av Danmarks tuffare migrationspolitik.

Det är inte rätt att dra igen dörren för behövande och hoppas på att de klarar sig i flyktingläger långt borta. EU-länderna behöver samla sig

kring en långsiktig och human flyktingpolitik, och där bör Sverige vara en pådrivande kraft.

Vid en givarkonferens i veckan bidrog Sverige med 900 miljoner av sammanlagt 72 miljarder kronor som ska gå till humanitärt arbete i Syrien. Men för att umbärandena ska försvinna måste kriget få ett slut. USA införde i mitten av juni de hårdaste sanktionerna hittills mot Syrien. EU borde också sätta hårt mot hårt mot Bashar al-Assad, i stället för att vara hårt mot flyktingarna.

DN 5/7 2020 "

”Stärk svensk humanitet: låt de ensamkommande stanna”

DN SÖNDAG 5 JULI 2020

"DN. DEBATT 200705
Den plågsamma hanteringen av de barn och ungdomar som kom till Sverige under flyktingkatastrofen 2015 har skapat sår i det svenska samhället, sår som riskerar att ta lång tid att läka. Nu är det dags att göra rätt och bevilja ungdomarna permanenta uppehållstillstånd, skriver Hans Blix, Jan Eliasson och Alf Svensson.

Under 2015 inträffade en av vår tids stora flyktingkatastrofer. Mer än en miljon människor tvingades på flykt genom Europa.

Flyktingströmmen kom framför allt från krigen i Syrien och Afghanistan, men även från andra länder såsom Eritrea och Somalia.

Till Sverige kom många ensamma barn. De flesta hade sitt ursprung i Afghanistan. Enligt barnkonventionen skulle de haft rätt att få uppehållstillstånd i Sverige, eftersom de var minderåriga och eftersom Afghanistan är ett av världens farligaste länder att leva i. Så hade också varit fallet, om allt hade fått förbli som vanligt i Sverige.

Men Sverige förändrades. Ungdomarna som sökte skydd undan krig och förföljelser i sina hemländer drabbades av extremt långa handläggningstider på Migrationsverket. De drabbades av den förändrade migrationslagstiftningen i form av den tillfälliga lagen som sänkte Sveriges asylregler till den miniminivå som krävs enligt EU-rätten och internationella konventioner. Den tillfälliga lagen tillämpades även retroaktivt, vilket gjorde att ansökningarna behandlades enligt andra regler än vad som gällde när de sökte asyl.

Vissa ungdomar hann fylla 18 år under pågående process och drabbades av kontroversiella åldersuppskrivningar. Detta resulterade i avslag på flertalet asylansökningar och placerade Sverige i botten av västeuropeiska länder när det gäller beviljande av asyl för ensamkommande ungdomar från Afghanistan.

Som ett plåster på såren kom den nya gymnasielagen, som skulle ge vissa av ungdomarna en andra chans. Denna lag är en byråkratisk snårskog, fylld av datumgränser för att ungdomarna ska omfattas, oklarheter kring vilka utbildningar som är godkända och orimliga krav på fast och snabb anställning för att få uppehållstillstånd efter examen. Kraven minimerar antalet beviljade permanenta uppehållstillstånd för dessa ungdomar, trots att många har utbildat sig i våra bristyrken.

Denna plågsamma hantering av barn och ungdomar har skapat sår i det svenska samhället, sår som riskerar att ta lång tid att läka. De har sina vänner och nätverk här. Tusentals familjer har öppnat sina hem för dem. De har snart tillbringat en fjärdedel av sina liv i Sverige. Om de nu ska utvisas så är det inte sällan familjemedlemmar som gränspolisen ska hämta. Det svenska civilsamhället ställde upp på ett sällan skådat sätt under flyktingkrisen 2015. Mottagandet av dessa unga borde stå som förebild för hur en lyckad integration kan gå till.

Allra mest drabbade av de förestående utvisningsbesluten är förstås de berörda ungdomarna, som riskerar att deporteras tillbaka till krigsliknande områden. Eller att åter lämna allt och fly vidare ut till ett land i Europa som har en mer kritisk syn på säkerhetsläget i Afghanistan. Ett tredje alternativ är ett liv som utsatt och papperslös i det växande svenska skuggsamhället. Inget av de tre alternativen är att rekommendera.

Det är därför dags att göra rätt när det gäller Sveriges hantering av barn och unga som kom till vårt land i samband med den stora flyktingströmmen 2015/2016. Regering och riksdag ska snart besluta om migrationskommitténs förslag till en långsiktigt hållbar, human, rättssäker och effektiv framtida migrationspolitik. Det är en svår och grannlaga uppgift. Man bör börja med att rätta till den misslyckade hanteringen av dessa ungdomar. För den hanteringen har Sverige mött kritik från bland annat Human rights watch och FN:s kommitté för mänskliga rättigheter.

Permanenta uppehållstillstånd bör beviljas ungdomarna som kom hit innan den tillfälliga lagen trädde i kraft, sommaren 2016. Låt ungdomarna äntligen få andas ut, tryggt fortsätta sina liv här och bidra till Sveriges framtid. De – och många med dem – har väntat länge nog på detta. Så kan ett sår i vårt samhälle börja läkas och Sveriges humanitära traditioner stärkas.

Hans Blix, tidigare utrikesminister (L)
Jan Eliasson, tidigare utrikesminister (S)
Alf Svensson, tidigare biståndsminister (KD)

" Ledare: Sverige ska inte underlätta skatteflykten

DN MÅNDAG 6 JULI 2020

Under coronakrisen har Europas länder tvingats att ta snabba beslut om stöd till företag. Miljarder har betalats ut. Det har varit nödvändigt. Men det ökade flödet av skattemedel in i privata verksamheter skapar också problem. Fuskas det med pengarna? Vad går de egentligen till?

Pandemin aktualiserar debatten om transparens och skattepolitik i unionen. Detta underströks i det program för det tyska EU-ordförandeskapet som landet presenterade den 1 juli.

Det har länge varit enkelt för multinationella företag att spela ut medlemsländerna mot varandra, och på så sätt ducka från sina plikter på olika ställen. För att betala så lite skatt som möjligt placerar de delar av sin verksamhet i olika länder med hjälp av komplicerade upplägg.

När en stor internationell kafékedja använder svensk infrastruktur, anställer svenska arbetare och tjänar svenska kronor på att sälja kaffe till svenska konsumenter känns det självklart att det är i Sverige vinsten ska beskattas. Man kan tänka sig att skattepengarna går till svensk välfärd som de anställda kan använda när de blir sjuka. Till kollektivtrafik så att baristorna kan ta sig till jobbet. Till skolor för deras barn.

Men genom att sätta bolaget i skuld till ett dotterbolag, beläget i en stat med lägre skattenivå, kan det skicka pengarna dit och hävda att man inte gjort någon vinst i Sverige. Det finns inget att beskatta, säger man, samtidigt som företaget i själva verket tjänar storkovan och expanderar verksamheten. Det är inte olagligt, men det är heller inte så det var tänkt att fungera.

Detta beteende förändrar stadsbilden runtom i Europa. Lokala familjeföretag har inte råd att anlita dyra jurister och konsulter som kan skräddarsy en skatteplan och får därför trots sin lilla storlek dra ett tyngre lass för att bekosta välfärden. Organisationer som säger sig värna hela det svenska näringslivet borde därför vara angelägna om att stoppa möjligheten till skatteflykt.

När de multinationella bolagen dumpar priserna leder det till konkurser och resultatet blir personliga tragedier och tråkiga stadskärnor med samma logotyper överallt. Som vi redan sett slår coronakrisen hårdast mot små aktörer utan marginaler. Den lär därför driva på den utvecklingen ytterligare.

Multinationella företag betalar allt mindre i bolagsskatt. Skattenivå har blivit något som länderna konkurrerar med för att locka till sig företag. Den utvecklingen kan bli destruktiv på sikt.

När företagen tillåts diktera villkoren urholkas den demokratiska makten över statens styrning. Inflytande över både skatternas nivåer och utformning flyttas från medborgarna. Företagen kan hota att lämna om folket via röstsedeln inte ger dem de villkor de vill ha.

Den nuvarande svenska regeringen har upprepade gånger fungerat som en stoppkloss i det europeiska arbetet för att råda bukt på skatteflykten. Det är Sverige, tillsammans med ett fåtal andra länder, som hindrat flera av EU-kommissionens förslag om att öka transparensen och samordna bolagsskattereglerna i unionen från att bli verklighet.

Det skulle nämligen hindra oss från att själva konkurrera med andra om företagens verksamhet. Och vi skulle i högre grad behöva komma överens med de andra medlemsstaterna om regleringen av bolagsskatterna.

Men både Socialdemokraterna och Miljöpartiet, precis som flera riksdagspartier, har uttalat att man vill motverka skatteflykten. Då duger det inte att gång på gång skjuta ned kommissionens idéer utan att komma med egna förslag på hur den ska stoppas.

DN 6/7 2020.

”Pandemin kan leda till att cancerfall upptäcks för sent”

DN MÅNDAG 6 JULI 2020

" DN. DEBATT 200706
Också avancerade åtgärder mot cancer är verkningslösa om de inte sätts in vid rätt tidpunkt. Därför är det olyckligt att införandet av screening mot olika typer av cancer i hela landet går långsamt och inte når alla. Dessutom har pandemin bromsat existerande program och byggt upp en stor vårdskuld, skriver cancerläkarna Roger Henriksson och Göran Edbom.

Varje år drabbas närmare 70 000 svenskar av cancer. Samtidigt avlider omkring 23 000 personer årligen i någon cancersjukdom. En väsentlig del av dessa dödsfall skulle kunna ha förhindrats om sjukdomen upptäcktes i tid. Tack vare nya läkemedel och modern behandling överlever allt fler sin cancer eller lever med den som en kronisk sjukdom. Men för att sjukdomen ska vara möjlig att bota eller för att göra att patienten kan leva med den under många år är tidig upptäckt helt avgörande.

Socialstyrelsen har tillsammans med vårdens olika aktörer under lång tid arbetat fram rekommendationer för nationella screeningprogram. I dag erbjuds screening av bröst- och livmoderhalscancer och i vissa regioner har även screening av tjock- och ändtarmscancer pågått en längre tid. Men tyvärr har många regioner halkat efter med just denna screening.

I vissa regioner har arbetet med att införa screening för prostatacancer just startat. Ett arbete som tyvärr stannat av under trycket av coronavirusets framfart.

Sedan en tid diskuteras även screening för lungcancer. En omfattande amerikansk studie i den ansedda medicinska tidskriften New England Journal of Medicine (N Engl J Med 2011; 365:395–409) liksom en europeisk studie, som även den nyligen publicerades i New England Journal of Medicine (N Engl J Med 2020; 382:503–513), visar att lungcancerscreening kan minska dödligheten i sjukdomen med cirka 20 procent hos högriskgrupper. Översatt till svenska förhållanden skulle lungcancerscreening kunna rädda 400–500 liv per år. Detta tillsammans med en aktiv rökprevention kan rädda ännu flera liv.

Rökprevention är dessutom särskilt aktuellt i dessa dagar då det är en riskfaktor för att drabbas extra svårt av covid-19.

I USA har lungcancerscreening redan införts och även andra länder har kommit långt i införandeprocessen. Men i Sverige väntar vi fortfarande på mer aktiva åtgärder.

Socialstyrelsens rekommendationer gäller hela landet. Målet är att skapa förutsättningar för en jämlik vård oavsett bostadsort, kön eller socioekonomisk status. Det är dock upp till varje region att bestämma om och när ett screeningprogram ska påbörjas. Medan Stockholm–Gotland införde screening av tjock-och ändtarmscancer redan 2008 drar andra regioner i gång först i år. Vissa har inte ens börjat planera för ett införande och många människoliv kommer därför att gå förlorade. När det gäller screening av livmoderhalscancer finns fortfarande stora olikheter trots nationella beslut.

Men det är inte bara regionala skillnader som avgör vilken chans man har till överlevnad. Även socioekonomisk status spelar roll. Ofta är det just de med lägst utbildning och inkomst som drar nitlotten, något som under rådande coronapandemi blivit skrämmande tydligt.

I en norsk populationsbaserad studie som nyligen publicerades i den medicinska tidskriften Acta Oncologica (volume 59, 2020) har en norsk forskargrupp med hjälp av det Norske Kreftregisteret undersökt väntetider mellan cancerdiagnos och behandlingsstart för invandrare från icke-västerländska länder jämfört med infödda norrmän. Det man bland annat såg var att tiden mellan diagnos och behandling vid bröst- och lungcancer var större i invandrargruppen än hos infödda norska medborgare. Förutom längre väntetider visade det sig också att asiatiska kvinnor i mindre utsträckning fick bröstbevarande kirurgi jämfört med infödda norska kvinnor. En anledning kan vara att de kommer senare till mammografi. Vi har mycket goda skäl att tro att det ser likadant ut i Sverige och även för andra tumörsjukdomar.

Var i landet du bor och vilken socioekonomisk status du har påverkar alltså chansen att få en optimal behandling och därmed möjligheten till ett långt bra liv. Även de mest avancerade åtgärderna är verkningslösa om de patienter som behöver dem inte får tillgång till dem vid rätt tidpunkt. Rätt åtgärd till rätt individ i rätt tid ska vara det självklara målet. Detta gäller även prevention.

Införandet av screening i hela landet går långsamt och kommer inte alla till del. Det är dessutom helt klart att perioden med coronaviruset orsakat ett ännu större glapp med en stor vårdskuld. Risken är också uppenbar att många kommer att avlida i en avancerad tumörsjukdom, då många regioner av förklarliga skäl stoppat screeningarbetet.

Därför är den viktigaste uppgiften att samtliga regioner och de som fattar politiska beslut nu följer Socialstyrelsens nationella rekommendationer kring screening och även tar krafttag mot de socioekonomiska skillnader som finns i vårt land. Här behövs en större insikt och kunskap hos våra beslutsfattare. Det är inte acceptabelt att driva prioriteringar så långt att man avstår från möjligheten att tidigt upptäcka en svår sjukdom som man vet ger ökad sjuklighet och död. Ingen region får halka efter. Inte ens i dessa tider.

Det är också viktigt att alla medborgare förstår värdet av att tidigt upptäcka cancer, så att ingen förlorar dyrbar tid och därigenom möjlighet till bot eller längre överlevnad.

Roger Henriksson, professor, överläkare, Umeå universitet och Norrlands universitetssjukhus (fd chef Radiumhemmet. Karolinska sjukhuset och Regionalt cancercentrum Stockholm Gotland)
Göran Edbom, överläkare Umeå universitet och Norrlands universitetssjukhus (fd chef Cancercentrum Norr) "

" Ledare: En trumpen president ska inte tillåtas sänka USA

DN TISDAG 7 JULI 2020

Ett antal ledande republikaner har äntligen fått nog. För att förhindra att Donald Trump ska bli återvald som president i november startar de grupper som ”Republican voters against Trump”, ”Right side”, ”43 alumni for Biden” och The Lincoln project. ”Vi är som den franska motståndsrörelsen”, säger en av grundarna till Lincolnprojektet. Deras kritiska videor om presidenten hade i juni setts 120 miljoner gånger.

Syftet är att rädda den amerikanska nationen och dess centrala position i världen. Det republikanska partiet var länge en bred kyrka med alltifrån isolationistiska libertarianer via frikyrkliga och realistiska skattesänkare till idealistiska neokonservativa. Den minsta gemensamma nämnaren i denna brokiga skara var den amerikanska konstitutionen och en skepsis mot den stora staten.

Under detta paraply kunde högerkristna på landsbygden och konservativa budgethökar samsas. Men så kom Tea party-rörelsen och sedan Donald Trump och gjorde om Grand old party.

Anständiga republikaner borde ha nobbat Trump för länge sedan när han drar en av sina otaliga valser och ta ton när han passerar det acceptabla på Twitter och i talarstolen. Men mycket få i partiet har haft förmågan eller modet att utgöra en motvikt. Tystnaden i de republikanska leden kring Donald Trumps minst sagt yviga och märkliga utspel har varit plågsam att bevittna.

I stort sett bara den tidigare presidentkandidaten och miljardären Mitt Romney och den neokonservativa publicisten Bill Kristol har öppet tagit avstånd från Trump. Vart tog civilkuraget i den republikanska rörelsen vägen?

Väljarna verkar dock ha sett igenom Donald Trump. Demokraternas kandidat Joe Biden leder opinionsmätningarna nationellt med nära 10 procentenheter. Biden har också starkare stöd i nästan alla ”swing states” som Trump vann i för fyra år sedan.

Coronapandemin kommer rimligtvis också att slå hårt mot Trumps förtroendesiffror. USA har tappat kontrollen över smittan och tiotusentals nya fall konstateras varje dag. Drygt 20 miljoner människor har förlorat sitt arbete.

Ansiktsskydd har också kommit att bli en politisk fråga: Bör staten tvinga människor att bära det? Joe Biden använder mask för att skydda sig själv och andra mot smittan, medan Trump vägrar att sätta på sig munskydd och har återupptagit sina massmöten. Presidenten spelar på att man i USA gärna ifrågasätter påbud uppifrån – men farsoten kan välta samhället över ända.

Konfliktnivån ökar också mellan Black lives matter-rörelsen och Trump, som till och med hotade med att sätta in militären mot de protesterande medborgarna. Med stora politiska, hälsomässiga och ekonomiska skillnader, ökad polarisering och en beväpnad befolkning kan slitningarna bli ännu mer våldsamma.

Inte bara amerikaner bör oroa sig för Donald Trump. Den nuvarande presidenten undergräver internationellt samarbete inom ramen för Nato, G20, WHO, WTO och Parisavtalet. Trump visar också gång på

gång att han inte förstår fördelarna med global frihandel. Han gullar även med diktatorerna i Kina, Nordkorea och Ryssland. Pax Americana, en världsordning som har garanterats av den fria världens ledande land, USA, håller på att raseras av Trumps agerande.

Människor som lever i länder utanför USA bör således hoppas på att amerikanerna röstar fram en annan president den 3 november. Här borde Trumps parti, Republikanerna, spela en viktig roll. De behöver vinna tillbaka sin själ och trovärdighet genom att sluta vara medlöpare till den trumpne mannen i Vita huset.

DN 7/7 2020 "

”Brådskar med åtgärder mot dem som hotar folkvalda”

DN TISDAG 7 JULI 2020

"DN. DEBATT 200707
Mona Sahlin berättade i sitt sommarprogram om de hot hon utsattes för som politiker. Efter programmet fördömdes hon i sociala medier, inte hoten. Det visar på en allvarlig utveckling i Sverige. De omfattande hoten mot folkvalda underminerar demokratin och måste nu leda till en rad åtgärder, skriver Olle Wästberg.

Sverige är unikt genom att en statsminister och en utrikesminister mördats. Det skedde innan det var självklart att ledande politiker följdes av livvakter. Olof Palme hade som statsminister livvakt, men ansåg sig ofta kunna avstå. Anna Lindh gick och handlade på egen hand. Sedan dess har det fysiska skyddet för ministrar och partiledare kraftigt ökat.

Samtidigt har hot mot folkvalda blivit allt mer utbrett. I sitt sommarprogram strax efter midsommar talade Mona Sahlin åtskilligt om de omfattande hot hon blivit utsatt för innan hon lämnat politiken; hot som också riktades mot hennes barn.

När jag själv på Facebook refererade till detta och kommenterade det i P1-programmet ”God morgon, världen”, dök en mängd inlägg upp på Facebook där Mona Sahlin fördömdes, inte hoten. Det illustrerar den allvarliga utvecklingen i Sverige.

I slutet på förra året kom Brottsförebyggande rådet (Brå) med rapporten ”Politikernas trygghetsundersökning”. Den har genomförts fem gånger och visar hur hot och trakasserier mot folkvalda ökar.

Under senaste valåret, 2018, blev var tredje förtroendevald utsatt för våld, hot eller trakasserier. De sociala medierna har blivit ett forum för allt fler hot.

De folkvalda som blivit utsatta för våld, skadegörelser eller stöld har polisanmält det. Däremot har de politiker som enbart hotats oftast avstått därför att de inte tror att anmälan kommer att leda till något.

Det är inte ogrundat. Nyligen avgjorde Svea hovrätt ett mål som väckts av Stockholms socialborgarråd Jan Jönsson (L), en politiker som blivit svårt hotad eftersom han vill använda sociala förfaranden för att bekämpa ungas kriminalitet. En 17-åring skrev till honom: ”Åk till Rinkeby och ha allvarssamtal med folk. Du kommer få en pistol upp i ditt rövhål din lilla bög”.

Eftersom 17-åringen inte sagt att det var just han som skulle ta till pistolen frikändes han. Det visar att lagstiftningen inte ger grund för att fälla den som enbart hotar.

Hot och våldsdåd är något som ökat kraftigt. För länge sedan (på 1960-talet) när jag satt i ledningen för elevorganisationen Seco skulle jag få politiker att ställa upp bakom elevdemokratin. Jag gick in i riksdagen med ett förslag till motion och hejdade ett antal ledamöter som jag bad skriva under. Riksdagen höll öppet och det gick bra för medborgare att komma in och spontant träffa folkvalda. Det är omöjligt i dag.

En gång ville jag föra fram ett ärende till Olof Palme, som då – långt innan han blev statsminister – satt i flera skolutredningar och jobbade åt Tage Erlander. Jag gick in i kanslihuset på Mynttorget och frågade vaktmästaren var Palme satt. ”Två trappor upp, andra dörren till vänster” svarade han, och släppte in mig. På den tiden hade heller inte några politiker livvakter. Att riksdagen och Regeringskansliet är omgivna av vakter illustrerar hur Sverige förändrats.

Under Almedalsveckans första decennier kunde man ständigt stöta på partiledare och ministrar på gatan, mingel eller kaféer. I dag är det sällsynt, eftersom de måste övervakas.

De som blev utsatta för hot och trakasserier under 2018 var främst yngre kvinnor. Samma sak gällde inför 2014 års val. En undersökning som 2014 års Demokratiutredning gjorde visade att kvinnor i högre grad än män lämnade sina politiska uppdrag under mandatperioden.

Hoten spelade en viktig roll för detta. Effekten av att hoten skrämmer bort vissa valda är att fler förtroendevalda är hårdhudade karriärister och färre ideella fritidspolitiker, något som minskar det politiska systemets legitimitet. Undersökningen 2014 visade också att en av fyra hotade uppger att de censurerat sig själva på grund av rädslan. Det innebär att hoten får effekt på yttrandefriheten.

Den vanligaste konsekvensen av utsatthet, eller oro för att utsättas, var att den förtroendevalda undvikit att engagera eller uttala sig i en specifik fråga, främst att plädera för humanitär flyktingpolitik. Brå:s trygghetsundersökning visar också att utrikes födda politiker är mer utsatta för hot, våld och trakasserier än de med svensk bakgrund. Brå har också frågat de utsatta vilka det är som hotad dem. Det

genomsnittliga svaret är att förövaren var en medelålders man och att han oftast uppfattades tillhör en högerextremistisk grupp.

Politiker bör vara synliga och tillgängliga för väljarna. Effekten av de omfattande hoten är att förtroendevalda håller sig mer isolerade.

Svenska politiker är tämligen frånvarande på sociala medier trots att de sociala medierna spelar en allt större roll i opinionsbildningen. Ett av skälen till detta kan vara att hoten främst kanaliseras via de sociala medierna. De politiskt valda som är mest aktiva på sociala medier blir också mest hotade. Det bidrar till den ökade klyftan mellan väljare och valda.

Att de omfattande hoten mot folkvalda underminerar demokratin måste leda till en rad åtgärder.

1 Den kartläggning Demokratiutredningen redovisade visade att över 60 procent av kommunerna och runt vart tredje landsting saknar handlingsplan för att motverka hot och våld mot förtroendevalda. Demokratiutredningen föreslog att det ska ingå i kommunallagen att kommunerna och regionerna har ansvar för ett trygghetsskapande arbete. När en ny kommunallag beslöts 2017 inkluderades detta märkligt nog inte. Ett tillägg bör göras nu.

2 Om detta genomförs bör samtliga kommuner utse en anställd som är kontaktperson för de förtroendevalda som hotas. Kontaktpersonen ska kunna förmedla information, ge praktiskt stöd både i säkerhetsfrågor och för att polisanmäla hot. Rutiner för att hantera hot bör också upprättas.

3 I USA har nyligen kampanjen ”Stop Hate for Profit” startat med uppmaning till företag att sluta annonsera på Facebook om inte Facebook börjar blockar hatiska inlägg, något som flera storföretag slutit upp bakom. Det borde ske också i Sverige.

4 Lagstiftningen bör bli tydligare kring att hot om folkvalda är brottsligt. Straffen för hatbrott borde skärpas. Dessutom bör Rikspolisen få en särskild avdelning för att hantera anmälningar om hat, våld och trakasserier mot politiskt valda.

Åtgärderna brådskar. Om ett drygt år börjar partiernas interna nomineringar. De kommer att begränsas om många avstår på grund av risken för hot. 2022 års val kommer sannolikt – i corona-krisens spår – att på flera sätt vara starkt kontroversiellt. Det gör det nödvändigt att förebygga hot.

”Ordningsvakterna i Stockholm har haft god effekt” Li Jansson, branschchef Säkerhetsföretagen, svarar Tryggare Sverige (4/7).

”Kommunala ordningsvakter är inte ’signalpolitik’” Erik Slottner, trygghetsborgarråd i Stockholms stad, svarar Tryggare Sverige (4/7).
”Varför motarbetar SKR en modernisering som räddar liv?” Slutreplik från Martin Ingvar (30/6).

Olle Wästberg, ordförande i 2014 års Demokratiutredning "

" Ledare: Sverige svek de äldre i början av pandemin

DN ONSDAG 8 JULI 2020

Sverige har inte uppnått sin huvudmålsättning: att skydda de äldre från coronaviruset. Hur kunde beslutsfattare underlåta att vidta tillräckliga försiktighetsåtgärder kring de mest sköra? Hur betraktar och behandlar vi äldre människor?

Hälften av de 5 447 personer som hittills har dött i sjukdomen bodde på ett särskilt boende. Ivo presenterade på tisdagen en tillsynsrapport om allvarliga brister och risker på 91 av Sveriges 1 700 boenden och myndigheten ska fortsätta granskningen av dem. Ivo konstaterar också att två tredjedelar av dödsfallen har skett i 40 kommuner.

Ivo uppmanar aktivt svenska folket att lämna in tips om missförhållanden i äldreomsorgen för att kunna ta reda på vad som gjorts – och inte gjorts – under de första månaderna av pandemin. De har redan tagit emot ett stort antal klagomål: smittade och icke-smittade personer har inte kunnat identifieras och separeras, testningen har varit bristfällig. Det finns också exempel på att personal som testat positivt för corona ombetts eller beordrats att arbeta.

Minst var tredje av alla som avlidit i covid-19 dog ensamma, utan vårdpersonal vid sin sida. Ivo pekar nu också på att många sjuka äldre inte fick en individuell bedömning av läkare. I stället gick det ut generella direktiv, vilket fick till följd att många inte ens fick syrgas och näringsdropp trots att det hade kunnat mildra lidande och rädda liv.

Ivo har också uppmärksammat bristerna i vårdhygien inom äldreomsorgen. Notera skillnaden med sjukvården där man från början har använt mer skyddsutrustning i kontakter med potentiellt smittade.

Kommer ambulanspersonal för att hämta en sjuk åldring bär de full skyddsmundering, till skillnad från hur det har sett ut inom äldreomsorgen.

Folkhälsomyndigheten menade länge att äldreomsorgspersonal inte behövde använda munskydd. Om det berodde på materielbrist eller myndighetens felaktiga antagande om att smittan bara sprids på nära håll av personer med sjukdomssymtom är ännu inte klarlagt. Oavsett vad kan man konstatera att Sverige inte varit tillräckligt försiktigt och varsamt med äldre människor.

Andelen som dött i covid-19 i äldreomsorgen är dock inte högre i Sverige än i till exempel Norge. Det tyder på att det inte bara är för lite skyddsutrustning och för många kontakter med personal som är förklaringen till de höga dödstalen. Den betydligt högre samhällssmittan i vårt land har haft stor betydelse för utfallet.

Hälso- och sjukvårdslagen måste rimligtvis även gälla under en pandemi och särskilt för den främsta riskgruppen, de äldre. Lagens första paragraf lyder:

”Målet med hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården.”

Alla har rätt att få en individuell bedömning – även de som bor på ett äldreboende. Att så inte har skett är en skam. Verksamhetscheferna för äldreboenden i de utpekade 40 kommunerna har här ett stort ansvar. Och har patienter prioriterats bort trots att det funnits både behov och kapacitet är det oacceptabelt.

Ivo och coronakommissionen har en mycket viktig uppgift att beskriva hur äldreomsorgen och sjukvården behandlade de äldre under våren 2020. Det är det minsta Sverige kan göra för att hedra dem som dog.

DN 8/7 2020 "

”Så kan Arlanda bli en framtida mönsterflygplats”

DN ONSDAG 8 JULI 2020

" DN. DEBATT 200708
Under coronakrisen har flygresandet minskat väsentligt, men det är inte för alltid. För att möta framtidens efterfrågan på resor måste flyget bli hållbart, och för att Sverige och Arlanda ska klara det krävs satsningar. Därför tar vi nu initiativ till en ny utredning om Arlandas framtid, skriver Andreas Hatzigeorgiou, vd för Stockholms handelskammare.

En ny analys framtagen på uppdrag av Stockholms handelskammare och utförd av några av världens främsta experter tyder på att coronakrisen inte kommer att skapa ett permanent lägre flygande. Mot bakgrund av oförmågan hos dagens ansvariga politiker att ge Arlanda möjlighet att utvecklas så tar vi nu initiativ till en utredning om vad som behövs för att göra Arlanda till det hållbara flygnav som Sverige behöver för att inte bli omsprunget.

I stället för en samlad framtidsvision för Arlanda har regeringen levererat spretiga budskap som nu målar upp bilden av att man inte avser att satsa på Arlanda. Det var i sig anmärkningsvärt att man valde att begrava Arlandarådets slutrapport. Vad som är än mer allvarligt är att företrädare för regeringen meddelat att man avser att stoppa utvecklingen av Arlanda. Insatserna i detta politiska spel är alldeles för höga för att acceptera i det formativa skede som Sverige befinner sig i med anledning av coronakrisen.

Regeringens besked om att inte ge Arlanda förutsättningar att utvecklas innebär ett slag mot Sveriges förmåga att långsiktigt och hållbart konkurrera om jobb och investeringar.

Stockholms handelskammare var drivande bakom etablerandet av Arlanda 1962. Vårt engagemang bakom byggandet av Arlanda baseras i övertygelsen om att Sverige med sin enorma landareal – större än Tyskland, Danmark och Nederländerna tillsammans men endast med en tiondel så stor befolkning, kombinerat med vårt geografiska avstånd från befolkningstäta kluster – måste ha en infrastruktur i världsklass för att kunna stå oss i den globala konkurrensen. Huvudstadsregionens flygplats är i detta avseende helt avgörande.

Vi kommer tillsammans med svensk och internationell expertis att ta fram en framtidsvision samt underlag för hur Arlanda på bästa och mest hållbara sätt ska bidra till att stärka hela landets konkurrenskraft och välstånd.

Rapporten kommer att lanseras i höst. Då är det inte bara två år kvar till valet, utan också två år till dess att Arlanda fyller 60 år.

Om Arlanda och för den delen hela Sverige med dess globalt orienterade huvudstadsregion ska kunna vara framgångsrikt även de kommande 60 åren behövs en tydlig framtidsvision och plan framåt.

Den nya utredningen ska ta sikte på hur det ”nya” Arlanda – som gärna får döpas till Alfred Nobel airport – behöver se ut och fungera.

Utredningen kommer bland annat besvara följande avgörande frågor:

Elflyget och biobränsle kommer att rita om kartan för framtidens flyg. Vad krävs för att Arlanda ska kunna ta ledartröjan i omställningen och bli en mönsterflygplats för omvärlden att inspireras av?

Vad krävs för kapacitet på Arlanda? Finns det behov av en eller ytterligare rullbanor eller klarar sig flygplatsen med den kapacitet som finns i dag? Framtidens elflyg är sannolikt mindre än dagens konventionella plan, vilket kan förändra kapacitetsbehovet.

Men den gröna omställningen stannar inte vid flygplanens drivmedel, utan infrastrukturen runt omkring Arlanda är även den mycket viktig. I dag har Arlanda i ett internationellt perspektiv en mycket hög andel resenärer som anländer med bil. Vad krävs för att få fler att välja kollektivtrafik?

En rapport om Arlanda måste beröra hela regionens flygkapacitet. I vår rapport kommer vi att analysera Brommas roll för Stockholms framtida flyginfrastruktur.

Coronakrisen har inte gjort frågan om Arlanda och flygets roll mindre relevant, tvärtom. Krisen motiverar inte heller att satsningar på Arlanda läggs i malpåse. Pandemin kommer inte för all framtid att strypa människors och företagens behov av att mötas, utbyta erfarenheter och vidga sina vyer. Att pandemin har intensifierat digitaliseringen är i allt väsentligt positivt. Mycket tyder på att vi lärt oss arbeta digitalt på distans. Detta har potential att gynna företagens effektivitet och klimatet.

En helt färsk analys som företaget Tourism Economics – en del av brittiska Oxford Economics – och internationella flygorganisationen IATA tagit fram på uppdrag av Stockholms handelskammare, talar för

att Sveriges flygresande på allvar börjar återställas till 2022. Därefter väntas tillväxten i flyget bestå och till 2040 kan antalet nationella flygresenärer ha ökat från 2019 års dryga 34 miljoner till drygt 50 miljoner resenärer. Prognoser är behäftade med osäkerhet så därför bör de tolkas med försiktighet, men indikationen är fortsatt att flyget återhämtar sig.

Omställningen och utbyggnaden av Arlanda är därför nödvändig. Även om resandet under coronapandemin hindrats så är trenden och prognoserna tydliga.

Den stora passagerarökningen sätter fingret på vår tids stora ödesfråga: hur vi ska klara klimatomställningen? För att möta efterfrågan på ytterligare flygresor måste flyget bli hållbart. Vad som är hoppfullt är att flygindustrin befinner sig i ett tekniksprång med biobränslen och elektrifiering runt hörnet.

Tåget drevs en gång av kol – nu är det ett av de renaste resesätt som finns. Nu är det dags för flyget att göra samma omställning. Men för att flygets gröna omställning ska vara möjlig måste satsningar ske och inte minst gäller det att landinfrastrukturen kommer på plats. Vår utredning kommer därför utvärdera hur nya gröna styrmedel kan ersätta exempelvis flygskatten för att skapa bättre förutsättningar för att främja flygets gröna omställning.

Sverige måste bli mer tillgängligt och sammankopplas med övriga omvärlden. Coronakrisen har stängt gränser och förstört globala värdekedjor. För att Sverige ska kunna exportera, attrahera investeringar samt lyckas samla fler globala huvudkontor är ett utvecklat och hållbart flyg avgörande. Politiken måste bidra till att främja en större internationell tillgänglighet och i det arbetet krävs en utveckling av Arlanda.

Andreas Hatzigeorgiou, vd Stockholms handelskammare "

”Nu skriver vi ett nytt samhällskontrakt”

DN TORSDAG 9 JULI 2020

" DN. DEBATT 200709
Redan innan coronakrisen var det uppenbart att Sverige har stora utmaningar när det gäller välfärd, integration och demokrati. Hundra år efter demokratins genombrott i Sverige går nu civilsamhället samman för att skapa en strategi för Sveriges framtid inom sex centrala utvecklingsområden, skriver representanter för fem stora paraplyorganisationer.

Det är civilsamhällets ställning i Sverige som gör vårt land unikt. Tack vare det har det svenska samhällskontraktet, kittet som håller oss samman, varit starkt sedan demokratins genombrott för hundra år sedan. Men coronakrisen har visat på en rad brister som vi behöver tackla gemensamt – i dag startar vi därför arbetet med att utveckla ett nytt samhällskontrakt.

Coronaviruset har påverkat vårt samhälle på oöverblickbara sätt och följderna kommer att drabba människor under en lång tid. Samtidigt måste vi börja samtalet om hur Sverige ska utvecklas efter krisen. Det pågår redan flera viktiga initiativ för att få Sverige på fötter efter coronakrisen och det är utmärkt eftersom vi behöver en bred debatt om hur landet ska utvecklas.

Vi – som företräder fem paraplyorganisationer som representerar miljoner medlemmar, ideellt engagerade och hundratusentals anställda – vill bidra till debatten genom att inrätta Civilsamhällets nystartsgrupp för ett nytt samhällskontrakt, förkortat Nysta. Gruppen

får i uppdrag att formulera en offensiv strategi för Sveriges framtid inom sex centrala utvecklingsområden.

Hundra år efter demokratins genombrott i Sverige är det dags att formulera ett nytt samhällskontrakt. Att vi inom civilsamhället tar detta initiativ är logiskt eftersom det samhällskontrakt som håller samman Sverige sedan drygt ett sekel till stor del hänger samman med civilsamhällets bidrag till samhällsutvecklingen.

Det var de samlade ansträngningarna hos hundratusentals svenskar i frikyrkor, nykterhetsrörelse, arbetarrörelse och partiväsende som ledde fram till det demokratiska genombrottet för hundra år sedan.

Folkrörelserna har också spelat en mycket stor roll i Sveriges utveckling under dessa år och även i dag ser vi hur sociala innovationer och socialt entreprenörskap möter viktiga samhällsproblem.

Vi vet genom forskning att det finns ett klart samband mellan ett lands civilsamhälle och dess ekonomiska och sociala framgångar. Föreningar och organisationer av olika slag ökar tilliten i samhället, vilket är positivt för hela samhällsutvecklingen.

Civilsamhället rymmer allt från scouter, idrottsklubbar och rättighetsorganisationer till kyrkor, fackliga organisationer och idéburna välfärdsproducenter. Över tre miljoner svenskar är aktiva i någon av de fler än 250 000 föreningar och organisationer som, förutom sitt direkta syfte, även spelar en enorm roll för Sveriges utveckling. Under de senaste decennierna har vi sett mängder av nya verksamheter som exempelvis Missing People, Mattecentrum och Berättarministeriet växa fram för att lösa samhällsproblem.

Coronakrisen har satt fingret på ytterligare ett antal problem som måste tacklas, det gäller inte minst äldrevårdens struktur och utsattheten hos stora grupper i samhället. Redan innan krisen var det uppenbart att Sverige hade stora utmaningar när det gäller välfärdens organisering, integrationen av nyanlända och breda folkgruppers deltagande i den demokratiska processen. Dessa utmaningar kommer inte att bli mindre när arbetslösheten ökar snabbt samtidigt som de ekonomiska reserverna töms för att hålla hjulen rullande.

Det nya samhällskontrakt som vi avser att presentera om ett år – under Järvaveckan 2021 – behöver därför ta ett brett grepp om hela samhällsutvecklingen de kommande decennierna. Nysta – under ledning av Röda Korsets generalsekreterare Martin Ärnlöv – ska därför fokusera på sex centrala områden:

1 Det demokratiska utrymmet. Hannah Kroksson, generalsekreterare LSU, leder gruppen som arbetar med demokratifrågan och kommer att presentera förslag på hur civilsamhället kan ta en ny roll i utvecklingen av en vitalare demokrati i Sverige.

2 Arbetsmarknad och kompetensutveckling. Efter coronakrisen blir arbetsmarknadsfrågorna helt avgörande för att motverka den ökande utsattheten i Sverige. Civilsamhället har en nyckelroll i att hjälpa grupper som står längst från arbetsmarknaden tillbaka till ett reguljärt yrkesliv. Arbetet inom denna grupp leds av Wanja Lundby-Wedin, 1:e vice ordförande Svenska kyrkan.

3 Forskning & utveckling samt innovation. Civilsamhället bedriver redan i dag en omfattande forsknings- och utvecklingsverksamhet. Men samarbetet mellan civilsamhället och privata och offentliga aktörer behöver utvecklas. Magnus Karlsson, professor vid Centrum

för civilsamhällesforskning, Ersta Sköndal Bräcke Högskola, leder arbetet i denna grupp.

4 Digitalisering och AI. Digitaliseringen innebär enorma möjligheter för utvecklingen av demokratin. Tyvärr har mycket av utvecklingen i stället skapat polarisering. Gruppen kommer att fokusera på hur civilsamhället kan utnyttja tekniken för att stärka sammanhållningen i Sverige. Helena Thybell, generalsekreterare Rädda Barnen, leder arbetet.

5 Civilsamhällets övergripande förutsättningar. Gruppen kommer att presentera de viktigaste reformerna och lagförändringarna som krävs för att stärka utvecklingen av civilsamhället. Arbetet leds av Johan Oljeqvist, vd Fryshuset.

6 Välfärd i förändring. Gruppen ska arbeta med frågor som vilken välfärdsmix (andelar offentligt, idéburet och vinstdrivande utförd välfärd) som är bäst för en hållbar utveckling samt vilken roll frivilligheten bör spela i välfärden. Arbetet leds av Marika Markovits, senior advisor, Stockholms Stadsmission.

Arbetet inom de sex grupperna och för Nysta som helhet ska bedrivas med stor öppenhet. Vi välkomnar deltagande i diskussionen från alla som vill bidra. Grupperna kommer att arrangera publika seminarier och publicera idéer löpande under året.

Sverige har varit ett föregångsland tack vare det starka civilsamhället. Vi är övertygade om att vi tillsammans kan lösa de problem vi har och står inför. Nyckeln ligger i att låta alla delta i arbetet med att inte bara definiera problemen utan även utforma lösningarna. Vi börjar nu.

Tobias Nilsson, förbundsdirektör Idea – Arbetsgivarförbundet för ideella organisationer
Charlotte Rydh, generalsekreterare Giva Sverige
Patrik Schröder, ordförande Forum – idéburna organisationer med social inriktning
Petter Skogar, förbundsdirektör Arbetsgivarföreningen KFO
Ulrika Stuart Hamilton, generalsekreterare Famna – riksorganisationen för idéburen välfärd "

" Ledare: Polackernas vägval är också resten av Europas

DN FREDAG 10 JULI 2020

På söndagen går Polen åter till valurnorna. Den första presidentvalsomgången tidigare i somras blev relativt jämn: 43,7 procent för den sittande presidenten Andrzej Duda från det nationalkonservativa partiet Lag och rättvisa (PIS), och 30,3 procent för den högerliberale borgmästaren i Warszawa Rafal Trzaskowski.

Trots att Duda så långt alltså gäller som klar favorit, är liberalen knappast uträknad. Det här valet engagerar. Deltagandet spås bli högt. Ska landet få se mer av maktkoncentration och nationalism? Eller ska landet återgå till den liberalisering och integrering med väst som inleddes efter Berlinmurens fall? Drygt 40 miljoner polacker står inför ett vägval. Ändrar landet inte kurs nu kan det bli svårt att sy ihop de allt djupare revorna mellan Polen och EU.

PIS kom till makten 2015 och har sedan dess genomdrivit en långtgående kampanj för att montera ned landets unga demokrati. I bakgrunden finns Polens egentlige ledare, PIS partiordförande Jaroslaw Kaczynski, som styr Duda med järnhand. Som följde de en illiberal handbok har partiet riktat in sig på de viktigaste institutionerna: rättsväsendet och medierna. Man har sett till att göra sig av med ”illojala” domare till förmån för jurister som står nära Kaczynskis och Dudas parti. Det är ett tydligt angrepp på den polska rättsstaten och principen om maktdelning.

Upptakten till morgondagens val har präglats av en politisk konflikt om själva rapporteringen, så till den grad att kandidaterna i veckan vägrade att ställa upp i samma debatt. De fick i stället framträda hos var sin tv-kanal.

PIS, som gjort om statstelevisionen till ett propagandaorgan för regeringen, har gått till storms mot den utländska bevakningen.

Efter att en polsk kvällstidning, som ägs av ett tyskt företag, publicerat kritik mot Duda anklagade han Tyskland för att ”blanda sig i det polska presidentvalet”. Justitieministern har därefter uttryckt att utlänningar nog inte borde få äga polska medier. Regeringen tar alltså ännu ett steg i kampen mot mediefriheten.

Detta krig har precis som i Ungern åtföljts av en klappjakt på landets minoriteter. Judar, muslimer och hbtq-personer pekas ut som misstänkta grupper som egentligen inte är riktigt polska. Senast under den här valkampanjen lovade Duda att skydda alla barn från vad han kallar ”hbtq-ideologin”. Denna, menade presidenten, är mycket farligare än till och med kommunismen, som ju höll landet i misär under flera decennier.

Dudas trogna väljare finns framför allt på den konservativa landsbygden, och de är också nöjda med regeringens bidragspolitik. De homofoba uttalandena skrämmer däremot inte minst landets urbana befolkning. Och det är framför allt i storstäderna som motståndaren Trzaskowski är populär.

Polackernas vägval blir avgörande också för den europeiska unionen. Som EU:s femte mest folkrika land påverkar Polen och dess öde utvecklingen även för resten av kontinenten.

Fortsätter Polen på vägen mot en ”illiberal” demokrati, ett folkvälde utan maktdelning och garanterade mänskliga rättigheter, kommer unionen att behöva sätta ned foten en gång för alla. Det går inte att låta medlemsstater strunta i gemensamma normer och gång på gång bryta mot EU-rätten. Hur det ska gå till är en svår fråga eftersom åtgärder kräver enighet och Ungern alltid ställer upp för Polen.

Men en regering som inte accepterar EU:s grundläggande värderingar kan inte räkna med att de stora ekonomiska bidragen fortsätter att rulla in.

DN 10/7 2020 "

”Låt även döva ta del av våra sommarprogram”

DN FREDAG 10 JULI 2020

"DN. DEBATT 200710
Sommar i P1 är ett av de mest uppskattade radioprogrammen i Sverige, som väcker känslor och debatt. Men alla får inte vara med och lyssna. Det är dags för public service och Sveriges radio att ta sitt demokratiska ansvar och göra programmen tillgängliga även för hörselskadade, skriver tolv sommarpratare.

Vi är utvalda som sommarvärdar i P1:s traditionsenliga sommarserie. Det är en ära att ta på sig blomsterkransen och att få en och en halv timme exklusiv och intim tid tillsammans med det svenska folket. Sommar i P1 är ett av de mest uppskattade programmen i Sverige – om inte det mest uppskattade. Det väcker känslor och skapar debatt.

Det är för många en självklar snackis på såväl arbetsplatsen som i sommarstugan. I år lyfter många ett extra starkt behov av något som förenar oss, med tanke på de senaste månadernas kristillstånd. Sommar i P1 är ett sommarnöje, men fyller också så många viktigare syften. En stark och sammanhållande tradition helt i enlighet med public service anda – i allmänhetens tjänst.

Men inte alla får möjlighet att vara med. Vi har under en tid nu tagit del av berättelser av debattörer om hur personer som är döva eller hörselskadade kan följa hyllningarna, debatterna och media runt omkring, men aldrig får ta del av själva programmen. I Sverige finns

ungefär 10 000 döva personer och cirka 1,3 miljoner personer med nedsatt hörsel. För denna grupp är Sommar i P1 inte tillgängligt.

Hörselskadades Riksförbund (HRF) har under många år arbetat intensivt med tillgänglighet för alla till public service och Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) jobbar ständigt med att rätten till teckenspråk ska vara självklar. De senaste åren har dessa organisationer och många andra lyft ett önskemål om att erbjuda textade och teckenspråkstolkade versioner av programmen men detta har inte hörsammats av Sveriges Radio.

Därför har vi sommarpratare nu, tillsammans med organisationen Make Equal, valt att alliera oss och skriva denna artikel med en önskan om att på nytt överväga detta. Vi vill självklart att alla ska kunna ta del av det vi berättar och som vi via förtroendet från Sveriges Radio får förmedla.

Myndigheten för press, radio och tv har gett flera uttalanden om transkribering av radio där de menat att textning gynnar demokratin och att detta borde rymmas inom Sveriges Radios uppdrag. I sändningstillståndet står följande: ”SR ska beakta behoven hos personer med funktionsnedsättning. Ambitionsnivån när det gäller möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att tillgodogöra sig SR:s utbud ska höjas och tillgängligheten förbättras. Det långsiktiga målet är att hela utbudet görs tillgängligt för alla medborgare.”

Public service gör i dag lite olika när det kommer till att tillgängliggöra sitt utbud. SVT valde till exempel att teckenspråkstolka och texta de dagliga presskonferenser som Folkhälsomyndigheten och de andra myndigheterna haft under våren. Detta motiverades med vikten att alla ska kunna ta del av den viktiga information pressträffarna förmedlat.

Men public service uppdrag är större än så. Just Sommar i P1 är en av Sveriges Radios mest omtalade program och fyller ett viktigt kulturellt och sammanhållande syfte.

Det handlar om demokrati och rätten till delaktighet men också om något så enkelt som en önskan om att ta del av underhållning.

För andra året i rad har ideella krafter gått samman för att på eget initiativ transkribera och teckenspråkstolka sommarprogrammen. Vi har tagit del av berättelser om hur äldre döva personer äntligen för första gången i sitt liv kan dela upplevelsen och innehållet med sina vuxna barn. Något de tidigare inte fått möjlighet att göra.

Att det finns människor i Sverige som äntligen kan ta del av dessa program som så många följer och i efterhand diskuterar – det är fantastiskt och på tiden.

Att det inte möjliggörs genom public service och Sveriges Radios försorg utan förutsätter ideella krafter som arbetar på sina semestrar och under kvällar och helger är dock beklagligt.

De flesta av oss har ett skrivet manus som vi utgår från. Detta borde kunna användas så att public service själva kan låta transkribera och publicera sommarprogrammen i skriven form samt anlita teckenspråkstolkar.

På så sätt kan alla svenskar ta del av våra berättelser och samtalen omkring dem och Sommar i P1 kan leva upp till public service fina

syfte att vara ”kollektiv demokratisk nyttighet som gynnar alla medborgare”.

Snälla Sveriges Radio, låt alla ta del av våra sommarprogram.

Johan H. Andresen, företagsledare
Martin Hägglund, filosof, litteraturforskare
Yngve Gustafson, professor i geriatrik
Björn Natthiko Lindeblad, civilekonom, f.d buddhistmunk, föreläsare
Therése Lindgren, influencer
Ulf Lundell, musiker, författare, bildkonstnär
Björn Olsen, överläkare, professor i infektionssjukdomar
Awad Olwan, imam
Rojda Sekersöz, filmregissör
Hedda Stiernstedt, skådespelare
Patrik Svensson, journalist, författare
Rasmus Troedsson, skådespelare, journalist
Maria Johansson, Make Equal
Kristina Wicksell Bukhari, Make Equal "

" Ledare: Efter domen har UD ännu mer att förklara

DN LÖRDAG 11 JULI 2020

Sveriges tidigare ambassadör i Kina, Anna Lindstedt, friades på fredagen av Stockholms tingsrätt. Fallet är utan tvivel speciellt: ingen annan i modern tid har åtalats för ”egenmäktighet vid förhandling med främmande makt”. Enligt domen finns det inte bevis för att något sådant brott har begåtts, och dessutom hade Anna Lindstedt i egenskap av ambassadör faktiskt behörighet att företräda sitt land.

Målet kretsar kring det beryktade mötet på hotell Sheraton i Stockholm i januari 2019, arrangerat av Lindstedt. Där deltog Angela Gui, dotter till den svenske bokförläggaren Gui Minhai som kidnappades när han var på semester i Thailand 2015 och fördes till Kina. Närvarande var också den kinesiske ”affärsmannen” Kevin Liu och hans partner John Mewella.

För Lindstedt var den besynnerliga träffen ett led i arbetet för att hjälpa Gui Minhai. För kineserna var syftet uppenbarligen att tysta dotterns kamp för att få honom frisläppt. Stämningen blev obehaglig och allt gick överstyr när Angela Gui kände sig utpressad av Liu och Mewella: sluta tjata, annars får du aldrig se din pappa igen.

Angela Gui anmälde saken till utrikesdepartementet. Åklagaren har, med UD i ryggen, hävdat att Anna Lindstedt handlat på eget bevåg och i strid med sina instruktioner.

Men här försvinner historien i ett töcken, som rättegången knappast har skapat klarhet i. UD hävdade först att man inte kände till mötet på förhand, ja till och med att Lindstedts Sverigeresa var obekant. Fast besöket visade sig vara både planerat och dokumenterat. Sedan påstods att ”ingen som arbetar med fallet” visste något, utan att det förklarades vilka som i så fall var invigda.

Enligt departementet ansågs Lindstedt sedan länge alltför känslomässigt påverkad av fallet Gui Minhai, vilket också dottern har berättat om. Ambassadören ska i maj 2018 ha fått besked om att hon skulle petas snett uppåt, men när Sheratonmötet skedde åtta månader senare hade hon fortfarande inte förflyttats. Medan UD hävdar att det fanns klara instruktioner om att hon inte skulle befatta sig med Gui, verkar det inte finnas något som visar det.

Åtalets utgångspunkt var att UD talar sanning. Och det brukar vara si och så med det.

Så länge Margot Wallström (S) var utrikesminister var hennes departement notoriskt ovilligt att informera allmänheten om sin verksamhet. Riksdagen klagade regelbundet på hemlighetsmakeriet. Värst var ansträngningarna att mörklägga Sveriges ljusskygga kampanj för en plats i FN:s säkerhetsråd. Hundratals sidor dokument gömdes undan. Och när den oberoende granskarens utredning var färdig försökte UD hävda att den inte existerade.

Frånsett juridiken torde det vara ställt utom tvivel att Anna Lindstedt åtminstone har handlat naivt, med eller utan sanktion uppifrån. Ingen som har en aning om Pekingregimens karaktär borde kunna inbilla sig att ”affärsmännen” på Sheraton inte stod i Kommunistpartiets tjänst.

Och om de verkligen inte gjorde det skulle de inte ha ett uns inflytande i ett fall som Gui Minhai.

UD:s försök att spela aningslöst är dock inte trovärdigt. Halvsanningar har modifierats under ärendets gång. Och om Sverige inte har en minutiöst kontrollerad kontakt med sin ambassadör i stormakten Kina är det faktiskt fullständigt häpnadsväckande.

Den mest förfärliga aktören i denna tragedi är ändå Kinas kommunistdiktatur. Gui Minhai har i likhet med andra politiska fångar tagits som gisslan i ett brutalt maktspel mot hans familj, mot ett annat land och mot mänskliga rättigheter. En oskyldig man förtjänar sin frihet.

DN 11/7 2010 "

”Ökad nationell styrning av hälso- och sjukvården krävs”

DN LÖRDAG 11 JULI 2020

"DN. DEBATT 200711
Vårdskulden växer dag för dag. Fortsätter utvecklingen som nu kommer fler än 200 000 operationer att ställas in i år. Att administrera 21 olika vårdsystem är ett resursslöseri som skapar orättvisor mellan regionerna. Det krävs ett nationellt ansvar för centrala funktioner och gemensamma behov, skriver Heidi Stensmyren, ordförande i Sveriges läkarförbund.

Pandemin visar tydligt på behovet av en ökad nationell styrning av hälso- och sjukvården. Varje enskild region mäktar inte själv med att axla de utmaningar som pandemin ställt oss inför. En redan ojämlik vård har blivit ännu mindre jämlik. Den ekonomiska kris som landet är på väg in i kommer att försämra regionernas förutsättningar och vissa kommer inte att kunna leverera sitt åtagande gentemot sina invånare.

Det är nödvändigt med ett nationellt ansvar för vissa vitala delar av vården.

Redan före pandemin fanns stora brister i svensk hälso- och sjukvård. Köerna till operation och behandling ringlade långa. Antalet vårdplatser har minskat med 3 000 bara de senaste fem åren och vi har lägst antal platser per invånare i hela EU. Undermålig tillgänglighet och brist på kontinuitet i kontakten mellan läkare och patienter har permanentats. Pandemin har fördjupat dessa brister och blottlagt andra.

Normalt genomförs det 19 000 vårdtillfällen i somatisk specialistvård varje månad. Nu har många av dessa skjutits upp. Ett exempel är inställda ögonoperationer; bara de uppgår till cirka 2 300 varje månad.

Vid pandemins början hade vi cirka 113 000 patienter i kö till operation och behandling. Sedan utbrottet har därtill nästan 70 000 operationer ställts in. Under sista veckan i maj utfördes 60 procent färre planerade operationer jämfört med en normalvecka. Fortsätter utvecklingen kommer det enligt våra beräkningar att handla om mer än 200 000 operationer fram till årsskiftet. Bara detta kostar drygt tre miljarder kronor. Därtill kommer ytterligare miljarder för annan undanträngning, rehabilitering och primärvård. Vårdskulden växer dag för dag.

Pandemin kommer att ha långsiktig negativ påverkan på ekonomin. Resursåtgången för att administrera 21 olika vårdsystem kan inte längre försvaras, än mindre att invånare beroende på bostadsort får olikt vårderbjudanden.

I situationer där regioner behöver ekonomiskt stöd av staten för att klara löpande verksamhet läggs viktig tid och kraft på att förhandla om statsbidrag medan rätt medicin borde vara strukturella reformer som åtgärdar grundproblemet; att det inte är ändamålsenligt med så många och olika sjukvårdsystem i Sverige.

Det krävs ett nationellt ansvar för vissa centrala funktioner och gemensamma behov.

Det är inte rimligt att 21 regioner var för sig ska ut på världsmarknaden och konkurrera med stora aktörer, som exempelvis Frankrike, för att säkerställa läkemedelsförsörjningen gentemot sina

invånare. Detsamma gäller för beredskapslagren där ansvaret har varit decentraliserat, delat och oklart.

Här behöver staten framöver ta ansvar för helheten. På samma sätt krävs ett statligt ansvar för och investeringar i digital infrastruktur. Tekniska och digitala lösningar som kan öka effektiviteten och göra att personalen kan arbeta mera effektivt finns, men det saknas

gemensamma standarder och varje region och kommun gör efter bästa förmåga investerar i egna lösningar. Resultatet är ett myller av olika lösningar som ofta inte är kompatibla med resultatet att det läggs mängder med arbetstid på onödig manuell hantering.

Behovet av ökad läkarmedverkan inom äldrevården med medicinskt ansvariga läkare är stort. Det hade inte förhindrat all smittspridning, men tydliga medicinska kvalitetskrav och kontinuitet med en läkare med kännedom om patienten hade gett en bättre utgångspunkt.

Vi går nu in i en tuff tid med stigande arbetslöshet och en mycket svår finansiell situation. Med de förutsättningarna kommer inte alla regioner att klara sitt välfärdsuppdrag. Risken är att medborgarnas tillit till vår välfärdsmodell och till hälso- och sjukvården och äldrevården undergrävs när ansvarstagandet är oklart. Tillit måste förtjänas i varje generation och samhällskontraktet riskerar att krackelera. Därför behöver staten ta ett större ansvar.

Sjukvården förmådde att skala upp intensivvården, men nu behöver primärvården förstärkas för att kunna möte de växande behoven.

Andra jämförbara länder har genom listning gett hela befolkningen en egen läkare i primärvården och har därmed säkrat en smidig tillgång till läkare under pandemin. I länder som exempelvis Belgien där befolkningen är listade har dessutom testningen under pandemin fungerat väl.

Nu förbereder regeringen och samarbetspartierna en nationell primärvårdreform. Den behöver ge invånarna en reell rätt att få en egen läkare så att vården kan bli enklare och smidigare. Dessutom behöver Sverige precis som grannländerna tillföra ekonomiska resurser för att stärka primärvården. Det är resurseffektiv vård som har stor betydelse för folkhälsan.

Primärvården kommer dessutom att behöva ta hand om rehabilitering i kölvattnet av coronapandemin.

Tyvärr förmår inte regionerna leva upp till sitt lagstadgade ansvar att utbilda tillräckligt många specialistläkare med resultatet att Sverige har kronisk brist på specialister i allmänmedicin. En statlig utredning har konstaterat att det behövs ett nettotillskott av minst 1 400 läkare i primärvården.

Regeringen har redan före pandemin konstaterat att om primärvården ska bli navet i hälso- och sjukvården är kompetensförsörjningen central, men konkreta initiativ uteblir. Det är obegripligt.
Sverige behöver:

Ökad nationell styrning av vården och statligt ansvar för beredskapen. Socialstyrelsen bör på kort sikt få ett särskilt samordningsansvar för vårdköerna för att hantera vårdskulden.

Nationella väntelistor till behandlingar som kan komma att ha allra längst vårdköer och där individer riskerar att fara illa av väntetiderna.

Statligt ansvar för och investeringar i den digitala infrastrukturen. En riktad ökad satsning till primärvården utöver redan aviserade satsningar fram till 2022.

Listning på läkare och konkreta incitament för att flera läkare ska etablera sig inom primärvården.

Ta in företrädare för näringslivet i Välfärdskommissionen och slopa vårdmomsen. Privata aktörer och egenföretagare utför en stor del av välfärden och Sverige behöver kraftigt skala upp verksamheten. Tillgång till medicinskt ansvariga läkare i den kommunala äldrevården. Klarar Sverige att expandera primärvården så kan den ta ett större ansvar för detta.

Problemen fanns tidigare, men pandemin har blottat revorna. Det behövs grundläggande reformer av styrning och organisering av hälso- och sjukvården.

Under våren har Sverige visat förmåga att agera snabbt och kraftfullt. Detta behöver fortsätta för att invånarna ska säkras vård med de ekonomiska förutsättningar vi har framför oss.

Heidi Stensmyren, ordförande Sveriges läkarförbund "

" Ledare: Europasamarbetet levererar, fast i det tysta

DN SÖNDAG 12 JULI 2020

Det är högtid för drömska utsvävningar, generande krumsprång och lustiga små grodor, som det brukar vara vid de EU-toppmöten som hålls så här års. Kristiderna gör att det vid sessionen som inleds nu på fredag kan gå vildare till än vanligt, med större risk för överloppsgärningar.

Fokus är på stora utgiftspaket. Solidaritet har gjorts närmast ekvivalent med att mot luddigast möjliga motkrav täcka upp för vissa medlemsländers långa historia av vanskött ekonomi och brist på reformer.

Desto viktigare då att påminna sig om att gemenskap bygger på mer än skuldsättning, och att det europeiska samarbetet faktiskt förmår att skapa andra värden.

Många har, med all rätt, gjort sig lustiga över hur lite det blivit av millennieskiftets svulstiga ambitioner att EU skulle bli världens mest konkurrenskraftiga ekonomi. Viktiga saker har dock hänt med den inre marknaden och konkurrensen i Europa. Detta uppmärksammas av den franske ekonomen Thomas Philippon i boken ”The great reversal – How America gave up on free markets” som kom förra året. Philippon noterade att när han flyttade från Frankrike till USA omkring millennieskiftet så var det mesta billigare i staterna: flygresor, internetuppkoppling, telefonabonnemang. Numera noterar han

motsatsen. Europa har hunnit i kapp USA:s liberaliseringar, också här har priserna pressats på exempelvis telefoni.

Frankrike såg 2011 kostnaderna för mobiltelefonabonnemang sjunka med 40 procent sedan en lågprisaktör fått licens. Snabbt tvingades även de tre traditionella företagen sänka sina priser och förbättra sina erbjudanden till fransmännen genom fri telefontid och fria sms. Priser som tidigare var högre än i USA är nu 25 procent lägre.

Mycket av detta beror på att konkurrensen har minskat i USA, med högre priser på varor och tjänster, lägre investeringar, ökad företagskoncentration och högre vinstmarginaler som resultat. Anledningarna är flera, inte minst en växande regleringsbörda på 2000-talet som stänger nya och växande konkurrenter ute.

Storföretagens uppköp av konkurrenter utan att myndigheterna ingriper är en annan faktor, liksom intensiv lobbying.

Europa har undvikit sådan ägarkoncentration och har inte sett någon ökning av företagens vinstmarginaler. Detta kan vi tacka EU:s inre marknad för, men också EU:s regelverk, som är striktare i fråga om nationella företagsstöd, och en överstatlig konkurrensmyndighet som är svårare att påverka än motsvarigheten i Washington.

Det ekonomiska reformarbete som inte minst initierades av Storbritannien under Margaret Thatcher ser till att den europeiska gemenskapen inte bara gynnar förhandlingsparterna i Bryssel, utan kommer också vanliga medborgare och skattebetalare till del genom varaktiga förbättringar.

Här finns en generell insikt som också märkts under den pågående coronakrisen.

Sin viktigaste insats för gemenskap och solidaritet har EU inte gjort genom några gigantiska spenderarplaner, även om de i rätt utformning kan fylla sin roll. Kommissionens vackraste stund var dess framgångsrika övertalningsinsatser när länder som Tyskland och Frankrike konfiskerade sjukvårdsmateriel på väg till hårt drabbade länder under krisens mörkaste veckor.

Regionens stormakter föll till föga. Handel och samarbete räddade liv i Europa. Så fungerar gemenskapstanken i praktiken.

DN 12/7 2020 "

”Bristande mångfald hos biståndsorganisationer”

DN SÖNDAG 12 JULI 2020

"DN. DEBATT 200712
Black Lives Matter (BLM) har fått en lång rad olika aktörer att, i alla fall på ett symboliskt plan och i ord, stödja rörelsens mål. Nu har även delar av det internationella biståndet anslutit sig. Den internationella ledningen för Läkare Utan Gränser medgav nyligen att organisationen är en ”del av en vit, privilegierad kultur”, att de ”misslyckats med att hantera den strukturella rasismen inom organisationen” och att de kommer att inleda ett reformarbete. Detta är en mycket välkommen utveckling.

Biståndsorganisationer har länge omgivits av ett ”godhetsskimmer”. I den mån branschen ifrågasätts handlar det ofta om problem med korruption, uteblivna resultat eller negativa sidoeffekter. Det har länge varit tyst om hur även biståndet precis som andra branscher – eller kanske till och med ännu mer – har problem med strukturell rasism.

En aspekt av detta är den påfallande bristen på mångfald inom organisationerna, en fråga som länge varit ett känsligt kapitel, vilket ofta yttrat sig i oviljan att bidra med information om och delta i debatter om ämnet. De fåtal mindre undersökningar som har gjorts visar att medarbetarna vid de flesta svenska biståndsorganisationer till övervägande del består av kvinnor från medelklassen och att människor födda utanför, eller av föräldrar födda utanför Europa, lyser med sin frånvaro, inte minst i organisationernas styrelser. Detta trots att organisationerna bedriver en internationellt inriktad verksamhet. Att lyfta fram och diskutera varför det ser ut så vore ett första steg mot ett mer aktivt arbete för att öka mångfalden.

Ett annat problem som präglar branschen – och även många internationella företag – är ojämlikheter i relation till samarbetspartner och anställda i det globala syd, tidigare kallat tredje världen eller utvecklingsländer. Detta yttrar sig bland annat i ofta milsvida skillnader i löner, förmåner och skyddsnät mellan så kallade ”internationellt anställda” och de som anställs i samarbetsländerna. Det är också de sistnämnda som lämnas kvar, ofta utan några som helst säkerhetsnät, om situationen i landet anses så riskabel att ”de internationella” måste evakueras hem till säkerheten.

Mer unikt för just biståndsorganisationer är att insamlingsarbetet och kommunikationen med allmänheten inte sällan göder stereotyper där vita människor utmålas som kompetenta, modiga räddare av passiva och hjälplösa personer på andra platser. Vanligt förekommande – inte minst i Läkare Utan Gränsers insamlingar – är att den vita människan intar huvudrollen medan mottagarna framställs som passiva hjälplösa offer, som saknar förmåga att rädda sig själva.

Problemet med dessa bilder är många. De innebär ett systematiskt osynliggörande av de som utför det mesta av organisationernas arbete. Därför ger den här typen av marknadsföring en snedvriden bild av hur bistånd bedrivs i dag. Lokalt anställd personal står i de flesta organisationer nästan uteslutande för arbetet i samarbetsländerna. Minst nio av tio av de som arbetar inom Läkare Utan Gränser är till exempel lokalt anställd personal, något som inte speglats i organisationens insamlingsmaterial.

Ytterligare ett problem, som framlidne professor Rosling påtalade, är att informationsmaterialet ofta kommunicerar en bild som osynliggör hur levnadsvillkoren de senaste decennierna förändrats radikalt på många platser i det globala syd, med minskad fattigdom, bättre hälsa och utbildning samt högre förväntad levnadsålder.

Varför fortsätter biståndsorganisationer då att använda sig av bilder som inte speglar verkligheten?

Ibland legitimeras de utifrån en idé om att de genererar mer insamlingsmedel och att behoven är så stora att ”målen helgar medlen”. Biståndsorganisationer fungerar – liksom mycket statlig verksamhet – alltmer som privata företag som arbetar på sina varumärken, mäter sina andelar på marknaden, arbetar genom gåvohandel, samarbetar med företag och kändisar och utför marknadsundersökningar.

Internationell forskning tyder på att det leder till en viss typ av framställningar i insamlingsmaterial såsom kränkande bilder av lidande kroppar och ett oproportionerligt stort fokus på flickor eftersom de ses som särskilt värdiga mottagare och därmed genererar mer medel. Dessutom bibehålls ett fokus på hur vita människor räddar hjälplösa andra. Detta bygger på en idé om att bidragsgivarna är vita och ger mer medel om de kan identifiera sig med och litar på personerna på bilderna. Men tanken om att ”målen helgar medlen” är ytterst problematisk. Strukturell rasism och fattigdom kan inte ställas emot varandra då de är intimt sammanbundna – både globalt och i Sverige.

Biståndsorganisationer måste således i högre grad beakta att de riskerar att bidra till rasistiska stereotyper och därmed diskriminering. Människor som fysiskt liknar de som porträtteras som lidande (det vill säga icke-vita) sammankopplas med hjälplöshet, passivitet och underordning oavsett var de befinner sig. I Sverige uttrycks det i en väl dokumenterad diskriminering både i relation till myndigheter och till arbetsgivare.

Biståndet står således för stora utmaningar om de vill ta BLM-rörelsen på allvar. Läkare Utan Gränsers självkritiska utspel är mycket positivt och vi hoppas att dessa ord följs av handling och att andra följer efter. Men vi behöver också fler kritiska studier som granskar strukturell rasism inom biståndet och ger förslag till vägar framåt.

Biståndet är viktigt och lyfter fram globala rättvisefrågor, samtidigt som det arbetar konkret för att alla liv – även icke-vitas – har ett värde och måste räddas. Just därför är det särskilt centralt att de engagerar sig i kritisk självgranskning i relation till strukturell rasism. Det gäller självklart också de som är satta att granska biståndet – förutom myndigheter som Expertgruppen för Biståndsanalys också journalistbranschen och universitet.

De omfattande protesterna mot polisvåld i USA har fått en rad aktörer att ansluta sig till rörelsens mål, däribland biståndsorganisationer. Men branschen måste först själv granska sina problem med strukturell rasism, skriver

Maria Eriksson Baaz
professor i statsvetenskap, inriktning internationell politik, Uppsala universitet "

"Ledare: Regeringen måste tala klarspråk om vapenexporten

DN MÅNDAG 13 JULI 2020

Pandemin har förvärrat den humanitära krisen i krigets Jemen. Grundläggande medicinska insatser och vaccinationer av små barn hindras. Maten når inte fram och om inte hjälp kommer riskerar 2,4 miljoner människor att svälta, enligt Unicef. Bilder på utmärglade jemenitiska barn sprids över världen.

Under sin tid i FN:s säkerhetsråd arbetade Sverige hårt för att få till en resolution om att ta in FN-observatörer i landet. Samtal för att nå en politisk lösning har hållits mellan parterna i Stockholm. Vi har också understött det humanitära arbetet genom det generösa svenska biståndet. Utrikesminister Ann Linde (S) besökte Jemen senast i vintras. Sverige bör också fortsatt ha en aktiv roll i arbetet för att få stopp på striderna. Detta försvåras dock av att regeringspartierna lämnar olika svar på frågan om export av krigsmateriel för användning i konflikten.

År 2011 efterträdde Abdrabbuh Mansour Hadi den auktoritäre presidenten Ali Abdullah Saleh. Snart därefter sammanföll attacker från jihadister såväl som separatister med ekonomisk kris och matbrist. Kaos var ett faktum.

Med visst folkligt stöd tog den shiamuslimska huthirörelsen kontroll över allt större delar av landet. Detta ledde till att nio sunnimuslimska länder, däribland Saudiarabien och Förenade arabemiraten, med logistiskt stöd från USA, Storbritannien och Frankrike, 2015 la sig i konflikten från luften. Ärkefienden Iran anklagas för att ha bidragit till huthiernas framgångar.

Vad koalitionen trodde skulle vara överstökat inom någon månad har under de fem år som gått utvecklats till ett blodigt krig genom ombud. Civila mål har attackerats. Det är tydligt att brott mot krigets lagar har begåtts på båda sidor.

2018 antogs ett demokratikriterium för svensk vapenexport. I utrikesdepartementets egen rapport om mänskliga rättigheter i Förenade arabemiraten, där bland annat det populära semestermålet Dubai ligger, konstateras att dödsstraff och kroppsbestraffningar utdöms utan säkra rättegångar, medborgare torteras och kvinnor behandlas som andra klassens medborgare. Det är en hårdför diktatur utan yttrandefrihet där politiska partier är strängt förbjudna.

Dessutom misstänks Förenade arabemiraten ha begått brott mot folkrätten i kriget i Jemen. I januariavtalet finns en punkt, nummer 30, om att vapenexportaffärer till ickedemokratiska länder som deltar militärt i Jemen inte ska godkännas så länge konflikten pågår.

Därför fick regeringen kritik när Saab i våras levererade ett nytt övervakningsflygplan till Förenade arabemiraten, i enlighet med en order från 2016.

Miljöpartiet hävdar att punkten 30 gäller all export, även följdleveranser till beställningar som ingicks före demokratikriteriets införande, medan justitieminister Morgan Johansson (S) har sagt att frågan om följdleveranser, i enlighet med tidigare regelverk, fortsatt ska avgöras från fall till fall.

Att Sverige ska kunna bistå med reservdelar till tidigare beställt materiel må vara nödvändigt. Men om regeln om följdleveranser innebär att också helt nya flygplan kan innefattas, vilket fredsforskningsinstitutet Sipri varnat för, verkar demokratikriteriets syfte inte följas.

Regeringens partier kan inte ge motsägande svar på detta viktiga område. Sveriges arbete för fred i Jemen riskerar – precis som vårt anseende både som humanitär stormakt och som exportnation – att undergrävas av osäkerheten kring krigsmaterielfrågan.

DN 13/7 2020 "

”Katastrofmedicin måste bli obligatorisk utbildning”

DN MÅNDAG 13 JULI 2020

"DN. DEBATT 200713
Svenska läkare och sjuksköterskor får otillräcklig utbildning för att kunna ge vård i kris och krig. Ämnesområdet måste bli en - obligatorisk del i grundutbildningen så att vi står rustade även inför nästa kris, oavsett om det är en pandemi, naturkatastrof eller ett terrordåd, skriver experter inom svensk katastrof- och försvarsmedicin.

Katastrofmedicin är enligt Socialstyrelsen den del av den medicinska vetenskapen som studerar, undervisar i, utvecklar och utvärderar metoder för att bedriva hälso- och sjukvård på effektivast möjliga sätt i situationer med bristande resurser. År 2015 föreslog Socialstyrelsen att katastrofmedicin skulle införas i grundutbildningarna för läkare och sjuksköterskor. Katastrofmedicin upptog nämligen enligt en kartläggning från Umeå universitet mellan noll timmar och tre dagar vid landets läkarutbildningar och ingick vid endast 10 av 25 sjuksköterskeprogram som obligatoriskt moment. Den 1 juli 2020 infördes en ny läkarutbildning, men i den nya utbildningen lyser katastrofmedicin fortfarande med sin frånvaro som ett obligatoriskt ämne.

Det nyligen publicerade delbetänkandet ”Hälso- och sjukvård i det civila försvaret” (Statens offentliga utredningar) konstaterar att ”all hälso- och sjukvårdspersonal behöver ha grundläggande kunskaper i katastrofmedicin. ”Det är en förutsättning för en fungerande

krisberedskap och för befolkningens säkerhet och trygghet i krig […] och en förutsättning för tillhandahållandet av en jämlik vård över hela landet". Det är också visat i studier att förmågan hos den enskilde sjukvårdsanställde att hantera masskadesituationer kan vara avgörande både för de drabbades överlevnad och för samhällets samlade respons.

En ny sammanställning som vi nyligen tagit fram visar att läget på den katastrofmedicinska utbildningsfronten dessvärre är oförändrat. Vid ett svenskt lärosäte anses än i dag katastrofmedicin för blivande läkare vara så irrelevant att undervisning i ämnet inte erbjuds. Inom grundutbildningen för sjuksköterskor är bilden som år 2014, medan det på specialistsjuksköterskeprogram med inriktning mot ambulans-, anestesi-, intensivvård och operationssjukvård finns inkluderat i högskoleförordningens nationella examensmål.

Pandemin, som nu lamslår sjukvården i Sverige, visar tydligt att varje läkare, sjuksköterska och annan sjukvårdspersonal behöver ha grundläggande kunskaper om hur svensk krishantering fungerar, hur svensk sjukvård organiseras och ställs om vid särskilda händelser, pandemier och höjd beredskap. För att mentalt förbereda sig för arbete även i situationer som kan upplevas som skrämmande och som kräver betydligt mer av oss som individer och yrkespersoner än i vardagen, behövs en stabil grundutbildning och återkommande övningar där katastrofmedicinska grunder och metoder tas upp som ett obligatoriskt inslag.

Den svenska sjukvårdens beredskap för allvarliga händelser är just nu satt under lupp. Regeringen har i dagarna tillsatt en kommission som brett ska granska hur svenska myndigheter agerat under pandemin och vilka lärdomar som kan dras inför nästa kris. Katastrofmedicin har i Sverige aldrig varit mer aktuellt än nu. Den omilda nedmonteringen av svensk försvarsmedicin i början av 2000-talet är ännu ett öppet sår med betydande effekter på den katastrofmedicinska kompetensen i riket. Där det tidigare fanns ett stort antal fältsjukhus, kurser och övningar för sjukvårdspersonal, finns nu bara spår kvar. Efter Rysslands invasion av Krim och östra Ukraina 2014 skedde dock ett sent uppvaknande i Myndighetssverige och man försöker nu med ständigt begränsade resurser komma ikapp.

Den sedan flera år planerade totalförsvarsövningen (TFÖ 2020) där sjukvården, som en del i totalförsvaret, skulle övas, blev paradoxalt nog uppskjuten på grund av pandemin, den största samhälls- och sjukvårdskris vi sett i modern tid. Men pandemier är inte de enda allvarliga händelser som sjukvården ska kunna hantera; terrordåd, svåra olyckor och väpnade angrepp står på samma lista som pandemier för bara några månader sedan – listan över samhällsfarliga "sällanhändelser".

Dessa listor kallas på myndighetsspråk för risk- och sårbarhetsanalyser. Myndigheter som Socialstyrelsen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) samt alla regioner är ålagda att genomföra analyserna regelbundet för att stå förberedda den dagen krisen står för dörren. Analyserna var gjorda, men förberedelserna var otillräckliga, det kan redan slås fast.

Det är dock svårt att bygga genuin kunskap kring krishantering och katastrofmedicin enbart genom teori. Sverige har en internationellt erkänd kader av yrkespersoner med olika bakgrund som regelbundet sedan många år arbetat internationellt vid naturkatastrofer, pandemier och i väpnade konflikter. Nu är deras kunskap och erfarenhet avgörande för att ställa om svensk sjukvård. Här finns personer som efter arbete för Försvarsmakten, MSB eller olika humanitära

organisationer förstår utmaningarna med att bygga en tillfällig vårdavdelning i ett tält, att prioritera i en ansträngd situation och fatta beslut om resurser och strategier.

Ett flertal av dessa personer rekryterades för många år sedan till nationella resurser som exempelvis den så kallade Stödstyrkan, som sattes upp några år efter tsunamin 2004 för att stödja utrikesdepartementet att bistå svenskar i utlandet i händelse av extrema händelser, med medlemmar från MSB, Socialstyrelsen och Polismyndigheten, eller den högspecialiserade jordbävningsstyrkan.

Ambitionerna för de nationella förmågor som iståndsattes var initialt stora, personal engagerades, övningar hölls, men med åren falnade intresset, finansieringen föll och nu återstår endast ett skelett. Detta är den svenska katastrofmedicinens förbannelse: Hur upprätthålla en insikt hos befolkningen, myndigheter och ansvariga departement om det nödvändiga i att ständigt utbilda och öva inför allvarliga sällanhändelser?

1 Vi uppmanar utbildningsdepartementet att se över högskoleförordningen och de nationella kunskapsmålen för läkar- sjuksköterske- och andra vårdutbildningar, och uppdra åt de lärosäten som utbildar läkare och sjuksköterskor att se över undervisningen i katastrofmedicin. Målet bör vara att alla läkare, sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor har både teoretisk kunskap om och har fått öva på katastrofmedicinska situationer, gärna interprofessionellt.

2 Vi föreslår att regionerna årligen genomför egenkontroll i den katastrofmedicinska beredskapen som inkluderar regelbundna övningar och simuleringar med ett plötsligt behov av många fler vårdplatser. Uppnås inte övningsmålen bör utbildningsinsatser intensifieras.

3 Vi anmodar Sveriges kommuner och regioner att i samråd med regionerna ge svensk civil sjukvårdspersonal rätt till tjänstledighet för arbete vid kriser och katastrofer utomlands för att öka den svenska katastrofmedicinska erfarenhetsbanken.

4 Vi kräver att offentlig finansiering av svensk katastrofmedicinsk forskning och utveckling ses över. För närvarande sker den i form av en komplex upphandling med ringa insyn i hur bedömningar sker.

För att uppnå en acceptabel katastrofmedicinsk beredskap hos svensk sjukvårdspersonal, måste Sveriges departement, myndigheter, och samtliga kommuner och regioner agera. Status quo är oacceptabelt.

Karin Hugelius, specialistsjuksköterska, medicine doktor, lektor, Örebro universitet
Yohan Robinson, adj.universitetslektor och docent i ortopedi, Göteborgs universitet
Johan von Schreeb, professor i global katastrofmedicin, Karolinska institutet
Andreas Wladis, professor i katastrofmedicin och överläkare i kirurgi, Linköpings universitet "

" Ledare: Djupt splittrat Polen blir en svår prövning för EU

DN TISDAG 14 JULI 2020

Det polska presidentvalet vanns på söndagen av den sittande Andrzej Duda, från nationalkonservativa PIS. I den verkliga rysare som inte förrän sent kunde förklaras avgjord till Rafal Trzaskowskis nackdel tog Duda hem segern med 51,2 mot 48,8 procent. Trzaskowski, den liberale borgmästaren i Warszawa, gjorde inget dåligt jobb. Det är en prestation att på kort tid ta in på det stora försprång som PIS hade så sent som i våras. Att han inte nådde hela vägen fram visar framför allt det vi redan visste: Polen är ett delat land.

Valdeltagandet landade på nästan 70 procent, vilket är högre än vanligt. På valnatten kunde man se hur ena halvan av kartan färgades allt blåare, medan den andra blev alltmer röd. Öst står mot väst. Städerna röstade på ett sätt, landsbygden på ett annat. Man kunde också skönja en stor splittring mellan generationerna. Om det bara hade varit personer födda efter Berlinmurens fall som hade fått rösta skulle valresultatet ha sett annorlunda ut.

Med ett sådant jämnt resultat hade man kunnat hoppas eller till och med kräva att Duda inser att han nu måste vara också de liberala väljarnas president. Men det är inget vi kan vänta oss. PIS lär dessvärre se denna framgång, en i raden av många segrar de senaste fem åren, som en bekräftelse på att polackerna vill ha mer av samma. Fram till nästa stora drabbning, parlamentsvalet 2023, kommer PIS att kunna driva sin nationalistiska agenda. Kan den polska rättsstaten överleva det? Kan mediefriheten? Hittills har PIS hunnit sparka domare som inte stöder partiet från högsta domstolen.

Statstelevisionen, som gjorts till en ren propagandakanal, gav under kampanjen väljarna en ensidigt positiv bild av regeringen.

Det är en sorgens dag för Polen, men också för Europa. För tio år sedan hade ingen tagit en på allvar om man sagt att ett europeiskt parti vunnit val med en kampanj centrerad kring antisemitism. Nu är det precis vad som hänt. PIS har utmålat judar som ärkefiender till resten av polackerna.

Även homosexuella har varit måltavla och genusvetenskapen har pekats ut som en farlig kraft. Jämställdhet är inget för PIS. Traditionella normer ska värnas och barn ska födas.

För att uppmuntra detta har regeringen utan rimlig finansiering infört generösa bidrag till barnfamiljer. Det är ett skolboksexempel på populism.

Samtidigt är många polacker fortfarande fattiga och ekonomiska bidrag kan betyda mycket för dem. Att de kände sig bortglömda var en av anledningarna till att PIS över huvud taget kom till makten för fem år sedan.

PIS, med Polens starke man Jaroslaw Kaczynski i förarsätet, har under valrörelsen fortsatt att anspela på denna splittring – ”vanligt folk” ställs mot minoriteter. Som om liberalismen inte hade något att säga det stora flertalet.

I själva verket är toleransen för olika livsåskådningar bara en (förvisso grundläggande) del av det liberala samhället. Allas rätt att växa upp i materiell trygghet och friheten att leva i enlighet med sin religion är lika självklara liberala ideal. Detta måste liberaler i alla länder bli bättre på att poängtera.

Framöver är det av stor vikt att Europa sluter upp bakom de frihetligt sinnade i Polen. De står inte ensamma och de är inte osynliga – även om det finns en risk att landets regering kommer att behandla dem så. EU behöver samtidigt bestämma sig: Hur ska medlemsstater hanteras som utnyttjar systemet ekonomiskt men vägrar följa regelboken?

Unionen måste markera mot ett land på fel bana, utan att straffa de 48,8 procent som drog åt andra hållet.

DN 14/7 2020 "

”Viktigt att upprätthålla trycket på Netanyahu”

DN TISDAG 14 JULI 2020

"DN. DEBATT 200714
Med världen upptagen av coronapandemin planerar Israel för en - annektering av Västbanken. Trots skarpa varningar från omvärlden lär konkreta reaktioner från EU utebli. Sverige och likasinnade måste agera för att chanserna till en hållbar palestinsk stat inte ska omöjliggöras, skriver folkrättsexperterna Ove Bring, Said Mahmoudi och Pål Wrange.

Enligt koalitionsavtalet mellan de israeliska regeringspartierna Likud och Blåvitt kan en annektering av 30 procent av Västbanken påbörjas när som helst. Med världen upptagen av covid-19 och med president Trump i Vita huset har Israels premiärminister Netanyahu sitt livs chans att omöjliggöra en hållbar palestinsk stat.

Ändå synes han tveka. Medierna i Israel fylls av rapporter om en andra, och värre coronavåg i landet, hans koalitionspartner verkar hålla tillbaka och USA sägs ännu inte ha gett ett slutligt ja. Dessutom har kritiken från omvärlden varit hård.

Det är nu viktigt att trycket på Netanyahu inte bara upprätthålls, utan hårdnar. Vi ska här förklara både varför och hur det kan ske.

Annekteringsplanerna bygger på Trumps så kallade fredsplan och omfattar alla bosättningar samt större delen av Jordandalen. Resten (cirka 15 procent av det ursprungliga mandatområdet Palestina) skulle

kunna bli en palestinsk stat, men bara om palestinierna går med på att i praktiken bilda en vasallstat under israelisk kontroll.

Annekteringen skulle få mycket allvarliga konsekvenser för Israels säkerhet eftersom samarbetet med såväl palestinska som jordanska säkerhetsstyrkor troligen skulle upphöra (palestinierna har redan brutit kontakten). Dessutom kan det bli dyrt. I dag finansierar skattebetalare i andra länder den israeliska ockupationen genom att FN, EU med flera bekostar en stor del av välfärd och säkerhet i de ockuperade områdena, vilket administreras av den palestinska myndighet som bildades efter Osloavtalen 1993–1995. Palestinierna har meddelat att en annektering betyder att alla avtal upphör och att Israel får återta det fulla ansvaret som ockupationsmakt. Höga EU-representanter har sagt att fortsatt EU-bistånd blir svårt.

För den palestinska befolkningen blir konsekvenserna ödesdigra. Såväl de palestinier som bor i annekterade områden som de som lämnas utanför kommer att leva i ett lapptäcke av enklaver mellan israeliska bosättningar, vägar och militärposteringar. Ingen vet exakt hur styret i de annekterade områdena kommer att se ut, men säkert är att de mänskliga rättigheterna kommer att inskränkas ytterligare. Många har länge beskrivit den israeliska ockupationen som apartheid, där invånare av olika etnicitet lever åtskilda under helt olika villkor. Vid en annektering skulle denna jämförelse bli än mer relevant, med de allra flesta palestinier hänvisade till ett slags bantustans, likt de marionettstater dit Sydafrika föste ihop större delen av sin svarta befolkning.

Hoppet om att kunna utöva palestinsk självbestämmanderätt i en egen, livskraftig stat kommer att släckas slutligt. Redan en inledning av annekteringsprocessen signalerar att Israel inte längre är redo att förhandla om hela Västbanken och innebär mycket sannolikt att visionen om en tvåstatslösning är död. Som generalsekreterare Guterres sagt kommer det att vara en vattendelare.

Västbanken inklusive östra Jerusalem liksom Gaza (samt de syriska Golanhöjderna) ockuperades efter sexdagarskriget 1967. Arabstaterna och PLO har med tiden accepterat gränserna från tiden före kriget som gränser för en palestinsk stat (1967 års gränser).

Dock har Israel under lång tid, och parallellt med den allt mer haltande fredsprocessen, bedrivit en annekteringspolitik av områden bortanför dessa gränser genom att bygga bosättningar och den så kallade muren (huvudsakligen på ockuperad palestinsk mark). Som vi beskrivit tidigare (SvD Brännpunkt 170610) strider ockupationen i dag mot folkrätten, och i resolution 2334 från år 2016 fann FN:s säkerhetsråd att bosättningarna var illegala och att inga förändringar av 1967 års gränser som inte förhandlats fram kan erkännas.

Det palestinska folkets folkrättsliga rätt till självbestämmande och att bilda en egen stat har erkänts otaliga gånger av FN. En annan fundamental FN-princip är att territorier inte kan erövras genom våld, vare sig offensivt eller defensivt – bara genom fredliga förhandlingar.

Principen har i stort sett upprätthållits. På senare tid har emellertid Putin utmanat den genom sitt krig mot Ukraina och Xi Jinping genom Kinas agerande i bland annat Sydkinesiska sjön. Att Netanyahu, med Trumps entusiastiska stöd, nu avser bryta mot denna grundläggande princip är synnerligen allvarligt, inte bara för palestinierna utan för hela den internationella ordningen.

En annektering är ett grovt brott mot folkrätten som måste få allvarliga konsekvenser. Som Internationella domstolen slog fast år 2004 får omvärlden varken erkänna eller understödja ett sådant olagligt tillstånd och man ska dessutom samarbeta för att få ett slut på det.

Naturligtvis måste det ställas krav också på Palestina, som till fullo måste respektera Israels rätt att existera liksom den egna befolkningens mänskliga rättigheter samt göra sitt bästa för att stoppa terroristangrepp mot Israel. Det är dock Israel som bland annat genom ett närmast villkorslöst stöd från USA har herravälde över situationen, både politiskt och militärt.

Skarpa varningar har kommit från Tyskland, Frankrike och Storbritannien och inom EU har olika former av sanktioner diskuterats. Ann Linde har sagt att vid en annektering kommer relationen med Israel inte att se likadan ut.

Trots de många varningarna framförs få om några konkreta hot om motåtgärder. Israel räknar med att Ungern – som sedan 2016 stoppat EU-kritik – tillsammans med bland annat Polen och Tjeckien kommer att stoppa starka reaktioner. Som Obamas Mellanösternförhandlare Dennis Ross påpekar tror Netanyahu sannolikt att EU:s protester efter en annektion kommer att blåsa över.

Ungefär en tredjedel av Israels handel sker med EU, och Israel och EU har ett nära samarbete, inklusive ett associationsavtal om tullfrihet med mera, vilket slöts strax efter Osloavtalen. Sedan flera år tillämpar EU en politik där man försöker skilja på det egentliga Israel och de ockuperade områdena för att därigenom avhålla sig från allt som kan uppfattas som stöd åt ockupationen.

Det finns god folkrättslig grund att gå längre. EU har infört sanktioner mot en rad länder för brott mot folkrätten av olika svårighetsgrad. Det mest jämförbara fallet är sanktionerna mot Ryssland efter annektionen av Krim och invasionen i östra Ukraina. EU har fryst tillgångar och förbjudit inresa för 175 personer och 44 enheter, infört importförbud för varor från Krim, restriktioner för handel och investeringar på Krim samt begränsat ekonomiska samarbetsprojekt med Ryssland.

Frågan måste nu ställas om EU kan fortsätta sina nära förbindelser med Israel och samtidigt undvika att understödja en olaglig annektering. Sverige erkände Palestina år 2014 och det är ingen folkrättslig skillnad på annektering av palestinskt och ukrainskt territorium. Sverige bör tillsammans med andra EU-länder verka för att samarbetet med Israel inte fördjupas så länge annekteringspolitiken pågår, att sanktioner införs mot de personer som är direkt involverade i annekteringen samt att investeringar i och handel med bosättningar på annekterade och ockuperade områden helt upphör. Därutöver bör Sverige och meningsfränder agera självständigt så långt det går, till exempel genom inreseförbud samt genom att avbryta eventuellt försvars- eller försvarsindustriellt samarbete.

EU är bundet av folkrätten och får alltså inte på något sätt bidra till en olaglig annektering. Om Viktor Orbán med flera inte vill dra slutsatser av det måste Sverige

Ove Bring, professor emeritus i internationell rätt, före detta folkrättsrådgivare på UD
Said Mahmoudi, professor emeritus i internationell rätt
Pål Wrange, professor i folkrätt, före detta folkrättsrådgivare på UD

" Ledare: Klimatet är en framtid som redan är här

DN ONSDAG 15 JULI 2020

I åtta fantasifulla scenarier skissar tidskriften The Economist på alternativa klimatframtider någon gång under de kommande decennierna. Det är spekulativt och inte utan humor, men också ett kreativt sätt att bena upp några av de möjligheter som står till buds.

Vi kan, och behöver, ha tur med tekniska genombrott. I ett riktigt optimistiskt scenario kan oljebolagen utveckla redan existerande teknik för att suga koldioxid ur utsläppskällor och atmosfären för lagring under jord. Storskalig CCS (carbon capture and storage) har, om kostnaderna kan sänkas, potentialen att bli en storskalig lösning.

Andra innovationer är mer häftiga i sig själva än någon egentlig klimatlösning. Till detta hör ambitionen att klona mammutar och plantera ut dem på exempelvis den sibiriska stäppen för att göra om tundran till ett mer koldioxidabsorberande och biologiskt levande gräslandskap. Även om projektet lyckas och kan skalas upp bidrar det inte mer än på marginalen.

I ett scenario kommer coronaviruset i nya vågor med långvarig minskning av flygresandet som en av följderna. Inte heller det räcker i sig självt särskilt långt, och lär ha större effekter på våra liv än för klimatet.

Vårt politiska klimat kommer att avgöra också klimatpolitiken. Detta öppnar för dystopier som inte bara bygger på det varma klimatet, utan på politik som kan göra ont värre.

Ett sådant scenario handlar om hur ett fortsatt aggressivt och totalitärt Kina hanterar kommande vattenbrist genom att förstärka redan existerande etniska klyftor, geografisk diskriminering och människors underordning under statens upplevda behov.

Också våra nuvarande demokratier kan falla för fel slags lösningar. En är personliga koldioxidkvoter, en tanke som illustrerar att vad som kan låta rationellt och rättvist vid skrivbordet i praktiken skulle innebära en gigantisk byråkrati med enorm makt över, och insyn i, människors privatliv.

The Economist tar fasta på en aspekt som ändå kan driva oss mot sådana lösningar: vår fåfänga. Viljan att skryta med vårt upplysta leverne blir efter några klimatrelaterade katastrofer politik på grund av önskan ”att göra någonting”. Sedan är det fritt fram för hatstormar, uthängningar och skandaler när allas konsumtion kan göras till en offentlig angelägenhet.

Det är lätt att se vägen dit. Vem lockas inte av tanken att få sätta dit och moralisera över hycklande kändisar och hålla efter dem med allehanda offentliga uppgifter om deras privata konsumtion? Svårare att se är att det skulle vara vägen till varaktigt minskade utsläpp.

Då vore det rimligare och mer önskvärt om de amerikanska Republikanerna gjorde upp med sin klimatskepsis och blev gröna, och mer generellt att en klimatpolitik grundad på marknader, ekonomi och vetenskap blev en profilfråga för västvärldens borgerliga partier.

Ett scenario som saknas i The Economists framtidsspaningar är det som växer ur Erika Bjerströms nyutkomna bok ”Klimatkrisens Sverige”. Här framgår hur mycket av klimatförändringarna som redan är kommunal- och myndighetsgrå vardag i Sverige. Det handlar om att avleda ökad nederbörd, se till att pålverk under staden håller också under torra somrar och att följa nya insekter, växtmönster och dess möjliga skadeverkningar.

En påminnelse om att klimatfrågan inte bara kommer att vara med oss under decennierna framöver. Den är redan här.

DN 15/7 2020 "

”Sverige bör bejaka EU:s koldioxidtull”

DN ONSDAG 15 JULI 2020

"DN. DEBATT 200715
Införandet av en koldioxidtull är den viktigaste klimatåtgärden EU kan genomföra, men det är inte utan risker. Sverige bör släppa frågan om skatten ska vara nationell eller på EU-nivå, och i stället bejaka möjligheten att rätta till en konkurrensnackdel som skickat svensk produktion utomlands, skriver ekonomerna Anders Olshov och Håkan Pihl.

Sverige är för litet, Kina har inget intresse av det och USA:s president Trump begriper inte. Då stiger EU fram och föreslår en koldioxidtull (carbon border tax) mot omvärlden som en central åtgärd i ”European Green Deal”. Sverige har av olika skäl varit tveksamt, men när EU nu agerar så bör Sverige helhjärtat stödja EU-förslaget på Europeiska rådets nästa möte den 17–18 juli. Det kan innebära ett genombrott i kampen mot klimatförändringar. Det hjälper nämligen dubbelt:

införandet av ett pris på koldioxidutsläpp är den viktigaste klimatåtgärden i dagsläget och innebär samtidigt att konkurrensen inom och utanför unionen likställs. Den konkurrensnackdel europeiska företag upplevt korrigeras.

Ambitionsnivån i klimatfrågan måste höjas och då kan inte stora utsläppsländer fortsätta låta koldioxidutsläpp ske gratis eller subventionerat. Att strunta i klimatet måste få konsekvenser. En gränsskatt på koldioxidutsläpp motsvarande en EU-tull är en sådan ekonomiskt kännbar konsekvens. EU kan som supermakt på handelsområdet påverka andra länder att införa egen prissättning för

klimatpåverkan (för att undgå EU-tullen) och i takt med att allt fler länder ansluter sig kommer ett allt mer globalt pris på koldioxidutsläpp att etableras. Det skapar avgörande ekonomiska drivkrafter på alla plan. Förorenare finner det lönsamt att genomföra utsläppsminskningar. Klimatvänliga alternativ vinner konkurrenskraft och kan skalas upp. Klimatsmarta investeringar får nödvändiga långsiktiga förutsättningar för att genomföras.

Med endast 10 procent av världens utsläpp räcker det inte att EU minskar sina utsläpp. Kinas årliga utsläpp är 10 900 miljoner ton koldioxid, dubbelt så mycket som USA och tre gånger utsläppen från EU. Kina saknar i dag ett pris på sina utsläpp med följd att dess export blir för billig. Klimatvinster som sker i Europa ersätts till stor del av ökade utsläpp i Kina.

Det kan vara dessa insikter som successivt infunnit sig. I Europa har Frankrike länge argumenterat för en koldioxidtull, medan Tyskland under förbundskansler Angela Merkel avvaktat. Industriförbundet BDI med starka kopplingar till Merkels CDU har varit emot. När EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen – partikollega till Merkel – förra året lade fram sitt program uttalade Tyskland och Frankrike för första gången sitt gemensamma stöd för en koldioxidtull.

De har därefter blivit allt tydligare med att sådana skall införas, även om inget är klart förrän alla EU-länder fått säga sitt och gett godkännande.

Såväl inom det internationella samfundet som inom näringslivet finns förväntningar om att klimattullar kommer att förverkligas och det finns konstellationer, såsom Carbon Pricing Leadership Coalition knutet till Världsbanken och amerikanska Climate Leadership Council, som aktivt driver på. Frågan är hur tullarna utformas och hur företag kan förbereda sig, vilket diskuteras i en aktuell rapport från Boston Consulting Group.

Själva utformningen är föremål för fortsatt utredning och förhandlingar. IMF skriver i en rapport att dagens genomsnittspris för utsläpp på 2 dollar per ton är otillräckligt och beräknar att det behövs en global koldioxidskatt på 75 dollar per ton koldioxid (strax under Sveriges inhemska koldioxidskatt på 1 000 kronor per ton) för att hejda jordens uppvärmning till två grader eller mindre jämfört med den förindustriella nivån. Det skulle även ha en rad andra positiva effekter, såsom att rädda uppskattningsvis 725 000 personer från en förtida död på grund av luftföroreningar under 2030, enbart i G20-länderna.

En koldioxidtull är emellertid inte riskfri. Om den uppfattas som en protektionistisk åtgärd från EU:s sida, som ett försök från EU att favorisera sina egna företag genom att pålägga utländska företag avgifter, kan det leda till motåtgärder och till ett handelskrig med USA och Kina.

EU måste därför visa att den skapar konkurrensneutralitet mellan företag i olika länder och är i linje med WTO:s handelsregler, något som samtliga EU-företrädare noga betonar. EU är den största och rikaste multinationella marknaden i världen. Även om Kina och USA är emot tullen har de inte råd att ha ett långvarigt och storskaligt handelskrig med EU. Genom EU ges här Sverige chansen att rätta till ett missförhållande, en konkurrensnackdel, som sänt svensk produktion utomlands samtidigt som en avgörande insats görs för klimatet.

EU måste för sin trovärdighets skullvisa att koldioxidtullen inte primärt handlar om egenintresse – om att finansiera sin återhämtningsfond på föreslagna 750 miljarder euro och att rädda jobb i EU – utan om att hjälpa världen att hejda klimatförändringen.

Det vore därför värdefullt om tullen, såsom Harvardprofessorn Kenneth Rogoff har föreslagit, kunde kombineras med etableringen av en ”World Carbon Bank”. Den skulle som specialist på energitransformation bistå låg- och medelinkomstländer i behov av hjälp med teknisk kompetens och finansiellt stöd för att kunna genomföra en energiomställning.

En sådan klimatbank är ett förslag Sverige kan driva, liksom Sverige bör välkomna Frankrike och Tysklands förslag om att transformera Europeiska investeringsbanken till en europeisk klimatbank. Redan finns beslut om att den slutar finansiera projekt med fossila bränslen i slutet av 2021.

För att EU skall nå sina mål om att reducera koldioxidutsläppen med 50–55 procent 2030 jämfört med 1990 och att medlemsländerna skall vara klimatneutrala 2050 behövs ett internt pris på koldioxidutsläpp och en gränsskatt på koldioxid. Sverige skall glädja sig över att EU denna sommar kan skapa en europeisk handels- och klimatpolitik som styr Europa och världen i övrigt rätt, en politik som efter viss debatt mycket väl kan välkomnas av starka krafter i USA och förändra också amerikansk politik för att därefter få globalt genomslag.

Sverige har i hög grad mött klimathotet med att flytta produktionen utomlands de senaste decennierna. Det ger lägre utsläpp på hemmaplan, men nu är det dags för åtgärder som har verklig betydelse. Den svenska debatten har hängt upp sig kring frågan om beskattningsrätten skall vara nationell eller flyttas till EU-nivå. Vi menar att Sverige alldeles oavsett vem skatten tillfaller bör bejaka ett internt EU-pris på koldioxidutsläpp och införandet av en koldioxidtull på EU-nivå.

Anders Olshov, chef och grundare av tankesmedjan Intelligence Watch, ekonom från Handelshögskolan i Stockholm
Håkan Pihl, rektor vid Högskolan Kristianstad, docent i företagsekonomi och författare till boken ”Miljöekonomi för en hållbar utveckling"

"Ledare: Staten måste hjälpa regionerna med vårdskulden

DN TORSDAG 16 JULI 2020

Under coronapandemin har mammografin gått på sparlåga. Det beror dels på att vårdanställda flyttats från sina ordinarie avdelningar för att hjälpa till med covidpatienter. Dels på att många kvinnor dragit sig för att komma till kontrollerna (DN 10/7).

Samma sak gäller inom flera områden. Viktiga undersökningar har skjutits upp, operationer har placerats på väntelistan och patienter med olika åkommor har undvikit att söka vård, bland annat av rädsla för att bli smittade. Exempelvis minskade antalet som besökte sjukvården för hjärtproblem tidigt under pandemin (Dagens medicin 14/4) och sista veckan i maj utfördes hela 60 procent färre planerade operationer jämfört med en normal vecka (DN Debatt 11/7).

Det betyder givetvis inte att vare sig operationsbehovet eller hjärtsjukdomarna har försvunnit. Som Johan Styrud, ordförande för Stockholms läkarförening, säger: ”Jag tror inte att corona botade alla andra akuta sjukdomar, folk var rädda, men nu kommer de till vården igen, och det är sunt” (SvD 11/7).

Nackdelen är att det ökade inflödet inte kapar några köer. Om ingenting ändras befarar Sveriges läkarförbund att över 200 000 operationer kan ha ställts in innan året är slut.

Det visar varför undersökningar och operationer måste börja betas av samtidigt som de som inte sökte vård i våras behöver tid och resurser. Alternativet är en risk för att vårdskulden växer sig mer eller mindre ohanterlig.

I exempelvis Stockholm är situationen så pass allvarlig att Andreas Fischer, ordförande för Sjukhusläkarna Stockholm, inte tror att huvudstadsregionen kommer att klara vårdköerna utan hjälp från andra delar av landet (SvD 11/7). Det understryker att behovet av nationell samordning är akut och att staten behöver ta ansvar för helheten – på både lång och kort sikt.

Kortsiktigt genom att ge Socialstyrelsen, som just nu tar fram en helhetsbild av hur behoven ser ut, ett samordningsansvar för vårdköerna. Dessutom bör det införas nationella väntelistor, åtminstone till behandlingarna med längst köer, så att sjukvården har en chans att hantera vårdskulden effektivt.

”Pandemin visar tydligt på behovet av en ökad nationell styrning av hälso- och sjukvården. Varje enskild region mäktar inte själv med att axla de utmaningar som pandemin ställt oss inför”, som Heidi Stensmyren, ordförande i Sveriges läkarförbund, uttrycker saken (DN Debatt 11/7).

Långsiktigt genom att förstatliga sjukvården och avskaffa regionerna, vars brister har blivit tydliga under coronakrisen.

I våras förklarade Socialstyrelsens generaldirektör, Olivia Wigzell, att det kan vara så ”att statens kontroll av regioner och kommuner måste skärpas” (DN 16/5). Även Folkhälsomyndighetens generaldirektör, Johan Carlson, ser stora problem med dagens modell, eftersom det är svårt att få Sveriges 21 regioner att gå åt samma håll (DN 11/6). Och

Heidi Stensmyren slår fast att det inte är ändamålsenligt, och dessutom resursslukande, med så många och olika sjukvårdssystem i Sverige. Därmed borde saken vara avgjord. Det är inte regionerna som ska ansvara för sjukvården. Det är staten.

DN 16/7 2020 "

”Låt oss återuppta samtalen om migration”

DNTORSDAG 16 JULI 2020

"DN. DEBATT 200716
Sammanbrottet i migrationsuppgörelsen är ett nederlag för alla - inblandade partier, vilket kan leda till att SD och MP får för stort inflytande efter valet 2022. Vår bild är att vi var nära en överenskommelse, trots den svåra frågan om volymmål. Det är därför viktigt att S, M, C, KD och L åter försöker på nytt, skriver Liberalernas partiledare Nyamko Sabuni.

Sverige ska vara möjligheternas land. Kommer du hit ska det vara så öppet att du genom egna ansträngningar kan etablera dig, komma in på arbetsmarknaden och lära dig svenska.

Så är det inte i dag. Vi har under lång tid öppnat våra gränser för de som kommer utan att samtidigt öppna upp vårt samhälle.

Det har lett till att delar av Sverige i dag präglas av utanförskap och bidragsberoende. I Sverige bor i dag över 550 000 vuxna utrikes födda med så låga inkomster att de riskerar fattigdom och social utestängning. Det motsvarar ett helt Göteborg eller var 14:e vuxen svensk. Det är ett stort misslyckande för oss som vill se Sverige som ett öppet samhälle. Dessa personer måste nu få förutsättningar att lyckas i Sverige, integrationsskulden måste betalas av.

Att detta utanförskap byggts upp är ett av huvudskälen till varför en stor majoritet av Sveriges riksdag och svenska folket vill ha en mer restriktiv migrationspolitik. Liberalerna omprövade efter valet 2014 en

del ståndpunkter i flyktingpolitiken och var hösten 2015 en del av sexpartiöverenskommelsen om migrationspolitiska åtstramningar. Vi står som parti nu för att tillfälliga uppehållstillstånd ska vara huvudregel i stället för permanenta, och för behovet av striktare försörjningskrav. Vi vet att drivkrafterna till integration fortsatt behöver stärkas.

Att vi lagt om politik i några konkreta sakfrågor innebar naturligtvis inte en omprövning av vår ideologiska grundhållning. Liberaler drömmer om en värld där gränser har mindre betydelse och människor och kulturer kan berika varandra. I den hållningen ingår också solidaritet och medmänsklighet. Vi ska medverka till att människor som måste fly hittar en trygg tillvaro. Kommer du till Sverige ska du alltid få dina asylskäl prövade och vi ska som land prioritera dem med störst skyddsbehov.

De senaste veckornas försök att få på plats en migrationsöverenskommelse mellan forna Allianspartier och Socialdemokraterna var ett viktigt initiativ som ingav hopp. Skulle vi fem partier lyckas komma överens gör vi det möjligt för Sverige att få en långsiktigt hållbar migrationslagstiftning med bred förankring i båda de politiska blocken.

Därför är det ett stort nederlag för alla de inblandade partierna att migrationsförhandlingarna brutit samman. Ryckigheten och bristen på folklig förankring måste ersättas av en långsiktig, rättssäker och brett accepterad politik.

Chansen att nå detta finns fortfarande kvar innan den tillfälliga lagen måste ersättas nästa år. Insikten om fördelarna med en uppgörelse finns hos fem av de sex partier som träffade den förra överenskommelsen år 2015. Men för varje månad som går och vi närmar oss valet blir lockelsen att tänka taktiskt och kortsiktigt allt starkare.

Jag vill vädja till mina kollegor i de andra fyra partierna: låt oss göra ett nytt försök. Vår bild är att vi för några dagar sedan var nära en uppgörelse och att de skillnader som kvarstod inte är omöjliga att överbrygga.

Frågan om ett så kallat volymmål var svår under förhandlingarna. Liberalerna var inte ensamma om att påpeka att mål där andra faktorer än ens egna åtgärder påverkar utfallet riskerar att skapa svekdebatter. Storbritannien råkade ut för just detta. David Cameron hade lovat att minska invandringen genom ett volymmål, men när statistiken sammanställts för året visade det sig att den ökat.

Vi tror det är viktigare att fokusera på de faktiska omständigheter som gör att människor söker sig till Sverige i stället för till andra länder. Det rör sig exempelvis om regelverket för anhöriginvandring och att Sverige saknat en lista med så kallade säkra länder varifrån asylansökningar regelmässigt ska kunna avslås. Det är för mitt parti viktigare än ett mål som aldrig kommer kunna, eller ska få kunna, påverka prövningen för den enskilda asylsökande.

Men vi ska heller inte låtsas som att vår flyktingpolitik inte redan under lång tid präglats av volymer, tak och riktmärken även om de aldrig varit preciserade. Det är uppenbart att målet för flyktingöverenskommelsen 2015 var att minska antalet människor som kom till Sveriges gräns. Visumtvånget för bosnier under Balkankrigen, infört av Bildt-regeringen, är ett annat exempel, liksom regeringen Carlssons så kallade luciabeslut.
Liberalernas ståndpunkt är att Sverige fortsatt ska försvara asylrätten.

Rättssäkerheten måste stärkas och den som inte får rätt att stanna ska lämna landet så snart som möjligt. Vi ska också genom agerande i EU och FN verka för att andra länder och det internationella samfundet ser till att det finns ett fungerande asylsystem i världen. Svensk migrationslagstiftning ska inte göra Sverige mer attraktivt än något annat land.

Vi fem partier som alla vill se en stram men human flyktingpolitik, det vill säga en som också är anpassad till vår förmåga att integrera nyanlända, bör tänka på vad som händer efter valet 2022.

Utan en brett förankrad parlamentarisk överenskommelse kan vi hamna i mycket olyckliga lägen. Det skulle i ett alternativ ge utrymme för Sverigedemokraterna att pressa en moderatledd regering med förslag som nollvision för flyktingmottagande, i ett annat får en socialdemokratiskt ledd regering fortsätta leva med Miljöpartiets krav på en återgång till den situation vi hade fram till 2015.

Svenskarna vill ha långsiktighet och ordning och reda i migrationspolitiken – det kan vi fem partier lyckas med om viljan finns.

Jag hoppas därför att ansträngningarna att komma överens fortsätter. Min uppmaning till Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna är denna: Låt oss försöka på nytt. Jag föreslår att vi sätter oss vid förhandlingsbordet igen.

Nyamko Sabuni (L), partiledare

"Ledare: Bidragsfrossa botar inte coronakrisen

DN FREDAG 17 JULI 2020

Traditionellt har EU snubblat sig igenom sina kriser med diverse halvmesyrer. När stora grepp nu utlovas i pandemins tid finns i stället risken för rejäla vurpor.

Toppmötet som inleds på fredagen ska dryfta både unionens nästa sjuårsbudget och det förknippade förslaget om en vidlyftig återhämtningsfond mot coronakrisens verkningar. EU skulle låna 750 miljarder euro på finansmarknaderna och pytsa ut 500 av dem som rena gåvor till medlemsländerna.

Striden om budgeten var i gång redan innan viruset anlände. Med Storbritanniens utträde uppstod ett hål, och att krympa kostymen hade varit det naturliga. Nettobidragstagarna ville dock inte bli av med några pengar. De ”sparsamma fyra” – Sverige, Nederländerna,

Danmark och Österrike – sa för sin del nej till att betala högre avgifter. Och EU klarar sällan att prioritera. Tre fjärdedelar av budgeten går fortfarande till gammalmodigheter som jordbrukssubventioner och ineffektiv regionalpolitik. Den ”kompromiss” som lanserades förra veckan hyvlade på forskning och annat modernt.

Pandemin kastade om spelplanen. Parallellt med smittans spridning tvärbromsade ekonomin. Kraftfulla stimulanser sattes in, centralbanken ECB satsade multum på att köpa statsobligationer, nationella megapaket sjösattes.

Det sades ändå inte räcka. Frankrike övertalade till sist Tyskland att överge sitt motstånd mot gemensam skuldsättning. De euroobligationer Angela Merkel skydde under finanskrisen bjuds nu in bakvägen, och skulle bli ett mäktigt prejudikat. Och nu vill hon inte veta av några invändningar från de fyra sparsamma. Hellre snabbt än rätt. Förbundskanslern ska ändå lämna den politiska scenen nästa år.

Krisen kräver utan tvivel att EU-länderna hjälps åt. Solidaritet är viktigt. Men återhämtningsfondens upplägg är behäftat med allvarliga problem.

Syftet är faktiskt inte solklart. Bidrag skulle spridas ut inte med hänsyn till hur hårt olika länder har drabbats av covid-19, utan till vilken arbetslöshet de hade före krisen. En del av fondens pr-makare hävdar att den inte ska reparera statsbudgetar, utan användas till framtidsinvesteringar. Men ingen tycks lita på att dessa blir så produktiva att de ger en avkastning som kan betala låneräntor.

Den fransk-tyska ambitionen är i första hand att rädda Italien, en jätte i eurozonen med väldiga skuldberg och decennier utan tillväxt eller seriösa reformer. Italien med flera Medelhavsländer vägrar acceptera några villkor alls för EU-bidragen. Sålunda skulle ansvaret för skulderna bli europeiskt, men Rom få göra vad man vill med pengarna. De sparsamma fyra är, med all rätt, inte roade.

Polen, Ungern och andra länder i öst kräver i stället att de ska få mest ur fonden. För att locka dem att ställa in sig i ledet verkar Merkel och president Macron vara redo att tumma på EU:s krav att sluta montera ned rättsstat och yttrandefrihet.

Och hur ska EU återbetala de lånade medlen? Det tar vi sedan, tycks kommissionen mena, och när en dröm om att börja håva in ”egna” skatter.

Göra av med pengar har enskilda länder varit bra på förr. Italiens bristande reformbenägenhet är hela EU:s problem, men om unionen inte kräver inflytande händer ingenting. Utan press på Grekland under finanskrisen hade utgiftskarusellen bara fortsatt.

Federalister inom EU ser coronakrisen som en chans att utvidga sina domäner, trots att medborgarnas efterfrågan på mer överstatlighet är begränsad. Sannolikt blir det svårt för Sverige, Nederländerna och deras allierade att i längden stå emot trycket från unionens tungviktare. Men det gäller att begränsa skadan.

DN 17/7 2020 "

”Frivillig dödshjälp är en mänsklig rättighet”

DN FREDAG 17 JULI 2020

"DN. DEBATT 200717
I tisdags hjälpte läkaren Staffan Bergström den svårt sjuke Per Maritz att avsluta sitt liv (DN 200716). Nu kräver han, tillsammans med 87 andra debattörer med bakgrund inom juridik, medicin, kultur, politik och trossamfund, att regeringen utreder förutsättningarna för laglig dödshjälp.

Riksdagen beslöt den 13 maj i år att kräva att regeringen ska lägga fram ett lagförslag som förbjuder hjälp till självmord. Så som beslutet är formulerat inryms även sådana fall där en svårt sjuk och plågad person vädjar till en anhörig om hjälp för att själv kunna ta sitt liv. Så här formulerade sig nämligen riksdagen:

”Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med ett lagförslag som kriminaliserar att uppmana, instruera eller på annat sätt hjälpa någon att begå självmord.”

Riksdagsbeslutet anknyter till ett utredningsförslag som för närvarande bereds i justitiedepartementet och där det straffbeläggs att hetsa, uppmana eller på annat sätt utöva psykisk påverkan mot någon att begå självmord. Detta förslag framstår som synnerligen välmotiverat. Men riksdagens tillägg, ”eller på annat sätt hjälpa någon att begå självmord”, är givetvis något helt annat. Och det är mycket oroande. Det skulle innebära en kriminalisering av rent medmänskligt handlande, även av sådan hjälp där den som vill ta sitt liv själv företar den avgörande handlingen. Det vore ett steg många år tillbaka i utvecklingen, och det är uppseendeväckande att den svenska riksdagen tycks förespråka något sådant.

I Tyskland har man nyligen tagit ett viktigt steg i rakt motsatt riktning.

Där har en människa sedan tidigare en grundlagsskyddad rätt att ta sitt liv. Nu har det klargjorts att den rätten också inrymmer en rätt att få hjälp med detta. I februari uttalade landets författningsdomstol i en prejudicerande dom att staten måste säkerställa att det finns tillgång till frivillig suicidhjälp för de personer som önskar det. Rätten till dödshjälp härleds ur en grundlagsbestämmelse som säger att ”människovärdet är okränkbart” och att ”var och en har rätt att fritt utveckla sin personlighet så länge han eller hon inte skadar andras rätt”.

I Kanada slog landets högsta domstol år 2015 fast att det är en mänsklig rättighet för beslutsföra vuxna att få hjälp att dö om man har en smärtsam och obotlig sjukdom som orsakar bestående och outhärdligt lidande. Rätten finns genom en bestämmelse i konstitutionen som säger att var och en har ”rätt till liv, frihet och personlig säkerhet”. Ett förbud mot detta strider enligt domstolen mot rätten till liv, eftersom vissa människor kan se sig tvingade att ta sitt liv i förtid av rädsla för att de inte förmår avsluta livet vid en senare tidpunkt då lidandet har blivit outhärdligt. Vidare ansågs ett förbud strida mot rätten till frihet och personlig säkerhet, eftersom det förvägrar vissa människor rätten att fatta beslut beträffande den egna kroppsliga integriteten och tvingar dem att utstå outhärdligt lidande.

I USA finns en rätt till läkarassisterat döende i tio delstater med totalt närmare 70 miljoner invånare. Fler lär tillkomma, trots starkt motstånd

från bland annat katolska kyrkan. Rätten innebär att läkare efter flera bekräftande viljeyttringar och mycket noggrann prövning får överlämna en dödande dos medicin som patienten kan ta när han eller hon själv väljer det.

Assisterad dödshjälp är tillåten också i bland annat Belgien, Nederländerna och Schweiz, länder vars lag och tillämpning har granskats av FN:s kommitté för mänskliga rättigheter som funnit att de är i överensstämmelse med rätten till liv (artikel 6 i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter).

I Sverige har ingen rätt att få hjälp att ta sitt liv. Den som är obotligt och plågsamt sjuk och verkligen vill dö är beroende av att någon anhörig eller vän är beredd att ge den hjälp som kan behövas. Sådan hjälp är tillåten så länge den sjuke själv vidtar den avgörande åtgärden, till exempel tar den dödande medicinen. Men hjälpen får inte ges inom sjukvården. Den läkare som överlämnar ett dödande läkemedel som den sjuke bönfaller om att få riskerar att förlora sin legitimation.

En person som är förlamad eller annars oförmögen att själv företa den avgörande handlingen kan inte över huvud taget få hjälp i vårt land att avsluta sitt liv. Den som i ett sådant fall av medkänsla hjälper personen att dö döms för dråp. I normalfallet är straffet fängelse i ett år.

Det är svårt att förstå att det som är grundlagsskyddat i Tyskland och Kanada som en del av människovärdets okränkbarhet respektive rätten till liv och frihet – att samhället tillhandahåller hjälp för den som begär att få dö – är förbjudet och ibland kriminaliserat i Sverige.

Upprepade undersökningar i ett stort antal länder, bland annat Sverige, visar att en stor majoritet av befolkningen är positiv till frivillig dödshjälp när allt hopp är ute. Visserligen är det också många som på religiösa eller andra grunder anser att dödshjälp inte kan försvaras. Det finns anledning att ha respekt för en sådan övertygelse. Men det hindrar inte att den drabbade måste få bestämma själv. Utan valfrihet går respekten bara i den ena riktningen.

Den svenska rättsordningens syn på läkarassisterat döende är enligt vår mening föråldrad. Den är inte bara i strid med det som bör vara människans fria vilja, den kränker den enskildes självklara rätt till ett värdigt och uthärdligt slut på sitt liv. Som är omvittnat av många palliativläkare är palliativ vård inte alltid tillräckligt. Vad återstår då av åtgärder när den palliativa verktygslådan är tom?

Den enligt vår mening ofrånkomliga slutsatsen är att obotligt sjuka och svårt lidande människor som inte längre vill leva bör ges en möjlighet att avsluta sitt liv på ett värdigt sätt. Givetvis måste den drabbades vilja säkerställas och hans eller hennes situation prövas. Hur det ska ske bör prövas genom grundliga överväganden, där ledning kan sökas från förhållandena i andra länder.

Riksföreningen Rätten till en värdig död (RTVD) har i Sverige verkat för rätten till frivillig dödshjälp i över 45 år. Föreningen är i sina stadgar noga med att betona att frivillig dödshjälp måste vara en del av och integrerad i den palliativa vården, vars utbyggnad och förbättring är en av föreningens huvudmålsättningar.

Undertecknarna av denna artikel uppmanar regeringen att ta riksdagens tillkännagivande och de internationella erfarenheterna till utgångspunkt för en utredning om förutsättningarna för att hjälp ska kunna ges också i Sverige till den som verkligen vill dö. Riksdagens beslut visar att vi behöver få klarhet i vad som principiellt sett bör

gälla för att uppfylla en döendes önskan med respekt för dennes integritet och självbestämmande.

Margareta Appel, diakonissa, sjuksköterska, fd ordförande i RTVD
Staffan Bergström, läkare och professor emeritus i internationell hälsa, Karolinska institutet, ordförande RTVD
Carl-Reinhold Bråkenhielm, präst, professor emeritus i systematisk teologi, Uppsala universitet
Kerstin Hagenfeldt, läkare, professor i obstetrik-gynekologi, Karolinska institutet
Göran Hermerén, professor emeritus i medicinsk etik, Lunds universitet
PC Jersild, författare, läkare
Kjell Kallenberg, präst, docent i empirisk livsåskådningsforskning
Theodor Kallifatides, författare
Tuulikki Koivunen Bylund, teol. dr, biskop emeritus
Göran Lambertz, fd justitieråd
Stefan Lindskog, fd ordförande i Högsta domstolen
Niels Lynöe, seniorprofessor i medicinsk etik, Karolinska institutet
Anna Skarhed, fd justitiekansler
Krister Thelin, fd domare och ledamot av FN:s kommitté för mänskliga rättigheter
Torbjörn Tännsjö, professor emeritus i praktisk filosofi, Stockholms universitet
Björn Ulvaeus, musiker, textförfattare och låtskrivare
Johan Unger, senior domprost, docent i religionsvetenskap
Bengt Westerberg, fd socialminister, fd partiledare (L)
Barbro Westerholm, professor emeritus i klinisk farmakologi, riksdagsledamot (L)
Birger Winbladh, professor emeritus i pediatrik, Karolinska institutet
På dn.se/debatt finns hela listan med debattörer

Kapitel 3: Utrikes och inrikes DN-artiklar 1-17 juli 2020

Inrikes artiklar börjar på sidan 964

Utrikes DN-artiklar 1-17 juli.

Ett 20-årsfirande i skuggan av stängd gräns och corona

ONSDAG 1 JULI 2020

Drömmen var att Sverige och Danmark skulle knytas samman i en gemensam storregion. Men tjugo år efter Öresundsbrons invigning har flykting- och coronakriserna lett till motgångar i samarbetet – och sedan mitten av mars är den danska gränsen stängd för mer-

parten av Sveriges invånare. Malmö.

Stämningen är förväntansfull när tretusen gäster samlas på Lernacken utanför Malmö lördagen den 1 juli 2000. Efter årtionden av debatt och politiska diskussioner ska Öresundsbron invigas.

Den 15,9 kilometer långa bron är en av de största byggnadskonstruktionern a i Europa och binder för första gången samman Sverige med Danmark och kontinenten. Bygget har kostat över 30 miljarder kronor och ska utöver pengar från EU och statliga lån och bidrag finansieras av broavgifter. – Vår bro kan få nästan

lika stor betydelse för vår del av världen som murens fall fick för kontakterna mellan öst och väst, säger Danmarks statsminister Poul Nyrup Rasmussen i ett tal vid brofästet.
Drottning Margrethe II av Danmark talar om bron som en ”bärare av drömmar” och Kung Carl XVI Gustaf målar i sin tur upp bilden av en helt ny region – ett ekonomiskt och kulturellt ”kraftcentrum”.
Tjugo år senare konstaterar Johan Wessman, vd för det oberoende kunskapscentret Öresundsinstitutet, att visionerna inför öppnandet var kraftigt upphaussade.

– Det fördes en diskussion om det gränslösa Europa, regionernas Europa där vi inte längre skulle vara danskar och svenskar – vi skulle vara öresundare och ett nytt gemensamt land, viktigare än nationalstaterna, skulle öppnas. Men så blev det ju inte, säger han.

47

Sommaren 2020 är det tydligare än någonsin att drömmarna om en gränslös region inte slog in. I kampen mot coronavirusets spridning stängde den danska regeringen landets gränser den 14 mars och under våren har endast svenskar med giltigt skäl, till exempel arbete, släppts in i landet.

Samtidigt har danskarna kunnat resa fritt fram och tillbaka till Sverige.

Debatten om ländernas olika strategier under pandemin har varit intensiva. När smittspridningen tog fart gjorde Danmark en större nedstängning

av samhället. Sverige har hittills haft betydligt fler sjuka och döda i covid-19, vilket grannlandet har använt som argument för fortsatt stängda gränser.

Politiker på den svenska sidan Öresund har å sin sida lyft att de skånska dödstalen är lägre än på Själland och i Region Hovedstaden i Danmark.

Under krisen har biltrafiken över

Öresundsbron minskat med omkring 60 procent, tågtrafiken mellan 80 och 90.

– Ett tag var det nästan helt stopp i trafiken. Nu börjar den successivt komma i gång igen,

48

arbetspendlarna köar till Danmark på morgnarna. Och danskarna själva har ju verkligen utnyttjat möjligheten att Sverige välkomnat dem under den här tiden, säger Öresundsbrons vd Caroline Ullman-Hammer.
Även om persontrafiken över bron har begränsats har godstrafiken kunnat flyta på som vanligt under hela krisen, vilket Danmarks

transportminister Benny Engelbrecht (S) lyfter fram som extremt viktigt. – När stora delar av biltrafiken försvann över en natt såg vi faktiskt att antalet lastbilar istället

ökade. Transporten av varor, inklusive mediciner, skyddsutrustning och annat sjukvårdsmaterial, har kunnat ske smidigt och utan de långa köer som vi sett vid andra gränser i Europa, säger han.

Benny Engelbrecht och de övriga transportministrarna i Norden har haft täta kontakter de senaste månaderna, för att koordinera trafikfrågorna och hitta gemensamma lösningar. Sveriges

alternativa coronastrategi har inte lett till några spänningar i dessa relationer, menar han, och förutspår snarare att ländernas

49

samarbete kommer vara starkare på andra sidan pandemin.
– Jag skulle säga att krisen har visat på vikten av samarbete i transportfrågorna. För Öresundsbron berör inte bara Danmark och Sverige – även för Norge och Finland är bron en vital länk mellan oss och övriga Europa.

I helgen öppnade gränsen åter för boende i Skåne, Halland eller Blekinge – förutsatt att de kan uppvisa ett negativt covid-19-test som inte är

äldre än 72 timmar samt ett intyg om att de är folkbokförda i någon av regionerna.

– Det har blivit så tydligt att det är nationalstaten som bestämmer spelreglerna i en gränsregion, och det tror jag är den största besvikelsen när det gäller Öresundsbron. Att regionens självstyrandekraft är mycket mindre än man trodde den skulle bli. Gränsstängningar, gränshinderslösningar, beslut om ny infrastruktur – alla de viktigaste delarna är väldigt tydligt nationellt beslutade, säger Johan Wessman på Öresundsinstitutet.

För människorna som lever i Öresundsregionen är gränsproblematiken dock inget nytt. Under flyktingkrisen 2015– 2016 införde Sverige både gräns- och id-kontroller vid landsgränsen, vilket ledde till stora förseningar framför allt för tågresenärerna. Hösten 2019 följde Danmark efter med stickprovskontroller på den danska sidan efter en lång rad grova brott i södra Sverige och Danmark med kopplingar till svenska gängkriminella.

– Folk börjar bli väldigt trötta på allt detta. Tidigare var bron bara en transportsträcka, man hoppade på tåget och åkte

till jobbet. Nu måste man hela tiden förhålla sig till hur det kan bli. Det är väldigt jobbigt när det hela tiden dyker upp nya hinder, säger Ture Ertman, representant för pendlarklubben Kystbanen.

Han är dansk men flyttade till Sverige när hans filippinska hustru inte fick uppehållstillstånd i Danmark. Nu har han pendlat mellan hemmet i Malmö och jobbet i Köpenhamn i drygt åtta år.

– Jag tycker att Öresundsbron är underbar, den har skapa helt

51

fantastiska möjligheter – men den politiska viljan att samarbeta över gränserna saknas. Skånes landshövding Anneli Hulthén har under coronapandemin varit engagerad i arbetet med att försöka lösa problem som har uppstått för de som bor på ena sidan bron men jobbar på den andra.

– Krisen har visat att det finns gamla surdegar att ta tag i när det gäller Öresundsintegrationen. Vi måste komma tillrätta med skatte- reglerna och att avtal fungerar även vid kris. Man bör ha en gemensam plan för vad vi gör när

något sådant här händer. Nu har vi till och med haft problem med svenska

ambulanser som inte kommer över gränsen. Så kan vi inte ha de det, säger hon.

Redan i februari, strax före coronakrisen, bildades Facebookgruppen ”Øresundspendler – I klemme mellem 2 lande” för att diskutera gränshinderpoblem som skillnader i skattesystemet, osäkerhet kring pensionen eller att danskar bosatta i Sverige inte har rösträtt.

Inom Nordiska rådet finns det sedan 2014 ett gränshinderråd

52

som ska minimera just sådana problem. Drygt trettio nya gränshinder har uppstått sedan

coronakrisen bröt ut, varav Gränshinderrådet har hjälpt till att lösa cirka hälften.

– Därutöver arbetar vi bland annat med att danska fritidshusägare i Sverige ska kunna få svenskt samordningsnummer. En del av de här hindren kan lösas snabbt. Men krisen som har uppstått i vår är speciell. Här måste man ha respekt för olika länders val av strategi – och samtidigt försöka lösa situationen för alla dem som

ska förhålla sig till två länders olika vägval, säger Claes Håkansson, seniorrådgivare i rådet och själv gränspendlare under många år.

Även om de senaste årens sam- arbete har kantats av problem finns det en vardag i Öresundsregionen där folk lever med jobb och familj på olika sidor. Från början hade ingen räknat med att arbetspendlingen skulle bli så stor – enligt den senaste statistiken är det i dag drygt 18 500 personer.

Kastrup har blivit södra Sveriges flygplats även om den ligger i

53

Danmark och genom åren har flera internationella företag valt att placera sina huvudkontor i regionen. Det gemensamma Öresundsuniversitetet blev aldrig av – men ESS, den europeiska

forskningsanläggningen med datacenter i Köpenhamn och anläggning i Lund hade sannolikt aldrig placerats i området utan Öresundsbron.

– Det har funnits motgångar som man absolut inte får blunda för. Men bortom alla diskussioner finns en vardagssituation där människor och företag jobbar på tvärs över gränsen oavsett hur det

politiska samarbetet har fungerat, säger Johan Wessman.
I dag, onsdag, fyller Öresundsbron tjugo år. Mycket av firandet är inställt på grund av coronapandemin, men betalstationer och pyloner ska pyntas och det

planeras för en digital sändning från bron.

Att gränserna fortfarande är stängda för merparten av svenskarna lägger sordin på firandet, tycker Skånes landshövding Anneli Hulthén. – Rent logiskt förstår jag danskarna, vi har delvis haft samma uppfattning själva, att man inte ska resa mellan regionerna under pandemin. Men känslomässigt skaver det onekligen att fira jubileum med stängda gränser, säger hon.

Hanna Grosshög
riksnatverket@dn.se
Fredrik Tano
fredrik.tano@dn.se

Fakta. Resandet över bron

7,4 miljoner fordon körde över bron 2019. Motsvarande siffra för 2001 var 2,9 miljoner.

12 miljoner enkelresor gjordes med tåg förra året.
18 585 personer pendlar över Öresundsbron enligt den senaste tillgängliga statistiken från 2015. Drygt 90 procent av dessa pendlar från Skåne till Östdanmark (Region Själland och Region Huvudstaden).

7 845 meter lång är bron.

Fakta. Nya förbindelser

I januari 2021 börjar Danmark bygga Fehmarn-Bältförbindelsen mellan Danmark och Tyskland.

Bygget beräknas vara klart 2029 och kommer att korta restiden med tåg mellan Köpenhamn och Hamburg till 2, 5 timmar . Tunneln förväntas öka kapaciteten både för godstransporter och passagerartrafik på väg och järnväg.

Det finns även planer på en andra fast förbindelse över Öresund: HH-tunneln för passagerartåg och bilar mellan Helsingborg och Helsingör. En statlig dansk-svensk utredning

ska bli klar i slutet av 2020.

Europaspåret, ett förslag om en järnvägstunnel mellan Landskrona

och Köpenhamn som Landskrona har tagit fram på egen hand. Förslaget saknar dock politisk förankring.

Øresundsmetron – en tunnelbana mellan Malmö och Köpenhamn som knyts samman med Köpenhamns metronät. Skulle minska restiden över Öresund till cirka 20 minuter och öka turtätheten till upp till var 90:e sekund med förarlösa tunnelbanetåg. Fjärde

utredningsomgången väntas bli klar i höst.

Fakta. Gränshinder

I samband med flyktingkrisen 2015–2016 införde Sverige gräns- och id-kontroller vid landsgränsen, vilket fick Danmarks dåvarande statsminister Lars Løkke Rasmussen att gå i taket: Det är en mycket olycklig situation. Vi har spenderat miljarder på att bygga infrastruktur i Öresundsområdet och miljoner på att marknadsföra Köpenhamn och Malmö som en tätort. Nu har svenskarna alltså beslutat att separera hela denna

storstadsregion genom att införa id-kontroller, sade han i dansk tv.

Hösten 2019 införde Danmarks stickprovskontroller vid sina gränser, med hänvisning till att man vill stoppa svenska gängkriminella från att ta sig in i landet. Detta efter ett dubbelmord i danska Herlev där fem män från Sverige står åtalade samt ett sprängattentat mot Skatteverket i Köpenhamn där två svenskar åtalats.

Den 14 mars 2020 stängde Danmark sina gränser i kampen mot coronavirusets spridning. Endast svenskar med giltigt skäl, till exempel

arbete, fick rätt att komma in. Sedan den 27 juni har

svenskar bosatta i vissa län åter rätt att komma in i landet.
I danska Folketinget har det länge förts diskussioner om att upprätta gränskontroller mot Sverige. Den förre partiledaren för högerpopulistiska Dansk Folkeparti, Pia Kjærsgaard, pratade om möjligheten att sätta en ”klaff” i Öresundsbron redan 2002 för att hindra ”gängkrig, hedersmord och massvåldtäkter”

från att sprida sig tillDanmark.

Danmarks Statistik, SCB, Ørestat, Köpenhamns

kommun och TV2Lorry, Öresundsinstitutet

Den nya lagen blir dödsstöten för Hongkongs friheter

ONSDAG 1 JULI 2020

Massiva protester till trots – i går infördes den kontroversiella nationella säkerhetslagen i Hongkong i ett

blixtrande tempo. Lagen kan ge upp till

livstids fängelse för bland annat omstörtande verksamhet. Redan på tisdagen fick lagen effekt – flera tunga aktivister hoppade av demokratiska rörelser, rädda för att fängslas i säkerhetslagens namn.

I förlängningen kan lagen innebära slutet för Hongkongs friheter.

Snaran kring Hongkong dras åt ytterligare efter att Kinas högsta beslutande organ, Folkkongressens ständiga kommitté, röstat för att införa en nationell säkerhetslag i Hongkong. Timmarna efter skrevs

lagen under av Kinas ledare Xi Jinping.
– Lagen kommer att börja gälla senare i dag, meddelade Hongkongs politiska ledare Carrie Lam.

Beskedet togs emot med bestörtning i Hongkongs demokratirörelse som länge har protesterat mot Kinas ökade inflytande i staden. Nu står de inför en lag som de befarar ska tysta alla som kritiserar Peking för gott. Enligt lagen förbjuds omstörtande verksamhet, självständighetssträvanden, terrorism och utländsk inblandning i Hongkong. Här framgår också att definitionen på terrorism är bred.
Bland annat kommer skadegörelse mot

allmänna transportmedel i politiskt syfte kunna klassas som det. Högsta straffet för de som döms är livstids fängelse. Dessutom ger lagen centralregeringen i Peking rätt att placera de fruktade kinesiska säkerhetsstyrkorna i Hongkong och öppnar för Peking att upprätta ett säkerhetskontor som ska övervaka att lagen följs. Den hastighet med vilken lagen har införts är ett tecken på hur

Pekings grepp om Hongkong hårdnar. Lagen börjar gälla utan de sedvanliga konsultationerna med olika grupper i Hongkong som brukar ske innan ny lagstiftning antas och har införts utan att ens

passera beslutsfattarna i staden. Det är ett brott mot Hongkongs mini-konstitution som säger att staden ska hantera sina interna affärer på egen hand, enligt kritikerna. Många befarar nu att lagen blir dödsstöten för Hongkong som en relativt självständig del av Kina, slutet för ett Hongkong med större frihet att tycka och agera fritt än på fastlandet.

De pekar på hur liknande lagar används i Fastlandskina. Här finns exempel som förskräcker. Som den svenske medborgaren Gui Minhai som dömdes till tio års fängelse på oklara grunder anklagad för att

ha samarbetat med utländska makter.

Eller de två kanadensiska medborgare som sitter frihets- berövade anklagade för spionage, i något som de flesta ser som en hämnd för att finanschefen för den kinesiska telekomjätten Huawei, Meng Wanzhou, greps i Kanada. De varnar för påtvingade offentliga erkännanden, tortyr i fängelser och hemliga rättegångar. Alla påtryckningsmedel som Kina fått internationell kritik för att använda mot oliktänkande.

Den nationella säkerhetslagen införs efter en lång period med protester i Hongkong.

Flera månader förra året fylldes gatorna mellan skyskraporna till bristningsgränsen när demonstranter skanderade: ”Befria Hongkong”, ”demokrati i Hongkong nu”.

De protesterade mot att Kina ökat kontrollen över staden, vädjade om att få behålla sina friheter och önskade en utveckling mot allmän rösträtt. Och rörelsen hade brett stöd. I lokalvalen förra hösten vann demokratiska partier en jordskredsseger.

Men med införandet av den nationella säkerhetslagen åker de på ett stort bakslag. De som

engagerat sig för demokratirörelsen i Hongkong är nu rädda att lagen kommer att användas för att tysta dem.
Att Hongkongs ledare Carrie Lam på tisdagen försökte lugna dem med att säga att lagen bara riktar sig mot ”en extremt liten minoritet lagförbrytare” väger i deras ögon lätt. För dem är Carrie Lam en nickedocka helt styrd av Peking. Yttrandefrihet, rätten att demonstrera och ett oberoende rättsväsende – friheter som är unika i Hongkong jämfört med resten av Kina kan nu vara ett minne blott, befarar de.

Oro finns också för att Hongkongs oberoende rättssystem är i fara. Flera bedömare pekar på att Hongkongs högsta politiska ledare Carrie Lam kommer att vara den som tillsätter domare som har hand om fall som klassas som nationella säkerhetsfrågor, vilket

de finner föga betryggande för oberoendet. Lagen kommer dessutom att vara överordnad andra lagar i Hongkong och Peking får företrädesrätt att tolka lagen.

Redan på tisdagen märktes lagens avskräckande effekt, vilket säkert är en del av Pekings avsikter. Genast efter beskedet att den införs började

Hongkongbor radera twitterkonton och butiker plockade ner affischer till stöd för den demokratiska rörelsen i Hongkong.

De fyra grundarna av den prodemokratiska organisationen

Demosisto meddelade att de hoppar av, rädda att med säkerhetslagen som grund sättas i fängelse för sitt politiska engagemang.

En av dem är Joshua Wong, en av frontfigurerna i demokratirörelsen, som tidigare i DN har varnat för att lagen blir slutet för Hongkongs friheter. Samtidigt kommer massiv internationell kritik mot lagen. Amnesty International kallar

införandet av lagen för det ”största hotet mot mänskliga rättigheter i stadens moderna historia”. Storbritanniens

utrikesminister Dominic Raab uttrycker stor oro och uppmanar Kina att ta några steg tillbaka och respektera de mänskliga rättigheterna i Hongkong. Storbritannien har sedan tidigare öppnat för att upp till tre miljoner Hongkongbor ska få ökade möjligheter att leva i Storbritannien och erbjudas en väg mot brittiskt medborgarskap om lagen införs.

Charles Michel, ordförande i Europeiska rådet, varnar för att lagen underminerar Hongkongs höga grad av självstyre.

Hongkongs sista guvernör Lord

Patten går ännu längre och anser att lagen innebär slutet för ”ett land, två system”. Den princip som Hongkong skulle styras under efter överlämnandet från Storbritannien och som innebar att staden skulle få behålla sina friheter.

Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg konstaterar att Kina inte delar ”våra värderingar – demokrati frihet och rättsstat”. Samtidigt hotar USA att riva upp Hongkongs speciella handels- status. Redan på måndagen beslutade landet att begränsa exporten av försvarsutrustning

och en del
högteknologiska
produkter till Hongkong.
I dag, onsdag, kommer ett
första test på hur
avskräckande lagen är. Då
infaller årsdagen för när
Hongkong blev en del av
Kina. En dag som brukar
kantas av
demonstrationer. Flera
grupper har manat till
fortsatt kamp, bland
annat har Civil Human
Rights Front, som låg
bakom flera
massdemonstrationer
förra året. Hur många
som sluter upp återstår
att se. På tisdagen kom
beskedet att
demonstrationer på
årsdagen för första
gången någon- sin
förbjuds. För centralrege-

ringen i Peking och Carrie Lam är förhoppningen att lagen ska lugna ner stämningen och avskräcka protesträrelsen att återuppta sina aktiviteter när coronarestriktionerna lättar. **Marianne Björklund**

Fakta. Hongkong

Hongkong är en speciell administrativ region i Kina med mer än 7 miljoner invånare, och ett av världens finansiella centrum.
Den forna brittiska kolonin överlämnades till Kina 1997, enligt

en uppgörelse om ”ett land – två system” som innebär att Hongkong är delvis självstyrt med press- och yttrandefrihet, men att Peking ansvarar för stadens försvar och utrikespolitik.

Fakta. Nya lagen

Den nya säkerhetslagen i Hongkong förbjuder utbrytningsförsök, omstörtande verksamhet, terrorism och maskopi med utländska makter. Allvarliga brott mot lagen på alla fyra punkterna kommer straffas

med minst 10 års fängelse och max livstid. Mordbrand och

skadegörelse av allmänna färdmedel med avsikt att skrämma Hongkongs eller Kinas regering kommer att klassas som terrorism, enligt lagen.

Lagen gäller alla som befinner sig i Hongkong, även utlänningar. Den övertrumfar befintlig lagstiftning i särskilda administrativa regionen.

Enligt lagen kan även terrorhandlingar bestraffas med upp till livstidsfängelse.
Skadegörelse av vissa fordon och

viss utrustning betraktas i den nya lagen som terrorism.
Även företag eller organisationer kan

straffas enligt lagstiftningen. Icke-statliga utländska organisationer och medier ska enligt lagen kunna kontrolleras hårdare.

Avlyssning ska kunna användas för att övervaka misstänkta.
Den som döms enligt den nya säkerhetslagen får inte ställa upp för val i Hongkongs parlament.
Peking tar över den juridiska kontrollen av “komplexa” fall som anses hota rikets säkerhet.

Förhandling om Etiopiens damm inledd

ONSDAG 1 JULI 2020

På onsdagen hade Etiopien tänkt påbörja fyllningen av sin nya jättedamm på Nilen, som kan hota vattenförsörjningen för Egypten.
Men i sista stund har den etiopiska regeringen meddelat att man avvaktar i två veckor för att ge nystartade förhandlingar en chans.
På måndagskvällen svensk tid togs frågan upp

i FN:s säkerhetsråd där biträdande generalsekreteraren Rosemary DiCarlo höll en dragning för medlemsstaterna. Enligt DiCarlo har Egypten, Etiopien och Sudan gått med på att Afrikanska unionen, AU, ska leda de förhandlingar som i sista stund har återupptagits för att hitta åtminstone en temporär lösning på konflikten.
Etiopien har avfärdat säkerhetsrådet som forum för en

lösning av dispyten och det är lätt att förstå varför de hellre ser Afrikanska unionen som medlare. AU-högkvarteret ligger i Etiopiens huvudstad Addis Abeba och premiärminister Abiy

Ahmed har goda relationer med Sydafrikas president Cyril Ramaphosa som för tillfället har det roterande ordförandeskapet i AU-kommissionen.

Egypten och Etiopien, som är några av Afrikas starkaste militärmakter, bråkar om den gigantiska vattenkraftsdammen Gerd, Grand ethiopian renaissance dam, som Etiopien

byggt under de senaste nio åren och som nu ska börja fyllas. Dammen kommer i ett slag att kunna tredubbla Etiopiens elproduktion och bli navet i en efterlängtad industrialisering av Afrikas näst folkrikaste land. Men stryps flödet

för kraftigt hotas Egyptens drygt 100 miljoner invånare av vattenbrist.

Det är detta som blir kärnan i förhandlingarna om ett temporärt avtal. Egypten har tidigare hotat med militärt angrepp vid varje försök att dämma Nilen. Men landet har tvingats inse att dammen är klar och att en sådan lösning skulle fördömas brett och leda till ett kostsamt krig.
I stället försöker man försena processen i största möjliga utsträckning. Egypten ser helst att dammen fylls under minst sju års tid för att flödet inte ska påverkas så stort.
Etiopien vill fylla dammen så snart som

möjligt. **Erik Esbjörnsson**
erikesbjornsson@gmail.c

”EU-fonden kommer även att rädda svenska jobb”

ONSDAG 1 JULI 2020

Tyskland och Frankrike vill nu få klartecken från ”de sparsamma fyra” – Sverige, Danmark,

Nederländerna och Österrike – för den återhämtningsfond på nästan 8 000 miljarder kronor som är

tänkt att hjälpa hårt coronadrabbade länder och sektorer.
– Det här handlar om att rädda svenska jobb lika mycket som italienska, säger Frankrikes EU-minister Amélie de Montchalin inför sitt Sverigebesök i veckan.

Sanningens ögonblick är här.
Så beskriver Frankrike president Emmanuel Macron de två veckor av intensiva förhandlingar som inleds på onsdagen, då Tyskland övertar ordförandeklubban i EU.

Tillsammans med Angela Merkel vill Emmanuel Macron att

samtliga 27 EU-länder ska säga ja till ett enormt stimulanspaket värt omkring 750 miljarder euro vid ett toppmöte som hålls i Bryssel den 17–18 juli. Och helst även EU:s långtidsbudget.

Planen: att kicka igång den europeiska ekonomin efter pandemikraschen. Inte sedan 1930-talet har Europas ekonomi fallit så dramatiskt i fredstid som denna vår. Enligt Internationella valutafonden IMF kommer Spaniens och Italiens ekonomier att krympa med 13 procent, Frankrikes med 12

procent, Tysklands 8 och Sveriges med drygt 6 procent i år. Arbetslösheten riskerar klättra över 20-procentstrecket i flera länder.

Att läget är allvarligt understryks av att Angela Merkel – som inte direkt är känd för att ta på sig spenderarbyxorna lättvindigt – låtit sig övertygas av Macron om att två tredjedelar av återhämtningsfondens medel ska fördelas i form av bidrag, inte lån. En som sparkat bakut över detta är Sveriges finansminister Magdalena Andersson.

– Jag föredrar lån som betalas igen av de länder som får dem. För mig är en sådan modell betydligt

lättare att förklara för svenska pensionärer som har betalt höga skatter i åratal, än om de skulle se sina pengar gå till spanska eller italienska pensionärer som inte har betalat lika höga skatter, sa Magdalena Andersson i en intervju med Le Monde i slutet av maj. Tillsammans med Danmark, Nederländerna och Österrike har Sverige bildat en informell grupp som kallas ”de sparsamma fyra”, och som vill undvika det som en

del av dem ser som en ökad omfördelning från nord till syd. – Det där är en av de saker jag hoppas kunna reda ut. Den här fonden kommer inte att stå för löpande utgifter

som pensioner eller statsanställdas löner. Det handlar om investeringar i infrastruktur, forskning, teknisk utveckling, grön och digital omställning, vilket gynnar alla européer i konkurrensen med Kina och USA, säger Frankrikes EU-minister Amélie de Montchalin när DN möter henne i Paris.

Ministern besöker Sverige på onsdag-torsdag som en del av den diplomatiska offensiv som Frankrike och Tyskland nu inlett. – Det är viktigt att Sverige inte isoleras. Jag tror inte på ett Europa med olika ”block”, varken geografiskt – nord-syd, öst-väst – eller vad gäller ekonomiska dogmer. Vi måste lyssna till varje

enskilt lands oro och behov och ta hänsyn till det, säger Amélie de Montchalin.

Då arbetslösheten i ett land kommer bli viktig för storleken på bidragen från återhämtningsfonden, tyder

mycket på att länder som Italien och Spanien kan få mer pengar än länder i norra Europa. Men den franska ministern avfärdar att krisfonden skulle vara ett steg mot en fördjupad finanspolitisk union – något som en del ekonomer hävdar skulle behövas som komplement till den gemensamma valutan, euron. – Nej, det här handlar inte om - euron. Det här handlar

om att bemöta en kris på den inre marknaden i sin helhet, det berör alla 27. Vi talar om en exceptionell, tidsbegränsad satsning på två år. Sverige har en

massiv export till övriga EU, och har byggt mycket av sitt välstånd på att den inre marknaden fungerar. Nu står miljontals jobb på spel. Om vi då låter detta vara enbart baserat på lån till medlemsländer, då kan vi inte tala om någon sann solidaritet och det skulle inte vara verkningsfullt. **Skulle svenska företag, som till exempel SAS, kunna få stöd?** – Javisst, den svenska regeringen kan lämna in en ansökan till EU- kommissionen med önskemål om att

modernisera den ena eller andra samhällssektorn. Men det är också viktigt att förstå att alla

svenska företag gynnas av att alla EU-länder reser sig efter krisen. **Hur stor är risken att bidragen används ineffektivt och leder till korruption?**

– Det rör sig inte om några gåvor – detta är investeringar. Pengarna ska åtföljas av strukturella reformer i de länder som tar emot dem. Allt måste hänga samman. Och medlen fördelas genom den vanliga budgetprocessen, som helt transparent kan granskas av såväl EU-parlamentet, Europeiska rådet, som de nationella parlamenten.

Vad tror du kan få den svenska regeringen att ändra sig?

– Jag tycker att det är viktigt att lyssna på arbetsmarknadens parter. Såväl arbetsgivarorganisationer som Europafacket EFS stöder kommissionens förslag. Det viktiga nu är att vi inte sänker ambitionsnivån, utan försöker hitta garantier som gör att varje land känner att det får ut något positivt av den här planen, säger Amélie de Montchalin.

Erik de la Reguera

erik@delareguera.se

Fakta. Kontroversiell återhämtningsfond

EU-kommissionen har föreslagit en omfattande återhämtningsfond – först lanserad av Frankrike och Tyskland – som ska ge finansiellt stöd till länder och sektorer som drabbats hårt av covid-19. 750 miljarder euro (nästan 8 000 miljarder kronor) ska fördelas till länder och bolag. 500 miljarder euro i bidrag och 250 miljarder i lån.

Två kvinnor ska ta Europa ur krisen

ONSDAG 1 JULI 2020

Berlin. Sedan andra världskrigets slut har

Tysklands roll i Europa utgjort en evig stötesten. Medan vissa har fruktat en ny tysk dominans har andra klagat över att landet vägrat ta på sig ledartröjan. Men nu ska två tyska kristdemokrater leda EU ur den värsta krisen i unionen historia.

Utomeuroepiska toppolitiker och diplomater klagar ofta över att de inte vet vem de ska ringa när de vill ”tala med Europa”. Är det numret till Bryssel, Berlin eller Paris de ska slå?

Trots sin styrka saknar EU en tydlig ledare och

lyckas sällan tala med en gemensam röst.
Men det närmsta halvåret är det hos en tysk kristdemokrat som telefonen kommer att ringa. Den 1 juli tar Tyskland över det roterande ordförandeskapet för EU:s ministerråd och kommer

därmed att sätta agendan för resten av året.
Det tyska mottot låter ungefär som reklamen för ett vitaminpiller: ”Tillsammans åter stärka Europa”.

Men förväntningarna är skyhöga på att Angela Merkel, som inte behöver någon närmare presentation, och kommissionens

ordförande Ursula von der Leyen tillsammans ska ta EU ur sin värsta kris i unionens historia. För Angela Merkel, som efter 15 år som Tysklands ledare ska gå i pension nästa år, är det hennes sista chans att påverka hur hon

vill bli ihågkommen i Europa. För Ursula von der Leyen gäller det att visa att hon förtjänat EU:s tyngsta jobb.

Egentligen skulle det tyska ordförandeskapet, som planerats minutiöst sedan år tillbaka, kretsa kring andra frågor. Affärsrelationerna till Kina, digitalisering, klimat och säkerhetspolitik stod högt på agendan. Men coronapandemin, som

hittills har kostat fler än 100 000 européer livet och riskerar att lägga medlemsländernas ekonomier i spillror, kommer att överskugga allt.

Trots alla högtidstal om solidaritet, samarbete och fri rörlighet dröjde det bara några veckor efter att pandemin var ett faktum innan orden gick upp i rök. Flera medlemsländer, däribland Tyskland, införde tillfälliga exportstopp för sjukvårdsmateriel, stängde sina gränser och satte nationella intressen först.
Det har rivit upp nya sår på en redan splittrad kontinent. Sedan tidigare

bråkar medlemsländerna om pengar, demokratiska värden, migranter, Brexit och hur EU ska kunna hävda sig som stormakt.

Samtidigt som Kina flyttar fram sina positioner drar sig USA tillbaka och i Ryssland stärker Vladmir Putin sin position. För att möta de yttre hoten måste EU hålla ihop, lyder det gemensamma budskapet från Merkel och von der Leyen.

Kvinnorna som leda Europa det närmaste halvåret är uppväxta i varsitt land – Merkel i Östtyskland och von der Leyen i Västtyskland – men har mycket gemensamt. Under många år fungerade Merkel som von der

Leyens mentor och ett tag (före diverse politiska skandaler och

plagiatanklagelser) spekulerades det i om hon skulle ta över som nästa kansler. Sedan von der Leyen flyttade till Bryssel skickar de dagligen sms till varandra och talar nästan lika ofta i telefon. Båda har också gjort karriär inom Kristdemokraterna CDU, ett av Europas mest framgångsrika partier som häromdagen firade 75 år och att de innehaft regeringsmakten i 50 år. Inget annat parti har präglat den tyska efterkrigstiden mer än CDU. Historien skänker en speciell tyngd till det tyska ordförandeskapet.

Det brukar sägas att Nato bildades för att ”hålla ryssen ute, amerikanerna inne och tyskarna nere”.

Det finns de som fortfarande fruktar att Tyskland på nytt ska bli en ekonomisk, politisk och militär stormakt i mitten av Europa. Andra, som Frankrikes president Emmanuel Macron, anser snarare att Tyskland måste ta på sig ledartröjan och öppna plånboken för att EU-samarbetet ska ha en chans överleva.
Mycket pekar mot att Macron får som han vill.

Den tysk-franska återhämtningsplanen för Europa är ett tecken på Tyskland är beredd att inta en ny roll i Europa.

För första gången går Tyskland med på att finansiera bidrag till medlemsländerna genom gemensamma lån.
Nu är det ”absolut nödvändigt att Tyskland inte bara tänker på sig själv, utan är redo att visa en extraordinär solidaritet”, sade Angela Merkel i en intervju i helgen.

Det är uppenbarligen så hon vill bli ihågkommen, även när telefonen slutat ringa.

Lina Lund

lina.lund@dn.se

Fakta. Viktigaste frågorna när Tyskland leder EU

Den 1 juli tar Tyskland över ord- förandeskapet i

EU. Följande frågor står högst på agendan: Bekämpningen av viruspandemins konsekvenser. Vilken roll ska EU spela i världspolitiken när Kina flyttar fram sina positioner och USA drar sig tillbaka?

Klimat och digitalisering. Frågan om flyktingmottagandet i Europa.

59

ONSDAG 1 JULI 2020

appar, mestadels med Kina- anknytning, har bannlysts i Indien. Bland dem finns Tiktok och Wechat. Regeringen motiverar åtgärden med att apparna hotar ”Indiens suveränitet och integritet, Indiens försvar, landets säkerhet och den allmänna ordningen”.

TT-AFP

Nytt virus hittat av forskare i Kina

ONSDAG 1 JULI 2020

Kinesiska forskare har identifierat en ny typ av svininfluensa som uppvisar ”alla väsentliga kännetecken på stor anpassning för att smitta människor”, enligt en studie som publicerats i den amerikanska vetenskapliga tidskriften PNAS.

Från 2011 till 2018 samlade forskare från olika kinesiska universitet samt landets smittskyddsmyndighet in 30 000 prover från grisar

på slakterier i tio kinesiska provinser. Resultatet visade att det nya influensaviruset dominerat hos grispopulationen sedan 2016.

Viruset har fått namnet G4 och härstammar från den H1N1- sträng som 2009–2010 resulterade i svininfluensapandemin.

Det finns inga bevis för att viruset kan smitta mellan människor. Däremot har laboratorietester

visat att det kan reproducera sig i mänskliga celler och de kinesiska forskarna befarar att även detta virus kan få global spridning. Ju fler

människor som smittas, desto större risk att viruset muterar. **TT-AFP**

Iran.

Den kände oppositionsprofilen Ruhollah Zam döms till döden, meddelar Irans justitietalesman Gholamhossein Esmaili.

Zam levde länge i exil i Paris, och gjorde sig ett namn genom att starta nyhetskanalen Amadnews,

Oppositionsprofil dömd till

döden

ONSDAG 1 JULI 2020

vilket gjorde att han bjöds in som expertröst i västliga medier.
Förra året lurade Irans regim tillbaka honom till landet, och i oktober meddelades att han gripits. Han ställdes inför rätta för en rad grova brott, bland annat förräderi.

Dödsdomen kan överklagas.

TT-AFP

Maduro kastar ut EU-ambassadör

ONSDAG 1 JULI 2020

Venezuela.

President Nicolás Maduro kräver att chefen för EU:s delegation i Venezuela lämnar landet inom 72 timmar. Beskedet är ett svar på att EU i måndags lade till ytterligare elva personer på sin sanktionslista på grund av situationen i Venezuela. Därför skickar Maduro ut den portugisiska EU-ambassadören Isabel Brilhante Pedrosa.

Maduro anser att EU genom de nya sanktionerna försöker att hota Venezuela. Han anklagar unionen för att böja sig för USA:s president Donald Trump och kopiera hans politik gentemot Venezuela.

TT

Många döda efter mord på artist

ONSDAG 1 JULI 2020

Etiopien. Flera dödsoffer har krävts i oroligheter efter att den populäre etiopieske artisten Hachalu Hundessa sköts till döds i måndags.

Hundessa hade kort före mordet kritiserat regimen. Ägaren till det mediebolag som intervjuade Hundessa har gripits, liksom flera medarbetare. Även

oppositionsledaren Bekele Gerba har gripits.
I huvudstaden Addis Abeba har flera människor dödats i minst tre explosioner, enligt den federala polisen, och minst åtta liv har krävts i Nazret (Adama) där omkring 80 människor uppges ha skadats.

TT-AFP-Reuters

”Om människor har det bra blir det lättare att genomföra Agenda 2030”

ONSDAG 1 JULI 2020

För att stödja regeringen i arbetet med Agenda 2030 utsågs tidigare sjukvårds- och folkhälsoministern Gabriel Wikström i februari till nationell samordnare. En ny roll som fick ytterligare en utmaning när coronaviruset kom och stannade världen.

Vad innebär ditt arbete?

– Jag är en lite av en självstädig kommitté, men i direktiven för arbetet handlar det om att jag ska hålla kontakten med alla aktörer i samhället som jobbar med Agenda 2030, länka samman dem med varandra och regeringen. Vi måste lämna ”vad-fasen” och gå in mer på hur vi ska se till att det händer någonting med Agenda

2030. Fler och fler inser att det är någonting bra, men det måste bli verkstad.
Hur har coronakrisen påverkat arbetet för att uppnå målen? – För egen del har det blivit lite mer statiskt. Jag hade sett fram emot att åka runt och träffa olika aktörer,

men nu får jag göra det från datorn i stället. Framför allt påverkar det hela uppdraget framöver, inte bara i och med smitthanteringen utan också den ekonomiska kris vi går igenom. Det blir på en och samma gång ett hot mot Agenda 2030- arbetet. För risken finns att världen och dess regeringar blir så hotade av den ekonomiska krisen och hamnar i såna panikartade - situationer att man inte tycker sig ha råd att satsa på hållbarhet. Vilka effekter tror du att krisen kommer att ha på lång sikt? – Svårt att säga, det beror lite på om man är pessimist eller optimist.

Den enklaste prognosen att ta till är att det kommer att bli en backlash och utradering för ett antal års arbete. Men det vet vi inte. Det jag tycker är mest intressant är att åtgärder som ingen trodde var möjliga har genomförts i en lång rad länder.

Allt från de stora karantänerna och utegångsförbuden, till de enorma ekonomiska stödpaket som lanserats. Väljer man att vara optimist tror jag att barriären som har brutits, det vill säga att man investerat stora summor pengar i välfärden, i sin tur kan skapa en känsla av att mer saker är möjliga. Du har lagt fram en proposition om hur

Sverige ska arbeta för att uppnå målen, vilka är de viktigaste insatserna?

– Det har varit mycket diskussioner om stöd till näringsliv och organisationer, men det första jag tror vi måste investera i är människor. Jag tror det är jätteviktigt att samhällets skyddsnät håller för dem som riskerar att slås ut, och att man investerar i dem med utbildning och andra kunskaper som kan användas för att vända ekonomin. Misslyckas man med det riskerar man att få ökade klyftor och mindre social hållbarhet, och det vet vi leder till politisk instabilitet, att fler dras

till reaktionära rörelser och det leder oss bort från den hållbara utvecklingen.

Finns det något av målen som du personligen brinner starkast för?

– Målen hänger ihop för mycket för att välja ut ett enskilt. Ibland låter det på debatten som om fattigdomsbekämpning och utveckling av samhällen med en ökad levnadsstandard är ett hot mot klimatfrågan. Det kan det ju vara. Men jag tror att det är ett större hot mot miljön och klimatet om vi inte kämpar för de sakerna. I fattiga samhällen blir folk kortsiktiga och kommer strunta i vetenskapen, strunta i sådant som på

sikt är hållbart för att man i desperation behöver ekonomiska vinster och mat på bordet. Ser man till att folk har det bra blir

det lättare att genomföra Agenda 2030.
Vilka satsningar behövs göras för att Sverige ska vara ledande i arbetet för en hållbar utveckling? –

Det går att se Agenda 2030 på två sätt, antingen som en lista med 17 mål som ska bockas av. Eller så ser man det som ett sätt att jobba med frågor och samhällsutveckling på ett helt nytt sätt: tvärsektoriellt, långsiktigt, inkluderande. Hur ställer vi om samhället och bygger in frågan så att alla beslut som fattas leder till

hållbar utveckling mer eller mindre per automatik. Det är den

utvecklingen jag är intresserad av och som Sverige har potential att kunna vara ledande på. Vad finns det för hinder för en hållbar utveckling?

– Vi har ett ekonomiskt ramverk för kommuner och regioner som går lite stick i stäv med att jobba tvärsektoriellt och långsiktigt. Jag har själv varit kommunpolitiskt aktiv och vet att man är ofta fokuserad på sin egen nämnd och förvaltning. Kraven på ettårsbudgetar gör också att det blir svårare med det långsiktiga perspektivet.

Varför är du rätt person för uppdraget?

– Det finns nog andra som är bättre lämpade att svara på det än jag. Men i och med att jag varit folkhälsominister och senast jobbade med ett folkhälsoprojekt tycker jag att jag är ganska väl förberedd för rollen. Folkhälsan är vid sidan av Agenda 2030 ett område som har det tvärsektoriella perspektivet där man är van vid att tänka över hela samhället, och det bär jag med mig. Jag har ett brett kontaktnät från tiden jag var politiker och känner mig ganska väl förberedd.

Men det är en utmaning, för det här är ett helt nytt uppdrag där ingen vet hur det ska utföras och med

tanke på den ekonomiska krisen krävs det ganska mycket tankemöda för att veta hur vi ska ta oss an agendan i det rådande läget.

Olle Bengtsson

olle.bengtsson@dn.se

Här är de 17 globala målen – och så går det

ONSDAG 1 JULI 2020

1 Utrota fattigdom

10 procent av världens befolkning lever i extrem

fattigdom i dag. Andelen har minskat i många år, men coronapandemin kan påverka utvecklingen negativt.

2 Ingen hunger

820 miljoner människor fick inte tillräckligt med mat 2018. Det är en ökning med 9 miljoner jämfört med året innan.

3 Ett hälsosamt liv

Den förväntade medellivslängden i världen är 73,2 år. Den har i princip alltid ökat, men det finns stora skillnader mellan länder.

4 God utbildning

260 miljoner barn hade inte möjlighet att gå till skolan 2018. Skolstängningarna under

pandemin påverkar uppskattningsvis omkring 91 procent av världens skolbarn.

5 Jämställdhet

En av fem kvinnor mellan 15 och 49 år utsätts för psykiskt eller fysiskt våld av sin partner varje år.

6 Rent vatten och sanitet

En av tre människor i världen har inte tillgång till rent vatten.

7 Hållbar energi

Omkring 13 procent av världen befolkning saknar tillgång till modern elektricitet.

8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Internationella arbetsorganisationen

uppskattade i april att hälften av världens arbetare kan förlora sitt uppehälle på grund av coronapandemin.

9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Bristfällig infrastruktur är ett stort problem för företag o ch näringslivet i utvecklingsländer, skriver FN.

10 Minskad ojämlikhet

Den ekonomiska ojämlikheten ökar för 70 procent av världens befolkning, enligt en FN-rapport från i år.

11 Hållbara städer och samhällen

4,2 miljoner människor dog på grund av luftföroreningar 2016.

Över 90 procent av världens urbana befolkning utsätts för luftföroreningar.

12 Hållbar konsumtion och produktion

En tredjedel av all mat som produceras i världen, 1,3 miljarder ton, slängs varje år.

13 Bekämpa klimatförändringen

Fjolåret var det varmaste året som någonsin uppmätt och nivån av växthusgaser är rekordhög. Utsläppen har dock minskat drastiskt under pandemin.

14 Hav och marina resurser

Över hälften av världens kustnära regioner har förbättrat sin

vattenkvalitet mellan 2012 och 2018.

15 Ekosystem och biologisk mångfald

22 procent av alla kända djurarter riskerar att utrotas. Torka och

ökenspridning förstör 12 miljoner hektar odlingsbar mark per år.

16 Fredliga och inkluderande samhällen

Över 70 miljoner människor var på flykt i världen 2018, den högsta siffran på över 70 år.

17 Genomförande och globalt partnerskap

FN varnar för att biståndet i världen kan minska till följd av

coronapandemin och dess ekonomiska inverkan.

Källor: FN, WHO, Worldometer, Internationella arbetsorganisationen

John Falkirk

john.falkirk@dn.se

Så kan vi leva mer klimatvänligt

ONSDAG 1 JULI 2020

För att nå Parisavtalets klimatmål måste svenskarnas klimat-påverkan minska med flera hundra procent.

Nu finns flera start up-bolag som hjälper privatpersoner att leva mer miljövänligt.
– Vi försöker sprida kunskap om klimatsmart mat bland allmänheten, säger Christoffer Connée på Klimato.
Idén till appen Deedster föddes ur finanskrisen och en 40-årskris orsakad av klimatoro, säger Monika Martinsson, företagets medgrundare och produktägare. – Det är fruktansvärt när man börjar läsa om klimatet, man undviker det för situationen är så hemsk att man skjuter det ifrån sig. Det var det gapet som vi ville fylla.

Appen mäter det personliga klimatavtrycket. Användaren svarar på frågor om boende, kost, konsumtion och resor och får veta

hur många ton växthusgaser hen släpper ut, baserat på data och beräkningar från miljöinstitutet IVL och WWF.

Idén är inte ny, det finns sedan tidigare liknande tjänster, men företaget använder sig också av ”deeds”, goda gärningar och tävlingar som ska putta användaren mot en mer hållbar riktning.

– Vi vill slå an den lite glada tonen i en väldigt jobbig fråga. Vi vill att det ska vara enkelt och kul att rädda klimatet och agera

för klimatet. Man ska bjuda in sina kompisar, kanske tävla om att äta

så mycket vegetariskt man kan under en månad eller att få ihop ett kompisgäng som har ett shoppingfritt år 2020, säger Monika Martinsson, medgrundare och produktchef.

Svenskar släpper varje år ut omkring nio ton växthusgaser per person vilket är långt över det globala genomsnittet. Nästan två tredjedelar kommer, enligt Naturvårdsverket, från hushållens konsumtion. För att nå Parisavtalets 1,5-gradersmål måste den siffran ned till under ett ton.

Innovationsmyndigheten Vinnova har de senaste åren sett en stor ökning av start up-bolag som riktar in sig på hållbar konsumtion och produktion. Allt fler företag fokuserar också på maten, som står för runt 20 procent av hushållens klimatpåverkan, enligt WWF. Grundarna av Klimato blev chockade när de hörde siffran, säger Christoffer Connée. Där föddes också en idé.

– Vi ville äta på ett sätt som var mer hållbart, men det är inte så lätt att veta hur.

Klimato mäter och synliggör maträtters klimatavtryck. De använder siffror från forskningsinstitutet Rise

som mäter utsläppen från olika livsmedel, som exempel har nötkött 270 gånger större klimatpåverkan än potatis.
– Dom tar till exempel en tomat och ser hur mycket som släpps ut i olika steg. Att producera tomaten, om man ska processera den, transportera den. Dom går igenom alla utsläpp i livscykeln. Kocken skriver in rättens ingredienser och Klimato räknar ut hur hållbar den är. Resultatet

sätts på menyn vilket gör det enklare för gästen att välja klimatsmart. Klimato har bland annat restauranger, skolor och Astra Zenecas personalmatsal på kundlistan. Målet är att

privatpersoner i framtiden ska kunna använda tjänsten.
– Alla våra partners har sänkt sina utsläpp, de som sänkt dem mest är de som har medvetna kockar som jobbar för att få en klimatsmart meny, säger Connée. **Petter Jerdén** petter.jerden@dn.se

"För Holmes var Watson bara till praktisk nytta – någon att använda när det behövdes,

för att sedan

kasta åt sidan.

Holmes

behandlade

inte Watson med värme."

ONSDAG 1 JULI 2020

Arthur Conan Doyles dödsbo stämmer Netflix för

copyrightintrång. Man menar att den nya Sherlock Holmes-filmen ”Enola Holmes” framställer den legendariskt likgiltiga detektiven som alldeles för sympatisk.

Nya smittutbrott kan tvinga Trump att ta på

munskyddet

TORSDAG 2 JULI 2020

Nya coronautbrott skakar USA och Vita husets experter varnar

för att utvecklingen går åt fel håll.

När viruset nu når traditionella Trumpfästen och viktiga vågmästarstater förändras den politiska dynamiken. Pressen ökar på presidenten att visa att han tar smittan på allvar – och åtminstone ta på sig munskyddet.

Med en smäll slängde kvinnan tillbaka kundkorgen och stormade ut ur affären i North Hollywood. ”Demokratiska svin”, fräste hon till butiksbiträdena, som om de vore kampanjarbetare för det demokratiska partiet i USA. De

hade bara försökt få henne att bära munskydd. Kvinnans ilska – som nått miljontals tittare på nätet under den senaste veckan – säger något om de spända stämningarna i ett USA, där coronaviruset har kommit tillbaka med oväntad kraft.

Läget inför nationaldagen den 4 juli är allt utom festligt: Landet har över 126 000 dödsfall och fler än 2,6 miljoner

bekräftade smittfall, enligt Johns Hopkins University. Enligt New York Times databas har antalet konstaterade nya fall ökat med 80

procent under de senaste två veckorna. Gång på gång sätts rekord för konstaterad smitta per dag i USA.

Bara under tisdagen konstaterades 48 000 nya fall i landet, med toppnoteringar i delstater som Alaska, Arizona, Kalifornien, Georgia, Idaho, Oklahoma, South Carolina och Texas. Det finns också oroande tecken på en andra våg i Mellanvästern.
Vid ett besök i den amerikanska kongressen

konstaterade Vita husets smittskyddsexpert Anthony Fauci att USA kan få 100

000 nya fall om dagen, om landet misslyckas med att få bukt med stegringen av smittan i många delstater.

– Vi är på väg i fel riktning, om man ser på kurvorna över nya fall. Så vi behöver göra något åt detta, och vi behöver göra det snabbt, förklarade han vid sitt framträdande i senaten.
Han betonade särskilt att munskydd är extremt viktiga. Till skillnaden från i Sverige har den amerikanska folkhälsomyndigheten CDC rekommenderat alla som rör sig

ute i samhället att täcka delar av ansiktet.
Men den högsta chefen i Vita huset, Donald Trump, har hittills vägrat att framträda offentligt med munskydd. Hans aversion har fått symbolisk betydelse i debatten om det stora coronautbrottet i USA. Presidenten låter inte helt olik en nordisk statsepidemiolog när han resonerar om hur skydden kan invagga folk i falsk säkerhet.

– De tar på munskydden, och de tar av sig dem, och sedan börjar de röra vid sina ögon och sin näsa och sin mun, sa Donald Trump i

en intervju med Wall Street Journal för några

veckor sedan.
I samma intervju hävdade presidenten att USA närmade sig slutet på pandemin. Det visade sig vara fel.
Nu trappas den politiska striden om coronahanteringen upp.
I ett tal i hemstaden Wilmington i Delaware under tisdagen påminde presidentkandidaten Joe Biden om hur Trump i våras utmålade sig som överbefälhavare i kriget mot coronaviruset.
– Nu verkar det som om vår krigspresident har gett upp –

viftat med den vita flaggan och lämnat slagfältet, sa Biden.
Demokraternas presidentkandidat vill bland annat erbjuda

gratis tester till alla amerikaner. Han kräver en nationell plan för ekonomin. Och han tycker att det är självklart att befolkningen ska ta på sig munskydden.

– Det handlar inte bara om dig. Det handlar om din familj, dina grannar, dina kolleger. Det handlar om att hålla andra människor trygga, sa Biden, som gjort sin egen svarta mask till en gimmick.

Donald Trump har försökt skylla de senaste veckornas larmrapporter på ökad testning – men fler tester kan inte förklara att andelen positiva testsvar ökar och att antalet amerikaner som behöver sjukhusvård ökar.

Trump har tidigare fått svidande kritik för Vita husets svajighet under den inledande fasen av pandemin. Han har försökt lägga över ansvaret på delstaterna – som nu anklagas för att ha försökt öppna upp ekonomin för tidigt. Debatten om presidentens agerande kommer garanterat att pågå fram till valet i november.

Trumpadministrationen ignorerade experternas varningar under flera år, och bantade de nationella resurserna för bekämpning av pandemier.
Men allt handlar inte om Trump: Det går också att söka djupare strukturella förklaringar till att -

covid-19 slår så hårt mot USA. Inget land i världen lägger så stora resurser på sjukvård. Ändå råder det brist på vårdplatser och personal på många håll. Trots den tidigare administrationens satsningar på Obamacare – eller the Affordable Care Act, som

sjukförsäkringsreformen egentligen heter – saknar minst 27 miljoner amerikaner en fungerande sjukförsäkring. När människor inte kan betala sina sjukhusräkningar, får även vården ekonomiska problem. Under det senaste decenniet har många amerikanska sjukhus, inte minst på landsbygden, lagts ned. Under utbrottet i New

York under våren och försommaren blev det också uppenbart att klass och etnicitet spelar roll för viruset, i USA precis som i Sverige. Medan välbärgade Manhattanbor lämnade stan, fick ekonomiskt

utsatta stanna kvar i trånga bostäder, där flera generationer kan dela hushåll och sovrum.

Bussförare och vårdbiträden kan inte göra sina jobb på distans. Dessutom är ohälsan ojämlikt fördelad i USA. Många fattiga människor har större problem med till exempel fetma och diabetes – riskfaktorer för covid-19. Bland afroamerikaner och latinamerikaner har dödligheten i sjukdomen

blivit dubbelt så hög som bland vita och asiatiska medborgare.
Det är också tuffare för fattiga amerikaner att isolera sig om de

får symtom: Mindre än hälften av låginkomsttagarna har rätt till sjuklön när de stannar hemma från jobbet.

Ändå hamnade de ekonomiska klyftorna i skuggan av gapet mellan stad och land i vårens virusdebatt. Då såg det ut som om smittan framför allt skulle drabba de mångkulturella storstäderna. Så länge vita landsbygdsbor skonades, kunde åsikterna om pandemin i någon mån följa partilinjerna i USA.

Det var ingen slump att demo- krater förordade hårda

restriktioner, medan Trump lovade att öppna ekonomin.
Men den politiska dynamiken förändras, när viruset nu når traditionella Trumpfästen och när utbrotten skakar flera delstater som står och väger mellan republikanerna och demokraterna inför presidentvalet i höst.
Republikanska guvernörer som Doug Ducey i Arizona, Ron DeSantis i Florida och Gregg Abbott i Texas har under de senaste dagarna tvingats avbryta försök att öppna upp delstaterna.
Stränder, pooler, barer

och gym måste hållas stängda.

Staden Jacksonville i Florida har infört ett påbud på munskydd. Något som påverkar Trump personligen, eftersom det är där som han ska hålla sitt stora tal under Republikanernas konvent i slutet av augusti.

Det är oklart hur presidenten ska förhålla sig till kravet. Trump avskyr att tappa masken, men hur länge kan han undvika munskydden?

Framträdande republikaner vill få bort bråket från den politiska dagordningen.
En av kongressens veteraner, senatorn Lamar Alexander, säger

till CNN att det ”skulle hjälpa om presidenten bar mask då och då” – för att bli av med bilden att skydden är en protest mot Trump. Senatens majoritetsledare Mitch McConnell uppmanar amerikaner att använda munskydd. Kevin McCarthy som är republikanernas gruppledare i representanthuset likaså.

Kongressledamoten Liz Cheney har twittrat en bild av sin pappa, den tidigare vicepresidenten Dick Cheney. Riktiga män bär munskydd, lyder budskapet.

Ingen skulle utmåla höken från Bushadministrationen

som ”demokratiskt svin”.
Karin Eriksson

Fakta. Utbrottet i USA

Coronaepidemin stärker greppet om USA, med över 40 000 nya konstaterade fall om dagen under flera dagar den gångna veckan. Det är högre än de tidigare toppnoteringarna i april.

Enligt New York Times sammanställning ökar sjukdomsfallen i 36 delstater. På östkusten har utbrotten minskat markant tidigare under

försommaren, men under de senaste dagarna har antalet nya fall legat på en konstant nivå. Endast i Maryland, Rhode Island och Washington DC

fortsätter kurvorna nedåt. Även antalet covid-19-patienter som behöver sjukhusvård ökar i en rad delstater – framför allt Texas, Arizona, Nevada, South Carolina, West Virginia, Georgia och Kalifornien.

300 gripna när Kina kopplar greppet om Hongkong

TORSDAG 2 JULI 2020

Hongkongs kontroversiella säkerhetslag fick omedelbar effekt. Mer än 300 personer greps i tumultartade protester på onsdagen när

kravallpolis använde tårgas och vattenkanoner för att skingra

demonstranter. Nio av de gripna anklagas för brott mot den nya lagen. Hongkong är på väg att bli en polisstat där oliktänkande skräms till tystnad, varnar kritiker. Tusentals Hongkong-bor trotsade polisens förbud och demonstrerade på onsdagen – då det gått 23 år sedan Hongkong lämnades över från Storbritannien till Kina. Årsdagen har varje år markerats med protester. Men i år var första gången demonstrationerna inte hade fått

tillstånd av myndigheterna – med

förevändningen att covid-19 förbjuder folksamlingar. Det var också dagen efter att Kina, efter skarp kritik, infört en nationell säkerhetslag i Hongkong. En lag som förbjuder utbrytningsförsök, omstörtande verksamhet, terrorism och maskopi med utländska makter.

Och polisen väntade inte med att använda sig av sitt nya verktyg. Som så många gånger förut drabbade polis och demonstranter samman. Kravallutrustad polis försökte skingra massorna med tårgas, vattenkanoner,

gummikulor och pepparspray. Drygt 300 demonstranter greps,

varav åtminstone nio anklagades för att bryta mot den nya säkerhetslagen. En av dem bar på en svart flagga som symboliserar ett självständigt Hongkong. Om han fälls väntar minst tre år i fängelse.

Den kontroversiella lagen införs efter ett kaosartat 2019 då protester mot Kinas ökade inflytande lamslog Hongkong och körde ekonomin i botten. Enda anledning till att protesterna upphörde var utbrottet av det nya

coronaviruset som hindrade folksamlingar. Nu när restriktionerna till följd av pandemin är på väg att lätta har Peking snabbt velat införa en lag som hindrar en återupprepning av förra

årets tumult. Med lagen på plats hoppas centralregeringen att ett lugn ska återfinna sig i staden. Men lagen får skarp kritik för att inkräkta på Hongkongs relativa självständighet gentemot Fastlandskina. Den är överordnad alla andra lagar i Hongkong och demokratiaktivister befarar att den kommer användas för att tysta alla som kritiserar regimen i

Peking. Kina kommer inrätta ett säkerhetskontor i Hongkong som ser till att lagen följs, vilket skapar oro för att Hongkongs oberoende rättssystem är i fara. Under onsdagen stod det dessutom klart att rättegångar mot de som misstänks bryta mot

lagen kan komma att hållas Fastlandskina. Det skapar oro för godtyckliga rättegångar och påtvingade offentliga erkännanden, som Kina fått kritik för att utöva.

Kritikerna ser nu en utveckling som går helt på tvärs med det löfte som Kina gav vid överlämnandet från Storbritannien. Då lovade Peking att Hongkong skulle få behålla sina friheter, som yttrande- och pressfrihet. Också det oberoende rättsväsendet skulle lämnas orört.

I stället rör sig Hongkong i snabbt tempo mot det som demonstranterna länge har befarat, att Hongkong blir som vilken stad som helst i Kina. Det är ett stort bakslag för de

unga Hongkong-bor som gått i frontlinjen för demonstrationerna och varnat för att stadens friheter är på väg bort.

Marianne Björklund

Fakta. Nya säkerhetslagen

Den nya säkerhetslagen i Hongkong förbjuder utbrytningsförsök, omstörtande verksamhet, terrorism och maskopi med utländska makter. Allvarliga brott mot lagen på alla fyra punkterna kommer straffas med från 10 års fängelse till livstid.

Mordbrand och skadegörelse av allmänna färdmedel med avsikt att skrämma Hongkongs eller Kinas regering klassas som terrorism. Lagen

gäller alla som befinner sig i Hongkong.

Lagen övertrumfar befintlig lagstiftning i den särskilda administrativa regionen.
Peking tar över den juridiska - kontrollen av ”komplexa” fall som anses hota rikets säkerhet. Icke-statliga utländska organisationer och medier ska enligt lagen kunna kontrolleras hårdare.

Avlyssning kan användas för att övervaka misstänkta.
Den som döms enligt den nya säkerhetslagen får inte ställa upp för val i Hongkongs parlament.

Netanyahu har svårt att infria löfte

TORSDAG 2 JULI 2020

Inget besked om israelisk annektering av delar av Väst- banken väntades på onsdagen, trots premiärminister Benjamin Netanyahus vallöfte att införliva Jordandalen den 1 juli.

– Det blir inte i dag, sade utrikesminister Gabi Ashkenazi från koalitionspartiet Blåvitt till

den israeliska militärradion på eftermiddagen.

Netanyahu, klämd mellan olika sköldar i den

ömtåliga frågan, säger mycket litet om sina avsikter. Han har de senaste dagarna överlagt i Jerusalem med president Donald Trumps specielle Mellanösternmedlare Avi Berkowitz.

Något klartecken för annektering har Netanyahu inte fått från USA, det är tydligt. Mycket tyder på att den amerikanska ledningen är splittrad. Utrikesminister Mike Pompeo säger att Israel ensamt har rätt att fatta beslut om

annektering, medan presidentens svärson Jared Kushner verkar vilja undvika uppslitande Mellanösterndispyter före USA- valet i november. Kushner har också andra skäl att hålla tillbaka

Netanyahu. Annekteringen av Jordandalen var inte något israeliskt initiativ, utan en del av den så kallade Trump-planen för en israelisk-palestinsk fred. Kushner, som ledde arbetet med planen, vill inte att den skall kollapsa på detta tidiga stadium, genom ensidiga israeliska aktioner.

De senaste veckorna har Jerusalem nåtts av en strid ström av varningar, hotelser och vädjanden att skrinlägga annekteringen: från EU, från flera arabiska regeringar, från det demokratiska partiet i USA, från palestinierna och från Jordanien. Det är inte ens säkert att Netanyahu vill skrida till

verket. Annekteringen var för hans del ett vallöfte, inget reellt behov. Jordandalen är redan under total israelisk kontroll. En annektering skulle tvinga Jordanien till drastiska motreaktioner, kanske rent av en brytning med Israel och

ett slut på fredsavtalet från 1994. Ländernas säkerhetssamarbete är intensivt och livsviktigt för bägge parter. Att sätta det på spel för en annektering som dessutom skulle förarga resten av världen är inte Netanyahus stil. Det är inte uteslutet att han tycker det vore rätt bekvämt att hindras av USA. Ayelet Shaked från nationalistpartiet Yamina

tolkade premiärministerns tystnad i frågan:

– Netanyahu har vikt sig för Blåvitt, vänstern och omvärldens påtryckningar. Han tänker inte hålla sitt löfte.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com

Johnson lovar snabbspår till medborgar-skap

TORSDAG 2 JULI 2020

Storbritannien riktar hård kritik mot Kinas agerande i Hongkong och öppnar nu en väg

till brittiskt medborgarskap för upp till 2,9 miljoner invånare i landets forna kronkoloni.

– Den nya säkerhetslagen är ett klart och allvarligt brott mot överenskommelsen mellan Kina och Storbritannien, säger premiärminister Boris Johnson. Efter en dramatisk dag i Hongkong med hundratals gripanden lät den brittiska regeringen meddela att den ändrar visumreglerna för många som bor i staden.

Knappt 350 000 av Hongkongs fler än 7 miljoner invånare har så kallade BNO-pass

(”British National Overseas”) – en kvarleva från åren då landet var kronkoloni – men enligt den brittiska

regeringen är upp till 2,9 miljoner Hongkongbor berättigade till dem.
– Vi kommer nu att bevilja innehavare med BNO-pass femåriga uppehållstillstånd, med rätt att arbeta och studera i Storbritannien. Efter fem år kan de ansöka om permanent uppehållstillstånd. Efter ytterligare 12 månader med permanent uppehållstillstånd, kan de ansöka om medborgarskap. Detta är ett särskilt, skräddarsytt arrangemang på grund av unika omständigheter,

säger utrikesminister Dominic Raab.

– Vi har ett historiskt ansvar. Det kommer inte att finnas några kvoter, lade Raab till.
Trots att den brittiska regeringen kallar den nya kinesiska säkerhetslagen för ”ett allvarligt och störande steg” som bryter mot överenskommelsen som ledde fram till överlämnandet 1997, har man hittills inte hotat med ekonomiska eller politiska sanktioner.

Men flera tunga röster i det brittiska regeringspartiet Tories kräver nu tuffa tag.
– För 80 år sedan lärde vi oss en läxa om att göra eftergifter till

diktatorer. Det är dags att vi slår mot det enda Kina bryr sig om: ekonomin, sa förre partiledaren Iain Duncan Smith i det brittiska underhuset.

Erik de la Reguera

erik@delareguera.se

Starkt stöd för Putin i omröstning

TORSDAG 2 JULI 2020

Ryssland. Rysslands president Vladimir Putin ser ut att få en

betryggande majoritet i den ”allryska” omröstning som ger omfattande förändringar i landets konstitution. Förändringarna ska bland annat ge Putin möjlighet att fortsätta styra Ryssland till 2036. Vid 22-tiden på kvällen svensk tid

meddelade den ryska valkommissionen att när 50 procent av rösterna räknats stöds det nya förslaget av 76,24 procent av de som röstat.
På Röda torget i Moskva protesterade demonstranter mot det väntade resultatet genom att forma årtalet 2036 med sina kroppar. Ett par dussin demonstranter greps i sju ryska städer.
Clas Svahn

Turistindustrin förlorar 33 000 miljarder kronor

TORSDAG 2 JULI 2020

Den globala turistindustrin väntas förlora motsvarande 33 000 miljarder svenska kronor i år till följd av coronapandemin. Det skriver FN i en rapport på onsdagen.

FN:s organ för turism, UNWTO, har sedan tidigare uppskattat att den internationella turismen kommer att minska med mellan 60 och 80 procent i år. Rapporten konstaterar att det internationella

resandet i princip står still och att resandet inom olika länder är starkt begränsat till följd av olika åtgärder.

Minskningen är den största sedan UNWTO började mäta turismen 1950.
Störst påverkan har pandemin haft på resandet till Asien och Stilla havsområdet men också övriga världen har drabbats hårt.

Mellanöstern och Afrika förutspås ha lättast att återhämta sig.
Enligt FN-organet riskerar mellan 100 miljoner och 120 miljoner arbetstillfällen inom turistbranschen att försvinna. **Clas Svahn**

Biden säger nej till kampanjmöten

TORSDAG 2 JULI 2020

USA. Demokraternas kandidat till det amerikanska presidentvalet i höst, Joe Biden, meddelar att han inte kommer att anordna några stora valmöten under coronapandemin.

Det budskapet står i stark kontrast till president Donald Trump, som drog i gång sin valkampanj genom att tala inför några tusen anhängare i Tulsa i Oklahoma.

TT-AFP

Netanyahu har svårt att infria löfte

TORSDAG 2 JULI 2020

Inget besked om israelisk annektering av delar av Väst- banken väntades på onsdagen, trots premiärminister Benjamin Netanyahus vallöfte att införliva Jordandalen den 1 juli.

– Det blir inte i dag, sade utrikesminister Gabi Ashkenazi från koalitionspartiet Blåvitt till

den israeliska militärradion på eftermiddagen.

Netanyahu, klämd mellan olika sköldar i den

ömtåliga frågan, säger mycket litet om sina avsikter. Han har de senaste dagarna överlagt i Jerusalem med president Donald Trumps specielle Mellanösternmedlare Avi Berkowitz.

Något klartecken för annektering har Netanyahu inte fått från USA, det är tydligt. Mycket tyder på att den amerikanska ledningen är splittrad. Utrikesminister Mike Pompeo säger att Israel ensamt har rätt att fatta beslut om

annektering, medan presidentens svärson Jared Kushner verkar vilja undvika uppslitande Mellanösterndispyter före USA- valet i november. Kushner har också andra skäl att hålla tillbaka

Netanyahu. Annekteringen av Jordandalen var inte något israeliskt initiativ, utan en del av den så kallade Trump-planen för en israelisk-palestinsk fred. Kushner, som ledde arbetet med planen, vill inte att den skall kollapsa på detta tidiga stadium, genom ensidiga israeliska aktioner.

De senaste veckorna har Jerusalem nåtts av en strid ström av varningar, hotelser och vädjanden att skrinlägga annekteringen: från EU, från flera arabiska regeringar, från det demokratiska partiet i USA, från palestinierna och från Jordanien. Det är inte ens säkert att Netanyahu vill skrida till

verket. Annekteringen var för hans del ett vallöfte, inget reellt behov. Jordandalen är redan under total israelisk kontroll. En annektering skulle tvinga Jordanien till drastiska motreaktioner, kanske rent av en brytning med Israel och

ett slut på fredsavtalet från 1994. Ländernas säkerhetssamarbete är intensivt och livsviktigt för bägge parter. Att sätta det på spel för en annektering som dessutom skulle förarga resten av världen är inte Netanyahus stil. Det är inte uteslutet att han tycker det vore rätt bekvämt att hindras av USA. Ayelet Shaked från nationalistpartiet Yamina

tolkade premiärministerns tystnad i frågan:

– Netanyahu har vikt sig för Blåvitt, vänstern och omvärldens påtryckningar. Han tänker inte hålla sitt löfte.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com

”Svenskarna borde titta sig själva i spegeln lite oftare. Är ni verkligen så perfekta?”

FREDAG 3 JULI 2020

Den ryske ambassadören i

Stockholm, Viktor Tatarintsev, är frustrerad över den svenska regeringens ovilja till dialog med Moskva och den ensidigt negativa bild av Ryssland som han tycker att massmedierna förmedlar.

– Ni svenskar kan aldrig inbilla er att ni lever i en normal situation innan ni förbättrat relationen med Ryssland, säger ambassadören.

Viktor Tatarintsev tar emot i ambassadbyggnaden i Marieberg i Stockholm. Han vill tala om utfallet av den kontroversiella omröstning som avslutades i Ryssland på

onsdagen. Enligt valkommissionen godkände nästan 78 procent av de ryska väljarna ändringar i grundlagen som bland annat öppnar för att den sittande presidenten Vladimir Putin, som nu är inne på sin sjätte mandatperiod, kan sitta kvar fram till år 2036.

Men ambassadören är uppbragt över medierapporteringen kring valet. Eller ”uppbragt” – det är nödtorftigt kontrollerat ursinne som Tatarintsev visar där han sitter i en fåtölj i en pampig

representationssal på ambassaden.
Hans roll är – förstås – att försvara Ryssland och

president Vladimir Putins agerande, och det gör han med stor lidelse.

– Den ryska författningen tillkom 1993, när nationen Ryssland existerat i sin nuvarande form i knappt två år. Sedan dess har det hänt saker i samhället som behöver återspeglas i rättsnormerna. En arbetsgrupp på 75 personer med bred förankring i det ryska samhället har föreslagit 206 ändringar. Det handlar om socialt orienterade ämnen, om skyddet av familjen, om vår territoriella integritet.

– Av alla dessa punkter har omvärlden fokuserat på en enda: den hypotetiska möjligheten att president Putin ska

kunna sitta kvar efter år 2024. Det är orättvist, säger Viktor Tatarintsev. Men om nu omvärlden tycker att de politiska maktbefogenheterna är det viktigaste. Vad har du då att säga i den frågan?

– Jag vågar säga att en överväldigande majoritet av det ryska folket tycker att president Putin är en stor tillgång för sitt land. Folk är inte dumma, de

följer med i internationella medier och ser videoklipp från olika händelser världen över när statsmän möts. När de då observerar president Putins beteende och jämför honom med andra världsledare ... jag vill ogärna nämna några namn, men slutsatsen blir

att Vladimir Putin är en av de starkaste aktörerna på den arenan. Han är pålitlig, han är seriös, han är påläst.

– Det är bra för ett land att ha en sådan ledare. Om han (Putin) sitter kvar så länge han vill och kan är det en stor fördel för Ryssland. Kanske inte bara för Ryssland utan också för Europa och för världen. Om jag vore svensk skulle jag tycka det, säger Tatarintsev.

Det som Viktor Tatarintsev ser som enögdhet i rapporteringen om folkomröstningen förklarar han med den internationella sanktionspolitiken mot Ryssland som inleddes i

april 2014, då Ryssland annekterade Krimhalvön från Ukraina.

En aktion som Sverige och hela västvärlden fördömde och som ledde till omfattande EU-sanktioner mot Ryssland, och även från USA.

Sverige är ett av de länder som fortfarande har starkt begränsat diplomatiskt utbyte med den ryska regeringen.

Något som i högsta grad påverkat Viktor Tatarintsev – han tillträdde sin post som Sverigeambassadör i maj 2014. Han kan till exempel inte träffa regeringsrepresentanter på ministernivå.

– När införandet av den nya författningen i Ryssland i medierna beskrivs som en ”konstitutionell kupp”... då tycker jag att Sverige och de svenska journalisterna bör granska de

egna förhållandena. Vid riksdagsvalet år 2018 inbjöd ni utländska observatörer för första gången på tolv år, och det var efter ryskt ingripande i OSSE (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa).

– Nej, Sverige och svenskarna borde titta sig själva i spegeln lite oftare. Är ni verkligen så perfekta? Det skulle kanske inte skada med lite självkritik någon gång.

Hur är det då med den ryska självkritiken?
– Den finns där, absolut. Se på våra stora författare, Leo Tolstoj, Dostojevskij ... deras romanfigurer analyserade ofta sina egna handlingar och sitt eget beteende, säger Tatarintsev. Ambassadören pratar så gott som felfri svenska. Det är bara en svag accent som avslöjar den ryska härkomsten. Och kanske de återkommande skämten om vodka. Viktor Tatarintsev förklarar att Ryssland aldrig kommer att lämna ifrån sig Krimhalvön. Han redogör länge och ingående för den ryska officiella synen på händelseutvecklingen i

Ukraina och de ryska banden med Krim, och avslutar med att säga:

– Oavsett uppfattning i denna fråga måste vi ju ha en dialog? Inställningen (från Sverige och resten av EU) verkar vara: ”varför ska vi över huvud taget diskutera med Putin, det är bättre att sanktionera bort honom.

– Men det går ju inte att ”sanktionera bort” ett land som Ryssland. Ja, land - det är en kontinent, som i huvudsak ligger i Europa, med enorma resurser, med en kunnig och välutbildad befolkning, säger Tararintsev. Enligt honom har Ryssland upprepade gånger försökt närma

sig Sverige för att förbättra förhållandet mellan länderna.

– Vi vill diskutera säkerhet, vi vill diskutera avspänning. Jag förstår ärligt talat inte vad som står i vägen för detta. Tatarintsev arbetade på Stockholmsambassaden redan under Sovjettiden, en period han nu talar om med nostalgi.

– Olof Palme var definitivt för dialog, och det gällde de borgerliga också. Visst förekom det allvarliga kriser, som U 137 (när den ryska ubåten U 137 grundstötte utanför Karlskrona år 1981). Men det fanns alltid en vilja att resonera. Nu för tiden hänvisar politikerna mekaniskt till det som

skett på Krim och i Ukraina.
En av Viktor Tatarintsevs företrädare på ambassadörsposten, Boris Pankin, blev snudd på folkkär i Sverige. Han fick skriva krönikor i Ica-Kuriren och var personlig vän med svenska nationalidoler som Astrid Lindgren och Sven Tumba. Nu är det andra tider. Tatarintsev klagar över att han inte blir inbjuden till Folk och Försvars stora årliga konferens. Och kontakten med svenska utrikesdepartementet har mestadels bestått i att han kallats upp för att stå till svars för spion- affärer och flygincidenter.
I den svenska medie- och politiska debatten

uppmärksammas rysk desinformation och ryska påverkansoperationer riktade mot Sverige. Något som ambassadören avfärdar som ”löjeväckande” och ”dumheter”.

– Inför det svenska riksdagsvalet 2018 talades om hur Ryssland skulle påverka valrörelsen. Efter valet medgav er statsminister att det inte gjorts några försök till sådan inblandning. Varför försöker politiker och massmedier

uppmärksamma det svenska folket på ett hot som inte existerar?
Det finns de som befarar att Ryssland, efter Ukraina år 2014, går vidare och hotar de baltiska staterna. Och att

Sverige därmed skulle riskera att dras in i en väpnad konflikt i Östersjöområdet.

Denna inställning kallar Viktor Tatarintsev ”helt orealistisk”. – Varför skulle Ryssland hota Sverige?

Han återkommer till behovet av samtal länderna emellan:

– Om man (Sverige) inte står på normal fot med Ryssland, då kan man inte tala om normal säkerhet varken för Sverige eller Europa. Ni måste *prata* med oss. Och om ni inte förstår det, då är det ert problem. Inte vårt. Ni är fulla med problem, inte vi, säger Tatarintsev och fortsätter:

– Ni svenskar kan inte inbilla er att ni lever i en normal situation innan ni förbättrat relationen med Ryssland.

Erik Ohlsson

Fakta. Viktor Tatarintsev

Född 1954.
Ryssland ambassadör i Sverige sedan maj 2014.
Har tidigare varit stationerad i Stockholm 1980–1986 (som diplomat för dåvarande Sovjetunionen), 1990–1994 (under tiden för Sovjetunionens kollaps och övergång till Ryssland) samt 1997–2002. Han talar svenska, engelska och polska utöver ryska.
Viktor Tatarintsev är uppväxt i Ukraina, modern var ukrainska och

fadern ryss. Han är gift och har en vuxen son samt två bonusbarn.

Iran lovar att betala anhöriga för nedskjutning

FREDAG 3 JULI 2020

Iran ska kompensera anhöriga till svenska och andra utländska medborgare som fanns

med i det passagerarplan som sköts ned utanför Teheran i januari. Det uppger utrikesminister Ann Linde (S).

135

Efter ett möte med ministrar från de länder som hade medborgare med på planet står det klart att de ska förhandla tillsammans om kompensation. Iran har tidigare tagit på sig ansvaret för nedskjutningen och utlovat kompensation, men velat förhandla med offrens familjer. – Vi har undertecknat ett samförståndsavtal om att vi nu ska förhandla gemensamt med Iran om gottgörelse,

kompensation till offrens anhöriga, säger Linde.

Däremot är inget klart om vilka summor det kan bli tal om, det

ska förhandlingarna klara ut. Linde säger att anhöriga till de 17 personer som hade svenskt medborgarskap eller uppehållstillstånd här har fått information.

I planet, som enligt Iran sköts ned av misstag, fanns 17 personer med svenskt medborgarskap eller uppehållstillstånd i Sverige. Även medborgare från Kanada, Ukraina, Storbritannien och Afghanistan fanns i planet som hade 176 personer ombord.

TT

Lagen ett vasst vapen mot Hongkongs frihet

FREDAG 3 JULI 2020

Analys

Med införandet av den kontroversiella säkerhetslagen i Hongkong har Kina skaffat sig ett knivskarpt vapen att krossa

stadens relativa självständighet med. Mycket talar för att lagen blir slutet för ”ett land, två system” – den princip som skulle garantera Hongkongs friheter som en del av Kina.

Den kritiserade nationella säkerhetslagen är det mest dramatiska som har hänt i Hongkong sedan överlämnandet från Storbritannien till Kina 1997. Med lagen talar mycket för att invånarna i Hongkong inte längre har de friheter som de fick löfte om att behålla i 50 år.

Då, 1997, myntades begreppet ”ett land, två system” - Hongkong

skulle tillhöra Kina men behålla sin särart med ett oberoende rättssystem, samlingsfrihet, marknadsekonomi och yttrandefrihet.

Den 1 juli vaknade Hongkongs 7,5 miljoner invånare till en ny

verklighet som mer påminner om ett system. Den nationella säkerhetslagen hade signerats av Kinas ledare Xi Jinping och den var mer långtgående än Hongkong-bornas värsta farhågor. Vana att kunna tycka och säga vad de vill hamnade de nu under mer eller mindre samma restriktioner som i Fastlandskina.

Kina säger visserligen att lagen, som ska motverka utbrytningsförsök, omstörtande verksamhet, terrorism och utländsk inblandning, riktar in sig på en liten grupp bråkmakare. Men formuleringarna i den 18-sidiga lagtexten är så vaga och definitionerna så

breda att de öppnar för kommunistpartiet att använda den när helst regimen vill tysta någon.

Här finns formuleringarsom att den som konspirerar med utlänningar för att provocera ”hat” mot den kinesiska regimen begår ett brott. Något som skulle kunna sätta stopp för all kritik mot kommunistpartiet. Skadegörelse mot allmänna transportmedel, som var vanliga under förra årets protester, klassas som terrorism.

Redan på onsdagen, årsdagen för överlämnandet från Storbritannien, märktes hur lagen kan användas

för handlingar som tidigare hade fallit inom yttrandefriheten. Tio demonstranter greps i säkerhetslagens namn. Deras misstänkta brott vara att hålla i en självständighetsflagga.

Stor oro finns för att Hongkongs oberoende rättsväsende snart är historia. En anledning är att de domare som dömer mål som faller under säkerhetslagen utses av Hongkongs ledare Carrie Lam, som i de flestas ögon går Pekings ärenden.

Dessutom ges möjlighet till rättegångar bakom lyckta dörrar utan någon jury när det handlar om att skydda ”statshemligheter” eller om ”utländska faktorer”.

Exakt vad som ingår i dessa begrepp framgår inte. Ytterligare varningsflaggor reser den artikel i lagen som säger att

vid ”komplexa” och ”allvarliga” brott mot lagen kan rättegången komma att hållas i Fastlandskina, där 99 procent av målen leder till fallande dom. Det är precis det mardrömsscenario som inledde protesterna förra året. Hongkongs politiska ledning ville införa en lag som ger rätt till utlämning av misstänkta brottslingar till Kina. Efter massiva protester, som ibland drog miljoner Hongkong-bor, drogs lagen tillbaka. Den seger det innebar för

protesträrelsen är nu bortblåst. Den nationella säkerhetslagen går mycket längre.

Lagen går redan som en kall kår genom invånarna. Skribenter som har skrivit regimkritiska artiklar har bett om att deras alster tas bort från internet. Det museum över massakern vid Himmelska Fridens torg som finns i Hongkong har börjat skeppa föremål utomlands i rädsla för konfiskering och demokratiaktivister raderar sina konton i sociala medier. Alla är rädda för att det de har sagt, gjort, tyckt, ska användas emot dem i säkerhetslagens namn.

Det är ett dråpslag mot Hongkongs invånare som är vana

att till skillnad från kineser på fastlandet kunna uttrycka sin åsikt utan reprimander. Lagen gäller dessutom även besökare och ickestatliga utländska organisationer som nu börjar oroa sig för sin framtid i Hongkong som har varit en trygg hamn för journalister, dissidenter och forskare.

Vad händer nu med Hongkongs protesträrelse?Några tusen vågade protestera i onsdags som var årsdagen för överlämnandet till Kina. Men den politiska organisationen Demosisto, där demokratiföreträdaren Joshua

Wong var en av grundarna, har upplösts och flera invånare ser över möjligheterna att fly utomlands. Oppositionspolitikern Claudia Mo säger till BBC att lagen kommer framkalla sådan rädsla att människor inte längre kommer våga säga eller göra något som uppfattas som kritik mot kommunistpartiet.

Men Hongkongs politiska ledare Carrie Lam verkar känna sig säker på att lagen ger Hongkong det lugn som hon har längtat efter.

– Det finns en del som säger att de kommer att fortsätta sin kamp, men

det spelar ingen roll. Vi har

lagen nu och vi kommer att tillämpa den med kraft, sade hon vid en presskonferens. **Marianne Björklund**

Kina varnar britter efter Johnsons passutspel

FREDAG 3 JULI 2020

Kina varnar nu uttryckligen Storbritannien för att göra verklighet av löftet att ge 2,9 miljoner

Hongkongbor en väg till brittiskt medborgarskap. – Det strider mot internationell rätt. Vi är helt emot detta och

kommer att vidta lämpliga svarsåtgärder, sa Kinas ambassadör på torsdagen.

Den kinesiska varningen kommer efter att Storbritanniens premiärminister Boris Johnson lovat innehavare med så kallade BNO-pass (British National Overseas) i Hongkong att de ska få möjlighet att bo och arbeta i Storbritannien i fem år, för att sedan kunna ansöka om permanent uppehållstillstånd och medborgarskap.

– Den nya nationella säkerhetslagen strider mot Hongkongs långtgående autonomi

och hotar de friheter och rättigheter som är skyddade under den gemensamma överenskommelsen mellan Storbritannien och Kina, motiverade Johnson sitt beslut. BNO-pass är en kvarleva från Hongkongs tid som brittisk kron- koloni. I dag har omkring 350 000 invånare i staden sådana dokument. Drygt åtta gånger så många uppges vara berättigade till dem. Kina menar dock att detta är ett oacceptabelt försök att lägga sig i ”Hongkongs inre angelägenheter”.

– Alla kinesiska landsmän som bor i Hongkong är kinesiska medborgare, oavsett om de också har någon sorts brittiska dokument, slog Liu Xiaoming, Kinas ambassadör i London fast på torsdagen, samtidigt som han framförde varningen om ”lämpliga svarsåtgärder”.

Exakt vilken typ av åtgärder det rör sig om är ännu klart. Men Storbritanniens utrikesminister Dominic Raab sa i onsdags kväll att det inte finns mycket den brittiska regeringen kan göra om Kina drar in rätten till utresa för invånare med BNO-pass från Hongkong.

– Vi måste vara ärliga och

säga att vi inte kan tvinga dem att låta dessa personer resa till Storbritannien. Vi får inte vara naiva, utan behöver tvärtom vara realistiska. Kina är en viktig spelare i det internationella samfundet och kan vara känsligt för risken att få sämre rykte. Men uppenbarligen har det inte hindrat dem från att gå vidare med den här lagen, än så länge, sa Raab till tv-kanalen ITV. Även Australiens regering har uppgett att den överväger att

erbjuda dissidenter och andra i Hongkong rätt till tillfälliga uppehållstillstånd i landet. **Erik de la**

Reguera
erik@delareguera.se

Statyer plockas bort – men arvet från slaveriet lever kvar

FREDAG 3 JULI 2020

I Oxford har universitetet beslutat att ta bort en staty av Cecil Rhodes, den brittiske

kolonisatören. I Bristol kastade demonstranter en staty av

slavägaren Edward Colston i vattnet och i London har en staty av slavhandlaren Robert Milligan tagits ner.

Samtidigt lever det brittiska arvet från slavekonomin kvar. Vad gör man när dagens ekonomi bygger på gårdagens. Och gårdagens ekonomi bygger på blod?

Den gula kranen lyfte försiktigt statyn av Robert Milligan från sin plats utanför The Museum of London Docklands. Byggarbetarna jobbade bakom munskydd tänkta

att skydda dem mot viruset som fortfarande

härjade i den brittiska huvudstaden. De hissade ner statyn mot marken samtidigt som demonstranterna hurrade i bakgrunden. Sloganen var den som hade fortplantat sig över världen den senaste månaden: Black lives matter! Black lives matter!

Men scenen som tog plats i Londons finansdistrikt för några veckor sedan var trots allt en ganska ordnad operation. Särskilt jämfört med vad som hade inträffat i Bristol ett par dagar tidigare. Då hade vrålande demonstranter resolut dumpat

statyn av slavhandlaren Edward Colston i hamnen. Nej, den här gången var det något helt annat. Museet i London hade rent av skickat ett formellt pressmeddelande först.

Varför stod då Robert Milligan staty här över huvud taget? För att han år 1800 grundade West India Docks: ett par hamnar som blev helt centrala för Londons ekonomi.

○ ○ ○

De flesta av oss lärde sig i skolan om hur handeln på 1700-talet började gå i en blodig triangel

över Atlanten. Slavar skickades från Afrika till Amerika, råvaror som socker och tobak skickades sedan från

Amerika tillbaka till Europa och produkter framställda av dessa råvaror såldes vidare till Afrika.

In i Robert Milligans hamnar kom framför allt sockret som slavar hade skördat under fasansfulla förhållanden. I dag är den här delen av London något helt annat. Under Margaret Thatchers 1980-tal byggde man om de gamla hamnområdena till finansdistrikt. Bankerna i London hade då blivit så många att de helt enkelt inte

fick plats i de gamla finanskvarteren. Hamnområdena var samtidigt nergångna och hade bombats svårt under andra världskriget. Här byggde man nu Canary

Wharf: en hel stadsdel av blanka skyskrapor och tåg som rörde sig på inglasade broar mellan byggnaderna. Men det var alltså detta område som en gång i tiden var centrum för en stor del av den brittiska slavekonomin. Och kopplingar mellan då och nu är betydligt fler än ett par statyer. Att segla från Liverpool till Afrika för att hämta slavar och sedan vidare till Karibien och hem igen

tog runt 18 månader. För att det skulle fungera behövde man tillgång till kredit. Köpmän i London, Bristol och Liverpool började därför ofta fungera som banker åt slavhandlarna.

I Liverpool bildade de till exempel Heywoods Bank som så småningom blev en del av Barclays Bank. Och i dag är det just Barclays som dominerar horisonten här i Canary Wharf med sin skyskrapa på 32 våningar. Grundarna av Barclays kampanjade visserligen mot slavhandeln, men trots det finns alltså arvet från slavekonomin i banken. Slavskeppen behövde också försäkras. Den här typen av försäkringar kunde man köpa på Lloyds i London och Lloyds finns naturligtvis också kvar; bankens jättelika byggnad med tre torn reser sig på Lime Street i östra London.

I efterhand har ekonomhistoriker försökt räkna på hur beroende den brittiska ekonomin var av slavhandeln. Siffror för Bristol pekar mot att slavekonomin stod för 40 procent av stadens inkomster i slutet av 1700-talet.

En mycket stor del av Bristols välbärgade invånare hade med andra ord förmögenheter som byggde på slaveri – inte bara Edward Colston vars staty alltså kastades i vattnet häromveckan.
I London är det svårare att räkna på saken. Staden var redan för flera hundra år sedan så stor och hade en komplex ekonomi. Men 2007 tittade ekonomhistorikern Nicholas Draper på två

grupper av investerare i Londons hamnar. Det här var folk som i slutet av 1700-talet både investerade i varor som socker och rom, men även i ris, vin och konjak,

produkter som inte lika självklart ropade om blod och död. Trots det visade det sig att över en tredjedel av investerarna hade kopplingar till slavhandeln.

Det intressanta är att flera av investerarna själva var uttalade slaverimotståndare – trots att de alltså tjänade pengar på systemet. Den mest kända boken om slaveri och brittisk ekonomi skrevs 1944 av en ung ekonomhistoriker från Trinidad i Karibien.

Eric Williams fick 1932 öns enda stipendium till Oxfords universitet. 1938 doktorerade han på en studie av slavekonomin och det hela blev till

en bok som fortfarande diskuteras flitigt i Storbritannien.
I ”Capitalism and slavery” spårar Eric Williams hela den industriella revolutionens rötter tillbaka till slaveriet. Slaveriet försvann när slaveriet inte behövdes längre är hans kontroversiella tes. När eliterna i Storbritannien väl hade lyckats samla på sig tillräckligt med kapital genom slavhandel kunde de i stället investera i maskiner som tog slavarnas plats.

Britterna slutade att vara för slavhandeln, inte för att de plötsligt hade drabbats av något

som liknade ett samvete, utan för att slavekonomin helt enkelt hade spelat ut sin roll.
Andra ekonomhistoriker har framfört andra teorier men Eric Williams bok är fortfarande inflytelserik. Han lämnade så småningom Oxford och blev mångårig premiärminister i Trinidad och Tobago. Den brittiska ekonomins kopplingar till slaveriet har dock fortsatt att debatteras. Och inte bara bland historiker eller de Oxfordstudenter som i åratal har protesterat bland annat mot

statyn av Cecil Rhodes utanför Oriel college. 2018 försökte det brittiska finansdepartementet sig på ett inlägg på Twitter. I hurtig ton skrev man: ”Visste du att dina skattepengar hjälpte till att avskaffa slaveriet?” Sedan berättade finansdepartementet stolt att Storbritannien år 1833 minsann hade använt hela 40 procent av den nationella budgeten till att ”köpa frihet åt alla slavar inom det brittiska imperiet”.

Summan var så jättelik att Storbritannien tvingades ta ett lån

och detta lån hade man faktiskt inte betalat av förrän år 2015, skrev

finansdepartementet glatt. Med andra ord har dagens brittiska skattebetalare hjälpt till att bidra till avbetalningen.

Men till skillnad från finansdepartementets pr-avdelning såg de brittiska skattebetalarna inte det roliga i detta. Inte att döma av reaktionerna på Twitter i alla fall. Det var ju inte så att de 20 miljoner punden på något sätt gick till slavarna.

Det här var ett jättelån som den brittiska staten tog för att

kompensera slavhandlarna. Brittiska skattebetalare betalade med andra ord så sent som för fem år sedan av på ett lån som hade gått till att belöna redan rika

slavhandlare för att sluta handla med svarta människor! Finansdepartementet raderade snabbt sitt inlägg. Och i juni raderades alltså Robert Milligans staty från stadsbilden i London. Tanken är att statyn så småningom ska kunna visas i en annan kontext inne på museet. Men var den just nu befinner sig – det är hemligt.

Katrine Marçal

katrine.marcal@dn.se

Mississippi sist att hala sydstatsflagga

FREDAG 3 JULI 2020

USA. Mississippi var den sista amerikanska delstaten som slutade använda en sydstatssymbol i sin officiella flagga. Nu har flaggan halats för sista gången utanför delstatens kongress.

Det skedde efter ett beslut i helgen i delstatens kongress.

För många amerikaner är sydstatsflaggan en symbol för rasism och segregation. Den användes på slagfältet under amerikanska

inbördeskriget, då sydstaterna stred för att bevara slaveriet.

TT-AFP-Reuters

Guaidó får rätt till Venezuelas guld

FREDAG 3 JULI 2020

Venezuelas oppositionsledare Juan Guaidó är landets legitima president, och får därmed kontroll över Venezuelas guldreserv i London.

Det slog en domstol i Storbritannien fast på torsdagen. Beslutet är ett hårt slag mot Venezuelas sittande president Nicolás Maduro, som försökte ta ut delar av guldreserven för att sälja av. Pengar som han säger ska användas till att bekämpa coronakrisen.
DN-TT

USA har köpt lager av remdesivir

FREDAG 3 JULI 2020

Sverige får klara sig på sitt befintliga lager av covidläkemedlet remdesivir, meddelar tillverkaren Gilead, efter att USA har köpt upp

nästan all medicin för nästkommande månader.

”Vi har ett begränsat utbud av remdesivir under de kommande

tre månaderna”, skriver Anette Hummelgård, medicinskt ansvarig för Gilead Sciences i Norden, i ett mejl till TT efter att den brittiska tidningen The Guardian rapporterat om köpet. Leveransen till USA bestämdes under en diskussion med den amerikanska regeringen, efter det att förekomsten av covid-19 ökat stort under den senaste tiden, berättar tillverkaren.

Tyskland och Storbritannien har uppgett för nyhetsbyrån AFP att de redan har ett

tillräckligt lager av läkemedlet. Sverige har också en viss tillgång av remdesivir,

sedan regionerna mottagit en donation från Gilead. Omfattningen av donationen är hemlig, men ska endast räcka till ett fåtal patienter.

”Det finns ett begränsat utbud av remdesivir till hands i många länder för användning i kliniska prövningar och donation inom ramen för beviljade licenser. Vi förväntar oss att detta utbud är tillräckligt för att möta den nuvarande efterfrågan i Sverige”, skriver Anette Hummelgård. Företaget menar dock att andra länder än USA kan få

tillgång till medicinen. Då kommer länder

med hög sjukdomsfrekvens att prioriteras förutsatt att läkemedlet är godkänt i landet. Gilead uppger också att företaget jobbar för att tillverka mer på kortare tid.

Läkemedlet ska ges till sjukhuspatienter med covid-19 som också får syrgastillskott. Doser från donationen har redan börjat användas på enstaka patienter i Sverige, berättar Maria Landgren som är läkemedelschef på Region Skåne.
EU för diskussioner med Gilead om hur doser av läkemedlet gemensamt kan reserveras och

fördelas bland medlemsländerna, meddelar Stefan de Keersmaecker, talesperson för EU-kommissionen.

Fler arbetslösa trots öppet Spanien

FREDAG 3 JULI 2020

Spanien är inte längre ett nedstängt land. Människor kan åter röra sig fritt i samhället och verksamheter har kunnat öppna. Men jobben har

ännu inte börjat komma tillbaka. Arbetslösheten ökar dock i en lägre takt. Antalet personer som skrev in sig som arbetslösa ökade med med

TT

0,13 procent under juni, jämfört med månaden före. Totalt var cirka 3,9 miljoner spanjorer registrerade som arbetslösa i juni – 847 197 personer fler jämfört med juni för ett år sedan.

Lägre arbetslöshet än väntat i USA

FREDAG 3 JULI 2020

Antalet sysselsatta utanför jordbrukssektorn i USA ökade med 4,8 miljoner personer under juni jämfört med maj, enligt landets arbetsmarknadsdepartement.

TT

Ekonomer hade i genomsnitt väntat sig en ökning med 3 miljoner personer. Arbetslösheten ligger nu på 11,1 procent,

en nedgång från 13,3 procent i maj. **TT-Reuters**

Fortsatt låg ökning av arbetslösa i EU

FREDAG 3 JULI 2020

Coronapandemin har ännu inte lett till chocksiffror i EU:s samlade arbetslöshetsstatistik. Eurostats nya siffror från

torsdagen visar på 6,7 procents arbetslöshet i maj, jämfört med 6,6 procent i april – och 6,4 procent i början av februari, innan pandemin slog till på allvar i Europa. Euroländerna visar en liknande svag uppgång: från 7,2

procent i februari till 7,3 i april och 7,4 i maj. Högst arbetslöshet i EU har nu Spanien med 14,5 procent, mot 14,4 för Grekland. De grekiska siffrorna är dock fortsatt från i mars.

Närmast efter följer Cypern på 10,2 procent och Lettland på 9,8. Det hårt coronadrabbade Frankrike noterar för sin del en klar minskning av antalet arbetslösa i maj – 8,1 procent, jämfört med

8,7 procent i april. Sverige ligger på 8 procent i Eurostats siffror. Lägst

arbetslöshet i EU har Tjeckien, på 2,4 procent. **TT**

Nu ökar coronasmittan mest i Trumps fästen

LÖRDAG 4 JULI 2020

Flera amerikanska delstater som tidigare klarat sig lindrigt undan när det gäller coronasmittan ser nu en

ökning av antalet fall och hur befolkningen börjar tröttna på myndigheternas uppmaningar.

De folkrika delstaterna Florida, Texas och Kalifornien visar den tydligaste ökningen men också Mississippi, Nevada och Arizona rapporterar rekordmånga patienter med covid-19 på sina sjukhus. Smittan ökar därmed i flera av president Donald Trumps viktigaste fästen.

I Texas stiger antalet smittade med omkring 8 000 per dygn och i Florida med omkring 10 000. I Mississippi fruktar myndigheterna att sjukvården inte ska klara

trycket:
– Jag är fullkomligt skräckslagen för att vår sjukvård kommer att

överbelastas, säger Mississippis högste sjukvårdsansvarige Thomas Dobbs i en intervju.
Inför nationaldagen, då stora folkmassor väntas samlas över hela USA, är situationen liknande på flera andra håll. I Arizona ökade antalet smittade med 24 procent den senaste veckan och sjukvården försöker möta det ökade trycket med att fördubbla antalet sängar i befintliga salar och skjuter fram icke akuta operationer. 91 procent av intensivvårdsplatserna är belagda. Dessutom har de större sjukhusen

i Arizona försökt att få in fler anställda från andra delstater. – Just nu plattar vi inte ut kurvan. Den fortsätter fortfarande uppåt, sa amiral Brett Giroir som ingår i den amerikanska regeringens coronastab vid en utfrågning i representanthuset i veckan. Enligt Giroir kan ökningen inte förklaras genom ökad testning. Siffrorna visar att smittan verkligen ökar. USA:s främsta smittskyddsläkare Anthony Fauci beskriver det som nu händer som ”långt värre än den värsta toppen vi hittills sett” och har också gjort tydligt att det

är tydligt att USA inte är på väg i rätt riktning.

Ännu så länge syns ökningen i antalet smittade och sjuka men inte i ökat antal avlidna. Det kommer att dröja ännu en tid, säger Saskia Popescu, epidemiolog vid universitetet i Arizona till Washington Post: – Det finns en eftersläpning när det gäller bekräftade fall och de som måste vårdas på sjukhus och antalet avlidna. Ser man på siffrorna kan man se att sjukvården snabbt kommer att få en ansträngd situation de kommande veckorna, säger hon.

Den amerikanska smittskyddsmyndigheten CDC fruktar att den nya vågen av smittspridning kan komma att få svåra effekter också när det

gäller vården av andra sjuka som helt enkelt inte får plats när sjukhusen nu fylls av covid-19-sjuka. CDC uppskattar att mellan 20 000 och 49 000 fler personer har avlidit sedan den 1 februari för att de inte fått den vård de skulle ha fått. Personer som varit i sjuka i andra sjukdomar än covid-19.

Fauci och andra experter oroas över att USA öppnat för tidigt. Något USA:s president Donald

Trump inte håller med om. Trump har istället sagt att smittan är under kontroll och att smittan enbart ökar eftersom USA testar ”betydligt mer och bättre än något annat land”. Presidenten har också sagt att han hoppas

kunna öppna fler verksamheter så att ekonomin ska fortsätta sin återhämtning.

I Kalifornien konstaterar myndigheterna att allmänheten bryter mot de försiktighetsåtgärder som satts upp. När stränder har stängts har allmänheten fyllt dem.

”När de inte kunde stoppa folkmassorna gav myndigheterna helt enkelt upp”, skriver Los Angeles Times på fredagen. Och Kalifornien håller nu på att gå från det lysande exemplet där invånarna den 19 mars lydde myndigheternas råd och stannade hemma till att de två senaste veckorna ha sett en ökning av

antalet smittade med nästan 40 procent och hur antalet intagna på sjukhus stigit med 57 procent. Andra delstater som tidigare klarat sig relativt lindrigt ser nu hur människor börjat tröttna på myndigheternas råd. I Seattle i

delstaten Washington minskar nu antalet som säger att håller två meters avstånd till andra personer. Det är främst unga som börjar bryta mot uppmaningen. Det var den 20 maj som delstaterna började släppa på sina restriktioner. Detta sedan Vita huset och den amerikanska smittskyddsmyndigheten CDC publicerat ett dokument med rubriken

”Opening up America again”. Men dokumentet innehöll tydliga regler som inte alla delstater har följt:

För att åter öppna butiker, företag, industrier och annan

verksamhet måste trenden för fall med influensaliknande symtom och covid-19 vara tydligt nedåtgående under en fjortondagarsperiod. Sjukhusen måste ha kapacitet att vårda också andra sjuka och ett väl fungerande testprogram för sjukvårdsanställda

vara igång. – Alla delstater har inte uppfyllt villkoren, sa CDC-chefen Robert Redfield i veckan.

USA hade på fredagen drygt 2 800 000 bekräftat smittade och drygt 131 500 registrerade avlidna.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se

Fakta. Nationaldagen den 4 juli

Nationaldagen firas till minnet av självständighetsförklaring en från Storbritannien 1776.
Det som då var tretton kolonier, och som blev Amerikas förenta stater,

frigjorde sig från den brittiske kungen George III:s överhöghet efter den amerikanska revolutionen. Kongressen förklarade staternas oberoende den 2 juli och den 4 juli skrevs

självständighetsförklaring en under.
4 juli brukar firas med fyrverkerier och parader. I år inledde president Donald Trump firandet vid Mount Rushmore med ett stort fyrverkeri på fredagskvällen.

Martin Gelin.

Historiskt dyster nationaldag – men presidenten firar i stor stil

LÖRDAG 4 JULI 2020

New York. I 38 av USA:s delstater ökar antalet smittade av det nya coronaviruset. Vita husets hälsoexperter varnar för

att USA snart kan ha 100 000 nya smittade om dagen om utvecklingen fortsätter. En historiskt dyster nationaldag väntar.

– Det här är bara början, säger Anne Schuchat på

den amerikanska hälsomyndigheten

CDC.

Analys. Martin Gelin, DN:s korrespondent i USA

Den amerikanska nationaldagen firas i vanliga fall med fyrverkerier, grillfester, konfetti och patriotiska parader. I år kommer hundratals amerikanska storstäder och dussintals delstater

ställa in nationaldagsfirande och förbjuda fyrverkerier och folksamlingar.
Stora delar av den amerikanska södern är lamslaget av alarmerande ökningar av smittade av det nya coronaviruset.

Under veckan steg antalet nya smittade till mer än 50 000 om dagen i USA. Vita husets hälsoexpert Anthony Fauci varnar nu för att smittotalen snart kommer att vara över 100 000 om dagen.

Medan stora delar av världen försiktigt försöker återgå till något som åtminstone liknar ett normaltillstånd har coronapandemin i USA bara börjat.
Anne Schuchat på den amerikanska hälsomyndigheten CDC säger i en färsk intervju med The Journal of the American Medical Association att viruset spridning över USA nu är så omfattande att det är omöjligt att stoppa.

– Vi har inte ens börjat närma oss slutpunkten på detta, säger Schuchat. Hennes kommentarer står i bjärt kontrast till Trump- administrationen, som

fortfarande försöker tona ner krisens allvar. Vicepresidenten Mike Pence sade i veckan att USA ”gjort enastående framsteg” i hanteringen av pandemin. Samtidigt uppmanar nu Vita huset och allt fler republikanska delstatsguvernör i den krisdrabbade södern invånare att bära munskydd och respektera restriktioner för social distans, trots att de själva har förespråkat motsatsen i fyra månader.

På torsdagen rapporterades drygt 52

000 nya fall i USA, den högsta siffran hittills, enligt statistik från Johns Hopkins University. I åtta

delstater slogs nya rekord i veckan. Den dagliga ökningen är nu 85 procent högre än i mitten av juni, då många hoppades att smittotalen skulle börja minska. Kurvan över antalet smittade i USA är därmed unik i världen. Medan andra länder lyckats minska antalet smittade kraftigt sedan i våras ser USA:s smittotal ut som ett N. Det går upp i mars, ned i maj, men sedan upp kraftigt under juni månad.

En karta över de värsta krishärdarna i USA är nu inverterad från i våras. I

nordöstra USA och New York, där

det varit hårda restriktioner för social distans och munskydd, har siffrorna minskat kraftigt. I södern, där många delstatspolitiker ivrigt öppnade affärsverksamhet redan i april, har ökningen varit alarmerande. Tidigare i år gav Trump starkt stöd till de högerradikala aktivister, ofta grovt beväpnade, som stormade kongressbyggnader i bland annat Michigan, i protest mot just social distans och stängd affärsverksamhet.

Det är fortfarande fattiga amerikaner som drabbas värst av pandemin, men geografin för

krisen har förändrats. Tidigare var de mest utsatta områdena storstadsområden med mestadels svarta och latinamerikanska låginkomsttagare. Nu är många av de värst drabbade områdena fattiga, vita småstäder i södern, där Trumps väljarstöd är starkt. Allra värst är läget i sydöstra USA. Hela vägen från Texas till South Carolina är det konsekvent mer än 20 smittade personer per 100 000 invånare, i samtliga sju delstater.

I Texas har den republikanska delstatsguvernören Greg Abbott nu beordrat alla att bära mask, ett kontroversiellt beslut i en delstat

där individuellt
självbestämmande är
religion. Abbott har dock
gjort ett undantag för
kyrkor, trots att
hälsoexperter tror att just
del- statens enorma
kyrkor varit drivande i
ökningen av smittade.
Bilder på överfulla
sjukhus i Houston, Texas
största stad, påminner om
sjukvårdskriserna vi
tidigare i år såg i
exempelvis New York och
Norditalien.
En annan faktor för ökade
smittotal kan vara
vilseledande information i
nyhetsmedier och sociala
medier. En undersökning
av Washington Post
nyligen

visade att det fanns en
korrelation mellan höga
smittotal och områden

där många tittar på den högerpopulistiska tv-värden Sean Hannity, som står nära Trump och konsekvent försökt tona ner allvaret i krisen. I veckan uppmanade Hannity, för första gången, sina miljontals tittare att bära ansiktsmask och ta pandemin på allvar.

Allt fler personer i Vita husets närhet har även fått positiva testresultat för viruset. Åtminstone åtta säkerhetsvakter som arbetat för vicepresidenten Mike Pence smittades i veckan,

vilket tvingade Pence att avboka en planerad resa till Arizona. 74-årige Herman Cain, en berömd republikansk politiker

som talade tillsammans med Trump under kampanjevenemanget i Tulsa förra veckan, har nu tagits in på sjukhus efter att ha smittats.

Den eskalerande krisen tycks dock inte förändra Donald Trumps egna planer på nationaldags-firande.

På fredagen arrangerade Trump ett besök vid Mount Rushmore i South Dakota, det berömda bergsmonumentet över amerikanska presidenter.

Där förväntades 7 500 personer samlas, utan restriktioner för social distansering eller ansiktsmasker.

South Dakotas republikanska guvernör Kristi Noem avfärdade alla varningar i en presskonferens på fredagen.

– De som är oroade kan stanna hemma, sade Noem.

Martin Gelin

Analys

Frankrikes premiärminister Edouard Philippe lämnar sin post. Han ersätts av Jean Castex, som varit regeringens

Macron vill vara i centrum – nu väntar omläggning av politiken

LÖRDAG 4 JULI 2020

samordnare av öppnandet av -

Frankrike efter första vågen av covid-19. DN:s Pariskorrespondent Erik de la Reguera svarar på tre frågor om

beskedet.

Paris.

1. Varför avgår Edouard Philippe?

Med knappt två år kvar till nästa presidentval vill Emmanuel Macron få en

nystart. I flera veckor har det spekulerats om en regeringsombildning, sedan han sagt att han vill lägga om politiken och anpassa den till pandemikrisen.

Macron har lovat satsningar på sjukvården och inhemsk läkemedelsproduktion – och efter framgångarna för miljöpartiet Europe Écologie Les Verts (EELV) i lokalvalen i söndags lanserade presidenten också nya, stora satsningar på klimatet.

Men mycket tyder på att Edouard Philippe har känt sig obekväm med den politiska omläggningen. Philippe har i intervjuer antytt att han inte kan gå med på

vilken kursändring som helst.

2. Vilka förändringar väntar nu?

Philippe har stått till höger i Macrons mittenparti La

République en Marche (LREM) och förespråkat en ganska klassisk, fransk mittenhögerpolitik. De tydliga steg åt höger som presidenten tog förra året, med den omstridda pensionsreformen och utspel om en striktare invandringspolitik, har drivits på av Philippe, delvis för att han sett Marine Le Pen som Macrons stora utmanare i presidentvalet 2022.

Men i torsdags sa presidenten i en stor intervju med flera

regionala, franska tidningar att han är beredd att gå tillbaka till facken och förhandla om

pensionsreformen. Han utlovar

också satsningar motsvarande 15

miljarder euro på klimatpolitiken

och öppnar dörren för en

folkomröstning om att skriva in

klimatmålen i författningen.

Någon radikal sväng i rödgrön

riktning är det knappast tal om –

men ändå en viss kursändring.

3. Vem blir ny premiärminister?

Den 54-årige Jean Castex kommer från högerpartiet Republikanerna, där han tillhör den mer socialliberala falangen. Han är borgmästare i småstaden Prades i södra Frankrike, och har sedan i april haft ansvar för samordningen av den franska regeringens öppnande av samhället efter covid 19- epidemins första våg – vilket hittills gått bra. Men han har även en annan kvalitet: att han är relativt okänd. Allt tyder nämligen på att Macron nu själv vill hålla i tömmarna.

Under de senaste månadernas pandemikris

har Edouard Philippe haft rätt hög profil, vilket fått många fransmän att förknippa stängningen av samhället, utegångsförbudet och öppnandet med honom. Det har lett till att

Philippes popularitetssiffror stigit och gått om presidentens. Macron vet att de närmaste två åren är avgörande för hans chanser att bli omvald 2022. Då behöver han en premiärminister som är en skicklig administratör, men som inte stjäl strålkastarljuset från honom. Macron får dock se upp: Edouard Philippe har en reträttpost som borgmästare i Le Havre, men det spekuleras redan om att han kan lansera en

egen kampanj inför presidentvalet 2022. Det vore inte första gången som en fransk ex-minister utmanar sin gamla chef.

Det vet Macron bättre än de flesta.

Fakta. Nomineras av presidenten

Frankrikes premiärministrar leder regeringsarbetet, även om den tyngsta makten både vad gäller inrikes- och utrikespolitiken ligger hos landets president – som också nominerar premiärministern.

Följande herrar har suttit på posten sedan millennieskiftet: 1997–

2002: Lionel Jospin 2002–2005: Jean-Pierre Raffarin

2005–2007: Dominique de Villepin 2007–2012: François Fillon 2012–2014: Jean-Marc Ayrault 2014–2016: Manuel Valls 2016–2017: Bernard Cazeneuve 2017–2020: Édouard Philippe

Kärnteknisk anläggning utsatt för

sabotage

LÖRDAG 4 JULI 2020

En kraftig explosion skakade på torsdagen Irans viktigaste kärnteknologiska anläggning, Natanz.

Iranska talesmän kallade först händelsen ”en incident i ett skjul”, men - israeliska källor säger att ett

centralt moment i anrikningen av uran satts ur spel.
Den statskontrollerade iranska nyhetsbyrån IRNA spekulerade på fredagen kring ett möjligt sabotage från Israels eller USA:s sida, och Ronen Bergman, den israeliske journalisten med bäst insyn i det iranska kärnvapenprogrammet, hävdade i ett samtal med Israels radio på fredagen att skadorna är stora. – Det laboratorium där man ställer in hastigheten på de centrifuger som skiljer de bägge uran-isotoperna

U-235 och U-238 från varandra har förstörts.

178

Bergman, som skriver analyser för New York Times och har exceptionella förbindelser med israeliska underrättelseorgan, berättade att 40 minuter före explosionen mottog BBC:s persiska redaktion ett e-brev där en okänd organisation som kallade sig ”Homeland Cheetahs” tog på sig ansvaret för sabotaget. Efter explosionen noterade USA:s vädersatelliter en ihållande brand på platsen.

– Vi utreder detta. Gud ske pris fortsätter anrikningen som normalt, sade chefen för det

iranska atomenergiprogrammet Behruz Kamalvandi.
Av allt att döma vållades explosionen av en tidsinställd bomb, placerad av antingen främmande agenter eller av iranska samarbetsmän.
Natanz är omgärdad av luftvärnsrobotar och det enda luftburna vapen som skulle kunna skada själva uran- centrifugerna, belägna 8 meter under jorden, är USA:s niotonsbomb MOAB.
USA:s utrikesminister Mike Pompeo sade på tisdagen inför FNs säkerhetsråd att Irans nya centrifug IR-9, som ännu ej är

färdig, skulle göra det möjligt för Iran att anrika uran 50 gånger snabbare

än i dag.
Torsdagens explosion, enligt det amerikanska forskningsinstitutet ISIS, skedde just intill den del av Natanz där de nya centrifugerna utvecklas och utprovas.

Natanz blev först internationellt känt för tio år sedan, då ett aggressivt datorprogram, senare känt som Stuxnet, tog över centrifugerna i Natanz och fick dem att öka hastigheten tills de förstördes. Stuxnet tros ha utvecklats av USA och Israel

gemensamt, och var aktivt i fem år innan det upptäcktes av Iran.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com

Amnestychefer dömda i Turkiet

LÖRDAG 4 JULI 2020

Den svenske it-konsulten Ali Gharavi frikänns, men flera andra får fängelse. Det blev resultatet när domarna mot de så kallade ”Istanbul 11”, anklagade för terrorbrott i Turkiet, meddelades.

De elva – nio människorättsförsvarare och två

internationella experter – greps sommaren 2017 i samband med ett möte om digital säkerhet på ön Büyükada i Marmarasjön.

Enligt misstankarna hade mötet en dold agenda; att planera en statskupp i Turkiet.

Svenske Ali Gharavi var inbjuden som expert. Bland de misstänkta finns också Taner Kiliç och Idil Eser, två av människorättsorganisationen Amnesty Internationals före detta högsta chefer i Turkiet.

När domarna föll på fredagseftermiddagen befanns Kilic, Eser och flera andra av de åtalade skyldiga. Gharavi och några andra frikändes.

”Åtalets syfte är att tysta dem på de anklagades bänk och skicka ett meddelande till resten av samhället: kämpa för mänskliga rättigheter och

säg sanningen på egen risk”, sade Eser inför domsluten i ett pressmeddelande från Amnesty International.

TT

Nu ökar coronasmittan mest i Trumps fästen

LÖRDAG 4 JULI 2020

Flera amerikanska delstater som tidigare klarat sig lindrigt undan när det gäller coronasmittan ser nu en

ökning av antalet fall och hur befolkningen börjar tröttna på myndigheternas uppmaningar.

De folkrika delstaterna Florida, Texas och Kalifornien visar den tydligaste ökningen men också Mississippi, Nevada och Arizona rapporterar rekordmånga patienter med covid-19 på sina sjukhus. Smittan ökar därmed i flera av president Donald Trumps viktigaste fästen.

I Texas stiger antalet smittade med omkring 8 000 per dygn och i Florida med omkring 10 000. I Mississippi fruktar myndigheterna att sjukvården inte ska klara

trycket:
– Jag är fullkomligt skräckslagen för att vår sjukvård kommer att

överbelastas, säger Mississippis högste sjukvårdsansvarige Thomas Dobbs i en intervju.
Inför nationaldagen, då stora folkmassor väntas samlas över hela USA, är situationen liknande på flera andra håll. I Arizona ökade antalet smittade med 24 procent den senaste veckan och sjukvården försöker möta det ökade trycket med att fördubbla antalet sängar i befintliga salar och skjuter fram icke akuta operationer. 91 procent av intensivvårdsplatserna är belagda. Dessutom har de större sjukhusen

i Arizona försökt att få in fler anställda från andra delstater. – Just nu plattar vi inte ut kurvan. Den fortsätter fortfarande uppåt, sa amiral Brett Giroir som ingår i den amerikanska regeringens coronastab vid en utfrågning i representanthuset i veckan. Enligt Giroir kan ökningen inte förklaras genom ökad testning. Siffrorna visar att smittan verkligen ökar. USA:s främsta smittskyddsläkare Anthony Fauci beskriver det som nu händer som ”långt värre än den värsta toppen vi hittills sett” och har också gjort tydligt att det

är tydligt att USA inte är på väg i rätt riktning.

Ännu så länge syns ökningen i antalet smittade och sjuka men inte i ökat antal avlidna. Det kommer att dröja ännu en tid, säger Saskia Popescu, epidemiolog vid universitetet i Arizona till Washington Post: – Det finns en eftersläpning när det gäller bekräftade fall och de som måste vårdas på sjukhus och antalet avlidna. Ser man på siffrorna kan man se att sjukvården snabbt kommer att få en ansträngd situation de kommande veckorna, säger hon.

Den amerikanska smittskyddsmyndigheten CDC fruktar att den nya vågen av smittspridning kan komma att få svåra effekter också när det

gäller vården av andra sjuka som helt enkelt inte får plats när sjukhusen nu fylls av covid-19-sjuka. CDC uppskattar att mellan 20 000 och 49 000 fler personer har avlidit sedan den 1 februari för att de inte fått den vård de skulle ha fått. Personer som varit i sjuka i andra sjukdomar än covid-19.

Fauci och andra experter oroas över att USA öppnat för tidigt. Något USA:s president Donald

Trump inte håller med om. Trump har istället sagt att smittan är under kontroll och att smittan enbart ökar eftersom USA testar ”betydligt mer och bättre än något annat land”. Presidenten har också sagt att han hoppas

kunna öppna fler verksamheter så att ekonomin ska fortsätta sin återhämtning.

I Kalifornien konstaterar myndigheterna att allmänheten bryter mot de försiktighetsåtgärder som satts upp. När stränder har stängts har allmänheten fyllt dem.

”När de inte kunde stoppa folkmassorna gav myndigheterna helt enkelt upp”, skriver Los Angeles Times på fredagen. Och Kalifornien håller nu på att gå från det lysande exemplet där invånarna den 19 mars lydde myndigheternas råd och stannade hemma till att de två senaste veckorna ha sett en ökning av

antalet smittade med nästan 40 procent och hur antalet intagna på sjukhus stigit med 57 procent. Andra delstater som tidigare klarat sig relativt lindrigt ser nu hur människor börjat tröttna på myndigheternas råd. I Seattle i

delstaten Washington minskar nu antalet som säger att håller två meters avstånd till andra personer. Det är främst unga som börjar bryta mot uppmaningen. Det var den 20 maj som delstaterna började släppa på sina restriktioner. Detta sedan Vita huset och den amerikanska smittskyddsmyndigheten CDC publicerat ett dokument med rubriken

”Opening up America again”. Men dokumentet innehöll tydliga regler som inte alla delstater har följt:

För att åter öppna butiker, företag, industrier och annan

verksamhet måste trenden för fall med influensaliknande symtom och covid-19 vara tydligt nedåtgående under en fjortondagarsperiod. Sjukhusen måste ha kapacitet att vårda också andra sjuka och ett väl fungerande testprogram för sjukvårdsanställda

vara igång. – Alla delstater har inte uppfyllt villkoren, sa CDC-chefen Robert Redfield i veckan.

USA hade på fredagen drygt 2 800 000 bekräftat smittade och drygt 131 500 registrerade avlidna.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se

Fakta. Nationaldagen den 4 juli

Nationaldagen firas till minnet av självständighetsförklaring en från Storbritannien 1776.
Det som då var tretton kolonier, och som blev Amerikas förenta stater,

frigjorde sig från den brittiske kungen George III:s överhöghet efter den amerikanska revolutionen. Kongressen förklarade staternas oberoende den 2 juli och den 4 juli skrevs

självständighetsförklaring en under.
4 juli brukar firas med fyrverkerier och parader. I år inledde president Donald Trump firandet vid Mount Rushmore med ett stort fyrverkeri på fredagskvällen.

Martin Gelin. Historiskt dyster nationalda g – men presidenten firar i stor stil

LÖRDAG 4 JULI 2020

New York. I 38 av USA:s delstater ökar antalet smittade av det nya coronaviruset. Vita husets hälsoexperter varnar för

att USA snart kan ha 100 000 nya smittade om dagen om utvecklingen fortsätter. En historiskt dyster nationaldag väntar.

– Det här är bara början, säger Anne Schuchat på den amerikanska hälsomyndigheten

CDC.

Analys. Martin Gelin, DN:s korrespondent i USA

Den amerikanska nationaldagen firas i vanliga fall med fyrverkerier, grillfester, konfetti och patriotiska parader. I år kommer hundratals amerikanska storstäder och dussintals delstater

189

ställa in nationaldagsfirande och förbjuda fyrverkerier och folksamlingar.
Stora delar av den amerikanska södern är lamslaget av alarmerande ökningar av smittade av det nya coronaviruset.

Under veckan steg antalet nya smittade till mer än 50 000 om dagen i USA. Vita husets hälsoexpert

Anthony Fauci varnar nu för att smittotalen snart kommer att vara över 100 000 om dagen.

Medan stora delar av världen försiktigt försöker återgå till något som åtminstone liknar ett

normaltillstånd har coronapandemin i USA bara börjat.
Anne Schuchat på den amerikanska hälsomyndigheten CDC säger i en färsk intervju med The Journal of the American Medical Association att viruset spridning över USA nu är så omfattande att det är omöjligt att stoppa.
– Vi har inte ens börjat närma oss slutpunkten på detta, säger Schuchat.
Hennes kommentarer står

i bjärt kontrast till Trump- administrationen, som

fortfarande försöker tona ner krisens allvar. Vicepresidenten Mike Pence sade i veckan att USA ”gjort enastående framsteg” i hanteringen av pandemin. Samtidigt uppmanar nu Vita huset och allt fler republikanska delstatsguvernör i den krisdrabbade södern invånare att bära munskydd och respektera restriktioner för social distans, trots att de själva har förespråkat motsatsen i fyra månader.

På torsdagen rapporterades drygt 52 000 nya fall i USA, den högsta siffran hittills, enligt statistik från Johns Hopkins University. I åtta

delstater slogs nya rekord i veckan. Den dagliga ökningen är nu 85 procent högre än i mitten av juni, då många hoppades att smittotalen skulle börja minska. Kurvan över antalet smittade i USA är därmed unik i världen. Medan andra länder lyckats minska antalet smittade kraftigt sedan i våras ser USA:s smittotal ut som ett N. Det går upp i mars, ned i maj, men sedan upp kraftigt under juni månad.
En karta över de värsta krishärdarna i USA är nu inverterad från i våras. I nordöstra USA och New York, där

det varit hårda restriktioner för social distans och munskydd,

har siffrorna minskat kraftigt. I södern, där många delstatspolitiker ivrigt öppnade affärsverksamhet redan i april, har ökningen varit alarmerande. Tidigare i år gav Trump starkt stöd till de högerradikala aktivister, ofta grovt beväpnade, som stormade kongressbyggnader i bland annat Michigan, i protest mot just social distans och stängd affärsverksamhet.

Det är fortfarande fattiga amerikaner som drabbas värst av pandemin, men geografin för

krisen har förändrats. Tidigare var de mest utsatta områdena storstadsområden med mestadels svarta och

latinamerikanska låginkomsttagare. Nu är många av de värst drabbade områdena fattiga, vita småstäder i södern, där Trumps väljarstöd är starkt. Allra värst är läget i sydöstra USA. Hela vägen från Texas till South Carolina är det konsekvent mer än 20 smittade personer per 100 000 invånare, i samtliga sju delstater.

I Texas har den republikanska delstatsguvernören Greg Abbott nu beordrat alla att bära mask, ett kontroversiellt beslut i en delstat

där individuellt självbestämmande är religion. Abbott har dock

gjort ett undantag för kyrkor, trots att hälsoexperter tror att just del- statens enorma kyrkor varit drivande i ökningen av smittade. Bilder på överfulla sjukhus i Houston, Texas största stad, påminner om sjukvårdskriserna vi tidigare i år såg i exempelvis New York och Norditalien.

En annan faktor för ökade smittotal kan vara vilseledande information i nyhetsmedier och sociala medier. En undersökning av Washington Post nyligen

visade att det fanns en korrelation mellan höga smittotal och områden där många tittar på den högerpopulistiska tv-värden Sean Hannity,

som står nära Trump och konsekvent försökt tona ner allvaret i krisen. I veckan uppmanade Hannity, för första gången, sina miljontals tittare att bära ansiktsmask och ta pandemin på allvar.

Allt fler personer i Vita husets närhet har även fått positiva testresultat för viruset. Åtminstone åtta säkerhetsvakter som arbetat för vicepresidenten Mike Pence smittades i veckan,

vilket tvingade Pence att avboka en planerad resa till Arizona. 74-årige Herman Cain, en berömd republikansk politiker som talade tillsammans med Trump under kampanjevenemanget i Tulsa förra veckan, har nu

tagits in på sjukhus efter att ha smittats.

Den eskalerande krisen tycks dock inte förändra Donald Trumps egna planer på nationaldags-firande.

På fredagen arrangerade Trump ett besök vid Mount Rushmore i South Dakota, det berömda bergsmonumentet över amerikanska presidenter.

Där förväntades 7 500 personer samlas, utan restriktioner för social distansering eller ansiktsmasker.

South Dakotas republikanska guvernör Kristi Noem avfärdade alla varningar i en presskonferens på

fredagen.
– De som är oroade kan stanna hemma, sade Noem.
Martin Gelin

Kärnteknisk anläggning utsatt för sabotage

LÖRDAG 4 JULI 2020

En kraftig explosion skakade på torsdagen Irans viktigaste kärnteknologiska anläggning, Natanz.

Iranska talesmän kallade först händelsen ”en incident i ett skjul”, men - israeliska källor säger att ett

centralt moment i anrikningen av uran satts ur spel.
Den statskontrollerade iranska nyhetsbyrån IRNA spekulerade på fredagen kring ett möjligt sabotage från Israels eller USA:s sida, och Ronen Bergman, den israeliske journalisten med bäst insyn i det iranska kärnvapenprogrammet, hävdade i ett samtal med Israels radio på fredagen att skadorna är stora. – Det laboratorium där man ställer in hastigheten på de centrifuger som skiljer de bägge uran-isotoperna U-235 och U-238 från

varandra har förstörts.

Bergman, som skriver analyser för New York Times och har exceptionella förbindelser med israeliska underrättelseorgan, berättade att 40 minuter före explosionen mottog BBC:s persiska redaktion ett e-brev där en okänd organisation som kallade sig ”Homeland Cheetahs” tog på sig ansvaret för sabotaget. Efter explosionen noterade USA:s vädersatelliter en ihållande brand på platsen.

– Vi utreder detta. Gud ske pris fortsätter anrikningen som normalt, sade chefen för det

iranska atomenergiprogrammet Behruz Kamalvandi.

Av allt att döma vållades explosionen av en tidsinställd bomb, placerad av antingen främmande agenter eller av iranska samarbetsmän. Natanz är omgärdad av luftvärnsrobotar och det enda luftburna vapen som skulle kunna skada själva uran- centrifugerna, belägna 8 meter under jorden, är USA:s niotonsbomb MOAB. USA:s utrikesminister Mike Pompeo sade på tisdagen inför FNs säkerhetsråd att Irans nya centrifug IR-9, som ännu ej är

färdig, skulle göra det möjligt för Iran att anrika uran 50 gånger snabbare än i dag.
Torsdagens explosion, enligt det amerikanska

forskningsinstitutet ISIS, skedde just intill den del av Natanz där de nya centrifugerna utvecklas och utprovas.

Natanz blev först internationellt känt för tio år sedan, då ett aggressivt datorprogram, senare känt som Stuxnet, tog över centrifugerna i Natanz och fick dem att öka hastigheten tills de förstördes. Stuxnet tros ha utvecklats av USA och Israel

gemensamt, och var aktivt i fem år innan det upptäcktes av Iran.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com

Turkiet

LÖRDAG 4 JULI 2020

Den svenske it-konsulten Ali Gharavi frikänns, men flera andra får fängelse. Det blev resultatet när domarna mot de så kallade ”Istanbul 11”, anklagade för terrorbrott i Turkiet, meddelades.

De elva – nio människorättsförsvarare och två

internationella experter – greps sommaren 2017 i samband med ett möte om digital säkerhet på ön Büyükada i Marmarasjön. Enligt misstankarna hade mötet en dold agenda; att

planera en statskupp i Turkiet.

Svenske Ali Gharavi var inbjuden som expert. Bland de misstänkta finns också Taner Kiliç och Idil Eser, två av människorättsorganisationen Amnesty Internationals före detta högsta chefer i Turkiet. När domarna föll på fredagseftermiddagen befanns Kilic, Eser och flera andra av de åtalade skyldiga. Gharavi och några andra frikändes.

”Åtalets syfte är att tysta dem på de anklagades bänk och skicka ett meddelande till resten av samhället: kämpa för mänskliga rättigheter och säg sanningen på egen risk”, sade Eser inför

domsluten i ett pressmeddelande från Amnesty International.

TT

Vakterna hotar säkerheten

MÅNDAG 6 JULI 2020

De internationella protesterna

efter mordet på afroamerikanen

George Floyd har aktualiserat frågan om polisiärt övervåld. Svensk polis har rätt att begå våldshandlingar i statens namn, vilket vi kan acceptera så länge den

agerar i enlighet med våra gemensamma värderingar och bestämmelser. Polisen tjänar oss, folket.

För att säkerställa detta genomgår svenska poliser en lång utbildning. De lär sig inte bara att skjuta, utan också om grunderna i juridik, kriminologi, vårdvetenskap, beteendevetenskap, socialt arbete och statsvetenskap.

”Frågeställningar om mänskliga rättigheter, etik, värdegrund och bemötande är integrerade under hela utbildningstiden”, som det står på Polisens hemsida. Poliser levererar inte alltid, men uppdraget är åtminstone tydligt. Annorlunda är det med de

privata bevakningsbolag som enligt Stiftelsen tryggare Sveriges kartläggning upphandlas av allt fler kommuner. Nyligen uppmärksammades fallet med 45- åriga Freja som efter att ha brottats ned av två ordningsvakter själv dömdes till fängelse.

Vakterna utbildas bara i två veckor, och även när det offentliga betalar arbetar de för ett privat företag, inte svenska folket. Med andra ord, de saknar den legitimitet som polisens våldsmonopol vilar på. Att vakterna dessutom, som stiftelsens generalsekreterare Magnus Lindgren skriver på DN Debatt (4/7), ska utföra arbete som

socialarbetare kan vara mer lämpade för är oacceptabelt. Särskilt som pengar som kommunen lägger på vakter i stället hade kunnat gå till just - socialarbetare eller lärare.

När polisen inte räcker till och otryggheten ökar är det förståeligt att kommunerna anlitar privata vaktbolag. Men vakternas uppgifter måste kraftigt begränsas och det bör ställas högre krav på deras utbildning. I dagsläget riskerar deras tveksamma maktutövning att underminera förtroendet för rättsstaten.

Elsa Kugelberg
elsa.kugelberg@dn.se

Venedig hoppas att krisen är slutet för massturism

MÅNDAG 6 JULI 2020

Klart vatten i kanalerna och folktomma gränder. När covid-19 satte stopp för besökare såg invånarna i Venedig sin stad i ett nytt ljus.

Nu hoppas de att pandemin blir startskottet för ett återfött Venedig – bortom massturism. Annars befarar de sin hemstads undergång.

Venedig.

Jane da Mosto ser förundrad ut. Det är som om hon knappt tror på sina egna ord:
– En dag hade jag mitt kontor på bron. Jag svarade på mejl, antecknade och kontaktade människor. Det var helt otroligt. Så tyst, så få människor. Hon pratar om en av Venedigs största turistattraktioner, Rialto-bron som går över huvudleden

Canal Grande. Här brukar turister flockas för att ta selfies och köpa souvenirer – som magneter, halmhattar och teatermasker – i träbarackerna på bron.

Nu var den tom på människor. Italien och

stora delar av Europa var stängt. Venedigs invånare hade för ovanlighetens skull sin stad för sig själva.

Det var magiskt, men också sorgligt, tycker Jane da Mosto. – Det var hjärtskärande vackert. Avsaknaden av turister gjorde det så tydligt hur få människor som bor här.

Vi ses på ett kafé runt hörnet från nämnda bro och inte långt ifrån sydafrikanskfödda Jane da Mostos hem sedan 25 år tillbaka. Några sysslolösa gondoljärer sitter nedanför i kanalen. De turister som har återvänt efter att restriktionerna på grund av covid-19 lättat bär munskydd. Jane da Mosto

är forskare i miljöfrågor och driver den ideella organisationen ”We are here Venice”. Där kämpar hon, liksom flera andra organisationer, för en mer hållbar utveckling för Venedig.

Den sorgliga delen i virusets folktomma Venedig var för Jane da Mosto att det blev så tydligt hur staden har avfolkats. På 60 år har antalet invånare i den historiska stadskärnan mer än halverats till 53 000.

Fortsätter invånarna att flytta ut i samma tempo pekar kurvorna mot en stad tom på bofasta – en stad endast till för de 25–30 miljoner turister som anländer varje år. Det är ett skräckscenario som

enligt da Mosto kommer att förvandla Venedig till ett enda stort museum och leda till stadens död.

– Antalet människor som kommer och besöker en stad kan inte vara fler än antalet invånare, det är grundläggande för en levande stad.

I mitten av juni när Venedig åter öppnade sina portar för turism protesterade tusentals Venedigbor mot massturism och hoppades på att Venedig ”återföds på ett nytt sätt” efter coronaviruset. Demonstranterna och Jane da Mosto vill se ett Venedig som inte bara vilar på turistindustrin. De vill ha en levande stad som står på flera ben.

Jane da Mosto ser framför sig arbetsplatser som

verkstäder, designstudior, arkitektkontor och webbföretag. Och hon vill se en annan typ av turister. Färre av dem som anländer i busslaster eller jättelika kryssningsfartyg för att stanna en kort stund och ta en selfie, köpa en souvenir och sedan åka vidare för att bocka av nästa sevärdhet på listan. Fler av dem som uppskattar staden för dess kulturarv.

– Vi vill ha besökare som uppskattar Venedig för den 1 500 år gamla stad det är. Som ser stadens konst och historiska värden.

En stor anledning till att turister snarare än invånare präglar staden är att fastighetsägare hellre hyr ut till turister än bofasta. – Hyresvärdarna tjänar under högsäsong lika mycket på hyra ut till turister i en vecka som på att hyra ut en månad till bofasta, och det är högsäsong året runt i Venedig, konstaterar Jane da Mosto.

Det skapar en ond cirkel där hela utbudet i Venedig anpassas till - besökarna och därmed gör staden mindre attraktiv för invånarna, - menar hon. Kostnadsläget blir -

högre, affärer och tjänster som hör vardagslivet till

blir färre. – Turism tar över och dominerar hela Venedig, från mataffärer och klädbutiker till kaféer. Allt har blivit mer anpassat för turisterna än för de som bor här. Det gör att en del inte vill komma hit. De tycker inte att Venedig är Venedig längre.

För att en förändring ska uppstå krävs politiska beslut, enligt Jane da Mosto. Fler lägenheter behöver frigöras till fast boende och politikerna måste enligt henne sluta se Venedig som en vinstmaskin.

– Politikerna i dag tänker bara på Venedig som en kassako som de mjölkar allt hårdare. Men man måste ta hand om kon, se

till att den mår bra för att den ska leva länge. I dag tänker ingen av de styrande på vare sig miljön eller människors välmående. De har bara ekonomiska intressen framför ögonen. Det håller inte i längden.

En av de åtgärder som står överst på Jane da Mostos och många - andra Venedigbors önskelista är att förbjuda de kryssningsfartyg, runt 600 om året, som lägger till i Venedig. De sprutar ut

föroreningar och ser anskrämliga ut. Dessutom bidrar de inte särskilt mycket till ekonomin, eftersom passagerarna ofta bara stannar några timmar och äter ombord.

Hon får medhåll av kaféägaren - Umberto Lacaprara. – Kryssningsturisterna har allt de behöver på fartyget och är ofta stressade. De vill inte höra något om vinet eller osten. De vill bara ta en bild med ett glas Aperol Spritz i handen. Det är bättre att ha kunder som har mer tid – som nu. Kunder jag kan prata med.

Sedan han öppnade efter nedstängningen har besökare som tidigare skydde Venedig på grund av trängseln letat sig dit. Umberto Lacaprara tycker Venedig ska ta chansen att förändra turism efter viruset.
– Vi behöver besökare som kommer hit för en

kvalitativ upplevelse. Inte de som kommer för att köpa skräp producerat i Kina, säger han och pekar mot en souvenirbutik. Kvalitet i stället för kvantitet. Vi hör det från många: båttaxichauffören, affärsinnehavarna och forskarna.

Många i Venedig tycks ha fått nog av de lämmeltåg med turister som brukar prägla staden.
– Det var för mycket människor förut. Det är inte heller bra för våra affärer. Det blir för trångt. Dessutom stannar en del bara i några timmar och köper ingenting.

Det säger Dario Belardinelli trots att försäljningen i den smycke- butik han driver

med sin familj har gått ned med 90 procent på grund av restriktionerna i coronavirusets spår. Han vill se fler turister som är intresserade av traditionella smycken och konst

från regionen. Samtidigt medger han att framtidens turism är en svår fråga.
– Venedig är ett världsarv som alla borde få se, vi kan inte hindra någon från att komma hit. Men alla kanske inte ska vara här samtidigt.

Under coronapandemin har kryssningsfartygen varit förbjudna och Venedigborna har fått se sin stad i ett nytt skimmer. Plötsligt har vattnet i kanalerna varit klart, svanar har för första

gången på länge siktats och lokalbor har kunnat åka i sina

traditionella gondoler utan att krocka med turistbåtar.
För dem som har tagit sig till staden strax efter att den åter öppnat upp är upplevelsen onekligen annorlunda jämfört med normala år. När vi tar en båttaxi i skymningen mot den kända Markusplatsen är gränderna tomma på folk. På torget där tusentals människor brukar trängas lyser endast en restaurang öppet. En man spelar Elton John på restaurangens flygel. Det är obegripligt lugnt jämfört med det kaos med turister

som matar duvor som brukar råda på Markusplatsen.
Den schweiziska familjen Guyot har kört sju timmar från Lausanne bara för att uppleva Venedig bortom folkmassorna. – När gränserna öppnades sa jag till mina döttrar att vi måste åka till Venedig innan turistmassorna återvänder. Det här händer bara en gång i livet, säger Sophie Guyot som brukar besöka staden under konstbiennalen.

De njuter i fulla drag av torget med den berömda Markuskyrkans tinnar och torn

– Jag har aldrig någonsin sett det här torget så här tomt. Det är fantastiskt. Men turism skapar också

jobb och genererar pengar. Runt 3 miljarder euro per år beräknas turister inbringa till den lokala ekonomin. Simon Buscolo som jobbar i receptionen till ett av hotellen vid Gran Canale är orolig. Beläggningen är långt ifrån vad den brukar, bara 25 av 140 rum är bokade och många av de anställda har ännu inte kallats tillbaka till jobbet.

– Det brukar vara fullt nästan varje dag hela sommaren. Vi har

grupper från USA och Kina som kommer. Nu kan de inte resa hit. Som för att illustrera problemet har klockorna som visar tiden i andra delar av världen stannat.

Bara den för Italien går rätt. Simon Buscolo kan förstå de som skyr massturism.

– Men ekonomin här är baserad på turism. Förlorar vi den blir det problem för folk som bor här och tjänar pengar på det. Vi måste hitta en lösning som behåller turisterna och räddar staden. Han har svårt att se en framtid utan kryssningsfartygen.

– De ger många jobb för Venedig. Jag tycker inte vi har råd att förlora inkomsten de ger.

Marianne Björklund

Fakta. Vid nästa sekelskifte kan staden vara borta

Kommunen Venedig består förutom den historiska staden av tätorterna Mestre och Marghera. Dessutom ingår strandstaden Lido, öarna Torcello, Murano, Burano, Sant'Erasmo och Vignole i kommunen som har över 200 000 invånare.
Det historiska Venedig är byggt på miljontals träpålar av ek och alm

som slagits ned i den sandiga, leriga jorden. Varje år sjunker staden några millimeter i dyn, samtidigt som vattennivån stiger till följd av klimatförändringarna. Enligt vissa prognoser kan hela Venedig vara

översvämmat redan om 80 år.

Staden har flera år i rad drabbats av kraftiga översvämningar. Ett räddningsprojekt med skyddande barriärer påbörjades redan 1984. Det har dock kantats av korruptionsskandaler och är ännu inte på plats.

Tillbud vid kärnanläggningar ger näring åt sabotagespekulationer

MÅNDAG 6 JULI 2020

Analys

Det iranska kraftverk som sattes ur funktion av en brand

på lördagen opererar åter normalt och förser staden Ahvaz med elektricitet, uppgav en talesperson för det statliga energibolaget Tavanir på söndagen. Men den sista tidens många olyckstillbud vid känsliga iranska installationer ger näring åt gissningar och spekulationer.

Branden i kraftverket kom tätt inpå explosionen i ett laboratorium för urancentrifuger vid Irans största kärnenergianläggning Natanz, och drygt en vecka efter en stor explosion i basen Parchin nära

Teheran, där sprängämnen och missiler utvecklas. Samtidigt med

explosionen i Parchin slocknade ett av landets största elverk, i Shiraz i södra Iran.

Iranska talespersoner, som annars är ovilliga att kommentera motgångar av detta slag, hävdade på söndagen att torsdagens explosion i Natanz varit en cyberattack. Det framgår inte hur brand och förödelse kunnat vållas genom intrång i datorsystemet. Möjligtvis är den iranska förklaringen ett försök att avleda uppmärksamheten från en kommandooperation, kanske

utförd av iranier i Israels eller USA:s tjänst. Ett sådant sabotage vore en svårare prestigeförlust för den islamiska republiken

än en cyberattack.
Det är nu bäddat för en iransk vedergällning av något slag. I april var en iransk cyberattack nära att störa Israels vattenförsörjning, och Israel slog tillbaka med att lamslå Irans viktigaste hamn Bandar Abbas, också i en cyberattack.
Iran är noga med att svara på israeliska attacker då dessa kommer till allmän kännedom. Men om israeliska plan bombar iranska baser och

miliser i Syrien eller Irak, långt från mediernas insyn, väljer bägge länderna ofta att tiga om det.
Det är nu två år sedan premiär- minister Benjamin Netanyahu övertalade Donald Trump

att dra USA ur stormakternas kärnvapen- avtal med Iran, det så kallade JCPOA. Avtalet, som ingicks 2015 trots febrilt motstånd från Israel, tillät Iran att anrika uran i begränsad omfattning. I gengäld gick Iran med på att lämna ifrån sig tio ton låg-anrikat uran att förvaras i Ryssland och lovade att inte utveckla nya, mer effektiva typer av centrifuger. Efter femton

år – därav Israels häftiga motstånd mot arrangemanget – tillåter JCPOA Iran att anrika hur mycket uran det vill.

När USA lämnade JCPOA och återupptog sina ekonomiska sanktioner

mot Iran, beslöt landets högste ledare ayatollah Ali Khamenei att ensidigt bryta mot vissa av åtagandena i JCPOA, utan att lämna avtalet. Enligt vad USA och Israel uppger har iranska vetenskapsmän fått grönt ljus för att utveckla mer effektiva centrifuger, som bygger upp halten av den klyvbara isotopen U-235 långt snabbare än den

teknik Iran förfogat över hittills. (Naturligt uran består till över 99 procent av U-238, en tyngre variant av grundämnet, och till 0,7 procent av U-235.) Enligt Jerusalem och Washington har Iran under det gångna året halverat ”utbrytningstiden” – den

beräknade tiden från en direkt order till en funktionsduglig atombomb – från ett år till ett halvt.

Det var, enligt amerikanska uppgifter, centrifugforskningens högkvarter som angreps på torsdagen i Natanz, två dagar efter att USA:s utrikesminister Mike Pompeo pekat ut den som en fara för freden. Irans ansträngningar att utveckla kärnvapenteknologi och långskjutande missiler, har stått i centrum för Benjamin Netanyahus karriär, inrikespolitiskt och internationellt. Under sin tid som FN-ambassadör 1984–88 bidrog han till att sätta

denna fråga på världsorganisationens dagordning. 2010 var han och hans försvarsminister Ehud Barak ense om att attackera det iranska kärnvapenprogrammet på bred front, stick i stäv med USA:s

varningar. I sista stund stötte operationen på motstånd från Israels ÖB och underrättelsetjänsternas chefer. Sedan dess har Iran flyttat det mesta av programmet till underjordiska bergrum.

Irans flygvapen kan inte mäta sig med Israels, och förmodligen kan Israels nya ”osynliga” plan F-35 ta sig förbi Irans ryska luftvärnssystem. Irans vedergällning i händelse av en israelisk attack mot

kärninstallationerna kommer att ske från Libanon, där Hizbollah-milisen magasinerat över

220

hundratusen missiler under jord i shiitiska byar. De flesta av dessa vapen är iranska kopior av sovjetiska vapen av typen Grad och Katyusha. Men enligt Israel satsar Iran stora resurser på att förvandla ”dumma” missiler till målsökande robotar som kan riktas mot flygfält, sjukhus och oljedepåer. Många av de senaste årens täta israeliska flygattacker mot mål i Syrien har riktats mot fabriker där sådan uppgradering pågår.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com

Hårda reaktioner efter Trumps tal om ”plundrare”

MÅNDAG 6 JULI 2020

Reaktionerna har varit hårda mot USA:s president Donald Trump sedan han i helgen målat ut de

demonstranter som kräver social rättvisa som

”marxister” och ”plundrare” och jämfört kampen mot dem med kampen mot Adolf Hitler under andra världskriget. Trump gick till hård attack mot dem som vandaliserat statyer och deltagit i våldsamma protester under sina båda tal i helgen. Det första vid foten av Mount Rushmore i South Dakota, det andra utanför Vita huset i Washington DC.

I båda talen valde Donald Trump att attackera samtliga demonstranter utan att skilja på den fredliga majoriteten som med

plakat och slagord krävt rättvisa för alla oavsett hudfärg.
I talet i South Dakota påstod Trump att demonstranterna driver ”en skoningslös kampanj som går ut på att radera vår historia, ta heder och ära av våra hjältar, utplåna våra värderingar och indoktrinera våra barn”. I lördagens tal anklagade Trump ”vänsterextremister” för att vilja förstöra USA.

Washington Post skriver att president nu hittat en ny fiende som inte är papperslösa immigranter eller andra länder utan ”andra amerikaner”:

222

”Genom att måla upp den senaste tidens rörelse mot

rasism och för social rättvisa som en radikal och våldsam ideologi har Trump visat att han inte står bakom alla miljoner fredliga demonstranter som kräver reformer av det de ser som systematisk rasism och en brutalitetskultur inom polisen” skriver tidningen.

Också Trumps uttalande om att 99 procent av alla fall av coronafall i USA ”är harmlösa” har kritiserats.

– Donald Trump försöker förvandla 4 juli till sin egen privata upphöjelse, säger

historikern Douglas Brinkley i en intervju med CNN.

Trumps utmanare i höstens presidentval, demokraten Joe Biden, har tidigare kallat presidentens angrepp ”för ett nytt sätt att svärta ned och demontera vår demokrati”.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se

Rykten om smitta kostar miljarder

MÅNDAG 6 JULI 2020

I Indien har ryktesspridningen på

sociala medier om coronaviruset slagit hårt mot stora grupper av människor, visar en granskning som BBC har gjort.

Köttproducenter har förlorat miljardbelopp och spänningarna har ökat mellan hinduer och den muslimska minoriteten, som anklagas för att medvetet sprida smittan.

I det folkrika Indien har både Facebook och Whatsapp mer än 250 miljoner användare, fler än i något annat land. Den enorma spridningen av manipulerade bilder och påhittade utspel har blivit ett allt större

problem. Vid stora händelser drunknar ofta fakta i floder av falska påståenden, inte sällan med hindunationalistiska avsändare. Coronapandemin är inget undantag, visar den omfattande granskning som BBC har gjort.

Efter en stor muslimsk religiös sammankomst i Indiens huvudstad New Delhi i mars, med deltagare från hela landet, testades många positivt för covid-19. I sociala medier hävdades då att landets muslimska minoritet avsiktligt spred viruset. Ett manipulerat foto av en försäljare som spottade på en brödbit fick stor spridning. På många platser släpps

muslimska handlare inte in på marknader. I Delhi har muslimer fått tillkalla polis för att ta sig fram till bostäder och arbetsplatser.

Ett annat envist rykte hävdar att vegetarisk kost skyddar mot coronapandemin. Enligt ett felaktigt påstående kräver nationalhjälten Sachin Tendulkar, på sin tid en av världens bästa cricketspelare, att alla slakterier och köttbutiker ska stängas.

– När den felaktiga informationen kommer från källor som människor är vana att lita på köper de budskapet utan att kontrollera fakta, säger Pratik Sinha, som är grundare av

faktaganskningssajten Alt-News till BBC.

I april visade en rapport att köttbranschen redan då förlorat flera miljarder i intäkter, trots att myndigheterna försökt att möta ryktena med en annonskampanj Facebook och Whatsapp har stängt ned ett antal konton och plockat bort felaktiga videofilmer, men problemet med ryktesspridningen har snarare ökat.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se

Restriktioner för 71 000 i Spanien efter nytt utbrott

MÅNDAG 6 JULI 2020

Omkring 71 000 personer i spanska Galicien sätts under hårda restriktioner efter ett nytt coronautbrott där över 100 personer smittats sedan den 24 juni då de första fallen upptäcktes, uppger regionregeringen.

Boende i A Mariña i nordvästra Spanien får endast lämna området för resor till arbetet, skriver El Pais. Förbudet gäller i minst fem dagar från midnatt natten mot

måndagen.
Enligt regionens hälsominister Jesus Vazquez Almuina kan smittan spåras till två eller tre barer i samhällena Burela och Xove som ligger några mil från varandra. Förutom reserestriktionerna blir det bland annat obligatoriskt att bära munskydd på alla offentliga

platser, och restauranger samt barer måste minska antalet gäster med hälften.
Minst ett halvdussin barer och - restauranger har beslutat stänga helt under de kommande 14 dagarna. De flesta av de hittills 100 bekräftat smittade ska ha fått lindiga symtom.

Enligt El Pais ser antalet ut att öka.
På lördagen infördes liknande åtgärder efter ett utbrott i Segria, Katalonien, där över 200 000 personer berörs.
Spanien har hittills 250 545 bekräftade fall av coronasmittan och 28 385 rapporterade dödsfall.

Clas Svahn

Dödssiffran stiger efter oväder

MÅNDAG 6 JULI 2020

Japan.

Kollapsade broar, förstörda hus och städer under vatten. 18 personer

har bekräftats omkomna och ytterligare 16 befaras döda sedan kraftiga regn orsakat

massiva översvämningar och lerskred i sydvästra Japan. Många samhällen har skurits av från omvärlden efter att broar och vägar förstörts. Uppemot 200 000 människor har uppmanats att evakuera sina hem på grund av de kraftiga skyfallen.

TT-AFP

Ingen återöppning av Taj Mahal

MÅNDAG 6 JULI 2020

Indien.

dygnssiffran över nya smittade sedan i januari, kom dock nya besked. Taj Mahal, liksom andra monument i området, förblir nu stängda tills vidare.

TT-Reuters

Staty av Columbus kastad i sjön

MÅNDAG 6 JULI 2020

I dag måndag skulle världsarvet Taj Mahal efter tre månaders nedstängning öppna igen, men i stället för normalt runt 80 000 dagliga besökare skulle bara 5 000 turister om dagen att släppas in. På söndagen, sedan regeringen rapporterat den högsta

USA.

Christofer Columbus ledde den expedition över Atlanten 1492 som kom att bli startskottet för

dåtidens europeiska stormakters kolonisering av Amerika. **TT-AFP**

Grekerna rädda för turister

MÅNDAG 6 JULI 2020

Ännu en staty av Christofer Columbus har tagits bort i USA. Demonstranter i Baltimore rev ned statyn

nära stadsdelen Little Italy och kastade den i sjön i Inner Harbor, rapporterar lokala medier. Tidigare har, under den senaste tidens protester mot rasism, Columbus-monument i bland annat Miami, Saint Paul och Boston vandaliserats. I San Francisco valde styret att montera ned en staty i förebyggande syfte, sedan maningar om att den borde förstöras spridits.

230

I ett slag slogs benen undan för turismen – som står för 95 procent av ekonomin på Rhodos. Nu slits grekerna mellan behovet av att tjäna pengar och risken att

viruset kommer in med besökarna.

– Vi är oroliga för hur det ska bli när det kommer svenskar, säger en boende på ön. Sokratesgatan brukar beskrivas som den turisttätaste på Rhodos. Den här tiden på året brukar shoppingstråket som löper genom den gamla stadskärnan vara fyllt till bristningsgränsen av semesterfirare som tränger sig

fram för att inspektera det digra utbudet av olivoljor, tvålar och kylskåpsmagneter.
Men nu ligger gatan öde. Många butiker håller stängt i väntan på att de utländska gästerna ska våga sig tillbaka – trots

att coronapandemin är långt ifrån över.

– Det här är vår enda inkomst, det är klart att vi är oroliga över hur vi ska klara oss, säger Nikos Kougioumtzoglou, 52 år, som driver en läderverkstad och butik tillsammans med sin bror Vasilis, 60.

– Nästan alla här jobbar sju-åtta månader under högsäsongen och lever sedan på de pengarna resten av året. Men i år är vi glada om vi får in en femtedel av vad vi brukar tjäna.

Det mesta kretsar på ett eller annat sätt kring turismen på Rhodos. Men när grekiska myndigheter i mitten av mars

meddelade att hela landet skulle stängas ned för att stoppa spridningen av coronaviruset förändrades allt. Mitt under förberedelserna för den sedvanliga anstormningen av

turister bommades allt utom det allra nödvändigaste igen. Ön klarade sig undan med bara några få covidfall – men de ekonomiska konsekvenserna är desto mer kännbara.

Därför var det många som drog en lättnadens suck när Grekland öppnade sina gränser för internationella direktflyg den 1 juli. Och med handsprit, munskydd och plasthandskar i högsta hugg – helt enligt myndigheternas riktlinjer

– slog bröderna Kougioumtzoglou upp portarna till butiken som har

funnits i familjen sedan 1954. Men känslorna är delade.

– Det som hänt är en katastrof för oss. Så det känns bra att vi har börjat jobba, säger Nikos.

– Vi är beroende av turisterna. Men ärligt talat, folk är rädda. Vi har hört att det har varit dåligt i Sverige. Och hälso- och sjukvårdssystemet är inte så bra som det borde vara, vi kommer inte klara av om många blir sjuka här, säger Vasilis.

TT

Uppgifter: Britterna vill fasa ut Huawei

MÅNDAG 6 JULI 2020

Huawei kan stå inför ännu ett stort bakslag. Storbritanniens premiärminister Boris Johnson kan senare i år komma att stänga ute den kinesiska telekomjätten från landets 5G- nätverk, rapporterar The Telegraph.

Uppgifterna kommer efter att det brittiska underrättelseorganet GCHQ ska ha gjort en ny utvärdering kring de eventuella säkerhetsriskerna med att

låta Huawei släppas in i landets 5G- nät. Enligt The Telegraphs källor mejslas nu ett förslag fram som ska förhindra Huaweis kommande installering av utrustning i de brittiska nätverken. Boris Johnson tros därefter meddela att Huaweis produkter stängs ute, uppger källorna, vilket skulle innebära en helomvändning från premiärministerns tidigare löfte

om att ge bolaget en del av den brittiska 5G-kakan. Storbritanniens hälsominister Matt Hancock vill inte kommentera de nya uppgifterna, men antyder att Huawei känner till vad som väntas av företaget. TT

Bidens osynliga kampanj

Coronapandemin har gjort det svårt att hålla traditionella kampanjevenemang. I stället sitter Biden hemma och det verkar inte skada honom alls. Men Trump blir alltmer frustrerad över Bidens låga profil.

New York.

Ingen presidentkandidat i modern tid har haft en så stor ledning mot en sittande president som Joe Biden har den här sommaren. Ingen

presidentkandidat har heller synts så lite.

Det är den stora paradoxen inför höstens presidentval i USA. I

Trump irriterad

TISDAG 7 JULI 2020

Demokraten Joe Biden har knappt synts offentligt under sommaren. Ändå ökar hans opinionsledning mot Donald Trump inför höstens presidentval.

vanliga fall avgörs amerikanska presidentval av den kandidat som lyckas få mest uppmärksamhet. Att dominera mediebruset och det offentliga samtalet har, åtminstone sedan 1960-talet, varit en avgörande politisk styrka.

I det förra presidentvalet fick Donald Trump överlägset mest utrymme i medierna. Enligt en analys av en mediebyrå efter valet fick Trump gratis uppmärksamhet i nyhetsmedier som motsvarade fem miljarder dollar i betald reklamtid.

Men den här sommaren tycks dynamiken i valkampanjen vara

omvänd. Det är fortfarande Trump som syns mest. Men nu verkar det skada snarare än gynna honom.
Trump gjorde fyra stora kampanjtal och 27 intervjuer med nyhetsmedier under juni månad, medan Biden bara höll en virtuell presskonferens. Den förre vicepresidenten har konsekvent tillbringat sommaren så långt han bara kan från det politiska rampljuset. Ändå har Biden kraftigt utökat sin ledning i opinionsmätningarna. Biden leder nu i samtliga av de 17 ”swing states”,

236

vågmästardelstater, som förväntas avgöra valet. Nationellt ligger Trump

under med nästan 10 procentenheter mot Biden, i ett genomsnitt av mätningar.

Ingen sittande president i modern tid har haft ett så stort underläge. Inte ens George HW Bush inför valet 1992, som var den senaste gången en sittande republikansk president förlorade ett val.

Joe Biden har lyckats att vända opinionsläget till sin fördel utan att driva en traditionell kampanj. Han har inte hållit ett enda stort kampanjtal sedan han vann demokraternas primärval. I stället

innebär Bidens låga profil att all politisk debatt handlar om Trump, vars personliga impopularitet

tydligt skadat honom under sommaren. Amerikanska statsvetare har länge talat om ett opinionsläge som präglas av ”negative partisanship”, negativ partianda. Det betyder att väljare främst motiveras av sitt förakt gentemot politiska motståndare, snarare än entusiasm för de egna kandidaterna. Det har aldrig varit tydligare än just nu. Väljarnas entusiasm för Biden är begränsad. Men motståndet mot Trump är

237

oerhört starkt. Det är det som driver opinionsutvecklingen just nu.
Under de få offentliga framträdanden Biden har gjort under sommaren

har han lagt mer energi på att kritisera Trump än på att prata om sin egen politik. För två veckor sedan skapade Joe Biden för en gångs skull nyhetsrubriker då han kom med svidande kritik mot Trumps hantering av coronapandemin. – Trump är som ett barn som bara inte kan förstå att det här har drabbat honom. Det är bara gnäll och självömkan. Pandemin

drabbade inte honom. Den drabbade oss alla, sade Biden. Biden är medveten om att corona-pandemin och sommarens protester mot rasism har skadat Trumps väljarstöd.
– Presidenten vill att ni ska tro att det här handlar

om ett val mellan ekonomin och folkets hälsa. Han har fortfarande inte förstått den grundläggande sanningen om den här krisen. För att fixa ekonomin måste vi först få kontroll på viruset, fortsatte Biden. Coronapandemin i USA har förvärrats i framför allt Södern under sommaren, där flera

238

delstater de senaste veckorna slagit rekord i antal nya smittade, vilket gör det svårt för kandidaterna att driva traditionella kampanjer. Det verkar skada Donald Trump mer än det skadar Biden. Nyligen förklarade Biden att han inte har

några planer på att hålla traditionella kampanjtal så länge pandemin lamslår USA. Det kan betyda att han inte kommer att göra några offentliga kampanjtal förrän valet i november. Enligt Bidens kampanjstrateger är det bästa han kan göra just nu i stället att fortsätta ligga lågt, medan Trump fortsätter att skapa sina egna problem. – Ju mer Trump syns, desto värre går det för honom. Hans siffror har fallit genom golvet, sade Biden under förra veckans presskonferens, vilket var första gången på en månad som han svarat på frågor från medierna. Donald Trumps kampanj är märkbart frustrerad

över den här dynamiken. Under sommaren har Trump börjat anklaga Biden för att ”gömma sig” och kampanj- chefen Brad Parscale har klagat på att nyhetskanalerna inte direktsänder Bidens virtuella

kampanjtal. Det är väldigt sällsynt att en presidentkampanj vädjar om att deras motståndare bör få mer uppmärksamhet, men det speglar faktumet att Biden ser det som en vinnande strategi att vara osynlig. Trump-kampanjen lanserade nyligen en serie reklamfilmer med slagordet ”Varför har Biden försvunnit?” – Det amerikanska folket förtjänar en situation där

presidentkandidaterna granskas och undersöks så att de kan bedöma vem som är bäst lämpad att vara president. Joe Biden undviker det medvetet och hans

kampanjledning vet att han inte håller för en noggrannare granskning, säger Trump- kampanjens kommunikationschef Tim Murtaugh till Washington Post.

Biden hävdar att hans nedtonade kampanj är ett strategiskt beslut som fattats efter utförliga diskussioner med hälsoexperter. – Jag vill följa doktorns order. Inte bara för mig själv, utan för hela landet. Det betyder att jag inte kommer att hålla

kampanjevenemang. Ni känner mig. Ni vet att jag betydligt hellre är ute bland folket, för det är där jag känner mig bäst, sade Biden under presskonferensen nyligen. Det verkar inte heller som att Biden behöver synas för att vinna väljare. Att döma av primärvalet verkar det snarare vara tvärtom. Under våren fick Biden i flera fall sina starkaste resultat i de delstater han inte alls besökt. Biden är dessutom inte känd för att locka stora folksamlingar. När Donald Trump drog en publik på 6 000 personer i Tulsa nyligen, på en sportarena som rymde 19 000, beskrevs det som ett fiasko av flera nyhetsmedier i USA.

En av Trumps chefstrateger, - Michael Glassner, fick sparken kort därpå. Joe Biden skulle nog vara glad om han lyckades locka hälften så stor publik till sina evenemang.

Biden har snarare gjort sig känd för småskaliga intima sammanhang, där han kan hålla mer personliga tal. Han framställde sig redan under primärvalet som en politiker som kan trösta och läka ett trasigt USA.

Joe Bidens eget liv har präglats av personliga tragedier. Han förlorade sin första fru Neilia och

dottern Naomi i en bilkrasch 1972. En av hans två söner, Beau

Biden, avled i en hjärntumör, 46 år gammal.

Med fler än 130 000 döda amerikaner i coronapandemin verkar Bidens ofta vemodiga tonläge ha slagit an en klang hos väljarna.

Under de senaste månaderna har Biden valt sina få offentliga framträdanden noga. I mitten av juni höll han tal virtuellt vid begravningen av George Floyd, den 46-årige svarta man som dödades av vit polis i Minneapolis, vilket gav upphov till de

landsomfattande protesterna. Det var tydligt att Biden var på hemmaplan. Han framstår sällan så van och

rutinerad som just när han pratar om sorg och förlorade liv.

Det tycks ge honom en viss trovärdighet när han nu kritiserar Trumps hantering av pandemin. – Presidenten är ute och pratar om att vi inte ska oroa oss för ansiktsmasker, inte oroa oss för social distans, trots att dödstalen bara stiger i landet. Att tävla om vem som kan locka störst publik samtidigt som Vita husets egna hälsoexperter avråder från

folksamlingar sätter fingret på allt som är fel med presidenten, säger Bidens rådgivare Anita Dunn till Washington Post.

Enligt Bidens kampanj försöker de nu undvika det misstag som Hillary Clintons kampanj gjorde 2016, då de tycktes ta ut segern i förskott och spred resurser på allt för många delstater. Det var en offensiv strategi som gjorde Clinton svag i det som varit demokraternas fäste, rostbältet i norr.

Bidens kampanj försöker i stället hålla laserfokus på de sex delstater de tror kommer avgöra

valet: Florida, Michigan, Wisconsin, Pennsylvania, North Carolina och Arizona. I en opinionsmätning av New York Times förra veckan leder Biden i samtliga dessa delstater, med mellan 6 och 11

procentenheter. Om Biden behåller de delstater som Clinton vann 2016 räcker det med att han vinner i tre av dessa sex delstater.
Det skulle i sådana fall bli det - första presidentvalet i modern tid där den kandidat som syns minst får flest röster.

Martin Gelin

Fakta. Presidentvalet

Valet äger rum den 3 november. Partikonventen hålls den 17–20 augusti för Demokraterna i Milwaukee, Wisconsin, och den 24–27 augusti för Republikanerna i Jacksonville, Florida. Det är oklart om publik kommer närvara. Joe Biden har sagt att han ska tillkännage sin

vicepresidentkandidat i början av augusti.

Valet avgörs av 538 elektorer, för- delade på delstaterna efter folkmängd. I valet 2016 fick Trump 46 procent av rösterna mot 48 procent för Hillary Clinton, men

segrade på grund av elektors- kollegiet, där han fick 304 röster mot 227 för Clinton.
I opinionsmätningarna leder Biden med i snitt nio procentenheter. Enligt analyssajten Fivethirtyeight skulle han, om det vore val nu, få 368 elektorsröster mot Trumps 170. Det behövs 270 röster för att vinna.

Många oroas över att pandemin skulle kunna

göra det svårt att rösta. Demokrater förespråkar poströster och förlängda perioder för förtidsröstande, vilket Donald Trump motsätter sig. Mycket tyder

på att valresultatet inte kommer att vara klart på valnatten.

Svårt val av - vicepresident för att hålla

ihop väljarna

TISDAG 7 JULI 2020

För Joe Biden har det blivit en effektiv strategi att hålla låg profil i valkampanjen. Men när det blir dags att välja

vicepresidentkandidat riskerar Biden att blottlägga de interna

motsättningarna i den breda

koalition som nu stöder honom. New York.

En klar majoritet av amerikaner säger att de kan tänka sig att rösta för Joe Biden i november. Men hans breda väljarkoalition har gott om interna motsättningar. Där finns såväl radikala vänsterdemokrater som värdekonservativa vita familjer i södern och före detta republikaner som tröttnat på Trump. Det enda de egentligen är överens om är att de vill få bort Trump från Vita huset.

Risken är att valet av vicepresidentkandidat därmed blottlägger de interna spänningarna och konflikterna i Bidens koalition. Hittills har han lyckats ignorera dessa motsättningar, eftersom han valt att hålla låg profil under valåret. Men valet av en vicepresidentkandidat blir ett tydligt ideologiskt ställningstagande som kan betyda slutet för den här relativt fridfulla perioden i Bidens kampanj.

Om han väljer en vänsterdemokrat, som Stacey Abrams, riskerar han att alienera

246

mittenväljare. Väljer han en mittendemokrat som

Kamala Harris kan det däremot väcka ramaskri bland de unga vänster-väljare och Black lives matter- aktivister som han också behöver för att vinna. Relativt oerfarna demokrater som Gretchen Whitmer, Keisha Lance Bottoms och Val Demings kan i sin tur väcka frågor om en så gammal president inte behöver någon med mer erfarenhet.

Det förklarar kanske varför Tammy Duckworth seglat fram som en av Bidens favoriter under de senaste veckorna. Duckworth

är en frispråkig krigsveteran som förlorade båda sina ben i Irak. Hon är känd för sina

tuffa utfrågningar i kongressens förhör och hårda personangrepp mot Trump och republikanerna i Washington.

Ideologiskt står hon i mitten, men hennes starka personlighet verkar samtidigt tilltala många demokrater till vänster. Däremot lär hon knappast hålla lika låg profil som Biden själv gjort. Vill Biden fortsätta en kampanj i skymundan är det kanske bättre att nominera en lågmäld

diplomat, som den tidigare FN-ambassadören Susan Rice. Tidigare i år var det många demokrater som ansåg att Bidens något färglösa personlighet krävde en karismatisk

vicepresidentkandidat, som entusiasmerar väljarna.

Den här sommaren framstår det snarare som att han kan behöva en mer diskret partner, som garanterar att valet fortsätter handla om Donald Trump. **Martin Gelin**

Hongkongs myndigheter rensar ut skolböcker

TISDAG 7 JULI 2020

Demokratiaktivisten Joshua Wong uppmanar världen att

visa solidaritet med Hongkong. Bara timmar efter Wongs uppmaning meddelade sociala medier-företag att de inte längre kommer att lämna ut

användardata på begäran av Hongkongs myndigheter. Samtidigt har Hongkongs regering beordrat områdets skolor att se över vilka böcker som används och rensa ut de som är misshagliga.

Kina har infört en säkerhetslag för Hongkong som många befarar ska urholka den relativa frihet som den självstyrande regionens befolkning har åtnjutit

sedan överlämnandet från Storbritannien.

– Vi måste få världen att förstå att det nu är hög tid att ta ställning för Hongkong, säger 23-årige

Joshua Wong utanför en domstol, där han står åtalad för deltagande i 2019 års demokratiprotester. – De kan inte ignorera och sätta munkavle på Hongkongborna. Folk i Hongkong tror på kampen för frihet, och vi kommer aldrig att ge upp och ge efter för Peking, fortsätter han.

Wong nekar till anklagelserna mot honom, som ungefär kan översättas till stämpling till olaglig samling.

Hongkongs regering har beordrat skolor att rensa ut undervisningsmaterial med innehåll som kan tänkas bryta

mot formuleringarna i den nya säkerhetslagen. ”I enlighet med de fyra typer av brott som tydligt stipuleras i lagen ska skolledningarna och lärarna gå igenom läro- och inlärningsmaterial i rätt tid, inkluderat böcker”, skriver utbildningsmyndigheten.

”Om de hittar föråldrat innehåll eller innehåll som kan beröra de fyra ovannämnda brotten bör de ta bort dem”, fortsätter uttalandet. Under helgen rensades böcker skrivna av demokratiaktivister och prodemokratiska

politiker ut från Hongkongs bibliotek.

I fredags rev Kanada upp sitt utlämningsavtal med Hongkong. Kina har fördömt det kanadensiska draget och hotar med konsekvenser. Kinesiska ambassaden i Ottawa har även utfärdat en uppmaning till kinesiska medborgare att vara försiktiga då de besöker Kanada. Även Storbritannien, som kontrollerade Hongkong fram till 1997, agerar. Regeringen i London har erbjudit en väg till medborgarskap åt de cirka tre miljoner Hongkongbor som har så kallade British National Overseas- pass, eller rätten att skaffa ett

sådant. Nu säger Kinas Londonambassadör Liu Xiaoming att detta är en ”grov inblandning i Kinas inrikes angelägenheter”. Den hårt kritiserade nationella säkerhetslagen innebär att den som anses skyldig till omstörtande verksamhet, separatism, terrorism eller samröre med utländska krafter riskerar livstids fängelse. Då Peking tidigare har anklagat demokratirörelsen för just terrorism är aktivister, jurister och journalister oroliga för hur lagen kommer att tillämpas. Den första personen som åtalats för brott mot den nya lagen – en

man som anklagas för att ha plöjt in i en grupp poliser med sin

motorcykel – nekades på måndagen borgen, med hänvisning till risken att han skulle fortsätta utgöra ett hot mot nationell säkerhet.

Facebook och Whatsapp, som ägs av Facebook men som inte helt regleras på samma sätt, klargör att de inte längre kommer att lämna ut användardata på begäran av Hongkongs myndigheter.

TT-AFP

Fakta. Oro kring säkerhetslagen

Några av de punkter som Hongkongs advokatsamfund pekar ut som särskilt oroande i den nya lagen:

Den öppnar för att Peking kan hävda beslutsrätt och flytta misstänkta till Fastlandskina för att ställa dem inför rätta.

Valda domare kan tas bort om de bedöms utgöra ett hot mot den nationella säkerheten. Pekings säkerhetstjänster kan agera öppet i Hongkong utan att behöva respektera lokal lagstiftning.

Enbart uttryckandet av stöd för självständighet kan ha kriminaliserats.

Vaga löften om flyktingar på EU-möte

ONSDAG 8 JULI 2020

När EU-ländernas inrikes- ministrar möttes för att diskutera den alltjämt pågående flyktingkrisen, främst i Medelhavsområdet, visade det sig på nytt att långsiktigt hållbara lösningar inte finns för handen. Allt medan tragedin på Medelhavet med flyende

människor som sätter sina liv på spel går vidare.

Värdarna för videomötet – Ylva Johansson, Sveriges EU-

kommissionär och ansvarig för inrikes frågor, och Horst Seehofer, Tysklands inrikesminister – menade ändå att viljan att nå fram till en sådan lösning finns, en bred samsyn ska ha uttryckts av de deltagande ministrarna. Seehofer, som i kraft av representant för Tysklands nyligen inledda EU- ordförandeskap inledde den efterföljande presskonferensen, underströk att det under mötet

”inte togs några beslut” – diskussionerna hölls informellt. – Det här är ingen enkel problematik. Ändå, alla medlemsstater – utan undantag – visar vilja att enas kring konstruktiva lösningar

inom de närmaste månaderna. Från alla uttrycktes ett starkt intresse av en långsiktigt hållbar lösning, sade Horst Seehofer när han sammanfattade överläggningarna. Hur en sådan lösning ska se ut mer i detalj var inget som Seehofer kunde redogöra för. Han underströk dock att deltagarna enats om vikten av att dels

engagera de länder genom vilka flyktingströmmen går, dels länder varifrån flyktingarna kommer. – Vi ska ha videokonferenser med nordafrikanska länder den 22–23 juli, följt av ett möte senare i Wien. Rådande situation lägger en orimlig börda på

Malta, Italien och Grekland, sade Seehofer.

Ylva Johansson tog till orda och uttryckte stor tacksamhet för att Tyskland som ordförandeland har tagit flykting- och asylfrågan på allvar.

– Vi ska motverka de illegala flyktvägarna, till förmån för legala vägar till Europa, sade Johansson

och nämnde att förutom Libyen kräver det även samarbete med länder som Tunisien, Algeriet, Marocko och Mauretanien.
– Det innebär även polissamarbete med dessa länder, utbyte av information och att ge Europol resurser så att organisationen kan

fungera som nav i ett innovativt arbete, sade hon vidare.

Hon påminde om att ”search and rescue”, eftersökning och räddning av personer i fara på havet, är ett åtagande som alla stater har enligt internationell lag. **Kalle Holmberg**

kalle.holmberg@dn.se

Sida ger 430 miljoner till WHO

ONSDAG 8 JULI 2020

klart att en global pandemi behöver ett globalt svar. I det svaret är WHO:s roll är helt avgörande för att

begränsa viruset och dess konsekvenser, säger Sidas generaldirektör Carin Jämtin.

TT

Svenska biståndsmyndigheten Sida har fattat beslut om ett stöd på sammanlagt 430 miljoner kronor till Världshälsoorganisationen WHO, uppger myndigheten i ett pressmeddelande.

– Under våren 2020 när covid-19 slagit mot hela världen står det

Högt spel när Macron håller till höger inför nästa val

ONSDAG 8 JULI 2020

Paris. Under coronakrisens värsta veckor talade Emmanuel Macron mycket om en förnyelse av politiken. Han skulle ”återuppfinna sig själv”, lovade han.

Men den nya regeringen tycks stå fast förankrad till höger om mitten – och flera av ministrarna väcker protester. Analys

Räcker det här? Frågan hänger kvar i luften efter den franska regeringsombildningen. Med mindre än två år kvar till nästa presidentval är Emmanuel Macrons popularitet på väg utför. Om det vore val i dag skulle han och Marine Le Pen få omkring 27 procent vardera, och Macron segra med siffrorna 55–45 i en

andra och avgörande omgång, enligt opinionsmätningar. Och trenden är tydlig: marginalen krymper. Mycket kan hända före presidentvalet 2022.

De Gröna gick starkt framåt i de franska lokalvalen och är redo att

kasta in en joker i leken. Flera kandidaturer lär lanseras såväl till höger som vänster – och ett par av dem kan bli allvarliga hot mot presidentens planer på omval. Macrons företrädare Nicolas Sarkozy och François Hollande gick på pumpen när de försökte bli omvalda.

Så vad talar egentligen för att Macron kommer att lyckas bättre?
Hans styrka har alltid varit förmågan att framstå som en förnyare av politiken och dess innehåll. Trots att han under en period var minister under François Hollande, lyckades han i valrörelsen 2017 framstå som oberoende av de

etablerade partierna. I sin rörelse samlade han företrädare för kultur- och näringsliv, som inte haft roller i politiken tidigare.

Det gav en air av nytänkande och kreativitet.

Men tre år senare har hans parti La République en Marche blivit statsbärande och Frankrike står inför en historisk ekonomisk nedgång och stigande arbetslöshet. Presidenten har lovat ”återuppfinna sig själv” – och anpassa politiken till coronakrisens verklighet. Därför är det anmärkningsvärt att stommen i den nya regeringen utgörs av

gamla karriärpolitiker, med tonvikt till höger. Premiärminister Jean Castex var så sent som i förra veckan med i högerpartiet Republikanerna. Han står expresidenten Nicolas

Sarkozy nära och har som så många andra franska politiker gått på ENA – elitskolan som Macron sagt sig vilja lägga ner, men som fortfarande är öppen. Finansminister Bruno Le Maire – även han karriärpolitiker med bakgrund i Republikanerna – är en av de som blir kvar på sina poster i regeringen. Han behåller kontrollen över den ekonomiska politiken inför höstens skakiga färd.

Hälften av ministrarna är kvinnor, men merparten av de tunga posterna går till män. Inrikesminister – med ansvar för

polisen – blir en annan man med nära band till Sarkozy: Gérald Darmanin. Han är anmäld för våldtäkt och en förundersökning pågår – något som dock ”inte utgör något hinder”, enligt Elyséepalatset, som drar gränsen vid åtal.

Feministiska aktivister protesterade på tisdagen i Paris mot Darmanins utnämning. Men också mot att landets nya justitieminister Éric Dupond- Moretti tidigare uttalat sig förklenande om metoorörelsen och kritiserat den nya lag mot

sexuella trakasserier som infördes 2018. Dupond-Moretti är en känd advokat som ofta svingat åt både höger och vänster. För några år sedan retade han upp Marine Le Pen genom att säga att hennes parti Nationell samling borde förbjudas på grund av dess rasistiska historia. Och i januari försökte han övertala Macron att ge Wikileaksgrundaren Julian Assange politisk asyl i Frankrike. Utöver denna utnämning är det dock ont om överraskningar i den nya regeringen, även om en och annan höjt på ögonbrynen över att

260

den politiska kommentatorn och

tidigare ministern Roselyne Bachelot gör comeback – nu som kulturminister.

Bachelot sa för övrigt 2016 om regeringsombildningar: ”För människor som ser makten glida dem ur händerna är regeringsombildningen ett sista vapen att ta till. De hänger upp sina uppstoppade ministrar på väggen för att få oss att glömma deras misslyckanden.”

Det ligger en del i det. Men för Macron handlar detta också om att få kredd för det han faktiskt gjort.

Den avgående premiärministern Edouard Philippe fick –

kanske en smula orättvist – mycket av äran för de konkreta åtgärder som vidtogs mot coronaviruset, och han har på sistone gått om presidenten i popularitet. Allt medan Macron fått ägna sig åt storslagen retorik – först om ”krig” mot viruset, senare om behovet av ”nytänkande”. Precis som i Sverige har det blivit smärtsamt uppenbart att Frankrike saknat tillräcklig beredskap vad gäller masker och annan skyddsutrustning, och att

261

man inte lyckats skydda de äldre mot covid-19. Så när Macron nu vill få äran för att landet reser sig ur krisen riskerar han

också att få skulden för hanteringen av den – och en eventuell andra våg.

Det är ett högt spel. Men Macron förstår att han måste stå i rampljuset om han ska ha en chans till omval.

Hans strategi inför valet 2022 verkar vara: håll till höger om mitten för att säkra liberala och konservativa röster, mota Le Pen i grind, och lita till att de rödgröna i Frankrike är så splittrade att de

inte kan hindra presidenten från att ta sig till en andra och avgörande omgång.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se

Fakta. Fler kvinnor än män i Macrons nya regering

Den nya franska regering som presenterades i måndags innehåller 17 kvinnor och 15 män. President Emmanuel Macron och hans nya premiärminister Jean Castex behåller en rad tunga namn, som finansminister Bruno Le Maire och utrikesminister

TURKIET
GREKLAND
Antalya
SYRIEN
Turkiska republiken
på norra Cypern
Den planerade gasledningen
CYPERN
LIBANON
Gasfältet
Leviatan
Turkiets anspråk
på territorialvatten
Medelhavet
LIBYEN
EGYPTEN
ISRAEL

Jean-Yves Le Drian på sina poster.

Gérald Darmanin blir ny inrikesminister, Barbara Pompili miljöminister, Roselyne Bachelot kulturminister och Éric Dupond- Moretti justitieminister.

Turkiet vill utvidga gräns spänningen trappas upp

ONSDAG 8 JULI 2020

Turkisk stormaktsvision skrämmer länderna kring Medelhavet. Nu varnar EU Erdogan för att kränka grekiskt vatten. Någon gång i

höst, före valet i USA, väntas president Tayyip

Erdogan göra sitt utlovade schackdrag och förvandla östra Medelhavet till ett högkrisområde. Turkiska oljeborrningsfartyg, åtföljda av krigsfartyg, kommer att gå in på grekiskt vatten för att testa Aten och dess nya strategiska partner, Egypten och Israel. Turkiet anser sig, tack vare sitt avtal från i höstas med den libyska regeringen, ha utökat sitt territorialvatten med nära

150 000 kvadratkilometer, på bekostnad av framför allt Grekland och Cypern.

Israel, Egypten och Cypern, som på senare år gjort stora energifynd

under havsbottnen, planerar att föra sin gas till Europa, via en 200 mil lång undervattensledning. I januari i år skrev länderna under ett avtal om projektet, inklusive militärt samarbete för att skydda det mot sabotage och fientlig aktion. Men den turkiske presidenten menar att gasledningen under sin väg öster om ön Kreta korsar turkiskt – enligt Turkiets nya definition – vatten och måste stoppas. Om Erdogan håller ord uppstår en spänd situation, med

flera av världens största flygvapen inblandade. Utrikesminister Mike Pompeo har uttryckt USA:s stöd åt gasprojektet, men

Erdogans beskyddare president Donald Trump har inte alls gett grekerna det stöd de väntat sig. När den förre grekiske premiärministern, Alexis Tsipras, först tog upp ämnet med Trump skall denne ha yttrat: ”Erdogan är en bra kille, han förstår affärer, varför gör du inte upp med honom?”.

Detta var 2019. Sedan dess har - grekerna insett att de inte kan ta USA:s stöd för givet i en

krissituation. Häromveckan besökte Greklands regeringschef Kyriakos Mitsotakis Jerusalem, tydligen för att förhandla om konkreta försvarsåtgärder i händelse av turkiska utmaningar. Den turkiska

flottan är väl rustad inför konflikter efter tio års målmedveten modernisering. Nyligen rullade den första turkiska hangarkryssaren av stapeln. Upprustningen, som satt i gång en marin kapprustning med Turkiets rivaler, sker inom ramen för en vision kallad Mavi Vatan, ”Det blå fosterlandet”. Enligt Mavi Vatan måste Turkiet återupprätta

det havsherravälde det osmanska väldet åtnjöt under sin storhetstid, då östra Medelhavet var ett turkiskt hav.

Dessa storståtliga kalkyler, om de kröns med framgång, är avsedda att hjälpa

Erdogan till seger i valet 2023, som sammanfaller med den turkiska republikens hundraårs-firande.

Men det är ett riskfyllt och fantasifullt program Erdogan gjort till sitt: Länder som Israel och Egypten, bägge amerikanska skyddslingar, kommer inte att skrinlägga sina energiprojekt därför att Erdogan kräver det.

Turkiets styrkor är redan i elden på tre olika fronter: Irak, Syrien och Libyen – samtidigt som den turkiska ekonomin vacklar under finansminister Berat Albayraks – Erdogans svärson – oprofessionella ledning.

Förlorar Trump valet i höst kommer amerikanska sanktioner mot Turkiet helt säkert, och kanske mot Erdogan personligen. I det läget kan en aggressiv utrikespolitik i Medelhavet sluta med förskräckelse.
EU, som anar att Nato får svårt att agera resolut om de bägge medlemmarna Turkiet och

Grekland ryker ihop, har för ovanlighetens skull höjt rösten. Utrikeskommissionären Josep Borrell har varnat Ankara för att krigshandlingar mot Grekland skulle uppfattas som ett angrepp på hela EU.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com

Bolsonaro har drabbats av covid-19

ONSDAG 8 JULI 2020

Brasiliens president Jair Bolsonaro, 65, hade på måndagen lindriga symtom som lätt feber och hosta och testades för covid-19. På

tisdagen kom beskedet att testet var positivt.

– Det kom tillbaka positivt, sa Jair Bolsonaro om testet när han

mötte en grupp reportrar på tisdagen, enligt The Guardian. – Det finns ingen anledning till rädsla. Det är livet. Livet går vidare. Jag tackar Gud för mitt liv och den roll jag har fått att bestämma framtiden för denna stora nation som kallas Brasilien, sa han vidare. Då bar han munskydd.

När Bolsonaro på måndagen gjorde ett uttalande inför testet utanför sitt residens i huvudstaden Brasília uppmanade han sina sympatisörer att hålla sig

på avstånd. Fram tills dess hade

han inte velat bära munskydd offentligt.

Fredrik Samuelson
fredrik.samuelson@dn.se

Martin Gelin: Det Trump säger på Twitter kan inte ignoreras

ONSDAG 8 JULI 2020

Presidentens kommunikation och symboliska ledarskap har betydelse, skriver DN:s korre- spondent Martin Gelin om Donald Trumps twittrande. Han ljuger också öppet på presskonferenser om alldeles uppenbara saker.

Filosofen Hannah Arendt beskrev i början av 1950-talet hur en

auktoritär ledare kan kontrollera folket. Det är inte genom att censurera nyhetsmedier, utan genom att sprida information som gör folk så förvirrade att inget längre verkar ha någon betydelse. De skapar därmed en värld där

”ingenting är sant och allting är möjligt”, som hon uttryckte det. Det är ingen slump att denna bevingade fras blev titeln på en bok av den brittiske journalisten Peter Pomerantsev, en modern klassiker där han skildrade det offentliga samtalets kollaps i Vladimir Putins Ryssland.

Putin och i synnerhet strategen

Vladislav Surkov har förmodligen varit de politiska aktörer som använt mediestrategin skickligast i vår tid. Med hjälp av ett decentraliserat medielandskap, internet och sociala medier finns det nu möjligheter att vilseleda folket som inte

ens Arendt hade kunnat föreställa sig.

Att Donald Trump skulle ha utvecklat en sofistikerad mediestrategi i symbios med Putin finns det säkert någon som tror, men det är mer sannolikt att Trump på ett naturligt, instinktivt sätt har kommit fram till att precis samma taktik fungerar strålande i dagens USA. Pumpa ut så mycket motsägelsefull och förvirrande information som det bara går, så blir folket till slut så förvirrade att de inte kan ställa dig till svars för någonting.

Det är i det sammanhanget vi måste se Trumps dagliga tirader på Twitter, såväl som presskonferenser där han

ljuger öppet om alldeles uppenbara saker. Från det allvarliga, som påhittade metoder för att bekämpa covid-19, till det relativt triviala, som publikstorleken på hans kampanjevenemang, till rent nonsens, som de senaste

veckornas konspirationsteorier om ”Obamagate”.

Medieprofessorn Jay Rosen på New York University brukar tala om att Trumps mål är att ”fabricera förvirring”. Det är hans egen variant på Putins mediestrategi. Ena dagen säger han att antalet coronasmittade i USA snart kommer att vara noll. Nästa dag säger han att hundratusentals kan dö av viruset, men att

det är Barack Obamas fel. Enligt Washington Posts envisa kartläggning av Trumps lögner har USA:s president ljugit eller gjort vilseledande påståenden vid

19 127 tillfällen sedan han flyttade in i Vita huset. För nyhetsmedier innebär det förstås en utmaning. Vi kan inte ignorera varje bevisligen felaktigt uttalande, men vi kan inte heller springa efter varje lögn som en hund springer efter hussens tennisboll.

Vi behöver inte längre spekulera om motiven bakom denna taktik. Trumps gamla chefsstrateg Steve Bannon har själv sagt rakt ut, i en intervju med journalisten Michael Lewis 2018, att

Trumps medie- taktik är att ”flood the zone with shit”, att få offentligheten att svämma över av lögner,

konspirationsteorier och falska rykten.
Målet är att distrahera från det politiskt väsentliga genom att ständigt skapa triviala konflikter och bråk, genom att exempelvis attackera Hollywoodstjärnor på Twitter. Då blir det mindre rubriker när Trump tillsätter oerfarna högerradikaler till federala domare på livstid, eller upphäver klimatpolitiska regleringar, än när han gör medvetna provokationer mot en kändis.

Nyhetsmedier och andra som har ett ansvar för att skildra

verkligheten kan försöka hålla fokus på det väsentliga, det Trump gör snarare än det han säger.

Samtidigt har presidentens kommunikation och symboliska ledarskap också betydelse. Det han säger på exempelvis Twitter är officiell kommunikation från USA:s president och kan inte bara ignoreras. Genom att studera de historiska, auktoritära föregångare som Hannah Arendt skildrat och de samtida kollegor som Peter Pomerantsev beskrivit, kan vi åtminstone få en bättre

förståelse av Trumps långsiktiga

mål: att sprida ovisshet, förvirring och, till sist, politisk apati.
Martin Gelin

Irak skakas av mordet på terror-forskaren

ONSDAG 8 JULI 2020

Mordet på den irakiske forskaren Hisham al-Hashimi i Bagdad vållar

chock och bestörtning. al-Hashimi anses vara en av världens främsta auktoriteter på terrororganisationen IS.

”En sorglig dag för Irak”, - skriver hans kollega Hassan Hassan på Twitter.

Den 47-årige al-Hashimi sköts till döds när han skulle parkera bilen utanför sitt hem i stadsdelen Zayouna i Bagdad. Enligt polisen dödades han av två män som flydde på motorcykel.

Hisham al-Hashimi var ursprungligen forskare i islamisk historia men övergick snart till att kartlägga jihadistiska grupperingar och deras framväxt. Han hade full koll på terrorsekten

Islamiska staten (IS) långt innan

grupperingen blev känd i västvärlden.
När IS spred sin terror till västvärlden och började locka till sig frivilliga jihadister från Europa blev Hisham al-Hashimi känd utanför forskarkretsarna som en av de ledande terrorexperterna. Hans mördare går än så länge fria och ingen gruppering har tagit på sig dådet. Men enligt medieuppgifter i Irak och vittnesmål från al-Hashimis vänner misstänks mordet ha samband med hans pågående forskning om shiamuslimska miliser i Irak.

Shiamiliserna, som kallas Hashd el-Shaabi (Folkliga försvarsstyrk- orna) beräknas ha cirka 140 000 man i vapen och är ett slags ”stat i staten” i Irak. Flera av grupperingarna inom Folkliga försvarsstyrkorna är nära lierade med Iran och sägs få både pengar och vapen därifrån.

Visserligen har företrädare för Hashd el-Shaabi redan tagit avstånd från mordet på al- Hashimi, men enligt flera källor hade forskaren nyligen tagit emot flera dödshot från medlemmar inom shiamiliserna. Och bara en timme innan mordet hade

Hisham al-Hashimi framträtt i irakisk tv och intervjuats om miliser som ägnar sig åt kriminell verksamhet.

”Det är en sorglig dag för Irak”, skriver al-Hashimis kollega Hassan Hassan som är verksam vid forskningsinstitutet Centre for Global Policy i Washington DC. ”Vad folk utanför Mellanöstern inte förstår är vilken stor risk forskare som Hisham tar, bara genom att rapportera om vad som händer i deras länder. Ändå blir deras arbeten inte erkända, ofta nöjer man (medierna i västvärlden) sig med att citera

dem”, skriver Hassan Hassan på Twitter.

Erik Ohlsson

21

ONSDAG 8 JULI 2020

tusen ton dieselolja läckte ut från ett kraftverk i den känsliga arktiska miljön vid den sibiriska staden Norilsk i slutet av maj. Nu ber Rysslands statliga miljömyndighet kraftverkets ägare Norilsk Nickel att betala

motsvarande runt 19 miljarder kronor för saneringen. Rysslands president Vladimir Putin har sagt att han förväntar sig att Norilsk Nickel ska stå för hela saneringsnotan.

TT-AFP

Ny Trumpbok rör upp känslor

ONSDAG 8 JULI 2020

USA.

En ny bok om president Donald Trump, skriven av hans brorsdotter, orsakar kontroverser redan innan

den getts ut. Psykologen Mary Trump, som skrivit ”För mycket och aldrig tillräckligt: Hur min familj skapade världens farligaste man”,

tillbringade under sin uppväxt mycket tid i farföräldrarnas hus i Queens i New York. Det var där Donald Trump och hans fyra syskon växte upp och det var där hon blev vittne till både försummelser och skadliga familjemönster, enligt en beskrivning av boken.

Klanen Trump har försökt stoppa utgivningen genom att hävda att Mary Trump genom boken bryter mot ett

sekretessavtal. Men en appellationsdomstol i New York slog häromdagen fast att bokförlaget inte är bundet av sekretessavtalet.

279

På grund av uppmärksamheten tidigareläggs nu bokens utgivning med två veckor. **TT**

Polis ska patrullera Melbourne

ONSDAG 8 JULI 2020

Australiens näst största stad Melbourne isoleras. Beslutet

kommer efter ännu ett dygn

med nya toppnoteringar i

antalet fall av coronasmitta och

påverkar närmare fem miljoner

människor. Australien.

Det gör att delstaten Victorias huvudstad Melbourne stängs ned i minst sex veckor, med start från natten till onsdagen lokal tid.

– Vi vet att vi står vid randen till något mycket, mycket farligt om vi inte tar dessa steg i dag, sa Victorias premiärminister Daniel Andrews.

Människor får bara lämna sina hem vid arbete eller

studier, träning, för att handla

förnödenheter och söka vård. För att se till att de nya reglerna upprätthålls, och att ingen reser av fel anledningar, kommer polis vara ute och patrullera. Delstaten har även begärt extra hjälp från federal nivå.

Läget beskrivs som det allvarligaste hittills under coronapandemin. Beskedet kommer bara ett dygn efter det att Victoria stängt gränsen mot delstaten New South Wales.

Olle Bengtsson

Nu pekas nästa kinesiska bolag ut som

en risk

ONSDAG 8 JULI 2020

Var och varannan dag kommer rapporter om hur USA och EU försöker förhindra Kinas inflytande över infrastrukturen. Senast i raden av larm handlar

om företagen Tiktok, Huawei och Nuctech, ett statligt kinesiskt företag som på bred front säljer säkerhetsutrustning som används för screening av gods vid flygplatser och i hamnar.

I likhet med Huawei är det framför allt USA som pekar på säkerhetsriskerna med att främmande makt har stor påverkan på en känslig verksamhet – i det här fallet övervakningen vid gränserna av gods i hamnar och incheckat bagage vid flygplatser i Europa.

USA varnar, enligt en promemoria från utrikesdepartementet den 26 maj som tidningen Wall Street tagit del av, Natoländer i Europa för att det kinesiska bolaget Nuctech kan komma över personlig och kommersiell information. Oron gäller att bolaget sedan kan överlämna den

informationen till kinesiska myndigheter.

Systemet som undersöker gods kan kopplas till databaser med information om miljontals passagerare, deras pass, fingeravtryck och andra detaljer.

Den tyske politikern Axel Voss, i Europaparlamentet, skrev redan i vintras ett brev till EU-kommis- sionär Ylva Johansson, ansvarig för den inre säkerheten, och varnade för det kinesiska företaget.

Ett orosmoln gäller Nuctechs utrustning och att den kan användas som sändare av virus som påverkar mjukvara. En annan farhåga är att bolagets utrustning kan

orsaka störningar vid europeiska flygplatser och gränser om det missbrukas av statsstödda, utländska hackare. Eller används

för att rubba leverantörskedjor under en handelskonflikt.
– Det är extremt oroande om ett utländskt statsägt företag får mer och mer kontroll över vår strategiska infrastruktur, sa den konservative politikern Axel Voss tidigare i år, till amerikanska The Politico.

Nuctech slår ifrån sig i Wall Street Journal och säger att deras apparatur endast tillhör deras kunder – inte EU-länder och absolut inte den kinesiska regeringen.

Därför, hävdar chefen för bolagets nederländska enhet,

utgör det inte någon säkerhetsrisk.
Som i fallet med det världsledande telekombolaget Huawei försöker USA nu förmå allierade att sluta anlita ett företag som amerikanska experter bedömer får kraftiga subventioner av den kinesiska regimen.
Konkurrenter i branschen har sagt att det kinesiska bolaget sätter priser på sina produkter som är mellan 25 och 50 procent lägre än deras egna.
Nuctech förnekar att bolaget säljer varor under marknadspris eller är subventionerat.

Om USA lyckas få gehör i Europa för sin varning är oklart.
Så sent som för någon vecka sedan valde Finland att köpa utrustning från det kinesiska bolaget för övervakning av gods längs den ryska gränsen.
Företaget har slutit 58 avtal med gräns- och tullmyndigheter, departement, polismyndigheter och andra officiella organisationer i 22 av 28 EU-länder de senaste sex åren, uppgav The Politico i vintras.

Tullverket i Sverige skrev ett tioårigt kontrakt med det kinesiska bolaget 2013 om mobila

röntgenutrustningar för kontroll av fordon och

containrar.
Kina har tidigare anklagat USA för att använda argumentet om säkerhetsrisk som en förevändning för att knäcka Huaweis kommersiella ställning på världsmarknaden.
Säkerhetsutrustning i hamnar, på flygplatser och järnvägsstationer som används för att kontrollera folk och varor omsatte förra året nästan 80 miljarder kronor i världen.

Nuctech är djupt involverat i det styrande kinesiska kommunistpartiet och styrdes

under tio år fram till 2013 av Hu Haifeng, sonen till den tidigare högste

ledaren i Kina Hu Jintao. Uppgifterna om hur stor marknadsandel som bolaget skaffat sig i Europa skiljer sig åt. Enligt amerikanska utrikesdepartementet handlar det om 90 procent av utrustningen som används i europeiska hamnar för kontroll av gods, och hälften av marknaden vid flygplatser. Nuctech menar att det rör sig om 70 respektive 10 procent av de olika marknaderna.

Torbjörn Petersson

torbjorn.petersson@dn.se

Fakta. Nuctech

Nuctech grundades 1997 som en sidoverksamhet på Tsinghuauniversitet i Peking. Företaget leddes

fram till 2008 av Hu Haifeng, son till kommunistpartiets tidigare generalsekreterare Hu Jintao. Företaget tillverkar utrustning som röntgar eller på annat sätt screenar bagage, last, fordon och personer. Förutom vid flygplatser och gränskontroller används deras teknik vid stora evenemang som till exempel OS-tävlingar.

Nuctech har runt 5 000 anställda och finns representerade i 160 länder.

Huawei kan få nobben även i Sverige

ONSDAG 8 JULI 2020

Den kinesiska telekomgiganten Huawei har bearbetat regeringar i Europa för att få delta i utbyggnaden av 5G-näten. Löften om jobb och hot om minskade investeringar från Kina har gått hand i hand. I Sverige är det PTS som bestämmer efter att ha rådgjort

med Säpo och Försvarsmakten. Men här kan företaget få det svårt,

menar en av de experter

som DN har pratat med.

I Danmark ledde nyligen Huaweis påstötningar för att få delta i utbyggnaden av 5G-nätet närmast till en diplomatisk kris. Först avslöjades ljudinspelningar där den kinesiska ambassadören i Danmark hotar med inställt frihandelsavtal mellan Kina och Färöarna, om inte Huawei fick bygga ut öns mobilnät.

Därefter kom det ett uppmärksammat brev till den danska statsministern Mette

Frederiksen (S), i vilket Huawei kräver svar på om man kommer att få

konkurrera på den danska marknaden, och att det annars kan få konsekvenser för andra kinesiska företags investeringar i landet. Brevet avslöjades av Berlingske nyligen. Affären anses vara ett av de tydligare beläggen för telekomgigantens starka koppling till den kinesiska staten, som företaget alltid förnekar. Huawei, som svartlistades av USA för ett par år sedan, har med en blandning av hot och morötter uppvaktat åtskilliga regeringar i

Europa för att slippa bli portade i samband med 5G-utbyggnaden. Företaget har lockat med mångmiljoninvesteringar i forskning och tillverkning i

anläggningar i Nederländerna, Frankrike, Tyskland, Storbritannien och Polen det senaste året skriver Politico. Samtidigt har Huaweicheferna försökt motverka att länderna inför restriktioner mot Huaweiutrustning i 5G-nätverken. Huawei är formellt ett fristående aktiebolag som uppges ägas av de anställda. Men analytiker brukar peka på kinesiska lagar som kan

användas för att tvinga företag som är verksamma i Kina att delta i underrättelseverksamhet för statens räkning. Danmark beslutade av den anledningen till slut att inte låta Huawei leverera utrustningen,

utan Ericsson.
Under 2019 var det ett antal länder som bannlyste Huawei, bland andra Australien, Japan, Nya Zeeland och USA. Flera andra länder, som Storbritannien, Tyskland och Norge försöker gå en mellanväg, genom att tillåta viss utrustning, men inte sådan som säkerhetsklassas.

Ett problem i sammanhanget är att det bara finns fyra stora leverantörer av telekomutrustning: Ericsson, Nokia, Huawei och ZTE, varav de två sista är kinesiska. Om de kinesiska företagen inte får konkurrera blir det ännu mer en oligopolsituation, som i slutänden kommer att

leda till högre kostnader för operatörerna, och i slutänden dyrare mobiltjänster för konsumenterna.

EU har i samband med den pågående diskussionen om säkerhetsaspekterna tagit fram en ”verktygslåda” för hur man kan agera vid 5G-utbyggnaden. I Sverige kommer man att använda sig av möjligheten till förhandsprövning av aktörer. I Sverige fattas alltså inte beslutet om Huawei ska få delta i utbyggnaden på politisk nivå, utan av tjänstemän på PTS, Post- och telestyrelsen. Förhandsprövningen

kommer att ske efter utlåtanden från Säpo och Försvarsmakten, som ska granska de ansökningar som svenska mobiloperatörer lämnar in, inför auktionen av licenser till 5G- bandet senare i höst.

Mobiloperatörerna har ofta använt sig av Huaweiutrustning i sina nät hittills. Både Tele 2 och Tre bekräftar i mejl till DN att Huawei är en av leverantörerna i den begränsade 5G-utbyggnad som man hittills gjort. Men frågan är om de kommer att kunna göra det i 5G-näten.
I veckan har de lämnat in sina prospekt till PTS och svarat på ett antal principfrågor om bland annat utrustning,

stationering, ägarinflytande över företaget och hur de ska skydda näten från cyberattacker och otillbörlig åtkomst.

Per Ödling, professor vid institutionen för elektro- och informationsteknik på Lunds universitet, tror att det blir svårt för operatörerna att använda sig av Huawei som leverantör av utrustning.

– Kinesiska staten har förstås mycket mer mjukt inflytande över Huawei än vad den svenska staten har över Ericsson eller den finska över Nokia. Men jag ser inte företaget som en förlängning av den kinesiska staten. Min uppfattning är att Huawei försöker verka på mer

eller mindra affärsmässiga villkor, men

att de har ett starkare stöd av sin stat, som de säkert inte kan tacka nej till. Det har heller inte konstaterats att det skickats otillbörlig data från kinesisk hårdvara till Kina.

– Jag tror inte att det finns backdoors installerade som något slags standard i utrustningen. Men om man är operatör och vill ha kunder som är känsliga – statliga myndigheter och så vidare – då vill man inte ha den här diskussionen, säger Per Ödling.

Så länge det finns lagstiftning som kan tvinga Huawei att verka

för den kinesiska statens räkning blir

det svårt att ha företagets utrustning i känsliga nät, menar han.

Juan Flores
juan.flores@dn.se

Huawei grundades 1987 av Ren Zhengfei och har vuxit till ett globalt telekomföretag, som gör allt från mobiltelefoner till utrustning för mobilnät, där de konkurrerar med Ericsson. I Sverige har man byggt Tele2:s och Telenors 4G-nät.

Företaget finns representerat i 170 länder och regioner och har över 194 000 anställda.
Huawei

kallar sig ett personalägt privatföretag men kritikerna menar att det finns starka kopplingar till den kinesiska staten.

Kontroversiell lag får Tiktok att lämna Hongkong

ONSDAG 8 JULI 2020

Sociala medieappen Tiktok lämnar Hongkong sedan Kinas nya säkerhetslag börjat

gälla i staden. Samtidigt ser USA över möjligheten att förbjuda appen – drygt en vecka efter att Indien har fattat samma beslut.

Den 30 juni trädde den kontroversiella kinesiska säkerhetslagen i kraft i Hongkong. Lagen rundar regionens egen lagstiftande församling och kan ge upp till livstids fängelse för bland annat omstörtande verksamhet, terrorism och separatism. Under måndagen flaggade också Kina för möjligheten att i framtiden kunna censurera Hongkongs internet. Den senaste veckans utveckling gör att sociala medieappen

Tiktok kommer att lämna Hongkong- marknaden inom de kommande dagarna.

På Tiktok publicerar användarna korta videofilmer av sig själva. Tiktok har fler än 500 miljoner användare över hela världen. Förra augusti hade appen 150 000 användare i Hongkong, enligt Reuters. Bytedance, det kinesiska företaget som äger Tiktok, har tidigare sagt att att man varken kommer att ge den kinesiska regeringen tillgång till användardata eller gå med på Pekings krav på censur på plattformen.

För att tilltala en bredare global publik designades

appen så att den kinesiska regeringen inte skulle kunna få tillgång till den. Användare i Fastlandskina använder därför en annan variant av Tiktok – Douyin – också från Bytedance.

Fang Kecheng, assisterande professor i journalistik och kommunikation vid det kinesiska universitetet i Hongkong menar att Tiktoks beslut kastar ljus på dilemmat kinesiska företag står inför när de försöker nå en internationell målgrupp.

– Man måste följa lokala riktlinjer och samtidigt försöka att inte stöta sig med den kinesiska regeringen och folket. Bytedances separation av

Tiktok och Douyin var del av den strategin, säger han till Reuters.

I slutet av juni förbjöd Indien Tiktok och över 50 andra

kinesiska appar på grund av gränsstriderna som nyligen brutit ut mellan Indien och Kina.
Efter att säkerhetslagen trätt i kraft i Hongkong har techföretag som Google, Facebook och Twitter meddelat att man inte kommer att lämna ut användardata till myndigheter i staden.
Under måndagen meddelade den amerikanske utrikesministern Mike Pompeo att landet ser över möjligheten att förbjuda flera kinesiska

appar, däribland Tiktok. Vid första kvartalet i år hade appen laddats ner sammanlagt två miljarder gånger, enligt Reuters.

294

Trots det har Tiktoks framfart kantats av kontroverser. Tidigare i år tvingades appen betala 5,7 miljoner dollar i böter efter att den amerikanska myndigheten Federal trade commission (FTC) anklagat Bytedance för att samla in känslig information om användare under 13 år.

Tiktok tvingades också ta ned alla videor som publicerats av barn under 13 år på plattformen. Den brittiska tidningen The Guardian rapporterade under 2019

att innehåll om homosexualitet eller hbtq-

rättigheter plockats bort från plattformen. Bakgrunden var att appen försökt anpassa sitt innehåll till lokala lagar och värderingar på olika platser i världen. Men även i länder där homosexualitet är lagligt togs bilder på samkönade par bort, enligt The Guardian. Appen fick också hård kritik efter att ha stängt av den 17-åriga användaren Feroza Azis efter en video där hon kritiserar Kina för hur muslimer behandlas i landet. Efteråt bad Tiktok om ursäkt. **Gustav Olsson**

gustav.olsson@dn.se

Tiktok är en social media-app som används för att spela in och dela femton sekunder långa videor. Appen lanserades 2016 under namnet Musical.ly, och redan året därpå köptes den upp av det kinesiska företaget Bytedance. I september 2017 döptes appen om till Tiktok i och med att den spreds internationellt, främst till användare i Asien.

På kort tid har användandet av appen ökat globalt, i dag har den över 500 miljoner användare i 150 länder. I Sverige laddades appen ned nästan 1,4 miljoner gånger på

ett år mellan oktober 2018 till oktober 2019. Enligt

undersökningen ”Svenskarna och internet” använde 27 procent av alla svenskar i åldrarna 11 till 19 appen.

Saab börjar tillverka Gripen i Brasilien

ONSDAG 8 JULI 2020

Saab börjar för första gången tillverka stridsflygplanet Gripen utanför Sverige. Delar till Gripen kommer nu börja tillverkas vid anläggningen i São Paulo i

Brasilien. Sedan kommer delarna

levereras till fabriken i Gavião Peixoto samt Saab i Linköping för montering.
”Vi har genomfört en teoretisk och praktisk utbildning av brasilianska ingenjörer och montörer på Saab i Linköping”, säger Jonas Hjelm, chef för Saab Aeronautics, i ett pressmeddelande.

Tysk ekonomi på väg tillbaka – långsamt

ONSDAG 8 JULI 2020

Den tyska industriproduktionen ökade i maj med 7,8 procent, enligt säsongsjusterade tal från landets statistikbyrå. Men det var mindre än de 10 procent som analytikerna hade väntat sig. Orderingången ökade med 10,4 procent, ett tydligt tecken på att

Europas största ekonomi är på väg tillbaka

WHO utesluter inte luftburen coronasmitta

TORSDAG 9 JULI 2020

Tecken tyder på att corona- viruset kan spridas som luftburen

smitta. Det beskedet ger WHO efter att 239 forskare, i ett öppet brev, larmat om nya rön för att viruset kan spridas via mindre partiklar i luften. Sedan coronaviruset började spridas har

Världshälsoorganisationen, WHO, ansett att sjukdomen främst sprids genom droppsmitta. Droppar som skickas ut i luften när någon hostar, nyser eller pratar och sedan sjunker ner till marken. Diskussioner om att viruset är luftburet har flera gånger avfärdats av organisationen i brist på bevis, fram till nu.

– Att viruset kan spridas via luften på vissa platser, till exempel trånga och

dåligt ventilerade publika utrymmen, går inte att utesluta, sade professorn

299

Benedetta Allegranzi på WHO under tisdagens presskonferens. Svaret kommer efter ett öppet brev till organisationen. Där larmar 239 forskare från 32 olika länder om nya bevis för att coronaviruset kan spridas via mindre partiklar i luften. Enligt dem har smittrisken underskattats.

”Undersökningar av undertecknarna och andra forskare har visat att det utom rimligt tvivel står klart att viruset frigörs vid utandning, tal eller hosta genom mikrodroppar som är så små att de stannar kvar i

luften och kan färdas mer än två meter från en smittad person”, skriver forskarna.
Enligt en av dem, Jose Jimenez, kemist vid University of Colorado, är syftet med det öppna brevet att uppmärksamma bevisen som WHO ännu inte tagit till sig.

– Det här är definitivt ingen attack mot WHO. Det handlar om en vetenskaplig debatt, och vi kände att vi behövde offentliggöra den eftersom de vägrade att lyssna till de bevis vi lagt fram under våra samtal med dem, säger Jose Jimenez till Reuters.

Riskerna för luftburen smitta är som störst inomhus, särskilt på platser där det är trångt med folk eller med dålig ventilation, menar forskarna. Det ska också vara den enda rimliga förklaringen till de tillställningar där så kallade superspridare lyckats smitta så många samtidigt, enligt dem.

WHO påtalar att man ännu inte är beredd att ändra sina riktlinjer kring viruset och att det är för tidigt att dra nya slutsatser. Men organisationen räknar med att komma med en sammanfattning om kunskapsläget kring hur viruset sprids de kommande dagarna.

Olle Bengtsson
olle.bengtsson@dn.se

Merkel varnar för slutna EU-länder

TORSDAG 9 JULI 2020

EU har inte råd att förlora någon tid. Det var Angela Merkels budskap när hon höll tal

till Europaparlamentet på onsdagen.

återhämtningsfonden ska

fördelas. Paris

Iklädd en vit mask och noggrant undvikande varje handskakning anlände Angela Merkel till Europaparlamentet i Bryssel. Det var förbundskanslerns första utlandsresa sedan coronakrisens början, och hon var där för att höja ett varningens finger.

– Vår ekonomi skakas nu i sina grundvalar. Miljoner riskerar att förlora sina jobb. Utöver oron för hälsan finns därför också oron för den ekonomiska överlevnaden, sa

Samtidigt pågår hårda förhandlingar om EU:s långtidsbudget och om hur de 8 000 miljarderna i den nya

Merkel vars regering nu tagit över ordförandeskapet i EU. Tillsammans med Emmanuel Macron har Merkel varit drivande bakom den återhämtningsfond som EU-kommissionen föreslagit, och som är tänkt att innehålla 750 miljarder euro (nästan 8 000 miljarder kronor).

Samtidigt pågår förhandlingar om EU:s långtidsbudget. Och den tyska förbundskanslern betonade vikten av att inte förlora någon tid.

– Jag hoppas verkligen att vi kan komma överens nu i sommar. Det kommer att kräva

kompromissvilja från alla parter. Men jag är övertygad om att alla är beredda att visa solidaritet. Tyskland är det i vilket fall, sa Merkel.

Hårda förhandlingar pågår om hur den enorma stödfonden ska fördelas. Kommissionen föreslår att 500 miljarder euro ska delas ut i bidrag och 250 miljarder i lån, något som Sverige, Österrike, Danmark och Nederländerna motsatt sig.

”De sparsamma fyra”, som gruppen kallas, vill att allt stöd ska ges i form

av lån. Merkel betonar dock att det är viktigt att

hårt utsatta länder som Italien också kan få direkt stöd.
– Vi får inte vara naiva. Europamotståndarna väntar bara på att få slå mynt av den här krisen. Vi måste visa att nationalism leder till mindre kontroll – inte mer. Det ligger alltså i vårt eget intresse att visa solidaritet. Samtidigt får det här inte drabba de rikaste länderna oproportionellt hårt. Så vi måste tänka igenom vad de olika länderna klarar av, sa den tyska förbundskanslern.

I sitt tal hyllade Merkel det EU som hon menar är en garant för individuella fri- och rättigheter. – Europa är inte bara ett

historiskt arv, utan också en förhoppning och en vision om framtiden, sa hon och fick stående ovationer av Europaparlamentarikerna.

Under onsdagskvällen träffades ledarna för EU:s institutioner (Europeiska rådet, Kommissionen och Europaparlamentet) för att diskutera de villkor som ska ställas på länder som får ta del av pengarna i återhämtningsfonden.

– Solidaritet innebär att de som behöver mer stöd också ska få mer stöd. Men var och en har en hemläxa att göra, kopplat till stödet. Det finns inte en enda medlemsstat som inte redan har fått en rekommendation från oss,

säger EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen. Kommissionen menar att stödet bör kopplas till dessa krav på olika reformer. Samtidigt trycker Europaparlamentet på för att få spela en roll. Men en del medlemsländer är skeptiska till att ge EU:s institutioner den utökade makt och befogenheter som förslaget innebär.

Erik de la Reguera

erik@delareguera.se

Fakta. Oenighet om fond

Nästa vecka är det tänkt att EU- ländernas alla stats- och regeringschefer ska samlas i Bryssel för

att försöka enas om coronastödet och en ny långtidsbudget.

Angela Merkel och Frankrikes president Emmanuel Macron föreslog i maj ett gigantiskt coronabidrag på 500 miljarder

euro till de drabbade – något som sedan förvandlats till ett officiellt kommissionsförslag av EU- kommissionens ordförande Ursula von der Leyen.

Oro för att Bolsonaro har smittat fler i regeringen

TORSDAG 9 JULI 2020

Brasiliens president Jair Bolsonaro har vägrat att bära mask vid offentliga framträdanden. Nu är det bekräftat att han bär på coronaviruset. En oro sprids att

Flera länder är missnöjda med de

förslag som ligger. Det gäller inte

minst Sverige, som tillsammans

med Danmark, Nederländerna

och Österrike etablerat sig som

EU:s ”frugala fyra”, med krav på

en återhållsam budget och lån i

stället för bidrag till de drabbade.

Källa: TT

han kan ha smittat stora delar

av regeringen. Rio de Janeiro.

I lördags var Jair Bolsonaro på en trädgårdsfest hemma hos USA:s ambassadör i Brasilien för att fira USA:s självständighetsdag. Ingen av gästerna bar mask och på en av

bilderna kramar Bolsonaro om sin utrikesminister och sitter tätt tillsammans med fyra andra ministrar i regeringen. USA:s ambassadör bar inte heller mask vid tillfället. De kan nu alla vara smittade.

Bolsonaro har ända sedan coronautbrottet negligerat viruset och sagt att det inte är värre än ”en snuva”. Han har sagt att om man blir smittad ska man ”ta det som en man”. Det är nu upp till bevis för honom. I måndags kände han sig dålig och åkte till ett militärsjukhus för att ta röntgenbilder på lungorna. Läkarna misstänkte att han var smittad och när han kom

tillbaka till presidentresidenset som omgärdas av hans anhängare bad han för första gången på fyra månader anhängarna att backa. – Jag kommer från sjukhuset. De har tagit röntgenplåtar på lungorna och de är rena. Nu ska

jag ta ett covidtest, men allt är bra, sa han då.

På tisdagen bekräftades det att han är smittad. Han har 38 graders feber och har tagit malariamedicinen klorokin som han tror ska bota honom.

Om Bolsonaro blir lika dålig som Storbritanniens premiärminister Boris Johnson och läggs in på sjukhus lär han få äta upp sitt numera berömda citat

om att coronaviruset inte är farligare ”än en snuva”.

Han har sparkat sin omtyckta hälsominister och efterträdaren avgick självmant efter någon

vecka. Trots att det snart gått två månader sedan han avgick har Bolsonaro inte utsett någon efterträdare. Hälsodepartementet styrs numera av militärer som inte har någon som helst kunskap om hälsofrågor.

Bolsonaro kan också anklagas för att ha brutit mot lagen i huvudstaden Brasília, där guvernören i juni utfärdade ett dekret om att det är obligatoriskt att använda mask utomhus.

– Om jag skakar hand med folket, ursäkta mig, det är inte jag som bett dem gå ut på gatorna. Man ska komma ihåg att jag tillhör

308

folket. Jag tillhör det brasilianska folket, sa han i våras då han kritiserades för att inte följa de regler som den dåvarande hälsoministern infört.

Efter att 65-årige Bolsonaro nu blivit smittad har han svängt. – Jag vidtar åtgärder för att undvika att smitta tredje part. Detta är upp till varje brasiliansk medborgare, säger han.

I början av pandemin sa Bolsonaro att chansen att han insjuknar i covid-19 är minimal eftersom han anser sig ha en bakgrund

som idrottsman. Det återstår nu att se hur hans kropp

reagerar. Enligt folk i presidentens omgivning har han känt sig trött och hostat sedan i måndags. Till CNN Brasil säger han däremot:
– Jag mår utmärkt.
Att Bolsonaro smittats kommer inte som någon överraskning. Han har inte vidtagit några som helst åtgärder och deltagit i demonstrationer med hundratals människor. Han är nu den tredje statschef som smittas av coronaviruset. De andra är Honduras president Juan Hernández och Monacos furste Albert II. Dessutom har

Storbritanniens premiärminister Boris Johnson smittats.

Henrik Brandão Jönsson
brandao@brandao.se

Kina öppnar agentkontor i Hongkong

TORSDAG 9 JULI 2020

Metropark Hotel vid Victoriaparken i centrala

Hongkong – en av proteströrelsens centrala platser – blir

kontor åt Pekingregeringens säkerhetstjänst i kölvattnet av den nya, skarpa säkerhetslagen.

Peking agerar snabbt i Hongkong nu. Att centralregeringen öppnar ett kontor för sin säkerhetstjänst, ett stenkast från Victoriaparken som brukar vara centrum för demokratirörelsens protester, är i linje med den snabba implementeringen av den nya säkerhetslagen. Det säger Kinakännaren och professorn

Steve Tsang vid SOAS-universitetet i London:
– Det var mycket väntat. Det är så auktoritära

regimer gör när de vill införa smärtsamma förändringar – de gör det snabbt.
På onsdagen hölls en ceremoni under hög säkerhetsbevakning, där skylten till det nya kontoret avtäcktes. På plats var kontorets chef Zheng Yanxiong, Hongkongs högsta politiska ledare den Pekingvänliga Carrie Lam, samt centralregeringens högste representant i regionen, Luo Huining.

Säkerhetskontorets uppgift är att ”analysera, studera och dra slutsatser om säkerhetssituationen i Hongkong”, enligt Lam:

– Det kommer att övervaka, guida,

koordinera och stötta Hongkong kring ansvaret att försvara den nationella säkerheten.

Men Steve Tsang tror att befogenheterna är större än så. – Det är ett kontor som drivs av Pekings människor och som agerar utanför den lokala lagstiftningen, säger han.

Luo Huining vidhöll dock att kontoret kommer att lyda lokal lagstiftning. För bara en vecka sedan infördes den säkerhetslag som Peking beslutat om för Hongkong – som rundar regionens egen rätt att stifta lagar. Många bedömare anser att lagen markerar slutet på regionens frihet och i praktiken avskaffar

principen om ”ett land, två system”.

TT

Rysslands och Kinas veto kan stoppa nödhjälp till Syrien

TORSDAG 9 JULI 2020

Ryssland och Kina stoppade natten till onsdagen svensk tid en resolution i FN:s säkerhetsråd som skulle tryggat hjälptransporter från Turkiet till Syrien.

Därmed riskerar FN:s hjälp till nödlidande i provinsen Idlib att upphöra.

Rodney Hunter, USA:s samordnare i säkerhetsrådet, kallar det rysk-kinesiska vetot ”ett cyniskt försök att sätta politiken före syriska människors liv”.

Idlib är den enda av Syriens fjorton provinser som kontrolleras av motståndare till Bashar al-

Assads regim. I Idlib styr en jihadiströrelse, Hayat Tahrir al- Sham (HTS), som har band med terrornätverket al-Qaida.

Vid sidan av HTS finns Syriska Nationella Armén (SNA) som också motsätter sig Bashar al-Assads styre. SNA får uppbackning från Turkiet. Men framför allt finns det över tre miljoner civila i Idlib, varav hälften är flyktingar från andra delar av Syrien. De lever under eländiga förhållanden och många av dem är beroende av hjälpsändningar från FN och från frivilligorganisationer. Enligt FN

behöver 70 procent av Idlibs befolkning hjälp utifrån för att överleva.

Sedan början av december förra året genomför Syriens regeringsarmé, stödd av Ryssland och Iran, en offensiv för att återta Idlib. Den syriska framryckningen orsakade i början av detta år en okontrollerad flyktingström inne i Idlib.

Hundratusentals människor flydde mot Turkiets gräns för att undkomma flygbombningar och artilleribeskjutning. Flyktingkaoset förvärrade den

humanitära situationen ytterligare.
Hjälpen kommer in i Idlib via två gränsstationer som ligger vid gränsen mellan Turkiet och Syrien: Bab al-Salameh och Bab al-

Hawa.
FN:s möjlighet att kunna använda sig av dessa turkiska gränsstationer vilar på en resolution (samfällt beslut) i FN:s säkerhetsråd. Denna resolution, som antogs i juli 2014 innebär att tillståndet ska förnyas den 10 juli i år. Och det är detta som Kina och Ryssland nu satt stopp för genom att utnyttja sitt veto i

säkerhetsrådet, i kraft av att vara ständiga medlemmar.
Ryssland, som är den syriska regimens främste uppbackare, vill att FN:s hjälpsändningar till Idlib i stället ska komma söderifrån, via Damaskus. Men FN och andra hjälporganisationer har

dåliga erfarenheter av transporter genom regimkontrollerade områden.

Ända sedan Syrienkrigets början för nio år sedan har president Bashar al-Assad använt de internationella hjälpsändningarna som en del i krigföringen. Det betyder att den syriska regimen saboterat FN:s försök att föra in nödhjälp till icke regimkontrollerade områden. Transporter har fått vänta oskäligt länge på tillstånd, eller så har konvojerna stoppats och fått delar av lasten beslagtagen.

Jan Egeland, en norsk diplomat som under en period var ansvarig för FN:s humanitära insatser

i Syrien, kallar denna taktik ”medeltida” och ”den grövsta av alla krigsförbrytelser”.

Belgien och Tyskland ligger bakom den resolution i säkerhetsrådet som förkastades av Ryssland och Kina. Omröstningen som slutade 13 för och två emot skedde virtuellt, på grund av covid-19-pandemin.

Belgiens FN-ambassadör Marc Pecsteen de Buytswerve säger till nyhetsbyrån AP att han inte har gett upp hoppet om att hjälpsändningarna mellan Turkiet och Syrien ska kunna fortsätta:

– De närmaste timmarna och dagarna kommer vi att anstränga oss till det yttersta att nå samstämmighet denna fråga. Den ryske FN-ambassadören Vassilij Nebenzia har lanserat ett kompromissförslag enligt vilket en av gränsstationerna, Bab al-

Hawa skulle hållas öppen för hjälptransporter under sex månader.

Erik Ohlsson

Fakta. Idlib har tre miljoner invånare

Idlib är en av Syriens fjorton provinser. Den har drygt tre miljoner invånare (varav hälften är internflyktingar). Provinsen omfattar cirka 6 000 kvadratkilometer, en

yta jämförbar med Stockholms län.

Idlib är den sista icke regimkontrollerade provinsen i Syrien.

Sedan december förra året har Syriens regim tillsammans med sina allierade, Ryssland och Iran, inlett en offensiv för att återta Idlib.

FN och andra humanitära organisationer är extremt oroade över situationen, eftersom riskerna för civila är oerhört stora. FN har bland annat distribuerat 420000 test-kit för covid-19 till Idlib, samt mat till 1,3 miljoner människor varje månad. Hjälpen har körts in i lastbilskonvojer från Turkiet.

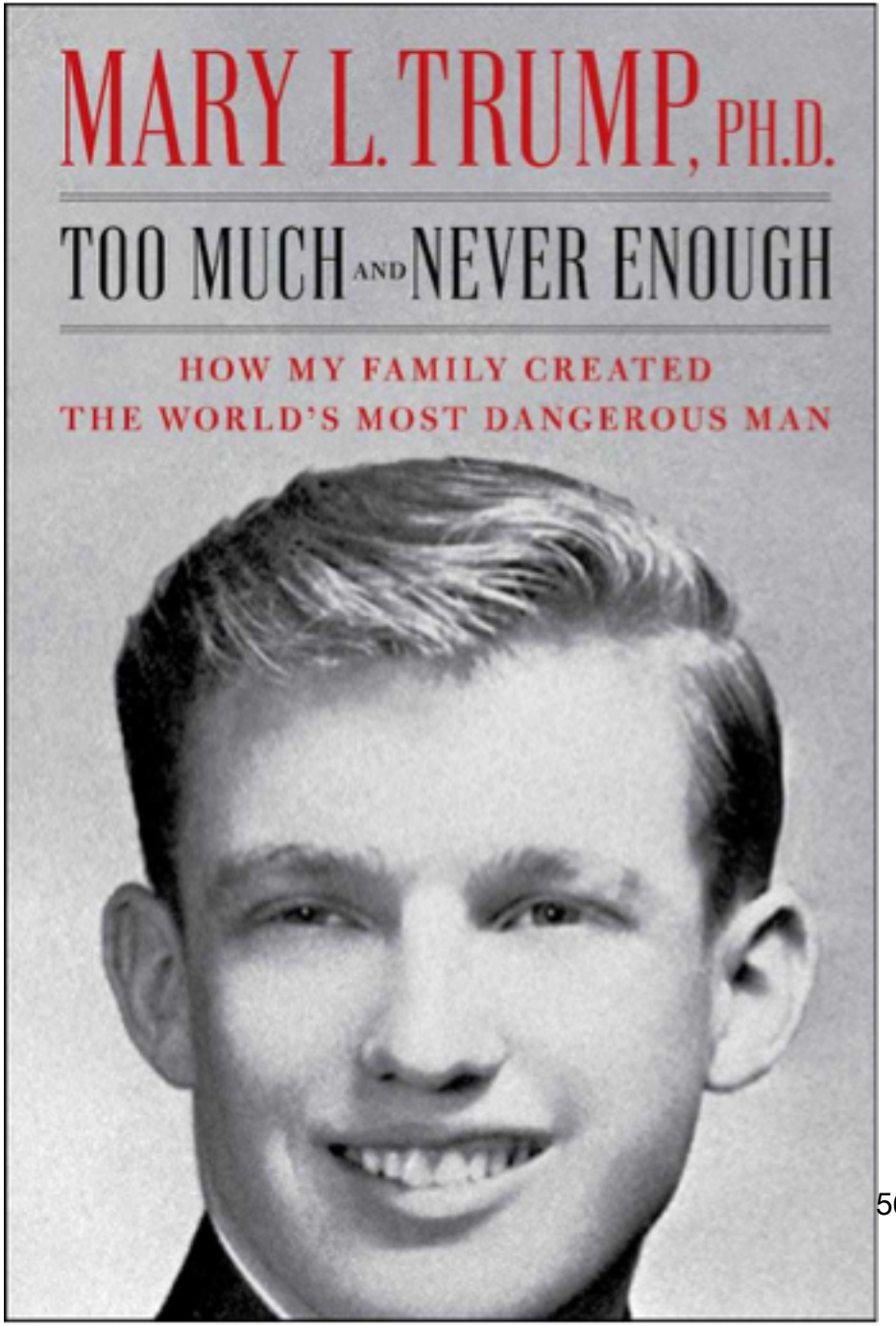

Mörk skildring av Donald Trumps familj i ny bok

TORSDAG 9 JULI 2020

Donald Trump kan inte stoppa brorsdottern Mary Trumps nya bok

som är en mörk skildring av familjen.

I boken påstår hon att farbror Donald fuskade sig in på den prestigefulla skolan Wharton och formades av en sträng uppväxt med en pappa som var en ”välfungerande sociopat”. Det är inte den första skandalomsusade boken om Trump, men det är första gången berättelsen kommer inifrån familjen.

Donald Trumps jurister har gjort envisa försök att stoppa hans brorsdotter Mary Trumps nya bok. Men den rättsliga striden tycks ha varit förgäves.

Nästa vecka kommer av allt att döma

hundratusentals exemplar av Mary Trumps ”Too much and never enough: How my family created the world’s most dangerous man” att distribueras över USA. Trumps försök att stämma bokförlaget Simon and Schuster tycks ha varit kontraproduktivt och i stället resulterat i mer uppmärksamhet som hjälper boken att sälja.

Det är knappast första gången vi kan läsa grova anklagelser om Donald Trump i en ny bok, men det är första gången berättelsen kommer inifrån familjen.

Bör vi ta boken på allvar? Till skillnad från John

Boltons omdiskuterade bok ”The room where it happened”, som kom nyligen, tycks Mary Trumps bok inte främst vara ett opportunistiskt försök att tjäna snabba pengar på skvaller bakom kulisserna. Snarare försöker boken ge oss ytterligare några bitar i ett pussel där helhetsbilden har varit välkänd sedan länge. Mary Trump, som doktorerat i klinisk psykologi, är främst intresserad av hur Donalds familj format honom som politiker och som person.

Boken målar en mycket mörk bild av Donald Trumps föräldrar. Pappa Fred Trump Senior, som skapade familjens förmögenhet som

fastighetsmogul, beskrivs som en ”välfungerande sociopat”, som manipulerade och mobbade sina söner.

Donalds mamma Mary Anne Mac- Leod Trump framställs som homofob. Efter Prinsessan Dianas begravning ska Mary Anne ha sagt till barnbarnet Mary, som är lesbisk: ”Det är skamligt att de låter den lilla fjollan Elton John sjunga på begravningen”.

Mary Trump menar att pappans manipulativa beteende mot sina barn skadade Donald Trumps personlighet och att uppväxten hindrade honom från att ”utveckla hela skalan av mänskliga känslor”, enligt boken. Hon påstår även att han

lärde sin son ett livslångt förakt för svaghet.

Hon framställer sin farbror som manipulativ och ohederlig och påstår att han fuskade sig in på den prestigefulla affärsskolan Wharton vid University of Pennsylvania, genom att låta en mer begåvad student göra intagsprovet. Att fuska, skriver hon, är ”ett sätt att leva” för Donald.

I viss mån är boken del i en personlig vendetta mot en släkting som behandlat Mary Trumps egen familj som fiender i många decennier. De hade en arvstvist när Mary Trumps farfar och Donalds pappa Fred Trump Senior dog. Mary Trump påstår att Donald

ska ha manipulerat sin far till att skriva bort Mary Trumps familj från testamentet på dödsbädden.

Men deras motsättningar är även ideologiska. Mary Trump är liberal och har varit aktiv för

bland annat hbtq-rättigheter. Att hon ger ut boken trots hoten om rättsliga åtgärder från USA:s mäktigaste man kan tyda på att hon drivs av en genuin oro för att denna man, som hon vuxit upp med, ska sitta kvar vid makten. Hennes bild av farbror Donald får visst stöd av vittnesmål från Donald Trumps egen syster Maryanne Trump Berry, en nyligen pensionerad federal

domare, som kallar brodern ”en clown”. Som katolik är Maryanne bekymrad över Donald Trumps starka politiska stöd från den

kristna högern, då hon hävdar att han bara fejkat sin kristna tro. ”De enda tillfällen han gick i kyrkan var när kamerorna följde med”, skriver Mary Trump. **Martin Gelin**

Kina inför restriktioner mot USA

TORSDAG 9 JULI 2020

Kina/USA.

Kina kommer att införa visumrestriktioner mot amerikanska medborgare

som enligt landet har betett sig illa i frågor som rör Tibet.

Beslutet ses som en hämnd på restriktioner som USA införde under tisdagen mot vissa

kinesiska tjänstemän. Orsaken till det beslutet var enligt USA:s utrikesminister Mike Pompeo att Kina hindrat amerikanska diplomater, journalister och turister att resa till Tibet, och brott mot mänskliga rättigheter i den autonoma regionen.

USA ”bör sluta gå fel väg för att undvika att ytterligare skada relationer, kommunikation och samarbete mellan Kina och USA, säger Zhao

Lijian, talesperson för Kinas utrikesdepartement.

Kina kommer enligt honom inte att tillåta utländsk inblandning i angelägenheter som rör Tibet.

TT-Reuters

Över 60 fruktas döda i oväder

TORSDAG 9 JULI 2020

Japan.

Minst 61 personer befaras ha dött de i kraftiga skyfall som orsakat stor förödelse i sydvästra

Japan de senaste dagarna, uppger myndigheterna. Under onsdagen

rörde sig ovädret norrut och den meteorologiska myndigheten JMA varnar för stora regnmängder i prefekturerna Gifu och Nagano i de centrala delarna av landet. Över 80 000 räddningsarbetare har sänts ut för att rädda överlevande som blivit strandade i översvämningar och jordskred. **TT-AFP**

Ressugna danskar ska få coronapass

TORSDAG 9 JULI 2020

Danmark.

Danskar som vill resa utomlands ska kunna göra ett coronatest och få ett digitalt coronapass som intygar att de är friska, uppger hälsodepartementet. Orsaken är att flera länder kräver att inresande ska kunna visa upp ett negativt coronatest.

Testet får inte vara mer än sju dagar gammalt och passet kan laddas ner gratis på

Sundhedsstyrelsens hemsida. Beskedet välkomnas av näringslivsorganisationen Dansk Industri som tror att det kommer att underlätta för danskar som vill resa både i jobbet och privat. **TT-Ritzau**

Trump vill öppna skolor likt Sverige

TORSDAG 9 JULI 2020

USA.

Donald Trump har sagt att han ska pressa landets

delstater att öppna skolorna i höst, trots oro för ökande smittspridning. Nu pekar den amerikanske presidenten på Sverige och Norden som bevis för att

undervisningen kan återupptas utan risk. ”I Tyskland, Danmark, Norge, Sverige och många andra länder är skolorna öppna utan problem. Demokraterna tror att det skulle vara politiskt dåligt för dem om amerikanska skolor öppnar innan valet i november, men det är viktigt för barnen och familjerna. Jag kanske stryper finansieringen om de inte öppnar!”, skriver Trump på Twitter.

I praktiken är det dock oklart vad Trump kan

göra för att driva igenom sin linje. Ansvaret för

skolfrågor ligger i huvudsak på delstaterna. **TT**

New York Times: Sverige är ett varnande exempel

TORSDAG 9 JULI 2020

Den svenska regeringen har genomdrivit ett

livsfarligt experiment under coronapandemin, i ett försök att

rädda ekonomin – men det har misslyckats. Det är budskapet i en artikel i en av världens ledande tidningar, New York Times. – Det stämmer inte, säger

utrikeshandelsminister Anna Hallberg.

Under rubriken ”Sweden has become the world’s cautionary tale” (ungefär Sverige har blivit en varningssaga för världen) skriver New York Times (NYT) att den svenska regeringen har i syfte att rädda ekonomin, tillåtit ”livet att fortgå i stort

obehindrat” under pandemin.

Men det har misslyckats, skriver tidningens korrespondent, Peter Goodman. ”Inte nog med att tusentals fler har dött än i grannländer som stängt ner, Sveriges ekonomi har inte klarat sig så mycket bättre.” Korrespondenten hänvisar till Riksbankens prognos om att ekonomin i år kommer att krympa med 4,5 procent och att arbetslösheten har stigit från 7,1 procent i mars till nio procent i maj.

NYT jämför det med Danmark, som stängde ner stora delar av samhället, där centralbanken

räknar med att ekonomin krymper med 4,1 procent och arbetslösheten har gått från 4,1 till 5,6 procent.
Han jämför även med Norge ”som var snabb med att införa en aggressiv nedstängning” men som också tidigt släppte på restriktionerna när spridningen bromsade in. Där har centralbanken spått att ekonomin – utanför olje- och gassektorn – krymper med 3,9 procent, mot de 5,5 procent bankens spådde mitt under nedstängningen.
Utrikeshandelsminister Anna Hallberg säger till DN att

publiceringar som den i New York Times kan få negativa konsekvenser.

– Sverigebilden är helt central för vår export och vår industri. Jag tycker absolut att vi ska ta tillvara på de signalerna och också ta dem på allvar, men vi måste också ge vår bild av läget och där håller jag inte med om att vi har valt ekonomin före hälsa.

Slutsatsen som NYT drar är att ”Sverige drabbades av mycket högre dödstal, samtidigt som det misslyckades med att ta hem de förväntade ekonomiska vinsterna”.

Tidningens premiss – att det var för att rädda ekonomin som regeringen tillät ett större mått av öppenhet än grannländerna – är dock tveksam. Det är snarare Folkhälsomyndigheten

som menar att åtgärderna mot pandemin måste vara hållbara på sikt, som ligger bakom – en uppfattning som regeringen stödjer

Anna Hallberg säger att kritiken från New York Times är grundad på felaktiga premisser.
– Jag tycker det är viktigt att slå fast att de åtgärder som Sverige vidtagit har varit för att skydda

vår folkhälsa och det är av det skälet som vi har vidtagit dem, inte för att skydda vår ekonomi. Så du värjer dig mot bilden att vi prioriterat ekonomi före hälsa? – Ja, det stämmer ju inte, säger Anna Hallberg.

NYT nämner inte heller att regeringen har små möjligheter att införa annat än rekommendationer – det tillåter inte svensk grundlag.
Även uppfattningen att livet har fortgått som normalt, är något som bland andra Sveriges utrikesminister Ann Linde har försökt tillbakavisa. De flesta svenskar har följt rekommendationerna när det gäller resor och social distansering och livet är allt annat än normalt, har varit hennes och regeringens budskap.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se

Kritik mot Facebook: Inte gjort nog

TORSDAG 9 JULI 2020

Facebook har inte gjort tillräckligt för att motverka diskriminering på sin plattform. Det har en oberoende utredning beställd av företaget kommit fram till, rapporterar New York Times. ”Många i medborgarrättsrörelsen har varit förtvivlade, frustrerade och arga efter att under flera år

bett företaget göra mer för att främja jämlikhet och bekämpa diskriminering”, går att läsa i rapporten.

Framför allt är rapporten kritisk till hur Facebook gett politiker undantag från reglerna, vilket ”gett dem möjlighet att sprida desinformation, skadlig retorik och uppmaningar till våld”. Facebook har under de senaste veckorna bojkottats som annonsplattform av hundratals företag, både i Sverige och utomlands.

TT

Fransk ekonomi studsar tillbaka

TORSDAG 9 JULI 2020

Frankrikes ekonomi är på väg att studsa tillbaka

rejält under andra halvåret, enligt franska statistikbyrån INSEE. Under tredje kvartalet väntas en återhämtning med 19 procent och

332

sedan ytterligare tre procent under fjärde kvartalet.
För året som helhet väntas dock Frankrikes BNP krympa med nio procent, det sämsta resultatet sedan mätningar inleddes 1948. Det är dock ändå något bättre än franska regeringens prognos på minus elva procent som förutspåddes i samband med revideringen av den senaste budgetprognosen.

TT

Det förflutna spökar i Putins Ryssland

TORSDAG 9 JULI 2020

Det bultar i gamla sår i Ryssland, men brotten vill Kreml inte kännas vid. Britten Shaun Walker har skrivit en fängslande och frispråkig bok om landets historia och Putins maktordning. Journalistik av bästa märke, skriver Lars Linder.

Shaun Walker
”Putins nya Ryssland och det förflutnas skuggor”

Övers. Nils Håkansson.
Ordfront, 394 sidor
Statyer välts, gatunamn

byts ut. Minnesmärken över nyss halvt bortglömda slavägare, kolonialherrar och generaler väcker nya, starka känslor.

När gamla symboler får liv är det tecken på att något annat och större pågår. En maktförskjutning, en omtolkning av det förflutna.

För ett kvartssekel sedan, efter Berlinmurens fall var det i öst - statyerna började falla. Det var ungefär samtidigt som historien påstods ha nått sitt slut, och vi tänktes äntligen få leva fria från det förflutnas onda arv. Men det var alltså snarast tvärtom, historien vaknade till liv, det mullrade i gamla

vulkaniska marker och gränser ritades om. I det plötsligt självständiga Ukraina bröt rena statykriget ut, och det har pågått sedan dess. Där fanns nämligen tusentals monument över Lenin, och främst i landets västra delar började man

riva dem med stor entusiasm. Under Majdanupproret 2014 störtades till sist även det stora monumentet i Kiev. Men landet var splittrat och många statyer hade också fått stå kvar, särskilt i öst, och när kriget med separatisterna där bröt ut påbjöds till sist i lag att alla minnesmärken och vägnamn från Sovjettiden måste bort.

Fast i huvudstaden Simferopol på det nyförryskade Krim återupprustades det gamla Leninmonumentet i stället.

Där statyer välts lever det förflutnas spöken. Så sett bjuder

tiden på ett bra tillfälle att ge ut en bok som i original heter nästan just så: ”The long hangover –

Putin’s new Russia and the ghosts of the past”, skriven av den brittiske Moskvakorrespondenten Shaun Walker.

Tyvärr har titeln blivit tamare på svenska, ”Putins nya Ryssland” låter som ännu en bok om dagens maktordning i det

korrupta Kreml, men den handlar just om hur spöken ur det förgångna, främst stalinismens bestialiska ogärningar, hemsöker president Putin i hans sammanbitna försök

att återupprätta Rysslands förlorade makt och självkänsla. Det finns ju ett lika självklart som oavvisligt skäl till att så många ukrainare till varje pris vill få bort de sista resterna av ryskt inflytande. Det stavas Holodomor, och står för den av Moskva fullt medvetet framkallade massvälten i Ukraina i början av 1930-talet där miljontals människor dog. Hur försonas man med sådant? Lika djupt kända skäl hade tjetjenerna att

äntligen vilja slita sig loss från moderlandet när chansen gavs på 1990-talet. Under andra världskriget hade den

paranoiske Stalin låtit deportera hundratusentals tjetjener till Sibirien på ungefär samma brutala vis som nazisterna skickade judar österut: i boskapsvagnar, utan förvarning och utan ägodelar.

Det ingrodda hatet och separationsdrömmarna i Tjetjenien ledde till två långa krig och utgjorde Putins största huvudvärk under de första åren vid makten.

Hans främsta maktproblem, menar Walker, är att han för sin

legitimitets skull måste försöka återsamla Ryssland kring en stor

nationell berättelse, samtidigt som landet lever i en hopplös baksmälla till synes utan slut med en historia där det under hela det senaste seklet egentligen bara finns en enda sak att vara odelat stolt över: andra världskriget. Följaktligen lägger han hela tyngden av sin nationella propaganda på just segern 1945, den är maktens Ring som ska på en gång sämja, främja och tämja undersåtarna i det väldiga riket. Sovjetunionens otaliga övergrepp och misslyckanden förminskas eller trollas bort, den slutliga

framgången i kriget växer till en

mytisk passionsberättelse om landets lidande, triumf och frälsning. Ingen kan bestrida att Sovjet bar den tyngsta bördan i kriget, men alla delar inte uppfattningen om landets kristuslika godhet. Det bultar i gamla sår, och det är just längs de aldrig riktigt läkta historiska sprickzonerna i imperiets utkanter som Shaun Walker rör sig; bland malträterade människor och regioner i Tjetjenien och Kalmuckien, Sibirien och Ukraina. Boken är ett slags reportage i tid och rum, med journalistisk

närvaro och historiskt siktdjup, upplysande och inte sällan direkt

spännande (västerländska journalister är inte alltid älskade). Walker är en korrespondent av bästa brittiska märke, oförvillad och nykter, han ser OS-byn i Sotji byggas och är ögonvittne till demonstrationerna på Majdan och striderna i Donbass. Han får vittnen, offer, soldater och vanliga medborgare att bli förbluffande frispråkiga, och förfaller sällan till förenklade omdömen: få inblandade i de ukrainska och tjetjenska maktstriderna har en alldeles ren agenda.

Och den samlade bild han till sist förmedlar är knappast lugnande. Ett land som bara har ett krig att hämta glans från drar lätt i gång nya, och något

slut på de oroande skalven i och kring Ryssland är knappast i sikte. Konflikten i östra Ukraina bara fortsätter, och även om tillståndet efter krigen i Tjetjenien utmynnat i en brutal status quo – ett slags karikatyr på Putins auktoritära Ryssland, skriver Walker – så har knappast heller det framtiden för sig.

– Kan du något om tjetjenernas historia, har du läst en enda bok om Rysslands historia i Kaukasus,

då förstår du att det inte slutar så här, muttrar en ärrad tjetjensk kämpe till Walker.
Men än så länge får den

stora gatan i Groznyj heta Putinavenyn. **Lars Linder**

Dödsstöten för Hongkong. Pekings nya lag kväver hoppet om demokrati,

skriver Johan Lagerkvist

TORSDAG 9 JULI 2020

Kina införde den 30 juni en omvälvande ny säkerhetslag i Hongkong. Lagen innebär dödsstöten

för det kosmopolitiska Hongkongs autonomi.

Stadens relativa oberoende garanterades av den internationella överenskommelse som 1984 träffades mellan Storbritannien och Folkrepubliken. I förhandlingarna

villkorade britterna överlämnandet av staden till kinesisk suveränitet mot att Hongkongs rättssystem och dess grundläggande friheter skulle bevaras. Kinas ledare Deng Xiaoping lovade att hans idé om ”ett land, två system” försäkrade en ”hög grad av autonomi”, vilket Hongkongs nya författning garanterade. Författningen utlovade

också på sikt fullständig parlamentarisk demokrati.
Men i strid med överenskommelsen och Dengs löften har Kina sedan 1997 förhalat målet om demokrati som

Hongkongs demokratirörelse alltmer desperat kämpat för. För att stävja denna kamp har dock Peking under sommaren arbetat mycket skyndsamt. I skuggan av coronapandemin, utan samråd med Hongkongs politiker eller domstolar, har ny säkerhetslagstiftning hamrats fram i Pekings maktkorridorer. Den nya säkerhetslagen som började gälla redan i förra veckan innebär ett dråpslag mot

demokratirörelsen, grundläggande fri- och rättigheter och Hongkongs autonomi.

Varför har lagen kommit till? Vilka problem är den tänkt att lösa och vilka blir konsekvenserna?

I första hand syftar lagen till att stoppa den ungdomsledda demokratirörelse som genom organiserande av miljonprotesterna 2019 lyckades stoppa det lokala styrets lag om utlämning av Hongkongbor till Fastlandskina. De lokala distriktsvalen som hölls i november tolkades som en folkomröstning mellan Carrie Lams Pekingvänliga lokalstyre och de unga demokratiaktivisterna. I

valen segrade demokraterna i hela 17 av 18 distrikt.
I höst hålls val till Hongkongs parlament och Peking vill gardera för eventualiteten att demokratiska krafter fortsätter gå starkt framåt. Chefsminister Carrie Lams reträtt och de uthålliga protesterna under förra året var förödmjukande för Kinas president Xi Jinping, och den nya säkerhetslagen är hans svar. Med den nya lagen åsidosätts Hongkongs lokalstyre, som bedöms som oförmöget att hantera den frustrerade och radikaliserade demokratirörelsen.

Nya säkerhetslagar har visserligen förberetts i

många år, men denna lags kraftfulla utformning, hårda straffsatser och krav på ny säkerhetsorganisation visar att Xi Jinpings tålamod med revolten på gatorna definitivt är över. Ett nytt kontor för nationell säkerhet ska upprättas och ledas av Zheng Yanxiong, en hårdför kader från provinsen Guangdong. Chefen för centralregeringens redan existerande sambandskontor, Luo Huining, har utsetts till Carrie Lams säkerhetsrådgivare i den nya kommitté för nationell

säkerhet som lokalstyret måste inrätta.
Syftet med den nya

organisationen är att genomdriva den nya lagens vaga paragrafer om ”separatism”, ”omstörtande verksamhet”, ”terrorism”, och ”samröre med utländska makter”. Precis som i skenrättegångarnas Kina kan diffusa paragrafer tänjas efter makthavarnas behov, en liten, ibland påhittad, förseelse kan förstoras för att frihetsberöva kritiker. Demokratirörelsen som i decennier kämpat för den fullständiga demokrati som Hongkongs författning ställer i

utsikt ser nu ut att upplösas, kanske gå i exil, inte på grund av taktisk utnötning, utan genom att den nya lagen i grunden sargar Hongkongs

autonomi och mötes- och yttrandefriheter.
Med den nya säkerhetslagen har President Xi Jinping skjutit i sank den internationella överenskommelsen mellan Storbritannien och Kina. Han har också, långt före utgångsdatum 2047, övergett sin företrädare Deng Xiaopings idé om ”ett land två system”. Därtill försvårar han också ett fredligt återförenande

med ön Taiwan, som skulle lockas av Dengs påfund.
För det demokratiska Taiwan är Hongkongs öde ett varnande finger. Men Hongkongs nya säkerhetslag är också en signal till omvärlden att

Peking är evinnerligt trött på demokratiernas normkritik. Tålamodet med demokrater var de än befinner sig verkar vara över.

Johan Lagerkvist

Sverige skickar specialstyrka till Mali

FREDAG 10 JULI 2020

Sverige ska skicka ett specialförband till Mali, FN:s farligaste insatsområde, för att

medverka vid regeringsstyrkornas - bekämpning av terrorgrupper.

– Det handlar om att bekämpa religiös jihadism, terrorism och människohandel, så det är väldigt viktiga uppgifter och en helt nödvändig insats, säger försvarsminister Peter Hultqvist (S).

Sverige har deltagit i FN-insatsen i Mali, som går under namnet Minusma, sedan 2014. I flera år var svenskarna baserade i Timbuktu, men numera har basen flyttats till den mer oroliga regionen Gao, på gränsen mot Niger. Det har även skett en förändring i

verksamhetsinriktningen, från

huvudsakligen underrättelseverksamhet till att nu genomföra säkerhetsoperationer, som att stridsspana, skydda objekt eller personer eller eskortera transporter.
Nu har riksdagen även godkänt att Sverige ska bidra till den nya, franskledda insatsen ”Task force Takuba”, som ska ”rådgiva, assistera och följa med” de maliska regeringsstyrkorna i deras kamp mot olika terroristgrupperingar. Sveriges bidrag kommer bestå av ett specialförband med cirka 120

soldater och en helikopterstyrka, och

väntas enligt Peter Hultqvist kunna vara operativa i början av nästa år.

Är det här en upptrappning av Sveriges insats?
– Det är en förändring. Vi ser det som väldigt viktigt att bidra till stabiliseringen av Mali, och det här området. Lyckas man inte med det finns ju även risken att terrorismen kan sprida sig till Europa.

Insatsen i Mali är den dödligaste av alla FN:s fredsuppdrag. 2019 registrerades 28 dödsfall, ett mer än året innan, enligt en rapport

från fredsforskningsinstitutet Sipri. Inga svenskar har

omkommit i insatsen, men i regeringens proposition om deltagande i Takuba-insatsen noterar de att Försvarsmakten bedömt hotnivån för terrorism och väpnat våld i Gao-regionen som hög.

”Både al-Qaida i islamiska Maghreb och Daesh har etablerat sig i delar av Mali. I centrala Mali har flera nya grupper bildats, varav vissa har kopplingar till Daesh”, skriver regeringen bland annat i propositionen, och påpekar att terroristattentat mot

såväl civila och militära säkerhetsstyrkor – både maliska och internationella – sker regelbundet.
Ser ni en risk för svenska

dödsfall eller skador i och med de här förändringarna?
– Jag spekulerar inte i det, jag kan bara säga att Försvarsmakten alltid gör riskbedömningar i sitt operativa agerande – hur operationerna ser ut, vad man är beredd att göra och hur man kan minimera riskerna. Så kommer fortsatt vara fallet, och när det kommer till Takuba-insatsen så handlar det ju om en högre grad

av kvalificerade soldater som ska genomföra operationerna, säger Peter Hultqvist.
Kan man säga något om hur de riskbedömningarna ser ut i det här fallet?

– Nej det beror helt på det lokala läget, och vilken typ av operationer som ska genomföras. Det nya specialförbandet har mandat av riksdagen fram till den sista december 2021, och i propositionen beräknades kostnaden bli högst 380 miljoner kronor.

Fredrik Tano

fredrik.tano@dn.se

Libanon allt närmare en statskollaps

FREDAG 10 JULI 2020

Vad händer i ett samhälle där trafikljusen slutar fungera, där sjukhusen måste stänga av

luftkonditioneringen och där armén inte har råd att servera soldaterna kött?

Det är några exempel på de problem som tornar upp sig Libanon.

Landet som en gång i tiden kallades ”Mellanösterns Schweiz” är nu nära en statskollaps.

Vad är det som pågår i Libanon? De senaste veckorna har de internationella nyhetsmedierna kablat ut en strid ström av krisnyheter, varav flera snuddar vid det absurda.

Familjer som vänder sig till Facebookgrupper där man organiserar byteshandel med olika varor. Barnkläder byts

mot socker och mjölk. En motionscykel lämnas i utbyte mot konserver.

Den nationella nyhetsbyrån NNA berättar att Libanons armé helt slopat kött i soldaternas mat – eftersom ett kilo lamm numera kostar motsvarande 500 kronor kilot.

En brittisk tidning rapporterar att landets största sjukhus stänger av luftkonditioneringen för att spara elektricitet – i ett land där medel-temperaturen i juli ligger kring 30-graderstrecket.

En korrespondentkollega skickar ett videoklipp, en nattlig bild från den vanligtvis så livliga affärs- och butiksgatan Rue

Hamra mitt i centrala Beirut. Nu är det mörkt

och öde, till och med trafikljusen är nedsläckta. Miljonstaden Beirut, en gång kallad ”Mellanösterns Paris”, drabbas av ständiga, långvariga strömavbrott. Libanon är inte främmande för kriser. Vi talar trots allt om ett land, till ytan mindre än Skåne, som sedan självständigheten från Frankrike år 1943 utkämpat flera krig mot södra grannlandet Israel. Libanon har också tagit emot hundratusentals palestinska flyktingar och över en miljon syriska. Landet har invaderats av både Israel och Syrien och libaneserna har genomlidit ett

inbördeskrig som pågick i femton års tid (1975 till 1990).
På något sätt har invånarna i Libanon kunnat hålla svårigheterna och prövningarna stången. Kasinohjulen har snurrat på klubbarna, dansmusiken pumpat ut från diskoteken och lyxyachterna har lojt guppat i hamnen vid Zaitunay Bay.

DN:s Nathan Shachar sade en gång att ”Libanon är ett land som trotsar vanligt mänskligt förstånd”. Vad han menade var att libaneserna aldrig har låtit kriget, våldet och den ekonomiska och politiska oordningen diktera deras

tillvaro. De har lyckats staka ut en fredad zon av normalitet, rentav livsglädje, mitt i ett kaos av ohjälplig upplösning.

Under det senaste året är det som om den här balansgången över avgrunden har börjat vingla. Det började den 17 oktober förra året, då hundratusentals människor gav sig ut på gatorna i Beirut och i andra libanesiska städer för att demonstrera.

Vreden mot politikerna hade byggts upp under lång tid: det handlar om maktmissbruk, korruption och åsidosättande av grundläggande samhällsservice

som sophämtning och vattentillförsel. Samtidigt har valutan vacklat och arbetslösheten legat skyhögt.
Droppen som fick bägaren att rinna över var ett paket med skattehöjningar, bland annat en skatt för att använda mobilappen Whatsapp, en gratistjänst för samtal som blivit något av en livlina för många libaneser.
De ledande politikerna hör till ett litet antal klaner och familjer som ofta har ägarintressen i lukrativa verksamheter.
Glappet mellan politikerklassen och de alltmer utarmade vanliga medborgarna

illustreras av den penninggåva på 16

miljoner dollar (närmare 160 miljoner kronor) som den dåvarande premiärministern Saad Hariri skänkte till en sydafrikansk fotomodell som han hade ett förhållande med.

Den 17 oktober 2019 försökte rasande medborgare storma regeringsbyggnaderna i Beirut. Två demonstranter dödades och hundratals skadades. Skattepaketet drogs tillbaka och regeringen Hariri avgick. Men protesterna har fortsatt.

Den nye premiärministern Hassan Diab, som utnämndes i

januari i år, har haft stora problem att bilda regering. Det är i och för

sig inget ovanligt i Libanon, där vitt skilda religiösa och etniska grupper – kristna, druser, sunnimuslimer, det militant shiamuslimska Hizbollah – på ett eller annat sätt måste jämka ihop sina ställningstaganden. Men aldrig tidigare har en regeringsbildning skett under en såpass överhängande ekonomisk kollaps. Matpriserna har stigit samtidigt som medborgarnas löner har sänkts, eftersom företagen saknar

medel att betala. Banker och finansinstitut är ovilliga att låna ut pengar och arbetslösheten ökar drastiskt, samtidigt som landet låtit skulder på

motsvarande 120 miljarder kronor i så kallade euroobligatioer förfalla.
Libanon är ett av världens mest skuldsatta länder, med en låneskuld på 92 miljarder dollar (drygt 850 miljarder kronor) vilket överstiger landets bruttonationalprodukt med 180 procent.
En av premiärminister Diabs åtgärder har varit att skriva en debattartikel i Washington Post

där han varnade för svält och massflykt från Libanon. ”En gång i tiden var Libanon Mellanösterns kornbod. Men möter vi en dramatisk utmaning som skulle ha varit otänkbar för tio år sedan: risk för en omfattande

livsmedelskris”, varnade premiärministern i artikeln som publicerades i slutet av maj. Texten var uppenbarligen avsedd för att ge Libanon respit för sina gigantiska skulder och samtidigt förmå organ som Internationella Valutafonden (IMF) och Världsbanken att finansiera nya stödpaket.

Regeringen har också lanserat ett reformprogram som bland annat innebär att skulderna omstruktureras och att statens utgifter minskar ytterligare. Men åtstramningsplanen blir svår att sälja in till medborgarna, samtidigt som IMF:s representanter hittills inte visat sig imponerade.

Inte mindre än 17 möten har hållits, men förhandlingarna mellan Libanon och IMF ligger för närvarande på is. Det finns också oenighet inom den libanesiska förhandlingsdelegationen. Samtidigt krymper valutareserven

snabbt. Ekonomiska bedömare befarar att Libanon klarar sig högst ett halvår till om inte Internationella Valutafonden beviljar ett nytt omfattande lån. – Vi befinner oss i en ekonomisk belägring, klagar veteranpolitikern Gibran Basil i en intervju med nyhetsbyrån Reuters.

En starkt bidragande orsak till det ekonomiska moraset är utbrottet av det nya coronaviruset som

knäcker Libanons ekonomi. Visserligen är antalet covid-19-fall i Libanon än så länge litet – närmare 1 900 är konstaterat

smittade och 36 personer har dött i virussjukdomen. Samhällsstängningen som Libanon genomförde i coronans spår i mitten av mars lade en än tyngre, kvävande hand på ekonomin. Arbetsplatser stängde, allmänna transporter upphörde och det internationella utbytet stannade upp. Nu håller samhället på att öppna igen, men rädslan för fortsatt smitta finns där och skadan på ekonomin är redan skedd.

Landets största sjukhus, Rafik Hariri-sjukhuset i

Beirut där 90 procent av covid-19-fallen i

Libanon vårdats, har helt nyligen tvingats stänga operationssalar och stänga ned luftkonditioneringen för att spara pengar.

– En andra våg (av coronasmittan) kan betyda katastrof för oss, säger sjukhusdirektören Firas Abiad till den brittiska tidningen The Independent.
Libanon var före inbördeskriget 1975 regionens finanscentrum. Men den rollen har sedan länge övertagits av Dubai. Och Libanon har en mycket, mycket oviss tid framför sig.

Erik Ohlsson

Fakta. 92 miljarder dollar i statsskuld

I slutet av 2020 beräknas Libanons statsskuld ha ökat till 92 miljarder dollar. Den utgör 180 procent av bruttonationalprodukt (BNP).
I Libanon bor cirka 6,9 miljoner människor. 2018 beräknades en tredjedel av befolkning befinna sig under fattigdomsstrecket.
Om den ekonomiska situationen fortsätter att förvärras kan andelen öka och omfatta hälften

av befolkningen, enligt

Världsbanken.

Arbetslösheten är 9,7 procent.

Källor: Association of Banks in Lebanon (ABL), Världsbanken, tradingeconomics.com

Bolsonaro

FREDAG 10 JULI 2020

Rio de Janeiro. Facebook har blockerat 73 konton som tillhör Brasiliens president Jair Bolsonaro, hans söner och deras anställda.

Facebook stoppar profiler

Det amerikanska företaget anklagar Bolsonarofamiljen för att ha skapat falska profiler, karaktärer och sidor som låtsats vara traditionella medier.

Redan under presidentvalskampanj 2018 anklagades Jair Bolsonaro för att använda sig av falska konton för att sprida falsk information. En journalist på Brasiliens största dagstidning Folha de S Paulo rapporterade att rika företagare skänkte pengar till Bolsonaros trollfabrik för att

producerade falska nyheter inför valet.

Bland annat påstods i trollfabrikens meddelande att pedofili skulle legaliseras om vänstern vinner, samt att massagestavar skulle delas ut till flickor i mellanstadiet.
De falska meddelandena spreds i grupper på Whatsapp, som ägs av Facebook, men den amerikanska meddelandetjänsten stoppade inte de falska påståendena.
Först nu, nästan två år senare, agerar Facebook efter att det kriminaltekniska forskningslaboratoriet Digital forensic research lab, som är en del av den amerikanska

tankesmedjan Atlantic council, har identifierat 73 falska konton med kopplingar till Jair Bolsonaro.

Hans trollfabrik står redan under utredning av Högsta domstolen och domarna misstänker att Bolsonaros mellanson, Carlos Bolsonaro som är invald i delstatsförsamlingen i Rio de Janeiro, leder trollfabriken som i medierna kallas Gabinete do Ódio, hatkabinettet.

Vad som förvärrar situationen för president Bolsonaro, som i måndags insjuknade i covid-19, är att hans sekreterare Tércio

Arnaud Tomaz anses vara ansvarig för spridandet av

falska nyheter. Sekreteraren, som sitter bara några rum från Bolsonaro i presidentpalatset, misstänks för att ha lett desinformationskampanjer som påstått att antalet döda i covid-19 är överdrivet och att corona-viruset går att bota med malariamedicinen klorokin. Sekreteraren ska också ha riktat massiva hatattacker på sociala medier mot domarna i Högsta domstolen som utreder Carlos

Bolsonaros roll i fabricerandet av falska nyheter.
Enligt Facebooks rapport har den 31-åriga sekreteraren skapat falska konton där han utgett sig

för att vara en reporter. Han ska också ha skapat flera profiler som stöttat Bolsonaros politik i debatter.

– Våra uppgifter visar på ett nätverk kopplat till Bolsonaro och hans allierade, där de använder statliga tjänstemän och parlamentariker för att manipulera information och skapa berättelser för att attackera motståndare, säger Luiza

Bandeira, forskare vid Digital forensic research lab.

Även ett flertal konton på Instagram, som ägs av Facebook, har blockerats. Regeringen anser sig politiskt förföljd och uppger att skapandet av falska profiler på sociala medier faller innanför

ramarna för yttrandefriheten. Under hösten väntas Högsta domstolens utredning vara klar. **Henrik Brandão Jönsson**

Fakta. 73 konton har blockerats av Facebook

En av sidorna som blockerats på Facebook är Bolsonaro Opressor 2.0 med över en miljon följare. På Instagram har bland annat @bolsonaronewsss med 492 000 följare och över 11 000 publicerade meddelande stängts. Av de 73 blockerade kontona är 35 på Facebook och 38 på Instagram.

Brasilianska rättsväsendet utreder ett 60-tal personer som

misstänks arbeta för Bolsonaros trollfabrik. De kan få sina identiteter avslöjade och banksekretesser hävda inom kort, skriver brasilianska medier.

HD: Trump måste lämna över sina - deklarationer

FREDAG 10 JULI 2020

USA:s president Donald Trump

är skyldig att lämna ut sina

deklarationer till

distriktsåklagare i New York,

slår Högsta domstolen fast. New York

Många demokrater och liberaler jublade över beslutet. Men i praktiken innebär domslutet att Trumps jurister kan fortsätta förhala offentliggörandet. Det amerikanska folket lär inte få en ordentlig inblick i Trumps affärsverksamhet förrän efter presidentvalet.

Domslutet slår fast att Donald Trump, som president, inte har fullständig åtalsimmunitet. Han kan inte förklara sig stå ovanför lagen, vilket hans jurister länge hävdat.

Domslutet betyder däremot inte att skattedeklarationerna kommer

att offentliggöras omedelbart. Domslutet stoppar kongressen, där demokraterna krävt tillgång till deklarationerna, från att se dem. I stället skickas fallet vidare till lägre domstolar.

För Trump är domslutet ändå ett rejält bakslag. Frågan om skattedeklarationer kommer nu att hänga över honom under hela valkampanjen. Två tredjedelar av det amerikanska folket stöder kraven på att offentliggöra deklarationerna, så det kan gynna demokraternas

Joe Biden att fortsätta lyfta frågan under hösten.

361

New Yorks distriktsåklagare Cy Vance, som nu tar över fallet, kallade domslutet en ”storslagen seger får vår nations rättssystem”.

Samtidigt är det inget hälsotecken för amerikansk demokrati att det inte går att offentliggöra en sittande presidentens affärsverksamhet, trots en hård juridisk strid som pågått sedan 2011.

Donald Trump är nu den första president sedan Richard Nixon som inte offentliggjort sina skattepapper. Sju domare röstade för domslutet, vilket innebär att

tre av de domare som brukar anses konservativa och som tillsattes av republikanska presidenter, röstade med de fyra liberala domarna. Det är ett av många domslut den här sommaren med samma dynamik, vilket gjort många republikaner oroade över domstolens framtid. **Martin Gelin**

Seouls borgmästare hittad död efter försvinnande

FREDAG 10 JULI 2020

Sydkorea.

Seouls borgmästare Park Won- Soon har hittats död, uppger den sydkoreanska nyhetsbyrån

Yonhap. Sydkoreansk polis inledde en sökinsats efter Park sedan hans dotter anmält honom saknad. Enligt dotterns uppgifter till polisen hade Park lämnat ett meddelande som lät ”som ett testamente” och enligt Yonhap misstänks han ha begått självmord. Polisen uppger att ingenting tyder på att ett brott har begåtts.
I sydkoreanska medier spekuleras det om motivet till det misstänkta självmordet. Yonhap rapporterar att en tidigare sekreterare till Park under onsdagen lämnat in en

anmälan om påstådda sexuella

trakasserier från borgmästarens sida. Park tillträdde som borgmästare i huvudstaden 2011 och hade omnämnts som möjlig presidentkandidat i valet 2022. **TT-Reuters**

Nathan Shachar: Spaniens turistnäring på knä

FREDAG 10 JULI 2020

Det är lika lugnt och stilla i Madrid, Valencia och Andalusien som i den spanska statskassan. Landet är det i Europa som har

haft mest att förlora under pandemin.

Madrid.

Madrid i juli är turism för högtryck, i alla dess former. Kaféerna kring barocktorget Plaza Mayor är ibland fullsatta redan vid frukostkaffet och köerna till de stora konstmuseerna ringlar sig långt ut på gatan. Infödda på väg till arbetet stiger åt sidan för skrålande och stojande resenärer. Man går ibland till sängs om

natten i Madrid, sade Ernest Hemingway, men inte för att sova. Så intensiv har anstormningen blivit, att Madridbor ofta planerar sin egen sommarledighet för att undkomma turistklimax andra halvan

av juli. I år, som bekant, har festen förhinder. En journalistkollega berättar:
– I går promenerade vi till Västra Parken. Där satt som vanligt folk på utekaféerna, men inga främmande språk hördes. I centrum, mellan Gran Via och Puerta del Sol, var där lugnt och stilla – en helt overklig känsla.

Lugnt och stilla är det också i den spanska statskassan, där miljarderna annars rasslar in så här års. Lika glest är det utmed Valencias och Andalusiens sandstränder, där ett par miljoner spanjorer brukar jobba dygnet runt för att lägga undan en slant till vintermånaderna. I april

slogs ett kusligt rekord: det spanska turistministeriet redovisade 0 (noll) inresta semesterfirare.

I detta avseende, liksom i andra, har Spanien haft mer att förlora än andra EU-länder under epidemin. Med 83 miljoner turister under rekordåret 2019 ligger Spanien tätt efter Frankrike som världens mest besökta land. Men genomsnittsturisten i Spanien stannar längre och gör av med mer pengar än hon gör i Frankrike. I fjol kammade branschen, Spaniens överlägset största exportnäring, in nära 72 miljarder euro. Sedan krisåren 2007–2009, då

underskottet i handelsbalansen närmade sig 4,5 procent av BNP, har man tack vare turismen ryckt upp saldot. Underskottet låg 2019 på 34 miljarder euro, 2,75 procent av BNP.

En prognos av de spanska sparbankernas forskningsinstitut räknar med ett 58-procentigt fall i turistintäkterna i sommar, en spådom som redan ter sig övermodig. Enligt turistportalen Travelgate, som räknar hotellreservationer på nätet, har dock Spanien trots allt flest inbokade turister av alla länder i sommar.
Det var delvis omsorgen om den oersättliga inkomstkällan som fick vänsterkoalitionen att

lätta på de hårda smittskyddsreglerna, enligt vissa bedömare alltför tidigt. Den 21 juni öppnade man gränserna

för alla Schengen-medborgare utom portugiser, också från hårt drabbade länder som Sverige. Kravet på att inkommande personer skulle isolera sig i två veckor slopades helt.

Gränsen till Portugal öppnades den 1 juli, med stora fanfarer och vädjan från kung Felipe VI till portugiserna att semestra i Spanien. Det enda latinamerikanska land som fått grönt ljus för besök är Uruguay. Turismen har spelat en central roll i Spaniens enastående förvandling i vår tid. I slutet av 1950-

talet övertalade den katolska Opus Dei-orden diktatorn

Francisco Franco att satsa på massturism. Motståndet var stort, skeptikerna anade att besökarna från norra Europa skulle föra in förbjudna böcker, minimala baddräkter, superi och lössläppthet. Det gjorde de, men de öppnade samtidigt Spaniens dörrar ut ur fattigdomen. Franco-staten hade körts på samma recept som Maos Kina, den var en rigid planekonomi där det enda sättet att bli rik var att mygla till sig en importlicens av diktatorn eller handla med mat på svarta börsen.

Turismen var inte bara turism, den blev också upphovet till det nya Spaniens andra stora sysselsättningsbransch: byggandet. Den ena efter den andra av natursköna kustmiljöer offrades åt massturismen och betongen. Svenskar, britter och tyskar fick det bättre och bättre och ställde högre krav. Storjordbrukens daglönare fick jobb på badorter och byggplatser, och 1986, då Spanien släpptes in i EU, syntes knappt längre några hungriga tiggarbarn på gatorna. Men beroendet av dessa bägge ömtåliga näringar, turismen och byggandet, förblir landets akilleshäl och en källa till ständiga förmaningar från

EU:s budget- och finansorakel.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com

Västvärlden tittade bara på när folkmordet i Srebrenica begicks

FREDAG 10 JULI 2020

I morgon, lördag, är det 25 år sedan folkmordet i Srebrenica

genomfördes. Vad har vi lärt oss av det? Västvärldens skuld är stor, skriver Jasenko

Selimovic, men Haagtribunalen har gjort en avgörande insats för att döma de skyldiga - krigsförbrytarna.

Utgångspunkten är misslyckande. Mitt, ditt, Sveriges, FN:s, Natos, USA:s, Storbritanniens, Frankrikes... På lördag, den 11 juli, är det 25 år sedan det hände. Hur vi har förvaltat tiden? Har vi lärt oss någonting? Har sorgen varit läkande?

Srebrenica, tillsammans med Gorazde och Zepa, var tre städer i östra Bosnien-Hercegovina som den bosnienserbiska

armén försökte inta under hela kriget i

Bosnien (1992-1995). Mladics armé attackerade, förhandlade, försökte byta territorier, svälta ut, men dessa tre städer förblev ”ben i serbernas hals”. Flyktingar från etniskt rensade områden flydde dit, städerna svällde, situationen i dem var så illa att folk dog av svält, och de ständiga attackerna gjorde att FN förklarade dem för ”säkra zoner” redan 1993.

Viljan att inta dem handlade om ett strategiskt mål att rensa Drina- dalen från bosniaker. Rensade man etniskt floddalen, som sträcker sig längs hela gränsen mellan Serbien och Bosnien,

skulle man i praktiken åstadkomma Storserbien. När kriget började närma sig sitt slut bestämde sig politikern Karadzic och militären Mladic för att anfalla. Direktiv om att skapa en ”outhärdlig situation av total osäkerhet med inget hopp om liv eller överlevnad” utfärdades och kompletterades med ordern om att ”skapa förutsättningar för eliminationen av enklaven”. Bosnienserbiska armén, tillsammans med förstärkningar från Serbien och grekiska frivilliga, intog Srebrenica den 11 juli 1995. Under de följande

dagarna ritade Karadzic och Mladic om kartorna

för en framtida uppdelning av landet på ett sätt som ingen hade sett sedan andra världskriget.

Kvinnor separerades, tvångsdeporterades och många våldtogs. Män, civila, fångna soldater, pojkar och gamlingar bussades till skolor, kaserner, varuhus, fråntogs alla sina personliga saker och id-kort, och kördes några timmar senare till olika avrättningsplatser. Ofta med förbundna ögon eller med händer bundna med taggtråd fördes de

fram i små grupper framför avrättningspatruller. De ”beordrades att vända ryggen till och sedan mejade vi ner dem”,

vittnar en av dem som sköt, i Haagtribunalen. En överlevande: ”Var fjärde, femte minut kom en lastbil, folk togs ner, dödades, lastbilen återvände och det fortsatte så”. ”Om någon blev sårad (...) Det fanns folk som bad ’döda mig’. Men då svor de och sade ’du får lida lite till’ (...). Ibland dödade de inte sårade på en gång, utan lät dem ha sin dödskamp ett tag.”

Vittnet överlevde genom att hela dagen ligga under kroppar och låtsas vara död. I ljuset av bulldozrarnas strålkastare såg han och hörde avrättningar som pågick fram till sent in på natten. ”Då reste jag mig på knäna. Tog bort min

kusins lik från mig. Jag stod upp. Det var lite molnigt. Man kunde se månsken. Och när jag såg att fältet var fullt med kroppar, blev jag väldigt rädd, och jag försökte… jag började gråta. Jag kunde inte sluta”, säger Mevludin Oric i sitt vittnesmål i Haag. I vissa fall avrättades människor redan på uppsamlingsplatserna, trycktes in i en lada, så många att de knappast kunde andas, och sedan kastades handgranater in.

Minst 8 372 män, pojkar och gamlingar dödas under bara några dagar i juli 1995.
Visste omvärlden vad som pågick? Ja. Amerikanska satelliter och spionplan följde det nästan ”live”.

FN-soldater och personal på marken såg en hel del. UNHCR rapporterade om ljudet av avrättningar. Storbritannien var medvetet om mördandet. Ingen ingrep.

Har överlevande och anhöriga fått någon ursäkt? Dessa städer var ändå förklarade för ”säkra zoner”, FN:s säkerhetsråd hade lovat att skydda befolkningen. Att då tillåta att den bosnienserbiska armén intar staden och dödar alla är oerhört. Nederländerna fick mycket skuld, men de stora länderna som blundade och beslutade att inte ingripa: Frankrike, USA, Storbritannien (och följaktligen också

dåvarande EU), har knappast erkänt någon skuld alls.

Avsikten med folkmordet var att folkgruppen skulle försvinna, inte

finnas. Det lyckades man med. Efter att internationella samfundet accepterat etnisk rensning som grund för Daytonavtalet har väldigt få överlevande återvänt till Srebrenica. Förövarna uppnådde sitt mål.

Bosniens nutid kan därför härledas till folkmordet och kriget. I stället för att bygga in mänskliga rättigheter i landets konstitution lyckades omvärlden bygga in en svåröverbryggbar konflikt. Erövringar

accepterades och landet delades längst etniska separationslinjer skapade av kriget. Daytonavtalet, som är landets konstitution, gav till exempel varken judar eller romer rätt att inneha vissa politiska poster som i stället reserverades för medlemmar av ”konstitutiva folkgrupper”. Få avtal har varit så förlamande för ett lands utveckling som Daytonavtalet. Västvärlden som tvingade det på landet klagar nu på den långsamma utvecklingen i Bosnien efter kriget. Det finns visst fog för klagan, men kommenderar man fram acceptansen av etnisk rensning, delar upp landet i två separerade

delar, tvingar fram 14 olika parlament och över 180 departement, (ja, ni läste rätt) då borde man åtminstone ha lite skam i kroppen när man klagar. Inte bara omvärlden är skyldig. För att separationen uppnådd med folkmordets hjälp skulle överleva år av fred krävdes förnekelse. I den bosnienserbiska delen har många barn aldrig hört vad som hände i Srebrenica. I skolböcker står inte något om folkmordet, och skolbyggnader får krigsförbrytares namn. Jag kan

inte påminna mig något annat historiskt exempel, efter att Raphaël Lemkin juridiskt definierade vad ett folkmord är, där

förnekelsen har haft sådana dimensioner.

Inte heller på den andra, bosniakisk-kroatiska sidan, har det normala livet återvänt. Kriget och folkmordet har skapat en nationalistisk perpetuum mobile som drivs av rädsla och tvingar fram etniskt baserade partier. Ändå har utvecklingen varit bra med tanke på den förlamande konstitutionen som bosnierna inte får ändra själva, och med tanke på

375

det otillräckliga stödet från omvärlden. Länder brukar kollapsa under sådana villkor. Paradoxalt nog har just uppdelningen möjliggjort vissa resultat. Haag-tribunalens fortsättning, de lokala

domstolarna, som fångar mindre fiskar, har haft det lättare, och medierna har varit friare. Den hårda kontrollen av domstolar och medier, som i till exempel Serbien, har uteblivit. Pluralismen spelar roll, vad den än baseras på. Fyren som har lyst klarast under dessa 25 år är tribunalen i Haag. Kanske för att flera stora länder

hade dåligt samvete, kanske av andra skäl, lyckades världen sätta upp något oerhört. Man lyckades döma de flesta som organiserade folkmordet, även när de varit regeringschefer och presidenter, slå fast att våldtäkt är ett krigsbrott, utarbeta en noggrann

historia av folkmordet, och säkra kunskap om vad som har hänt. Haag-tribunalen är den enda institution som kan säga att dessa 25 år inte varit förgäves. Världen blev bättre tack vare dess arbete. Sverige visade en oerhörd generositet och välvillighet när det gäller flyktingarna under och efter kriget. Det är omöjligt att tacka nog för det! Men inte heller Sverige har orkat ta itu med sitt förflutna. Carl Bildts förhandlingar med Mladic och Milosevic och hans roll i Srebrenica har diskuterats i utlandet men mycket sällan här. Sverige, som under de kritiska dagarna hade en central person inblandad i

direkta förhandlingar med förövarna, har lyckats förtränga det. Många svenskar vet inte ens att Bildt var en av de mest centrala personerna i dramat.

Den svenska offentligheten misslyckades för många gånger under dessa år. Ordfront Magasin dåvarande ansvariga kämpade för att sprida folkmordsförnekelse som försvarade Milosevic och Karadzic. SVT sände en ”dokumentär” utan att känna till att huvudvittnet i den var en av Mladics bästa vänner. Dåvarande vd och de ansvariga på SVT gick ändå i god för

filmen, även efter att Haagtribunalen skrev till dem att de pratade dumheter och skickade en lång lista över faktafel. Svenska Akademien belönade så sent som förra året en författare som spottade på Srebrenica-mödrarna, hade

privata band med dömda krigsförbrytare och var så ynklig att han inte ens vågade stå för det han skrev. Nobelpriset skänkte mer skam än ära och den blev inte Peter Handkes utan Sveriges. Hur har de anhöriga klarat sig? Svårt att veta, var och en bär sin olycka. Men det civila samhället har en styrka, Srebrenicas mödrars mod är svåröverträffbart. Jag

beundrar också mina vänner i Sverige, överlevande, anhöriga, krigsoffer. Teufika Sabanovic, vars far försvann i någon av de många massgravarna. I försöket att gömma lukten av brottet grävde

bödlarna upp kroppar och spred ut dem i sekundära, tertiära massgravar. Nu samlar Teufika på sin sorg och de utspridda delarna. Admir Buljubasic, som 17 år gammal, tillsammans med sin far och yngre bror, flydde bödlarna som ryckte in i Srebrenica. De smög tio mil genom skogen tillsammans med tusentals andra i försöket att undvika serbiska trupper. Efter att kolonnen blev beskjuten splittrades den och han

upptäckte sedan att lillebror saknades. Pappa gick tillbaka, in i helvetet. Och kom aldrig tillbaka. När Admir ett tiotal år senare blev

kallad att titta på ett skelett man hittat, var det hans lillebror, skjuten i bakhuvudet. Han hade pappas jacka. Jag hyser beundran för att dessa människor och många andra kan leva utan hat. Många har accepterat att tragedin är definitiv, satt punkt. Den acceptansen är en förutsättning för att gå vidare. Men det är svårt. Alla kroppar har fortfarande inte hittats, alla bödlar inte fått sitt straff, alla kroppsdelar inte förenats med sin rätta dna-kropp. Det tar tid. Gör man misstag

kommer det att användas av folkmordsförnekare som bevis för

att folkmordet aldrig har inträffat. Men man måste sätta punkt någon gång. I slutändan är det ändå framtiden man bör vända sitt ansikte till.

Vad gjorde vi då av dessa 25 år? Inte mycket. Med undantag för

Haagtribunalen gjorde vi nästan ingenting. Det är därför det kan upprepas igen. Men det påståendet rymmer ändå ett inneboende hopp. Eftersom det farligaste som kan hända oss är att tro att det inte kan hända igen.

Det går aldrig att skapa en mening av ett folkmord. De döda i

Srebrenica hade dött förgäves, även om vi förvaltade arvet på ett bra sätt. Men vi kunde ha gjort det bättre.
Jasenko Selimovic

Kriget delar EU och Nato

LÖRDAG 11 JULI 2020

Turkiets militära intervention i Libyen verkar tills vidare ha räddat den FN-stödda regeringen i Tripoli. Krigsherren Khalifa

Haftar, som behärskar den östra

delen av landet, har sedan våren tvingats på defensiven.
Någon god gärning i FN:s tjänst handlar det dock inte om. I stället har president Erdogan tagit Tripoli till hjälp för att hävda Turkiets rätt till olje- och gasfyndigheter i Medelhavet. Grekland, Cypern och Egypten protesterar högljutt.

Under tiden har Turkiet flagrant brutit mot FN:s vapenembargo mot Libyen, och skickat tusentals syriska milismän till Tripolisidan i inbördeskriget. Haftars allierade, förutom Egypten även Ryssland,

har likaså ställt upp med allt från kanoner till legosoldater.
EU håller officiellt på Tripoli, men Frankrike har haft sina egna ekonomiska och geopolitiska motiv för att ta Haftars parti. När en fransk fregatt, som ingick i en Natostyrka, i juni ville leta efter vapenleveranser på ett fartyg som skyddades av turkiska marinen blev det tvärt nej.

Vad som faktiskt hände finns det olika versioner av. Eftersom Frankrike och Turkiet båda är medlemmar av Nato uppstod en pinsam spricka i försvarsalliansen. Bara 8 av dess 30 länder, och varken USA eller

Storbritannien, stödde de franska klagomålen. Det fick Paris att lämna Natooperationen vid Libyens kust.

Turkiet retar ofta gallfeber på Nato, inte minst genom köpet av ett avancerat luftförsvarssystem från Ryssland. Frankrike har för sin del struntat i vad EU tycker och spelat en allt annat än hedervärd roll i Libyen.
Det söndertrasade Libyen, granne med Europa, har åter visat sin potential när det gäller att sprida landets våldsamma konflikter till när och fjärran. Samtidigt väntar

där mängder av flyktingar på en chans att ta sig över havet. Ett större

engagemang från EU vore onekligen på sin plats.

Gunnar Jonsson

gunnar.jonsson@dn.se

Två sidor av Polen

LÖRDAG 11 JULI 2020

DN i Polen

I morgon avgörs Polens presidentval, som många har kallat för det viktigaste i deras livstid. Allt tyder på att det blir oerhört jämnt. Enligt de senaste mätningarna skiljer det en knapp procent mellan

president Andrzej Duda och utmanaren Rafal Trzaskowski. DN:s Michael Winiarski har följt de båda kandidaternas valmöten.

Lukow.
President Andrzej Duda har ett budskap som han försöker inpränta i väljarna: Det är den polska familjen som står i cent- rum för det land han vill bygga. Hans väljare är däremot i första hand intresserade av vilka ekonomiska fördelar han kan leverera.
Det tar inte många minuter av närvaro på ett av Andrzej Dudas valmöten för att förstå att det är pengarna som är helt avgörande för att så

många polacker kommer att rösta på honom på söndag.

– Pensionen, pensionen, pensionen, säger Miroslaw Wardak, jordbrukare från trakten av Lukow, en mindre stad i Lublin-länet, mitt i det bälte i östra Polen där omkring 70 procent av väljarna stödjer det högernationalistiska regeringspartiet Lag och rättvisa, PIS, och president Andrzej Duda. Det Miroslaw Wardak syftar på är att PIS efter maktskiftet 2015 sänkte pensionsåldern till 65 år för män och 60 år för kvinnor. Alltså till samma ålder som gällde innan den föregående regeringen under Donald Tusk höjde

pensionsåldern till 67 år respektive 65 år.
– Titta på allt som har hänt sedan 2015, vi har fått barnbidrag och en trettonde pensionsutbetalning. Det är en bra regering och landsbygden har ändrats till det bättre, säger Miroslaw Wardak. Han står längst bak i den stora folkmängden, kanske ett par tusen människor, som har kommit till president Dudas kampanjmöte.
I väntan på Duda försöker mötesledaren elda på församlingen från tribunen: ”Vem ska vinna? Duda!”, skriker han i mikrofonen. Till en början är

publiken avvaktande, men entusiasmen ökar efter en stund. Jadwiga och Zenon

Jopek, ett pensionerat lantbrukarpar från Lukow, har kommit till valmötet med tre barnbarn i släptåg. De är övertygade anhängare till Duda. – Han räddade oss, jag fick pensionsåldern sänkt från 65 till 60. Därför stödjer jag honom. Jag vill att han alltid ska finnas, säger Jadwiga Jopek, som säger sig vara ”drygt 60”.

Hennes make Zenon är också nöjd med den reformen, men han skulle vilja att PIS och Duda går ett steg till:

– Det vore bra om de höjer pensionen ytterligare, jag har bara 1 000 zloty i månaden (omkring 2 500 kronor,

DN:s anm) och det räcker inte så långt sedan vi har lämnat över gården till våra söner och måste handla all mat själva. Ändå är både han och Jadwiga belåtna över att de gick i pension. – Det är skönt att vila lite nu och ha tid att ta hand om barnbarnen, våra egna barn hann vi inte med. Konferenciern ropar i sin megafon:
– Nu kommer vår president, Andrzej Duda!

Presidenten kommer gående med ett 20-tal livvakter som sällskap. Han kliver upp på podiet som omges av ett hav med rödvita polska flaggor och affischer på Duda. Med sina öppningsord vädjar han till traditionella värderingar och

patriotism: – Vilket Polen vill vi ha? Ska familjen få bestämma om sitt land så att vi blir ett av de mest välbärgade länderna i Europa? Han fortsätter med att döma ut mot ”eliten” – ett kodord för liberala Medborgarplattformen – som enligt honom bara investerar i stora städer och glömmer bort landsbygden och de mindre orterna.

– Alla delar av Polen ska ha bra vägar. Vi är Europas hjärta och ett mäktigt land! Vi vill föra vår politik genom familj, inte eliten! Jag ber om ert stöd!

Duda tröttar inte sina åhörare med några mer avancerade resonemang, och hans appelltal varar i

knappt tio minuter. Sedan ägnar presidenten följande 25 minuter åt att gå runt och hälsa på sina anhängare.

Vid utkanten av folkmassan – enligt arrangörerna har nära 3 000 personer samlats – står en

mindre grupp motdemonstranter från oppositionen. De ropar ingenting, utan håller tyst upp sina plakat med texter som: ”Nej till pedofili! Konstitutionen! Ljug inte! Vi har fått nog!”

Det förstnämnda syftar på att president Duda nyligen benådade en dömd pedofil, vilket har väckt mycket vrede runt om i Polen. Hendryka M, en historielärare som inte

vill säga sitt efternamn, har bara ett ord till svar på min fråga om hon stödjer Duda: ”Naturligtvis!” Varför?

– Hans värderingar, hans ärlighet och saklighet. Att pensionen kommer tidigare än vid 67 års ålder. Och att han lägger vikt vid Polens historia och familjen. Kvinnor är kvinnor och män är män, säger hon.

Raciaz.
Rafal Trzaskowski, borgmästare i Warszawa och utmanare i söndagens presidentval, satsar i valspurten på ett enande och försonligt budskap. Han anklagar Andrzej Duda för att under sina fem år som president

splittrat Polen och lovar att aldrig skriva

på en lag som inte är bra för polackerna.
När Rafal Trzaskowski håller valmöte i Raciaz, ett litet landsbygdssamhälle i länet Masovien med 3 000 själar, är han långt från sin hemmaplan, trots att det bara är ett tiotal mil härifrån till Warszawa.

Raciaz är ett pålitligt fäste för det regerande nationalkonservativa partiet Lag och rättvisa (PIS), som har nominerat Duda till en andra presidentperiod.

Det bidrar sannolikt till att Trzaskowski i sitt tal

väljer en mjuk linje, och inte med ett ord

nämner laddade ämnen som diskriminering av hbtq-personer, regeringens järngrepp över public service-medier, abortförbudet, PIS-regimens underminering av domstolarnas självständighet eller andra kontroversiella frågor. Sannolikt för att inte riskera att skrämma bort mittenväljare.

När han ställer sig vid mikrofonen framför rödvita flaggor, men också EU-flaggor, talar han i stället om framtiden.

– Jag tänker inte som president Duda prata om passerade stridsfrågor,

utan på vilka sätt vi kan skapa ett bra land för våra

unga. Vi har för länge sedan medgett att 500-plus-programmet var bra, säger han.
Han syftar på det generösa barnbidraget på 500 zloty (cirka 1250 kr) per barn som PIS-regeringen genomförde för några år sedan.
Trzaskowskis parti Medborgarplattformen, PO, motsatte sig detta program, vilket anses ha bidragit till valförlusten i valet 2015.
Trzaskowski gör sitt bästa för att distansera sig från PO, trots att han tillhör partiet och har nominerats av det.

Han går så långt som att säga att Donald Tusk, förre PO-ledaren och

premiärministern, nu är borta ur polsk politik, och att det även är dags för PIS-ledaren Jaroslaw Kaczynski, den man som styr regeringen från kulisserna, att dra sig tillbaka.

Det är många som talar om ett generationsskifte; att hela den grupp som var med under Solidaritets och det stora systemskiftets tid på 1980-talet, bör ha gjort sitt. Någon extrem föryngring handlar det ändå inte om. Såväl Duda som Trzaskowski är 48 år.

– Det är er förtjänst att vårt land har utvecklats så bra de senaste trettio åren, det är inget som PIS- regeringen har skänkt er, säger Trzaskowski.

Jag frågar en av mötesdeltagarna, Ada Szczepanska, ekonom, om vad hon hoppas på i valet.
– På seger för Trzaskowski! Jag tror att han har chans att vinna, annars skulle jag inte bry mig om att komma hit. Han för en politik för ungdomen, för tolerans och för det fria ordet. Allt det som dagens regeringspolitik hotar, säger hon. Hon anser att ett problem är att ungdomarna själva är inte är

övertygade om att politiken spelar stor roll för deras liv.
Ada Szczepanska tvekar inte att ta upp de mer känsliga frågor som hennes presidentkandidat ligger lågt med:

– För mig är det viktigt att motverka statens kontroll över kvinnors liv och kroppar, de blandar sig i vår rätt att välja, till exempel vid aborter, säger hon. Tatjana och Maciej Janiszewski säger att de har kommit till mötet för att visa att Polen ska vara ett normalt land med plats för alla. – Vi har redan haft PRL (förkortning för den

kommunistiska folkrepubliken Polen) och vill inte ha en upprepning. Under PIS har vi fått en mjuk auktoritarism, och de vill driva oss till en diktatur som förflyttar oss trettio år bakåt, säger Tatjana.

Ewa Kokoszycka, från De gröna – som ställer sig bakom Trzaskowski sedan han har backat upp partiets klimatkrav – anser att den enskilt viktigaste fråga som står på spel i valet är den polska demokratin.

– Vi måste sätta stopp för den rättslöshet som har gjort att vi har vänt ryggen till Europa och EU.

Jag känner mig som en europé och jag hoppas på att andra också inser det goda med det europeiska samarbetet.
Alla är inte eniga om det försonliga budskapet. När mötet är över kliver en äldre kvinna upp på en parkbänk, viftar med en polsk flagga och vrålar:

– Ni är inte polacker, ni arbetar för tyskarna och får betalt för att förråda fosterlandet!
Michael Winiarski

Andrzej Duda.

Rafal Trzaskowski.

Andrzej Duda, 48 år, nominerad av det regerande partiet Lag och rättvisa, PIS (som leds av Jaroslaw Kaczynski).

Född i Krakow, juridisk utbildning. Från 2008 till 2010 var han medarbetare i president Lech Kaczynskis kansli. Är Polens president sedan 2015.

Var ledamot av sejmen 2011– 2014 och Europaparlamentet 2014–2015.
I första valomgången fick

Duda 44 procent av rösterna.

Rafal Trzaskowski, 48 år, kandidat för Medborgarkoalitionen, KO, som förutom liberala

Medborgarplattformen, PO, består av bland annat De gröna.
Har studerat i Oxford, talar fem främmande språk och är en stark anhängare av EU.

Har sedan 2018 varit borgmästare i Warszawa. Kom in i valkampanjen för endast en månad sedan och knappade genast in på Dudas ledning.

I första valomgången för två veckor sedan fick Trzaskowski 33 procent av rösterna.

Han har skrivit på en deklaration mot diskriminering av hbtq-personer, bland annat på arbetsplatser och skolor. Det

öppnade för bittra angrepp från PIS och de katolska biskoparna.

Höjd beredskap i Idlib efter första

covid-19-fallet

LÖRDAG 11 JULI 2020

Nervositeten sprider sig i den syriska provinsen Idlib sedan det första fallet av covid-19 konstaterats.

Hjälporganisationer har länge

varnat för en potentiell katastrof om viruset sprids i tättbefolkade flyktingläger, och i Idlib är drygt en miljon människor på flykt. Den smittade är en 39-årig manlig läkare som arbetar på ett sjukhus i Bab al-Hawa, nära gränsen till Turkiet. Mannen bad att bli testad efter att ha fått de typiska symtomen på virussmittan, och testet var positivt. Sjukhuset där mannen tjänstgör har tillfälligt stängts och läkarens kolleger har isolerats, rapporterar den turkisk-syriska

frivilligorganisationen Assistance Coordination Unit (ACU).
Enligt hittills obekräftade uppgifter har ännu ett fall rapporterats under fredagen i Idlib.

Enligt den tillgängliga statistiken har Syrien hittills drabbats relativt lindrigt av det nya coronaviruset. Enligt de senaste siffrorna från Johns Hopkins-universitetets globala sammanställning har 394 fall konstaterats i Syrien, och 16 människor har avlidit i sviterna av covid-19. Det första dödsfallet inträffade i slutet av mars.

Antalet smittade och avlidna i Syrien är än så länge en bråkdel av vad som rapporterats från

Italien, Spanien, USA och för den delen Sverige. Men oron finns där likafullt bland syrierna. Dels har antalet fall stigit kraftigt de senaste veckorna, dels har värsta-scenariot – ett fall i anslutning till flyktinglägren i nordväst – nu inträffat.

I Syrien i allmänhet och i den nordvästra delen i synnerhet har samhällsfunktioner och infrastruktur trasats sönder av nio års strider och krigshandlingar. Detta gäller i synnerhet

sjukvården. De senaste tolv månaderna har 85 sjukvårdsinrättningar i Idlib attackerats av stridsflyg eller artilleri, många av dessa kliniker

och sjukstugor har slagits ut och är inte verksamma.

Den fransk-kanadensiska biståndsorganisationen UOSSM konstaterar att det i hela provinsen Idlib, som har en befolkning på drygt fyra miljoner invånare och är jämförbar med Stockholms län i storlek, bara finns 300 intensivvårdsplatser och cirka 150 respiratorer. De respiratorer som är i bruk används redan av andra sjuka och räcker inte till för eventuella covid-19-patienter. Prov som visar om testtagaren har en pågående infektion vid provtagningstillfället, ett så kallat PCR-prov, kan bara administreras på ett enda ställe i hela Idlib. Sjukhusen och fältklinikerna i Idlib har

brist på ansiktsmasker, gummihandskar, desinfektionsmedel och annat sjukvårdsmaterial. – Dessutom har åratal av krig påverkat invånarnas immunförsvar. De äter dåligt och

har levt under långvarig stress, påpekar Avi D'Souza, talesperson för UOSSM.
Covid-19-fallet drabbar Idlib samtidigt som hjälptransporterna från Turkiet är i farozonen. Det pågår diskussioner i FN:s säkerhetsråd om de två gränsövergångar som hålls öppna för trafik mellan Turkiet och Syrien/Idlib genom ett FN- mandat. I skrivande stund är frågan inte löst. I värsta fall kommer

gränsövergångarna att stänga.

DN har kontakt med den lokala journalisten Yakeen Bido, 26.

Sedan nyheten om det första fallet av coronaviruset har spridits, noterar hon en ökad oro bland människor i staden Idlib, där hon bor med sin familj.

– I flyktinglägren bor människor nära varandra i tält. De flesta har inte råd att köpa tvål och handsprit för att skydda sig, säger hon.

– Det som har ökat oron ännu mer är att det första fallet upptäcktes samtidigt som Rysslands

och Kinas veto i Säkerhetsrådet stoppat nödhjälp till Syrien.

Yakeen Bido och hennes familj försöker nu hålla avstånd till andra.
– Vi är medvetna om att situationen kan bli katastrofal om det blir ett utbrott här. Vi undviker därför att skaka hand, kramas eller ta emot främmande hemma.

Akuta åtgärder har nu inletts för att skydda människor i Idlib. Yakeen Bido berättar att masker delats ut på allmänna platser, liksom på moskéerna när fredagsbönen hölls. Sjukhusen och vårdcentralerna har stoppat all icke akuta besök och

operationer. Offentliga parker, sommarskolor och klubbar har stängts.

Saeed Alnahhal
saeed.alnahhal@dn.se

Erik Ohlsson

Fakta. Idlib

Idlib är en av Syriens fjorton provinser (eller guvernement). Den har fyra miljoner invånare, varav nästan hälften är internflyktingar.

Provinsen omfattar cirka 6 000 kvadratkilometer, en yta jämförbar med Stockholms län.

Idlib är den sista icke regimkontrollerade provinsen i Syrien. Sedan strax före årsskiftet har Syriens regim tillsammans med sina

allierade, Ryssland och Iran, försökt återta Idlib med militär makt.FN och andra humanitära organisationer är extremt oroade över situationen, eftersom riskerna för civila är oerhört stora. Bedömare tror att omkring närmare en miljon människor kan komma att försöka fly från Idlib. Men gränsen till Turkiet är stängd sedan länge. DN

Turkiska UD kritiserar utrikesminister Linde

LÖRDAG 11 JULI 2020

Turkiet.

Utrikesminister Ann Lindes (S) videomöte med medlemmar av den kurdiska PYD/YPG-rörelsen väcker undran beträffande Sveriges attityd till terrorismen.

Det sade turkiska UD i en kommuniké på fredagen. Turkiet anser att syriska PYD/ YPG ingår i terrorstämplade PKK. ”Detta var ej heller första gången Linde stått i förbindelse med terrororganisationen ...

det är sorgligt att så kallade människorättsförsvarare gör sig till verktyg för terrorister på detta vis”, hette det i Ankara.

Nathan Shachar

President smittad av corona-viruset

LÖRDAG 11 JULI 2020

Bolivia.

Interimspresident Jeanine Anez har smittats av coronaviruset och är därmed den tredje ledaren i Sydamerika som har drabbats. Tidigare har Brasiliens president Jair Bolsonaro smittats liksom ordföranden för Venezuelas

regerande socialistparti Diosdado Cabello. Samtliga har meddelat att de mår bra och ingen av dem vårdas på sjukhus.

Anez meddelade på fredagen att hon kommer att fortsätta arbeta från sin isolering. Bolivia har 43 000 bekräftade fall av covid-19 och fler än 1 500 personer har hittills rapporterats avlidna i sjukdomen.

Clas Svahn

Johnson överväger hårdare regler

LÖRDAG 11 JULI 2020

Storbritannien.

Premiärminister Boris Johnson sa på fredagen att hans regering nu undersöker om man ska införa striktare regler när det gäller att bära munskydd. Enligt Johnson, som hittills varit avvisande när det gäller munskydd i offentliga miljöer, kan det bli aktuellt att omvärdera detta.
Han menar att experternas åsikt om munskydd förändrats under pandemin.

I USA gick Vita husets koordinator när det gäller covid-19, Deborah Birx, ut och sa att hon uppmanar personer som rör sig i områden där fler än fem procent av de testade har visat sig smittade att bära munskydd. **Clas Svahn**

Hagia Sophia ska bli moské

LÖRDAG 11 JULI 2020

Turkiets Högsta Förvaltningsdomstol gav på fredagen klartecken för att göra om Istanbuls turistattraktion Hagia Sophia till moské. Beslutet kommer trots att

flera länder, främst Grekland och Ryssland, bönfallit president Recep Tayyip Erdogan att låta den forna helgedomen förbli religiöst neutral.

Hagia Sophia, ”den heliga visdomens” kyrka, uppfördes på order av den östromerske kejsaren Justinianus på 500-talet e.Kr. I nära ett årtusende var templet den ortodoxa kristendomens centrum, tills osmanerna erövrade staden 1453. De kristna som tagit skydd i kyrkan dödades eller såldes som slavar, och kyrkan blev moské. I slutet av 1400-talet tillkom de fyra minareterna som gjort templet till stadens ledande vykortsmotiv. För miljoner ortodoxa kristna förblir Hagia

Sophia en kultplats, och grekiska och slaviska ledare

har de senaste veckorna belägrat Ankara med propåer i ämnet. Men president Erdogan lät sig inte rubbas. Hans närmaste rådgivare Ibrahim Kalin sade på fredagen till regeringsorganet Hürriyet:

– Hagia Sophia kommer att tillhöra hela mänskligheten också i fortsättningen.

Nathan Shachar

Jonas Fröberg: Bilutsläpp en ökar – då passar Kina på att lansera elbilar

LÖRDAG 11 JULI 2020

Koldioxidutsläppen fortsätter att öka från nya bilar – enligt en ny rapport från Europeiska Miljöbyrån, EEA.
Jo, du läste rätt.
Det får mer dramatiska konsekvenser än många tror.

En ny bil i Europa släppte 2019 i genomsnitt ut 122,4 gram per kilometer,

4,6 gram mer än 2016. Allt i ett läge när bilindustrin har fram till årsskiftet på sig att minska utsläppen till 95 gram. Annars hotar miljardböter för Europas biltillverkare.

Oops.
Den självförvållade dieselskandalen har drivit bilköpare till (törstiga) bensinbilar och det sker ett systemskifte från lönsamma fossila suvar till tämligen olönsamma elbilar – där bilbolagen försökt vinstmaximera genom att sälja så många fossila

suvar det gått – så länge som möjligt.
Genom EU:s nya hittepåregler (framlobbade av industrin) får de i år

dubbelräkna alla elbilar och laddhybrider när de räknar ihop snittet för utsläppen i bilflottorna – vilket gör att utsläppen minskar.

På papperet.
I verkligheten ökar alltså utsläppen.
Händelsevis skulle en stor våg av elbilar skölja över oss när biltillverkarna nu i år får dubbelräkna dessa. Men

coronakrisen kom emellan. Tajmingen sket sig.
Och nu till det intressanta. Kinas diktaturregim har i snart ett decennium inväntat sin tajming att gå in i Europa. Nu är den här. Kina kom igång snabbt efter coronakrisen och

accelererar sina elbilssatsningar i Europa som ett rusande expresståg.
Vi får vänta på bilarna ett tag, men lanseringarna inleds. Lägg kinesiska elbils-suvar som Byton M-Byte (Hedin bil börjar ta order under hösten), Aiways U5 eller BYD Tang EV600 på minnet. Alla är betydligt billigare än Volvos XC40-elbil för 699 000 kronor. Kina har målet att bli världsledande på elbilar i sin strategiska plan ”Made in China 2025”. Nu genomförs den. Allt medan europeiska biltillverkare maximerat fossila vinster, knappt hunnit lämna startblocken med elbilar,

riskerar miljardböter och blöder ekonomiskt i spåren av corona.

Vad kan det innebära för Europa?

Jonas Fröberg

jonas.froberg@dn.se

Fakta. Från Jamestown till Minneapolis

Augusti 1619. Ett holländskt skepp anländer till den brittiska

kolonin i Jamestown, Virginia, med 20 personer som kidnappats från Angola i Afrika. Det brukar betraktas som slaveriets startpunkt i Nordamerika.

Juli 1776. Tretton förenta stater undertecknar

självständighetsförklaring en och frigör sig från Storbritannien. **1793.** En lag klubbas som gör det kriminellt att hjälpa slavar bli fria.

1807. Kongressen förbjuder slavimporten, men i Södern används slavar fortsatt som arbetskraft på bomulls- och tobaksfälten. **Augusti 1831.** Nat Turner leder det första och enda stora slavupproret i Virginia.

Det misslyckas. Han döms till döden. **Mars 1861.** Abraham Lincoln blir USA:s president. Han vill begränsa slaveriet när USA

expanderar västerut. Elva sydstater lämnar unionen i protest, och bildar Amerikas konfedererade stater. Det amerikanska inbördeskriget är ett faktum.

Juni 1865. Slaveriet avskaffas formellt i Texas, som är den sista delstaten i USA som befriar slavarna.

Maj 1896. Högsta domstolen godkänner att delstaten Louisiana placerar svarta och vita tågresenärer i olika

vagnar. Därmed etableras principen

”jämlika men åtskilda” i amerikansk rätt.

Maj 1916. Jesse Washington plågas till döds i en brutal lynchning i Waco, Texas. Övergreppet får stor internationell uppmärksamhet.

1920. Allt fler afroamerikaner överger landsbygden i Södern för industrierna i storstäderna i norr. ”The great migration” leder till en blomstringstid för afroamerikansk musik, konst och litteratur, med förgrundsgestalter som jazzmusikern Louis Armstrong.

April 1947. Jackie Robinson från Georgia

blir den första afroamerikanen i baseballigan MLB för Brooklyn Dodgers. Han blir med tiden en viktig talesperson för USA:s svarta. **Maj 1954.** Högsta domstolen avgör målet Brown mot skolnämnden i Topeka, och underkänner rassegregation i allmänna skolor.

December 1955. Sömmerskan Rosa Parks grips, för att hon vägrat ge upp sin sittplats för en vit man på en buss i Montgomery, Alabama.

September 1957. President Dwight D Eisenhower skickar militär till Little Rock i Arkansas, för att säkra att nio svarta studenter – ”Little Rock Nine”- kan

delta i undervisningen på Central High School.

Augusti 1963. Över 250 000 personer deltar i medborgarrättsrörelsens marsch för jobb och frihet i Washington DC. Vid Lincoln Memorial håller Martin Luther King Jr sitt berömda tal: ”Jag har en dröm”. **Juni 1964.** Senaten sätter punkt för en 83 dagar lång filibuster, där

ett antal sydstatsdemokrater försökt fördröja lagen Civil Rights Act, som förbjuder diskriminering på grund av hudfärg i USA. **Augusti 1965.** Kongressen antar Voting Rights Act, som ska garantera att afroamerikaner rösträtt.

April 1968. Martin Luther King Jr skjuts till döds i Memphis, Tennessee. Hans död leder till upplopp i över hundra städer i USA.
1972. Kongressledamoten Shirley Chisholm deltar i Demokraternas primärval inför presidentvalet –

som den första afroamerikanska - kandidaten i ett av de stora partierna.
April 1992. Los Angeles skakas av omfattande kravaller, sedan fyra polismän frias för den grova misshandeln av afroamerikanen Rodney King. 55 personer dog och omkring 2 300 skadades.

Januari 2009. Juristen och senatorn Barack

Obama – son till en vit kvinna från Kansas och en svart man från Kenya – installeras i Vita huset som USA:s 44:e president. Han har vunnit valet på ett budskap om hopp och förändring – ”Yes we can”. Han får förnyat förtroende som president fyra år senare.

Februari 2012. Trayvon Martin, 17, skjuts till döds i Florida. Gärningsmannen, områdesvakten

Michael Polens Winiarski: framtid

I dag - avgörs

SÖNDAG 12 JULI 2020

Warzawa. När det polska folket väljer president – Andrzej Duda eller utmanaren Rafal Trzaskowski – handlar det inte bara om Polens demokrati under de närmaste åren. Valet i det största östeuropeiska EU-landet kan också påverka utvecklingen i andra länder

som styrs av auktoritära

nationalistpolitiker.

Analys. Michael Winiarski, DN:s utrikeskommentator

Utgången är helt oviss och opinionssiffrorna visar på en hårfin skillnad mellan Duda, som fick 43 procent väljarstöd i första valomgången, och Trzaskowski, som bara fick 30,5 procent. Sedan dess har Trzaskowski knappat in kraftigt, med stöd av röster från de som stödde kandidater som åkte ut i första omgången. Några kallar det för ”generationens viktigaste val”, som står mellan öppen västlig

demokrati och en auktoritär halvdiktatur. Andra går så långt som att varna för att det kan bli det sista verkligt demokratiska valet i Polen; om president Andrzej Duda blir omvald kommer landet i

framtiden mer likna Ryssland eller Belarus än medlemmar i den Europeiska unionen. Länder där det visserligen förekommer val, men där man på förhand vet resultatet. Det kan låta som en dramatisering. I så fall är det värt att minnas året 2015, då det var både presidentval och parlamentsval. Först vann Andrzej Duda, nominerad av det högernationalistiska partiet Lag och rättvisa, PIS, över den sittande liberale presidenten Bronislaw Komorowski.

Inför det påföljande parlamentsvalet varnade många för att en seger för PIS inte bara skulle ge total makt åt partiet och dess ledare Jaroslaw

Kaczynski, utan också innebära ett dödligt hot mot den unga polska demokratin.
Det skulle snabbt visa sig att det inte var några grundlösa försök att skrämmas. Så snart Kaczynskis parti vunnit majoriteten i

parlamentet och installerat en regering våldförde man sig på ett antal demokratiska principer: Partiet övertog direkt kontroll över public service-medierna, vilket förvandlade den statsägda polska televisionen TVP och radion till rena megafoner för regeringen. I presidentvalet har TVP helt skamlöst bedrivit en brutal hetspropaganda mot Trzaskowski som får Fox News eller rysk TV att

framstå som relativt harmlösa. Alla trick har använts: antisemitism, tyskhat, homofobi.

Den tidigare självständiga Författningstribunalen fylldes med lojala PIS-anhängare, vilket öppnade för att regeringens grundlagsbrott inte längre kan beivras.
Högsta domstolen ”reformerades” genom att de mest erfarna, hederliga och oberoende domarna tvångspensionerades och en ny grupp partitrogna politruker installerades. President Duda, som egentligen ska stå över partierna och har rätt att med sitt veto stoppa lagförslag som han finner grundlagsstridiga eller på andra sätt felaktiga, skrev

på allting. Vilket bekräftade att Duda helt och hållet var och är ett genomlojalt verktyg för PIS- partichefen Jaroslaw Kaczynski. Ingenting tyder på att Duda skulle vara redo att agera mer självständigt om han blir omvald. Det man kan vänta sig är att han kommer att signera ytterligare lagar som skrotar resterna av den polska rättsstaten och demokratin.

Kaczynskis nästa ambition, efter att ha övertagit de flesta domstolar och public service, är att strypa de ännu självständiga, icke-statliga massmedierna, och det lokala självstyret. Det senare har varit en nagel i ögat på Kaczynski,

eftersom den liberala oppositionen kontrollerar de flesta valda församlingars ledarposter i Polens större städer – ett exempel är just Rafal Trzaskowski, som är borgmästare i Warszawa.

Nästa steg blir sannolikt att på allvar gå efter de fortfarande självständiga lärosätena och kulturinstitutionerna. Flera chefer för stora teatrar och museer har sparkats, och fler lär följa. Valutgången kommer också att avgöra om Polen kommer att ta

ytterligare steg mot att bli en dogmatisk katolsk stat. Det skulle bland annat ha stor betydelse för kvinnors rättigheter och PIS möjlighet att få igenom sitt förslag om ett

totalt abortförbud. Det skulle också påverka om kyrkan fortfarande ska tillåtas att skydda präster som begår övergrepp mot barn – och om hbtq-personer fortsatt ska få diskrimineras och förföljas.

Allt detta står i strid med EU:s demokratiska värderingar, som Polen formellt är skyldigt att stå bakom. Även om PIS officiellt säger sig värna om EU-

medlemskapet (väl medvetet om att 80 procent av polackerna är anhängare av EU) är det uppenbart att Kaczynski strävar efter att Polen ska vända EU ryggen.

Och då kan han göra mer öppet sällskap med

Ungerns ledare Viktor Orbán, som har hunnit betydligt längre i nedmonteringen av demokratin.

Söndagens val är så jämnt att det kan avgöras av några få tusen röster av de 30 miljonerna röstberättigade. De senaste mätningarna visar att Trzaskowski vinner med 50,6 procent mot Dudas 49,4.

Skulle det bli en så knapp seger för Trzaskowski finns det många som befarar att PIS försöker ogiltigförklara valresultatet, och då kommer kontrollen över Högsta domstolen väl till pass. **Michael Winiarski**

Valet i Baskien och Galicien kan påverkas av hälsoläget

SÖNDAG 12 JULI 2020

Söndagens val i regionerna - Baskien och Galicien blir spanjorers första tillfälle att betygsätta landets vänsterkoalition efter den mest traumatiska våren i mannaminne. Valen skulle ha ägt rum i april, men sköts upp. På flera håll i Spanien har nya -

virushärdar blossat upp på sistone. Galicien och än mer det tättbefolkade Baskien är bägge drabbade. Regionsregeringarna utsätts in i det sista för påtryckningar att skjuta upp valen ännu en gång, eftersom de smittade inte kan delta.

I Baskien styr som vanligt det konservativa självständighetspartiet PNV, med stöd av det spanska socialistpartiet. PNVs konkurrent, det vänsterrevolutionära separatistpartiet Bildu – den civila versionen av den forna terrorrörelsen ETA – hoppas närma sig PNV i antal mandat och kanske upprätta en koalition med socialisterna och

vänsterradikala Podemos. Både Bildu och PNV har stött vänsterkoalitionen i Madrid på riksplanet sedan den upprättades vid nyår.

Valet i Galicien är mer spännande, eftersom väljarbeteendet är mer likt Spaniens i stort. Högerns Partido Popular (PP), med 41 av 75 mandat, väntas behålla sin absoluta majoritet.

Om premiärminister Pedro Sánchez socialister slår vakt om sina 14 mandat i Galicien är han nöjd – det skulle betyda att hälsokrisen inte kostat honom väljarstöd. Går hans socialistiska arbetarparti, PSOE, bakåt är det ett varsel om samma tendens i hela

landet. PPs Alberto Nuñez Feijóo, som styrt Galicien i fyra mandatperioder, är en av landets mest betrodda politiker. Om han gör ett starkt val är det oroande för vänstern, men också för Feijóos egen partiledare, oppositionsledaren Pablo Casado. Många i PP menar att Casado, trots att regeringen arbetat i motvind under krisen, misslyckats med att locka mittenväljare åt höger, och borde ersättas av Feijóo.

Miguel Murado, kolumnist på Galiciens stora tidning La Voz, säger till DN:

– Normalt sett skulle Feijóo ta hem spelet. Men hälsoläget i - Galicien urartar så hastigt att

många kanske stannar hemma av rädsla att bli smittade. Detta skulle drabba högern hårdare, eftersom dess väljare här är äldre. Å andra sidan: de avspärrade och

isolerade delarna av regionen är typiska vänsterfästen.
I det lilla och långt rikare Baskien är epidemin och dess konsekvenser ingen stor valfråga. De stora partierna är eniga i sin svidande kritik av Madrid, som i april tog ifrån regionerna ansvaret för hälsopolitiken – med skralt resultat.
Nationalistpartierna PNV och Bildu är i också i stort sett eniga i regionens hetaste fråga, det baskiska språkets företräde framför spanskan på allt

fler områden. Men L G, lärare på universitetet i San Sebastian och baskisk nationalist, säger till DN

mot löfte om anonymitet, att hon denna gång kommer att rösta på ett icke-nationalistiskt parti:
– Jag ser hur vi förlorar våra bästa krafter genom de hårda språkkraven. Begåvade unga som inte klarar proven i baskiska kan inte studera vetenskap och medicin och inte söka de höga posterna i förvaltningen. De flyttar. Det är en självstympning i en region som lever av industri och innovation.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com

Katrine Marçal: - Absurt att pubar öppnar

när skolor förblir stängda

MÅNDAG 13 JULI 2020

Pubarna har öppnat i Storbritannien. Men inte skolorna. Trots att sommarlovet inte har börjat är miljoner brittiska barn hemma. Det hela är en komplicerad historia om arga lärarfack, jämställdhet och

en regering som i allt högre

grad anklagas för inkompetens. analys.

Katrine Marçal, DN:s medarbetare i London

Pubarna har öppnat i Storbritannien. De får inte spela hög musik för att folk inte ska ställa sig nära och skrika spott och virus i ansiktet på varandra men du får dricka din öl inomhus. Skolorna är emellertid stängda. Just nu är det bara de barn som har föräldrar i sjukvården eller som går i årskurs 1 eller 6 som får gå dit. I Storbritannien börjar sommarlovet först i slutet av juli.

De flesta barnfamiljer håller med andra ord fortfarande på och hemundervisar sina barn fem dagar i veckan. Detta samtidigt som de försöker sköta sina egna jobb. Så

har de levt sedan mars månad.

I Sverige hade det naturligtvis blivit någon form av nationellt uppror. Betänk hur mycket gnäll några dagar av vab kan orsaka bland föräldrar i Stockholms medelklass. Föreställ er sedan att dessa familjer hade tvingats leva i en vab-existens i fyra månader samtidigt som de tvingades hemskola ungarna enligt strikta

scheman, sköta sina egna jobb och var förbjudna enligt lag att träffa andra vuxna. Det hade fällt vilken svensk regering som helst. Men inte i Storbritannien.

Här har det varit förvånansvärt tyst om

saken. I alla fall fram till att pubarna öppnade häromveckan. Då fick många föräldrar nog. Jag kan alltså gå till puben och ta en öl, men mitt barn kan inte gå till skolan? Vad är detta? Miljoner brittiska barn kommer att förlora mer än fem månader av undervisning det här året. Och det är naturligtvis barn ur fattiga familjer som drabbas

hårdast. Regeringen har försökt se till att de som inte har tillgång till datorer för den digitala undervisningen har fått det - men i många fall har det inte fungerat som det var tänkt.

Från början var målsättningen att alla

elever under 11 år skulle vara tillbaka i klassrummen i början av juni. Det hela annonserades under dunder och brak av regeringen men snart backade Boris Johnson. Det visade sig vara för komplicerat. Både lärarfacken och många lokala myndigheter satte sig nämligen på tvären. Det brittiska lärarfacket har varit

mycket skeptiskt till att öppna skolorna för andra barn än de vars föräldrar behövs i sjukvården. Lärarna är oroliga för sin egen hälsa och regeringen har ingen rätt att tvinga dem att ta dessa risker på jobbet, har det hetat. Denna argumentation har dock inte gått hem bland

Storbritanniens vårdpersonal som naturligtvis tagit risker på jobbet hela våren.

Varför vägrar just lärarna att göra sin plikt? dundrade den brittiska högertabloiden The Daily Mail. Många lokala myndigheter påstod samtidigt att det inte skulle gå att öppna skolorna och följa de regler som behövdes för att garantera personalens säkerhet.
Det brittiska skolsystemet är decentraliserat och ger stor makt till de individuella skolledarna. Och regeringen gav i princip upp efter diskussioner med dem. För det hade naturligtvis gått att öppna skolorna igen. Frankrike som har

fört en liknande politik mot viruset som Storbritannien har lyckats med det. Men det hade krävts mer planering för att öppna skolorna och samtidigt följa reglerna för social distansering.

Just bristen på framförhållning och förmåga att lyckas med komplexa projekt är vad Boris Johnsons regering i allt högre grad får kritik för. När han kom ut från sjukhuset i påskas efter att nästan ha dött av covid-19 var han ohyggligt populär. Sedan dess har det bara rasat för honom. Labourpartiets nya ledare, den tidigare stjärnåklagaren Keir Starmer, har samtidigt fört sitt - socialdemokratiska parti

mot mitten. Han har på ett diskret men effektivt sätt gjort sig av med alla som hade något med Labours tidigare ledare Jeremy Corbyn att

göra. Men framför allt har han försökt framställa sig själv som ett mer kompetent alternativ till det kaos som är Boris Johnson. Det har varit framgångsrikt. Keir Starmer har de högsta popularitetssiffror som någon oppositionsledare har haft sedan Tony Blair på 1990-talet. Labourpartiet klappar sig självt på huvudet för detta.

Men Labour som parti ligger fortfarande efter de konservativa i opinionen. Och framgångarna har nog mer med Boris

Johnson än med Keir Starmer själv att göra. Regeringens kommunikation har

varit nästintill oändligt rörig de senaste månaderna.
Ena dagen har man öppnat stränderna, nästa dag har polisen kört bort folk från dem. Barn fick till slut träffa sina mor- och farföräldrar igen men bara röra vid en av dem. Nu får barnen röra vid bägge men bara utomhus. Många känner frustration över att inte hänga med i den bristande logiken som bland annat har tagit sig uttryck i det absurda faktum att pubarna är öppna samtidigt som skolorna är stängda. Regeringen försöker nu

stimulera den brittiska ekonomin med

infrastrukturprojekt och 100 kronors rabatt för alla som går på restaurang. Samtidigt är det förstås svårt att få folk att börja jobba om de samtidigt måste hemskola sina barn. Hur kan Boris Johnson som ju själv har minst sex barn inte förstå detta? Kanske för att han är man, säger en del. Studier visar nämligen att brittiska kvinnor den här våren har ägnat fyra timmar mer per dag åt att ta hand om barn och hem. Det är med andra ord i högre grad kvinnor som har tagit smällen av att behöva yrkesarbeta och hemskola barn samtidigt.

I Boris Johnsons regering fattas samtidigt nästan

alla de viktiga besluten av en liten grupp män. Det är en homogen grupp med den kontroversielle rådgivaren Dominic Cummings i spetsen. De anklagas nu för att prioritera pubar framför skolor för att det helt enkelt är så de tänker. Hade det funnits fler kvinnor på beslutsfattande positioner hade ordningen varit den omvända, säger kritikerna.

Frågan är emellertid om en Labourregering hade lyckats bättre. Partiet står onekligen närmare de lärarfack som har

varit högst ovilliga att skicka tillbaka sina medlemmar till jobbet. I september förväntas de

brittiska skolorna öppna igen.

Innan dess är det bara att ta en öl på puben.

Katrine Marçal

katrine.marcal@dn.se

Joe Biden vill rida på den unga gröna vågen

MÅNDAG 13 JULI 2020

Joe Bidens presidentkampanj presenterade förra veckan ett omfattande klimatpolitiskt reformpaket i samarbete med en rad unga

klimataktivister. Samtidigt stoppades tre

omfattande projekt för oljeledningar i USA. Grupper som arbetar för kraftfulla åtgärder mot klimatkrisen känner nu medvind för första gången på flera år.

I skuggan av rubrikerna om coronapandemin och om protesterna mot rasism pågår en våg av klimatpolitiska reformer i USA. Förra veckan stoppade Högsta domstolen president Donald Trumps försök att expandera Keystone XL, en kontroversiell oljeledning som skulle löpa från Alberta i Kanada

genom hela mellersta USA. En federal domare har samtidigt stoppat

Dakota Access, en annan omfattande ledning för olja och naturgas. Dessutom stoppades nyligen planer på ytterligare en oljeledning längs USA:s atlantkust, då de fallande priserna på olja och gas gjorde den ekonomiskt olönsam. Klimataktivisten Bill McKibben ser de stoppade oljeledningarna som betydelsefulla framgångar för att tämja klimatkrisen.

– De här tre projekten stoppades tack vare oerhörda, ihärdiga kampanjer av aktivister under

mer än tio år, säger McKibben till tidskriften The New Yorkers podcast. Förra veckan

presenterade Joe Bidens presidentkampanj samtidigt ett omfattande klimatpolitiskt reformpaket.

I en tydlig ideologisk sväng för Biden, som tidigare varit försiktig med löften om klimatpolitik, har han format en arbetsgrupp för klimatfrågor tillsammans med en rad unga klimataktivister. Där finns bland annat den 29-åriga vänsterdemokraten och kongressledamoten Alexandria Ocasio-Cortez, sakpolitiskt

kunniga från Bernie Sanders stab och 26-åriga Varshini Prakash, som driver Sunrise, USA:s största klimatorganisation för unga.
Även den tidigare

vicepresidenten Al Gore, länge en frontfigur i amerikansk klimatpolitik, har haft en nyckelroll, då han varit råd- givare till Biden i klimatfrågor sedan i april.

Arbetsgruppen förväntar sig att Biden kan genomföra det nya utförliga reformpaketet om han blir president. Det viktigaste målet är en halvering av koldioxidutsläpp fram till år 2035. Detta ska genomföras med

omfattande investeringar i gröna energikällor, med löften om 500 miljoner solpaneler och 60 000 vindkraftverk i USA, samt subventioner för energieffektiva hushåll. Dessutom föreslås nya miljökrav för bilar. Biden

har tidigare lovat en historisk satsning på 1 700 miljoner dollar för grön omställning och infrastruktur om han blir president. Han har även lovat att stoppa oljeledningen Keystone XL för gott.

Veteraner i USA:s klimatrörelse, som Bill McKibben, ser det som att Biden nu försöker att omfamna den unga gröna våg som

vuxit fram som motreaktion till Donald Trumps politik.
– Jag tror att det politiska läget har förändrats och det har gått väldigt snabbt. Alla som följer de politiska strömningarna i landet förstår att det här är en fråga där de vill visa

ledarskap, säger McKibben till The New Yorker. Blir Joe Biden president hoppas klimataktivister att det kan öppna dörren för de reformer som aldrig kunde genomföras under Barack Obamas tid i Vita huset. Många i klimatrörelsen var besvikna på honom, då han expanderade olje- och naturgasproduktionen i USA

och godkände flera nya oljeledningar och områden för oljeborrning. Obama höll även flera tal där han skröt om att USA åter blivit världens största oljeproducent. Klimataktivister var därför skeptiska även till Joe Biden, som var Obamas vicepresident och

som är tydligt förankrad i Demokraternas mittfåra. Under primärvalet tog Biden avstånd från Green New Deal, det omfattande reformpaket som klimatorganisationer och vänsterdemokrater utvecklat de senaste åren.

Men under året har Biden omfamnat mer radikala klimatreformer, delvis i ett försök att tillfredsställa Demokraternas energiska vänsterflank. Strategin verkar fungera. I en opinionsmätning från New York Times förra veckan sade bara 4 procent av Bernie Sanders anhängare att de överväger att rösta på Donald Trump i november. Inför valet 2016 var det omkring 11

procent av Sanders anhängare som sade att de tänkte rösta på Trump. Noll procent av vänsterdemokraten Elizabeth Warrens anhängare säger i sin tur

att de tänker rösta på Trump. Det tyder på att Biden, trots flera års hård kritik från vänster, är på god väg att ena partiet inför höstens val.

I ett samtal med vänsteraktivisten Ady Barkan nyligen beskrev Biden de klimatpolitiska reformerna som en lösning på två akuta problem. Dels klimatkrisen, dels den ekonomiska kris som följt efter coronapandemin.

– Det här går bortom status quo och bortom de löften Biden kom med

under primärvalet. Det handlar om massiva offentliga investeringar för att skapa jobb,

sade Faiz Shakir, som var Bernie Sanders kampanjchef under primärvalet och som nu deltagit i arbetsgrupperna.

Enligt New York Times har Biden en nära dialog med Al Gore som bidragit till det ideologiska skiftet. – Biden förstår potentialen i att skapa miljontals jobb. Jag får intryck av att han vill bli en ledare i klimatfrågor, säger Gore till New York Times.

Bidens alltmer ivriga flörtar med Demokraternas vänsterflank får dock

väntad kritik från republikaner.

– Faktumet att Biden omfamnat Bernie Sanders radikala agenda ord för ord är ett bevis för att Biden entusiastiskt gör sällskap med Bernie för att leda partiets vänstersväng, sade Steve Guest från Republikanernas nationella partikommitté, RNC, i ett pressmeddelande.

Klimatfrågor brukade vara politiskt riskabla för Demokraterna, men kan nu ha blivit en vinnarfråga för dem. En klar majoritet av amerikanerna vill se förändringar i klimatpolitiken. 6 av 10 tillfrågade säger i en mätning av Pew

Research att de ser klimatkrisen som ett allvarligt hot.

Martin Gelin

Skadeglädje när flera ledare i Latinamerika insjuknat

MÅNDAG 13 JULI 2020

Rio de Janeiro. Coronapandemin slår hårt mot Latinamerikas politiska elit. Förutom

Brasiliens president Jair Bolsonaro har nu också

Bolivias interimpresident Jeanine Áñez och Venezuelas talman Diosdado Cabello insjuknat i covid-19. Det polariserade politiska klimatet i regionen gör att deras motståndare önskar att de inte tillfrisknar.

I förra veckan ställde den venezolanske talmannen, 57-årige Diosdado Cabello, in sitt tv-program ”Con el mazo dando” (Slå med knölpåken) där han varje vecka försvarar landets auktoritära regim och sprider propaganda. Ursäkten var att han fått

en allergisk reaktion. I fredags

kom erkännandet. Diosdado - Cabello, som anses vara politiskt mäktigare än landets president - Nicolás Maduro, hade insjuknat i covid-19. På Twitter skrev han: – Bästa kamrater, jag informerar er härmed att jag testats positivt för covid-19. Jag kommer att isolera mig och genomgå en behandling. Tack för allas omsorg och tanke. Segern ska komma! Det dröjde inte många timmar innan sociala medier i Venezuela svämmade över med ironiska kommentarer mot talmannen som är efterlyst av USA misstänkt för att vara ledaren bakom

drogkartellen Cartel de los Soles som smugglar colombianskt kokain till USA och Europa. Bilder spreds på de afrikanska kistbärarna i gruppen Dancing Pallbearers som väntar bakom ett hörn med texten ”Vi är redo, Diosdado”. Andra skämtade att sjuksköterskorna som behandlar talmannen borde överlämna honom och få den belöning på 100 miljoner kronor som USA - erbjuder dem som har information som kan leda till hans gripande.

En annan av regimens höjdare i Venezuela som smittats av

coronaviruset är den före detta vicepresidenten, 45-årige Tareck El Aissami,

som numera är landets oljeminister. I fredags tillkännagav han på Twitter att han testats positivt och att han ”inlett en kamp mot viruset”. Tareck El Aissami står också åtalad i USA för att ingå i drogkartellen och en belöning på 100 miljoner dollar har utlysts till den som har information som kan leda till att han grips och kan föras till USA.

Även i Bolivia har coronaviruset nått regeringens toppskikt. I fredags meddelade landets

religiösa interimpresident, 53-åriga Jeanine Áñez, att hon testats positivt för covid-19.

– Jag mår bra och känner mig stark. Jag kommer att fortsätta jobba hemifrån och vill tacka alla bolivianer som arbetat för att hjälpa till i denna hälsokris. Må Gud välsigna er, säger hon i ett videomeddelande.
Jeanine Áñez politiska motståndare har uttryckt skadeglädje i sociala medier eftersom hon i början av pandemin försökt stoppa virusets framfart genom böner till Gud. Hon kritiseras också för att hon i

slutet av förra året kastade ut landets kubanska läkare som den bolivianska vården skulle ha behövt nu.
Jeanine Áñez tog makten förra året när Bolivias president Evo - Morales

flydde landet efter anklagelser om att ha försökt fuska till sig en ny mandatperiod. Bolivias största parti, MAS, kritiserar Jeanine Áñez och menar att hon är en kuppmakare som försöker förstöra allt det som Evo Morales byggt upp under sina 14 år vid makten. Vad som kan ge det socialistiska MAS-partiet revansch är att högerpolitikern

Jeanine Áñez inte har en vicepresident. Om hon blir så sjuk att hon inte kan leda landet blir det senatens talman Eva Copa som enligt konstitutionen tar över. Hon tillhör MAS-partiet, men har också insjuknat i covid-19. I stället kan det bli underhusets talman,

Sergio Choque som också tillhör MAS- partiet, som kan komma att leda landet fram till nyvalet den 6 september.
Den mest kända av statscheferna i Latinamerika som smittats av - coronaviruset är Brasiliens president Jair Bolsonaro. Han har

437

tidigare kallat viruset för ”en liten förkylning”, men hans motståndare håller nu tummarna för att han ska bli så sjuk att han läggs in på sjukhus. I sociala medier cirkulerar redan bilder på de dansande afrikanska kistbärarna där ett av ansiktena bytts ut mot Bolsonaros. Själv - verkar den 65-årige presidenten

ta sin sjukdom med ro. En dag efter att han testats positivt för - covid-19 mobbade han anställda i presidentpalatset som bar munskydd och kallade dem ”bögar”, enligt Brasiliens största dagstidning Folha de S Paulo.

Latinamerika är den region som drabbats värst av coronapandemin. Över hälften av alla dödsfall i världen sker nu här. Värst angripet är Brasilien med över 70 000 döda, sedan kommer Mexiko med 32 000 döda. Även Chile, som är Latinamerikas mest utvecklade land, är hårt drabbat. Landet har den fjärde värsta utbredningen av coronaviruset i världen.

Henrik Brandão Jönsson

Extremt jämnt i det polska presidentvalet

MÅNDAG 13 JULI 2020

Söndagens presidentval i Polen blev en rysare. Enligt en vallokalsundersökning genomförd av

opinionsinstitutet Ipsos fick den sittande presidenten Andrzej Duda 50,4 procent av rösterna och hans utmanare

Rafal Trzaskowski 49,6 procent av rösterna. Valdeltagandet såg ut att ha varit ovanligt högt. Vid 15-tiden på söndagseftermiddagen låg valdeltagandet på rekordhöga 52,1 procent, skriver nyhetsbyrån AFP. Enligt Stefan Ingvarsson, Sveriges tidigare kulturråd i Moskva och Polenkännare, kan de många utlandsrösterna avgöra slutresultatet.

– Det finns en stor joker i det här valet, och det är utlandsrösterna som kommer att betyda

jättemycket. Det bor flera miljoner polacker utomlands, i

första valomgången röstade ungefär en halv miljon. **TT-AFP-Reuters**

Iran: Felriktad radar ledde till nedskjutning

MÅNDAG 13 JULI 2020

Nedskjutningen av ett ukrainskt passagerarplan utanför Teheran i januari berodde på en felriktad radar, enligt Iran.

17 personer med svenskt medborgarskap eller uppehållstillstånd i Sverige fanns ombord på planet, som var på väg mellan Teheran och Kiev. Samtliga 176 som fanns ombord omkom.

”Felriktningen orsakades av ett mänskligt misstag”, skriver den iranska luftfartsmyndigheten (CAO) i en rapport.

Misstaget startade en riskfylld kedja av försummelser under minuterna innan planet sköts ner, enligt rapporten som presenteras som en faktautredning snarare än en fullvärdig haverirapport.

Ukraine International Airlines flight 752 träffades av två robotar

och kraschade strax efter starten från Teheran, mitt under upptrappade spänningar mellan Iran och USA. CAO-rapporten konstaterar också att den första roboten avlossats av en person i en försvarsenhet, som felaktigt agerat utan bekräftelse från en samordningscentral. TT

FN enas om fortsatt Syrienbistånd

MÅNDAG 13 JULI 2020

Syrien.

Efter flera försök har FN:s säkerhetsråd enats om humanitärt bistånd under ytterligare ett år till det av

krig svårt sargade Syrien. Ryssland har med stöd av Kina kraftigt velat minska möjligheterna att få in hjälp och har genom beslutet i viss mån fått

igenom sin önskan: av två gränsövergångar stängs den ena. TT

Flera döda i protester i Mali

MÅNDAG 13 JULI 2020

Mali.

avgår. Sent i lördags upplöste han landets författningsdomstol i ett försök att blidka protesterna, som ändå

fortsatte. Enligt vittnen har säkerhetsstyrkor skjutit skarpa skott mot demonstranterna. TT

Trump bar munskydd på sjukhus

MÅNDAG 13 JULI 2020

USA.

Sju demonstranter har dödats i Mali i de häftigaste regimkritiska protesterna på många år.

Demonstranterna kräver att president Ibrahim Boubacar Keïta

Hittills har Donald Trump varit emot att bära munskydd under sina offentliga framträdanden. Men på lördagen bar han ett då han besökte Walter Reed National Military Medical Center i utkanten av Washington.

– Jag har aldrig varit emot munskydd men de har sin tid och plats och när man besöker ett sjukhus så ska man ha det, sa Trump till reportrar före besöket.

Clas Svahn

Hopp bland unga under valhelg

MÅNDAG 13 JULI 2020

Hongkong.

En halv miljon människor röstade i en oväntat stor uppslutning vid helgens primärval i Hongkong.

Många pratar om en känsla av hopp bland unga, efter en tid av allt tuffare tonläge från Fastlandskina.

– Det sägs att Hongkong som vi kände det är dött, men Hongkongs folk är det definitivt inte, säger Henry, som är i 30-årsåldern. TT

Valresultatet ökar spänningen mellan Polen och EU

TISDAG 14 JULI 2020

Analys

Warszawa. Andrzej Dudas återval som president gör det närmast oundvikligt att spänningarna mellan Polen och

444

EU kommer att förvärras. Ett förnyat mandat ger Duda och den polska nationalistregeringen fria händer att fortsätta inskränka demokratin. Först ut att angripas

väntas bli de oberoende medierna.

Redan kort efter att det under valkvällen stod klart att den socialkonservativa presidenten - Andrzej Duda hade besegrat utmanaren Rafal Trzaskowski från liberala Medborgarplattformen (PO) med knapp marginal så kom det tydliga signaler från

regeringen om vad den är ute efter.
Med Dudas seger har partiet Lag och rättvisa (PIS), under Polens faktiske ledare Jaroslaw Kaczynski, närmast maktmonopol över den polska staten under flera år framöver. Enda undantaget är senaten,

parlamentets överhus, där oppositionen har knapp majoritet. Men denna kammare kan enbart fördröja, inte stoppa, lagförslag. Och president Duda skriver alltid på allt vad Kaczynski ber om.

Det var den polske justitie- ministern och tillika riksåklagaren Zbigniew Ziobro som mer än antydde att regeringen har siktet inställt på de oberoende massmedierna. Ziobro har för flera år sedan förvandlat public service-medierna, tv och radio, till pålitliga regeringsmegafoner – i valrörelsen hyllade de Duda och smutskastade Trzaskowski.

Men Ziobro och Kaczynski hatar de starka oberoende tidningar och tv-kanaler som publicerar material som är kritiska mot regeringen. Flera av tv-bolagen och tidningarna har delvis utländskt ägande, och det är det PIS kommer att skjuta in sig på

under slagordet ”polonisering” av medierna. Hur det ska ske, och vad EU:s reaktion i så fall blir, är för tidigt att säga. PIS har ett problem i att det strider mot EU- rätt att förbjuda utländskt ägande av medier.

En annan fråga är vilken sorts president Andrzej Duda planerar att bli i det politiskt, kulturellt och ideologiskt splittrade

Polen. Duda och det regerande PIS har fria händer att styra Polen under lång tid och relativt ostört. Nästa parlamentsval är först 2023, och nästa presidentval är 2025.

Men nu behöver Duda inte tänka på nästa val – eftersom han nu inleder sin sista mandatperiod. Och då är frågan om han kommer att fortsätta att gå i Kaczynskis ledband, eller om han försöker sig på att bli en nationellt samlande president för alla polacker. Men det skulle innebära en brytning med Kaczynski och dennes strävan efter att koncentrera all makt till sig själv. Och det skulle Kaczynski ändå inte tillåta, med sina

ambitioner att omstöpa Polen till en auktoritär-katolsk stat under hans personliga kontroll.

Å andra sidan skulle det kunna vara en signal om att Duda vill försöka reparera relationerna med EU, som har riktat skarp kritik mot den polska regeringens dribblande med rättssäkerheten och mediernas oberoende. Det som till slut avgjorde det jämna valet är att det uppenbarligen finns tillräckligt många polacker som delar PIS traditionella katolska värderingar vad gäller kärnfamiljen, kvinnans rättigheter, motvilja mot hbtq- personer och utlänningar.

Större roll spelade troligen ändå att PIS har ”mutat” en stor del av

väljarkåren med stora – delvis ofinansierade – sociala förmåner i form av barnbidrag och extra pensioner. Samtidigt lyckades PIS med hjälp av en propaganda- kampanj och smutskastning av Trzaskowski i de statliga medierna mobilisera tillräckligt många för att det skulle tippa över till Dudas fördel.

Den tidigare splittrade oppositionen lyckades inte lika väl med att mobilisera. Det kommer att framtvinga en smärtsam omprövning. Visserligen är inte allt hopplöst, trots allt gav 9,9 miljoner polacker

Trzaskowski sina röster (mot 10,4 miljoner röster för Duda). Men oppositionen måste göra en grundlig analys av det bittra faktum att den har förlorat samtliga nationella val under de senaste fem åren: två parlamentsval, två presidentval och valet till EU-parlamentet. Bland frågorna att ställa är: Varför röstar inte majoriteten av polackerna för tolerans, rättssäkerhet och goda EU- relationer? Det finns två svar: Alla tror inte på det, och ännu fler låter plånboken styra.

Trots den nya förlusten kan oppositionen finna tröst i att den fått en ny galjonsfigur, Rafal Trzaskowski. Han måste sägas ha varit en lyckad

kandidat, även om det var första gången han förlorade ett val han ställt upp i. Men från ingenstans lyckades han på några få kampanjveckor göra det omöjliga, attt nästan komma ikapp Duda som i maj såg ut att ha en ointaglig ledning.
Nu återgår Trzaskowski till sitt jobb i som borgmästare i Warszawa, men det finns stora möjligheter att han även i fortsättningen kommer att leda

den EU-vänliga högerliberala oppositionen i Polen. Det är inte säkert att han gör det som ledare för Medborgarplattformen, PO. Det spekuleras om att han kan ”göra en Macron”

och ställa sig i spetsen för en ny rörelse, som inte belastas av PO:s gamla synder som regeringsparti.

Michael Winiarski

Fakta. Här är frågorna som avgjorde valet

Ekonomi
Regeringspartiet PIS, och president Andrzej Duda lovade inför valet 2015 programmet ”500+”, som ger generösa barnbidrag och en 13:e pensionsutbetalning. Medborgarplattformen var då i nyliberal anda emot dessa sociala överföringar, men PIS uppfyllde sina vallöften, vilket blev ett vinnande argument.

Värderingar
Andrzej Duda kampanjade för katolska konservativa värderingar, mot att samkönade par får adoptera barn, mot obligatoriska vaccinationer mot corona (trots att ingen föreslagit det). Partiledaren Jaroslaw Kaczyński vill också förbjuda alla aborter. Trzaskowski förespråkade ökad tolerans mot hbtq-personer.
Polens ställning i världen

Medan oppositionen vill vara en god medlem i EU är regeringens relationer till Bryssel allt mer frostiga. EU-kommissionen har skarpt kritiserat Polens

inskränkningar av domstolarnas och massmediernas självständighet, medan PIS-rege- ringen hävdar att EU inte har rätt att blanda sig i dessa frågor. Andrzej Duda säger att han vill ha Polen kvar i EU, vilket också 85 procent av polackerna vill. Men han har numera bara en riktigt god vän i världen; USA- presidenten Donald Trump, som tog emot honom i Vita huset ett par dagar före valet.

Domstolar och medier
De radikala reformer av statsmedierna och domstolarna, som ger regeringen och PIS direkt kontroll över dem, har inte

engagerat en majoritet av de polska väljarna, särskilt inte utanför de större städerna. Därför har inte Trzaskowski ansett det lönt att fokusera så mycket på den frågan. Han har satsat mer på att argumentera för ett fortsatt starkt självstyre (som han själv står i spetsen för som Warszawas borgmästare).

DN frågar. Vad är din reaktion på Andrzej Dudas valseger?

Justyna Rosa, jobbar på konditori: – Jag är besviken, eftersom jag

röstade på Trzaskowski. Jag hade hoppats på en förändring. Allt har blivit så dyrt, lönen räcker inte till och jag har till exempel inte råd att gå till tandläkaren. Det sorgliga var också att Duda vädjade till de

mest hatfulla känslorna mot hbtq- personer och liknande. Polen är ett delat land. Jag är rädd för fortsättningen, och jag har vänner som säger att de kanske kommer att lämna landet.

Dorota Kowalczyk, universitetslektor:
– Jag har blandade känslor, men är mest positiv därför att nu vet vi vad vi får, alltså ungefär som det har varit, och det

kan bli fortsatt stabilt. Jag kommer från östra Polen, och där är de flesta för Lag och rättvisa, PIS. Om Trzaskowski hade vunnit kunde vi ha fått stor

politisk turbulens, och det är inte någonting som är bra för landet. Janusz P, byggnadsarbetare:
– Allting beror på hur Duda blir som president. Om han blir president för partiet – Lag och rättvisa – eller om han tänker vara det för hela Polen. Han är inte längre tvungen att lyda PIS alla diktat. Men vi vet inte om det inte hade blivit värre med Trzaskowski, med ett ”krig i toppen”, mellan presidenten och regeringen. Polen är ett delat land, och har alltid

varit det – kanske med undantag för fram till

452

1989 då vi hade en gemensam fiende i kommunismen.

Många oroade kommentarer efter valet

TISDAG 14 JULI 2020

Efter president Andrzej Dudas seger i det polska presidentvalet reagerar övriga Europa med oro. ”Vi har många gemensamma

intressen. Samtidigt finns områden där vi har olika uppfattningar, inte minst kring rättsstatsprincipen”, skriver

utrikesminister Ann Linde (S) i en kommentar till DN. Efter valet menar utrikesminister Ann Linde (S) att Polen fortsätter vara en viktig samarbetspartner för Sverige. ”Det kommer också fortsättningsvis vara centralt för oss att ha en dialog med Polen i alla viktiga frågor”, skriver hon i en kommentar till DN. Rekordmånga polacker – 68,9 procent – deltog i årets val, något som utrikesministern ser som - positivt.

”Det är glädjande att se att valdeltagandet i Polen verkar ha varit mycket högt. Det är viktigt

för demokratin”, skriver Ann Linde.
Brittiska BBC konstaterar att presidentvalet varit det jämnaste i landet sedan 1989. Dudas seger väntas leda till fortsatt motstånd mot bland annat aborträtten och hbtq-rörelsen, skriver man. ”Dudas seger visar att det finns ett starkt väljarstöd för socialkonservatism och generösa statliga stöd”, skriver BBC:s korrespondent i Warszawa, Adam Easton.

The Guardian skriver att resultatet kommer att ge regeringspartiet Lag och rättvisa

(PIS) fortsatt kontroll över den politiska makten på de flesta nivåer i landet.
EU-kommissionen har tidigare kritiserat Polen för att landet ”inte ger de nödvändiga garantierna för att domarna skyddas från politisk kontroll, såsom EU-domstolen kräver.”

Enligt franska Le Figaro cementerar valresultatet PIS grepp om makten.
Den tyska kanalen Deutsche Welles korrespondent Monica Sieradzka säger att resultatet ger PIS möjlighet att stärka sitt grepp

om statliga institutioner och medier.
Under måndagen

gratulerade EU-kommissionens president Ursula von der Leyen Andrzej Duda till valsegern i ett inlägg på Twitter men valde att inte kommentera hur Duda genomfört sin valkampanj.

Polens främsta vapendragare i EU, Ungern, var mera tydlig i sin kommentar:

”Den internationella liberalismen försökte åter allt man kunde men Centraleuropas höger leder nu med 3–0”, skrev landets utrikesminister Peter Szijjarto

med hänvisning till två andra konservativa valvinster i Kroatien och Serbien.
Få andra europeiska ledare valde att under

måndagen kommentera Andrzej Dudas seger.

Gustav Olsson
gustav.olsson@dn.se
Clas Svahn
clas.svahn@dn.se

Utbrottet förvärrar världens värsta humanitära katastrof

TISDAG 14 JULI 2020

Det krigshärjade Jemen har drabbats av en

omfattande hungersnöd som förvärras av

covid-19. Situationen har redan tidigare beskrivits som världens värsta humanitära katastrof, men det internationella samfundet har varit passivt. FN har inte ens fått in hälften av de pengar som behövs för att bekämpa svält och covid-19-utbrott.

Hur beskriver man att två miljoner barn lever under akut hot att dö av svält? Siffran är abstrakt, obegriplig. Men för några veckor sedan bröt femåriga Salwa Aadabi nästan igenom den mur av likgiltighet som omger den humanitära katastrof som pågår i

Jemen. När det brittiska tv- bolaget Sky News sände ett inslag om Jemen gav hon ohyggligheten ett ansikte. Tv-publiken fick se en extremt undernärd flicka, så svag att hon inte orkar gå eller ens sitta. Den matta huden ligger tätt klistrad mot kraniet, de spindellika armarna och benen är krumma. Den lokale fotografen Essa Al-Ragehi hittade Salwa av en slump. Essa är anställd av producenten Ahmed Baider som i sin tur arbetar på uppdrag av Sky News. Han berättar för DN via mobilappen Whatsapp:

– Familjen är flyktingar, de har flytt fyra gånger sedan kriget började 2015. De bor i en enkel

lerhydda i byn Assakra i Hajjahprovinsen, ett tiotal mil från huvudstaden Sanaa. – Pappan, Ibrahim, var småbrukare men har nu varken jord eller boskap. Han har inga pengar att köpa mat för. Flickan får ibland lite socker och någon gång fruktjuice.

När bilderna på Salwa Aadabi publicerades i tv och på sociala medier blev många chockade. En spontan pengainsamling drogs i gång.

Ahmed Baider berättar att flickan kunde transporteras till det närbelägna samhället Aslam där det finns en mobil barnavårdsklinik som drivs med stöd av FN:s barnfond Unicef. Om Salwa Aadabi följt

barnhälso- vårdens viktkurvor skulle hon väga mellan 15 och 16 kilo. Men när hon vägdes och mättes på kliniken i Aslam visade det sig att hon inte ens nådde upp till den genomsnittliga födelsevikten för en svensk bebis, som är cirka 3,5 kilo.

Salwa vägde knappt tre kilo, och hennes armar och ben hade en

omkrets på knappt sex centimeter, ungefär som en purjolöksstjälk. Men nu har hon vårdats på kliniken i Aslam i två veckor och hennes tillstånd har förbättrats markant.

– Salwa var nära att dö, men på kliniken säger de att hon kommer att överleva, meddelar Ahmed Baider.

Salwa Aadabi är bara ett av Jemens svältdrabbade barn. Det finns ytterligare två miljoner barn upp till fem år som är akut undernärda och behöver snabb och resolut hjälp för att överleva. Enligt internationella

hjälporganisationer är alla Jemens barn – tolv miljoner som är under 14 år – i behov av någon form av hjälp utifrån för att klara hälsan.
Men all statistik som påtalar hjälpbehovet är egentligen meningslös sifferexercis. För biståndet räcker inte till,

inte på långa vägar.
För en dryg månad sedan, i början av juni, höll FN en så kallad givarkonferens riktad till världs- organisationens 193 medlemsländer. Generalsekreteraren António Guterres underströk det allvarliga läget i Jemen och det stora behovet av bistånd för att hålla svält- och virushotet stången. Målet var att samla ihop 2,4 miljarder dollar (motsvarande 22 miljarder kronor). Men omvärlden har hittills bara bidragit med knappt hälften eller 1,35 miljarder dollar. – Finansieringen har minskat mycket kraftigt, samtidigt som vi ser ett ökat hjälpbehov, mycket

på grund av covid-19-utbrottet, sakkunnig för svenska Rädda Barnen som har varit verksamt i Jemen sedan 1963.

Officiellt har 1 465 personer smittats av covid-19 i Jemen till dags dato, och drygt 400 har avlidit. Men Johan Mellström konstaterar att den officiella statistiken för smittspridningen inte visar verkligheten.

– Det finns ett väldigt stort mörkertal eftersom det görs väldigt få tester. De hälsokliniker som vi stödjer i Jemen är överbelagda av patienter med covid-19-symtom.

Enligt utländska experter kan så många som en miljon människor vara

smittade av covid-19 i Jemen. **Erik Ohlsson**

Inbördeskriget i Jemen inleddes 2015 och står mellan den Iranstödda huthimilisen och regeringssidan stödd av Saudiarabien. Nära 100 000 människor har dött och uppemot 4 miljoner drivits på flykt. Därtill har tusentals människor dött i kolera, och nu pågår ett stort utbrott av det nya coronaviruset. Enligt FN är 24 miljoner av landets 29 miljoner invånare beroende av någon form av hjälp.

DN

Katrine Marçal: Synen på deltidsarb ete kan vara på väg att ändras

TISDAG 14 JULI 2020

I London har pandemin fått många företag att ifrågasätta poängen med dyra kontor. Det skulle kunna få stora effekter på jämställdheten, skriver Katrine Marçal.

Jag lägger 35 miljoner pund på kontorshyra varje år”, konstaterar Sir Martin Sorrell. Han leder S4 Capital, ett brittiskt företag i den digitala reklambranschen. Han fortsätter: ”Jag skulle

mycket hellre investera de pengarna i människor.”

Det är naturligtvis pandemin som har fått Sir Martin Sorrell att fundera på det där med kontor. Till skillnad från Sverige har Storbritannien varit nästan helt stängt den här våren. Den som kan har inte bara uppmanats att arbeta hemma, vi har i lag varit tvingade att arbeta hemma. Om

du inte kan jobba hemma eller har behövts i till exempel sjukvården har du fått betalt från staten för att inte jobba.

Restauranger, pubar, kyrkor, kontor, affärer, skolor och förskolor har varit stängda. På de lekplatser där det har

saknats grindar att låsa har man i stället plockat bort gungorna. I flera månader har det i princip bara funnits en enda plats att vara på i samhället – ditt eget hem.

Den brittiska ekonomin ”stängde ner” sa man. Och det är förstås inte sant. Vad som hände var att huvuddelen av den brittiska ekonomin flyttade in i folks hem. Och vad som har chockerat många inom näringslivet är hur väl det faktiskt har fungerat.

Bankjätten Barclays är nu bara ett av flera storföretag som ska se över sin ”långsiktiga kontorsstrategi”. London är världens fjärde dyraste stad att ha kontor i. Vi

pratar om upp mot 6 000 kronor per brittisk kvadratfot. Det är mycket pengar även för den som inte har en aning om hur stor en brittisk kvadratfot är (30 centimeter gånger 30 centimeter).

Det där att kunna placera tusentals personer i samma byggnad varje dag står för en jättekostnad som många - företagsledare nu inser att de eventuellt hade kunnat göra annat för.

Före den industriella revolutionen var det ganska självklart att man främst arbetade där man bodde. Här i Storbritannien kan du se det i stadsbilden. Många av de hus som är mer än 200 år gamla har till exempel förhållandevis

stora fönster. Detta var en investering som vävare, klockmakare och andra ofta gjorde. De behövde helt

enkelt naturligt ljus för att kunna producera sina varor. Sedan kom de stora maskinerna.
Under den industriella revolutionen uppfanns ångmotorer som kunde hålla i gång flera vävmaskiner åt gången. Alltså behövde vävstolarna flyttas till samma byggnad. Vi fick fabriker. Och det moderna kontoret är egentligen en variant av samma modell trots att revisorer och hr-konsulter ju inte drivs av ångmotorer.

Men det tog tid innan kontorsidén blev självklar.

Den anrika brittiska finansfamiljen Barings opererade hemifrån långt in på 1800-talet. Annars hade kunderna protesterat: kan man verkligen lita på någon som inte tar möten i sitt eget hem?
Idén att ”kvinnor började jobba på 1950-talet” är en av de envisaste lögner som finns om ekonomin. Kvinnor har naturligtvis alltid jobbat. Gifta kvinnor som ägnade sig enbart åt hem och barn var en lyx som bara existerade för en liten samhällsklass under en mycket begränsad historisk period.

De flesta kvinnor med barn har alltid jobbat, samtidigt som de har tagit huvudansvar för hem och barn. Det är därför som kontor och fabriker ofta har ställt till det just för kvinnor. Arbeten som kvinnan inte har kunnat anpassa runt barnen har helt enkelt varit svårare för dem att ha. Och detta hänger kvar.

En av huvudanledningarna till att män tjänar mer än kvinnor i medelklassen är hur vi ekonomiskt bestraffar deltidsarbete. En analys från brittiska Institute for Fiscal Studies från 2015 visade till

exempel att nästan hälften av det 30-procentiga lönegapet mellan män och kvinnor

som har barn kunde förklaras av denna faktor. Går du ner till deltid trillar du helt enkelt av karriärstegen i många branscher. Du förlorar betydligt mer än de 20 procent av lönen som du formellt ger upp.

Och just den här på många sätt ologiska bestraffningen av deltids-arbete kan faktiskt komma att förändras med pandemin. Brittiska barnfamiljers vardag har den här våren varit ett enda maraton av att hemskola barn, laga mat, försöka få arbetsro och

komma ihåg att inte ta nästa Zoom-möte i pyjamas.
Chefer har fått vänja sig vid barnljud i telefonmöten, skällande

hundar och medarbetare som inte har borstat håret eftersom de ägnat morgonen åt att köa till mataffären i 90 minuter i jakt på toapapper. Någonstans har det ändå oftast fungerat. Det mesta som skulle bli gjort har också blivit gjort.

Detta gör att brittiska chefer som tidigare har sagt nej när deras anställda bett om att få jobba hemifrån två dagar i veckan

kommer få svårt att fortsätta göra det. Om det blir mer accepterat att arbeta hemifrån kommer färre medelklasskvinnor eventuellt att känna behov av att gå ner till deltid. Det här skulle kunna få stora effekter på

löneskillnaderna mellan könen. Kanske kommer hela distinktionen mellan deltid, heltid, hem, jobb, pyjamas och slips att luckras upp i många branscher. Detta kan i sin tur leda till att deltidsarbete inte längre bestraffas på samma sätt.

Det är naturligtvis omöjligt att - annat än spekulera i hur den typen av temporär chockomställning som vi har sett under våren kommer att påverka arbetslivet på lång sikt. Samtidigt kan vi nog räkna med att något kommer att hända. Även i Sverige. Det är ju svårt att från en svensk horisont riktigt greppa hur dramatiskt arbetsliv och hemliv har kastats om i

många ekonomier. Ja, nästan överallt förutom i Sverige.
Svenska barnfamiljer har inte på samma sätt hemskolat barn och jonglerat jobb under någon form av nationell husarrest. Men om de stora kontorens tid eventuellt är

över i London, kommer det att påverka även

Stockholm. **Katrine Marçal**
katrine.marcal@dn.se

Skandalboken som avslöjar det korrupta maktspelet i

Kina

TISDAG 14 JULI 2020

Varför fängslades Gui Minhai i Kina? Hans förlag i Hongkong gav ut böcker som granskade korruptionen i Kommunistpartiet, gärna med

fokus på det skabrösa och sensationella. Lars Ellström har läst den kinesiska ”Xi Jinping och hans älskarinnor”.

Hongkong, som vi har känt det, finns inte mer. ”Lagen för skydd av den nationella säkerheten”, utförligt redovisad i DN

Kultur (9/7) av Johan Lagerkvist, har effektivt satt punkt för demokratisträvanden och är ett grundskott mot det oberoende rättsväsen som har varit ryggraden i Hongkongs såväl ekonomiska som sociala liv.

Juridiska bedömare i Hongkong har beskrivit detta som ”värre än det värsta scenariot”. Ändå kommer det inte som en överraskning. Steg för steg under flera år har regimen i Peking genom en lång rad ingripanden mot oliktänkande och kritiker och med alltmer hänsynslösa polisiära aktioner förberett det denna lag slår fast.

Den mest uppseendeväckande

repressiva åtgärden, med en speciellt djup innebörd för det som nu har skett, var nedslaget mot bokhandeln Causeway Bay Books och förlaget Mighty Current

Media, inte minst fängslandet av deras svenske delägare Gui Minhai och fyra av hans kollegor under hösten 2015. Nyligen dömdes Gui till tio års fängelse i Kina för ”utlämnande av statshemligheter till främmande makt” medan tre av hans kollegor har släppts och en har flytt till Taiwan.

Det har spekulerats i vad som föranledde ingripandet mot Causeway Bay Books och förläggarna. Med anledning av domen har

frågan också ställts vilka statshemligheter som Gui Minhai skulle haft tillgång till.

Causeway Bay Books och Mighty Current Media bedrev en intensiv affärsverksamhet fram till det plötsliga nedslaget mot dem. Inom ramen för den yttrande- och publiceringsfrihet som britterna efterlämnade hade Hongkong vid denna tid en vital förlags- och tryckerisektor med mer än 4 000 företag som sysselsatte mer än 35 000 personer och genererade skatteintäkter på 14 miljarder HKD (ungefär 15 miljarder kronor).

En speciellt het marknad var utgivningen av böcker

på kinesiska om politik och

makthavare i Folkrepubliken, böcker som tog upp ämnen som var tabubelagda på den andra sidan gränsen och som hade en strykande åtgång bland den växande strömmen besökare därifrån. Vissa av dessa böcker var av närmast akademisk karaktär medan andra spann fritt på mer eller mindre väl underbyggd information om förhållandena bakom maktens murar i den kommunistiska diktaturen, inte minst om ledarnas privatliv, gärna med fokus på det skabrösa och sensationella.

Gui Minhai och Mighty Current Media

excellerade i den senare genren och lär ha stått för mellan en tredjedel och 60 procent av den totala marknadsvolymen. Det var titlar som ”Kinesiska kommunistpampars hemliga fruar”, ”Generalsekreterarens åtta kärlekshistorier” och ”Xi Jinpings klan”.

Nedslaget mot Causeway Bay Books och Mighty Current Media uppfattades som ett angrepp på den här marknaden och ledde snabbt till att dessa böcker försvann från boklådor som

saluförde dem eller att de lades ned.
Men enligt obekräftade uppgifter greps Gui Minhai och hans kollegor för att sätta stopp för

deras planer att ge ut en speciell bok, ”Xi Jinping yu tade qingrenmen” (Xi Jinping och hans älskarinnor), och den boken, eller åtminstone en bok med den titeln, finns tillgänglig via Amazon och en kinesisk skribent i USA, Xi Nuo, har framträtt och deklarerat att det är han som är bokens författare och att det var den som utlöste aktionen mot Gui och hans förlag.

Även om det alltså finns många frågetecken i den här berättelsen öppnar läsningen av ”Xi Jinping och hans älskarinnor” intressanta perspektiv. I en mening är den en biografi om Xi Jinpings liv från 1975 till dess han blev generalsekreterare

för det kinesiska kommunistpartiet 2012. Det är en exposé över det som uppges ha hänt i de maktens korridorer där han har rört sig, om kontakter mellan snart sagt alla av maktpolitisk betydelse under dessa år, uppblandat med historier om kärleksaffärer med skådespelerskor och andra.

En speciellt framträdande roll intas av Bo Xilai som Xi Jinping har känt sedan barnsben. Bo är berättelsens mörka genius som förklarar för Xi hur han ska vrida på rattarna för att nå framgång och löpande skickar honom ”honung”, vackra unga damer att roa sig med.

Om det verkligen gick till så är omöjligt att säga

men det är ändå ett faktum att Bo Xilai och Xi Jinping hade nära nog parallella karriärer fram till 2012 då Bo avsattes från posten som partisekreterare i staden Chongqing och Xi befordrades till

generalsekreterare för partiet. Bo Xilais fall ackompanjerades av sensationella uppgifter om mord, korruption och hämningslösa sexuella förbindelser. Både i boken och i verkligheten hamnade han bakom lås och bom på livstid. ”Xi Jinping och hans älskarinnor” handlar alltså om maktspelet inom Kommunistpartiets ledning som det bedrivs med hjälp av personliga kontakter, tjänster och

gentjänster, en genomkorrumperad social och politisk miljö bakom lyckta dörrar.

För en kinesisk läsare är det som beskrivs i den här boken en bekant verklighet: ”Så här går det ju till i de här kretsarna, kanske är mycket i boken påhitt och skrönor, men det skulle kunna vara sant, eller bör vara det på något sätt.”

I den här meningen ingår ”Xi Jinping och hans älskarinnor” i en folklig tradition att med hjälp av skrönor, obscena historier och nidvisor förlöjliga makthavarna. Det är de maktlösas enda sätt att komma åt makten. Man kan jämföra med Lars Hillersberg och hans

teckningar på 60-talet som

avbildade den tidens svenska pampar på det mest skandalösa sätt. Eller med Salman Rushdies ”Satansverserna”, Lars Vilks rondellhund och Charlie Hebdo. Den för yttrandefriheten kritiska frågan är därför om makthavarna står ut med att bli förlöjligade. I det demokratiska Sverige kunde Hillersberg publicera sina nidbilder utan att bli inspärrad. I det diktatoriska Kina gör man däremot inte sådant ostraffat. Ytterst handlar det om vilja att skaffa sig fullständig kontroll. Strategin är både enkel och begriplig: genom att krossa

yttrandefriheten kan man själv bestämma vad som sägs och därmed hålla sig kvar vid makten. Taktiken är också uppenbar: då man först ger sig på sådana som skriver och ger ut sensationslitteratur eller obscena karikatyrer möter man inte mycket motstånd eftersom få vill försvara sådant och därifrån kan man gå vidare och tysta andra. Det är detta som har hänt i Hongkong och som den nationella säkerhetslagen nu bekräftar.

Men det stannar inte där. Gui Minhai bortfördes i strid med en lång rad lagar och konventioner

från Thailand till Kina och åtminstone en av hans kollegor, tillika brittisk

medborgare, kidnappades av kinesiska agenter i Hongkong. Den nya lagen ger ett juridiskt rättfärdigande för sådant agerande. Den slår fast att den också gäller för handlingar utförda utanför Hongkong och av personer som inte bor där eller är kinesiska medborgare. Strävan att upprätta kontroll sträcker sig långt bortom Kinas och Hongkongs gränser.

Därmed får den kinesiska ambassadens i Sverige återkommande attacker mot

svensk yttrandefrihet och hot mot personer som använder den för att framföra kritik mot regimen i Peking en djupare innebörd.

Hälften av kärnväljarna är kvinnor – trots presidentens nedsättande uttalanden

ONSDAG 15 JULI 2020

Brasiliens president Jair Bolsonaro kritiseras hårt under coronapandemin, men stöds

Det aktualiserar ett slagord från demokratirörelsen i Hongkong: ”I dag Hongkong, i morgon världen!”

Lars Ellström

Lars Ellström är sinolog, författare och bankman,

under många år bosatt i Kina. Han har skrivit boken ”Vägen till Kashgar”.

ändå av en tredjedel av befolkningen. Trots att han anklagas för att ha en nedsättande attityd mot kvinnor har han starkt stöd av kvinnliga väljare.

DN har träffat fyra kvinnor från olika samhällsklasser i Brasilien.

– Tidigare tänkte jag att det kvittar vem jag röstar på. Men med Bolsonaro är det annorlunda. Han pratar som folket och är inte korrupt, säger sjukskötersken Larissa

Lombard. Rio de Janeiro.

För att bli insläppt till den inhägnade bostadsfastigheten Weekends i östra Rio de Janeiro ber vakten om mitt id-nummer. Säkerheten är hög, även om här inte bor särskilt rika familjer. 48- åriga Larissa Lombardi flyttade hit med sin sexåriga dotter Nicole efter att hon skilt sig från sin andra man som var militär. Hon - berättar att han ständigt var otrogen.

– Han skyllde på att han bar på en manlig kultur som han lärt sig av sin pappa som också var militär. Det funkade inte för mig.

Trots att hon säger att hon var - besviken på män

i uniform valde hon att rösta på en före detta yrkesofficer.

– Det visar hur mycket jag tycker om Bolsonaro, säger hon.
Innan Jair Bolsonaro blev presidentkandidat brydde hon sig inte om politik, men när han dök upp drogs hon genast till honom. Det har hon gemensamt med många brasilianska kvinnor, som bland annat stödjer hans familjepolitik. Enligt en opinions- undersökning från i juni anser 32 procent att Bolsonaro gör ett bra eller utmärkt jobb.

– Tidigare tänkte jag att det kvittar vem jag röstar på. Alla politiker är tjuvar. Men med Bolsonaro är det annorlunda. Han

pratar som folket och är inte korrupt, säger hon.

Larissa Lombardi är utbildad sjuksköterska och arbetar på kommunens enhet för sanitets- kontroller. Hon ingår i den styrka som ser till att restauranger och - butiker följer karantänsreglerna. – Arbetskamraterna kallar mig ”dödskallen” därför att jag bötfäller så många.

Hon försvarar presidentens - inställning till pandemin, men är även kritisk.

– Det var fel av honom att kalla coronaviruset för ”en snuva”. Det var inte heller bra att han sparkade hälsoministern. Men man måste tänka på att han är militär. Han

styrs av hierarki. Han är den högst uppsatte och vill då också bestämma.

Larissa Lombardi ser sig själv inte som konservativ.
– Jag har rosa slingor i håret, - säger hon och skrattar.

Men hon är tydlig med att hon inte är vänster.

– Jag bodde i Venezuela när Hugo Chávez blev president och fick känna ända in på huden vad vänstern kan ställa till med. Min dåvarande mans läkarklinik fick stänga. Jag har känt vänsterns hat.

Hennes viktigaste politiska fråga är familjepolitiken.

– Även om jag skilt mig två gånger tror jag på kärnfamiljen. Man, kvinna, barn. Men om min man vill att jag jobbar deltid för att ta hand om hemmet är det helt okej. Bibeln säger att kvinnan är familjens ryggrad. Mannen är huvudet.

– Jag är inte heller emot homosexualitet. Det är en naturlig del av mänskligheten. Men jag tycker inte att det ska marknadsföras. Två killar som kysser varandra i en tv-serie för ungdomar är fel. Det ska inte uppmuntras och inte synas i skolböcker.
Jair Bolsonaro presenterar sig som ”stolt

homofob", vilket anses ha lett till att hatbrotten mot hbtq-personer ökat i Brasilien. Enligt landets ledande organisation för hbtq-frågor, Grupo Gay da Bahia, är Brasilien numera det land i världen med

flest hatbrott knutet till kön. Jair Bolsonaro anklagas också för att vara misogyn, men Larissa - Lombardi håller inte med.

– En gång sa han till en vänsterpolitiker att hon var så ful att hon "inte förtjänade att bli våldtagen". Det var hemskt sagt. Men sådan är han. Helt utan filter. Jag föredrar ändå det framför en politiskt korrekt politiker som väger varje ord på

guldvåg.
– Jag tycker att han har stor - respekt för kvinnor. Han gifte sig med sin senaste fru trots att hon

var ensamstående med ett barn. Han är trogen och han tafsar inte. På ett torg i stadsdelen Copaca- bana bestämmer jag träff med en annan kvinna som ingår i Bolsonaros stödtrupper. Hon tillhör den övre medelklassen, och arbetar i dag som rättsläkare. Hennes arbetsuppgifter består i att analysera arbetsskador.

– Jag har alltid röstat höger, men aldrig haft en favorit. Nu har jag det, säger Thais Jordão Raposo, 42.

Hon anklagar den tidigare presidenten Lula da Silva, som styrde Brasilien mellan 2003 och

2011, för att vara en skurk. De ekonomiska framgångar han skapade har hon ingen kommentar till. Hon säger att Lulas socialdemokratiska parti består av kriminella parasiter, men menar att även politiker på högerkanten är korrupta.

– Så länge Bolsonaro inte är korrupt så är jag glad, säger hon. Att en av Bolsonaros söner misstänkts ha försnillat miljontals skattekronor som han investerat i den organiserade brottsligheten i Rio de Janeiro bryr hon sig inte om.

– Det är inte viktigt för mig. Det är Bolsonaro som ska vara ren. Hon är gift med en läkare som också är bolsonarista, ett smeknamn för Bolsonaro-anhängare. Parets barn på 7 och 13 år går i en av Rios mest konservativa, katolska privatskolor. Hon menar att den kommunala skolan inte fungerar och att eleverna där indoktrineras av vänsterorienterade lärare.

– Min pappa gick i den kommunala skolan och blev ingenjör. Det blir du inte om du går den kommunala skolan i dag.

Hon stödjer också den mest högerextrema grenen av bolsonarismen som kritiserar Högsta domstolen för att de inte

godkänt en del av Bolsonaros dekret.

– Domarna har gått för långt. De agerar politiker och borde koncentrera sig på annat i stället. Låt Bolsonaro styra landet.

Den enda skandal kring presi- denten hon oroat sig för var när justitieministern Sergio Moro hoppade av i våras därför att Bolsonaro försökt skydda sina söner från olika brottsutredningar

genom att påverka den federala polisens arbete.
– Det gjorde mig riktigt orolig. Men jag tycker att presidenten förklarat det hela på ett bra sätt. Jag tror på hans version.

När det gäller coronapandemin är hon också nöjd med presidentens agerande, även om hans bristande intresse för viruset gjort Brasilien till ett land med över en miljon smittade.

Trots att hon är läkare stödjer hon hans förslag om att använda malariamedicinen klorokin mot covid-19.

– Det finns forskning som visar att klorokin kan fungera. Varför inte testa? Biverkningarna är enligt min mening inte livshotande.

Isabela Kalil, 39, är forskare vid universitetet Escola de Sociologia e Política i São Paulo och har studerat kvinnor som försvarar Bolsonaro.

– Under många år har de konservativa väljarna känt sig förtryckta. När Bolsonaro dök upp klev de ur garderoben. Det de tidigare inte kunnat uttrycka kan de nu göra öppet, förklarar hon.

Isabela Kalil är antropolog och menar att Brasilien är ett konservativt land i grunden.

Opinionsundersökningar inför presidentvalet 2018 visade att tre av fyra som tänkte rösta på Bolsonaro var män, men efter att han ändrat sin strategi och börjat prata om kärnfamiljen vann han många kvinnors stöd. I dag är nästan hälften av hans kärnväljare kvinnor.

– Många tycker att världen blivit allt för

modern med hbtq-frågor och sånt, och känner en trygghet i honom. Han tar tillbaka

kvinnorna till en värld de känner igen.
Av de som stödjer Bolsonaro är tvåtredjedelar så förtjusta i honom att de står bakom honom även om han inför en diktatur. – Bolsonarismen är mästare på att döpa om saker. Om de säger att Högsta domstolen måste stänga för att förstärka demokratin så tror många blint på honom.

På toppen av en favela på andra sidan Guanabaraviken tar samba- dansaren Kamilla Ribeiro, 36, bilder av sig själv i motljus. Hon är uppväxt i favelan högst

upp på en kulle i stadsdelen Ponta

d'Areia, men när hennes sambakarriär tog fart kunde hon flytta ut från favelan och bor nu i ett fint tvåvåningshus nedanför med sin 15 år äldre man som är polis. Kamilla Ribeiro röstade tidigare på Lula da Silva, men ångrar sig. Hon gillar inte att han delade ut socialbidrag till fattiga. – Var och en kan för egen maskin ta sig ur sin fattigdom. Titta på mig som jag kämpat. Bidrag gör folk slöa, säger Kamilla Ribeiro som under sitt artistnamn Mylla Ribeiro har 46 700 följare på Instagram.

Den främsta kritiken som riktas mot Bolsonaro är

hans försök att upplösa den demokratiska maktfördelningsprincipen mellan de verkställande, lagstiftande och dömande makterna.

– Jag förstår inte varför folk är så oroliga. Jag litar på Bolsonaro till hundra procent. Om han tycker att Högsta domstolen bör upplösas för att Brasilien ska bli ett bättre land för våra barn så köper jag det.

Henrik Brandão Jönsson

Majoritet nöjd med Bolsonaro

32 procent tycker att Bolsonaro gör ett bra eller utmärkt jobb, och 22 procent anser att han är okej. 44 procent anser att han är en dålig eller hemsk president.

2 procent svarade inte på undersökningen, som gjordes i juni av opinionsinstitutet Datafolha.

I samma studie ges Bolsonaro underkänt av 41 procent av männen och av 46 procent av kvinnorna.

Florida struntade i varningarna – nu smittas 15 000 varje dag

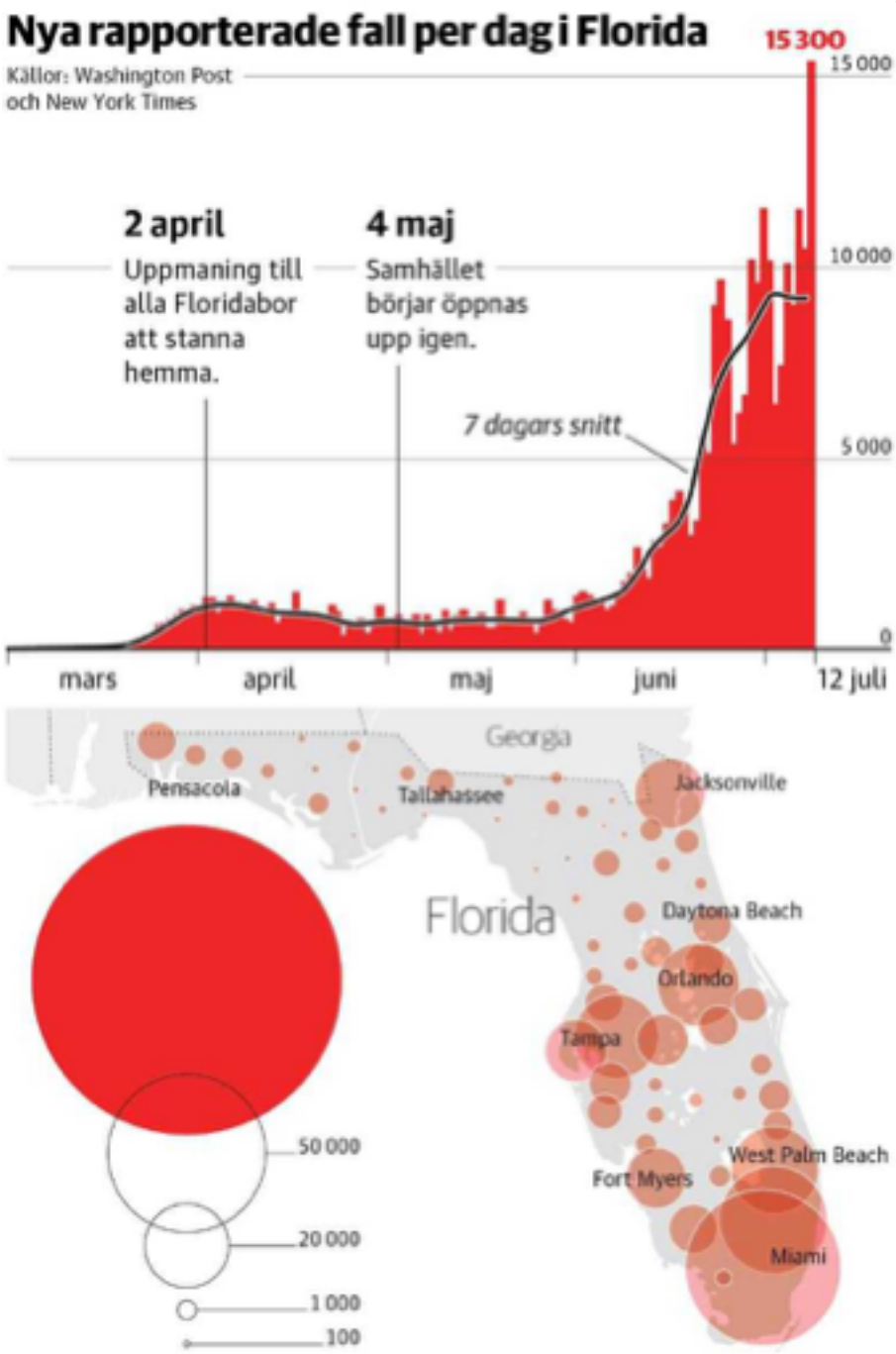

ONSDAG 15 JULI 2020

Med mer än 15 000 nya smittofall om dagen är Florida nu den region i USA som lider värst av coronapandemin. Kritiker säger att delstatens - republikanska regering

ignorerat lokala hälsoexperter

för att i stället ta direktiv från

Vita huset. New York.

I hela södra USA har corona- pandemin förvärrats kraftigt under sommaren. Särskilt hårt drabbat är Florida. I veckan har mer än 15 000 nya fall rapporterats dagligen i delstaten,

vilket är högre än i New York när läget var som värst där i april. – Vi är nu pandemins epicentrum. Det vi såg i Wuhan för ett halvår sedan, det händer här nu, säger - Lillian Abbo, hälsoexpert på University of Miami, till Washington Post.

Enligt kritiker har delstatens guvernör Ron DeSantis konsekvent ignorerat lokala hälsoexperter för att i stället ta direktiv från Donald Trump. Demokrater, som är i minoritet i delstatsregeringen, säger att DeSantis prioriterat ekonomin i stället för invånarnas hälsa.

Florida var en av de sista delstaterna i USA som stängde affärsverksamheter, offentliga platser och stränder, och införde restriktioner för att stoppa viruset i våras. Den var även en av de första delstaterna som började öppna affärsverksamheter igen i maj.

Floridas avslappnade förhållande till pandemin förkroppsligades i en viral video i början av våren, där en ung man utan skjorta, i närheten av Miami Beach, förklarade att han inte var oroad över viruset.

– Om jag får corona så får jag - corona, sade han med en lättsam axelryckning.

Hundratusentals studenter firade vårlovet på Floridas stränder tidigare i våras, och det har varit populärt att skylla den rådande krisen på dessa collegeungdomar. Men att ungdomarna kunde festa på Floridas stränder var möjligt just eftersom delstatens regering förklarat att stränderna

skulle hållas öppna, trots varningar från hälsoexperter.

Många jämförde guvernören Ron DeSantis med borgmästaren i filmen ”Hajen”, som vägrar stänga

stränderna trots att människoliven fortsätter skördas i vattenbrynet.

Precis som filmens borgmästare verkade DeSantis mån om att semesterfirandet och glassförsäljningen skulle rulla på som vanligt. Studenternas avslappnade förhållande till pandemin kunde också förklaras av att lokala politiker betedde sig likadant. I början av mars valde Matt Gaetz, en

inflytelserik kongressledamot från norra Florida, att håna de som oroade sig för coronapandemin genom att bära en gigantisk gasmask när han

besökte kongressen, vilket möttes av jubel från anhängare i sociala medier. Senare samma vecka avled den första invånaren i Gaetz eget kongressdistrikt, utanför Pensacola, i covid-19.

Nu är området ett av de allra värst drabbade i världen.
Floridas 15 000 nya fall om dagen kan jämföras med att de fyra skandinaviska länderna, med jämförbar folkmängd, som i början av juli hade totalt runt

200 nya fall om dagen, med merparten i Sverige.

Florida har samtidigt haft unika förutsättningar att hantera krisen

bättre än andra delstater, då president Trump varit generös med resurser till delstatsregeringen. Guvernören DeSantis mycket nära relation med Trump innebar att Florida tidigare än andra delstater fick tillgång till hjälpresurser. Medan New York i början av våren desperat vädjade om respiratorer och grundläggande skyddsutrustning för vårdpersonal satt Florida på ett överskott av utrustning.

– Vi har 6 000 respiratorer som bara står

och vilar nu, sade - DeSantis i april.

Enligt Politico ville Trump belöna DeSantis lojalitet genom att förse honom med bättre utrustning än andra delstater. DeSantis står så nära Trump att han gjorde en självironisk reklamfilm om detta när han valdes till guvernör 2018, där han visade hur han lärde sina spädbarn att imitera berömda uttalanden av Trump, medan de byggde en ”mur mot Mexiko” av leksaker som föreställde tegelstenar.

Nu får DeSantis kritik just för att ha tagit direktiv från Trump, i stället för att lyssna på lokala hälsoexperter. Mer än 300 000

har smittats i Florida. Antalet smittade ökar även kraftigt i Arizona, Texas, Louisiana och Kalifornien. Vita husets hälsoexpert Anthony Fauci varnade nyligen för att antalet nya smittofall i USA kan stiga från 50 000 om dagen till över 100 000, om det inte genomförs kraftigare åtgärder.

Donald Trump har allt mer tagit avstånd från Fauci, som nyligen sade att han inte haft ett formellt möte med presidenten på över två månader. Vita huset har även, enligt Washington Post, orkestrerat en

smutskastningskampanj mot - Fauci, för att skada hans trovärdighet i nyhetsmedier.

De skyhöga siffrorna i Florida och den amerikanska södern riskerar nu att leda till ökningar i de delar av USA som framgångsrika bekämpa virusets spridning. Delstaten New York har för första gången sedan i mars haft flera dagar i rad då ingen dött av viruset. Men guvernören Andrew Cuomo tror att krisen snart återvänder.

– Vi kan inte ha de här höga siffrorna i resten av landet utan

att viruset sprids även här, sade han i en tv-intervju i veckan. **Martin Gelin**

”Det enda som hördes var ambulansernas sirener”

TORSDAG 16 JULI 2020

När Europas första kända bekräftade fall i covid-19 upptäcktes i den italienska staden Codogno förändrades de 15 000 invånarnas liv över en natt.

Ingen fick åka därifrån, ingen fick komma in. Det enda som bröt tystnaden var ambulansernas tjutande sirener.

– Det var som om vi hade

drabbats av en tsunami, säger -

Francesco Passerini,

borgmästare i staden. Codogno.

Stefano Paglia bär full skyddsmundering när han kliver in på Enrico Stortis kontor. Han - talar med låg röst och hörs knappt bakom munskyddet. Men budskapet är tydligt när han säger:

– Sedan 22 februari har det varit som en enda lång, lång, evig dag. En enda lång dag med arbete, arbete och arbete.

Han är chef för akutläkarmottagningen på sjukhuset i staden Lodi där den person som kom att kallas Europas

”patient ett” behandlades. Enrico Storti leder och koordinerar intensivvårdsavdelningen och akuten.
Lodi är grannkommun till Codogno, staden som numera kallas för Europas ”ground zero”. Det var här den första smittade i

det nya coronaviruset i Europa bekräftades.

Codognos eget sjukhus stängdes direkt på grund av att smittan redan hade börjat spridas där och patienten flyttades över till Lodis sjukhus Maggiore. Enrico Storti, som är ansvarig för intensivvården i både Codogno och Lodi, beskriver scenariot när den första patienten anlände till sjukhuset.

Mannen var 38 år och ganska vältränad. Nu led han av svåra andningsproblem och feber. Sjukhuset gjorde de vanliga testerna men fick negativa svar på allt.

– Så vi ställde frågor, försökte få mer information om honom. Då berättade han att han hade ätit middag med en kollega som just hade kommit tillbaka från Kina. När Storti och hans kollegor fick höra det dök genast det nya coronaviruset upp i deras huvuden. De gjorde ett test. Svaret som kom den 21 februari var positivt.

– Sedan handlade det om minuter. Vi såg patient ett, sedan patient två, direkt därefter patient tre och fyra. Vi kunde

konstatera att vi hade ett epidemiskt utbrott, säger Enrico Storti.

Dagarna som följde var dramatiska. Ambulanser med patienter som hade svåra andningsproblem köade på gatan utanför sjukhuset i Lodi. De sju sängarna inne på sjukhusets intensivvårdsavdelning räckte inte på långt när. Plötslig anlände 120 nya patienter per dag.
– Vi fick en tsunami av patienter. Läkarna sprang upp och ned för trapporna i sjukhuset. Det saknades skyddsutrustning, -respiratorer och sängar. Samtidigt som Enrico Storti och Stefano Paglia inledde en flera månader lång period med arbete i

stort sett dygnet runt fick Francesco Passerini, borgmästare i Codogno, ett samtal. Det var sent på kvällen och först var han lite irriterad.

– Men när jag hörde att en av våra invånare testat positivt för viruset insåg jag snabbt att vi befann oss i ett nödläge. Frågan var hur vi skulle hantera det. Det blev en lång natt med en rad telefonsamtal. Till slut beslutade vi oss för att stänga staden i ett försök att begränsa spridningen. Iklädd munskydd inne på sitt kontor i Codognos stadshus

beskriver Francesco Passerini de senaste månaderna som overkliga. – Jag hade aldrig kunnat föreställa

mig att vi skulle gå igenom något sådant här, hade det visats på film hade jag inte tyckt det var trovärdigt.

När staden hade stängt och invånarna satt isolerade i sina hem var stämningen kuslig. Bara polisbilar och ambulanser syntes på gatorna.
– Tystnaden avbröts bara av ambulansernas sirener. Invånarna satt hemma och räknade - ambulanser för att hålla koll på antalet nya smittade.

Codogno är en för italienska förhållanden liten stad med runt 15 000 invånare. Den ligger i Podalen och många arbetspendlar till närliggande större städer, som Milano. Runt staden odlas majs och vin. Det är

vanligtvis lugnt. Men den 21 februari förändrades den trivsamma staden med kullerstensgator dramatiskt. Smittan hade hunnit sprida sig innan nedstängningen. Under den tid det tog att diagnostisera patient ett, som efter sitt första sjukhusbesök skickades hem, hade han hunnit smitta andra.

De 6 000 tester som genomfördes efter att det första fallet var bekräftat gav 200 positiva svar. Därefter eskalerade det, till en topp den 9 mars.

– Det var som en tsunami vällde in, som ett knivhugg i ryggen, säger Francesco Passerini. Veckorna som följde dog 300 dog personer. Det var

en överdödlighet på 200 procent i kommunen, enligt Francesco Passerini.

Nu har smittspridningen lugnat sig. Codogno började öppna den 18 maj, och även resten av Italien

är på väg att återgå till större normalitet.
Men riktigt som vanligt är det inte. Innan vi släpps in i stadshuset tas tempen på oss. De flesta bär munskydd och flera restauranger håller ännu stängt. En del har gått under på grund av viruset, som enligt prognoser kommer att sänka Italiens bnp med över 8 procent i år. Sjukhuset i Codogno har öppnat igen och på sjukhuset i Lodi har

situationen lugnat ned sig väsentligt. Det är som semester jämfört med när det var som värst, enligt Enrico Storti.

– Jag har gått ned fem kilo på det här. Det vi har varit med om är något utöver det vanliga.
Han visar bilder i mobilen på hur det såg ut inne på sjukhuset när det var som värst. Patienter ligger tätt bredvid varandra i korridorerna samtidigt som de får syrgas.

Nu är personalen trött och undrar om det blir någon ledighet i sommar. Anna Casarini, kommunikationsansvarig på sjukhuset, berättar att alla på sjukhuset får psykologiskt stöd för att bearbeta vad de har varit

med om. Det har varit mycket död.

– Att se folk dö är en del av jobbet och vi är vana vid det. Men nu var det så många på en gång, säger Enrico Storti.

Han är en erfaren läkare som har jobbat med intensivvård i över 30 år.
– Det jag sett den här våren liknar inget jag har varit med om tidigare i Italien. Jag har haft - liknande upplevelser när jag har arbetat i Indien, Kina och afrikanska länder. Nu kom personal från Läkare utan gränser, med vana att hantera utbrott som ebola, till oss. Det vi

499

är vana att se i andra delar av världen hände på

vår bakgård. Med den första patienten beträdde de mark som ingen i Europa hade gått på tidigare.
– Vi hade inget facit för hur vi skulle göra för att det skulle bli rätt. Det enda vi visste var att vi - måste göra rätt för att rädda liv, säger Stefano Paglia som bosatte sig på intensivvårdsavdelningen i en månad när det var som värst. Med tiden har sjukhusen upparbetat rutiner för hur - covid-19-patienter ska behandlas. För att klara av anstormningen av patienter och ha platser på

intensivvårdsavdelningen för de mest allvarliga fallen utvecklade sjukhuset i Lodi ett

system anpassat till de begränsade resurserna. Man slutade att vänta in resultat på covid-tester.

– Det tog för lång tid att vänta på resultatet. Man måste börja behandla allvarliga fall direkt, säger Stefano Paglia.

I stället delades patienter in i fem kategorier, beroende på symtom. Levde patienten upp till ett visst antal kriterier gjordes en klinisk diagnos och patienten isolerades.

– Eftersom det här inte är någon konventionell sjukdom var det fel

500

att använda konventionella metoder. Vi hade för många patienter och för få läkare. Då behöver man

anpassa strategin, säger Enrico Storti.

Han och hans kristeam bestämde sig för att i stället för covid-test och lungröntgen göra bland annat ultraljud på lungorna och be patienterna att visa sin förmåga att gå. Det är inte ”guldstandard”, som Enrico Storti kallar det, men det fanns varken tid eller resurser att arbeta enligt normala procedurer, och ultraljud har enligt Enrico Storti visat sig vara

en säker metod att diagnostisera viruset.
– Vi behövde utveckla en modell som gjorde att vi kunde tömma intensivvårdsavdelningen för att nya patienter skulle få plats. Vi var tvungna till

det. Vi har lärt oss att se sjukhuset som ett ekosystem.

Under den här perioden ökade antalet sängar på intensivvårdsavdelningen från 7 till 27.

– Men vi hade också problem med personal som blev sjuk. Då spelar det ingen roll om du har sängar, du måste också ha personal.

Det ord som Enrico Storti och Stefano Paglia återkommer till när de ska beskriva hur de har arbetat är flexibilitet. Sjukhuset fick lämna alla rutiner. De som fanns tillgängliga, oavsett om de brukade jobba med kirurgi eller var praktikanter, fick rycka in

och hjälpa till med covid-19-patienter. Totalt dog 100 patienter på sjukhuset i Lodi.
– Det är mycket, men mortaliteten här är hälften av snittet för sjukhusen i Lombardiet, så jag tycker vi har gjort ett bra jobb, säger Enrico Storti.

HanStorti är stolt över hur Italien har hanterat smittan. Det var brist på respiratorer och skyddsutrustning i inledningsskedet. Landet kunde ha varit bättre förberett, konstaterar han.

– Men det är lätt att vara expert när det värsta är över. Numera är alla experter på virologi, - coronavirus och dna.

Nu pustar vårdpersonalen och invånarna i Codogno ut. Intill stadens torg åker fyraåriga - Adamas Scarmuzzia om och om igen på ett leksakståg. Pappa Silvio möter sonens blick och ler

varje gång det är dags för nästa varv. Det är en lättnad att de kan gå ut och göra saker igen.

– Den första tiden under isoleringen var svår. Särskilt för barnen. Skolan stängde ju först, - sedan företagen. Det goda livet försvann, säger han.

Adamas skola är fortfarande stängd. Men familjen kan röra sig mer fritt och Silvio Scarmuzzia har börjat åka till sitt ingenjörsjobb utanför Codogno igen.

– Det har varit en väldigt

stressande tid. Jag har tappat sju kilo och varit nervös. Som tur var

har vi en trädgård så vi slapp sitta inne hela tiden. Men jag har varit orolig för mina äldre släktingar, de flesta som dog var ju äldre. Han tycker det är för tidigt att slappna av.

– Det verkar ju bättre, men vi är fortfarande rädda. Vad händer i september och oktober? Hur ska vi veta om vi får en vanlig influensa eller covid?

Marianne Björklund

Fakta. Lombardiet värst drabbat i Italien

Regionen Lombardiet, där - Codogno ligger, drabbades

503

hårdast i Italien av corona- pandemin. Regeringen införde det som kallats för ”röd zon” i Codogno den 21 februari, ett dygn efter det att läkare bekräftat att en patient var smittad. Lombardiet och områden däromkring stängdes ned den 8 mars.
Två dagar senare stängde hela Italien med 60 miljoner invånare. Butiker och restauranger stängdes med undantag för apotek och livsmedelsaffärer. Skolor, universitet, biografer, teatrar och gym stängdes. Offentliga sammankomster förbjöds och sportevenemang ställdes in.

Totalt har 34 926 personer dött i covid-19 i Italien. 16 730 av dödsfallen har inträffat i Lombardiet.

Etiopien trappar upp känsligt läge

TORSDAG 16 JULI 2020

Förhandlingarna mellan Egypten och Etiopien om vattnet i Nilen har brutit samman.

Nu har Etiopien börjat fylla reservoaren bakom den jättelika dammen Gerd, som kommer att bli Afrikas största

vattenkraftverk när det står klart.
Beslutet tas emot med glädje i Etiopien men innebär en kraftig eskalering av det känsliga läget.

Redan den 1 juli hade Etiopien aviserat att man skulle börja fylla den jättedamm som man under de senaste nio åren byggt på Nilen, nära gränsen till Sudan.

DN har tidigare skrivit om dammbygget som kommer att bli Afrikas största vattenkraftverk när det står klart. Det ses i Egypten som ett direkt

hot mot landets vattenförsörjning och Egyptens

ledare har under decennier varnat för att man kommer att svara militärt mot alla försök att dämma flodens flöde.

Nu står det klart att förhandlingarna, som i sista stund initierades av Afrikanska unionen, AU, har brutit samman efter två veckor. Satellitbilder visar en växande mängd vatten i reservoaren som så småningom kommer att bli lika stor som Vättern.
Bilderna har redan skapat glädje i Etiopien. Nu bekräftar landets vattenminister Seleshi Bekele att man vridit på reglaget. Han sade

till en etiopisk tv-kanal att fyllningen påbörjats, enligt BBC.

– Konstruktionen av dammen och påfyllningen av vatten går hand i hand, säger han.

Etiopien och dess premiärminister Abiy Ahmed utmanar därmed Egypten och president Abdelfattah al-Sisi. Det spända läget mellan länderna, som är två av de militärt starkaste i Afrika, har förvärrats.

Etiopiens beslut att börja fylla dammen ska ses mot bakgrund av flera veckors intern oro.

I ett uttalande kritiserar Sudan beslutet att fylla dammen.

Minst 250 gripna under protester

TORSDAG 16 JULI 2020

Belarus.

Minst 250 demonstranter greps på tisdagen i demonstrationer i Belarus huvudstad Minsk.

Protesterna inleddes efter att valmyndigheten beslutat att president Aleksandr Lukasjenkos två huvudmotståndare inte får registrera sig inför presidentvalet

den 9 augusti, uppger människorättsgruppen Vesna-96. Polisen har inte kommenterat uppgifterna. Den 65-årige Lukasjenko har styrt

landet i 26 år och väntas vinna valet. **TT-Reuters**

”Det är enkelt.

TORSDAG 16 JULI 2020

tusen miljarder dollar på fyra år räknar Joe Biden med att satsa på sin klimatplan om han väljs till USA:s president i höst. Det är en rejäl ökning jämfört med de 1 700 miljarder dollar på tio år som han tidigare lovat.

TT-AFP

Om det inte finns ett vaccin, så kommer det inte att bli någon samba.”

TORSDAG 16 JULI 2020

Det säger rektorn för São Clemente-skolan. Fem av de tolv främsta sambaskolorna i brasilianska Rio de Janeiro hotar med att rösta för att skjuta upp nästa års karneval på obestämd tid så länge det inte finns ett brett tillgängligt vaccin mot covid-19. **TT**

Massgripande n vid Putinprotest

TORSDAG 16 JULI 2020

Ryssland.

Rysk polis har gripit ett hundratal personer vid en protest i Moskva på onsdagen. Demonstranterna visade sitt missnöje över de grundlagsändringar som gör det möjligt för president Vladimir Putin att vara kvar vid makten i ytterligare 16 år. Omkring 500

demonstranter hade samlats, och många bar ansiktsskydd och var delvis maskerade. Uppgiften om antalet demonstranter och hur

många som gripits kom från mänskliga rättighetsgruppen OVD-info. Varken polis eller andra myndigheter kommenterade hur många som omhändertagits. **TT-AFP-Reuters**

Kina reagerar efter indragna privilegier

TORSDAG 16 JULI 2020

USA slopar Hongkongs förmånliga handelsstatus sedan den omstridda säkerhetslagen blivit

verklighet. Kina har reagerat kraftfullt på beskedet.

USA/Kina.

– I dag undertecknade jag lagstiftning och ett

presidentdekret för att hålla Kina ansvarigt för dess aggressiva handlingar mot Hongkongs befolkning, sade den amerikanske presidenten Donald Trump på onsdagen.

Hongkong kommer att behandlas på samma sätt som Fastlandskina, enligt det dekret som Trump undertecknat som ett svar på den omstridda säkerhetslag som i månadsskiften infördes i Hongkong.

Dessutom har Trump signerat ett lagförslag om sanktioner som riktar sig mot kinesiska myndighetsföreträdare som anses

ha deltagit i att underminera demokratiska institutioner i Hongkong, samt mot banker som gjort affärer med dessa.

Kina kommer enligt statliga medier att införa motsanktioner och dessutom kalla upp USA:s ambassadör i Peking. **TT-Reuters**

Ny Mali-insats inleds utan svenskar

TORSDAG 16 JULI 2020

Mali.

enligt försvarsminister Peter Hultqvist.

Task Force Takuba ingår i den franskledda militärstyrkan Opération Barkhane, som inleddes 2014 i syfte att bekämpa beväpnade islamiska fundamentalister. Sedan starten har minst 30 franska soldater fått sätta livet till, enligt landets utrikesdepartement.

TT

På onsdagen inleddes den nya insatsen Task Force Takuba i Mali, en militär satsning avsedd att hjälpa maliska soldater i strid mot jihadister. Det svenska specialförband som ska ingå beräknas dock anlända senare,

Hoten mot friheten lär inte minska i kulturkrigets

Polen

TORSDAG 16 JULI 2020

Veckans presidentval i Polen präglades av vrede och - populism. Den hätska propagandan mot

homosexuella och andra

minoriteter gick över alla gränser. Räkna med nya attacker på de fria medierna och domstolarna, skriver författaren Anne Applebaum.

Valkampanjer som verkligen byggs kring en enda fråga är ovanliga.

Men under kampanjen inför söndagens presidentval i Polen var det dominerande temat otvivelaktigt ”LGBT” – en engelsk förkortning som låter märklig och främmande på polska.

Världen härjas fortfarande av coronapandemin, en ekonomisk kris hotar och den internationella

politiken är i uppror. När den polska presidenten Andrzej Duda deklarerade att ”LGBT” inte står för människor utan för en ideologi, dessutom en ideologi som är ”till och med mer destruktiv” än kommunismen, blev det ändå omedelbart det mest diskuterade inslaget i kampanjen. Duda har nu blivit återvald. Med knapp marginal besegrade han Rafal Trzaskowski som i egenskap av borgmästare i Warszawa hade utfärdat ett vagt löfte om mer stöd till stadens gayvärld, vilket inkluderade viss undervisning i skolorna om diskriminering och mobbning. Duda och det styrande

partiet Lag och rättvisa hävdade att

borgmästarens gest innebar en ”sexualisering av barn” och ett förgörande av familjen. Presidenten uttalanden repriserades och förstärktes sedan i en anti-hbtq-kampanj i vad som en gång var public service- televisionen, men som nu är en statstelevision som kontrolleras av det härskande partiet och finansieras av skattebetalarna. I delar av landet är stats-tv:n den enda television som står till buds eller i alla fall den enda många människor har råd med. Under kampanjens sista vecka sände

stats-tv:n inslag där det spekulerades i om Trzaskowski skulle tvinga

på alla barn en hbtq-utbildning, om han skulle ersätta paraderna på självständighetsdagen med prideparader, om Duda skulle kräva ett förbud mot samkönade äktenskap i grundlagen. Från stora delar av den katolska kyrkans hierarki kunde man tyvärr höra ekon av den sortens diskussioner; från församlingspräster som satte upp Dudas valaffischer vid sina kyrkor till ärkebiskopen av Krakow, en av påve Johannes Paulus II:s

efterträdare på den posten, som använt begreppet ”regnbågspesten” när han talat om homosexuella. Den retoriken är inte ett exempel på vad

amerikanska kommentatorer gillar att kalla ”dog whistling”. Det handlar om öppen demonisering, ett fullskaligt kulturkrig.

Både Duda och stats-tv spelade fult också på andra sätt under de sista kampanjveckorna. Fanatiska vaccinationsmotståndare fick en klapp på axeln. Trzaskowski anklagades för att gå tyska och ”judiska” intressen till handa. ”Kommer Trzaskowski att

uppfylla judiska krav?” kunde man läsa i en textremsa i stats-televisionen.
Min man, som är polack och sitter i Europaparlamentet för Trzaskowskis parti,

kampanjade för Warszawaborgmästarens räkning. Vid flera tillfällen förklarade väljare att de inte ville ta emot hans flygblad, eftersom om han var motståndare till regeringen måste han vara tysk. ”Men jag kan inte ens tala tyska”, svarade han på polska. Det verkade inte spela någon roll. Mot slutet av kampanjen förklarade Lag och rättvisas ledare, Jaroslaw

Kaczynski att Trzaskowki varken hade ett ”polskt hjärta” eller en ”polsk själ”.
Polen är ett etniskt homogent land med ett gemensamt språk och med en överväldigande katolsk majoritet. Ändå

har Lag och rättvisas propagandister under det senaste decenniet fabricerat, kultiverat och lanserat en tribalism som är minst lika kraftfull som det stamtänkande som utgår från hudfärg eller språk. Även om varken germanofobi eller antisemitism var en del av mainstreampolitiken innan Lag och rättvisa tog över regeringsmakten 2015, så finns dessa förhållningssätt i historien. Men misstänksamhet mot hbtq- personer är en helt ny politisk fråga i Polen.

Skräcken inför ”regnbågspesten” har skapats från scratch och pumpats upp av cyniska propagandister som mycket väl vet hur giftig

den är. När Duda nu har vunnit kommer de att tona ner den, kanske till och med distansera sig från den. Redan under firandet på valkvällen höll presidentens dotter Kinga Duda ett tal som verkade vara utformat för att mildra den ilska och

fientlighet som hennes fars kampanj skapat. På ungefär samma sätt som när - Ivanka Trump ibland används för att mjuka upp sin fars image uttryckte den unga Duda en uppriktig önskan om att oavsett ”vad vi tror på, vilken hudfärg vi har, vilka åsikter vi har, vilken kandidat vi står bakom eller vem vi älskar” ska ”ingen in vårt land vara rädd för att vistas utanför sitt hem”.

Tvättäkta politiskt ”spin”, men det stämmer att Duda inte kommer att ägna de kommande fem årens presidentskap åt att spöa upp

personer som är gay (fast somliga av hans supportrar kan tänkas göra det, inofficiellt). Medlemmarna i hans parti kommer i stället att ta itu med de frågor som verkligen intresserar dem, frågor som inte har det minsta med ”familjevärden” att göra.

Dessa partimedlemmars främsta prioritet är, som några av dem förklarade på valkvällen, att ta kontroll över de fortfarande omfattande fria medierna, däribland ett större oberoende tv-bolag liksom flera

tidningsgrupper och webbsajter.

Några av dessa medier har utländska ägare eller utländska delägare, vilket är en bidragande orsak till att de hittills har stått fria från regeringsinflytande. Polska affärsmän med kopplingar till den politiska oppositionen eller de oberoende medierna utsätts för trakasserier av skilda slag – skatterazzior, fejkade korruptionsutredningar. Det är svårare att kontrollera utlänningar. Nu utnyttjar regeringen det ”utländska” som en ursäkt för att tvinga dem att sälja. Det är därför regeringen hellre talar om ”polonisering” av

medierna än om ”nationalisering”, även

om det naturligtvis handlar om samma sak. Ett lagutkast har redan förberetts.

Utan att behöva riskera ett veto från presidenten kommer regeringen också att försöka avsluta jobbet att ta över och politisera de polska domstolarna. På samma sätt som affärsmännen trakasseras oberoende domare i Polen: de förhörs, de hotas och de blev i ett uppmärksammat fall nätmobbade av professionella troll som arbetade på uppdrag av justitieministeriet. Polen har redan rivaliserade domstolar som

inte erkänner varandra, vilket har resulterat i en konflikt med resten av EU som inte kan fungera om

rättsstatliga principer inte upprätthålls i medlemsstaterna. Hur slutspelet ser ut är ingen hemlighet. Det härskande partiet i Polen ogillar de nuvarande entreprenörerna eftersom partiet hoppas kunna skapa sina egna oligarker – affärsmän som är beroende av regeringsfavörer, en kategori som tidigare inte funnits i Polen. Det vill kontrollera medierna eftersom det hoppas kunna marginalisera och till sist eliminera den politiska

oppositionen, eller åtminstone bygga ett system där oppositionen aldrig kan vinna ett nationellt val. Det vill inskränka borgmästarnas

och andra lokala ledares makt, snäva in civilsamhället och kontrollera universiteten och se till att alternativa röster tystas. Frågan är om partiet kan fullfölja dessa planer med 49 procent av väljarna, och majoriteten av alla som är yngre än 50 år, som obevekliga motståndare. Det var en vredens valkampanj och en del av förlorarna kommer att fortsätta att känna vrede. Regeringen kommer att vara tvungen att hålla

liv i kulturkriget för att överrösta dem.
Är det möjligt att ta kontroll över ett land genom att insistera på att hälften av nationen är ”riktiga” polacker medan den andra hälften inte är

det? Kanske inte, men man kan åstadkomma mycket skada medan man försöker.

Anne Applebaum

Översättning från engelska: Per Svensson.

520

Texten publicerades först i The Atlantic.

Tryckkokare av sorg. Mary L Trumps bok om presidenten är trots allt angelägen

TORSDAG 16 JULI 2020

Mary L Trump
”Too much and never enough – how my family created the world’s most dangerous man”
Simon & Schuster, 236 sidor
De senaste veckorna har det gått att läsa att Mary L Trumps bok om sin farbror är en ”tell-all”, alltså en bok som avslöjar allt – och att den är ”chockerande”. Den är dock varken det ena eller det andra. Mest av allt är den uppgiven – och det är också känslan man tar med sig som läsare. En tryckkokare av vrede och sorg, men där locket aldrig riktigt lyfter.

En förklaring är att Donald Trump helt enkelt inte kan chockera mer. Hans väljarstöd lär inte

minska av avslöjanden om att han fuskade till sig en plats på Wharton Business School, eller av interiörer från hemmet och familjeträffar som visar på hans totala känslokyla, slående okunnighet och ständiga övertramp i sexistiska kommentarer, även inom familjen. Det blir inte ens upprörande, bara solkigt och – ja, uppgivet.

Mary L Trump säger att hon skrivit boken för att visa att

presidenten är ”extremt illa rustad” för att leda landet och att ett omval av honom skulle vara förödande för den amerikanska demokratin. Den berättelsen måste

dock inte skildras inifrån släkten: den utspelas redan i den politiska och mediala offentligheten och är mer dokumenterad än om någon annan politisk makthavare. Endast om Vita huset hade lyckats stoppa utgivningen av boken hade den kunnat få någon politisk betydelse, i spekulationerna om vad som inte fick sägas.

Ändå är den läsvärd, främst därför att Mary L Trump, som utbildad psykolog, är en god iakttagare och en förvånansvärt bra berättare. Det finns värme och humor i en del av familjeinteriörerna, trots att det i grunden är berättelsen om en gravt

dysfunktionell släkt: formad i första hand av Marys farfar, Fred Sr.

Fred beskrivs som brutal, självisk och elak: en ren sociopat. Hans enda sanna kärlek var till pengar – och ändamålen helgade för honom alla medel. Han lärde sina barn att det viktigaste var att hålla en hård fasad utåt, och att det var tillåtet att ljuga om man vann på det. Om man undrar var huvuddragen i president Trumps personlighet kommer från pekar Mary L Trump ut det så tydligt man kan önska: i kombinationen av en frånvarande mamma och en grovt dominant pappa. Hon skriver att Donald uppfyller alla de ”nio

kriterier” man ställer på en narcissistisk personlighet – och lägger till att han dessutom är antisocial, har tydliga beroendedrag och en gravt bristande inlärningsförmåga, som gör att han helt enkelt inte kan ta

till sig och processa viktig information.
Under barndomen gjorde det honom till en ”bully”, en mobbare som ohämmat trakasserade andra. Det är han i lika hög grad i dag, skriver hon, och med den makt han har gör det honom till ”världens farligaste person”.

Hon har alla skäl att förakta Donald, inte minst efter hur hennes egen far behandlades och

– enligt henne –
svindlades på pengar.
Ändå har hon genom åren
inte helt tagit avstånd.
Hon hjälpte till att
spökskriva en av hans
böcker och har, fram till
nu,

behållit en relation, om än
kantstött.
I en intervju med ABC
News i veckan fick Mary L
Trump frågan vad hon
skulle säga till sin farbror
om hon träffade honom i
dag. Hon funderar några
sekunder och säger sedan,
med en sorgsen ton:
”Avgå.”
Det kommer han inte att
göra. Hennes bok gör där
varken till eller från. Det
är kanske därför hon låter
så sorgsen.

Martin Jönsson
martin.jonsson@dn.se

Melinda Gates: Kvinnliga ledare gör skillnad i pandemin

FREDAG 17 JULI 2020

Melinda och Bill Gates såg coronapandemin före de flesta. Nu varnar hon i en DN-intervju för att för att över 100 000 kvinnor kan dö av dålig förlossningsvård och att miljontals kvinnor kan drabbas av oplanerade graviditeter. Men hon prisar också de kvinnliga ledarna,

som har pressat ned virusutbrottet.
– Kvinnor tänker på helheten i samhället, säger hon.
Kanske var det bara en märklig slump. Men coronapandemin landade tidigt framför porten till världens största privata välgörenhetsorganisation – en organisation som bekämpar världens farsoter.
Redan den 21 januari konstaterades det första fallet av

covid-19 i makarna Gates hemstad Seattle på den amerikanska västkusten. En man i 30-årsåldern hade kommit från Wuhan i Kina någon vecka tidigare. Han blev den allra första coronapatienten i USA. I

slutet av februari konstaterades patient nummer två i Seattle – en tonåring med lindriga symtom – via ett större forskningsprojekt om influensa som stöttas av Bill & Melinda Gates Foundation.

Veckan därpå skulle stiftelsen samla sina medarbetare för den årliga översynen av alla strategier.

– Bill och jag följde självklart det som hände i Kina och hade många, många samtal. Vi fick tidiga data från influensastudien, så vi visste att det fanns mer covid ute i samhället än vad som framgått. Men det var första veckan i mars som vi förstod

omfattningen, berättar Melinda Gates för Dagens Nyheter. Översynen inleddes på måndagen. – På torsdagen samma vecka hade vi inte bara fått skicka hem folk så fort de var färdiga med sina utvärderingar – till exempel folk från Indien som normalt skulle ha stannat hela veckan men nu flög hem direkt. Vi hade också stängt vår kontorsbyggnad och skickat hem alla medarbetare. Det var då som insikten om pandemin slog oss, som par och som familj, säger Melinda Gates.

Bill & Melinda Gates Foundation beslöt snabbt att lägga stora resurser på att hantera coronavirusets

konsekvenser, jämsides med arbetet med att utrota polio och bekämpa tuberkulos och aids bland barn i fattiga länder.

Nu riktar Melinda Gates en rad rekommendationer om pandemin och kvinnorna till världens

beslutsfattare via en artikel i tidskriften Foreign Affairs. Och hon har bjudit in DN och två andra europeiska dagstidningar till ett videosamtal på samma tema.

En rättfram, lättsam 55-åring dyker upp på skärmen från hemmet i Medina utanför Seattle. Hon ber oss ursäkta att hon tagit med morgonkaffet, och tillägger att det är fint att

se att alla mår bra. Så går hon rakt på sak.

– Bill och jag har pratat med världens ledare, vecka in och vecka ut. Och vi ser alla hur pandemin orsakar förödelse, inte

bara när det gäller människors hälsa, utan också i våra ekonomier, säger hon.
För Melinda Gates står decennier av utvecklingsarbete på spel. Hon är den tidigare Microsoft- chefen som gifte sig med den stenrike grundaren Bill Gates, och beslöt att bli hemmafru och ta hand om familjen. Sedan fick hon en andra karriär som filantrop och brinnande feminist. En troende katolik som valt att bli en global röst för

tillgången till preventivmedel.

I sin bok ”Kvinnor förändrar världen”, som kom i fjol, beskriver

hon det nära nog perfekta sambandet mellan jämställdhet och utveckling: ”Om man letar efter fattigdom kommer man att hitta kvinnor som saknar makt. Om man studerar välstånd kommer man att hitta kvinnor som har makt och använder den.” Då riskerar pandemin att bli ett svårt bakslag. Även om fler män dör av sjukdomen covid-19 riskerar kvinnor att drabbas hårdare av sociala och ekonomiska konsekvenser.

– Vi behöver titta på de

oproportionerliga effekterna av

den här sjukdomen för kvinnorna, hävdar Melinda Gates. Erfarenheterna från tidigare epidemier – som ebolautbrottet i Västafrika 2014–2016 – talar sitt tydliga språk. Kvinnor går miste om mödravård och familjeplanering när resurserna i sjukvården sätts under hård press. De osynliga dödsoffren – i form av mödrar och spädbarn som avled i samband med förlossningar – blev fler än dödsfallen i ebola. Melinda Gates befarar – med hänvisning till forskning – att uppemot 113 000 kvinnor kan komma att avlida till följd av

bristande förlossningsvård under pandemin. Hon pekar på att coronautbrottet kan föra med sig att tillgången till preventivmedel stryps för 49 miljoner kvinnor. Det kan i sin tur leda till 15 miljoner oplanerade graviditeter. – En kvinna som inte kan styra sina graviditeter blir bokstavligen inlåst i fattigdom. Det får djupgående effekter för ett samhälle när man drar undan resurser för reproduktiv hälsa. De är kännbara under de kommande 20–40 åren, säger hon.

Kvinnor löper också högre risk att bli av med jobbet, eftersom de

arbetar inom serviceyrken med nära kontakt med andra människor. Det sker samtidigt som kvinnors obetalda arbetsbörda ökar, när skolor stänger och sjukvården blir överbelamrad.

Därför uppmanar Melinda Gates politikerna att säkerställa att ekonomiskt stöd riktas direkt till kvinnorna. Hon nämner insatserna i delstaten Bihar i Indien som ett positivt exempel, där modern mobilteknik spelat stor roll för att styra kontanta medel till hushållen.

– Man kunde rikta utbetalningarna direkt till kvinnor, eftersom man visste att kvinnorna skulle investera pengarna

annorlunda, för familjens räkning, säger hon. Gates vill också se till att det finns bra data – information och statistik – över hur kvinnor och flickor drabbas globalt av pandemin. Och hon uppmanar beslutsfattare i hela världen att se till att kvinnor finns med vid bordet när de viktiga investeringarna för framtiden görs.

Då kan krisen vändas till en möjlighet att bygga en mer välmående och jämlik värld. – Om vi sätter kvinnorna i centrum, kommer återhämtningen att ske mycket snabbare. Om vi inte gör det så kommer vi att ha en mycket, mycket lång väg att gå, säger hon.

Hanteringen av pandemin har gjort henne än mer övertygad om att kvinnor har en viktig roll att spela i toppolitiken.

Under de senaste månaderna har hon bland annat fört samtal med Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Nya Zeelands premiärminister Jacinda Ardern – två exempel på kvinnliga ledare som pressat ned dödstalen i sina länder under virusutbrottet.

– Vi ser att kvinnligt ledarskap gör skillnad. Vad kvinnorna gör är att de tänker på alla andra. De tänker på helheten i samhället, säger Melinda Gates.

Hon tar samtalet med Jacinda Ardern för några veckor sedan som ett exempel.
– Då hade Nya Zeeland noll fall av covid-19. Men det som hon fokuserade på var alla önationerna runtom kring, och hur de också skulle hållas säkra.

Frågan kan ställas: Handlar framgångarna i Tyskland och Nya Zeeland eller Danmark, Finland och Norge verkligen om att länderna leds av kvinnor, eller att det är länder med välutvecklad sjukvård och sociala skyddsnät? Självklart är det viktigt med resurser, men det är också viktigt att ha rätt ledare, lyder svaret från Melinda Gates. Hon och hennes make har alltid undvikit att liera sig

med något parti i USA, men de är kritiska till Trumpadministrationens hantering av pandemin.

– Mitt eget land är ett ganska bra exempel på att om man inte har ett ledarskap på den högsta nivån som är engagerat i att se var problemen finns, om man inte klarar att axla ett ledarskap, då spelar det ingen roll hur rikt landet är. Man kommer att ha många dödsfall som är onödiga dödsfall, säger hon.

För du samtal direkt med president Donald Trump eller med någon i Trumpadministrationen om hanteringen av pandemin? – Bill och jag har många samtal med

alla nivåer av ledare i USA.

Vårt fokus har varit att få dem att titta på vad vi kallar mönsterländerna redan gör. Och det handlar om att genomföra mycket testning, smittspårning, att ha isolering och karantän, och att rekommendera munskydd. Vi tror att det behövs ett ledarskap på alla nivåer, men det börjar på den högsta nivån och fortsätter ned till delstaterna.

Melinda Gates betonar att det också finns åtskilliga exempel på manliga ledare som agerat klokt i pandemin. Kanadas premiärminister Justin Trudeau och Sydafrikas president Cyril Ramaphosa insåg tidigt

att de behövde sätta in åtgärder mot kvinnovåldet i pandemin. – Vi kan till exempel se hur Cyril Ramaphosa kliver fram och säger att detta inte bara handlar om bäddar och tak över huvudet, utan också om att kvinnorna behöver juridiskt och psykologiskt stöd, säger hon.

Den som följt makarna Gates arbete genom åren vet att de ofta återvänder till Sverige som föredöme. Båda hyllar folkhälsoprofessorn Hans Roslings arbete. Bill Gates har lovprisat nivån på svenskt

bistånd. Melinda Gates gästade för några år sedan Stockholm och gav sitt stöd till den svenska

regeringens feministiska utrikespolitik.
Det är ett perspektiv som hon gärna återkommer till i intervjun från Seattle.
– Just nu är våld i hemmet och våld mot kvinnor ett stort hinder. Med en feministisk utrikespolitik så ställer man sig frågan hur man ska få ned våldet. Sedan handlar det om att investera på rätt sätt. När kvinnor har ekonomiska resurser, kommer deras makt att

öka, i familjen och i samhället, säger hon.
Sveriges strategi under pandemin är ett känsligare kapitel. I en intervju med MSNBC i april konstaterade Bill Gates att han inte trodde

att Sveriges policy var den rätta.

Melinda Gates formulerar sig diplomatiskt när DN ställer frågor om Sveriges val att hålla grundskolorna öppna – ett beslut som bland annat motiverats med behovet att skydda utsatta kvinnor och barn.

– Det är ett svårt beslut som varje ledare måste ta för egen del, och de måste göra det utifrån hur siffrorna ser ut i deras eget land. Vi tittar på detta just nu i Seattle och i New York City. Då måste man utgå från data. Vad blir effekterna för äldre? Vem tar hand om barnen? Hur påverkas familjerna om de tar hand om barn och inte kan jobba?

Hon konstaterar att pandemin har blottlagt kvinnors obetalda arbete i hemmet – en osynlig struktur i världsekonomin.

– Helt plötsligt syns det. Folk ser detta i sina hem, och frågar sig hur de ska kunna ta hand om sina barn, och samtidigt klara att ta sig till bussen och komma iväg till jobbet. Och om de kan jobba hemifrån, hur ska de få ihop allting? Det är exakt detta som vi borde titta på nu – var problemen finns, var sprickorna finns. Om vi kan komma tillrätta med det, så kan vi bygga upp våra ekonomier mycket snabbare.

Melinda Gates och hennes man har fått arbeta hemifrån, som många

miljoner människor världen över, fast på väsentligt större bostadsyta: – Konsekvenserna har varit enorma för stiftelsen och för oss som par. Men vi försöker vara

tacksamma varje dag för allt som vi har. Vi tänker och pratar ofta om de människor som – oavsett om de bor i Seattle eller i Senegal – får kämpa för att få tag på munskydd eller mat på bordet eller hantera allt som händer i deras samhällen. Vi tar ett stort ansvar för att hjälpa dem, så mycket vi kan, med det som vi har.

En av stiftelsens viktigaste uppgifter är att bidra till att få fram ett säkert vaccin som fördelas rättvist världen över. Den

globala vaccinalliansen Gavi ska se till att eventuella framgångar i

kampen för ett varaktigt virusskydd också når ut till människor i utvecklingsländer. – Inom Gavi har man arbetat i 20 år med många, många länder runtom i världen, fattiga länder och medelinkomstländer. Man vet hur man ska få ut vaccinet till dessa länder och till avlägsna delar av dessa länder, säger Melinda Gates.

Frågan är om den rika världens ledare klarar att dela med sig. Sveriges statsminister Stefan Löfven har i dagarna gjort gemensam sak med bland andra Kanadas Justin Trudeau,

Sydafrikas Cyril Ramaphosa och Nya Zeelands Jacinda Ardern i en debattartikel i Washington Post. De kräver att vaccinet kommer alla länder till del.

Melinda Gates säger att det finns ett starkt stöd för rättvis fördelning från inte minst Västeuropas ledare. Hon hänvisar också till stiftelsens arbete inom Cepi, Coalition for Epidemic Preparedness Innovation. Syftet är fattiga stater ska få köpa vaccin till godtagbara priser.

– Det har inte varit enkelt att bygga dessa partnerskap. Men Europa har visat stort engagemang, och vi bearbetar den

amerikanska kongressen för att USA ska ta lika stort ansvar, säger hon.

Händer det att hon får höra att det är lätt att prata om människors grundläggande behov när hon själv är så förmögen? Javisst. – Det kommer alltid att finnas skeptiker. Men det som jag vet är sant är att Bill och jag tror på att alla liv är lika mycket värda. Vi har försökt leva efter det i över 20 år nu.

Karin Eriksson

Gates rekommendationer till världens beslutsfattare.

Säkra att kvinnor får tillgång till förlossningsvård och preventivmedel i pandemin. Säkra också att kvinnor i sjukvården får tillgång till fungerande skyddsutrustning.

Säkra att ekonomiskt stöd når fram till kvinnor och sätt in åtgärder för att erkänna och minska kvinnors obetalda arbete.

Lyssna på experterna - låt kvinnor ta delta i besluten om hur pandemin ska hanteras.

Fakta. Melinda Gates

Född i augusti 1964. Uppvuxen i Dallas Texas,

som ett av fyra barn. Pappa var rymdingenjör, mamma från början hemmafru. Utbildning i datavetenskap och nationalekonomi. Rekryterad till chefspositioner på Microsoft, där hon så småningom lärde känna Bill Gates. Makarna gifte sig 1994 och har tre barn – Jennifer, Rory och Phoebe.

Sedan millennieskiftet arbetar hon för Bill & Melinda Gates Foundation, som är världens kapitalstarkaste välgörenhetsorganisation. Hon sitter också bland annat i styrelsen för Washington Post.

Fakta. Stiftelsen

Bill & Melinda Gates Foundation är världens största välgörenhetsorganisation, räknat i kapitaltillgångar.

Stiftelsen skapades år 2000, genom en sammanslagning av William H Gates Foundation och Gates Learning Foundation. Makarna Gates hade då donerat 5 miljarder dollar till stiftelsen. År 2006 offentliggjorde affärsmannen Warren Buffett sina planer på att donera omkring 44 miljarder dollar till stiftelsen.
Stiftelsen ägnar stor kraft åt sjukvård och utbildning

i utvecklingsländer, som kampen för att utrota polio och bekämpa aids bland barn.

Sverige kan gå back – medan Ungern och Polen får miljarder

FREDAG 17 JULI 2020

EU:s nya återhämtningsfond kan komma att slussa

mångmiljardbelopp till auktoritära nationalistregeringar i Ungern

och Polen – utan krav på återbetalning. Viktor Orbán hotar med veto om ordet ”rättsstat” nämns i villkoren. Det får nu Sverige att reagera starkt.

– Vi har varit väldigt raka med att vi vill se ett sådant villkor, säger EU-minister Hans Dahlgren till DN inför fredagens toppmöte i Bryssel.

En kickstart. Så beskrivs den återhämtningsfond – eller coronafond – på 750 miljarder euro (omkring 7 800 miljarder kronor)

som EU-kommissionen föreslagit.

Men frågan är: en kickstart för vem? När ledarna för EU:s 27 medlemsländer möts fysiskt för första gången sedan coronakrisens början är tanken att enorma belopp ska fördelas. Ordförandelandet Tyskland och dess förbundskansler Angela Merkel vill ha ett tydligt ja både till återhämtningsfonden och till EU:s långtidsbudget för åren 2021–27.

– Vi står inför stora ekonomiska omvälvningar och har inte råd att förlora någon tid, inskärper Merkel. Hon har uppbackning av Frankrikes president

Emmanuel Macron, som varnat för att unionen hotas av sammanbrott om inte de länder som drabbats hårdast av covid-19 – som Italien och Spanien – får direktstöd. Därför har 500 miljarder euro (5 200 miljarder kronor) avsatts till direkta bidrag.
Men en grupp länder som kallas ”de sparsamma fyra” – Sverige, Nederländerna, Österrike och Danmark – har i flera veckor försökt stoppa den delen i återhämtningsfonden.

– Vi tycker att alla pengar ska ges som lån. Om det blir bidrag kommer det på lite sikt att drabba oss alla i form av höjda medlemsavgifter, säger

EU- minister Hans Dahlgren (S) till DN.

Samma budskap gav statsminister Stefan Löfven i ett samråd med riksdagens EU-nämnd på torsdagen:

– En överenskommelse måste vara acceptabel för alla. För att komma dit krävs ändringar i det som ligger på bordet nu, sa statsministern.

Trots att denna svenska linje formellt sett ligger fast finns en hel del som tyder på att ”de sparsamma fyra” börjat skifta fokus.

Kvartettens inofficiella ledare, Nederländernas premiärminister Mark Rutte har de senaste

dagarna talat betydligt mer om vikten att få till tuffa villkor vid utdelningen av bidragen.

En lans som är riktad österut. Mycket av bidragen går som väntat till Italien och Spanien, något som EU-kommissionen menar gynnar alla i form av ökad efterfrågan i Europa.

Men det finns även andra, mer oväntade vinnare i omfördelningen.
I Ungern kan Viktor Orbáns auktoritära regering göra en nettovinst på 7,3 miljarder euro (75,6 miljarder kronor) på återhämtningsfonden, enligt beräkningar som kommissionen gjorde i ett

arbetspapper i slutet av maj.

Även Polen, vars konservativt nationalistiska president Andrzej Duda omvaldes i söndags, kan få ett rejält klirr i kassan: upp till 36 miljarder euro (372,9 miljarder kronor).

Den största vinstlotten i förhållande till BNP går till Kroatien, som får ett nettotillskott på 12,1 miljarder euro, motsvarande 22,4 procent av BNP.
Inget av dessa centraleuropeiska länder har drabbats särskilt hårt av covid-19. Ungern har 6 dödsfall per 100 000 invånare i sjukdomen, enligt John Hopkins-universitetet. Polen och

Kroatien har än lägre dödstal.
Att länder i Öst- och Centraleuropa går vinnande ur fördelningen beror på något annat: att fondens bidrag baseras

på arbetslöshetssiffror, skuldsättning och hur stor BNP var före krisen.
Det gör också att Sverige, som har 54 döda per 100 000 invånare i covid-19, riskerar att gå förlorande ur spelet om fondens pengar. Enligt kommissionens beräkningar från i slutet på maj skulle Sverige gå 16,6 miljarder euro (171,9 miljarder kronor) back vid omfördelningen.
– Vi menar att man måste ta fasta på var pandemin slagit som hårdast. Att bara titta på hur det

ekonomiska läget var innan pandemin bröt ut ger inte något bra svar på hur man ska kunna lösa krisen, säger Hans Dahlgren. I förra veckan föreslog rådsordförande Charles Michel några ändringar för att lugna länderna i norr. 30 procent av fondens medel ska nu kunna sparas till 2023, för att väga in eventuella BNP-förändringar. Men det är inte säkert att det ökar Sveriges del av kakan. Michel har också föreslagit att bidragen ska villkoras med genomförande av ekonomiska reformer, klimatomställning och ett stärkande av rättsstaten och demokratin.

Italien har inte några problem med det.
Men Ungerns premiärminister Viktor Orbán slår bakut. Han hotar nu med att lägga in veto, i synnerhet om demokrati- eller rättsstatskriterier skrivs in.
Både Ungern och Polen ligger i konflikt med EU-kommissionen om det som många ser som inskränkningar av rättsväsendets oberoende i länderna. Nu mobiliserar de i Visegrádgruppen, där också Tjeckien och Slovakien ingår. Ännu ett ”block” har därmed tagit plats i förhandlingarna – i ett läge då ingen vill ha förseningar. Tysklands

Angela Merkel försöker gjuta olja på vågorna:

– Innan vi kan ställa villkor på rättsstaten vid fördelningen av pengar, måste vi ha de där pengarna. Så toppmötets fokus kommer att ligga på att nå en överenskommelse.

Portugals premiärminister António Costa har gått längre och sagt att rättsväsendets oberoende och återhämtningsfonden är olika frågor som ”måste hållas isär”. Kan Sverige acceptera att ett villkor om fungerande rättsstat

skjuts på framtiden – eller slopas helt?
– Nej, vi är inte beredda att säga att ”vi får se hur det går med rättsstaten”.

Vi har varit väldigt raka med att vi vill ha det här villkoret inskrivet i återhämtningsfonden, säger EU- minister Hans Dahlgren.

Men ”de sparsamma fyra” kämpar i motvind. Det beror delvis på att Storbritanniens regering inte längre sitter vid bordet, något som även märks vid diskussionerna om en annan känslig fråga: kommissionens nya beskattningsrätt. För att

finansiera återhämtningsfonden vill kommissionen ta upp lån med låg ränta med medlemsländerna som borgenärer. Avbetalningarna ska göras under 30 års tid, med start 2026.

Men för att slippa låna allt vill kommissionen få tillstånd att ta ut skatter: en ”digitalskatt” på icke-europeiska jättar som Facebook och Google, koldioxidtullar, och en särskild plastskatt.

Det finns dock de som menar att det är ett sätt att skapa en finanspolitisk union bakvägen.
– För mig handlar återhämtningsfonden egentligen

om att rädda euron från kollaps, säger Lars Anell, Sveriges EU- ambassadör under inträdesförhandlingarna 1992– 94.

Han varnar för att mycket av pengarna som skänks till länder i Central- och

Östeuropa kan försvinna i korruption.

– En rad av de länder som får mest pengar i förhållande till BNP finns långt ned på Transparency Internationals lista över länder som har hög korruption, säger Lars Anell.
En omfördelning av resurser inom EU sker redan i dag. Men Johan Lindholm, professor i rättsvetenskap vid Umeå universitet, menar att de nya befogenheterna för kommissionen kan ändra Europas maktbalans. – Om vi tar den nya digitala skatten, så är den i nuläget inriktad på amerikanska storbolag som Facebook. Men om

den skulle utvidgas till alla multinationella bolag verksamma på internet, motsvarar det en stor del av de offentliga finanserna. Om EU sen ställer krav på reformer vid fördelningen, då har vi en stor maktförskjutning – trots att den

såg liten ut på pappret, säger Lindholm. Vissa av de föreslagna skatterna kan dock vara svåra att införa på nationell nivå, menar han.

– Det är möjligt att man måste gå åt det här hållet av praktiska hänsyn. Men det ändrar inte att makten förs upp på en annan nivå, säger Johan Lindholm. Toppmötet i Bryssel pågår fredag-lördag. Om inte enighet nås väntas ett nytt försök

göras i slutet av sommaren.

Erik de la Reguera

Tunisiens demokrati hänger på en skör tråd efter

avhopp

FREDAG 17 JULI 2020

Tunisien, landet som brukar kallas arabvärldens enda demokrati, står inför en

djup politisk kris sedan den kortvarige premiärminister

Elyas Fakhfakh lämnat in sin avskedsansökan. Den 48-årige Fakhfakh har sin bakgrund i det socialdemokratiska partiet Ettakatol. Han fick uppdraget att bilda regering av Tunisiens president Kaïs Saïed för ett halvår sedan, och lyckades efter stor möda få ihop en koalitionsregering.

Men nu har det bräckliga bygget rasat, sedan premiärministern hamnat i konflikt med det moderata islamistpartiet Ennahda. Det var deras representanter i regeringen som agerade för en

misstroendeomröstning mot Elyas Fakhfakh sedan det visat sig att han ägt andelar i företag som fått lukrativa kontrakt av staten. Fakhfakh försvarade sig med att han gjort sig av med andelarna, men väntade inte på misstroende-omröstningen utan lämnade på onsdagskvällen in sin avskedsansökan till presidenten. Hans sista åtgärd som regeringschef var att avskeda de sex ministrar som tillhör Ennahda.

Den politiska krisen drabbar Tunisien vid sämsta tänkbara tidpunkt. Ekonomin som har gått

kräftgång de senaste åren har försämrats ytterligare

efter det globala utbrottet av det nya coronaviruset.

Visserligen har de tunisiska myndigheterna varit framgångsrika i att hålla viruset borta från landet – de konstaterade fallen räknas i något tusental och antalet döda är under hundra. Men det minskade resandet har förlamat Tunisiens turistindustri, som är en hörnsten i landets ekonomi. Valutan har rasat i värde och matpriserna har stigit.

Enligt konstitutionen har president Kaïs Saïed nu tio dagar på sig att utse en ny regeringsbildare, en extremt svår uppgift i det splittrade politiska landskapet.
Tunisien brukar hållas fram som det enda land

där den så kallade arabiska våren år 2011 lyckades åstadkomma en fredlig övergång till demokrati. Men just nu hänger de demokratiska institutionerna i landet i mycket sköra trådar.
Erik Ohlsson

Fakta. Tunisien

Tunisien yta motsvarar cirka en tredjedel av Sveriges yta och landet har 11,7 miljoner invånare. Tunisien blev självständigt från Frankrike 1956 och styrdes därefter i sekulär men auktoritär riktning.

År 2011 störtades presidenten Zine Abidine Ben Ali, som styrt landet sedan 1987.
Efter revolten har

Tunisien styrts av en rad kortlivade regeringar och regelbundet drabbats av oroligheter. Jämfört med andra länder som skakades av ”arabiska vårens” uppror har det politiska läget varit mer stabilt.

Taiwan kan vara näst på tur efter Hongkong

FREDAG 17 JULI 2020

När Peking går hårt åt Hongkong med den kritiserade

nya säkerhetslagen anser

bedömare att risken för ett

militärt angrepp mot Taiwan

rycker närmare. Taiwan.

Taiwan bröt sig loss från Kina 1949, när kommunisterna segrade i inbördeskriget, och fungerar sedan dess i praktiken som en självständig stat. Men enligt Peking är Taiwan en kinesisk provins som ska återförenas med fastlandet.

– Hongkong skulle vara en förevisning för Taiwan av hur Peking kan tillåta en hög grad av självstyre inom sina gränser, säger Shelley Rigger, professor i

statsvetenskap vid Davidson college i USA. Men Taiwan har aldrig övertygats om Hongkonglösningen, och

taiwanesernas stöd för en försoning med Fastlandskina var ”mycket litet” redan tidigare, enligt Steve Tsang, professor vid SOAS-universitetet i London. – Nu är stödet nog obefintligt, påpekar han och får medhåll av Shelley Rigger.

– Nu ser Taiwan bevis för vad Kina är berett att göra med de territorier som de gör anspråk på. I intervjuer har Joshua Wong, känd demokratiaktivist i Hongkong, länge sagt att Hongkong står först på tur, därefter Taiwan.

Flera experter gör analysen att risken ökat för att

Peking med våld ska gå framåt i Taiwanfrågan. Peking har ökat sin militära press på ön, genom övningar och intrång på taiwanesiskt luftrum. – Peking kommer till slut att använda våld mot Taiwan. Jag ger det 10 till 15 år, säger Steve Tsang och får medhåll av Harvardprofessorn Graham Allison.

DN-TT

Snäv valseger för socialdemo-krater

FREDAG 17 JULI 2020

Nordmakedonien. Premiärminister Zoran Zaevs EU- vänliga socialdemokratiska parti tar med snäv marginal hem segern i valet i Nordmakedonien. Partiet fick 35,8 procent av

rösterna i valet. Därför behöver Zoran Zaev nu kavla upp ärmarna och ge sig in i tuffa förhandlingar för att bilda en regeringskoalition. I första hand vill Socialdemokraterna samarbeta med partier

som representerar landets albanska minoritet. Förhandlingarna väntas ta flera veckor, vilket befaras påverka politiken negativt nu när coronaviruset ökar i landet och ekonomin är skakig som en följd av dess spridning.

– Vi går in i en period med hårda partiförhandlingar och jag tror att regeringen inte kommer att bli så

stabil som väntat, säger politiske analytikern Nikola Spasov. **TT-AFP**

Nu måste frans-männen ha munskydd

FREDAG 17 JULI 2020

Frankrike. Det blir obligatoriskt att bära munskydd i Frankrike

inomhus på allmän plats från nästa vecka, meddelar regeringen. Beskedet kommer som en följd av att antalet covidfall har ökat i landet. För tillfället råder något mjukare regler, att alla måste täcka ansiktet i kollektivtrafiken och på

allmän plats där det inte går att hålla avstånd till andra. Skärpningen innebär att reglerna lyder att munskydd blir obligatoriska på alla platser inomhus där allmänheten kan vistas, säger premiärminister Jean Castex i senaten. **TT-AFP**

197

FREDAG 17 JULI 2020

... skogsbränder rasar på sammanlagt över 40 000 hektar i Sibirien. Fler än 5 000 människor arbetar med brandbekämpning och åtta av bränderna pågår i naturreservat, enligt landets

skogsskyddsinstans.
TT-AFP

Pandemin gör att färre barn får vaccin

FREDAG 17 JULI 2020

Världen. Antalet barn som vaccineras mot kikhosta, difteri och stelkramp i världen minskade under årets första fyra månader till

följd av pandemin.
Det är första gången som antalet barn som vaccineras minskar på nära 30 år, enligt en undersökning från FN-organen

WHO och Unicef. Av de 80 länder som svarat på frågor om barnvaccinprogrammen uppger tre fjärdedelar att de drabbats till följd av pandemin. WHO-chefen Tedros Adhanom Ghebreyesus säger i ett uttalande att lidandet och döden som orsakas av barn som missar sina rutinvaccineringar kan vara betydligt värre än covid-19.

TT

Första kvinnliga premiär- ministern utsedd i Gabon

FREDAG 17 JULI 2020

den 56-åriga ekonomen Rose Christiane Ossouka Raponda på torsdagen utnämnts till landets näst högsta politiska ämbete. Men den nya premiärministern får finna sig i att stå i skuggan av landets president Ali Bongo.

TT

Gabon. Gabon har fått sin första kvinnliga premiärminister sedan

Inrikes DN-artiklar 1-17 juli 2020

Artiklarna i kapitel 2 är ej med här

Kommission ska syna svensk krishantering

ONSDAG 1 JULI 2020

Regeringen har nu tillsatt en kommission som ska granska myndigheternas och politikernas hantering av coronakrisen.

– Krisen har satt brister i vårt samhälle i blixtbelysning, säger statsminister Stefan Löfven. Regeringen fattade på tisdagen beslut om att tillsätta en granskningskommission som ska sätta hanteringen av coronakrisen under lupp. Det är ett omfattande uppdrag där både regeringen,

myndigheterna, kommunerna och regionerna ska granskas. Slutrapporten ska vara klar i god tid före nästa val, senast den 28 februari 2022.

– Krisen har satt brister i vårt samhälle i blixtbelysning. Tusentals människor har avlidit och ännu fler sörjer nära och kära och familjemedlemmar och bekanta som inte längre finns bland oss. Frågan är inte om Sverige kommer att förändras av det här utan frågan är hur, säger statsminister Stefan Löfven. Kommissionen ska omfatta sex till åtta medlemmar och kommer att ledas av Mats Melin,

meriterad jurist som tidigare bland annat varit chefsjustitieombudsman, justitieråd och ordförande i Högsta förvaltningsdomstolen. Han konstaterar att han har fått ett vidsträckt uppdrag som

omfattar en lång rad fråge- ställningar.
– Det är förstås en utmaning att åstadkomma detta under en begränsad tid, säger Mats Melin. Han ser också ett antal metodproblem som kan påverka kommissionens arbete.

– Det kan knappast uteslutas att vad som händer senare under sommaren och hösten både här hemma och i andra länder kan komma

att kasta nytt ljus över saker medan vi i kommissionen arbetar, säger Mats Melin.

Inför tillsättandet av kommissionen har

oppositionspartierna fått ge synpunkter på direktiven. Oppositionen har bland annat krävt att kommissionen ska vara klar före nästa val och att inga före detta politiker ska ingå. Dessa krav har hörsammats av regeringen.

– Det här har på det hela taget landat väl. Vi tycker att det är viktigt att det inte sitter med personer med politisk bakgrund eftersom det riskerar att politisera frågan, säger Gunnar Strömmer, Moderaternas

partisekreterare. Han understryker att det är viktigt att bli klar före valet eftersom det

handlar om vilket ansvar olika aktörer har haft för hanteringen av coronakrisen.
– Det är givet att väljarna måste få ta del av det underlaget så att de kan värdera det inför ett val, säger Gunnar Strömmer.

Kommissionen ska göra flera internationella jämförelser av krishanteringen och även titta på hur resandet påverkat smittspridningen och hur smittan har slagit i olika socio-ekonomiska grupper.

– Vi vet att i kriser drabbas den som redan är

sårbar mest. Vi behöver lära oss vad vi kan göra

bättre, säger vice statsminister Isabella Lövin (MP).
Stefan Löfven framhåller att meningen med granskningskommissionen är att samhället ska ta lärdom inför framtiden.

– Vi har gett kommissionen ett brett uppdrag där många aspekter kommer att belysas. Det kommer att ta tid men kommissionen kommer att ge oss viktiga slutsatser.

Hans Olsson
hans.olsson@dn.se

Fakta. Jurist leder kommissionen

Granskningskommissionen ska omfatta 6–8

medlemmar och ledas av Mats Melin. Medlemmarna ska omfatta kompetens från hälso- och sjukvård, omsorg, kommuner, statsvetenskap, etik, nationalekonomi och krishantering.

En första delredovisning ska ske den 30 november i år och handla om smittspridning inom äldrevården.

En andra delredovisning ska ske den 1 oktober 2021 och

slutrapporten ska lämnas senast den 28 februari 2022.

Löfven: Spekulerar inte om regeringskris

ONSDAG 1 JULI 2020

Miljöpartiet har hotat med rege- ringskris om Socialdemokraterna gör upp med de borgerliga partierna om en striktare migrationspolitik.

– Jag har ingen anledning att spekulera i det, säger statsminister Stefan Löfven, (S).

Nästa möte med samtliga riksdagspartier i migrationskommittén hålls först den 7 juli, men bakom kulisserna pågår

mer informella förhandlingar. Socialdemokraterna förhandlar med de gamla alliansspartierna utan regeringspartnern Miljöpartiet, något som väckt kritik från MP-topparna. Språkröret Isabella Lövin hotade under måndagen med att utlösa regeringskris om S gör upp med andra partier om en stramare migrationspolitik.

”Vi kan inte se att man kan använda ett volymmål och samtidigt respektera grunderna i asylrätten”, sa hon till DN.

Under tisdagseftermiddagen kallade Stefan Löfven till pressträff tillsammans

med socialminister Lena Hallengren, (S) och vice statsminister Isabella Lövin, (MP) om en coronakommission. Statsministern fick också frågor om relationen mellan de båda regeringspartierna.

– Det pågår ett arbete i kommittén. Vi håller inte på med något spel, säger Löfven som svar på frågan om S är redo att köra över MP.

DN ställde frågan till Stefan Löfven hur han ser på Miljöpartiets hot att utlösa en regeringskris.

– Jag har ingen anledning att spekulera i det. Nu pågår arbetet med att få till den migrationspolitik som vi behöver i Sverige, säger han.

Stefan Löfven betonar att

han vill se en långsiktigt hållbar

överenskommelse som är rättssäker, human och effektiv. Isabella Lövin säger att partiets utgångspunkt är att de ska komma överens om migrationspolitiken.
– Jag var nog tillräckligt tydlig i går med var Miljöpartiet står i den här frågan. Med det sagt är det precis som statsministern säger, vi är två partier som samarbetat i sex års tid. Vi har haft många svåra frågor som vi har lyckats lösa, säger hon.
Förhandlingarna mellan Socialdemokraterna och de borgerliga partierna väntas

fortsätta under veckan. Under gårdagen krävde

Moderaterna en skriftlig garanti på att S skulle gå vidare med en eventuell överenskommelse även om MP inte står bakom.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

omfattande projekt för oljeledningar i USA. Grupper som arbetar för kraftfulla åtgärder mot klimatkrisen känner nu medvind för första gången på flera år.

I skuggan av rubrikerna om coronapandemin och om protesterna mot rasism pågår en våg av klimatpolitiska reformer i USA. Förra veckan stoppade Högsta domstolen president Donald Trumps försök att expandera Keystone XL, en kontroversiell

oljeledning som skulle löpa från Alberta i Kanada

genom hela mellersta USA. En federal domare har samtidigt stoppat Dakota Access, en annan omfattande ledning för olja och naturgas. Dessutom stoppades nyligen planer på ytterligare en oljeledning längs USA:s atlantkust, då de fallande priserna på olja och gas gjorde den ekonomiskt olönsam. Klimataktivisten Bill McKibben ser de stoppade oljeledningarna som betydelsefulla framgångar för att tämja klimatkrisen.

– De här tre projekten stoppades tack vare oerhörda, ihärdiga kampanjer av aktivister under

mer än tio år, säger McKibben till tidskriften The New Yorkers podcast. Förra veckan presenterade Joe Bidens presidentkampanj samtidigt ett omfattande klimatpolitiskt reformpaket.

I en tydlig ideologisk sväng för Biden, som tidigare varit försiktig med löften om klimatpolitik, har han format en arbetsgrupp för klimatfrågor tillsammans med en rad unga klimataktivister. Där finns bland annat den 29-åriga vänsterdemokraten och kongressledamoten Alexandria Ocasio-Cortez, sakpolitiskt

kunniga från Bernie Sanders stab och 26-åriga Varshini Prakash, som

driver Sunrise, USA:s
största klimatorganisation
för unga.
Även den tidigare
vicepresidenten Al Gore,
länge en frontfigur i
amerikansk klimatpolitik,
har haft en nyckelroll, då
han varit råd- givare till
Biden i klimatfrågor
sedan i april.

Arbetsgruppen förväntar
sig att Biden kan
genomföra det nya
utförliga reformpaketet
om han blir president. Det
viktigaste målet är en
halvering av
koldioxidutsläpp fram till
år 2035. Detta ska
genomföras med

omfattande investeringar
i gröna energikällor, med
löften om 500 miljoner
solpaneler och 60 000
vindkraftverk i USA, samt

subventioner för energieffektiva hushåll. Dessutom föreslås nya miljökrav för bilar. Biden har tidigare lovat en historisk satsning på 1 700 miljoner dollar för grön omställning och infrastruktur om han blir president. Han har även lovat att stoppa oljeledningen Keystone XL för gott.

Veteraner i USA:s klimatrörelse, som Bill McKibben, ser det som att Biden nu försöker att omfamna den unga gröna våg som

vuxit fram som motreaktion till Donald Trumps politik.

– Jag tror att det politiska läget har förändrats och det har gått väldigt snabbt. Alla som följer de

politiska strömningarna i landet förstår att det här är en fråga där de vill visa ledarskap, säger McKibben till The New Yorker. Blir Joe Biden president hoppas klimataktivister att det kan öppna dörren för de reformer som aldrig kunde genomföras under Barack Obamas tid i Vita huset. Många i klimatrörelsen var besvikna på honom, då han expanderade olje- och naturgasproduktionen i USA

och godkände flera nya oljeledningar och områden för oljeborrning. Obama höll även flera tal där han skröt om att USA åter blivit världens största oljeproducent. Klimataktivister var

därför skeptiska även till Joe Biden, som var Obamas vicepresident och som är tydligt förankrad i Demokraternas mittfåra. Under primärvalet tog Biden avstånd från Green New Deal, det omfattande reformpaket som klimatorganisationer och vänsterdemokrater utvecklat de senaste åren. Men under året har Biden omfamnat mer radikala klimatreformer, delvis i ett försök att tillfredsställa Demokraternas energiska vänsterflank. Strategin verkar fungera. I en opinionsmätning från New York Times förra veckan sade bara 4 procent av Bernie Sanders anhängare att de

överväger att rösta på Donald Trump i november. Inför valet 2016 var det omkring 11 procent av Sanders anhängare som sade att de tänkte rösta på Trump. Noll procent av vänsterdemokraten Elizabeth Warrens anhängare säger i sin tur att de tänker rösta på Trump. Det tyder på att Biden, trots flera års hård kritik från vänster, är på god väg att ena partiet inför höstens val.

I ett samtal med vänsteraktivisten Ady Barkan nyligen beskrev Biden de klimatpolitiska reformerna som en lösning på två akuta problem. Dels

klimatkrisen, dels den ekonomiska kris som följt efter coronapandemin.

– Det här går bortom status quo och bortom de löften Biden kom med under primärvalet. Det handlar om massiva offentliga investeringar för att skapa jobb,

sade Faiz Shakir, som var Bernie Sanders kampanjchef under primärvalet och som nu deltagit i arbetsgrupperna.

Enligt New York Times har Biden en nära dialog med Al Gore som bidragit till det ideologiska skiftet.
– Biden förstår potentialen i att skapa miljontals jobb. Jag får intryck av att han vill bli en ledare i klimatfrågor,

säger Gore till New York Times.

Bidens alltmer ivriga flörtar med Demokraternas vänsterflank får dock väntad kritik från republikaner.

– Faktumet att Biden omfamnat Bernie Sanders radikala agenda ord för ord är ett bevis för att Biden entusiastiskt gör sällskap med Bernie för att leda partiets vänstersväng, sade Steve Guest från Republikanernas nationella partikommitté, RNC, i ett pressmeddelande.

Klimatfrågor brukade vara politiskt riskabla för Demokraterna, men kan nu ha blivit en

vinnarfråga för dem. En klar majoritet av amerikanerna vill se förändringar i klimatpolitiken. 6 av 10 tillfrågade säger i en mätning av Pew

Research att de ser klimatkrisen som ett allvarligt hot.
Martin Gelin

Pengarna från staten ska hjälpa SAS i

krisen

ONSDAG 1 JULI 2020

SAS ska räddas av 12 miljarder kronor som framför allt kommer från den svenska och danska staten, och med

draghjälp av familjen Wallenberg.

– Det här gör att vi kan överleva krisen. När vi är igenom 2022

kan vi tjäna pengar igen, säger vd Rickard Gustafson till DN. Coronapandemin har ställt en stor del av den globala flygplansflottan på backen, bolagen blöder, de anställda permitteras eller sägs upp. SAS, som ägs till 29 procent av den svenska och danska staten, har drabbats mycket hårt.

– Vi ser framför oss 2020 och 2021 med betydligt mindre resande än före covid-19, och miljardförlusterna äter stora hål i vårt eget kapital. Nu får vi hjälp att

överleva den här krisen, säger Rickard Gustafson.

Huvudägarna tar genom en riktad emission på sig att teckna nya aktier och så kallade hybridobligationer för 8 miljarder. Staterna åtar sig också att teckna aktier i den företrädes- emission på 4 miljarder som riktas till befintliga ägare.

I den senare har den största privata ägaren, Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, redan garanterat 260 miljoner, som motsvarar deras nuvarande andel. DN har sökt stiftelsen, som dock avböjt vidare kommentarer.

Alla nya aktier i emissionerna ska tecknas för drygt 1 krona. SAS

börskurs rasade på tisdagen, och låg på eftermiddagen på 7:60 kronor.

– När vi är igenom det här 2022 kommer vi ha en ”normal” balansräkning, som före covid-19, och då ska SAS också kunna tjäna pengar igen, säger Rickard Gustafson.

När ni pratar om att återgå till flygnivåer som rådde före pandemin, vad menar ni då? – Jag vet att det finns en massa olika åsikter om flygets framtid. Jag tror inte att vi kommer tillbaka till samma nivåer, men till

något som är jämförbart, kanske 90 procent.

Hur kommer SAS att se ut då, efter pandemin?

– Vårt affärsfokus kommer att vara detsamma, de som reser ofta till, från och inom Skandinavien. Vi kommer då också ha kommit betydligt närmare vår nya hypermoderna enhetsflotta, med Airbus-plan som är bränslesnålare och billigare att underhålla. Vi ska också leda den gröna utvecklingen mot en mer uthållig flygverksamhet. Facket välkomnar dagens besked, som man ser som en

nödvändighet för bolagets överlevnad.

– Vi är glada över beskedet att SAS huvudägare ställer sig

positiva till en rekapitalisering. Vi förutsätter att SAS ledning inte likt många andra flygbolag utnyttjar krisen för att genomdriva försämringar av arbetsvillkoren, säger Wilhelm Tersmeden, ordförande för SAS-sektionen inom Svensk Pilotförening till TT.

Staten krävde höga miljöambitioner för att ge stöd åt SAS, som nu svarar genom ambitionen att bli ”en global

ledare inom hållbar flygverksamhet”. Bolaget lovar att minska sina nettoutsläpp av koldioxid med 25 procent till 2025 (jämfört med 2005) i stället för till 2030.

– Vi kan göra det för att

efterfrågan på flyg kommer att vara lägre, för att vi därför snabbare kan fasa ut äldre plan och att vi har kunnat säkra tillgång till mer biobränslen tidigare än vi trott och till vettigare priser.

Men att minska utsläpp med minskat resande – det låter lite hokus-pokus?

– Vi kommer att på olika sätt jobba ambitiöst med utsläppen, och hoppas få till stånd en storskalig produktion av biobränslen. Då är det inget som hindrar oss från att minska ännu mer efter 2025, även med ökat flygande.

Förutom den nya kapitalinjektionen ska SAS de närmaste åren

spara 4 miljarder, genom uppsägningar och ökad effektivitet bland de anställda. – Ja, det handlar tyvärr om det häradet, 5 000 anställda, som måste gå. I takt med att flygandet ökar igen kommer vi att

återanställa igen. Men alla kommer inte tillbaka, för vi måste höja produktiviteten, bli bättre på att använda våra medarbetare efter arbetsbelastningen över året och dygnet.

Vad betyder det?

– Till exempel att vi arbetar mer på somrarna när efterfrågan är hög, eller att flygtekniker jobbar mer nätter när flygen har nattstopp och vi kan göra tekniskt

underhåll på dem.

Hans Strandberg
hans.strandberg@dn.se

Äldre handlar på nätet mer än tidigare

ONSDAG 1 JULI 2020

Det digitala skiftet inom handeln har snabbats på av coronakrisen och

snart väntar en ny spelplan för branschen. Det framgår i en ny rapport från Svensk handel.

När pandemin nådde Sverige i mitten på mars tappade omkring hälften av butikerna inom

sällanköpshandeln snabbt 40 procent av omsättningen. Framför allt kläd- och skohandeln har sett en stor nedgång. Sedan tidigare går en digital omställning inom handeln med utslagning av företag som inte lyckats ställa om eller som konkurrensutsatts hårt av internationella aktörer. Processen har påskyndats av att fler grupper under coronakrisen hittat digitala

shoppingalternativ. – Många äldre har insett att det är smidigt och enkelt att handla på nätet. Det är ett beteende som troligtvis fortsätter när smittan

lagt sig, säger Karin Johansson, vd för Svensk handel.
Mellan 2012 och 2019 trefaldigades omsättningen på den totala e-handeln i Sverige, som i fjol uppgick till 87 miljarder kronor.

Samtidigt är det inte enbart renodlade e-handelsföretag som de amerikanska riskkapitalisterna satsar sina pengar på, enligt Karin Johansson.
– De investerar främst i företag som har både e-handel och fysiska butiker

med motiveringen att det är så kunden vill bli mött, säger hon.

I Svensk handels nya rapport framgår också att lågprishandeln och lyxsegmentet gynnas, medan mellansegmentet får det svårare. Vidare väntas stora aktörer vinna ytterligare mark. Möjligheten att utnyttja sin storlek vid inköp och tillgången till tekniska verktyg för att göra analyser ligger bakom, enligt rapporten.

Även e-handelsplattformar som amerikanska Amazon, tyska Zalando och svenska Sportamore gynnas av utvecklingen, enligt rapporten.

– I de länder där de stora jättarna finns tar de stora delar av

handeln. De använder sig av analys och oerhörda mängder data. Plattformarna hanteras gynnsamt av lagstiftningen, säger Karin Johansson.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se

Fakta. Fem trender inom handeln

1. Färre företag när aktörer slås ut eller går samman.
2. Lågprishandeln och lyx- segmentet stärks.

3. Jättarna vinner mer mark. 4. E-handeln ökar.
5. Ökat fokus på hållbarhet.

Källa: Rapporten ”Läget i handeln 2020” av Svensk handel

Sveriges gröna datavåg på väg att skapa ny basindustri

ONSDAG 1 JULI 2020

I en allt mer digitaliserad värld har en ny potentiell miljöbov snabbt vuxit fram: lagring av data. Världens nio miljoner

datacenter kräver enorma

mängder energi, och många av dem drivs av fossila bränslen. Men för Sverige har problemen blivit en konkurrensfördel. Här utnyttjas överskottsvärmen till produktion av biobränsle.

När vägen leder in bakom Faluns väl valda röda kraftvärmevärk tar det plötsligt stopp. Höga stängsel med två tunga gallergrindar uppbackade av pålar nerkörda i marken. På andra sidan en enorm yta av tillplattad mark där det i mitten går att skymta ett datacenter.

– Ska man man överhuvud taget ha en

chans att ta sig förbi de här

pålarna måste man köra någonstans kring 55 miles per hour (90 km/h), säger Jan Fahlén, som är utvecklingschef på Ecodatacenter när han och anläggningsansvarige Jan Andersson möter upp oss utanför. – Och jag undrar hur det skulle gå till, för vi har byggt vägen fram hit som en chikan för att ta ner hastigheten. På vägen in pekar han på en av kamerorna som är uppsatta, markradar får dem att följa rörelser och skanna hela området som på en flygplats.

– Det finns inga specifika hot mot platsen som sådan, allt är relaterat till kunderna. Vi svenskar är lätt naiva och tycker att

det är skämmigt med så mycket säkerhet, men ur internationella kunders perspektiv är det här en grundnivå, säger Jan Andersson. Det har gått ett och ett halvt år sedan Ecodatacenter satte sina första serverar i drift. Än så länge nyttjas bara en liten del av anläggningen, men planerna är betydligt större än så. I framtiden ska området rymma fyra datacenter, vart och ett stort som

en fotbollsplan, som med hjälp av kommunägda energibolaget Falu Energi och Vattens kraftvärmeverk ska bli de första klimatpositiva i världen.

– De ville integrera ett datacenter i

energisystemet med ett hållbarhetsperspektiv, och där kom vi in i bilden, säger Jan Fahlén.

Behovet av datacenter i världen växer i takt med den ökade digitaliseringen, och utåt tänker nog få människor på it-branschen som ett potentiellt klimathot. Men även där krävs det en grön omställning.

Att hålla i gång dagens internet kräver enorma mängder energi. Bara ett enda datacenter kan dra mer elektricitet än en medelstor svensk stad och många av dem drivs av fossila bränslen. Exakt hur stora de totala utsläppen är från all världens data och teknik (ITC) går isär. Enligt tidsskriften Nature står

det för drygt 2 procent av de globala koldioxidutsläppen och 3 procent av all energiförbrukning, mer än hela flygindustrin. Medan en svensk forskningsstudie från KTH visar på något lägre siffror för det digitala klimatavtrycket.

Innanför dörrarna på Ecodatacenter möts man av ihåliga utrymmen. Att anläggningen till stora delar än så länge är ett skal har att göra med att man som ett så kallat colocationcenter inte själva står för it-utrustningen, bara driften och säkerheten. ”En hotellverksamhet för it” får vi det enkelt förklarat för oss.

– De stora kunderna vill själva påverka hur utrymmet ser ut och därför håller vi det såhär öppet. Men när ett avtal är klart kan vi vara redo för drift mellan tre till sex månader, säger Jan Fahlén.

Via ett ventilationsrum fyllt av ett tjutande ljud som får det att ringa i öronen kommer vi fram till två stora svarta rör som leder rakt ner i marken. Rören som ska få den klimatpositiva ekvationen att gå ihop.

Idén bygger på att överskottsvärmen från de kokande servrarna ska ledas ner i röret, under marken, till kraftvärmeverket ett stenkast bort. Temperaturen på strax

under 30 grader blir där ett hjälpmedel till produktionen av biobränslet pellets.

Att torka de miljövänliga spånen kräver mycket energi. Men för Ecodatacenter behövs det bara några kunder till för att med sin värme kunna hålla pelletsfabriken öppen någon månad längre under vintern. Den extra pelletsen gör i sin tur att Falu Energi och Vatten inte behöver använda någon gas och olja till sitt fjärrvärmenät.
– Vi blir som ett eget värmeverk vilket gör att de kan plocka bort det fossila. Slutresultatet gör att det blir klimatpositivt, grön it på riktigt, säger Jan Fahlén med ett leende.

Elen till datacentret kommer enbart från förnybara energikällor som sol-, vind- och vattenkraft. Den möjligheten tillsammans med ett utbyggt fjärrvärmenät och ett svalt klimat är bara några av en rad unika förutsättningar som gjort Sverige attraktivt för utländska företag. Till och med väldigt attraktivt. Faktum är att det pågått något av en datacenterboom i landet under de senaste åren. När Facebook valde Luleå som plats för sina första datacenters utanför USA blev det startskottet på en rad stora investeringar i -

Sverige från några av världens it- jättar. Amazon har redan tre

data- hallar i drift i Västerås, Katrineholm och Eskilstuna, Microsoft planerar byggen i Gävle och Sandviken och Google har investerat mark i Avesta.

– Till att börja med finns det en grundläggande stabilitet i Sverige, politiskt, ekonomiskt och klimatmässigt. Kostnaden för el är relativt låg och infrastrukturen är väl utbyggd, framför allt el-infrastrukturen men också våra fibernät som är i världsklass. Sen har vi också en väldigt fossilfri elproduktion, säger Tomas

Sokolnicki, investeringsrådgivare för datacenter på Business Sweden.
Enligt honom spelar den

gröna elproduktionen en allt viktigare roll hos företagen. Delvis tack vare Greenpeace som sedan några år tillbaka har gjort analyser och krävt en transparens hos företagen varifrån deras el kommer och hur den är producerad.

– De stora it-aktörerna kan inte längre gömma sig bakom kolproduktion bara för att det är billigt, det finns ett för stort tryck

från både användare och media, säger Tomas Sokolnicki.
Men det stora steget mot att återvinna värmen har ingen av jättarna ännu tagit.

Det har man däremot i Stockholm. Där har staden och energibolagen

gått samman och marknadsför sig med att ge datacentren betalt för den överskottsvärme som går in i fjärrvärmen. I november förra året blev det klart att tre nya datahallar kommer byggas i förorten Kista, och tillsammans ska de ge värme motsvarande 35 000 bostadslägenheter.

Inne i Ecodatacenter visar Jan Fahlén upp ett rack, skåpet som servrarna placeras i och som står i långa rader i det rum som hittills är i drift. Ett enda genererar lika mycket ström som fyra bastuaggregat, men temperaturen får inte bli varmare än 28 grader. – Det räcker inte med att köpa grön el för att vara

hållbara, det måste bygga på mer, som att återvinna all energi man använder. De stora aktörerna har inte tänket ännu, men man hoppas ju att det kommer komma, säger Jan Fahlén.

Det lär behövas för en bransch bara fortsätter växa. Och kanske kan Sveriges nya basindustri visa vägen mot ett grönare internet. **Olle Bengtsson**

olle.bengtsson@dn.se

”Viruset sätter den sociala hållbarheten på prov”

ONSDAG 1 JULI 2020

I ett socialt hållbart samhälle ges människor samma möjlighet att leva ett jämlikt, tryggt och hälsosamt liv. Förutsättningar som riskerar att drastiskt försämras i spåren av coronakrisen.

Tre kommuner med stora utmaningar inom social hållbarhet fick frågan om deras arbete före och efter virusets framfart.

Botkyrka kommun

Elif Koman-André, hållbarhets- direktör
Vad har din kommun för utmaningar för att bli socialt hållbar?

– Väldigt mycket handlar om att försöka minska segregationens negativa effekter.
– Samhället är väldigt bostadssegregerat och där försöker vi skapa strukturer som

inte segregerar, till exempel att i områden med mycket hyresrätter bygga fler bostadsrätter och tvärtom så att man skapar ett blandat boende som inte skapar geografiska skillnader mellan socioekonomiska grupper. Sen har vi ett stort fokus på skolan med

att se till att alla barn och elever får samma möjligheter och rättigheter att nå samma mål och kunskapsutveckling.

– Det finns många andra ingredienser också, som delaktighet till exempel. Att vara med och forma sitt samhälle, få upp valdeltagandet och skapa

trygghet i alla stadsdelar. Men det allra viktigaste skulle jag säga är att försöka utjämna och skapa jämlika och goda uppväxtvillkor för barn och unga.

Hur påverkas den sociala hållbarheten av coronaviruset? – Vi har väldigt många småföretag i kommunen som har det svårt och där har vi satt

ihop ett stöd- paket till dem och också till föreningar.
– Det blir en massa följder såklart, även inom skolan. Vi har hållit öppet, men det var ändå många barn som stannade hemma. Där försöker vi nå barnen och se till

att de har det bra, för det finns en oro att viruset skapar en större otrygghet såklart.

Malmö stad

Helene Norberg, analys och hållbarhetschef
Vad har din kommun för utmaningar för att bli socialt hållbar?

– Ojämlikheten. Vi kan ha en hög tillväxt och ökad sysselsättning i landet men fortsatt hög

arbetslöshet här i Malmö. Det är mycket som är väldigt ojämnt fördelat, stora inkomstskillnader, vi har barnfattigdom, en

ojämlikhet i hälsa, skillnader i allt ifrån skolresultat, förvärvsarbete, valdeltagande och medellivslängd. Alla de grundläggande faktorerna kring jämlikhet i ett samhälle är stora i Malmö. De har blivit mindre de senaste tio åren, delvis beroende på en högkonjunktur, men det behövs fortsätta göras mycket.

– Nu jobbar vi mycket med statistik, data och analyser där vi gör samhällsekonomiska bedömningar hur insatser påvekar den sociala

hållbarheten. Då kan vi sätta in områdesteam för att hjälpa en stadsdel där det till

exempel är oroligt i skolan, mycket problem hemma eller problem med alkohol och narkotika.

Hur påverkas den sociala hållbarheten av coronaviruset? – Att vi har hållit förskolor och skolor öppna är en jätteviktig del i det sociala hållbarhetsperspektivet. Det är för många barn en plats där det finns förutsättningar till ett fungerande liv om man har det sämre hemma. Sen har vi har samarbeten med socialtjänst och polis och håller koll på orosanmälningar, för det

går att se ökningar efter något

sådant här. Det gör vi annars också med det är en extra viktig sak att hålla koll på så det inte går åt fel håll när förutsättningarna ser annorlunda ut.

Göteborg stad

Ritva Gonzalez, verksamhetschef för social utveckling

Vad har din kommun för utmaningar för att bli socialt hållbar?

– Utmaningen är att göra riktigt bra jämlikhetsanalyser. Att när man tar tag i frågor, som handlar om till exempel stadsutveckling eller grundskolan, fundera på vad

vi kan göra för att sluta reproducera ojämlikhet. – Om man ser till de materiella förutsättningarna i skolan har man tidigare bara skjutit ut resurser så att det blir en fördelning. Men man kan också göra det utifrån den fysiska miljön och förhållandena, som skolgården, gång- och cykelstråk till och från skolan och sådant. Det är inte bara en fråga som en grundskola äger, utan där behöver vi involvera trafikkontor, parkförvaltning och liknande för att göra riktigt bra analyser.

Hur påverkas den sociala hållbarheten av coronaviruset? – En ökad social isolering kan leda till depressioner och våld i

nära relationer bland annat. Så de två fokusområdena har vi för tillfället. Vi försöker att nå ut med information så att vi inte gör som vi brukar göra i såna här stora kriser, bara jobba med symtomlindring.

– Till exempel har vi jobbat för mer feriearbeten för våra barn och ungdomar, men också med frågor om hur vi kan förstärka de områden där vi vet att det skulle kunna blossa upp en större social oro. Skapa mer familjeaktiviteter, kolloverksamhet och liknande för att motverka de negativa effekterna av krisen.

Olle Bengtsson

olle.bengtsson@dn.se

Oppositionen vill ha förlängd utbildning för ordningsvakter

ONSDAG 1 JULI 2020

DN:s rapportering om Freja som först brottades ner av vakter och sedan själv dömdes till fängelse väcker politiska reaktioner. Nu efterlyser Vänsterpartiet och Socialdemokraterna att utbildningen för ordningsvakter förlängs. Oppositionsregion-rådet Jens Sjöström (S) anser även att SL borde ha ordningsvakter i egen regi. Artikeln om

45-åriga Freja som har dömts till fängelse för att ha bitit en ordningsvakt på Gullmarsplan 2018 har lett till starka reaktioner från allmänheten. Nu reagerar även flera politiker på händelsen. Socialdemokraterna i Region Stockholm vill att utbildningen för ordningsvakter bör bli längre. En fråga de också lyfte i samband med att DN under 2019 rapporterade om flera uppmärksammade ingripanden av ordningsvakter. Oppositionsregionrådet Jens Sjöström (S), som även är 2:e vice ordförande i Trafiknämnden, säger nu att föregående års

diskussioner fortfarande är aktuella.

– Jag vill inte kommentera det enskilda fallet. Men utgångspunkten för mig är att människor ska känna en trygghet när man reser kollektivt. Förra året var det ju ett antal händelser som gjorde att vi behövde ta en fundering på vad som behöver göras strukturellt för att komma till rätta med en del av de här frågorna.

Jens Sjöström betonar att ordningsvakterna gör en mycket viktig insats varje dag i kollektivtrafiken. Han lyfter också fram den utredning som regeringen har tillsatt och att man

behöver uppdatera regler och förutsättningar för säkerhetsbranschen som under de senaste två decennierna har vuxit rejält.

– Men mina grundläggande krav kvarstår generellt sett. Dels att verka för att förlänga ordningsvaktsutbildninge n, och det säger även deras fackförbund i dag. 80 timmar är alltför lite utbildning för en så pass viktig samhällsfunktion. Men man behöver också titta på innehållet och de svåra avvägningar som ordningsvakterna ställs för dagligdags, säger han.

Dessutom menar han att det är viktigt att införa en obligatorisk

kvalitetskontroll och lämplighetsprövning.

– Jag har ju hela tiden hävdat att oavsett vad utredningen kommer fram till så bör SL själva ställa krav på längre utbildning. Ställer vi det kravet så innebär det att man helt enkelt inte får några kontrakt om man inte har en förlängd utbildning, säger Jens Sjöström.

Han öppnar också för att SL eventuellt borde ha ordningsvakter i egen regi i stället för att lägga ut denna verksamhet på entreprenad, som nu är fallet i Stockholm.

Linda Snecker, Vänsterpartiets

rättspolitiska talesperson, säger

att Freja-händelsen aktualiserar diskussionen om en ”översyn av säkerhetsbranschen”. Hon ser också likheter mellan fallet och flera tidigare uppmärksammade händelser. – Jag blir tyvärr inte förvånad. Det här är någonting vi har sett tidigare och det är därför vi har ställt de här frågorna till Mikael Damberg, säger hon och syftar på krav under förra året på just en översyn av regelverket för ordningsvakter.

Den 20 november i fjol gick rege- ringen genom inrikesminister Mikael Damberg (S) ut med

beskedet om en utredning för en ”bred översyn av de regler som styr ordningsvakternas verksamhet”.

Linda Snecker menar att det har varit mycket rapportering kring situationer i likhet med den som Freja har beskrivit under lång tid och hon lyfter fram behovet av att ordningsvakter behöver mer kunskaper innan de bör får ta del av våldsmonopolet.

– Det här upprepas ju. Även poliser ser det här problemet med ordningsvakternas korta utbildning och att man får ett mandat att använda våld. Det är

80 timmar där man övar på olika grepp.
Enligt Linda Snecker borde ordningsvakter också lära sig exempelvis hur man konfliktreducerar i grupper.

Hon vill inte uttala sig i detalj kring Freja-fallet med hänvisning till att det är ett enskilt rättsfall, men menar att beskrivningen av att vakterna ska ha gått till fysisk handling utan att försöka lösa situationen verbalt först verkar vara återkommande.
– Jag förstår att det är svåra situationer som de hamnar i, men vad är den bästa lösningen? Att

brotta ner människor eller att försöka få folk att prata? säger Linda

Snecker.

– Man kan därmed garantera att ansvaret för utbildningslängd ökas, att fortbildning fungerar och att man ser över innehållet i utbildningen.

Trafikregionrådet i Stockholm, Kristoffer Tamsons (M), har blivit tillfrågad om en kommentar till det aktuella fallet, men avstår i nuläget. Han hälsar via mejl från sin pressekreterare att ”krav om moderniserad ordningsvaktutbildning har även framförts av Kristoffer Tamsons

till DN, men trafikregionrådet avstår i dag att ge kommentar till DN med hänvisning till att det är en pågående rättsprocess”. **Adam**

Svensson
adam.svensson@dn.se

Nu ska stockholmare över 70 år få säga sitt om att leva med pandemin

ONSDAG 1 JULI 2020

Tusentals stockholmare över 70 får i dagarna en enkät om livet under coronavåren med posten.

– Det finns mycket spekulationer om hur äldre har påverkats, men det bygger ofta på enskilda fall och vi behöver forskning som visar hur det verkligen har sett ut i stort, till exempel med ensamhet och psykisk ohälsa, säger Bettina Meinow, utredare på Äldrecentrum.

3 700 personer får enkäten, som innehåller frågor om hur de mår, både psykiskt och fysiskt, hur de hanterat rekommendationen om social distansering och

hur de upplever att deras möjligheter till social delaktighet har påverkats.

Här finns också frågor om hur de uppsöker vård och omsorg, och om de rör sig mer eller mindre ute i samhället.

Bettina Meinow är en av de som ligger bakom enkätundersökningen.
– Ingen var beredd på vad som skulle hända när pandemin kom. Vi hoppas att insikterna från den här studien ska kunna göra att vi kan förbereda oss bättre i framtiden. Det kan gälla saker som hur många som annars klarar sig själva, men nu skulle ha behövt hjälp att handla, eller hur

många som behövt stöd på andra sätt, säger hon.

Studien riktar sig till äldre i hela Stockholms stad och på webben finns den också översatt till engelska, arabiska, den kurdiska dialekten kurmanji, persiska, somaliska och turkiska som är de vanligast förekommande språken utöver svenska i Stockholm.
– Om man har fått enkäten ska man inte tänka att ”lilla jag spelar ingen roll”. Personer över 70 är en mycket heterogen grupp vad gäller hälsa, livsvillkor och preferenser. Därför är det viktigt att vi får så många svar som möjligt, det är bara då vi kan få en rättvis bild av hur det ser ut, säger Bettina Meinow.

Analyser av enkäten görs under hösten och projektet beräknas vara avslutat och kunna redovisas vid årsskiftet.

Samtidigt ringer Äldrecentrum 1 400 äldre personer på Kungsholmen för att undersöka hur de upplever coronarestriktionerna. Många av dem uppger att det är svårt att inte kunna umgås med sina anhöriga, men många är också glada över att äntligen få sina röster hörda.

Hittills har hälften av deltagarna, cirka 750 stycken, intervjuats via telefon om hur deras vardag har förändrats under pandemins första månader i Sverige. Av dem man har hunnit ringa är majoriteten

entusiastiska till att vara med i studien.

– De blir väldigt glada av att någon ringer och frågar hur de mår, vilket i sin tur gör oss glada. Det är så många som känner sig extra ensamma, säger Pia Lundgren, sjuksköterska och datainsamlare på SNAC-K, som studien på Kungsholmen heter. **Mia Tottmar**

mia.tottmar@dn.se

Fakta.

Äldrecentrum startades 1986, stiftare är Region Stockholm (tidigare Stockholms läns landsting) och Stockholms stad. Stiftelsens styrelse utses

av regionfullmäktige i Stockholm och Stockholms stads kommunfullmäktige.

SNAC – The Swedish National study on Aging and Care – inleddes 2001 på initiativ av Socialstyrelsen i fyra områden i landet, varav Kungsholmen är ett.

Studien gör individbaserade

datainsamlingar kring åldrandet och äldreomsorgssystemet.

Ubåtsköp kan äventyra planer på upprustning

TORSDAG 2 JULI 2020

Sveriges nya ubåtar blir flera miljarder dyrare än planerat, kan DN avslöja. Ubåtarna och andra stora materielköp gröper ur upprustningen av försvaret. Trots högre anslag är hälften av det ekonomiska utrymmet de

närmaste fem åren redan intecknat, visar DN:s sammanställning.

– Allt jag kommer att säga efter detta är belagt med sekretess. Med de

orden inledde försvarsminister Peter Hultqvist (S) det besked han lämnade i riksdagen några minuter efter klockan 8 på morgonen den 11 juni. Det skedde i försvarsutskottets sessionssal och ministern talade på utskottets föredragningslista punkt 2: ”Information från Försvarsdepartementet om anskaffning av ubåtar”.

Hultqvist inskärpte att det han nu skulle säga omges av tre hemligstämplar: försvars- utrikes- och kommersiell sekretess. Budskapet var bistert: ”Stort problem”, sammanfattar en DN-källa med insyn.

Problemet gäller Saab som just nu konstruerar och tillverkar en ny ubåtsklass A 26. Ubåten HMS Blekinge, följd av HMS Skåne, blir de första nya ubåtarna som Sverige sjösätter på över 20 år. Ubåtarna beställdes 2015 och ska levereras 2022–2024. De är avancerade med en port för mindre farkoster i fören och ny indelning av utrymmena ombord. Men att få ihop en fungerande helhet är komplicerat. Kontraktsumman på ∂7,6 miljarder från 2015 räcker inte, särskilt som Saab ännu inte fått någon exportorder på A 26. I Malmö arbetar företagets 700 anställda med konstruktion av ubåtar och fartyg. På varvet i

Karlskorna arbetar 900 personer och Saab har investerat stora belopp där. Vid DN:s besök i november efterlyste Saab nya svenska beställningar för att kunna fortsätta.

Hur mycket dyrare ubåtarna blir är hemligt. Men DN kan avslöja att enligt vad flera källor med insyn uppger så rör det sig nu om flera miljarder kronor.

Detta är den senaste av en rad fördyringar som väcker irritation i riksdagshuset:
– Under det halvår som gått av försvarsförhandlingar, först i analysgruppen på och senare i Försvarsberedningen, så har det blivit uppenbart

att regeringen visat betydande brister i transparensen gentemot riksdagen i den här processen. Det har både handlat om när vi fått

informationen och dess innehåll, säger försvarsutskottets ordförande Pål Jonson (M) till DN.

Så sent som förra våren var alla riksdagspartier i Försvarsberedningen eniga om huvuddragen i en upprustning. ”Den största förstärkningen sedan 1940-talet”, sade ordförande Björn von Sydow (S) när han presenterade slutrapporten ”Värnkraft” den 14 maj 2019. Sammanlagt 150

miljarder kronor skulle satsas på det militära försvaret till och med 2030.

I höst ska riksdagen fatta sitt försvarsbeslut för åren 2021–25. Men den sammanställning som DN har gjort visar att det ekonomiska utrymmet redan nu nästan har halverats jämfört med beredningens förslag (se grafiken).

Av planerade 100 miljarder kronor i ökade anslag till Sveriges militära försvar till och med 2025 så har 46 miljarder ätits upp. För nästa period, åren 2026–2030, är redan en sjättedel, 25 miljarder, intecknat. Försvarsminister Peter

Hultqvist (S) medger att det minskade

utrymmet på tiotals miljarder får konsekvenser.
– Det är helt klart att vi inte kommer att kunna genomföra allt i Försvarsberedningens förslag. Men vi kommer att genomföra mycket, och det kommer att leda till att vi får en militär förmågeökning, svarar Peter Hultqvist DN.

Men hur kan en satsning på 100 miljarder kronor bli i det närmaste halverad?
I maj 2019 var Försvarsberedningen enig om tre slutsatser. Krig kan inte längre uteslutas, Sverige klarar inte att

möta ett väpnat angrepp och måste rusta upp – både civilt och militärt. Men den 8 maj 2019, sex dagar innan slutrapporten skulle undertecknas, så meddelade Socialdemokraterna att de inte var beredda att göra upp om finansieringen. De fyra borgerliga partierna M, KD, C och L lämnade då beredningen. Den 30 augusti slöts till slut ändå en budgetuppgörelse mellan S-MP och januaripartierna C och L. Det militära försvaret skulle få ökade anslag till och med 2025 enligt beredningens förslag. Men i oktober blev det känt att försvaret inte kompenserades fullt ut för prisökningar, en

urholkning på 3,8 miljarder till 2025.

Därefter kom Försvarsmakten den 15 november med sina beräkningar. Bara 50 procent av Värnkraft kunde genomföras till 2025 och till 2030 endast 75 procent, enligt myndigheten. Orsak: riksdagens nu gällande försvarsbeslut från 2015 är underfinansierat. Samtidigt tas stigande kostnader för Gripen-systemet och det nya luftvärnet Patriot från USA ”inom ram”. Det tränger undan andra investeringar

som skjuts fram till 2020-talet, så kallad överplanering. Därmed är 36 miljarder kronor av beredningens

utrymme intecknat. Men Försvarsberedningen fick aldrig den informationen, framkom i den analysgrupp som i vintras granskade ekonomin. Under våren kallades Försvarsberedningen åter in. Nu tillkom nya kostnader på 11 miljarder kronor, varav 6 miljarder måste betalas till 2025, erfar DN. Orsaken är höjda ambitioner för försvarets säkerhet och ledning samt utgifter som enligt regeringen är ”oundvikliga”.

Trots ökade kostnader på 46 miljarder är regeringens linje att pandemin gör det omöjligt att satsa mer än i uppgörelsen med C och L från i höstas. En majoritet av de fyra borgerliga

partierna och SD kräver däremot höjda försvarsanslag 2026 och 2027 för att täcka de nya kostnaderna. Enligt M och KD skulle 49 miljarder i tillskott innebära att 90 procent av beredningens förslag kan genomföra till 2030. Utan de pengarna blir det enligt oppositionen ett försvar i obalans med stora brister (se grafiken). Den satsning på armén som

regeringen står fast vid går bland annat ut över marinen där beställningar av nya korvetter och stridsbåtar försenas eller stryks helt.

Den 9 juni bröt överläggningarna i Försvarsberedningen

samman. Två dagar senare, den 11 juni, kom Peter Hultqvist till försvarsutskottet med den hemliga ubåtsnotan.

Allan Widman är den ledamot som varit med längst, 18 år, i försvarsutskottet. Han säger om ubåtsbeskedet:

– Jag vill inte gå in på detaljer. Men jag har tidigare sagt och står

604

för att industriella hänsyn har påverkat vår materielförsörjning. Det har lett till att vi inte kunnat utveckla ett balanserat och krigsavhållande försvar, säger Allan Widman.

På frågan om det bland de ”oundvikliga” kostnaderna ingår utvecklingspengar till industrin, svarar försvarsministern:

– Jag tänker inte gå in det är underlaget. Jag kan inte gå in i detaljerna, och det är bland annat av sekretesskäl, säger Peter Hultqvist.

Men i riksdagshuset ökar irritationen över att nya kostnader

hålls hemliga så länge att riksdagen i praktiken ställs inför fullbordat faktum:

– Jag har respekt för behovet av försvarssekretess och kommersiell sekretess men det får inte ske till priset av att det läggs en

död hand över riksdagens möjligheter att granska regeringen, säger försvarsutskottets ordförande Pål Jonson (M).

Mikael Holmström
mikael.holmstrom@dn.se

Fakta. Kostnader

Sveriges militära försvar kostar i år cirka 60 miljarder kronor. I den summan ingår flera myndigheter. Försvarsmakten 57 miljarder kronor fördelade på:

Förbandsverksamhet

och beredskap: 40 miljarder **Internationella insatser:** 1,2 miljarder

Anskaffning av materiel och anläggningar: 15 miljarder **Forskning och teknikutveckling:** 0,7 miljarder

Försvarets Materielverk (FMV):

1,8 miljarder

Försvarets radioanstalt (FRA):

1,3 miljarder

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI): 0,2 miljarder **Totalförsvarets rekryterings--myndighet (TRM):** 0,2 miljarder

Damberg: Bra att akademiker granskar vad som har hänt

TORSDAG 2 JULI 2020

Inrikesminister Mikael Damberg (S) välkomnar FOI:s granskning av den svenska krisberedskapen.

– Det är bra att akademiker av olika slag granskar vad som har hänt och kommer med förslag och idéer, säger Mikael Damberg.

Mikael Damberg

välkomnar rapporten från Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, som visar att Sveriges krisberedskap har stora brister. Han framhåller att det i coronakrisens spår finns en bred politisk enighet om att se över Sveriges civila krisberedskap.

– Att se till att kommuner och regioner har kontroll på sin beredskap inför pandemier eller andra händelser som kan inträffa där de har en skyldighet att ha en viss lagerhållning, och att den inte fanns. Men det är också statens explicita ansvar för det här som måste stärkas, säger Mikael Damberg.

Han vill inte gå in på vilket ansvar regeringen

har för krisberedskapen.
– Det får väl coronakommissionen utreda, säger han.

– Men det är ingen hemlighet att Sverige avskaffade våra

607

beredskapslager från 1990-talet och framåt och att vi har lidit av det under den här krisen, fortsätter han.

Även Moderaterna reagerar på rapporten och skriver på sitt twitterkonto (M) Försvar och säkerhet:

”Det är uppenbart att det finns mycket att göra för att förbättra Sveriges krisberedskap. Moderaterna vill inrätta

ett nationellt säkerhetsråd för tydligare krisledning, stärka det civila försvaret och se över krislagstiftningen.”

Mikael Holmström

mikael.holmstrom@dn.se

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

FOI: Pandemin avslöjar stora brister i svensk krisledning

TORSDAG 2 JULI 2020

Coronapandemin visar att Sveriges krisberedskap har stora brister. Det gäller alltifrån nedlagda beredskapslager till oklar ansvarsfördelning och

senfärdig information. De kritiska slutsatserna framförs i en rapport från Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI).

”Coronapandemin har drabbat hela det svenska samhället som ingen annan kris under efterkrigs- tiden”, slås det fast i FOI- rapporten. Den blev offentlig på onsdagen vid ett seminarium arrangerat av Folk och Försvar. – När det kommer till pandemin kan vi inte blåsa faran

över ännu, konstaterar FOI:s generaldirektör Jens Mattsson som citerar Winston Churchill: ”Detta är inte slutet. Det är inte ens början på

slutet. Men kanske är det slutet på början.” Rapporten ”Perspektiv på pandemin” är en inledande analys och diskussion skriven av 16 olika FOI-forskare. Trots expertvarningar och flera förebud om en global pandemi hade Sverige 2020 en ofullständig beredskap, konstaterar de.

Bristen på intensivvårdplatser, obefintliga beredskapslager av skyddsutrustning och medicin är brister som numera ligger i öppen

dag. Men minst lika viktigt är svagheter i hur Sverige är

organiserat inför en kris som denna.
En bärande princip är den så kallade
ansvarsprincipen. Den anger att den aktör som har verksamhet i ett normalläge har samma ansvar i en kris. Men här finns en inbyggd motsättning. Regeringen angav redan 2010 att det som kännetecknar en kris ”är ett tillstånd som inte kan hanteras med normala resurser och organisation”.

”Ansvarsprincipen blir svår att upprätthålla när hela systemet överväldigas av krisen”, skriver Pär Eriksson. I en kris måste

ansvaret flyttas uppåt för att åstadkomma nödvändig samordning och ledning, konstaterar han.

Även Jenny Ingmarsdotter och Daniel Jonsson anser att Sveriges nationella ledning måste stärkas. ”I dag ser vi att krisberedskapens resurser och principer, som ansvarsprincipen, inte riktigt räcker till. I det nya civila försvaret ser vi behov av en tydligare överbyggnad i form av en nationellt samordnad beredskap liksom en förstärkt grund i form av extra resurser och ökande redundans”.

De båda påpekar att riksdagen 2015 beslutade att Sverige åter ska ha ett

civilt försvar. Nu hoppas de att riksdagen i höstens totalförsvarsbeslut går från ord till handling: ”Nu är hög tid för substantiella åtgärder såsom till exempel att investera i system och materiel samt säkra en uthållig personalförsörjning till det civila försvaret”. Samtidigt framhålls på flera håll i rapporten att det spridda ansvaret innebar en flexibilitet att ställa om, – och att vårdpersonal och andra uträttade storverk.

Myndigheternas kriskommunikation granskas kritiskt av Ola Svenonius som i texten ”Vi talar men vem lyssnar?” konstaterar att myndigheterna reagerade

sent och gav en generell information om hur smittan skulle undvikas. Det innebar att myndigheternas råd i början gick över huvudet på de utsatta riskgrupper som den borde ha riktats till – inte minst de som inte är infödda svenskar. Dessa var hänvisade till Google translate och internationella medier där Sveriges liberala

strategi utmålades som att ”spela poker med döden”.
”Något som blev tydligt under mars 2020 var att många utrikesfödda häpnade över hur en bred majoritet av de inrikes födda slöt upp kring regeringens hållning, och hur offentlig debatt i flera

fall trycktes undan. Detta skapade stress och oro”, konstaterar Ola Svenonius.

Först när smittan redan spridit sig i utsatta områden gav regeringen Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att gå ut med en mer proaktiv information.

Ett lokalt exempel på hur svenska myndigheter skapade stor osäkerhet är hur de hanterade skidturismen i Jämtland.

Sådan rädsla och osäkerhet skapar också en grogrund för rykten och konspirationsteorier. Aktörer som vill påvisa att västliga demokratier är svaga och inte kan

hantera pandemin har fritt spelrum.

Enligt Sebastian Bay utnyttjar andra stater grupper som är emot vaccinationer, ny teknik, migration och globalisering för att påverka befolkningen.

”Resultatet har varit förvirring och misstro – skadegörelse och dödsfall”, skriver Sebastian Bay. Han anser att det nyligen framlagda förslaget om en nystartad myndighet för psykologiskt försvar är alltför snävt utformat. Myndigheten borde få en bredare uppgift att stödja myndigheter, regioner och kommuner så att de kan informera i fred, kris och krig. Rapporten har

också globala utblickar. Pandemin förstärker det auktoritära anslaget i Ryssland. Motsättningarna mellan

Kina och USA har skärpts och klyftan till Europa ökat. **Mikael Holmström** mikael.holmstrom@dn.se

Fakta. Totalförsvarets Forskningsinstitut

FOI är en statlig myndighet och forskningsinstitut under Försvarsdepartementet. Forskningen, med fokus på försvar och säkerhet,

är till största del uppdragsfinansierad, där största uppdragsgivare är Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Regeringskansliet

och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Institutet har ungefär 900 anställda. Cirka 700 av de anställda är forskare på akademisk nivå. TT

Ny svensk studie: Miljonprogram hårt drabbade av covid

TORSDAG 2 JULI 2020

Coronaviruset drabbar personer i miljonprogramsområden särskilt hårt. Det slår fyra forskare fast i en ny svensk studie.

– Det sades från början att inför covid är vi alla lika. Men det är tvärtom – inför covid visar sig olikheter och ojämlikhet än mer,

säger professor Kristina Jakobsson.

Att coronapandemin har slagit hårt mot äldre är väl

känt. Men även andra befolkningsgrupper i Sverige har drabbats i oproportionerligt hög grad.
En ny studie visar att överdödligheten under våren har varit 220 procent för personer över 40 år födda i Somalia, Syrien och Irak jämfört med samma period under de föregående fyra åren.

En överdödlighet på samma nivå för hela befolkningen skulle motsvara 44 000 extra dödsfall i Sverige.
I jämförelse har dödligheten bland personer födda i Sverige, EU, Norden eller Nordamerika minskat med 1 procent bland personer mellan 40 och 65 år under samma

period, och endast ökat med 19 procent för personer äldre än 65 år.

Kristina Jakobsson, professor vid avdelningen för samhällsmedicin och folkhälsa på Göteborgs universitet, är en av fyra forskare som ligger bakom studien som har publicerats i Läkartidningen.

Hon påpekar att den inte handlar om etnicitet utan om strukturella orsaker som både ökar risken att bli smittad och att bli svårt sjuk i covid-19.

– Att vi använde just födelseland som markör för sådana här sociala skillnader beror på att det var lätt att få ut sådana uppgifter från SCB (Statistiska

Centralbyrån), säger hon och fortsätter:

– Det är grupper som har kommit relativt sent till vårt land. Många som har kommit under senare år har hamnat i storstädernas miljonprogramsområden och bor trångbott och i flergenerationsboenden. Sammantaget har det inneburit att man under pandemin har haft mindre möjlighet till social distansering i hemmet – och på arbetet.

– Ofta arbetar man inom omsorg, service och transport. Det är inte arbeten där man kan jobba hemifrån. Man bär

upp mycket av det samhällsbehov som finns. Men det innebär också att man befinner sig i en arbetsmiljö med högre risk att bli smittad, säger Kristina Jakobsson.

Nyligen presenterade Folkhälsomyndigheten en rapport om yrkesgrupperna med högst relativ risk att diagnostiseras med covid-19. I toppen återfanns taxiförare, pizzabagare samt buss- och spårvagnsförare.
I den nya studien lyfter forskarna även fram att det i miljonprogramsområden finns en hög andel som jobbar som undersköterskor eller vårdbiträden. Deras hypotes är att smittan kan

ha gått i cirklar mellan arbete, kollektivtrafik och bostadsområden.

– I de här områdena finns det färre som har bil och man har generellt en lägre utbildningsgrad. Det är egentligen bara att titta runt dig – vilka är det som arbetar i vård, omsorg och servicesektorn i våra storstadsområden? säger Kristina Jakobsson och fortsätter: – Det sades från början att inför covid är vi alla lika. Men det är tvärtom – inför covid visar sig olikheter och ojämlikhet än mer. I vårt land precis som i andra länder.

Även i Storbritannien och USA har man sett liknande sociala skillnader i hur olika

befolkningsgrupper har drabbats av covid-19. Forskarna menar att den svenska strategin, med information och social distansering, inte har tagit tillräcklig hänsyn till olika befolkningsgruppers situation. Inför en befarad fortsatt smittspridning i höst menar Kristina Jakobsson att myndigheter mer systematiskt behöver kartlägga hur det ser ut i olika geografiska miljöer.

– Man behöver en grundläggande förståelse över var olikheterna finns för att kunna förebygga smittspridning. Vi behöver inte

veta hur det ser ut i genomsnitt eller för de personer som självmant

kommer och testar sig. Vi kan räkna ut med lillfingret att det är de mest resursstarka som kommer och testar sig spontant. **Stefan Bjarnefors**

Fakta. Studien

Forskarna har jämfört SCB:s data om antal avlidna mellan mars och maj 2020 med snittet för samma period under 2016, 2017, 2018 och 2019.

Utifrån ett antagande om etableringsgrad i samhället har de jämfört personer födda i Somalia, Syrien och Irak med personer födda i Sverige, EU, Norden och Nordamerika.

Det totala antalet avlidna per födelseland relaterades till medelvärdet i samma grupp under de föregående fyra åren. Personerna bakom studien är: Erik Hansson, doktorand på avdelningen för samhällsmedicin och folkhälsa vid Göteborgs universitet. Maria Albin, professor på institutet för miljömedicin vid Karolinska institutet. Magnus Rasmussen, professor i infektionsmedicin vid Lunds universitet.

Kristina Jakobsson, professor på avdelningen för samhällsmedicin och folkhälsa vid Göteborgs universitet.

Väntetider för operation ökar

TORSDAG 2 JULI 2020

Väntetiden för en planerad operation har ökat kraftigt sedan vården tvingades till omprioriteringar på grund av covid-19, rapporterar Ekot. De långa köerna väntas hålla i sig även i höst.

– Det är svårt att överblicka men jag skulle tro att det handlar om i runda tal tre månaders längre väntetid som det ser ut just nu.

620

Och sen har vi inte sett hur det kommer i gång till hösten heller, säger Gunnar Enlund, överläkare på Akademiska

sjukhuset och biträdande registeransvarig för Sveriges perioperativa register.

I mitten på mars väntade 113 000 personer på en operation. Tre månader senare, veckan före midsommar, hade kön vuxit till 180 000 personer.

TT

Carl Johan von Seth: inflationer flera år låga efter räntor och pandemin

TORSDAG 2 JULI 2020

Riksbanken lämnar styrräntan oförändrad på noll procent, men ökar andra typer av stimulanser. Chefen Stefan Ingves ser låga räntor och låg inflation flera år efter pandemin. DN:s Carl Johan von Seth svarar på tre frågor om onsdagens besked.

1 Hur ser Riksbanken på läget i svensk ekonomi just nu?
Precis som många andra ser riksbankschefen

Stefan Ingves en strimma hopp i krisen. Bedömningen av svensk ekonomi har blivit ljusare, eller i alla fall

mindre mörk, sedan slutet av april.
Just nu räknar Riksbanken med att svensk ekonomi krymper med 4,5 procent i år, för att sedan återhämta sig skapligt under 2021. 2020 blir ändå det värsta året i svensk ekonomi sedan 1940, enligt Riksbanken.

Krisen får samtidigt ordentliga effekter på inflationen. I Riksbankens prognos kommer den att vara ordentligt under 1 procent i år och under 2 procent ända fram till slutet av 2023, där prognosen slutar. Riksbankens

inflationsmål är 2 procent.

2 Om inflationen väntas vara så låg, varför sänks inte styrräntan? Stefan Ingves tar just nu varje tillfälle att upprepa att penningpolitiken inte längre bara handlar om styrräntan. Under våren har Riksbanken haft fullt upp med andra verktyg. Det har inte minst varit tillgångsköp, det som ibland kallas kvantitativa lättnader eller QE, i stor skala. Riksbanken har också infört nya lånesystem riktade till företagen, genom storbankerna.

De stimulansprogrammen utökas nu ordentligt. Poängen med alla dessa åtgärder har varit att

företagens och hushållens räntor inte ska skena under krisen, vilket annars är en risk. Man kan säga att Riksbankens mål har varit att förankra räntorna på den låga nivån innan krisen och hålla hjulen på kreditmarknaderna snurrande.

En annan faktor för Riksbanken är också att man vill undvika minusränta igen. Stefan Ingves och hans kollegor befarar att det skulle sänka växelkursen och skada bankerna.

3 Hur länge kan den här krispolitiken fortsätta?

Riksbanken räknar med att styrräntan kommer ligga på noll procent flera år framöver.

Tillgångsköpen kommer också fortsätta en tid efter pandemin. För vanliga människor betyder det att man kan räkna med ett väldigt lågt ränteläge ett bra tag till.

Men när Stefan Ingves blickar framåt pekar han ofta på de stimulansverktyg som finansminister Magdalena Andersson sitter på: Att höja olika bidrag, satsa på offentliga investeringar och sänka skatter. Riksbanken kan inte göra allt. Det finns en gräns för hur mycket den

kan stimulera ekonomin, och biverkningarna blir värre ju längre det pågår. Vanlig finanspolitik är minst lika effektiv.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se

Solceller – från marginell företeelse till bred folkrörelse

TORSDAG 2 JULI 2020

Fler panelklädda villatak och nya rekordstora parker som avlöser varandra. Den har funnits med i årtionden – men kanske är det först nu som solcellsenergin fått sitt genombrott i Sverige. – Allt blir plus när solen lyser, säger Helen Törnblom, som bor i Simris, byn på Österlen som skulle bli

självförsörjande på el.

På taket hemma hos Helen Törnblom i Simris utanför Simrishamn har de funnits i mer än två år. När energibolaget Eon skulle påbörja den unika satsningen att göra byns 150 hushåll självförsörjande på förny-bar och lokalproducerad el, var hon den första som anmälde sig. Tanken om att skaffa solceller

626

hade funnits länge, men det var först när erbjudandet om att få det installerat till ett mer förmånligt pris kom upp som Helen Törnblom kunde slå till.

– Då sa jag åt dem att sätta upp så många som fick plats, säger hon. Att

ett antal hustak fick solpaneler var bara en liten del av idén som byggde på att stänga av samhället från det centrala elnätet var femte vecka och helt förlita sig på ett lokalt energisystem. Flera av hushållen fick bland annat digitala dosor installerade hos sig, och via dem kunde Eon reglera elförbrukningen genom att lagra

eller leverera energi med hjälp av artificiell intelligens.
Sedan årsskiftet är pilotprojektet avslutat, men på kullen ovanför Simris finns hjärtat i skapelsen kvar. Där står ett vindkraftverk och en solcellsanläggning tillsammans med ett

reservkraftverk och ett batteri som skulle klara försörjningen när förbrukningen bland invånarna var hög men elproduktionen låg. – Vi bevisade att det går att försörja området med etthundraprocent förnybar energi. Ibland lyste solen och ibland inte, ibland blåste det och ibland inte.

Det var utmaningen. Men vi visade att vi kan göra det under årets alla månader, säger Stina Albing, kommunikationschef på Eon när hon tar oss in på anläggningen.

Men tanken på att koppla bort byn helt och gå i så kallad ö-drift är inte kommersiellt gångbar. För att säkra

elförsörjningen till Simris 365 dagar om året hade man fått bygga så mycket överproduktion att det blir en dum idé, menar Stina Albing. – Lärdomen är att det är klokt att ha ett närliggande elnät som man kan sälja el till vid ett överskott

som det blir under vissa månader, och köpa från när det är underskott, säger hon.

Den här dagen i Simris bjuder på ett svalt men soligt väder, optimala förhållanden för solceller har studier visat. När DN besökte Helen Törnblom för två år sedan var hon förväntansfull inför hennes nyinstallerade paneler. Projektet skulle då ha varit igång men blev något försenat, bland

annat på grund av att möss tagit sig in i det stora centrala batteriet och bitit sönder sladdar.

I dag kan Helen Törnblom konstatera att hon från maj till

september producerar så pass mycket el att räkningen så gott som nollas.
– Sen kostar det mer igen från november när solen lyser så lite. Men det vet man ju om, allt blir plus när solen lyser, säger hon.
– Jag har aldrig räknat ören så, jag är bara glad att det fungerar och att mina räkningar gått ner så kopiöst. Det här är ett gammalt hus som läcker värme, men nu har förbrukningen sjunkit med mer än en tredjedel.

Även kostnaden för solceller har minskat stadigt under de senaste åren. Det i kombination med ett

statligt stöd på 20 procent är några av förklaringarna till den explosionsartade ökning av solel som skett i Sverige.

Sedan Helen Törnblom paneler sattes upp har den installerade effekten i landet ökat med över 300 procent, enligt statistik från Energimyndigheten. Majoriteten av effekten kommer fortfarande från paneler på villatak, men vid sidan om de svenska hushållen sker utbyggnader för fullt även i större skala.

I Härad längs med E4:an utanför Strängnäs pågår ett av dem. Den

här majdagen kan det för en förbi- passerande tyckas som en smått obegriplig syn som möter en: tusen och åter tusen stolpar av galvaniserat stål nedborrade i rader i marken över ett område stort som 60 fotbollsplaner. Men i slutet på sommaren kommer den första delen i bygget stå klart som då med god marginal kommer att bli Sveriges största solcellspark. – Det mest kritiska är att hitta en plats där det är görbart att montera så många solpaneler på marken, och att det får mycket sol som inte fastnar på vägen i

något träd. Men här i Mälardalen har

man en väldigt hög solinstrålning, säger Johan Skördare, vd för Energiengagemang som bygger parken tillsammans med HSB Södermanland.

Förutom bygget av en solcellspark pågår samtidigt ett annat grönt projekt på området. På det nu jordiga underlaget kommer en väl utvald grupp grödor att sås för att gynna insekter som pollinerar med mat och boplatser.

När alla paneler sedan är på plats och installerade kommer runt 60 000 solpaneler att kunna förse 4500 lägenheter med el.

Att det byggs flera storskaliga

solcellsanläggningar runt om i landet just nu är ingen slump menar Johan Skördare.
– Solel har blivit kostnadseffektivt nog att konkurrera på ett bra sätt. Tidigare har man byggt mest vinkraft om man ser till det förnybara, men nu kommer solelen som är det absolut grönaste kraftslaget. Den har nästan inga rörliga driftskostnader och en väldigt lång livslängd, man pratar över 30 år, säger han.

I augusti blir parken Sveriges största i sitt slag. Men frågan är hur länge man får behålla den

utmärkelsen. Tre gånger under det senaste året har det varit en ny solcellsanläggning som blivit den största. I dag står solel för blygsamma 0,2 procent av Sveriges totala elförsörjning. Men på 2040-talet, då riksdagen satt som mål ha en elproduktion som är hundra procent förnybar, räknar Energimyndigheten med att el från just solen kan komma att stå för upp till 14 procent av användningen.

– Jag är helt övertygad om att vi inte kommer vara störst superlänge till, att det kommer byggas fler stora solcellsparker är jag väldigt trygg med. Hur lång tid det tar med tanke på coronapandemin och

investeringsviljan är en annan fråga, säger Johan Skördare.

När och var det blir återstår att se. Klart är att staten utökar sitt efterfrågade stöd som funnits med sedan 2009. Så sent som i april kom regeringen överens med Liberalerna och Centerpartiet om att satsa ytterligare 200 miljoner kronor i budgeten till förmån för de som installerar solceller.

Olle Bengtsson

olle.bengtsson@dn.se

Fakta. Så har solenergin ökat

2016: 140 megawatt på 10 006 anläggningar.
2017: 231 megawatt på 15 298 anläggningar.

2018: 411 megawatt på 25 486 anläggningar. 2019: 698 megawatt på 43 944 anläggningar.

Källa: Statistiska centralbyråns sammanställning på uppdrag av Energimyndigheten

Härifrån kommer svensk el

TORSDAG 2 JULI 2020

Sverige är ett av världens länder med lägst andel fossila bränslen i elproduktionen. Lina

Bertling Tjernberg, professor i elkraftnät vid KTH, kommenterar framtiden för kraftslagen.
Kärnkraft 41 procent

Fördel: Jämn produktion av stora mängder elektricitet. Produktionen bidrar inte till växthuseffekten.

Nackdel: Det radioaktiva kärnavfallet måste isoleras från naturen på ett säkert sätt. En olycka kan i värsta fall leda till att områden blir livsodugliga för en lång tid framåt.
Kommentar: I Sverige ser läget för kärnkraften väldigt annorlunda ut jämfört i världen. Som kraftslag är det väldigt

dyrt investeringsmässigt att bygga och starta upp och i Sverige är våra kärnkraftverk av en äldre

generation och väldigt ålderssstigna. Så som läget ser ut nu så har den ingen större framtid som kraftslag. Globalt sett tror jag att definitivt att kärnkraften kommer att växa på lång sikt. Den nya generationen har en väldigt intressant teknik, bland annat i att återanvända bränslet som redan finns.

Vattenkraft 39 procent

Fördel: Är en förnybar energikälla. Ger låga utsläpp av växthusgaser.
Nackdel: Innebär stora ingrepp i landskapet. Påverkar ekosystemen i vattendragen.

Kommentar:
Vattenkraften är ett unikt kraftslag som vi i Sverige har haft tillgång till länge, det har nästan blivit ett kulturarv. Vi ska vara otroligt ödmjuka över att vi har så stora förnybara resurser som bara finns där. Har man stora dammar och magasin kan man lagra vatten vilket är otroligt effektivt. Då går det att beräkna flödet över en säsong och gör den reglerbar beroende på hur mycket el som behövs.

Mindre vattenkraftverk har inte dammar, och då blir det variationer när till exempel isen släpper och vårfloden kommer.

Nu har det varit ett dåligt flöde under våren, och det är sånt man får räkna

med från år till år.

Vindkraft 10 procent

Fördel: Är en förnybar energikälla. Släpper inte ut några växthusgaser. Nackdel: Ger ingen el om det inte blåser. Låter och syns. Kommentar: En stor fördel är att det både går snabbt att bygga upp och ta bort. I södra Sverige är el- användningen större än produktionen, och där kan vindkraften vara fiffig i att få produktionen närmare.

I och med att ett vindkraftverk kräver öppna ytor och inga träd som stör har Norrland blivit en plats för stora vindkraftsparker. Men där uppstår två problem: det ena är att vi genom vattenkraften redan har mycket produktion i norr,

och det andra att det har påverkat rennäringen. Utmaningen är att få kapital till investeringar för att de ekonomiska marginalerna är väldigt små än så länge. Därför har det länge forskats på att effektivisera kostnaden för underhållet för att öka marginalerna.

Kraftvärme 9 procent

Fördel: Producerar el oberoende av väder och årstid. Resurseffektiv, energimängden i bränslet som används är till stora delar den mängd energi man får ut.

Nackdel: Fossila bränslen används fortfarande i produktionen. Ett kraftvärmeverk släpper ut växthusgaser.
Kommentar: Den

industriella kraftvärmen, som är en del av produktionen, handlar om att ta till vara på spillvärme från industrier till fjärrvärmen vilket är fantastiskt bra. Sedan är

fjärrvärmen är en inbyggd infrastruktur som har det svårare att konkurrera med marknaden. Rent teknisk sett är det ingen tvekan om att det är otroligt bra att använda sig av fjärrvärme, sen måste man hitta rätt sätt att hantera det så att det lönar sig för de som säljer det.

Solkraft 0,2 procent

Fördel: En förnybar energikälla som inte avger några utsläpp. Kräver lite underhåll.

Nackdel: Produktion varierar beroende på

väder. Ytterligare en energikälla krävs för att klara vintern.

Kommentar: Kostnaden för solceller har sjunkigt och det kräver nästan inget underhåll alls under en lång livslängd. I Sverige används solkraften småskaligt med att få ner energiförbrukningen lokalt, som till exempel belysning i hemmet eller på andra platser. Och det fungerar väldigt bra som avlastning till de andra systemen. I och med att det bygger på solen så kommer det finnas ibland men inte alltid. Så jag ser inte att det är någonting som man kommer att skala upp och ersätta något annat kraftslag med.

Siffror från Energiläget 2020, baserat på 2018 års produktion. Källa: Energimyndigheten.

Olle Bengtsson
olle.bengtsson@dn.se

Anders Ygeman: ”Det finns en känslomässig bindning till kärnkraft”

TORSDAG 2 JULI 2020

Rekordlåga el- och oljepriser och ändlösa videomöten. Coronapandemin förändrade

tillvaron även för energiminister Anders Ygeman (S), som hoppas att effekterna av viruset ska snabba på den gröna omställningen.

– Vi kan visa länderna i öst att det inte är ett hot mot ekonomisk tillväxt och välfärd, säger han.

Hur har ditt arbete förändrats av coronapandemin?
– Väldigt mycket skulle jag säga. Rätt mycket av mitt jobb går ut på att träffa människor och nu träffar man i princip inga

alls. Inga utrikesresor vilket är rätt skönt

och inga resor i landet heller, i stället är det ändlösa videomöten. Och hur har energisektorn påverkats?

– Vi ser rekordlåga oljepriser och rekordlåga elpriser. Oljepriset är en kombination av minskad efter- frågan, som är helt coronarelaterad, och priskriget mellan Saudiarabien och Ryssland. På el-sidan har vi negativa elpriser. Du kunde tjäna fem spänn på att ta en bastu, nästan.

Vad får det för följder?
– Vi gick in i coronatider med en ganska bra tillgång på el. Vi har

aldrig exporterat så mycket el som förra året och det är ju någonting positivt, för vi vill använda elen till att klara den gröna omställningen i framför allt fordons- och industrisektorn. Stålet och betongen är två stora industrier som behöver ställa om, och de kan dra nytta av det låga elpriset till att göra vätgas av elen som de sedan använder i sin stålproduktion.

Så energimässigt har coronakrisen fått vissa positiva effekter?
– Ja, det kan man säga.

Du hade ett möte med EU:s energiministrar om coronaviruset. Vad diskuterade ni?
– Läget ser ganska likartat ut på många håll,

många har god tillgång på el och ganska goda priser. Sen speglar väl diskussionerna om vägen framåt ungefär de motsättningarna som vi har haft mellan de andra EU- länderna hittills, nämligen att vi har några länder i gamla Öst-europa som säger ”nu har vi inte råd att göra klimatomställningen” och länder i framför allt nordväst som säger ”nu har vi verkligen chans att göra

klimatomställningen till ett mycket lägre pris för vi har kapacitet i både arbetskraft och industri”. Där tror jag att Sveriges erfarenhet är väldigt viktig för att visa länderna i öst att den gröna omställningen inte är ett

hot mot ekonomisk tillväxt eller välfärd, utan en förutsättning för det. Vissa kritiserade den nationella klimat- och energiplanen och menade att målet om 65 procent förnybar energi år 2030 är för lågt satt om vi ska bli helt förnybara 2040. Varför siktar vi inte högre än så?

– För att vi inte tror att all den teknik som krävs för att nå 2040- målet finns i dag. Skulle vi lösa det målet med dagens teknik skulle det bli väldigt mycket dyrare än den teknik som är på väg. Därför har vi tänkt oss en kurva som liknar mer av en hockeyklubba, och det är för att vi ska kunna ta till vara på

teknikutvecklingen och göra den gröna omställningen så kostnadseffektiv som möjligt. Vilken är den största infrastrukturutmaningen när det kommer till Sveriges energiförsörjning?

– Att öka takten i ledningsutbyggnaden. Vi kommer att bygga dubbelt så mycket luftledningar de kommande tio åren som vi har gjort under de senaste trettio åren, så det sker en rejäl ökning. Vi har ett överskott på el men utmaningen är att den måste komma ut till konsumenterna.
I december förra året lämnade - Moderaterna och Kristdemokraterna energiöverenskommelsen,

hur har det märkts?
– Väldigt lite måste jag säga. M och KD har fått mindre inflytande

i politiken, men det är någonting som de har valt själva. Det beklagar jag, för energipolitiken handlar om så långa ledtider. Om du ska investera i en vindpark eller kärnkraftverk kan det vara 30-, 50- eller 70-åriga investeringar, och då gör politiken det klokt i att vara så stabil som möjligt.

Var det förvånande att överenskommelsen sprack med tanke på de olika inställningarna till kärnkraften som ändå finns? – Förklaringen var nog mer politisk, de trodde att de skulle vinna större politisk framgång

genom att framstå som mer positiva till kärnkraft. Sen kan jag tycka att det är lite konstigt att det blir en otrolig diskussion när ägare till ett kärnkraftverk konstaterar att det är för gammalt och att de ska stänga det, samtidigt som tio vindkraftverk kan stänga utan att någon politiker uttalar sig. Så det finns någon känslomässig bindning till kärnkraft som inte är helt rationell. Vi kommer att ha det för en lång tid framöver även om vårt mål är att bli helt förnybara, men det finns ingen anledning att tvinga företag att göra icke-

lönsamma investeringar, oavsett kraftslag.
Hur ser ditt drömscenario ut när det kommer till

Sveriges framtida energiförsörjning?

– Ska nog erkänna att jag inte ligger och drömmer om Sveriges energiförsörjning, den är nog mer handfast än så. Jag delar riksdagens mål om att bli hundra procent förnybart och att vi ska ha fortsatt stora överskott på el, antingen för att kunna exportera den till andra länder eller använda överskottet till att importera arbetstillfällen i Sverige. Kan vi använda el till att framställa stål

helt utan fossila utsläpp vill jag att större delen av världens stål- produktion ska produceras på det mest miljövänliga sättet, i Sverige. **Olle Bengtsson**
olle.bengtsson@dn.se

”Utan uppkoppling är du en andra gradens medborgare”

TORSDAG 2 JULI 2020

Sverige har tagit ett stort digitalt språng i coronakrisen. Videomöten och distansarbete är nu en del av vardagen.

Men tiotusentals glesbygdsbor riskerar att lämnas i digitalt utanförskap i kommuner som inte har råd att bygga snabbt bredband.

– Vi har uppvaktat Telia, Eon och alla utom

påven, säger Strömsunds kommunalråd Göran Bergström (S).

– Helt krasst, det är inte bra som det är nu, säger Steiner Mårtensson. Han och hustrun Laila driver Rörströmsälvens Natur & Fiske Upplevelser utanför byn Rossön i glest befolkade Strömsund, Jämtland. En kommun som är

halvvägs mot regeringens spruckna målsättning att 95 procent av befolkningen i år skulle haft tillgång till bredband på minst 100 mbit/sekund.

I Strömsunds glesbygd har i dag vart femte hushåll tillgång till sådant bredband. I fjol avbröt

kommunen flera fiberprojekt och lämnade tillbaka drygt 19 miljoner kronor som man fått i stöd, budgeten gick inte ihop. Paret Mårtensson har ett Telia-abonnemang och gästerna klagar på uppkopplingen. – Det är ett jättestort problem. Vi har 90 procent utländska gäster, det första de frågar efter är wifi. Vi har någon specialmast, så vi har haft det så att det hjälpligt fungerar, men det skulle vara guld värt om det fungerade bra. Vissa dagar fungerar det inte alls, säger Steiner Mårtensson.

Anders Bryntesson är ordförande i Rossöns samhälls &

företagarförening och har i 15 år kämpat för en utbyggnad av nätet.

– Har du inte uppkoppling i dag är du en andra gradens medborgare, så är det. Vill du köra Ferrari och inte en

folkvagnsbubbla, då är det fiber som gäller. Sveriges glest befolkade kommuner har flera utmaningar. Stora avstånd gör det dyrt att utveckla it-infrastrukturen. Marknaden ska driva utbyggnaden och staten stoppa in pengar där det behövs. Men det funkar inte i Strömsund – företagen hoppar av när projekten inte är lönsamma och

regeringens stödmedel räcker inte. Det säger kommunalrådet Göran Bergström (S).

– Vi är 12 000 invånare på 106 kvadratmil. Vi har 44 byar, vi bor

väldigt glest, men vi bor överallt. När avregleringen kom och de så kallade marknadskrafterna skulle etablera sig så försvann ju vi från jordens yta mer eller mindre. Göran Bergström beskriver flera problem. Ökad digitalisering hade förbättrat hemsjukvården och äldreomsorgen, där personalen nu spenderar mycket tid i bilen. Och vill en barnfamilj flytta till ett område utan bra uppkoppling? Han har

själv mobilt nät och beskriver laggande videomöten där deltagarna ofta försvinner. – Det är folk som ramlar ut hela tiden, vi har inte ett nät som är

robust och tillfredsställande. Det är ett bekymmer. Regeringen har skjutit till 650 miljoner öronmärkta till landsbygden, 136 delas ut i år. Kommunalrådet säger att Strömsund skulle behöva mer än halva den summan för att nå målet.

Utbyggnaden av bredband i Jämtland har mattats av. 2014–17 ökade andelen anslutna hushåll från drygt 45 procent till nära 67. I oktober förra året låg totalsiffran på 72,6,

utanför tätort/småort sjunker den rejält. Men Bräcke sticker ut positivt.

På fem år gick kommunen från 0,03 procent fiberuppkopplade till nära 85 – själva kallar de hoppet för ”Stordådet”, bakom ligger 13 byalag. Det krävdes ”fruktansvärt mycket ideellt arbete” av fullständiga noviser, säger en av initiativtagarna Erik Magnusson. – Vi insåg att om inte vi fixar det här själva är det ingen annan som gör det åt oss. Styrkan är att föreningarna tillsammans får förhandlingsfördelar de inte haft på egen hand. – Bara i den byn där jag bor är det många som jobbar hemifrån i

coronatider, det har också blivit möjligt för kommunen att ha sammanträden via nätet. Det är ingen tvekan om nyttan av det. Jämtlands problem är inte unika. ”Utbyggnad på landsbygden är kostnadskrävande och släpar efter”, skrev Digitaliseringsrådet i en rapport i fjol. Post- och telestyrelsen, PTS, beräknade samma år i sin uppföljning av regeringens bredbandsstrategi att det krävs 22 miljarder i statligt stöd för att nå målen.

Michaela Stenman, bredbandsstrateg på Sveriges

kommuner och regioner, styrker PTS bild.
– Ja, det är väl så att de största - delarna, där det finns en affär i att bygga bredband, är till stor del - redan utbyggda. Det som kvarstår nu är sådant som är i behov av - offentligt stöd.

Men Sveriges digitaliseringsminister Anders Ygeman (S) tror att PTS prognos är fel.
– Det är väldigt svårt att göra den typen av förutsägelser och de har slagit väldigt olika, från 0 för två år sedan till 22 miljarder nu, och jag tror att i nästa prognos

kommer siffrorna att vara betydligt lägre.
Regeringen har tillsatt bredbandskoordinatorer i länen och vill göra det

lättare att gräva kablar nära vägen, kraven på företagen har också skärpts. Men Anders Ygeman vill också se ökat lokalt engagemang.

– För vi ser över Sverige, även i glesbygd, att dom som klarat sig bäst är där vi haft kommuner och regioner som varit aktiva själva och där vi haft medborgare som - varit aktiva. Dom som haft mest vita fläckar är dom som trätt tillbaka lite och tänkt att det här

klarar marknaden att sköta alldeles själv.

Petter Jerdén
petter.jerden@dn.se

Fakta. Regeringens strategi – helt uppkopplat 2025

Regeringens bredbandsstrategi innehåller tydliga mål för alla medborgare och företag i Sverige. De viktigaste målen är:

2020 bör 95 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.
2023 bör hela Sverige ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet.

2025 bör hela Sverige ha tillgång till snabbt bredband.
Källa: Regeringen, PTS

Endast i Sverige slipper de unga respektera

den äldre generationen

FREDAG 3 JULI 2020

Coronaviruset har blottlagt åtskilliga svenska skillnader, som mellan stad och land. Men ingen klyfta är så djup som den mellan ung och gammal.

Hade Sverige som nästan alla andra kunnat stänga ner för att skydda sig mot coronaviruset?

Att vi reagerade alltför senfärdigt och med usel samordning, ibland näst intill hjälplöst, är i dag svårt att bestrida. Men hade vi verkligen kunnat göra annorlunda?

Tveksamt. I alla fall om vi uppfattar den svenska

”strategin” som långt mer grundad i historiska erfarenheter och den svenska maktutövningens traditioner än i någon teknokratisk-byråkratisk handlingsplan.

Hur skulle Sverige ha kunnat stänga ner som alla andra? Det hade varit oförenligt med vår självbild: ett land som ser sig självt som inkarnationen av demokrati och frihet där ingenting är möjligt utan medborgarnas omedelbara och underförstådda samtycke. Ibland förväxlas vår attityd till makten med ett slags preussisk underdånighet à la DDR, fast det snarare är precis tvärtom: sedan länge vågar makten här i landet

inte störa eller kräva något av folket som det inte vill. Ömsesidigt lämnar makt och folk varandra i fred.

Den berömda svenska tilliten – eller fogligheten – inför makthavarna är i själva verket medborgarnas mycket välgrundade övertygelse att den folkvalda makten aldrig skulle kommendera dem till något som strider mot deras något anarkistiska uppfattning av vad frihet är.

Att plötsligt förbjuda svenskar att röra sig ute på stan? Låta polis eller militär (!) kontrollera deras identitet, bötfälla den som sitter alltför tätt intill på krogen eller saknar ansiktsmask på

bussen? Detta sker i en lång rad länder ute

i Europa där man har historisk erfarenhet också av diktat från totalitära regimer. Men i Sverige, tror jag, fullkomligt otänkbart. Den som skulle våga försöka, får räkna med uppror. Ingen vet det förstås bättre än våra egna myndigheter som därför aldrig hade något val. Och, svenskar som de är, väl aldrig ens övervägde någon ”europeisk” lösning.

I stället för att befalla kunde de från första början medelst ”rekommendationer” bara vädja till medborgarna: tvätta händerna, stanna hemma om ni känner er sjuka, håll er på avstånd

från varandra. Alltså *do it yourself*. Bli en ”del av lösningen”! Frivilligt och på eget ansvar. Inte för inte lever vi i Ikeas hemland och – om inte en skruv fattas – brukar det ju fungera fast det ibland kan gå mycket långsamt och ta oändlig tid.
Och eftersom vi svenskar är ett rationellt släkte höll vi oss till vad vi ombads att göra.
Men bara sådär lagom. Och de unga snart inte alls. Frågan är förstås vilka ”vi” är. Till vem vänder sig regering och tegnellianer egentligen med sina ”rekommendationer”? Till oss alla? Men det är nästan enbart de äldre – eller på nysvenska äldre-äldre – som dör. Över 85

procent av de avlidna var över 70 år. De unga döda får man leta efter; med alla respekt för den personliga katastrofen är de statistiskt sett försumbara. Och denna generation av odödliga är förstås inte dummare än att de upptäckt det och dragit sina slutsatser. Varför skulle de bry sig om vad som drabbar enbart riskgruppen? Varför foga sig i åtgärder som innebär att de själva kanske förlorar sitt jobb, inte kan röra sig fritt på stan, inte får resa eller på en strand, en läktare eller i en bar inte får trängas som vanligt?
Mitt intryck är att de inte heller överhövan bryr sig. Innan jag själv som coronapatient hamnade

på sjukhus stövlade jag en gång i veckan behandskad till Ica, utrustad med lapp för att ingenting glömma. De unga jag mötte såg mig knappast. Kanske var de kränkta: för sådana som jag måste de göra uppoffringar. Ibland blängde någon irriterat. Dock var jag då kärnfrisk – alternativet i min ålder vore väl att redan vara död. Som jag såg det var det de unga som borde

hålla sig ur vägen, förmodligen redan nersmittade fast utan konsekvenser eller till och med symtom – som därför borde visa hänsyn i stället för att uppfatta mig som störfall.

Störning av vad? Av deras självupptagna värld utan

plats för andra?
I så fall en unik historisk rockad av roller: i alla tider har det varit de spetälska som ska hålla sig undan och isoleras, inte de friska. Dessutom de yngre som ska respektera de äldre. Och jag vill bestämt hävda att det utomlands fortfarande är så.

Bara inte hos oss.
Coronaviruset skapar inte, men blottlägger och inskärper åtskilliga klyftor i vårt samhälle: mellan stad och land, familj och ensamstående, mellan rik och fattig. Och den viktigaste och sannolikt djupaste – den mellan ung och gammal. Nu ser vi den plötsligt tydligt. En mycket svensk klyfta i

ungdomskultens land där regering och parlament är som ett stort dagis, med en partiledare som är mammaledig, med redaktioner där snart ingen är över 50, där pensionen faller som en bila, ett land så starkt

ålderssegregerat att utländska gäster förvånas när de inte ens i våra familjer finner något umgänge över generationerna. Blandar dem gör vi väl numera bara på dansbandsgolvet. Resultatet är en jämnstruken tristess och denna förskjutning av all makt till de odödligas fördel. Kanske har myndigheterna riktat sin vädjan om hänsyn och solidaritet till ett samhälle som inte längre finns.

Talat för döva öron: till ett alltmer självskt, atomiserat Sverige alltmedan den maktlösa äldre generation som

byggde landet dör som flugor på äldreboendet.

Richard Swartz
richard.swartz@chello.at

Hultqvist försvarar industrin – borgerliga kräver bättre kontroll

FREDAG 3 JULI 2020

Försvarsminister Peter Hultqvist (S) tillbakavisar kritik om att han inte informerat

riksdagen om att de nya ubåtarna blir dyrare. Han försvarar försvarsindustrin, medan de borgerliga partierna kräver bättre insyn och kontroll av stora projekt.

Som DN avslöjat kommer Sveriges två nya ubåtar som byggs av Saab att kosta flera miljarder mer än planerat. Utan mer pengar till Försvarsmakten så bantas eller stryks andra investeringar. Men försvarsministern vill inte tala om fördyringen av ubåtarna.

– Det är sekretessbelagt, svarar Peter Hultqvist.

Däremot reagerar ministern på ett citat av

Pål Jonson (M), ordförande i riksdagens försvarsutskott. Jonson sade att sekretessen kring försvarsprojekt inte fick ”ske till priset av att det läggs en död hand över riksdagens möjligheter att granska regeringen”.

– Det är inte ett korrekt och rättvist sätt att beskriva det, invänder Hultqvist.

Försvarsministern säger att han informerade försvarsutskottet om ubåtsanskaffningen den 1 oktober, den 6 februari och den 11 juni. Då deltog även Försvarets

materielverks generaldirektör med ”väldigt detaljerad information om läget”. Dessutom fick Försvarsberedningen

under vårens arbete sekretessbelagd information.

– Vi har informerat när vi haft något att säga, och kommer att komma tillbaka till riksdagen när vi har ytterligare information att delge, säger Peter Hultqvist.

Att kostnaderna stiger för komplicerade vapensystem som tar åratal att utveckla är inte ovanligt. Allan Widman (L) kritiserade att hänsyn till svensk försvarsindustrin lett till försvaret

inte blivit balanserat och krigsavhållande. Även det invänder ministern mot.

– Försvarsindustrin och att vi kan tillverka egna stridsflygplan och ubåtar

är en väldig tillgång för Sverige. Det är en spetsteknologi i världsklass och det ska vi vara stolta över, det har en direkt positiv effekt på försvarsförmågan och något vi ska värna om, säger ministern.

– Genom tiderna har vi generellt sett upplevt både kostnadsfördyringar och även förseningar, men i det långa loppet gagnas vi av en svensk

försvarsindustri, säger Peter Hultqvist.
I Sverige är stridsflyg och undervattensförmåga så kallade väsentliga säkerhetsintressen (VSI) som undantas från EU:s konkurrensregler.
Försvarsindustrikoncerne n Saab är ensam leverantör av både ubåtar

och stridsflyg och har därmed en monopolställning. Att vidmakthålla industrins kompetens kostar pengar och riskerar att gå ut över andra objekt i Försvarsmaktens investeringsplaner.

Därför ”finns ett behov av tydlighet kring statens roll och åtagande”, konstaterade Försvarsberedningen. De borgerliga har krävt en bred parlamentarisk utredning för att lägga fast en ny materielstrategi medan regeringen i stället vill ha en ensamutredare där politikerna ingår i en referensgrupp.

– Den nya strategin bör föregås av en parlamentarisk utredning. Det förstärker tyngden i

strategin, ökar kunskapen på ett mycket komplext område och ser till att riksdagens partier blir delägare i

strategins utformning, säger Pål Jonson (M). Peter Hultqvist säger att man är överens om en utredning.
– Sedan kan man alltid diskutera formerna, och det är jag inte beredd att kommentera i dag, säger försvarsministern. Hultqvist vill inte heller kommentera att regeringen hittills varit emot ett krav från de borgerliga om objektramar.

Det innebär att stora materielprojekt ska redovisas offentligt varje år. Så var det med den så kallade Jas-ramen under

Jas-Gripen-systemets första 15 år då planen köptes till ett fast pris. – Vi måste lägga fast ramarna för vad stora materielprojekt får kosta. Jag tycker det vore bättre att ha det finska systemet där man kan följa kostnaderna för stora investeringar och har en tydlig uppföljning, säger Mikael Oscarsson (KD).

Mikael Holmström

mikael.holmstrom@dn.se

Fakta.

Försvarsindustrin

Försvars- och säkerhetsföretagens branschorganisation SOFF

omfattar 130 företag som har 30 000 anställda och omsatte 42 miljarder kr

2019. Av dem är 100 små- och medelstora företag. Försvarsindustrikoncernen Saab är svenskägd. Saab tillverkar stridsflyg, ubåtar, ytfartyg, stridslednings- och radarsystem, robotar, pansarvärnsvapen samt civila säkerhetssystem med mera. Brittiska BAE äger Hägglunds som tillverkar stridsfordon och bandvagnar samt Bofors som tillverkar artilleripjäser och ammunition.

Så ska svenskarna få tillbaka beredskapen för nya kriser

FREDAG 3 JULI 2020

Sverige har gått från att ha omfattande nationella krisberedskapslager till avvecklade statliga förråd och minimala varulager i affärerna.

Nu ligger i stället ett stort ansvar på varje individ att förbereda sig – vilket majoriteten inte har gjort. DN var med när Kungsbacka ville höja beredskapen bland sina medborgare.

– Så, vad är det mest väsentliga? Universitetsstudenten Axel Borgvall står framför ett bord med broschyrer och informationsblad och tittar på utskrivna bilder av trangiakök, sovsäckar, konservburkar och batterier. I full kamouflageuniform besvarar Christian Hedestad frågan med en motfråga.

– Ja, vad säger du själv? Vad är det du behöver varje dag?
Det är ”krisberedskapsvecka” i Kungsbacka, en kampanj som ska öka invånarnas medvetenhet kring förberedelsefrågor. Under sex dagar turas kommunens experter om

att stå i informationsbåset och svara på frågor, tillsammans med representanter från frivilliga försvarsorganisationer.

Christian Hedestad är medlem i Göteborgs sjövärnskår, och kan dela med sig av egna tips som att exempelvis alltid se till att ha vatten kvar i vattenkokaren.

– Hur är det med vattnet i toa- stolen då? frågar Axel Borgvall. – Det kanske är lite hardcore att dricka det, skrattar kommunrepresentanten Christian Carlsson.

– Fast det är inget fel på det vattnet, lägger Christian Hedestad snabbt till.
Budskapet om vikten av

egen hemberedskap är aktualiserat av den pågående coronakrisen, men är egentligen inte nytt. Kampanjen är ett initiativ från Myndigheten för säkerhet och beredskap (MSB) och har arrangerats av landets kommuner varje år sedan 2017.

– Alla vi som bor i Sverige är del av landets samlade beredskap, och individen har ett stort eget ansvar vid en kris. Både genom att inte belasta samhällets resurser och att aktivt bidra efter förutsättningar och förmåga, säger Christina Andersson, kommunikatör vid MSB.

Christina Andersson var projektledare för broschyren ”Om krisen eller kriget kommer”, som

fick mycket uppmärksamhet när den skickades ut till varje hushåll för två år sedan. Enligt

efterföljande enkätundersökningar från både MSB och Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) gjorde broschyren att fler började reflektera över sin egen beredskap, men samtidigt uppgav bara 22 procent att de gjort något för att stärka den.

– Det är ju en ganska låg nivå. Men den går i alla fall sakta uppåt, säger Christina Andersson. Under många decennier hade Sverige ett av världens mest välutvecklade system för krisberedskapslager, där

byggnader runt om i landet

inrymde hundratusentals ton livsmedel och annan relevant nödutrustning. Från 90-talet och framåt, efter kalla krigets slut, avvecklades dock detta system och de lagerbyggnader som fortfarande står kvar kan numera ha helt andra verksamheter. Ett bostadshus i Eslöv, ett motormuseum i Motala och – enligt Smålandsposten – hem åt en fårflock i byn Tjugosjö, för att ta några exempel.

Christina Andersson påpekar att Sverige också är väldigt importberoende, och ”just-in- time”-principen, där leveranser av varor sker enligt ett precist

schema, gör att även de flesta affärer numera saknar betydande lagerhållning.

– Så blir det störningar i leveranskedjan kan det snabbt bli tomt i hyllorna, säger hon. Rekommendationen till allmänheten är att ha förberett sig nog för att kunna klara sig en vecka utan samhällets stöd, där de fyra viktigaste delarna är mat, vatten, värme och kommunikation.

– Och helst längre än så, det går inte att ge några garantier om

statlig hjälp efter en vecka. Samhällets resurser är begränsade och det är de mest utsatta som kommer att prioriteras, säger Christina Andersson.

Vill man att medborgarna ska öka sin personliga beredskap för att väga upp för att den nationella beredskapen har sänkts?
– Jag tror det handlar mer om att lyfta fram människan som resurs, att vi inte bara är drabbade vid kriser utan också en tillgång för att vi ska klara av dem så bra som möjligt. Men det är klart, avsaknaden av beredskapslager

gör det än viktigare att själv vara förberedd. Är det inte då problematiskt att så många inte har gjort det?

– Jo, så är det ju, det är därför vi hela tiden jobbar mot att de här siffrorna ska öka.
I en ny

enkätundersökning svarar 23 procent att de har stärkt sin hemberedskap sedan coronakrisen bröt ut.

När de ombeds uppskatta själva tror 34 procent att de skulle klara sig en vecka eller mer utan samhällets stöd, medan 38 procent tror att de skulle klara sig mindre än tre dagar.

Det är alltså en tredjedel som anses tillräckligt förberedda, trots global kris och hemskickade broschyrer – känns det rimligt att kunna få upp andelen så mycket mer?

– Det är många som säger att de planerar att stärka sin beredskap, men det kan vara svårt att få dem att ta det där sista steget. Viss forskning menar att

det i princip krävs att alla får en krislåda i handen. Något sådant uppdrag har vi inte i dag, men jag tror att vi måste tänka brett för att kunna göra det här till den folkrörelse som nästan behövs, säger Christina Andersson. Innan han går plockar Axel Borgvall på sig de broschyrer och informationsblad som erbjuds. Själv är han ”inte mer förberedd än någon annan”, säger han, men har läst lite om beredskapsfrågor i sina universitetsstudier.

– Det var rätt intressant att se hur det gick till i praktiken när krisen kom, den masshysteri det blev när alla flockades till affärerna och tömde hyllorna. Samtidigt drogs

jag ju själv med i det också ...

En bit bort i biblioteket viftar pensionären Tomas Wahlström

bort broschyren som kommunens säkerhets- och beredskapschef, Lotta Blomqvist, kommer fram med.

– Ge den där till någon bättre - behövande, någon yngre, säger han.
– Jag har 20-litersdunkar med vatten i källaren, ficklampor och batterier, och mat på burk har väl alla. Två flaskor whisky och lite vin också.

För honom känns det naturligt att ha en viss beredskap, men han tror att många andra påverkas av att vi svenskar ”levt

skyddade i ganska många år”.

– Även min generation växte upp med guldsked i mun. Så det är många som tror att det alltid löser sig, att staten ska hjälpa en. Men det stör mig lite, jag tycker det är rätt att individen ska ta ansvar också.

Att medborgarna har ett personligt ansvar vid kris och krig anser nio av tio svenskar också är rimligt, enligt FOI:s enkätundersökning från 2018. Samtidigt var det bara 8 procent som svarade att det bör vara upp till var och en vilken beredskap man vill ha.

41 procent tyckte att det åtminstone bör finnas

mindre nationella lager som staten kan fördela genom prioritering och ransonering, medan 37 procent tyckte att det är statens ansvar att bygga upp ordentliga lager. Hur ansvarsfördelningen mellan de offentliga institutionerna och individen ska se ut, och vad som är rimligt att kunna förvänta sig av medborgarna, har det inte varit någon större diskussion om, menar FOI-forskaren Daniel Jonsson.

– Men det är absolut en befogad fråga. Den debatten kanske kommer nu, i samband med den kris vi är inne i, säger han.

Fredrik Tano
fredrik.tano@dn.se

Vårdanställda de mest stressade redan innan coronakrisen bröt ut

FREDAG 3 JULI 2020

Vårdpersonalen har slitit hårt under coronakrisen – men var redan tidigare den yrkesgrupp som hade flest stressrelaterade sjukskrivningar. En av dem som själv gått in i väggen är psykiatrikern Pia Dellson. Resursbristen och exponeringen för andras svårigheter är

två viktiga förklaringar menar hon.

I en rapport i februari konstaterade Socialstyrelsen att majoriteten av landets 21 regioner redovisade att man hade brist på minst hälften av alla olika yrken inom hälso- och sjukvården. 20 regioner hade brist på grundutbildade sjuksköterskor,

och samtliga hade brist på specialistsjuksköterskor. I det läget slog pandemin till, vilket gjort att redan pressade arbetsförhållanden i många fall blivit ”rent ohälsosamma”, menar Vårdförbundets ordförande Sineva Ribeiro.

– Som 12-timmarspass och 60- timmarsvecka, och vissa har fått scheman där de inte har en ledig helg på sex veckor, säger hon. Redan när det började aviseras att anställda kanske inte skulle kunna ta ut en sammanhängande semester i sommar fick

Vårdförbundet signaler om att folk ville sluta, säger hon.

– Hur länge orkar man, hur länge kan man stå ut med stressen? Jag tror många kommer lämna, som ett sätt att rädda sitt eget liv.

Försäkringskassans senaste statistik över orsaker till sjukskrivning fördelat över branscher är från 2017, och för ”psykiska besvär”, där

stressrelaterad utmattning ingår, var siffrorna som högst för anställda inom området vård, omsorg och socialt arbete.
En av dem som själv gått in i väggen och kommit tillbaka efter

sjukskrivning är psykiatrikern Pia Dellson, som arbetar med cancerrehabilitering och även handleder läkarkollegor inom onkologi och hematologi på Skånes Universitetssjukhus i Lund.

Sedan ett par år tillbaka inleder personalen på hennes mottagning varje morgon med att ge sig själv en färg – är man inte stressad noteras man som grön, gul signalerar att

man ligger i riskzonen och är man helt slut blir färgen röd. Systemet är ett sätt att fånga upp stress på ett tidigt stadium, och infördes på förekommen anledning för några år sedan.

– På vår enhet med 35 medarbetare var det en anställd i halvåret som blev långtidssjukskriven. Och det var ju ohållbart, säger Pia Dellson. Att vårdpersonal blivit utbrända i högre utsträckning under en längre tid härleder hon delvis till den långvariga bemanningsbristen, och den ökade arbetsbelastningen den har medfört.

– Resurserna minskar och kraven ökar. Det finns

inte tid för återhämtning eller att prata

igenom saker med kollegor, den luften i systemet är borta, säger hon.
Den andra stora anledningen till att just vårdyrken blir extra belastande handlar enligt Pia Dellson om de mänskliga faktorerna av arbetet. Inom sjukvården, och även inom jobb som polis och socialarbetare, möter man ofta människor i väldigt pressade situationer.
– Och vi är programmerade att reagera starkt på känslor, det är så vi är byggda. Ser vi någon med fysisk eller psykisk smärta så vaknar de så kallade spegelneuronerna i våra

hjärnor, och även om vi inte känner samma smärta som personen så är det samma mönster som väcks hos oss.

Funktionen är en nyckel för att vi ska förstå andra och är rent av nödvändig inom människovårdande yrken, menar hon.

– Men det är en aspekt man ofta inte tar tillräcklig höjd för, vare sig arbetsgivare eller anställda. En tumregel säger att man kan behöva upp till 36 timmar för återhämtning med sömn och mindre belastande

arbetsuppgifter efter ett emotionellt svårt möte. Men så blir det sällan. Råder det dessutom resursbrist riskerar effekterna att bli än värre.

– Det tynger en att ha ansvar på olika sätt, särskilt om man har ansvar för liv och död. Och särskilt om man inte kan göra så mycket för patienten som man hade velat, om man inte har tid eller om det saknas vårdplatser till exempel. Det är något som ofta lyfts bland mina kollegor. Sineva Ribeiro är övertygad om att coronakrisen kommer leda till ännu högre sjukskrivningstal för vårdpersonal. Dels då det kan dröja länge innan pandemin är över, dels för att det byggs upp en ”vårdskuld” när icke-akuta operationer och behandlingar skjuts på framtiden.

– Det gör också att vi kommer få in de patienterna i ett sämre skick, som kräver mer vård. Det byggs upp en enorm vårdskuld, samtidigt som det även byggs upp en skuld från arbetsgivarna gentemot personalen som nu pressas till marginalerna av vad som är tillåtet, säger Sineva Ribeiro.

Den positiva effekten av krisen är att den tycks ha gjort vårdyrken mer attraktiva, exempelvis har ansökningarna till sjuksköterske-utbildningen ökad med 34 procent.

– Det är vi jätteglada för. Samtidigt är det viktigaste att se till att man kan behålla den existerande personalen, säger Sineva

Ribeiro och hänvisar till undersökningar som visar att det bara dröjer två år på jobbet innan en sjuksköterska börjar fundera på att byta arbete.

– Ska man ha en krisberedskap måste man se över

675

kompetensförsörjningen i vården, och förbättra villkoren för yrkena, säger hon.

Fredrik Tano

fredrik.tano@dn.se

Därför bråkar S och MP

LÖRDAG 4 JULI 2020

1 Vad handlar konflikten om? Om Sverige ska ta emot fler eller färre asylsökande och under vilka villkor. 2015, när 163 000 personer sökte asyl i Sverige, gick Miljöpartiet motvilligt med på Socialdemokraternas krav på att strama åt lagstiftningen. Nästa år löper den tillfälliga asyllagstiftningen ut och enligt Januariavtalet mellan S, MP, C

och L ska Sveriges framtida

migrationspolitik avgöras i en parlamentarisk utredning. Sedan i höstas diskuteras därför frågan i migrationskommittén där samtliga åtta riksdagspartier ingår. Den senaste veckan har dock Socialdemokraterna inlett separata förhandlingar med de gamla alliansspartierna – möten där varken regeringspartnern, V eller SD, är välkomna.

2 Att regeringspartierna tycker olika om migrationsfrågan är väl ingen nyhet, varför ställs saker på sin spets just nu?

Eftersom migrationskommittén ska lämna sitt förslag till regeringen senast den 15 augusti är det bråttom för

partierna att enas om ett förslag som de två regeringspartierna gemensamt ska lägga fram i en proposition. Det är i nuläget svårt eftersom S och MP driver olika linjer på flera punkter.

Dessutom har Socialdemokraterna svängt om att Sverige ska ha en gräns för asylmottagandet och föreslår nu ett riktmärke, att Sverige ska ta emot cirka 2–3 procent av EU:s totala mottagande kopplat till befolkningsandel. Förra året hade det inneburit 12 000–15 000 personer i stället för de cirka 22 000 personer som Sverige tog emot.

3 Varför är migrationsfrågan så viktig

för Miljöpartiet att de hotar med att utlösa en regeringskris? Miljöpartiets gröna ideologi bygger sedan länge på tre olika solidariteter. Solidaritet med djur, natur och det ekologiska systemet, med kommande generationer och solidaritet med världens alla människor. Enligt miljöpartisterna är det den sistnämnda punkten som styr

partiets vägval på migrationsområdet. Flera miljöpartister anser att situationen är värre nu än 2015. Då gick de med på en tillfällig åtstramning men nu handlar det om en långsiktig lagstiftning. Dessutom uttrycker många partiföreträdare besvikelse över att S

förhandlar med M, KD, C och L utan MP.

4 Vad händer om Miljöpartiet lämnar regeringen?
Enligt riksdagens centralkansli måste statsministern enligt praxis avgå ”om en viktigare förändring inträffar i fråga om regeringens

678

sammansättning eller underlag, exempelvis om ett parti lämnar en koalitionsregering”. Därefter väntar enligt regeringsformen att talmannen kallar partierna till samråd, överlägger med vice talmännen och därefter lämnar förslag till statsminister till riksdagen.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Daniel Helldén (MP): Vi borde hoppat av regeringen redan 2015

LÖRDAG 4 JULI 2020

Efter Socialdemokraternas senaste drag i migrationsfrågan pågår

en avgörande debatt i Miljöpartiet: Ska de utlösa en regeringskris eller finns det andra vägar?

– Jag har svårt att se att man skulle kunna ha ett vettigt samarbete efter en sådan här händelse. Då borde man nästan lämna regeringen, säger MP- toppen Daniel Helldén.

Socialdemokraterna väckte ilska hos regeringspartnern när de förra veckan inledde förhandlingar med de gamla alliansspartierna utanför de formella samtalen i migrationskommittén. MP- ledningen kallade till i krismöte i

söndags och i måndags röt språkröret Isabella Lövin i radion: – Självklart kan vi inte sitta i en regering där olika partier tar olika beslut. Nu avvaktar miljöpartisterna Socialdemokraternas nästa drag: Kommer de att backa eller tänker de driva igenom en slags gräns för asylmottagandet tillsammans med M, KD, C och L?

Trycket på språkrören att inte vika sig under det större partiet är hårt. Daniel Helldén, Miljöpartiets trafikborgarråd i Stockholm, anser att gränsen är nära för vad MP kan tolerera.

– Det har förts en livlig diskusson de senaste åren

om regeringssamarbetet och de smällar som vi tagit. Det finns en utbredd känsla av att det får vara nog. Man kan inte gå med på fler saker som är så fjärran från det vi står för, säger han.

Han tycker att Miljöpartiet ska hoppa av regeringen om Socialdemokraterna går vidare med förslaget om ett riktmärke, en slags rörlig gräns för asylmottagandet där Sverige skulle ta emot en procentandel av EU:s totala mottagande kopplat till befolkningsstorlek. Om målet

överskrids föreslås åtgärder som till exempel gräns- eller id- kontroller eller ytterligare skärpningar i villkoren för

den som kommer. Miljöpartisterna hävdar att både S-förslaget om ett riktmärke och Moderaternas stramare förslag om ett volymmål, står i konflikt med asylrätten. – Som jag ser det skulle det utlösa en regeringskris. Jag har svårt att se att man skulle kunna sitta kvar i ett sånt läge, säger han.

Ett av de argument som förs fram av de partier som vill minska mottagandet är att integrationen brister. Daniel Helldén säger att han inte kan utvärdera hur integrationen fungerat på riksnivå.

– Men det här handlar ju om mänskliga rättigheter och solidaritet med folk som flyr från krig. Det blir

en ganska märklig diskussion på det sättet. Vi är ett av de rikare länderna i världen och kan göra mycket.

Egentligen tycker Helldén att hans parti borde ha hoppat av regeringen redan hösten 2015 då MP gick med på en tillfällig åtstramning av regelverket. – Det blev en otrolig förtroendesmäll för partiet hos

våra väljare. När S nu går fram utan oss och pratar med Moderaterna är det ett annat läge. Det i sig är allvarligt. Jag har svårt att se att man skulle kunna ha ett vettigt samarbete i en regering efter en sådan händelse. Då borde man nästan lämna regeringen, säger han.

Att kliva av en regering och därmed kanske också Januariavtalet sker inte lättvindigt, särskilt inte mitt under en pandemi och med 2018 års utdragna regeringsbildning i minnet. Många partiföreträdare

vill hellre lägga det ansvaret i knät på Socialdemokraterna.

Ett alternativ som diskuterats internt och samtidigt skulle möjliggöra för partiet att behålla regeringsmakten är att reservera sig mot migrationskommitténs förslag och låta Socialdemokraterna driva fram en striktare politik i riksdagen, via utskotten. Moderaterna har krävt en skriftlig garanti på att S är

redo att göra det, hittills utan svar. Det är dock inte en väg som alla miljöpartister kan se framför sig. – Om S skulle gå bakom ryggen på MP och lägga fram ett förslag i

riksdagen så har de spräckt regeringen. Är det viktigare för Socialdemokraterna att driva Moderaternas migrationspolitik än att sitta i regering? säger Aida Badeli, språkrör för Grön ungdom.

På tisdag nästa vecka möts samtliga åtta riksdagspartier för ett sista officiellt möte i kommittén innan ett slutförslag ska justeras den 23 juli. Miljöpartiets representant, Annika Hirvonen Falk och många

av hennes partikamrater hoppas fortfarande på att S drar sig ur samtalen med de borgerliga

partierna och backar om förslaget om ett riktmärke.

– Men jag är mycket orolig för vad det kan landa i när Socialdemokraterna förhandlar med Moderaterna eftersom S har gått in och ställt sig bakom Moderaternas idé om ett volymmål och mycket hårda regler för uppehållstillstånd som kommer försämra integrationen, säger hon.

Att Miljöpartiet skulle gå med på ett volymmål eller riktmärke för asylsökande ser hon som otänkbart – trots att det i nuläget ser ut att kunna bildas en

riksdagsmajoritet för ett sånt förslag. Det är i nuläget bara Miljöpartiet och Vänsterpartiet som sagt definitivt nej till ett sådant mål.

– Jag har inte sett någon konstruktion av detta som inte får till följd att alla humanitära vinster med familjeåterförening, humanitär skyddsgrund och kvotflyktingar är sånt som ryker den dagen antalet asylsökande till Sverige ökar, säger hon. Inga av de miljöpartister DN talat med anser att partiet kan ge sig om ett riktmärke eftersom det är omöjligt för MP-topparna att dra

tillbaka det underliggande hotet om att lämna regeringen utan att förlora trovärdigheten.

Men det finns de som anser att frågor som familjeåterförening, villkor för uppehållstillstånd och en ny humanitär skyddsgrund väger minst lika tungt för Miljöpartiet som riktmärket, om inte tyngre.

Migrationen är knappast en ny prioritet för Miljöpartiet. Den ”träffar rakt i partiets kärnideologi”, enligt Anders Wallner, tidigare partisekreterare för MP, numera polis.

– Solidariteten med människor i andra länder är en av grundbultarna. Det är därför frågor om vapenexport eller migration blir så centrala, säger han.

Inför valet 2014 rensades valmanifestet från ultimativa formuleringar till mer öppna meningar eftersom man planerade för att sätta sig i en regering och inte ville binda sig för hårt vid vissa principer.

– Det enda undantaget var en mening om migrationspolitiken. Det var ingen slump, det var för att vi kände att det fanns en risk

att något skulle uppstå, säger
han.
Året efter sökte rekordmånga människor asyl i Sverige och partiet gick med på Socialdemokraternas krav om en hårdare lagstiftning i syfte att färre skulle komma till

Sverige. Dåvarande språkrören Åsa Romson och Gustav Fridolin betonade att lagen var tillfällig tills Sverige lyckats bygga upp ett bättre mottagningssystem. Anders Wallner hörde till de som hellre ville att partiet skulle lämna regeringen.

– Uppgörelsen var ett svek mot våra väljare. Att behöva försvara och förklara det beslutet var det jobbigaste jag gjorde under mina fem år som partisekreterare. Att uppgörelsen ändå var möjlig i partiet var just utgångspunkten om att den var tillfällig. Men visst var vi oroliga att S inte skulle respektera det

när det väl gällde. Inför valet 2018 lade S fram en rad förslag om hur Sverige skulle få en mer restriktiv lagstiftning som sänka mottagandet.

2015 ändrades lagstiftningen på grund av trycket på Sverige, nu tolkar han Socialdemokraternas politiska inriktning som ett svar på opinionsläget med ett växande SD.

– Det har funnits en tro i svensk politik att det är farligt att prata om migration för att det skulle gynna SD. Men det handlar ju om hur man pratar. Det är snarare partiernas avsaknad av intressant migrationspolitik som har

lett till ett så ensidigt fokus på mer eller mindre invandring, säger han. Splittringen mellan S och MP i migrationsfrågan har alltid funnits där och att den dyker upp igen är knappast förvånande, konstaterar Miljöpartiets tidigare

språkrör Maria Wetterstrand som numera är vd på kommunikationsbyrån Miltton i Bryssel.

– Socialdemokraterna har nästan alltid hamnat på ungefär samma linje som Moderaterna. Det finns en lång historia av att de två stått tillsammans och att den opposition som funnits bestått av MP, V, KD och L och ibland C, säger hon.

Maria Wetterstrand understryker flera gånger att hon inte uttalar sig om den pågående konflikten i regeringen, hon blickar hellre tillbaka. Under hennes tid som

språkrör gjorde MP upp med dåvarande alliansregeringen om arbetskraftsvinvandringen och migrationspolitiken.

Maria Wetterstrand minns att migrationen också dök upp i samtal med dåvarande S-ledaren Mona Sahlin när de två partierna gick till val tillsammans 2010. – Hon var närmare Miljöpartiet och Vänsterpartiet i de frågorna men hade samtidigt hela partiet att ta hänsyn till. Det är ett parti som har svårt med

de här frågorna eftersom de har så många olika åsikter. Generellt står de för en mer restriktiv syn. Exakt

hur restriktiv och hur stor oppositionen är mot den linjen är väldigt trendberoende. Just nu är trenden att man ska vara kraftigt för restriktioner i asyl- och flyktingpolitiken. Och då står de där.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

MSB ser möjlig explosiv - utveckling av pandemin

LÖRDAG 4 JULI 2020

Det är förhastat att utgå från att pandemin i Sverige avtar. Den kan tvärtom fortsätta och det kan bli en explosiv utveckling av smitta. I värsta fall kan det

även bli utbrott av ett muterat virus, enligt en rapport som tagits fram under ledning av MSB.

”Risken finns att vi sänker garden nu i början av sommaren när kurvorna verkar peka åt rätt håll. Vi behöver rusta oss för nästa fas i pandemin och

för att kunna hantera flera samtidiga händelser.”

Det understryker Dan Eliasson, generaldirektör för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), i en ny rapport.

Därför har MSB under försommaren tillsammans med andra myndigheter arbetat fram scenarier för hur pandemin kan utvecklas fram till mars 2021. Scenarierna som presenteras i rapporten är inte prognoser, utan visar på olika tänkbara förlopp de närmaste nio månaderna. Syftet är att myndigheter och andra aktörer ska vara bättre förberedda.

Tre olika scenarier för pandemin redovisas följt av ”chocker” som kan förvärra läget än mer. De tre scenarierna för pandemin är:

- **Det hoppfulla.** Smittspridningen i världen minskar gradvis med känslan att det värsta är över. I vissa regioner i Sverige ökar dock smittan. Våren 2021 är smittspridningen i Sverige låg, de flesta restriktionerna hävs, vården och ekonomin börjar långsamt fungera som före pandemin.
- **Det molande.** En utdragen smittspridning fortsätter att belasta omvärlden och Sverige.

Det är fortsatt svåra ekonomiska konsekvenser och det finns hos befolkningarna en känsla av en kris utan slut.

I Sverige blir situationen i vården och äldreomsorgen alltmer ansträngd med sliten personal,

samtidigt som alltfler svenskar tröttnar på restriktioner vilket ökar smittspridningen.
Våren 2021 fortsätter smittspridningen globalt och det finns ännu inget effektivt vaccin. Den politiska splittringen i EU ökar än mer och varubrist hotar.
I Sverige är sjukvården nu hårt ansträngd och äldreomsorgen går på knäna, arbetslösheten

ökar liksom vräkningar och konkurser medan bostadspriserna sjunker. Sverige kan ännu dämpa krisen med finanspolitiska åtgärder, men med allt mindre politisk enighet.

Vissa kommuner varnar för att de kan tvingas att dra ned på verksamheten.

• **Det explosiva.** Efter en inledande nedgång av den globala smittspridningen uppstår explosiva utbrott i delar av världen. Den känsla av tillförsikt som funnits ersätts på många håll av starkt misstroende. Flera länder går i auktoritär riktning och begränsar handeln vilket och skadar världsekonomin än mer. Politiska, ekonomiska och sociala spänningar ökar –

inte minst i USA där pandemin sammanfaller

med presidentvalet. EU lamslås av interna låsningar.
Sverige drabbas under hösten av flera större utbrott av smitta.
Sjukvården har allt lägre uthållighet och tvingas till hårda prioriteringar, vårdköerna växer.
Restriktioner återinförs och skolorna öppnar inte efter jullovet.
Befolkningen är splittrad mellan de som tröttnat på restriktioner och de som kräver obligatoriska munskydd.

Svensk ekonomi drabbas hårt och brist på vissa livsmedel driver upp priserna.

Våren 2021 är smittspridningen i Sverige låg, men med kraftiga regionala utbrott. Allmänheten är uppgiven och pandemin tränger undan långsiktiga politiska frågor. Den ekonomiska krisen fördjupas med allt fler varsel samtidigt som permitterade inte kan återgå till arbetet.

Ojämlikheten i samhället ökar vilket leder till missnöje och polarisering.

Högt skuldsatta hushåll tvingas sälja sina bostäder och antalet vräkningar ökar liksom konkurserna. Svensk ekonomi är i ett läge som påminner om 90- talskrisen.

Utöver scenarierna varnar MSB också för chocker.

En sådan är ett muterat virus som sprider sig snabbt. I Sverige blir 40 procent av arbetskraften borta från jobbet därför att de är sjuka eller vårdar sjuka familjemedlemmar.

En annan chock är en säkerhetspolitisk kris där pandemin föder social oro med våldsamma av extremgrupper till höger och vänster. Terrordåd genomförs och därpå utbryter ett krig nära EU ”då en stat angrips av sitt grannland” och läget blir allt mer instabilt.

Mikael Holmström

mikael.holmstrom@dn.se

Flera myndigheter bakom scenarierna

Rapporten ”Scenarier som förstärkning till befintlig analys och

planering under coronapandemin, version juni 2020” finns på MSB:s hemsida.

Scenarierna har utarbetats av MSB tillsammans med Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI) och med stöd av Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och Riksbanken.

Ett tjugotal andra myndigheter och aktörer har lämnat synpunkter. FOI har lång erfarenhet av att utarbeta scenarier.

De används för att höja den mentala beredskapen i övningar och spel vilka senare kan leda till

militära och civila förberedelser.

Fler svenskar blir angripna av ovanlig fästingsjukdom

LÖRDAG 4 JULI 2020

Under de senaste åren har fästingsjukdomen babesios, som är ofta förekommande bland

kor, blivit vanligare hos människor i Sverige.

Sjukdomen är för de allra flesta ofarlig, men kan för personer med nedsatt immunförsvar eller som saknar mjälte vara allvarlig.

– Man upptäcker sjukdomen genom att man tittar på blodet i mikroskop. Men då måste man ha den frågeställningen, säger Kristina Persson, överläkare vid Labmedicin i Region Skåne samt forskare och lektor vid Lunds universitet.
Sjukdomen sprids via den

lilla parasiten babesia som sätter sig i röda blodkroppar. Sjukdomen har länge varit välkänd bland djur,

framför allt nötkreatur och rådjur, som bär parasiten. Parasiten kan sedan spridas till människor via fästingar, men i regel inte från människa till människa. Veterinärer kallar ofta sjukdomen ”sommarsjuka”, enligt Kristina Persson.

– Man har till exempel märkt att korna kan få röd urin och feber. Men man har länge tänkt att sjukdomen inte kan drabba människor.

Babesios är välkänd i USA där man upptäcker några tusental fall årligen, men

enligt en studie Kristina Persson tillsammans med

Joel Svensson och Klaus-Peter Hunfeld publicerade 2019 kan sjukdomen vara vanligare än man trott i Sverige.

Studien, som publicerades i tidskriften Ticks and Tick-borne Diseases, visade att 2,5 procent av Skånes befolkning skulle kunna bära på antikroppar mot sjukdomen. Hos de som haft borrelia kan siffran vara så hög som 16 procent.

För de allra flesta är sjukdomen inte särskilt farlig. Symtomen är varierande, de som drabbas kan få feber och muskelont. Man kan

också i vissa få mörkare urin.

Vissa får inga symtom alls. För vissa personer kan dock sjukdomen vara allvarlig och leda till hög feber, gulsot, njursvikt och i vissa fall döden.

– Framför allt är det personer med ett svagt immunsystem eller som saknar mjälte som blir allvarligt sjuka. Är man i övrigt frisk kan man oftast läka ut sjukdomen utan större bekymmer, säger Kristina Persson. Babesios är inte en anmälningspliktig sjukdom enligt smittskyddslagen i Sverige och det finns därför ingen statistik över antalet fall. Babesios är en malarialiknande sjukdom,

och behandlas med hjälp av en kombination av malarialäkemedel och antibiotika. Behandling sker ofta över ett par veckor.

Det finns inget vaccin mot sjukdomen, och den som vill undvika att bli smittad för först och främst hålla sig borta från fästingar, vilket man gör lättast genom att hålla sig till utstakade vägar och stigar när man till exempel befinner sig ute i skogen.

– När det kommer till babesios, men också borrelia, tar det oftast lite tid innan parasiterna överförs.

Ofta sker det inte förrän ett par timmar. Så märker man att fästingen har bitit sig fast så har man

förhoppningsvis lite tid, säger Kristina Persson.

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se

Mamma till ”Lilla hjärtat” inte psykiskt sjuk

LÖRDAG 4 JULI 2020

Mamman till den treåriga flicka som hittades död i en lägenhet i Norrköping i slutet av januari i år led

inte av en allvarlig psykisk störning vid tiden för brottet, enligt ett utlåtande från Rättsmedicinalverket (RMV).

Kvinnan kan därmed inte dömas till rättspsykiatrisk vård. Mamman åtalades för att tillsammans och i samförstånd med flickans pappa ha mördat treåringen, som i medierapporteringen kommit att kallas för ”Lilla hjärtat”. De båda häktades kort efter att flickan hittades död i lägenheten i slutet av januari i år, men pappan dog i häktet i februari och misstankarna mot honom skrevs därmed av. Tingsrätten har dock

redan meddelat att bevisningen inte är tillräcklig för att döma kvinnan för mord. Men rätten finner det

bevisat att mamman har vållat flickans död genom underlåtenhet att omgående tillkalla sjukvårdspersonal eller ta henne till sjukhus. Åklagaren yrkade att kvinnan ska dömas till fängelse.

TT

ledamöter i den kommission som ska granska Sveriges hantering av coronakrisen har utsetts. De är

Shirin Ahlbäck Öberg, docent och universitetslektor i statskunskap, Ann Enander, professor i ledarskap vid Försvarshögskolan, Vesna Jovic, socialpolitisk chef på Akademikerförbundet SSR, Camilla Lif, präst, Torsten Persson, professor i nationalekonomi, Göran Stiernstedt, läkare och ordförande för Karolinska institutet, samt Mats

Thorslund, professor i socialgerontologi.

Kommissionen tillsattes av regeringen den 30 juni och leds av tidigare justitierådet Mats Melin. **TT**

Barnmorskor får extra pengar – om de lovar att jobba kvar

LÖRDAG 4 JULI 2020

Ett par veckor in på semesterperioden erbjuds barnmorskor på Danderyds sjukhus

extraersättning för att klara bemanningen – på villkoret att de inte säger upp sig. Samtidigt utreds förlossningen av Inspektionen för vård och omsorg – efter signaler om att patientsäkerheten är hotad. När midsommar stod för dörren var nära 500 arbetspass på Danderyds förlossning obemannade, efter att ersättningen för att jobba extra sänkts för barnmorskorna i hela regionen. Barnmorskorna på sjukhuset vägrade att lösa bemanningen genom att jobba extrapass, som DN tidigare berättat.

Det är efter veckor av långa samtal som

sjukhuset i början av veckan har erbjudit barnmorskorna extra-ersättning för att lösa situationen.
”Vi har erbjudit våra barnmorskor att teckna individuella avtal som innebär att de tar ett visst antal extrapass i sommar och fortsätter att arbeta kvar hos oss nu i höst, skriver Maria Persson, verksamhetschef för kvinnokliniken i ett mejl. Det innebär att extra-ersättningen är villkorad och bara betalas ut om barnmorskorna jobbar kvar till 30 november. Genom att hålla

kvar de anställda finns förhoppningen om en bättre långsiktighet i verksamheten, enligt Persson.

”På det sättet vill vi skapa stabilitet i organisationen för att kunna arbeta vidare med andra hållbara lösningar framöver.” Enligt verksamhetschefen kommer alla förlossningsrum att vara öppna, och bemanningen är i stort sett löst. Hon säger att upplägget med att klara sommaren genom extrapassen inte är optimalt, men ett resultat av att kvinnokliniken har svårt att få in sommarvikarier när barnmorskorna samtidigt ska ha semester. Något exakt besked om hur många pass som är obemannade kan dock inte ges, enligt verksamhetschefen, som uppger att siffran ändras hela tiden. Samtidigt har

den pressade situationen på kvinnokliniken nått tillsynsmyndigheten Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, som nyligen öppnat ett ärende gällande förlossningsvården på Danderyds sjukhus.

– Vi har fått signaler om att de har stora bemanningsproblem och att det kan påverka patientsäkerheten, säger Ann- Kristin Persson, inspektör på Inspektionen för vård och omsorg. Enligt presstjänsten på Danderyds sjukhus var kvinnoklinikens verksamhetschef uppbokad för ett möte med Ivo under torsdagseftermiddagen.

Det var först i början veckan, två veckor in på

semesterperioden, som en överenskommelse slutits mellan arbetsgivaren och barnmorskorna.

Barnmorskan och koordinatorn Helen Widborg Sjöberg skriver i ett mejl att det handlar om

individuella avtal med kraftigt höjd ersättning. Meningarna är dock delade bland barnmorskor DN talar med.

– Jag ser det som ett kontrakt för att vi ska hålla tyst, och jag kommer inte att skriva på det. Om de vill klara bemanningen så får de beordra mig att jobba, säger en barnmorska som inte vågar framträda med namn.

Hon är kritisk till att ersättningen är villkorad, och framhåller att den avgörande frågan – om patientsäkerheten – hänger i luften.

– Jag vet att även våra chefer är oroliga för patientsäkerheten, för det har framkommit på möten vi haft. Ansvaret för att klara bemanningen ska inte ligga på oss barnmorskor – det är en fråga för chefer och politiker. Jag vill att det ska straffa sig att de inte skjuter till pengar för att bemanna upp, säger hon.

Barnmorskan Andrea Wirén säger att hon kommer att acceptera avtalet och jobba ett antal extrapass när hon har ork att göra det. Många är

nöjda, men som helhet var detta inte en lösning

som hon och hennes kollegor efterfrågat:
– Vi var väldigt tydliga med att vi vill se en långsiktig lösning vilket det här inte är och vi har heller inte fått något svar på om någon sådan är under utformning. Det kvarstår många frågetecken och besvikna medarbetare.

På onsdagen meddelade sjukhuset och Region Stockholm att situationen nu är löst, och regionens chefläkare Patrik Söderberg uppgav att kapaciteten i förlossningsvården är normal. – Danderyd har löst den akuta krisen, så förlossningsenheten kan

ha alla sina planerade platser öppna under sommaren. Det är det som är grundbudskapet, säger han.
Patrik Söderberg känner till att Ivo har en pågående diskussion med Danderyds sjukhus, men bedömer att patientsäkerheten inte längre är hotad.
Hur ser du på framförhållningen när bemanningen inte är löst förrän två veckor in på semesterperioden?
– Så här det ser ut på somrarna, och vi har också haft en vår med covid-19, så frågan har nog kommit lite i skymundan. Men till

nästa sommar kan vi inte ha det så här – vi är överens med

förlossningsklinikerna om att få till en bättre planering redan i höst.

Men enligt flera barnmorskor DN talat med är situationen långt ifrån löst. Enligt uppgifter till DN hade en tredjedel av de 440 vakanta passen under semesterperioden bemannats efter att beskedet om extraersättningen blivit klar.

Då överenskommelser görs upp individuellt, har de fackliga organisationerna inte förhandlat med arbetsgivaren.

Christel Bridal, förhandlare för förbundet SRAT, där Barnmorskeförbundet

ingår, skriver i ett mejl att facket kallats till informationsmöte av arbetsgivaren mot bakgrund av den pressade situationen. Hon lyfter vikten av långsiktiga lösningar för semesterplaneringen.

”Att arbetsgivaren erbjuder en ekonomisk kompensation kan upplevas som attraktivt för den enskilda barnmorskan, men det kan inte ersätta behovet av ledighet och återhämtning. Vi ser att detta är ett

arbetsmiljöproblem men också ett allvarligt hot mot patientsäkerheten.” Barnmorskeförbundets ordförande Eva Nordlund beskriver upplägget att erbjuda villkorade

ersättningar till barnmorskor som något helt nytt. – Med de här villkoren blir det som i ett feodalssamhälle, där människor tvingas att arbeta kvar. Det väcker vrede. Det är väl bättre att man möter upp med bra ersättningar i god tid. Ändå kommer många barnmorskor att ta de här extrapassen - för att de behöver för sin ekonomi, säger Eva Nordlund.

Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se

Fakta. Extra ersättning för Danderyds barnmorskor

Barnmorskor i hela Region Stockholm har fått ersättningen för att jobba extrapass ersatt av en så kallad covid-ersättning,

som regionen betalar ut till flera yrkeskategorier. För barnmorskorna innebar förändringen en sänkning av ersättningen för att jobba extrapass. Covid-ersättningen

utgår med 1 200 kronor per extra dagpass, 1 600 kronor för extrapass natt eller helg.
Enligt Danderyds sjukhus

överenskommelse med barnmorskor i individuella avtal erbjuds barnmorskorna som förbinder sig att jobba ett visst antal extrapass under semesterperioden fram till den 31 augusti extra ersättning utöver covid-ersättningen. För att få ta del av ersättningen förbinder sig barnmorskorna samtidigt

att inte säga upp sig fram till den 30 november.

Som exempel erbjuds 8 000 kronor för de barnmorskor som arbetar två nattpass under semesterperioden och gradvis mer pengar för den som jobbar flera pass. För den som arbetar fem extra nattpass utgår 35 000 kronor i extra-ersättning. För extra dagpass är ersättningen lägre och för fyra extrapass utgår 8 000 kronor.

Birka Cruises lägger ned efter 49 år

LÖRDAG 4 JULI 2020

I spåren av coronapandemin - lägger Birka Cruises ned verksamheten för gott. Rederiet har inte haft verksamhet sedan i mars, och osäkerheten om framtida resande gör att styrelsen inte vågar återuppta kryssningarna.

Birka Cruises har drabbats hårt ekonomiskt av pandemin eftersom alla resor ställdes in redan i mars. Men styrelsen anger också att framtiden

för kryssningsbranschen och resandet är osäkert.

Alla som har bokade resor kommer att få full återbetalning automatiskt, meddelar företaget. Till DN säger Marcus Hammarström, Birka Cruises marknadschef, att man hela tiden haft för avsikt att starta upp verksamheten så snart som möjligt, men gjort bedömningen

att man inte kommer att kunna göra detta under överskådlig tid. – Vi fick ställa in alla våra kryssningar i mitten av mars. Planen har hela tiden varit att starta verksamheten så snart som möjligt igen och vi har gjort en löpande bedömning av ekonomin

och när vi skulle kunna komma tillbaka. Styrelsen har då gjort bedömningen att vi inte kommer att kunna svänga den negativa trenden, säger han.

– Vi avser att upphöra med verksamheten men på ett kontrollerat sätt. Vi återbetalar alla resor och kontaktar även våra samarbetspartner för att avsluta våra samarbeten, tillägger Hammarström. När avvecklingen av bolaget blir klar kan inte Marcus Hammarström säga i dag, men troligen under hösten.

– Vi kommer att ha huvudkontoret i Stockholm öppet så länge det behövs, säger han. Samtliga 43 anställda på

huvudkontoret är redan varslade om uppsägning på grund av arbetsbrist. Indirekt berörs också 466 ombordanställda. Men de är anställda av systerföretaget Rederi

Eckerölinjen AB och en del av dem kan komma att få arbeta vidare. MBL-förhandlingar med facken inleds nästa vecka.

Seko Sjöfolks ordförande Kenny Reinhold är dock inte optimistisk. – De har ju ett annat fartyg som går på Eckerö, men det är litet och inte så personalkrävande. En del kan kanske få jobb där, men tyvärr så kommer nog en stor majoritet att bli av med jobbet, säger han.

Reinhold har förståelse för att Birka Cruises lägger ned verksamheten även om han tycker det är ”jättetråkigt” att nära 500

av hans medlemmar går ut i arbetslöshet.
– Vi har haft ett bra förhållande till företaget, men vi har förstått att ägarna inte klarar av det här längre, säger han.

Reinhold räknar med att MBL- förhandlingarna också kommer att avslutas tämligen snabbt.
– När de lägger ned verksamheten helt är det inte mycket kvar att förhandla om, som han uttrycker det.

Sjöfarten, liksom transportbranschen som helhet, har drabbats hårt av pandemin

och de stängda gränserna som hinddrar människor från att resa. Kenny Reinhold påpekar att det inom sjöfarten är främst rederier som har fartyg med plats för fordon som klarat pandemin bästa. Då kan de i vart fall transportera gods, även om de volymerna har minskat kraftigt. Fartyg utan plats för fordon och som enbart har kryssningar som affärsidé – som Birka Cruises – får kämpa för sin överlevnad.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se

Fakta. Har bedrivit kryssningar i Östersjön

Birka Line, som företaget då - hette, grundades på Åland 1971 och har sedan dess bedrivit kryssningstrafik mellan Stockholm och Mariehamn samt längre kryssningar i Östersjön. Företagets omsättning uppgick 2018 till 700 miljoner kronor, med ett resultat på drygt 18 miljoner kronor.

Allt färre smittade på Stockholms äldreboenden

LÖRDAG 4 JULI 2020

Nya siffror visar på en kraftig minskning av antalet smittade av covid-19 på Stockholms äldreboenden.

– Det är väldigt glädjande. Jag tror att det dels beror på mindre allmän smittspridning i

Stockholm, men jag är också övertygad om att alla de insatser som har gjorts i äldreomsorgen har betydelse, säger äldreborgarrådet Erik Slottner (KD).

Enligt äldreförvaltningens rapport har antalet konstaterat smittade på stadens äldreboenden minskat med 84 procent sedan månadsskiftet april–maj. Nu är cirka 1,0 procent av de boende konstaterat smittade med covid-19, det kan jämföras med läget den 28 april då siffran var närmare 6 procent.

I slutet av april fanns 350 smittade på stadens äldreboenden, i tisdags var det 57, trots att allt fler tester nu genomförts även på personer utan symptom.

– Vi testar i betydligt större utsträckning nu. Vi började med personalen men nu testas även de äldre, säger Erik Slottner.

Enligt beslut från Region Stockholm är äldre på särskilt boende prioriterade när det gäller provtagning för covid-19. Äldreroteln gav på torsdagen förvaltningen i uppdrag att

kontrollera hur stor andel av de äldre som har testats.
Det finns totalt 87 vård- och omsorgsboenden och

12 servicehus i Stockholm. I maj 2020 bodde 4 682 personer på vård- och omsorgsboende inom staden och 891 personer på servicehus.

13 vård- och omsorgsboenden rapporterar att de har 46 personer med bekräftad covid-19. Av dessa vistas 22 personer på särskilda korttidsenheter för covid-19. I de flesta fall kommer dessa personer från sjukhus, men det kan också gälla personer med demenssjukdom som det är svårt att hålla isolerade.

Fyra servicehus rapporterar att de att totalt har 11 personer med bekräftad covid-19.

– Det kom som en chock när pandemin bröt ut. Nu sitter rutinerna bättre och vi påminner och utbildar all personal om bland annat basala hygienrutiner, säger Erik Slottner.

Smittspårar ni på stadens äldre- boenden?

– Det är Region Stockholms ansvar, staden kan inte göra det, men vi har legat på om testning.

Nu upprättas lokala rutiner gemensamt med läkarorganisationerna, provtagning i svalget sker på alla som flyttar in på ett boende, alla som kommer från slutenvården, alla som har växelvård och på alla med kliniska symtom. Provtagning upprepas

tre–fem dagar senare på de patienter som är negativa vid första provtagningen. Uppkommer det en smitta på ett boende, startar en smittspårning av boende och personal där både halsprov och antikroppstester utförs.

Också inom hemtjänsten syns en tydlig minskning av coronasmittan.

– Det fanns en oro för hemtjänsten, hos mig också, det är betydligt fler som har hemtjänst än som bor på äldreboenden. Om du har omfattande hemtjänst är risken stor att du omges av mycket mer personal och utbildningsnivån är lägre än på boendena, säger Erik Slottner.

I maj 2020 hade 13 203 personer över 65 år hemtjänstinsatser. Men det finns, enligt Slottner, inga

tecken på en utbredd smittspridning.
– Som mest var 0,8 procent av de som vistades hemma med hemtjänst smittade, nu är andelen nere i 0,3 procent. Och andelen som vårdas på sjukhus för covid-19 är betydligt lägre nu, 0,3 procent jämfört med 1,0 procent när det var som högst.
I dag vistas 45 personer över 65 år med konstaterad covid-19 – och 13 som misstänks vara smittade – hemma med hemtjänstinsatser. 35 personer som normalt

har hemtjänst är inlagda på sjukhus med konstaterad covid-19.

Mia Tottmar

mia.tottmar@dn.se

Eva-Karin Gyllenber g: Visst kommer Stock-

holms blodbad

att uppmärk-

sammas

LÖRDAG 4 JULI 2020

717

Hej Eva-Karin!
I november är det 500 år sedan Stockholms blodbad ägde rum. Vet du om det på någon offentlig plats i Stockholm finns uppsatt någon tavla eller liknande som berättar om händelsen? Själv har jag inte hittat något när jag letat kring Stortorget. Känner du till om 500-årsminnet kommer att uppmärksammas i höst?
Med vänliga hälsningar
Ingemar Folke
Svar: Någon tavla känner jag inte till. Däremot vet jag att det kommer att hända saker när hösten närmar sig. Jag skrev

nyligen om museerna som börjar öppna så smått och noterade att de kommunala museerna Stadsmuseet och

Medeltidsmuseet öppnar först den 11 augusti och Medeltidsmuseet gör det med en som jag kallade jubileumsutställning om just Stockholms blodbad.

En läsare tyckte (med all rätt) att jubileum är något festligt och det kan man ju knappast kalla händelsen då 82 personer avrättades på Stortorget i början av november 1520. Jag skulle naturligtvis ha använt ett annat ord.

Hur som helst uppmärksammas blodbadet med en ny utställning på Medeltidsmuseet från 11 augusti. Den pågår till 7 november 2021.

Vill du veta mer rekommenderar jag att gå in på Medeltidsmuseets

hemsida. Det verkar väldigt spännande och jag tycker att det verkar snålt att utställningstiden är så kort även om man har hängt upp det på själva 500-årsdagen. Apropå blodbadet läste jag nyligen vad den legendariska Gamla stankännaren Vera Siöcrona skrev i sin bok ”Mitt Gamla stan”: ”Blodbadet 1520 betyder mycket mer för Stortorget än att här har Svenska Akademien sin hemvist”. Tilläggas bör att boken kom ut 1966, drygt ett halvsekel före den stora krisen i Svenska Akademien. Jag vill också passa på att skriva några kompletterande rader apropå spalten införd den 26 juni, som handlade om

tegelkonstverket på Skeppsholmen kallat ”Utan titel 1999–2000” skapat av den danske konstnären Per Kirkeby (1938– 2018). Jag har skrivit om verket tidigare och räknade upp ett antal städer där Kirkeby är representerad.
Ett antal läsare hemmahörande på västkusten undrade i olika ordalag varför jag inte skrev att han även finns i Göteborg. Därför gör jag det nu. Per Kirkebys ”Vindarnas tempel”, en tio meter hög tegelskapelse finns sedan 1992 i Sannegårdshamnen.
Dagens överkurs: Per Kirkebys verk finns inte enbart i Göteborg och på Skeppsholmen utan även

på andra ställen i Sverige. Som på torget i Höganäs och intill Söderbron i Falkenberg **Eva-Karin Gyllenberg**

eva-karin.gyllenberg@dn.se

Alla ville 4- åriga Emmy väl – ändå for hon illa

SÖNDAG 5 JULI 2020

4-åriga Emmy har varit familjehemsplacerad sedan födseln. Mitt i natten – bland socialsekreterare, poliser och vårdpersonal – tvingas

hon lämna föräldrarna hon levt med

i hela sitt liv. Därefter bryts all kontakt. ”Fallet Emmy” handlar om en flicka som dras in i en tvist hon aldrig bett om, en ung pappa som tvingas utstå hat och hot. Och ett familjehem som

försöker förstå vad de gjort för fel.

Akutmottagningen, Norrlands universitetssjukhus i Umeå. Klockan närmar sig midnatt den 16 maj 2019.

Emmy är fyra år och pratar inte. Hon är sedan ett par år tillbaka mittpunkten i en

långdragen kraftmätning mellan sociala

myndigheter, en biologisk pappa och ett familjehem. Hennes ben vill inte gå. Hon svarar inte på tilltal.

Det är inte första gången den här våren.
”Patienten är apatisk i sitt beteende”, skriver vårdpersonal på akuten i en avvikelserapport. Med lugn mörk röst frågar läkaren:

– Är du rädd?
Emmy nickar försiktigt. Fyraåringen sitter i ett av akutmottagningens minsta rum, längst ned i korridoren. Hon

håller hårt i Frida och Lars – paret hon ser som sina föräldrar.
Att det är hos dem, i

familjehemmet utanför Skellefteå, Emmy har rotat sig finns ingen anledning att ifrågasätta. Det har en enig tingsrätt slagit fast. Samma tingsrätt har också beslutat att hon ska lämna dem. Emmys biologiska pappa vill vara den som tar hand om henne, han har försökt länge. Och föräldrabalken ger honom rätt. Men Emmy måste få vård, anser Lars och Frida. Hon klarar inte att bryta upp och byta familj. Frida frågar socialsekreteraren som

kommer in i undersökningsrummet:
– Hur kan det här vara att se till barnets bästa? Socialtjänstens handläggare, nu i sällskap med två poliser, har

bestämt sig för att verkställa tingsrättens beslut. Det måste gå snabbt. De är oroliga för Emmy. Familjehemmet samarbetar inte, anser de. Dessutom har Emmys pappa sagt upp sitt samtycke till placeringen, efter socialtjänstens inrådan. Emmy blir hysterisk när hon ser poliserna.

I sjukhusets rapport står:

”Patient får panik och börjar skrika och gråta direkt hon ser poliserna. Första reaktionen patient givit sedan ankomst till akutmottagningen.”

Läkaren, en man i 50-årsåldern, säger att han vill vara neutral, men

frågar socialtjänstens handläggare:

– Flickan får väl träffa dem igen? En sån här sak får inte gå för fort. Emmy har börjat gråta. Hon försöker hålla sig fast i Frida och Lars.

Handläggaren lovar: – Absolut.

○ ○ ○

För snart fyra månader sedan publicerade DN granskningen ”Hon fick inte fylla fyra”, om flickan som kallades Lilla hjärtat. Den treåriga flickan hittades död i sina föräldrars lägenhet i slutet av januari i år.

Några månader tidigare hade hon lämnat det familjehem hon bott hos i hela sitt liv, efter en dom i

kammarrätten. DN-granskningen synliggjorde brister i den svenska tvångsvårdslagstiftningen, som i hög grad prioriterar föräldrars rätt till sitt barn, vilket i vissa fall

går ut över barnets rätt till stabilitet och trygghet. Grundprincipen är att barnets bästa är att vara med sin biologiska förälder.

Nu råder politisk enighet kring att stärka tvångsvårdade barns röst i domstolsprocessen. Flera lagförslag, en ”lex Lilla hjärtat”, är under utredning. Men omkring 8 000 barn i Sverige är i dag placerade i familjehem med stöd av socialtjänstlagen. En så

kallad ”frivillig placering” bygger på vårdnadshavarnas samtycke – och prövas därmed inte i domstol.

Socialtjänstens uppdrag är att stötta föräldrarna och samtidigt fatta beslut som skyddar barnet. Så vad händer när parternas intressen krockar?

”Fallet Emmy” har granskats av lokaltidningen Norran i över ett år. Aldrig tidigare har Inspektionen för vård och omsorgs norra region fått in så många anmälningar om ett enskilt ärende.

Men det handlar inte, som i fallet med Lilla hjärtat, om en bra uppväxt som står mot en

dysfunktionell sådan – det är mer komplext än så.

Det handlar i stället om hur den biologiska förälderns lagstadgade rätt till sitt barn trumfar barnets rätt att få stanna kvar hos den familj hon gjort till sin i över fyra år. Och om hur socialtjänsten ska försöka finnas där för alla parter, och misslyckas.

Alla ville Emmy väl. Ändå for hon illa.

○ ○ ○

Emil träffar Emmys mamma i skolan. Han är 15, hon 13. De är tillsammans under en kort period, men gör snart slut.

Nio månader senare ska två barn bli föräldrar. När Emil får veta att han kanske ska bli pappa återstår bara några veckor till förlossningen. En handläggare på socialtjänsten ringer upp. Eftersom Emil inte är myndig hamnar informationen först hos hans egen mamma. Emmys mamma kan inte ta hand om barnet. Ingen av dem kan.

I socialtjänstens utredning står att Emil är konsekvent i sin uppfattning om att det bästa för barnet är att placeras i familjehem och växa upp där.

Dokumentation DN har tagit del av visar att det är utifrån den hypotesen

socialtjänsten arbetar. I formell mening betyder det att de biologiska föräldrarna ger sitt samtycke till en placering med stöd av socialtjänstlagen och att flickan får en ny familj, tills vidare.

I samma stund föräldrarna ändrar sig är socialtjänsten skyldig att utreda möjligheterna för barnet att flytta.

Om den saken talar socialtjänsten mycket vagt när de tar kontakt med Frida och Lars. De bor i en by utanför Skellefteå och har

fungerat som familjehem i drygt fem år. Två av barnen de tagit emot har de vårdnaden om

fortfarande, andra har kunnat flytta tillbaka till sina biologiska föräldrar.

Informationen de får om Emmy är knapp.
”Ett ofött barn. Unga föräldrar som inte kan eller vill ta hand om det. Vi ser det som en uppväxtplacering”, sa handläggaren som ringde.

– Vi bad om betänketid även om jag ville säga ja med en gång. Vi är så klart införstådda med villkoren kring en placering och resonerade

mycket kring hur det skulle bli om de biologiska föräldrarna kom på att de ville ha tillbaka barnet efter några år, säger Frida.

Socialtjänsten kom med lugnande svar:

– När de biologiska föräldrarna är så pass gamla att de kan tänkas kunna ta hand om om barnet på egen hand så har barnet rotat sig i familjehemmet. Det kommer utan tvekan vara barnets bästa att bli kvar, fick vi höra. Och vi tyckte att det lät rimligt, säger Frida.

En tidig morgon i januari 2015 samlas de kring en säng på BB i Skellefteå. Frida och Lars, Emil,

barnets mamma och en handläggare från socialtjänsten. Emmy ligger invirad i en vit filt, 3,8 kilo tung.
Frida undrar om

mamman vill vara ensam med bebisen, men hon skakar på huvudet.
Det behövs inte, säger hon.
Emmy är sex timmar gammal.

○ ○ ○

Den lilla flickan blir snabbt en del av familjen. En tio år äldre syster och en åtta år äldre bror blir flickans favoriter. De älskar henne från första stund.

Varannan helg kommer Emmys biologiska föräldrar på besök. De tar med henne på promenad, matar henne, de fikar tillsammans, leker. Ibland spelar de tv-spel med något av syskonen.

– Vi pratade ofta om hur glada vi var att just vi fick

vara hennes familjehem, och de sa att de var glada över att hon skulle växa upp just här hos oss. Vi uppfattade aldrig några tveksamheter kring hur det skulle vara, säger Frida. Tillsammans ser de bebisen utvecklas till en glad och nyfiken

flicka, hon jollrar och pratar
tidigt.

– Emmy hade stor integritet redan som liten. Hon var ofta blyg i början, innan hon lärde känna någon, säger Frida.

Emmy är några månader gammal när Emil vill ha förändringar i umgänget. Familjehemmet ligger långt bort, han har inget körkort. Det slutar med att socialtjänsten kommer

fram till att umgänget ska trappas ned.

Men någonstans här börjar Emil tvivla. Till socialtjänsten säger han att han vill bo med Emmy när han tagit studenten.

När flickan är drygt två år – och kallar Frida och Lars för mamma och pappa – ställer Emil till slut krav på socialtjänsten: Han vill själv ta hand om sin dotter.

– För mig kom hans beslut som en blixt från klar himmel, jag hade ingen aning om att han ens funderade på att ta tillbaka sitt medgivande till placeringen, säger Frida.

Socialtjänsten tillsätter en utredning som ska bedöma Emils förmåga att vara pappa. I myndighetens uppdrag ligger att arbeta efter principen om att barn och föräldrar ska förenas.

När utredningen är färdig ska Emmy snart fylla tre år.

○ ○ ○

De roligaste leksakerna – dockskåpet, prinsessklänningen och kundvagnen i metall – står fortfarande kvar i barnrummet. De ihopvikta kläderna i garderoben börjar antagligen bli för små och doften, den särskilda, är borta, hur mycket man än letar bland påslakanen i sängen.

Det är över ett år sedan Emmy sov där sist, ett år sedan natten på akutmottagningen i Umeå.

Frida och Lars vet inte hur hon mår i dag. De vet inte vad hon gör, hur hennes liv utan dem ser ut. – Jag undrar: vad tänker hon om oss – att vi bara övergav henne? För Emmy var vi mamma och pappa i fyra och ett halvt år. Sen ingenting? Frida bjuder på maskinkaffe i köket utanför Skellefteå. På andra sidan hallen står barnrummet, Emmys rum, fortfarande orört. – Jag klarar inte att rensa bort hennes saker. Hon finns ju fortfarande, bara några mil här- ifrån. Men inte här.

Socialtjänstens utredning, den som skulle analysera Emils föräldraförmåga, kom att få stor betydelse för Emmys framtid. Rapporten baseras på två observationstillfällen, tre timmar i taget, i kyrkans lokaler.

Den ger en finstämd bild av pappans och dotterns relation. Två familjebehandlare anser att Emmy, då 2,5 år, verkar trivas och ha roligt med sin pappa: ”Emil har varit följsam i Emmys lek, haft fullt fokus på Emmy och hennes intressen”, skriver de.

”Pappan bemöter Emmy på ett adekvat och mjukt sätt när hon är avvaktande och ledsen.” Frida, som fått order om att ”agera som en

tapetblomma”, får kritik för hur hon lägger sig i. Frida säger att hon inte visste hur hon skulle agera för att Emmy inte skulle notera hennes närvaro, samtidigt som flickan sökte bekräftelse.

– Det blev jättekonstigt och var svårt för alla. Jag upplevde inte att Emmy kände sig trygg, säger hon. Samma eftermiddag försvann Emmy för första gången in i en slags dvala där hon slutade

reagera på tilltal och andra ljud, enligt Frida och Lars.
Emmy, som precis skulle cykla i väg, stannade upp och kom inte ur tillståndet på flera minuter. ”Under kvällen vill Emmy inte gå själv, hon vill bli buren och sitta

i knä. Hon har svårt att somna och är ängslig och orolig”, skriver Frida i ett mejl till socialtjänsten. – Ingen hade vid den tidpunkten berättat för henne att det utreddes om hon skulle flytta till sin biologiska pappa, men hon kan ju ändå ha uppfattat från samtal att det var på gång, säger Frida.

Förskolan reagerar. För socialtjänsten berättar personalen att flickan inte är sig lik. Hon gråter hysteriskt, stirrar in i väggen och frågar hela tiden efter familjehemsföräldrarna. Även barnavårdscentralen orosanmäler.

En psykolog som har kallats in av kommunen för att följa processen

anser, enligt ett skriftligt utlåtande, att Emmy riskerar bestående skada i sin psykiska hälsa och framtida utveckling om observationerna fortsätter. ”Småbarn reagerar på separationer som ett akut hot mot

överlevnaden, med panik och rädsla”, skriver psykologen. Emmys reaktioner visar, menar psykologen, stora likheter med de symtom som är ålderstypiska för ett traumatiskt krisförlopp hos småbarn.

Vad som inte framgår av rapporten är att socialtjänsten planerat för fyra observationstillfällen. Två av dem får ställas in med hänsyn till Emmys reaktioner. Socialtjänstens slutsats är

att det bästa för Emmy är att bo kvar i familjehemmet.

Det är där hon har sina anknytningsföräldrar och sin trygghet, skriver handläggarna.
I rapporten resonerar de utifrån den grundläggande principen om att alltid sträva efter att barn och biologiska föräldrar ska återförenas.

Men, skriver socialtjänsten, i Emmys fall är det inte tal om någon *återförening* med pappan, eftersom hon aldrig bott hos honom.

I rapporten framgår att Emmys biologiska föräldrar informerats om riskerna en flytt kan innebära för Emmys psykologiska hälsa.

Och att föräldrarna är beredda att ta riskerna. ”Nog har hon känslor, men det är ju jag som är hennes riktiga pappa”, säger Emil, enligt rapporten.

Han anmäler socialtjänsten till Inspektionen för vård och omsorg. Emil anser inte att kommunen ens försökt att arbeta för en återförening.

Samtidigt tar socialtjänsten ärendet till tingsrätten och ansöker om en vårdnadsöverflytt för att ta den formella vårdnaden om Emmy från de biologiska föräldrarna till familjehemmet.

Emil tvingas ansöka om utökat umgänge med sin

dotter i tingsrätten. Med ett beslut i ryggen får han till slut rätt att vara ensam med Emmy och hämta henne från förskolan en dag varannan vecka.

Ett tillfälle övervakas av socialtjänstens handläggare.
I rapporten beskriver de hur Emmy är avvaktade, att hon gråter och söker sig till förskolans personal. Men låter sig tröstas av Emil och följer med honom och hans sambo hem.
Efteråt finns socialtjänstens handläggare med när Emmy

kommer hem till familjehemmet. I rapporten skriver handläggaren att Emmy

säger att ”Emil vill ta mig från mamma och pappa”. Vid tre tillfällen reser hon sig från soffan och ställer sig med ansiktet mot väggen.

”Emmy stoppar under dessa stunder in fingrarna i munnen och biter ihop. Emmy reagerar inte på ljud. Frida och Lars säger vid flera tillfällen Emmys namn utan svar. Frida klappar i händerna utan reaktion”, skriver handläggaren. Emmy ska snart fylla fyra år när vårdnadsöverflytten prövas i domstol.

Eftersom hon är placerad i familjehem med stöd av socialtjänstlagen – en så kallad frivillig placering – har hon inte rätt till ett offentligt biträde som kan företräda hennes

intressen. Att hon bott i familjehemmet hela sitt liv talar starkt för att vårdnaden ska flyttas över till familjehemmet, skriver tingsrätten.

Men eftersom orsaken till placeringen inte är att den biologiska pappan inte kan ta hand om barnet – han har tvärtom ett stabilt nätverk, fast jobb och bostad – ska Emmy lämna familjehemmet. Tingsrättens bedömning vilar också på familjebehandlarnas rapport, som talar om ett fint samspel mellan far och dotter. De besvär Emmy kan drabbas av om hon lämnar familjehemmet är inte så

stora att hon måste bo kvar, skriver rätten.

Men, skriver domstolen, det måste ske i den takt som är bäst för Emmy.

○ ○ ○

Den sista födelsedagen i familjehemmet. Emmy fyller fyra.

På bordet står en gräddtårta med Anna och Elsa från filmen ”Frost”, precis som hon önskat. I det finaste paketet ligger ett dockbadkar. Alla gäster försöker låtsas som att allt är som vanligt.

I samma veva får Emmy en ny handläggare på socialtjänsten, den sjätte i ordningen. Myndighetens uppdrag är nu att verkställa tingsrättens dom. Handläggarna har

berättat för Emmy att hon ska flytta.

Flickan reagerar kraftigt, igen, enligt orosanmälningar från sjukvårdspersonal, barnavårdscentralen och förskola.

Ibland filmar Frida och Lars hennes reaktioner, men socialtjänsten ber dem snart att sluta. De vet inte hur de ska diarieföra filmerna, får Frida veta. I mitten av maj 2019 ska Emmy sova över hos sin pappa för första gången.

Frida och Lars beslutar sig för att filma delar av överlämningen, som tar flera timmar. På video-klippet syns Emmy kämpa i Fridas famn:

– Jag vill inte åka ifrån mamma, skriker hon rakt i ansiktet på familjebehandlaren från social- tjänsten.

Hon vägrar släppa taget. Och Frida vill inte bända loss henne ur sin famn. Handläggaren muttrar irriterat: – Man kan inte låta barnet bestämma. Frida och Lars ifrågasätter om övernattningen är förenlig med barnets bästa. När Frida och Lars till slut lämnar, efter långa diskussioner, plockar Emmy blommor ute på gården och vinkar obekymrat hej då. Dagen efter åker Frida och Lars till akutmottagningen.

Emmy har gått in i sin dvala,
igen.

○ ○ ○

Våren 2019 blir striden om Emmy och vad som är hennes bästa inte bara en fråga mellan familje-hemmet, socialtjänsten och hennes biologiska pappa. Maktkampen skildras också i två lokaltidningar.

Inför förhandlingen i tingsrätten ifrågasätter Emil i lokala Piteå-Tidningen varför det ska vara så svårt att få hem dottern. Han är ju trots allt hennes pappa. Piteå-Tidningen tar inte kontakt med

familjehemmet – som i stället vänder sig till tidningen Norran. Tidningen inleder en

granskning och berättar om hur myndigheterna ignorerar flickans vilja och psykiska mående. Artiklarna får stort genomslag. Hundratals läsare hör av sig till kommunen och till Inspektionen för vård och omsorg. Rapporteringen tycks samtidigt väcka stor irritation hos socialtjänsten.

Handläggarna talar om en ”förtroendekollaps”.

Familjehemmet motarbetar processen, anser de, enligt en skrivelse till Ivo. Deras uppdrag är att trygga Emmy i linje med rättsväsendets beslut. I stället spjärnar de emot – och talar om det i tidningen. Flytten ska inte längre gå i Emmys takt,

beslutar socialtjänsten efter det första besöket på akuten. Den ska ske akut.

Vad som är tänkt att utspela sig på socialtjänstens kontor i Piteå faller dock långt utanför sociala myndigheters normala regelverk: Familjehemmet kallas till ett möte på socialkontoret. Planen är att

träffa Lars och Frida i ett enskilt rum, medan Emmy ska lockas med glass till ett annat. Socialtjänstens handläggare ska sedan ”kallprata” med familjehemmet och under tiden ska Emmy föras bort, hem till Emil. Först när flickan är ute ur

byggnaden ska familjehemmet få veta att placeringen är avslutad och att Emmy därmed är ute ur deras liv.

Planerna har bekräftats för DN av två av varandra oberoende, inblandade, personer.

Men både Frida och Emmy har varit magsjuka under natten, berättar Frida. Mötet ställs in. Samma eftermiddag görs ett nytt försök att hämta Emmy hos familjehemmet, också det misslyckas.

I stället möts de på akutmottagningen på Norrlands universitetssjukhus i Umeå.
Då har Emil sällskap av socialtjänsten, som kallat

in polis. ○ ○ ○
Ett barn som placeras i familjehem med stöd av socialtjänstlagen får inte sin sak

prövad i domstol. Barnet har heller inte rätt till ett offentligt biträde.
Pernilla Leviner, professor i offentlig rätt, säger att ”Fallet Emmy” tydliggör bristerna i socialtjänstlagen som – liksom tvångsvårdslagstiftningen – inte prioriterar eller i tillräcklig grad väger in barnets enskilda behov i de rättsliga prövningarna.

– Det finns en grundprincip om att barnet har samma intresse att vara med sina biologiska föräldrar som föräldrarna har att vara med sitt barn. Det ställer

enorma krav på att socialtjänsten har

befogenheter att agera för barnets självständiga intressen.
I rätten kan biologiska föräldrar intyga att ett barn ska få ha fortsatta kontakter med sina anknytningspersoner. Men det finns inget som säger att de måste hålla sitt löfte. När ärendet är avslutat har socialtjänsten ingen rätt att bestämma över umgänget. – Lagstiftningen vi har i dag är ensidig. Den ger antingen biologiska föräldern eller familjehemmet rätt. Tänk om lagen i stället skulle ta hänsyn till barnets behov och låta båda parter vara en del av barnets liv –

även i de fall där barnet flyttas tillbaka till sina biologiska föräldrar, säger Pernilla Leviner. ○○○

Emmy lämnar akutmottagningen med sin biologiska pappa och hans sambo långt efter midnatt, den där majnatten i fjol. Hennes beteende är inte längre apatiskt. Socialtjänstens handläggare åker också hem. Beslutet är verkställt. De lämnar en vårdpersonal i stort obehag, enligt en avvikelserapport undertecknad av verksamhetschefen på akutsjukvården i Västerbotten:

”Det är mycket viktigt att professionerna samarbetar professionellt och med respekt för

varandras uppdrag. Denna gång brast det ordentligt”, skriver hon. I rapporten beskrivs hur socialtjänstens handläggare uppträtt respektlöst och ”nästan hotfullt” mot både vårdpersonalen och patienten, alltså 4-åriga Emmy. De uppger att handläggarna pratat om Emmy, inför Emmy, på ett respektlöst sätt.

”De är otrevliga, ej intresserade av att kommunicera med varken oss, läkare eller fosterföräldrar.”

Handläggarna kallar familjehemsföräldrarna för ”psykiskt störda” och varnar vårdpersonalen för att de kommer att ”ställa

till med liv”, enligt sjukhusets rapport. Vårdpersonalen uttrycker stor oro för att myndigheternas handläggning inte tagit hänsyn till barnets bästa. ”Väldigt partiska till de biologiska föräldrarnas fördel, beskriver de handläggarna på socialtjänsten”.

Emmy är otröstlig och vill, enligt rapporten, krama sin mamma hejdå.

”Hon är rädd att mamman ska glömma henne”, skriver vårdpersonalen.

○ ○ ○

Fågelvägen är det bara några mil mellan Emmy och familjehemmet. Ändå har de inte setts sedan

natten på akutmottagningen förra året.

Frida och Lars har funderat mycket på vad de hade kunnat göra annorlunda. De anser att de försökte agera utifrån Emmys mående och sätta hennes hälsa i första hand.

Sett till hur allt blev för Emmy, kunde ni gjort mer för att samarbeta och gå myndigheterna till mötes?

– Vi har gjort allt som stått i vår makt för att det ska bli så bra som möjligt för Emmy. Vi har skött alla umgängen, ställt upp på alla träffar, alltid talat uppmuntrande om vårdnadshavarna. Så sent

som några veckor innan flytten fick vi ett sms från socialtjänsten där de skrev att vi var ett fantastiskt familjehem. Vi förstår verkligen inte kritiken.

Utifrån berättelsen, så som den träder fram i artiklar, utredningar,

inspelningar och oros-anmälningar, är det svårt att förstå varför socialtjänsten fattar beslut som ser ut att skada barnet.
Men socialtjänstens högsta chef vill inte svara på frågor om det enskilda ärendet. Det vill inte heller socialnämndens ordförande, socialdemokraten Sven-Gösta Pettersson.
Emil, Emmys pappa, har

varit sparsam med kommentarer i tidningen Norrans granskning. Han har heller inte läst vad tidningen har publicerat. När DN

ber om en intervju funderar han länge. Till slut bestämmer han sig.

– Du skriver väl en artikel oavsett, så det är kanske bra om vi får berätta hur vi upplevt det hela, säger han i telefon.

Emil och hans sambo, som följt hela processen vid hans sida, sitter vid köksbordet i den nyinköpta villan på landet. Emil har precis kommit hem från jobbet, händerna är fortfarande lite sotiga. Han jobbar som maskinförare. Det känns lite konstigt, säger

han. I tre timmar ska vi prata om något som rör det

allra mest privata. Det som fått folk att hata och hota, både dem och deras familjer, på nätet. – Det är inte så mycket sånt längre, men det har varit väldigt jobbigt ibland, säger Emil. Framför honom på bordet ligger en anteckningsbok.

Tillsammans med sin sambo har han försökt sammanfatta allt som hänt de senaste fem åren.

Emil börjar sin berättelse vid samtalet från socialtjänstens handläggare för fem och ett halvt år sedan.

– Jag var bara 16 år, så socialtjänsten fick inte ens ringa

direkt till mig och berätta. De hörde av sig till min mamma och sa att det kanske var så att jag skulle bli pappa. Jag fick en klump i magen, jag visste ju att det inte skulle gå.
Instinktivt svarar Emil nej på myndigheternas frågor om han, eller någon i hans närhet, kan ta hand om barnet.

– Först visste vi ju inte ens om det var mitt barn. Resultatet på faderskapstestet kom när hon var ett par månader gammal. När hon var fyra månader sa jag till socialtjänsten att jag vill att hon ska bo med mig när jag tar

studenten. Det finns dokumenterat i journalen, säger Emil.

Men myndigheterna gör ingen plan för hur det ska gå till. Emil tror att hans ålder gjorde att de inte tog honom på allvar.

– De utgick nog från att jag skulle ångra mig, säger han.

Men Emil fortsätter att fråga efter sin dotter, han vill träffa henne mer. Svaren uteblir. Det är först när Emil kräver att Emmy ska flytta som socialtjänsten initierar en utredning.

– Relationen till familjehemmet blev alldeles kall efter det, jag kände mig inte välkommen längre. Jag har ju förstått i efterhand att de gick in i hela det här i tron om att det var en uppväxtplacering. Men

det var aldrig tanken från min sida, säger han.

Samtidigt säger socialtjänstens egen utredning att de biologiska föräldrarna varit konsekventa i sin inställning till att Emmy placerades i familjehem och att hon skulle växa upp där. Emil delar inte den bilden. Han anser att han på flera sätt signalerat att han vill vara en större del av sin dotters liv.

Först när tingsrätten slog fast att Emmy ska flytta, och familjehemmet tog Emmy till akuten för första gången, upplever Emil att socialtjänsten började arbeta för hans rätt att vara pappa.

– Vi fick en ny socialsekreterare som läste igenom hela ärendet från början. Hon hade en helt annan inställning. De började äntligen ta mig på allvar och började arbeta tillsammans med mig för att verkställa hemflytten. När de tittade på familjehemmets rapporter och beskrivningar fanns ingen logik i det som sagts och beskrivits.
Via socialtjänsten och familjehemmet fick Emil höra om Emmys reaktioner. Emil säger att han kände ett stort obehag. – Naturligtvis reagerade jag. Vi förstod att det här skulle vara svårt för Emmy. Men samtidigt – när vi var ensamma med henne såg

vi aldrig den sidan – och då blev det till slut svårt att förstå att den där informationen verkligen handlade om henne.

Emil säger att hans advokat avrådde honom från att se de filmer och videoklipp som finns i

socialtjänstens utredning. Men han var med när Emmy skulle lämnas över vid den första övernattningen, när Emmy spjärnade emot och vägrade släppa familjehemsmamman. – Det var socialtjänsten som hade beslutat att det skulle vara så, det var de som tog ansvaret för det hela. Jag litade på att de visste vad de gjorde, säger han.

– När vi var ensamma med henne sen var hon avslappnad och kunde prata om att det var kul att ha två pappor till exempel. Vi fick aldrig bilden av att hon verkligen inte ville bo här.

Även bvc, förskolan och flera läkare gjorde orosanmälningar till socialtjänsten om Emmys reaktioner, vad tänker du om det? – Det kändes som att de var färgade av familjehemmet. Vi kände inte alls igen oss i situationen där vi var med och som de beskrev i en orosanmälan de lämnade till socialtjänsten. Då blev det svårt att lita på deras ord. Efter den första, enda, övernattningen tar familjehemmet Emmy till akuten, igen. Emmy har

återigen slutat prata, de får inte kontakt. Socialtjänsten får ta del av journalen.

– Till oss sa de att familjehemmet inte klarar av situationen känslomässigt. Vi fick veta att de var oroliga för Emmys hälsa och vad familjehemmet kunde tänkas göra med henne. Det var inget att diskutera, sa de, säger Emil.

– De sa att det uppstått en förtroendekollaps mellan dem och familjehemmet. Emil säger upp sitt samtycke till den frivilliga placeringen, på socialtjänstens inrådan. När de inte får tag i familjehemmet, som ställt in mötet på

socialkontoret, blir de oroliga. Polisen kopplas in.

Vid tretiden på natten i maj förra året lämnade de Universitetssjukhuset i Umeå. Emmy sov hela vägen hem till Emil och hans sambo.

Morgonen efter frågar hon efter familjehemmet och vill veta när hon ska få träffa dem. Kan hon inte få ringa dem åtminstone? Emil och hans sambo svarar som de blivit instruerade av socialtjänsten: Just nu går det inte. Vi vet inte när.

– Hon var ledsen. Men efter en stund började hon leka och jag tycker att hon har klarat det här

bra sett till hur traumatiskt det blev för henne, säger Emil. Han upprepar att tanken aldrig varit att bryta mellan Emmy och familjehemmet.

– Vi har alltid varit inställda på att fortsätta ha kontakt, säger han. Men efter den där kvällen på akuten och hur de betedde sig ... så känner jag att det varken skulle vara bra för Emmy eller oss att träffa dem igen. Socialtjänsten har avrått oss från att träffa dem. Läget är fortfarande för infekterat och känsligt.

Om man bortser från er alla vuxna inblandade – hade det inte varit

bra för Emmy att få ha fortsatt kontakt med dem hon bott hos i största delen av sitt liv?
– Det är väl där vi egentligen försöker lita på socialtjänstens bedömning och lyssna när de säger att det bästa vi kan göra nu är att fortsätta leva som vi gör och prata om familjehemmet när Emmy själv vill.

Vad säger hon själv?
– Det händer att hon tar upp dem, när hon fyllde fem år sa hon att hon saknade dem. Emmy nämner både Frida och Lars ibland, berättar hur de gjorde där och vad hon ägde där. De överlämnade tre

plastpåsar med leksaker och lite kläder samt en cykel, som tydligen var det Emmy ägde. Var är det omtalade dockbadkaret? Utesluter ni att hon får träffa familjehemmet igen?

– Just nu gör vi det. Plötsligt dyker en liten flicka upp på cykel utanför fönstret. Emmy har rosa hjälm och bråttom. I sällskap med en kompis och hennes förälder. Emmy måste bara byta stövlar. Hennes röst kvittrar snart i väg igen längs gatan.

– Hon mår bra, det gör hon. Vi förstår att det finns en massa

risker med det uppbrott hon var med om, men vi ger henne all kärlek hon behöver och så får vi ju

vara uppmärksamma på hur hon reagerar framöver, säger Emil. Vid Emmys säng finns två böcker. De berättar om hennes liv, en i teckningar, en i fotografier. Om mamman och pappan, om bebisen som fick komma till Frida och Lars. Om flytten till den biologiska pappan och hans sambo. Om den biologiska mamman, som hon också träffar emellanåt. Det ser enkelt ut.

– Vi läser dem då och då, säger Emil.

○ ○ ○

Så, vad är barnets bästa? En flicka som har växt upp i en annan familj än sin biologiska. Vars pappa har stridit för att få hem

henne sedan hon var drygt två. Men som i en smärtsamt utdragen process tvärt tvingas byta hem först när hon är fyra och ett halvt. Socialtjänsten har tre parter att hjälpa: Familjehemmet, som gick in i hela processen med att flickan skulle få växa upp i familjehemmet. De biologiska föräldrarna, som var barn när de

fick barn och som har lagen på sin sida. Och så den lilla flickan, som uppenbart for illa. Ingenting tyder på att någon part initialt velat något illa, ändå slutar allting med en liten flicka som inte får bo kvar hos en familj hon känner som sin.

Hur kunde det gå så fel? Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, kom i början av juni med sin analys. I ett beslut konstaterar myndigheten ”allvarliga brister” och missförhållanden i handläggningen. Exakt vad myndigheten slår ner på är svårt att utläsa bakom sekretessen, men i stort utgår kritiken från att socialnämnden inte arbetat utifrån den grundläggande principen om att återförena barn och föräldrar. Det är oklart om det ens fanns ett samtycke till placeringen, enligt Ivo. Socialnämnden i Piteå kommun har inte dokumenterat sina beslut,

grundat dem på otillräckliga utredningar, i vissa fall i strid med lagen och låtit ärendet dra ut på tiden.

Ivo anser att bristerna lett till att rättssäkerheten har åsidosatts.

Rapporten är på 19 sidor. Socialnämnden kritiseras på varenda en.

Josefin Sköld
josefin.skold@dn.se

Fakta. Detta har hänt

Januari 2015 Emmy föds. Hennes föräldrar är unga och kan eller vill inte ta hand om barnet, enligt socialtjänstens utredning. Emmy placeras i familjehem med stöd av

socialtjänstlagen. Familjehemmet får veta att det handlar om en uppväxtplacering.

Våren 2015 Enligt Emil, Emmys pappa, informerar han social- tjänsten om att han vill att flickan ska bo med honom när han tar studenten. Några åtgärder vidtas inte.

Våren 2017 Emil kräver att Emmy ska flytta. Socialtjänsten inleder en utredning.
Hösten 2017 Socialtjänstens utredning slår fast att det bästa för Emmy är att bo kvar i familjehemmet. Socialnämnden ansöker om vårdnadsöverflytt.
Hösten 2018 Vårdnadsöverflytten

prövas i tingsrätten. I december

samma år kommer domen: Emmy ska flytta till sin biologiska pappa. Maj 2019 Socialtjänsten verkställer tingsrättens beslut. Emmy lämnas över till sin pappa under ett besök på akutmottagningen i Umeå.

Juni 2020 Inspektionen för vård och omsorgs tillsynsbeslut blir offentligt. Myndigheten riktar omfattande kritik mot kommunens socialnämnd – som ber Emmy, hennes föräldrar och familjehemmet om ursäkt.

pressmeddelande från Amnesty International.

TT

Sju sköna skärgårdsöar

SÖNDAG 5 JULI 2020

Stockholms skärgård.

Resa dit: Båtar ut till Stockholms skärgård körs i huvudsak av två stora bolag, Waxholmsbolaget och Strömma Kanalbolaget med Cinderellabåtarna och avgår från två kajer i centrala Stockholm, Strömkajen respektive Nybrokajen. Det går bra att köpa biljetten ombord.

Läs mer:

visitskargarden.se
waxholmsbolaget.se
stromma.com/sv-se/

stockholm/ cinderellabatarna

Få upplevelser går upp mot en båtutflykt i Stockholms skärgård i sommarskrud. Att båtarna tar dig direkt ut från huvudstadens centrala kajer gör det dessutom till ett lättillgängligt äventyr. Här är sju favoritöar.

Anders Pihl

1 Sandhamn

Eleganta Sandhamn är en institution i Stockholms skärgård. Läget strax innanför havsbandet gör hamnen till en magnet för seglare och båtägare. Det finns bra boendemöjligheter och restauranger, en genuin skärgårdsstad och tre

sandstränder. Samt massor att göra: tennis, minigolf, kitesurfing, spa, utomhuspool och nattklubb på Alma Bar. Ändå är det bara ett stenkast bort till öns tysta och mäktiga tallskog, klippor, stränder och hav.

Äta: Sands Hotell, Dykarbaren, Seglarrestaurangen, Sandhamns Värdshus, Ankaret med flera.
Bo: Seglarhotellet är en klassiker, men boende för de flesta budgetar finns.

Resa hit: Waxholmsbåt och Cinderella.
Restid: 2–4 timmar.
Mer info: *destinationsandhamn.se*

2 Möja

Möja är huvudö för Möja-arkipelagen, ett område småöar och skär som är omtyckta av båtfolket. Med sina 300 bofasta personer erbjuder Möja mer

service än de flesta öar. Möja är en ombesjungen ö, såväl Cornelis Vreeswijks ”Ångbåtsblues” som Evert Taubes ”Dans på Sunnanö” hittade inspiration här. Den genuina bebyggelsen, träkyrkan, de båda insjöarna, vårdkasen och naturreservatet Björndalen är alla värda att uppleva. Tyvärr är Möja ingen given badö för dagsbesökaren, däremot en perfekt cykelö.
Bo: STF Möja

Vandrarhem, Möja Värdshus, Möja gästhem med flera.
Äta: Möja Värdshus, Pärlan på Möja och Wikströms Fisk.

Resa hit: Waxholmsbåt och Cinderella, sex olika bryggor. Restid: 2,5–4 timmar.
Mer info: *mojaturistinfo.se*

3 Fjärdlång

Fjärdlång är en ö för sanna naturälskare. Sedan 1985 är hela Fjärdlång med omgivande öar ett stort naturreservat, skyddat inte minst för sitt rika djurliv. Lämpliga badklippor hittar man längs hela ön, och från berget Tysta Klint har man milsvid utsikt över södra skärgården. Stugby, vandrarhem och

tältcamping ger Fjärdlång ett lågmält liv under sommaren.

Seglare hittar flera fina naturhamnar och en gästhamn. De små öarna Myggskären med öppna bodar att sova över i kan tilltala den äventyrlige.
Bo: Vandrarhemmet i Ernst Thiels villa, stugby.
Äta: Hamnkiosken säljer enklare maträtter.
Resa hit: Waxholmsbåt.
Restid: 3,5 timmar från Strömkajen i Stockholm, 30 minuter från Dalarö.
Mer info: *fjardlang.com*

4 Gällnö

Idylliska Gällnö är en oemotståndligt avkopplande plats. Inne på ön överraskas man av ett välbevarat

odlingslandskap, där bondgårdar ligger utspridda mellan öppna hagar och fält. Gällnö Café vid viken Hemfladen frestar med kaffe och citrontårta under äppelträden. Bredvid erbjuder charmiga Gällnö Bar ovanliga ölsorter och lättare mat. Gällnö passar utmärkt för långpromenader. Två vandringsleder visar upp öns omväxlande natur. Man kan också via båtluffarledens låneroddbåtar

ta sig över till vackra Karklö. Gällnö har en rad fina badställen. Bo: STF Gällnö Vandrarhem eller enrumshotellet (!) Frans August. Äta: Gällnö Café och Gällnö Bar. Resa hit:

Waxholmsbåt och Cinderella. Restid: 1,5 timme. Mer info: *gallno.se*

5 Finnhamn

Stockholms stad köpte Finnhamn redan 1943 för att skapa ett rekreationsområde för alla. Vandrarhemmet Utsikten i kolhandlare Rönnströms stora sommarhus från 1915 och Finnhamns berömda krog är två

dragplåster. Den varierade naturen med klipphällar, tallskog och eklundar lockar också. Läget nära ytterskärgården gör ön till en bra utgångspunkt för kanotutflykter. Andra aktiviteter är den 1,7 kilometer långa

Finnhamnsstigen samt besök på ekologiska bondgården Idholmens gård.
Bo: Vandrarhemmet Utsikten samt två stugbyar.
Äta: Finnhamns krog, med i finsmakarguiden White Guide. Resa hit: Waxholmsbåt och Cinderella.

Restid: 2 timmar 10 minuter.

Mer info: *finnhamn.se*

6 Huvudskär

Tvåhundra kobbar och skär ryms inom Huvudskärs unika naturreservat. På den mest besökta ön Ålandsskär finns små röda fiskebodar strödda över klipporna. Huvudskär

är en av få platser i yttersta havsbandet som går att nå utan egen båt. Storslagna naturupplevelser utlovas. Man ser sälkolonier på kobbar och med lite tur havsörnar sväva i det blå. Väldiga och mjuka berghällar inbjuder till picknick. Bo: Vandrarhemmet Tullhuset.

Äta: Till Huvudskär måste man ha med sig mat. Resa hit: Under högsäsong Waxholmbåt, byte vid Fjärdlång eller från Dalarö.

Restid: 1 timme från Dalarö. Under lågsäsong med Dalarö Sjötransporter, *dalarosjotransporter.se*

Mer info:
skargardsstiftelsen.se/omrade/huvudska

7 Grinda

Grinda är en ö för livsnjutare. En solig sommardag är det stora trädäcket på Framfickan ett av skärgårdens mer stilfulla ställen att hänga på. Många dagsbesökare hittar till denna favorit i mellanskärgården tack vare närheten till Stockholm och Vaxholm. Öns utbud räcker för de flesta – här finns affär, kiosk, värdshus och gårdsbutik. Sedan år 2000 är hela Grinda ett naturreservat, och ön lämpar sig för vandring.

En omtyckt led är Grindastigen.
Bo: Grinda Värdshus samt stugby och vandrarhem.
Äta: Grinda Värdshus har utsetts till skärgårdens bästa krog, och Framfickan är deras bakficka.

Resa hit: Waxholmsbåt och Cinderella till Norra Grinda och Södra Grinda. Restid: 1 timme 20 minuter. Mer info: *grinda.se*

Lucka i lagen öppnar för bedrägerier för miljarder

MÅNDAG 6 JULI 2020

Antalet bedrägeriärenden för personliga assistenter har skjutit i höjden. Oseriösa bolag har lyckats svindla sig till flera miljarder kronor på bekostnad av samhällets mest utsatta. Och det finns en lucka i lagen som

försvårar jakten på de kriminella aktörerna. Ett typiskt upplägg för det organiserade assistansbedrägeriet är att någon startar ett bolag. Det är ofta personer som kan branschen, har många kontakter och kan knyta till sig billig arbetskraft. För en mindre summa förser de påstådda assistenterna huvudmännen med sina person- och kontouppgifter, utan att utföra arbetsuppgifter.

– Det är en genomtänkt och systematisk välfärdsbrottslighet som pågår. Det är attraktivt för att det går att komma över stora

pengar bakom en legitim fasad, det är låga risker

och svårt att kontrollera, plus att straffskalorna är relativt låga, säger Andreas Larsson, verksamhetsområdeschef vid Försäkringskassans avdelning för funktionsnedsättning.

Många som är beroende av assistenter lever med såväl fysiska som kognitiva funktionsnedsättningar. Brukarnas ombud är då helt centrala, men i en del oseriösa eller rent kriminella upplägg är dessa ombud ofta också representanter för assistansbolaget.

– Det blir en väldigt märklig situation att bolaget som utför assistansen också är ombud för brukaren. Då är det ju svårt att bevaka

brukarnas rättigheter och det finns en ökad risk att oegentligheter och missförhållanden inte uppmärksammas. Det är relativt stora skattemedel som förskingras, säger Andreas Larsson och påpekar att lagstiftningen behöver ändras: – Ett tydligt exempel är att alla assistansbolag måste ha tillstånd från Ivo (Inspektionen för vård och omsorg), men om en brukare trots allt är knuten till ett bolag utan tillstånd så finns det inget lagstöd för oss att neka utbetalning. Det vore en enkel ändring som skulle ge oss bättre möjligheter att förhindra och försvåra för oseriösa eller kriminella aktörer. Andreas Larsson

beskriver det som en lucka i lagen som bekräftas av en dom i Högsta förvaltningsdomstolen i februari 2019: ”Lagregleringen medger inte att Försäkringskassan avslår en begäran om utbetalning av

assistansersättning till en försäkrad på den grunden att den anordnare som anlitats inte har tillstånd att bedriva verksamhet med personlig assistans.” Efter domen vände sig Försäkringskassan till regeringen med en framställan om att ändra lagen, men inget har hänt. Varför?

– Jag vet inte. Det är ändå en enkel sak som skulle underlätta. Försäkringskassans

möjligheter för att komma till rätta med fusket är begränsade. Myndigheten får inte spana, men vid oannonserade besök händer det ofta att antalet

brukare eller assistenter inte stämmer.
Enligt rådande lagstiftning får myndigheten inte utreda själva assistenterna och deras förehavanden.

– Hur man skaffar så kallade ”pappersassistenter” eller brukare kan se lite olika ut. Det finns i dag inga kvalitets- eller utbildningskrav på assistenter, så vem som helst kan vara det. Det finns i dag endast en nedre åldersgräns på 18 år, säger Linus Nordenskär,

Försäkringskassans nationella försäkringssamordnare

med ansvar för assistans-ersättning.
Han berättar att de påstådda assistenterna ofta är personer i någon form av beroendeställning till företrädarna för bolaget och får en blygsam ersättning för att låna ut sina personnummer. – Deras löner betalas ut för att allt ska se så korrekt ut som möjligt men löneutbetalning studsar sedan vidare från kontot till andra personer, ofta med koppling till bolaget eller brukaren. I flera fall har vi på senare tid sett att bolag utnyttjar arbetskraftsinvandring

med helt fingerade anställningar,

att man importerar personer som av olika anledningar har ett intresse av inresetillstånd till Sverige.

Försäkringskassan har sedan några år en tät samverkan med flera myndigheter, däribland även Migrationsverket.

– Utmaningen i dag är att vi i mångt och mycket är beroende av underlag från dem vi är satta att kontrollera genom det här ansökningsförfarandet, det vill säga att den sökande och arbetsgivaren styr vilka uppgifter vi har att bedöma, säger Erik Holmgren, chef på

Migrationsverkets arbetstillståndsenhet.
– Vi kan lämna uppgifter till Försäkringskassan ganska långt- gående, även där det finns sekretess genom flera sekretessbrytande regler, men den andra vägen är lite svårare kan man säga. Vi kan prata med deras utredare, men när det gäller informationsdelning handlar det mest om att Försäkringskassan begär uppgifter från Migrationsverket och vi lämnar ut det till dem. Migrationsverket har sett bolag som ställer krav på att

arbetskraftsinvandrare även har en funktionsnedsatt familjemedlem. Denna

person avkrävs att också välja assistansbolaget som utförare och på det sättet kan bolaget växa. När ”assistenterna” väl har kommit till Sverige utförs mindre assistans än vad man har begärt ersättning för, i värsta fall ingen alls.

Under våren har Försäkringskassan stoppat utbetalningar till två större bolag med över 450 miljoner kronor i omsättning per år. Vad man då lutat sig mot är beslut från Migrationsverket om sken-

anställningar. Försäkringskassan har tidigare stoppat utbetalningar till 43 assistansbolag och fler stopp är att vänta.

Ett bolag som Försäkringskassan stoppade utbetalningar till i mitten av februari har nyligen fått sitt tillstånd återkallat av Ivo. Det omfattar 136 brukare och är ett av de största bolagen som Ivo återkallat tillståndet för. Migrationsverket har börjat intervjua sökande på svenska ambassader runtom i världen och då upptäckt att det rör sig om så kallade skenanställningar. Det finns bolag som specialiserat sig

på detta och ansökt i väldigt stor utsträckning, men som Migrationsverket nu systematiskt ger avslag för att de betraktas som oseriösa.

– De gånger vi gjort det så har det gett resultat. Vi frågar exempelvis ”Var ska du jobba?”, ”Vet du vem din arbetsgivare är?”, ”Vad är din lön?”. Då kan vi ganska tydligt märka att de lämnar andra uppgifter än vad vi fått från arbetsgivaren, säger Erik Holmgren.

Den här sortens arbetskraftsinvandring grundar sig i att den sökande har en

anknytning till en person som är en framtida mottagare av assistans. Veckorna efter att man kommit som personlig assistent kommer deras barn med stort hjälpbehov och så söker de i sin tur. Myndigheterna beskriver det som ett slags omvänd

import av assistansmottagare.

Ofta handlar det om familjer som vill komma till Sverige som städslas av oseriösa bolag. De kommer då med arbetstillstånd och söker sedan assistansbidrag för sina barn.

Denna arbetskraft blir ofta utnyttjad och familjerna hamnar i

en beroendeställning utan kunskap om sina rättigheter. I en del fall tvingas de betala tillbaka delar av sina löner eller utföra städ- och renoveringsarbete. Motsätter de sig detta hotas de av utvisning av bolaget.

Dessa upplägg är exempel på det som brottsbekämpande myndigheter kallar Crime-as-a- Service, eller CaaS. Det rör sig om grupper som specialiserat sig på en viss brottstyp, och som sedan säljer sina tjänster till kriminella nätverk.

– De här bolagen har ofta kontaktpersoner eller rentav

kontor utomlands, främst i Europa, där de värvar både assistenter och brukare. Man måste ha ett stort kontaktnät och röra sig i de mörkare områdena av den här oseriösa sidan av marknaden, säger Linus Nordenskär.

De brottsliga bolagen skaffar sig brukarunderlag genom att begära ut uppgifter från kommunerna, till exempel vilka som har särskilt stöd i skolan eller vilka som har handikapptillstånd. Det har hänt att tjänstemän på Försäkrings- kassan lockats att ingå i de kriminella grupperna och nästan

alla 42 bolag som Försäkringskassan har stoppat har företrätts av en och samma advokatfirma som kunnat hjälpa dem att navigera genom lagens kryphål.
– De här mer avancerade uppläggen kräver att många personer är inblandade, i många fall

är familjen i allra högsta grad delaktig i de här brottsliga uppläggen och ersätts då med betydligt högre belopp än pappersassistenterna. Vi har sett belopp på upp mot 100 000, och då vet vi inte hur mycket svarta pengar som studsar till familjerna

från pappersassistenterna, som ofta uppbär andra ersättningar exempelvis etableringsersättning samtidigt, säger Linus Nordenskär.

I genomsnitt får ett bolag med tio assistansmottagare omkring 2 miljoner kronor i månaden från Försäkringskassan. Under årets fem första månader gjorde Försäkringskassan

124 polisanmälningar och beslutade om återkrav eller skadestånd på sammanlagt 121 miljoner kronor. För samma tid förra året var siffrorna 62 respektive 28 miljoner.

I februari införde Migrationsverket en kod för ”oseriös arbetsgivare eller skenanställning” och av de hittills 267 besluten är 23 inom assistansområdet – totalt inkom 177 tillståndsansökningar om personlig assistans. Andelen motsvarar 13 procent, vilket kan jämföras med branscher där antalet tillståndsansökningar är stort. Kockar/ köksbiträden och städbranschen till exempel hade under

samma tidsperiod drygt 3 procent avslag på grund av oseriös arbetsgivare eller skenanställning.

– Det rör sig om så pass komplicerade fall som tar flera år att utreda och har så många personer inblandade, polisen har helt enkelt inte resurser att lägga, utan det måste oftast finnas andra inslag av kriminalitet för att det ska prioriteras, säger Linus Nordenskär.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se

Hallengren: Oerhört allvarligt med assistans-bedrägerier

MÅNDAG 6 JULI 2020

Assistansbolag omsätter runt 30 miljarder skattekronor per år. På senare år har oseriösa och kriminella aktörer lyckats ta sig in i branschen.

Socialminister Lena Hallengren ser mycket allvarligt på problemet och vill att regel- verket snart ska stramas åt. – Välfärdsbrottslighet är

verkligen en kriminalitet som inte bara riktar sig mot företag utan faktiskt mot oss alla i och med att man missbrukar de system som vi vet att människor behöver när man har det tufft, är sjuk, arbetslös, har en funktionsnedsättning, säger socialminister Lena Hallengren (S).

– Det är klart att vi vill beivra brott på olika sätt och vi måste göra det samtidigt som vi värnar ersättningen till de som verkligen behöver.
Lena Hallengren säger att hon ser oerhört allvarligt på när företag ska utföra en välfärdstjänst och sedan inte gör det som en individ har blivit berättigad till.

Assistansbolag måste ha tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg, Ivo. Men om en brukare ändå använder ett bolag utan tillstånd, eller ett bolag som blivit av med tillståndet, finns det inget lagstöd för Försäkringskassan att neka utbetalningar till den enskilde.

Lena Hallengren säger att det är ett problem som både hon och regeringen har identifierat.

– Det här är ju någonting som jag i grund och botten verkligen tycker är fel. Jag tycker att om Ivo har ett uppdrag att säkerställa att den som ska vara assistanssamordnare verkligen uppfyller de

krav som vi tycker är rimliga att ställa, att det sedan också är de företagen som man får anlita. Så detta är en fråga som vi tittar på, säger Lena Hallengren. Ser du att det finns grund för att det kommer att lösas?

– Jag hoppas att andra partier ställer upp på det och är lika engagerade som jag är för att se till att de som behöver assistans också får det. Att de får det från företag som, så långt det går att garantera, vi vet håller hög kvalitet, är schysta och inte minst är att lita på. Det är det minsta man kan kräva.

Ett annat sätt för kriminellt lagda bolag att utnyttja systemet handlar om brukare som lever

isolerat och har svårt att göra sin röst hörd. Sådana har ombud till sin hjälp och i dessa förslagna upplägg är detta ombud ofta också

796

representanter för själva assistansbolaget. – Utgångspunkten är att de enskilda ska ha rätt att avgöra vem de vill ha som ombud. Sedan är det klart att vi vill vidta åtgärder för att se till att resurser utbetalas och används på rätt sätt. Jag vill säga att de allra flesta aktörer verkligen gör sitt yttersta för att ge den assistans som den enskilde är berättigad till, säger Lena Hallengren.

Det finns i dag inga kvalitets- eller utbildningskrav för att

vara personlig assistent, borde det finnas?

– Vi har haft en utredning som tittat på yrket, just för att se om det inte har ändrats, och den är på remiss. Nästan 100 000 personer arbetar som personlig assistent. Det finns anledning att titta på vilken kompetens som krävs. Ibland krävs ganska mycket och ibland så kanske det är så att både du och jag skulle kunna vara assistenter beroende på vilka behov som ska tillgodoses, säger Lena Hallengren.

Ossi Carp

ossi.carp@dn.se

Kommunen får hård kritik – ber 4-åriga Emmy om ursäkt

MÅNDAG 6 JULI 2020

Inspektionen för vård och omsorg riktar allvarlig kritik mot handläggningen av Emmys ärende. Socialnämnden har inte beaktat barnets bästa och

rättssäkerheten har åsidosatts, enligt myndigheten. Socialchefen Fredrik Sjömark ber Emmy, hennes föräldrar och familjehemmet om ursäkt. Emmy placerades i familjehem med stöd av

socialtjänstlagen när hon bara var några timmar gammal.

Fyra och ett halvt år senare tvingades hon lämna familjen hon såg som sin på akutmottagningen i Umeå under dramatiska omständigheter med polis, socialtjänst och vårdpersonal inblandade.

Anna Norlén, verksamhetschef på Ericastiftelsen, som bland annat arbetar med traumatiserade barn, har tagit del av sjukhusets rapport från socialtjänstens insats på akutmottagningen. Hon anser att socialtjänstens agerande skulle kunna likställas med barnmisshandel.

– Jag kan inte se några förmildrande omständigheter för att de agerar på det här sättet. De utsätter flickan för psykiskt våld, och de gör det med öppna ögon. Att utsätta barn för abrupta byten av omsorgsperson orsakar skada, det vet vi.

Anna Norlén säger att det finns goda rutiner baserade på erfarenhet och forskning som talar om hur socialtjänsten ska hantera barn som måste byta omsorgspersoner.

– Vi vet att det är en risksituation, bland det mest riskfyllda ett litet barn kan utsättas för. Men att med våld tvinga fram en lösning? Då visar vi barnet att det du säger och uttrycker betyder ingenting. Det ska inte

vuxna och myndigheter signalera till ett barn. Det är allvarligt. Inspektionen för vård och omsorg, som

ärendet, kom i början av juni med sitt beslut. Myndigheten går inte djupare in på händelserna kring akutmottagningen, men konstaterar att man inte kan se hur nämnden kunnat handla på något annat sätt med anledning av den oro som fanns för Emmys hälsa.

Ivo riktar desto mer kritik mot handläggningen av hela ärendet. Myndigheten ifrågasätter om det fanns ett samtycke till placeringen över huvud taget. – Handläggningen har inte varit av god kvalitet utifrån de många brister vi sett. Barnet

omhändertogs på oklara grunder, det går inte att utläsa om det fanns ett vårdbehov över huvud taget. Vi kan inte se att föräldrarna inte har haft förmåga att ta hand om barnet. Samtycket är vagt, det är oklart om föräldrarna ens förstått vad de samtyckt till, säger Pia Karlsson, enhetschef på Ivo.

I ett pressmeddelande skriver ordföranden i kommunens socialnämnd, Sven-Gösta Pettersson, att man brustit i sina rutiner.

– Det har påverkat ett barn och barnets närstående på ett

allvarligt sätt. Det vill vi be om ursäkt för, säger Sven-Gösta Pettersson,

ordförande i socialnämnden, i ett pressmeddelande.

Nämnden har, enligt Ivo, inte alls arbetat utefter den grundläggande principen om att barn och föräldrar ska förenas. De har heller inte beaktat barnets bästa i de beslut som rör barnet. Man har även begränsat barnets umgänge med sina föräldrar, i strid med lagen.

– Vi är särskilt olyckliga över att vi brustit i stöd till barnets föräldrar. Med en annan handläggning av ärendet från började hade vi kunnat förebygga en del av det lidande och de negativa konsekvenser som vi i dag kan konstatera för både barn,

föräldrar och det familjehem som varit kontrakterat av socialtjänsten under fyra år, säger Fredrik Sjömark, socialchef vid Piteå kommun.

Emmy bor i dag med sin pappa och hans sambo. Hon har inte träffat familjehemmet sedan natten på akutmottagningen.

Socialtjänsten har, enligt Emmys pappa, sagt att de inte vill stötta

en återförening mellan flickan och familjehemmet. Forskare talar ofta om vikten av att barn i möjligaste mån ska behålla kontakt med sina anknytningspersoner. Hur socialnämnden agerat efter att

placeringen upphörde har Ivo inte tittat närmare på.

– När placeringen upphör går föräldrabalken in, då är det vårdnadshavaren som avgör vem barnet får träffa. Sen kan socialtjänsten prata med vårdnadshavare kanske flera gånger om vikten av att barn behöver behålla kontakt med sina etablerade relationer. Men det är inte myndighetens sak att uttala sig om, säger Pia Karlsson. **Josefin Sköld**

josefin.skold@dn.se

Ny studie: Ett hundår är inte lika med sju människoår

MÅNDAG 6 JULI 2020

Det har varit allmänt känt att den som vill räkna ut hur gammal ens hund är med mänskliga mått bör multiplicera antalet födelsedagar med sju. Men nu har forskare vid ett amerikanskt universitet räknat ut att det inte är riktigt så enkelt att veta hur gammal din fyrfota vän faktiskt är.

Den nya studien har genomförts av forskare på University of California

San Diego School of medicine och har publicerats i den vetenskapliga tidsskriften Cell systems journal.

I den har forskarna kommit fram till att en hunds sanna ålder – om den ska jämföras med en människas – inte kan räknas ut korrekt med den allmänt kända multipliceringsmetoden.

Enligt forskarna beror det på att hundar, precis som andra

djurarter, inte bara lever kortare liv utan även har biologisk åldringstakt som skiljer sig från människor.

Genom att spåra molekylförändringar i 104 labradorers dna har forskarna kunnat

konstatera att hundarna åldras betydligt mycket snabbare än människor när de är unga, men att åldringstakten sedan saktas ned betydligt. Med hjälp av informationen har forskarna arbetat fram en ny formel, som tar med den annorlunda åldringstakten i beräkningen.

”Det är logiskt om man tänker på det, en nio månader gammal hund kan få valpar, så vi visste att en ratio på 1:7 inte var ett korrekt sätt att mäta åldern” skriver Trey Ideker, huvudförfattare bakom studien, i ett pressmeddelande. Enligt forskarens nya modell är en ett år gammal hund att jämföra med en 30 år

gammal människa, medan en fyra år gammal fyrfota vän är att likställa med en 52-årig människa. Enligt forskarna börjar det hastiga åldrandet sedan klinga av när hunden fyller sju.

En av nackdelarna med den nya metoden är att den är betydligt mer komplex än den hundägare vant sig vid, men forskarna har tagit fram en graf för att försöka underlätta uträkningen, vilket författarna uppger att de har haft nytta av för egen del.

”Jag har en sex år gammal hund – och hon springer fortfarande med mig, men nu inser jag att hon inte

är så ung som jag tidigare har trott”, skriver huvudförfattaren Trey Ideker.

Ivan Solander

ivan.solander@dn.se

Fler narkomaner dör av drogöverdoser

MÅNDAG 6 JULI 2020

Den drogrelaterade dödligheten bland narkomaner i Sverige fortsätter att öka. På ungefär 30 år har dödsfallen gått från 1,53

till 6,46 per hundratusen invånare.

– Det är en stadigt uppåtgående kurva, säger toxikologen Anna Jönsson på Rättsmedicinalverket.

Under 30 års tid har en nordisk forskargrupp, där Rättsmedicinalverket medverkat, analyserat narkotikadödligheten bland narkomaner. Flera rapporter har lämnats och nu är den senaste, som berör situationen i Sverige, Norge, Danmark, Finland och Island under 2017, klar.

Det visar sig att Sverige sticker ut, på ett negativt sätt. Tillsammans med Island har vi flest antal

drogrelaterade dödsfall bland narkomaner per capita, och står också för den största ökningen sedan förra mätningen 2012. Då var dödsfallen

4,17 per 100 000 invånare.

De nordiska ländernas narkotika- dödlighet ser också ut att ligga högt jämfört med resten av Europa. Samtidigt kan det vara svårt att jämföra länder då kvaliteten på rapporteringen kan skilja sig åt.

– Vi gör lite fler obduktioner i Sverige och har ett nationellt laboratorium där alla analyser av

blod och urin genomförs, säger Anna Jönsson. Rapporten visar att

opioider är den vanligaste typen av substanser vid dödsfallen i Norden. I Sverige handlar det oftast om heroin/morfin, metadon och burprenofin – samtliga är smärtstillande och beroendeframkallande medel. – Man dör av att andningen slutar fungera. Det andra problemet med de här substanserna är att det finns en toleransökning. Man tål högre och högre doser, men tar man ett uppehåll sänks tolerans- nivån. Men så tror man att man tål samma dos som tidigare, som leder till överdos.

När mätningen gjordes 2017 hade Sverige stora problem med så kallade fentanylanaloger, vilka

orsakade ett stort antal dödsfall. Det har liknats vid en epidemi, av myndigheterna. Det har såklart påverkat statistiken i den aktuella rapporten. Hur narkotikadödligheten sett ut åren därefter är svårt att säga, då samma typ av mätningar som gjorts i rapporten inte finns tillgängliga.

– Men vi vet att heroindödsfallen ligger kvar på samma nivå i dag som då, de är ganska konstanta. Fentanylanalogerna har däremot i princip försvunnit, säger Anna Jönsson.

TT

Fakta. Dödstalen i Norden

Digital vård ökar stort

MÅNDAG 6 JULI 2020

Coronasituationen har under våren tvingat vården att göra stora omställningar. Av alla planerade operationer i mitten av april var det bara en fjärdedel som kunde genomföras. Något som däremot kommit att utvecklas i rekordfart under pandemin är den digitala vården.

Danmark: 4,29
Norge: 5,70
Finland: 5,84
Sverige: 6,46
Island: 6,58
Dödstalen avser

narkotika- relaterade dödsfall bland narkomaner per 100 000 invånare 2017.

Källa: Rättsmedicinalverket

Kapaciteten i intensivvården har fördubblats och samtalen till 1177 Vårdguiden ökat, från 20 000 till 160 000 per dygn i mitten av mars då trycket var som värst. Samtidigt har de planerade vårdtillfällena minskat med 43 procent. Det framkommer i en rapport från Sveriges kommuner och regioner (SKR) om hur pandemin påverkat vården.

Något av det mest framträdande i rapporten är den digitala utvecklingen i samtliga

delar av landet. I Region Västerbotten ökade till exempel de digitala

vårdmötena med 544 procent från februari till mars.
– Förut har det funnits ett visst motstånd mot det digitala inom vården. Man har kanske inte riktigt har sett fördelarna med videosamtal och liknande. Det har inte varit helt lätt alla gånger att få alla med på det digitala tåget. I dag märker vi att både patienter och medarbetare upplever att det har gått väldigt mycket bättre än vad man hade kunnat föreställa sig, säger Marie Morell (M), ordförande för sjukvårdsdelegationen på

SKR som ligger bakom rapporten.

Videomöten har sedan tidigare - funnits i primärvården, men i och med coronakrisen har möjligheten att få vård digitalt spridit sig även till specialistvården. Cancer-rehabilitering, smärtlindring och ortopedi är exempel på vård som numera kan tillhandahållas digitalt.

– Om du är kroniskt sjuk och ska på årskontroll till din läkare som du känner ganska väl så är det ingenting som hindrar er att göra den kontrollen digitalt. Samma sak när man ska ta ett EKG eller blodtryck. Många får förhöjt blodtryck bara av att komma till

sjukhuset, men det kan vi också numera styra via hemmet så att vi får en mer rättvisande bild av läget.

Flera regioner och privata vård- givare har under pandemin utvecklat självskattningstjänster och chattbottar för att förbättra stödet till oroliga invånare, guida dem rätt och samtidigt avlasta sjukvårdsrådgivningen. För en del patientgrupper kan skiftet mot det digitala förstärka kvaliteten på vården, menar Marie Morell. – Det finns ju de som även i vanliga fall är infektionskänsliga och hade mått bra av att inte

vistas så mycket på sjukhus då det är en risk

för deras hälsa, så det finns ju väldigt många positiva effekter av det här även fortsättningsvis.

Kan vården verkligen hålla lika hög standard digitalt som vid ett fysiskt möte?
– Det är något vi behöver utvärdera efteråt, både hur patienter och medarbetare upplever den digitala vården. Och framför allt om den inneburit någon påverkan på den vårdkvalitet man fått. Alternativet under corona har ju ibland varit att inte få någon kontakt över

huvudtaget och då kanske ett digitalt möte känns ”good enough” eftersom ribban inte är lika hög.

Marie Morell tror att den digitala utvecklingen som vården med stormsteg tvingats in i under våren kommer att bestå efter krisens slut.

– Inom psykiatrin har man till exempel utvecklat kognitiv beteendeterapi via webben som många gånger visat sig funka bättre än motsvarande vård genom fysiska träffar. För patienterna är det skönt att befinna sig i en lugn och trygg

hemmamiljö där man dessutom kan gå igenom behandlingsstegen när man själv känner för det. För många patienter, bland annat inom psykiatrin, är det ofta ett stressmoment bara att komma till sjukhuset.

9 av 10 förskolebarn i utsatta områden hölls hemma

MÅNDAG 6 JULI 2020

Många förskolor tömdes på barn när covid-19 började spridas i Sverige. I utsatta områden larmades om hög frånvaro – på en del håll uppemot 90 procent. På vissa förskolor i Enköping var nästan 80 procent av barnen borta under de veckor i mars då coronaviruset på allvar kom till Sverige. I

Göteborg och Linköping syntes drygt 90 procents frånvaro i vissa stadsdelar. Stockholm har ingen samlad statistik, men exempelvis stadsdelen Spånga–Tensta hade i snitt 70 procents frånvaro i mars. Enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) vittnar ett 20-tal kommuner om att det varit glest bland förskolebarnen. Många av förskolorna där frånvaron varit hög ligger i områden som klassas som socioekonomiskt utsatta. Högst frånvarotal var det i mitten och slutet av mars, enligt kommuner som TT pratat med. I Göteborg uppmättes ett medeltal på cirka 60 procents frånvaro bland barnen på

samtliga kommunala förskolor under några marsveckor. I socioekonomiskt utsatta områden, som Angered och Bergsjön, var siffran nästan 90 procent.

– Även andra dagar om året är det lägre närvarotal här – men inte så här slående skillnader, absolut inte, säger Eva Jakobsson, strategisk chefskoordinator vid förvaltningsledningen, samt samordnare för covid-19.

TT

Tillväxtverket larmar om hög arbetsbelast-ning

Personal på Tillväxtverket klagar nu över en ”orimligt hög arbetsbelastning” på grund av det statliga stödet för korttidsarbete.

I ett brev till generaldirektören efterfrågar man ett lägre tempo för att folk ska få återhämta sig och förebygga sjukskrivningar. Systemet med korttidsarbete har blivit ett av de viktigaste verktygen för att bekämpa de ekonomiska effekterna av covid-19-pandemin. Till och med torsdagen i denna vecka hade det betalts nästan 27 miljarder kronor

till företag med drygt 560 000 anställda. De har varit en anstormning av

ansökningar sedan i april. Det har kostat på för de anställda, menar lokalavdelningen för akademikerförbundet Saco-S.

DN har tagit del av ett brev från fackstyrelsen som gått ut till de cirka 250 anslutna medlemmarna på Tillväxtverket, en information som också skickats till generaldirektör Gunilla Nordlöf. Här talas om ”orimligt hög arbetsbelastning”, extremt långa arbetsdagar och ibland dålig empati från chefer.

– Trycket har varit hårdast hos dem som jobbar med att handlägga korttidsarbetet och på it-personal som skött utvecklingen för att stödja

hanteringen av ansökningarna. Vi får signaler om att det är oklarheter med övertid och om att man förväntas jobba med den nya arbetsuppgiften och samtidigt sköta sitt ordinarie jobb. Det handlar om en ökad stress, säger Örjan Johansson, som är ordförande för SACO-S på verket. Han säger att de anställda har slitit hårt under våren, att det finns en stor vilja att hjälpa företagen i en extrem situation

men att folk samtidigt har rätt till återhämtning.
– Nej, vi har inte sett några ökade sjukskrivningar än, men vår poäng är att det gäller att agera innan de sticker

i väg. Vi har haft en kontinuerlig dialog med personalavdelningen, nu hoppas vi att det ska bli lite lugnare till hösten. Vi går ju från en mer akut fas till att syssla mer med avstämning av stödet och ska samtidigt bygga upp en organisation för att granska eventuella bedrägerier, säger Örjan Johansson.

DN har utan framgång sökt både generaldirektör Gunilla Nordlöf och HR-chefen Per Cederblad. Till slut får vi ett mejlsvar från Richard Källstrand, chef för avdelningen verksamhetsstöd: ”Våren har inneburit en extra-ordinär situation och vi är medvetna om att det periodvis har inneburit hög arbetsbelastning. Vi

har vidtagit åtgärder för att säkerställa en bra arbetsmiljö under dessa speciella omständigheter.”

Det handlar bland annat om att låna in och nyanställa personal, utbildningar i stresshantering och att öka friskvården från en till två timmar per vecka.

”Vi för en kontinuerlig dialog med chefer och fackliga företrädare om arbetsmiljö och arbetsbelastning. Under hösten kommer vi att intensifiera det arbetet och tittar nu på om vi behöver vidta fler åtgärder för att

säkerställa en bra arbetsmiljö för alla medarbetare”, skriver Richard Källstrand.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

Fakta. Korttidsarbete i stället för arbetslöshet

Korttidspermittering kan sökas av företag som drabbas av pandemin. Den anställde kan permitteras på 20, 40, 60 eller 80 procent men får behålla en stor del av lönen. Staten tar den största kostnaden.

Systemet gäller under 2020 och hanteras av Tillväxtverket.

Covid-19 blir troligen vanligaste dödsorsaken i år

MÅNDAG 6 JULI 2020

Under fredagen publicerade Smittskydd Stockholm och

Dödsorsaker

De vanligaste dödsorsakerna i Stockholms län under 2019, jämfört med siffror för covid-19 fram till den 12 juni 2020.

Källa: SLL (Antal fall)

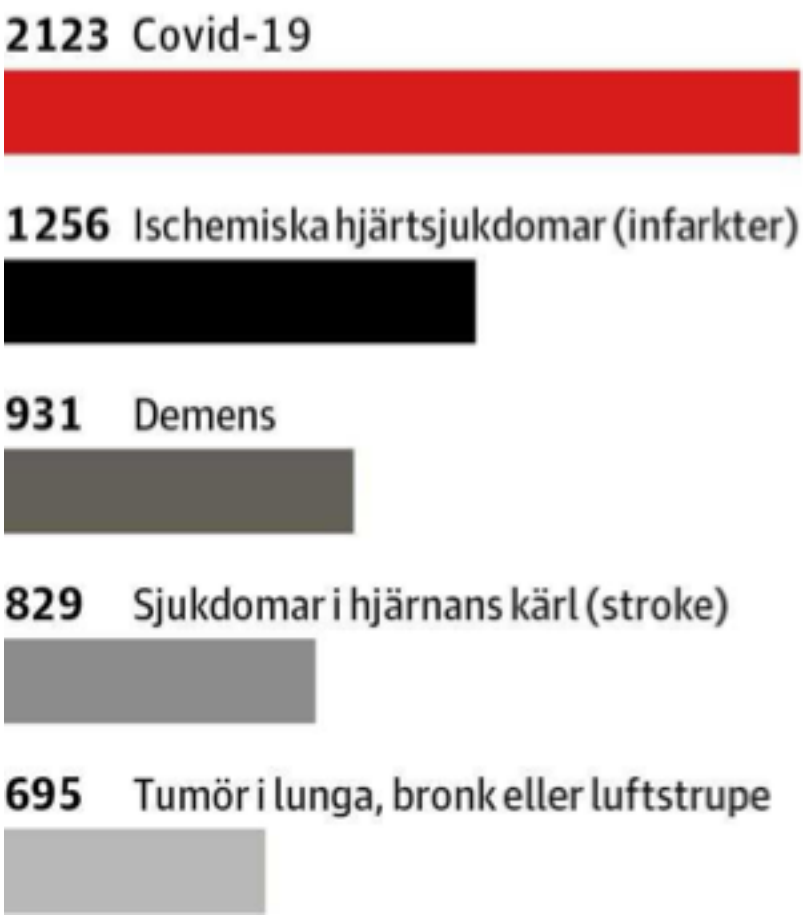

Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin en rapport där man kartlagt vilka de som drabbats av och avlidit i covid-19 är. Rapporten konstaterar att covid-19 troligen kommer att bli den vanligaste dödsorsaken i Stockholm 2020, men också att det är stor

skillnad på hur olika områden i Stockholm har drabbats.

Redan den 12 juni var de 2 123 som då hade avlidit i covid-19 fler än antalet som under hela 2019 avlidit i till exempel hjärtinfarkter, visar den nya rapporten. Man väntar sig därför att covid-19 kommer att vara den vanligaste dödsorsaken under 2020, även om dödsfallen skulle stanna av.

Rapporten visar på stora skillnader i hur och i vilken grad olika områden i Stockholm har drabbats. Man har bland annat jämfört hur hårt drabbade Stockholms 170 betjäningsområden har

varit, och även jämfört hur drabbade dessa områden varit sett till samhället i stort respektive särskilda boenden. Ett betjäningsområde är ursprungligen ett omgivande geografiskt område till en

husläkarmottagning, med i genomsnitt 14 000 invånare. Sköndal, sett till befolkningen, är ett av de områden med över tio dödsfall som är hårdast drabbat av covid-19 med 23,4 dödsfall per 10 000 invånare. Dödligheten är dock i väldigt hög grad begränsad till särskilda boenden, exkluderar man dessa uppgår dödligheten till nio dödsfall per 10 000 invånare. Rinkeby har däremot relativt få

döda på särskilda boenden, men däremot betydligt fler i samhället i stort. Dödligheten inklusive särskilda boenden uppgår till 20,4 dödsfall per 10 000 invånare,

räknar man bort särskilda boenden är siffran fortfarande nästan lika hög, 19,8 dödsfall per 10 000 invånare. En liknande trend syns även i Husby.
Man har även gått igenom födelseländerna hos personer som avlidit i covid-19. Siffrorna visar att personer födda i Sverige är hårdast drabbade sett till det totala antalet fall, i relation till gruppernas storlek är dock födda i

Estland, Finland, Grekland, Somalia, Norge, Turkiet, Tyskland, Libanon samt Syrien betydligt hårdare drabbade.

Personer födda i Estland och Finland är sett till andelen av befolkningen fyra gånger mer drabbade än personer födda i Sverige, någonting man förklarar med att personerna inom den gruppen i genomsnitt är äldre än personer födda i Sverige. Det är dock bostadsorten som spelar störst roll, justerar man för kön, ålder och hur drabbat bostadsområdet är försvinner överrisken helt för personer födda i ett antal födelseländer. En mindre överrisk finns dock kvar för personer

född i Somalia, Syrien, Libanon och Turkiet.

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se

Efter kraschen – nu ökar pressen på partierna

TISDAG 7 JULI 2020

Migrationsförhandlingar na mellan S och de gamla allianspartierna har kraschat. Nu är tiden knapp om riksdagen ska hinna ersätta den tillfälliga lagen innan den upphör nästa år.

– Oavsett av vad som hänt med förhandlingarna så måste vi ha en lagstiftning, säger Rikard Larsson, S-företrädare i migrationskommittén.

Under tisdagen möts återigen samtliga åtta partier i migrationskommittén. Det är det näst sista mötet innan slutjusteringen och tanken var att det skulle

finnas ett färdigt förslag på bordet.

Så blev det inte. Efter att förhandlingarna mellan Socialdemokraterna och de forna alliansspartierna sprack på

måndagseftermiddagen har spelplanen kastats om. – Moderaterna la in nya krav och var inte beredda att kompromissa i de viktiga frågorna. Vi konstaterade gemensamt att förutsättningarna för att göra en uppgörelse inte fanns, säger Rikard Larsson, (S).

Det var framför allt diskussionen om ett asylmål, ett slags gräns för asylmottagandet, som ställde till det där Moderaterna ville ha en lägre gräns än

Socialdemokraterna. M lade under måndagen fram ett

kompromissbud men det räckte inte för S.
– De var villiga att göra det i slutänden men som helhet var det för lite ansträngningar, säger Larsson.

“Vi beklagar att det inte går att träffa en bred

överenskommelse om en långsiktigt hållbar och ansvarsfull migrationspolitik där även moderaterna ingår”, säger Stefan Löfven (S) i ett skriftligt uttalande.

Moderaternas representant Maria Malmer Stenergard anser att S vek sig för regeringspartnern. Förra

veckan hotade MP med att

utlösa en regeringskris om S inte slutade förhandla om en striktare migrationspolitik med de borgerliga partierna.

– Vi insåg att S inte stod upp för sin politik, säger hon. M-ledaren Ulf Kristersson skrev på Facebook:

”Moderaterna har till och med erbjudit regeringen att lotsa en överenskommelse genom riksdagen utan proposition, om regeringen på grund av Miljöpartiet inte skulle klara av att lägga en överenskommelse på bordet. Socialdemokraterna har

under diskussionens gång sagt sig

vara med på en sådan ovanlig åtgärd, men till slut ändå prioriterat Miljöpartiet före att komma överens om en stram migrationspolitik. Det beklagar jag djupt.”

Trots måndagens händelser ser Socialdemokraterna fortfarande en bred överenskommelse framför sig.

– Jag ser fortfarande framför mig en så bred konstellation som möjligt för en politik som ligger väldigt nära den tillfälliga lagen, som varit vår ingång hela tiden. Där finns nog partier som kan

sluta upp bakom det, säger Rikard Larsson (S).

Miljöpartisterna är fortfarande irriterade på regeringspartnern men fortsätter gärna förhandlingarna brett. Språkröret Per Bolund ser en bas som utgörs av januaripartierna, S, MP, C och Liberalerna.

– Partier som sitter i regering måste klara av att hitta en gemensam linje i politiska frågor. Men vi kräver att vi ger möjlighet för barn och föräldrar att kunna leva tillsammans och att vi ger möjlighet till människor som har

särskilt starka skäl att stanna i Sverige, säger Per Bolund.
Inte heller Centerpartiets Anders W Jonsson har gett upp hoppet om en

uppgörelse med flera partier.

– Vi vill fortsatt se en bred överenskommelse men nu är det upp till ordföranden att avgöra hur arbetet i kommittén ska fortsätta, säger han. Moderaternas Maria Malmer Stenergard säger att de kommer att fortsätta arbeta med frågan i både kommittén och i riksdagen. – Vi vill ha stöd för så många förslag som möjligt som kan bidra

till att lösa Sveriges problem, säger hon. Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch Thor meddelar att hon och hennes parti inte tänker ställa sig bakom någon överenskommelse

med partierna i januariavtalet.

– När det presenterades ytterligare ett kompromissförslag från Moderaterna om Sveriges mottagande som S sa nej så strandade man arbetet i kommittén. Det blir ingen bred uppgörelse i kommittén. Det blir ju inget samlat förslag från kommittén nu, till säger hon.

Men eftersom det ändå rör sig om en statlig offentlig utredning så kommer den att skrivas ut och lämnas till regeringen. Frågan är vad den kommer att innehålla. Flera av partierna tror att kommitténs tjänstemän kommer att försöka hitta

majoriteter för några av de förslag som har diskurerats under våren. Men ingen vet helt säkert. Det är regeringen som slutgiltigt ska lägga fram ett förslag grundat på kommitténs arbete som sen ska beslutas i riksdagen.

859

Nu är det är upp till kommitténs ordförande Thomas Rolén att fatta beslut om nästa steg.

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se

Fakta. Migrationsuppgörelsen

Förslaget som låg på Migrationskommitténs förhandlingsbord: Tidsbegränsade uppehållstillstånd ska vara huvudregel.

Flyktingar får tillstånd på tre år, som kan förlängas med tre år. Alternativt skyddsbehövande får tillstånd på 13 månader, som kan förlängs med två år.

Om permanent uppehållstillstånd blir aktuellt ställs språk-, samhällskunskaps- och försörjningskrav.

Kvotflyktingar får permanent uppehållstillstånd direkt. Skydd kan även ges av humanitära skäl i 13 månader och kan förlängas med två år.

Även alternativt skyddsbehövande har rätt till familjeåterförening, men undantas inte från försörjningskrav.

Personer med asylavslag får inte göra ny ansökan förrän om tio år. Möjlighet att använda elektronisk fotboja på dem som ska utvisas.

Skyldighet att bo på en viss plats för dem som ska utvisas. Återetableringsstödet för personer som återvänder utvidgas till fler länder.

Riksdagen ska varje år bestämma

ett riktmärke för asylmottagandet

de närmaste tre åren (volymmål).

Källa: Migrationskommittén, TT

SD lämnade bordet

TISDAG 7 JULI 2020

Sverigedemokraterna övergav målet om en bred överenskommelse mellan partierna och ställde sig utanför förhandlingarna.

– De partier som på riktigt vill ha en långsiktigt hållbar invandringspolitik som skapar möjligheter att läka ett splittrat samhälle måste hänga av extrema partier som Miljöpartiet och

Centern, säger Jimmie Åkesson (SD) efter att partiet lämnat förhandlingsbordet.

– Om syftet är något annat än att begrava frågan, gör det som måste göras istället för att söka en bred överenskommelse.

Åkesson säger att Moderaternas förslag om ett volymmål eller Socialdemokraternas riktmärke är mer symboliska, att de inte skulle göra tillräckligt stor skillnad. – Det som diskuteras mellan S och M är inte på en sån nivå att vi ser några förutsättningar för en bred överenskommelse, säger SD-

ledaren Jimmie Åkesson och fortsätter:
– Ansatsen är till vissa delar ganska bra saker. Men i princip ingenting är

tillräckligt. Vi menar att man helt bör ta bort de permanenta uppehållstillstånden, längden bör i stället anpassas till EU:s miniminivå, säger han.

SD menar att man har stöd av EU- rätten när man säger att alternativt skyddsbehövande inte ska har rätt till anhöriginvandring.

Liberalernas migrationspolitiske talesperson, Fredrik Malm, skriver i ett sms till DN att

beskedet är dåligt för Sverige och att en bred överenskommelse mellan partierna hade varit att föredra.

– Från Liberalernas sida har vi från första dagen

varit beredda att medverka till en överenskommelse som både respekterar asylrätten och skapar en långsiktigt hållbar migrationspolitik. L kommer fortsatt vara en konstruktiv part i riksdagen med denna utgångspunkt, skriver Fredrik Malm (L). Sprickan mellan S och M är ”goda nyheter för människor på flykt”.

Det säger Christina Höj Larsen, Vänsterpartiets migrationspolitiska talesperson, till DN.

– Om Socialdemokraterna menar allvar med att skapa en långsiktig och hållbar migrationspolitik så har man nu en verklig

möjlighet att få igenom en sådan med den riksdagsmajoritet som utgörs av S tillsammans med oss, MP och samarbetspartierna L och C. **Gustav Olsson**
gustav.olsson@dn.se

”De som behöver skydd ska ha skydd”

TISDAG 7 JULI 2020

Hur stort asylmottagande ska Sverige ha? Frågan splittrar Socialdemokraterna efter de strandade migrationsförhandlingarna. – De som behöver skydd ska ha skydd, säger

riksdagsledamoten Magnus Manhammar (S).

– Ett bra riktmärke är att närma sig övriga nordiska länder, menar dock Eskilstunas kommunalråd Jimmy Jansson (S).

Jimmy Jansson, kommunstyrelsens ordförande i Eskilstuna, vill se ett ”betydligt mindre

flyktingmottagande”. – Det är ingen som tror att det här ska vara lätt men alla behöver anstränga sig för att komma överens, säger han.
Han påpekar att asylrätten är viktig men att det också handlar

om trångboddhet, arbetslöshet och sociala skillnader.

– Om vi ska klara av att möta de problemen så måste svenskt mottagande minska. Sen om man ser till att hålla ihop familjer och att det blir färre totalt sett som kommer, det lägger jag ingen värdering i.

Jimmy Jansson vill inte gå in på exakt hur mycket färre asylsökande han vill

se men säger: – Man måste sätta en nivå som är långsiktigt hållbar och då tycker jag att man kan titta på våra nordiska grannländer. Man måste ställa sig frågan: Danmark, Norge,

Finland, bryter de mot asylrätten? Jag har inte hört någon säga det. Men de har betydligt mindre mottagande än vad Sverige har. Riksdagsledamoten Magnus Manhammar är inte förvånad över att migrationsförhandlingarn a spruckit.

– Jag är för en migrationspolitik som värnar asylrätten. De som behöver skydd ska ha skydd, både i Sverige och i andra länder. Det handlar om att ha ett bättre

flyktingmottagande mellan länder.

Han håller inte med de kritiker som menar att

Socialdemokraterna lyssnat på Miljöpartiet för att värna om regeringsmakten.
– Nej, Socialdemokraterna värnar om internationella konventioner och

människors rätt att söka skydd undan krig och förföljelse. Politik handlar om att stå upp för det man tror på och som politiker ska man leda opinionen, inte följa opinionen. Vi leder opinionen genom att ta ställning för den politik som vi tror på. Det handlar inte om att

försöka hitta kortsiktiga opinionsvinster.

Lars Stjernqvist, tidigare partisekreterare och numera

kommunstyrelsens ordförande i Norrköping, menar att det är ”klart bekymmersamt” att förhandlingarna strandat.

– Nu vet jag inte på vilka grunder de har spruckit, men jag tillhör dem som sagt att det skulle vara väldigt bra med en bred överenskommelse, då det handlar om mänskliga rättigheter och vår relation med andra länder. Och där finns det ett värde av långsiktighet och bredd.

Malin Lauber, kommunalråd i Växjö, tycker att det är viktigt

med breda överenskommelser men att

man samtidigt måste stå upp för sin ideologi.
– Någonstans når man en gräns, och jag antar att man gjorde det i det här fallet.

Myndigheter ska förbereda inför en andra virusvåg

TISDAG 7 JULI 2020

Regeringen vill förbereda landet för en eventuell andra virusvåg. Myndigheter och länsstyrelser har

getts i uppdrag att ta fram planer för hur smittspridningen av

Hur ledningen ska agera nu är svårt att säga, menar hon, men påpekar att det kan vara klokt med ett omtag och inte låsa fast sig vid en enda väg framåt.

– Men jag tycker de samtal som ändå pågår ska få fortsätta i lugn och ro, vi som står utanför borde kanske ta det lite lugnt, säger hon. **Fredrik Tano**

fredrik.tano@dn.se

covid-19 kan utvecklas – och bekämpas.

– Syftet är att uppnå en så god beredskap som möjligt. Vi vet inte hur

Sverige kommer att drabbas i höst, säger socialminister Lena Hallengren (S).

Spridningen av covid-19 har gått in i en ny fas och färre avlider i Sverige. Men det betyder inte att faran är över, säger socialminister Lena Hallengren.

Regeringen ger nu Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Myndigheten

för samhällsskydd och beredskap (MSB) samt landets länsstyrelser uppdrag som syftar till att de ska vara redo för en eventuell andra smittvåg i höst.

– För att kunna stå rustade för ökad smittspridning ska de ta fram planer för olika utbrottsscenarier. Vi behöver vara beredda på lokala och regionala utbrott, säger Lena Hallengren. Senast den 20 juli ska Folkhälsomyndigheten, inom ramen för sitt uppdrag, presentera scenarier för smittspridningen i Sverige inom en snar framtid. Övriga aktörer har sedan till 1

september på sig att ta fram förslag som kan bemöta FHM:s olika utbrottsscenarier. Folkhälsomyndigheten ska också bedöma vilka nationella och regionala insatser som bör göras för

att minska smittspridningen, samt undersöka förutsättningar för att utfärda regionala föreskrifter och allmänna råd. Lena Hallengren betonar vikten av regionala och lokala åtgärder, - snarare än nationella, och säger att det främst lutar åt att smittspridningen sker i regionala och lokala kluster.

Sedan en tid tillbaka får regeringen lägesrapporter från länsstyrelserna. Nu har länsstyrelserna fått i uppdrag att även ta fram planer för insatser vid eventuella nya utbrott, och hur dessa skulle kunna genomföras. – Det spelar stor roll för regeringen att vi har de

här regionala lägesbilderna. Vi har erfarenheter redan nu av att det är regionala perspektiv på den här pandemin, säger civilminister Lena Micko (S).

För att stärka hälso- och sjuk- vården samt socialtjänstens förmåga ska socialstyrelsen bedöma vilka insatser som kan bli aktuella inom myndighetens ansvarsområden.

– För socialtjänstens del gäller det främst äldreomsorgen, och hur de effektivt ska hantera eventuella nya utbrott, säger civilminister Lena Micko (S).

Läkemedelsverket har fått i uppdrag att planera hur tillgången till de

läkemedel som behövs vid olika skeden i de nya utbrotten ska säkerställas.

Lena Hallengren får en fråga kring den så kallade arbetsmiljöskulden, varpå hon svarar att det är upp till varje

arbetsgivare att se till att det finns förutsättningar för personal att kunna hantera arbetsmiljön. Om vårdskulden däremot säger hon: – Man kan inte gå igenom en pandemi utan att det får konsekvenser. När det gäller vårdskulden börjar det bli mer akut. Socialstyrelsen har fått i uppdrag att undersöka hur man kan stödja och samordna regionernas uppdrag.

Anna Skoog

anna.skoog@dn.se

Fakta. Läget just nu

Hittills har 5 433 personer rapporterats avlidna i Sverige till följd av covid-19. Det är en ökning med 13 inrapporterade fall sedan söndagen.
Totalt har nu 73 061 personer - konstaterats smittade i landet. 2 461 personer har hittills intensivvårdats på grund av sjukdomen.

Många covid-patienter dör ensamma

TISDAG 7 JULI 2020

Var tredje person som avlidit i covid-19 dog ensam. Det visar siffror från Svenska palliativregistret, som samlar data från vårdpersonal runt om i landet.

I Svenska palliativregistret - registrerar vårdpersonal information om hur vården i livets

slutskede sett ut. Deras statistik visar att 34 procent av de som dött i covid-19 dog utan en annan person närvarande

i rummet, något som tidningen Dagens Etc var först att rapportera om. Den vanligaste kategorin personer att finnas vid covidpatienternas sida vid dödsögonblicket är vårdpersonal. Knappt var femte patient hade en närstående i rummet när de dog.
Registrets siffror är baserade på 2 882 inrapporterade avlidna som haft en pågående, misstänkt eller genomgången covidinfektion.

Den senast tillgängliga statistiken från Folkhälsomyndigheten kom den 3 juli. Den visar att det totala antalet registrerade avlidna i covid-19 uppgår till 5 420 personer.

TT

Svenska palliativregistret har 2882 inrapporterade avlidna i covid-19. Uppgifterna om närvarande vid dödsögonblicket fördelas på följande kategorier: Ingen närvarande: 34,7 procent Personal närvarande: 41,3 procent Personal och närstående närvarande: 6 procent Närstående närvarande: 13,5 procent

Vet ej: 4,4 procent Källa: Svenska palliativregistret.

Skadad vid byggarbetsplats har svårt att

få ersättning

TISDAG 7 JULI 2020

Han fick ett fönster i huvudet, hon en byggnadsställning över sig. Byggföretagens bristande säkerhet drabbar även de som inte arbetar där. Men ”tredje person” syns inte i statistiken –

och de har svårt att få ersättning.

DN har tidigare rapporterat om att byggsektorn svarar för flest arbetsplatsolyckor med dödlig utgång. Stark tidspress, slarv och många entreprenörsled

med otydlig ansvarsfördelning har angetts som orsaker. Men otillräckliga säkerhetsåtgärder drabbar också privatpersoner utan koppling till byggindustrin. – I Stockholmsregionen skulle jag säga att det är ganska vanligt, för man går ofta under ställningar, rakt igenom byggnadsområdet och kan exponeras för risker för

nedfallande föremål, säger Tomas Kullberg, ordförande för fackförbundet Byggnads region Stockholm Gotland.

Thora Grape var på väg till en släkting när en byggnadsanordning föll

över henne på trottoaren. Hon ramlade bakåt, blev medvetslös och fördes till sjukhus, där man konstaterade att hon fått skallskador och flera hjärnblödningar.

– För mig har det fått stora konsekvenser, säger Thora Grape, som då var 74 år.

– Tidigare var jag väldigt aktiv, men nu behöver jag gå med rullator. Fastighetsbolaget, som var i färd med att glasa in en entré, stämdes för arbetsmiljöbrott och vållande till kroppsskada. Men eftersom det inte gick att bevisa att skadorna orsakats av oaktsamhet, kunde

företaget inte dömas till skadestånd, enligt domen.

– Jag tycker inte att det är rimligt, jag kommer ju aldrig att bli bättre från det här, säger Thora Grape. Donnie Lygonis bär på en liknande berättelse. När han i augusti förra året satt på ett kafé tappade en snickare ett fönster från andra våningen, som landade rakt på hans huvud. – Byggarbetarna tänkte att de skulle hänga på fönstren inifrån, så det fanns inga byggställningar eller skydd runt. De hade bara behövt titta ner för att förstå att det var en dålig idé, eftersom det satt människor precis

nedanför. Men det verkar ingen ha gjort, säger han och menar att företaget först efteråt satte upp ställningar. – Det känns inte okej, man ska inte kunna slarva så mycket och säga ”det gick ju bra”. En halv centimeters skillnad så hade jag

varit död, säger Donnie Lygonis, som enligt läkarna haft änglavakt.

Men fallet visade sig vara svårt att driva. Poliserna som kom till platsen visste inte hur de skulle rubricera brottet, därefter beslutade åklagaren att inte ta upp fallet i en rättegång. Efter att Donnie Lygonis kontaktat privata jurister fick han ett skadestånd på 3 500 kronor från byggbolaget – och fakturor på

sammanlagt 23 000 kronor från juristerna.

Trots att DN på kort tid har hittat två fall där privatpersoner åsamkats skador från byggföretag, går det inte att säga hur vanligt

förekommande problemet är. Det bekräftas av Brottsförebyggande rådet, BRÅ, som inte får någon information om den typen av händelser. Inte heller Byggnads får sådana rapporter, förutom när privatpersoner kontaktar dem med frågor.

– Det räknas bara som en vanlig olycka som försvinner bort i statiken, säger Tomas Kullberg, som vill att ärendena ska klassas som arbetsplatsolyckor.

– Då skulle frågan hamna i ett större fokus, så att de som har ett ansvar ser till att skydda tredje person. I dag släpper man allt

utanför grindarna, säger Tomas Kullberg.
Efter två överprövningar ska nu Donnie Lygonis fall prövas i domstol.
Thora Grape har fått rådet att inte överklaga domen.

Lovisa Ternby
lovisa.ternby@dn.se

Fakta. Så utbredda är säkerhetsproblemen

De senaste tio åren har nära 100 svenska byggarbetare dött på jobbet, enligt statistik från Arbetsmiljöverket.

Problemet är inte att säkerhetsrutiner saknas, utan att

de inte följs, konstaterade nyligen organisationen Byggcheferna i en rapport.
Slarv och missbedömningar kan även drabba privatpersoner som råkar komma i kontakt med byggarbetsplatserna.

Det är dock svårt att säga hur utbrett problemet är, eftersom fallen försvinner ur statistiken.

”En stor äldrereform kan inte vänta”

TISDAG 7 JULI 2020

Sjukvård.

Vårens oförmåga att undvika förtida äldredöd har många orsaker. I debatten har det skyllts på privatisering, stat och kommun.

878

Långsiktiga åtgärdsförlag saknas. Det största problemet är att äldrevården handhas av socialtjänster, främmande för medicinska synsätt, kunskaper och kostnader. Dessutom saknas fast anställda läkare. Kommunernas okunskap om grundläggande medicinska fakta ger en

ovilja att betala för åtgärder eller reformer man inte förstår. Kommunerna vet nämligen inte vad som saknas och externa, konsultande läkares krav kan inte övertyga. Om så inte vore fallet skulle säkert en del förtida död ha kunnat undvikas.

Hur ska det bli bättre, ja, till och med bra för oss äldre?
Ta till vara och använd erfarenheterna från ambulansförvandlingen på 1980- och 90-talen när vi som då var ambulansläkare gjorde om verksamheten från en transporterande syssla till ett avancerat sjukvårdande. Kunskaperna finns fortfarande. En liknande

omvandling av äldrevården skulle ge både särskilda boenden och kommunal hemsjukvård ständig vardaglig medicinsk närvaro. Den skulle ge adekvat vård och om möjligt en

rimlig chans till förbättring och fortsatt liv.
Nästa pandemi kan inte tillåtas ge dagens förtida dödseffekt. En stor äldrereform kan inte vänta. Den kommer nämligen ta lång tid att

genomföra.

Johan Fischer, läkare, Nyhamnsläge

Efter värmeböljan – nu riskerar algblomningen att öka i länet

TISDAG 7 JULI 2020

Algblomningen har fått en kickstart av värmen de senaste veckorna – och nu kan utbredningen bli ännu större.

880

– Risken är att det fortsätter. Det brukar bli en topp i juli, säger Emma Lemos vid länsstyrelsen i Stockholm.

Det fina vädret i juni har inte bara varit uppskattat av solande stockholmare.

Det har också passat cyanobakterier perfekt och orsakat vad som brukar kallas algblomning på ett antal platser i Stockholms län, men också på flera håll runt om i landet.

Enligt Emma Lemos, handläggare vid länsstyrelsen på Informationscentralen för egentliga Östersjön, har algblomningen tilltagit under den

varma perioden med mycket sol de senaste veckorna.
– Det har ju verkligen kommit i gång. När det var så varmt och stilla, då växte det till sig på många ställen, säger hon.

Att det regnat och varit lägre temperaturer de

senaste dagarna påverkar inte utvecklingen, berättar Emma Lemos.

– Vid mycket vind blandas det ut, så det blir inte lika hög koncentration. Men vattnet har redan blivit varmt – det växlar inte i temperatur på samma sätt som luften – så det kommer att fortsätta att växa på sig.

På länsstyrelsens webbplats samlar Informationscentralen för egentliga Östersjön observationer om var algblomningen är. En viktig del av informationen kommer från allmänheten. Enligt Emma Lemos har det uppstått många små lokala områden med tillväxt av algblomning i

Stockholm den senaste tiden.

– Det var rätt mycket lokala blomningar nu de senaste veckorna. Det kan ha varit rätt mycket i en vik om omständigheterna har varit bra för tillväxten där, säger hon.

Emma Lemos lägger till att dessa lokala blomningar kan försvinna och spädas ut när exempelvis vinden vänder, vilket gör att situationen hela tiden förändras. Hon berättar att algblomningen gynnas av ungefär samma förhållanden som människor brukar gilla: varmt och vindstilla väder. Därför kan tillväxten ske betydligt snabbare i till exempel en skyddad vik än på ett

annat närbeläget ställe som är mer exponerat för vinden.

På länsstyrelsens webbplats rapporteras det i nuläget om algblomning framför allt i de

södra delarna av länet. Mörtö- Bunsö, Oxnö och flera platser runtom Nynäshamn är framför allt drabbade, enligt de rapporter som länsstyrelsen har fått in. Även i Årstaviken har algblomningen satt fart, enligt uppgifter till DN.

Den senaste veckan har rapporterna dock varit färre. – Ja, vi har inte fått lika många rapporter den här veckan som tidigare. Vi ber alltid folk att skicka in bilder. Då kan man göra en viss bedömning.

Ibland syns det väldigt tydligt. Då lägger vi in det i vår kartfunktion. Om man

ska åka någonstans så kan det vara bra att gå in och se om någon har rapporterat något, säger Emma Lemos.
En annan informationskälla för Informationscentralen för egentliga Östersjön är satellitbilder, där det framgår hur utbredningen ser ut. Men den senaste veckan har denna metod inte varit särskilt framgångsrik. – Det har varit molnigt nu. Vi har tittat på satellitbilder men det är svårt att se genom molnen, säger Emma Lemos.

Var i processen är vi när det gäller algblomningen

den här sommaren?
– Det är svårt att säga. Men det vi har upplevt nu är nog inte toppen. Det beror ju väldigt mycket på hur vädret blir och nu har vattnet värmts upp redan. Risken är att det fortsätter. Det brukar bli en topp i juli, säger hon.

Hur farlig är algblomningen för badande?

– Algblomningen består av olika typer av cyanobakterier. Vissa är giftiga och vissa är inte giftiga. Men det är väldigt svårt för gemene man att avgöra. Ser man

att det är cyanobakterier i vattnet så ska man vara försiktig. Speciellt för hundar och småbarn kan det vara farligt. Vissa bakterier kan orsaka

irritation och klåda och sådant. Men vissa är riktigt livsfarliga.

Samtidigt finns det också cyano- bakterier som är helt ofarliga, berättar Emma Lemos. Problemet är att det är svårt att veta vad det handlar om för typ av algblomning.

Om man har en hund som har varit i vatten där algblomning är utbredd så bör man skölja av hunden efteråt för att undvika att

den får i sig mer cyanobakterier om den exempelvis skulle slicka sig i pälsen, berättar hon. – Det är koncentrationen som man får i sig som avgör hur farligt det skulle kunna bli, säger hon. När det gäller badplatser i länet har

också Havs- och vattenmyndigheten gjort en sammanställning där vattenkvaliteten kontrolleras med jämna mellanrum. Där finns också uppgifter om algblomningen.

Adam Svensson

adam.svensson@dn.se

8 juli 2020

Forskare skakad efter granskning av äldreboende

ONSDAG 8 JULI 2020

91 äldreboenden i Sverige bedöms ha så allvarliga brister och risker att deras journaler nu ska granskas av Ivo. Bland annat har vissa äldre inte fått en individuell vårdbedömning av läkare.

– Det gör mig alldeles kall, säger äldreforskare Ingmar Skoog.

Under tisdagen presenterade Ivo (Inspektionen för vård och omsorg) en granskning av situationen på Sveriges 1 700 särskilda boenden under coronapandemin. De har fokuserat på huruvida de äldre har fått en individuell läkarbedömning och

därefter den vård som bedömningen kräver. Det visar sig att 91 boenden bedöms ha sådana brister och risker att de ska utredas närmare.

I ett tidigt skede av pandemin gick flera regioner ut med instruktioner om att göra generella vårdbedömningar, något som Ivo tror kan ligga bakom att äldre inte har bedömts individuellt och i många fall råkat illa ut.

Hälso- och sjukvårdsdirektörerna för regionerna Stockholm, Västra Götaland och Kronoberg säger till Ivo att de i början av pandemin hade behandlingsbegränsningar för äldre. Trots att det fanns behov för

sjukhusvård skulle patienten vårdas på det särskilda boendet.

Enligt svaret från Västra Götalandsregionen till Ivo, var det i början av pandemin svårare att ge alla äldre en jämlik vård, och de har troligtvis inte fått en individuell bedömning. Så småningom togs individuella vårdplaner fram, enligt hälso- och sjukvårdsdirektören Ann Söderström:

– Individuella bedömningar gjordes vid sjukdomsfall och successivt togs individuella vårdplaner fram för övriga. Men våra riktlinjer om prioriteringar har framför allt gällt intensivvården. Samtidigt är inte

sjukhusvård alltid det bästa för en äldre person med många sjukdomar. Ingmar Skoog, äldreforskare vid Göteborgs universitet, reagerar starkt på nyheten:

– Det är intressant att Ivo slår fast att det på vissa ställen funnits generella regler om att inte göra individuella behandlingar – det gör mig alldeles kall, för det visar ju att det som medier har skrivit om, och det som anhöriga vittnat om för er, stämmer. Det är en väldigt otäck sak.

DN har i flera artiklar beskrivit hur äldre prioriterats bort från covidvård på sjukhus på grund av sin ålder. I vissa

fall har de ändå fått sjukhusvård, men först efter att anhöriga tagit strid. I andra fall har palliativ vård ordinerats med hänvisning till prioriteringar.

– En generell bedömning innebär ju i stort sett att det inte har gjorts en läkarbedömning. Men det som kommit fram under pandemin är ju att man har gått alldeles för mycket på kronologisk ålder, när det är biologisk ålder som måste avgöra, säger Ingmar Skoog. Enligt Ivos granskning står 40 kommuner för 70 procent av

dödsfallen på äldreboendena. Av dessa anger fyra av tio att man inte har haft tillräckliga förutsättningar för att

kunna genomföra en individuell bedömning och vård baserat på den. Det gäller bland annat brister i hygienrutiner och smittskydd. – Man måste få reda på vad som ligger bakom de siffrorna. Ett särskilt boende är ju ett eget boende – de som bor där ska ha samma rätt till en läkarbedömning som alla andra, säger Ingmar Skoog.

Sofia Wallström, generaldirektör för Ivo, säger att myndigheten nu ska analysera resultatet vidare. – Vi kommer att göra journalgranskningar som ett instrument i det här. Vi kommer också fördjupa analysen för att förstå vilka mönster som

finns, säger hon och fortsätter:

– Det är en av nycklarna för att ytterligare förstå hur man kan lära sig av det här, och hur man kan bidra till övriga 250 kommuner. Där finns det ju troligen kommuner som har haft motsvarande smittspridning och ändå lyckats få lägre dödlighet. Det finns även kommuner som ännu inte fått allmän spridning i kommunen eller på boendena och där vi så långt som möjligt kan vara proaktiva.

Sedan i maj har Ivo tagit emot 4 400 riskupplysningar varav en tredjedel är relaterade till covid-19. Ivo bedömer att 171 av dessa har hög allvarlighetsgrad.

Äldrevården sticker ut, vilket gäller hela landet.

– Mer än varannan riskupplysning kommer från de 40 särskilt drabbade kommunerna, men det finns

uppgifter om allvarliga risker i fler än så, säger Sofia Wallström. **Anna Skoog**

anna.skoog@dn.se

Fakta. Ivos granskning

Ivo har genomfört en tillsyn av förutsättningar för individuell vård och behandling på samtliga 1 700 särskilda boenden för äldre. Utifrån resultatet kommer Ivo att gå vidare med en fördjupad granskning av 91 särskilda boenden.

Ivo har genomfört 329 intervjuer med medicinskt ansvariga sjuk- sköterskor (eller motsvarande) i

landets samtliga kommuner och vid ett antal privata vårdgivare. Ivo har också intervjuat hälso- och sjukvårdsdirektörer, eller annan som dessa utsett, i alla 21 regioner.

”Vi gjorde allt vi kunde, men det räckte inte”

ONSDAG 8 JULI 2020

Under två veckor i april dog en femtedel av alla boende på Geråshus i Göteborg i covid-19. Samtidigt var flera chefer för äldreboendet också sjuka. – Min

kropp står fortfarande upp, men huvudet är tomt,

säger undersköterskan Frenesh Teshome. Nu ska hennes arbetsplats granskas extra noga för att det som hände där aldrig ska hända igen.

Ingen vet hur smittan tog sig in. Och inget var som det beskrivits utåt, säger de tre kollegorna Frenesh Teshome, Anab Warsame och Sarah Saleh. De är utbildade, erfarna och lojala med sin arbetsplats. När pandemin rasade i B-huset var det självklart för Sarah Saleh att lämna A-huset för att hjälpa till och undvika för

många vikarier just i stormens öga.
– Cheferna sa att det var vi som skulle rädda oss själva, och jag ville verkligen hjälpa till, säger hon.

– Jag hade aldrig velat sitta hemma och inte göra någonting, säger Frenesh Teshome.
– Men 2020 är det värsta året, för oss alla, säger Anab Warsame. Det var på hennes demensavdelning det första misstänkta fallet dök upp i slutet av mars. Sedan gick det fort. På den somatiska avdelningen i samma byggnad var det bara

Frenesh Teshome och en kollega till som höll sig friska. Av sexton kollegor

på avdelningen var två i tjänst. Och de boende insjuknade en efter en.

– Det var inte alls som alla sa, att de fick andnöd. Nästan ingen här hade det. De fick diarréer och trötthet. Läkarna var med hela tiden och övervägde syrgas, det var inte det som fattades, säger Anab Warsame.

De tre kollegorna beskriver ett förlopp som gick så snabbt till en början, att de knappt hann reagera. Maktlösheten var total. Sarah Saleh säger att hon ofta

kände sig oduglig. Frenesh Teshome pratar om förtvivlan. – Vi gjorde allt vi kunde. Men det räckte inte.

På kvällarna ringde Anab Warsame till jobbet för att höra vilka som fortfarande levde, så hon skulle vara beredd nästa dag. Sarah Saleh beskriver hur inget annat spelade roll.

– Vi glömde våra familjer. Det var tvätt upp till taket hemma, ingen mat på bordet.

När katastrofsmittan skapade tidningsrubriker kändes det som ett slag i ansiktet.

– Jag läste någonstans att de kvävdes till döds och dog ensamma. Det där gör mig ont. Läkaren var där, och vi var där och höll handen, säger Anab Warsame.

– Vi följde alltid riktlinjerna, säger

Frenesh Teshome, som också berättar att alla anställda hade så kallade ”körkort” i basala hygienrutiner – innan coronan. – Hela hus A är fortfarande – än i dag – fritt från smitta. Jag hoppas innerligt att folk förstår att vi kan vårt jobb. Trots det hände detta, säger Sarah Saleh.

Nu välkomnar de den extra tillsynen som inspektionen för vård och omsorg ska göra. Geråshus är ett av de 91 boenden i Sverige som ska granskas på djupet. Journalerna för de fem första patienterna som insjuknade i covid-19 har lämnats över till myndigheten, liksom

journalerna för de fem sista.

– De kan gärna komma, vi har inget att dölja, säger Anab Warsame.
– Allt är dokumenterat, säger Frenesh Teshome.
Arbetsgruppen på Geråshus har svetsats samman av krisen.

Efteråt har de erbjudits psykologsamtal, både enskilt och i grupp. De berättar om en slags ”skotträddhet” nu – så fort någon på boendet visar minsta avvikelse kommer skräcken för en ny smittvåg.
Men den 4 juni var sist någon av de äldre på boendet hade påvisbara virusmängder och nu verkar det som om att alla tre kommer att kunna ta

sommarsemester. Det enda de i dag tänker att de skulle ha kunnat göra annorlunda handlar om visir. – I dag har vi det alltid på oss, i kontakten med alla, oavsett. Så

såg inte rutinerna ut i mars, säger Frenesh Teshome.

Kristina Hedberg
kristina.hedberg@dn.se

Fler reser – men färre blir smittade

ONSDAG 8 JULI 2020

Trots att resandet ökar går antalet smittade i motsatt riktning. Folkhälsomyndigheten ser en snabb minskning

av nya fall. Samtidigt varnar generaldirektör Johan Carlson för att slappna av för mycket i semestertider.

– Res ansvarsfullt, uppmanar han.

En enkätundersökning från Kantar Sifo visar att resandet ökar i Sverige. I veckan har 45 procent svarat att de kommer att resa två timmar eller längre bort från hemmet, vilket kan jämföras med 41 procent förra veckan. Tillväxtverket ser även ett stigande antal gästnätter.

Enligt Folkhälsomyndigheten är många av oss bra på att följa restriktionerna. Men det finns rapporter om att det fungerar mindre väl på en del håll, bland

annat på Öland där det varit

trängsel i utomhusmiljöer som på gator och stränder.
– Budskapet är res ansvarsfullt, undvik trängsel, nära kontakter med människor som du inte umgås med normalt, skaffa inte nya bekanta på semestern, undvik större sociala sammanhang, säger generaldirektör Johan Carlson. Trots det ökande resandet ser Folkhälsomyndigheten en snabb minskning av nya fall och att färre intensivvårdas.

– Det här är inte en effekt av en försämrad provtagning. Vi har snarare ett högre antal provtagna förra veckan än veckan innan.

Han menar att det i stället handlar om att den sociala distanseringen upprätthålls. Samtidigt kan en ökad immunitet spela en viss roll liksom att siffrorna har en viss eftersläpning.

Johan Carlson varnar för att nya restriktioner kan införas om smittspridningen ökar igen. Det kan handla om regionala åtgärder. – Ja, definitivt. Får vi en besvärlig situation så får vi fundera på åtgärder. Inför ett scenario där vi har att räkna med utbrott och kanske klusterutbrott finns det anledning att överväga mer regionala stängningar.

Marit Sundberg

marit.sundberg@dn.se

Inget helhetsförslag – nya förhandlingar väntas i höst

ONSDAG 8 JULI 2020

Det blir inget helhetsförslag från migrationskommittén – i stället har partierna fått rösta om vilka delar de ställer sig bakom. På tisdagen rapporterades 283 nya fall. Totalt har nu 73 334 personer konstaterats smittade, 2 467 av dem har vårdats på Iva. 14 nya dödsfall rapporterades på tisdagen. Totalt har 5 447 personer avlidit.

909

– Det är en besvikelse för mig, för de som är inblandade och för en majoritet av väljarkåren tror jag, säger kommitténs ordförande Thomas Rolén. Sannolikt väntar nya tuffa förhandlingar mellan regeringspartierna S och MP i höst.

Trots att partierna i migrationskommittén nästan haft ett år på sig kunde de inte komma överrens om ett slutförslag som en majoritet kunde stå bakom. Kommitténs opolitiska ordförande Thomas Rolén beslutade sig därför för att under tisdagens möte låta partierna ta ställning till

varje förslag för sig, 15–20 stycken.

– Jag bedömer att jag kan lägga ett förslag som har en majoritet bakom sig men de olika delförslagen har hoppande majoriteter. Så det blir ingen samlad helhet, säger Thomas Rolén som också är kammarrättspresident i Stockholm.

Han vill inte kalla det för ett misslyckande trots att kommittén arbetat sedan september förra året.

– Man har försökt förhandla men kommer inte längre. Det är en besvikelse för mig, för de som är inblandade och för en majoritet av väljarkåren tror jag. Men vi kommer ändå lämna ett förslag som är så pass

fullständigt att det kan ersätta den tillfälliga lagen, säger han.

Rolén vill inte gå in på vilka förslag som samlar majoritet men enligt DN:s bedömning rör det sig bland annat om följande: Tillfälliga uppehållstillstånd blir huvudregel, tre år för flyktingar och 13 månader för alternativt skyddsbehövande. Tre månaders-

undantaget för krav på försörjning när det gäller anhöriginvandring för alternativt skyddsbehövande kvarstår.

Socialdemokraternas representant Rikard Larsson välkomnar att vissa delar av den

tillfälliga lagen ser ut att kvarstå, till exempel uppehållstillstånden.

– I grunden är det en bra lagstiftning som ligger på bordet. Problemet blir bara att få igenom de hoppande majoriteterna i riksdagen, säger han. Slutförslaget kommer enbart att innehålla svar på de frågor som ställs i direktiven från regeringen,

inga förslag som tillkommit från partierna finns längre med. Därför finns varken Moderaternas förslag om ett volymmål eller Socialdemokraternas dito, kallat riktmärke, med i slutskrivningen. Det blir därmed ingen siffersatt gräns för

asylmottagandet. Inte heller förslagen om att öka preskriptionstiden för den som fått avslag på sin asylansökan finns med.

– Om man verkligen skulle lösa Sveriges stora problem hade man behövt en bred lösning som står sig över val och över tid. Men det får vi inte nu. Det blir en mycket smal produkt och det är resultatet av att S inte mäktade med att stå upp för en överenskommelse, säger Maria Malmer Stenergard, (M), migrationspolitisk talesperson.

Nu ska sekretariatet sätta sig och skriva ihop ett utkast medan flera av partierna ska skriva egna reservationer, bland

andra Moderaterna, Sverigedemokraterna och Miljöpartiet.

Eftersom diskussionerna dragit ut på tiden skjuts sista sammanträdet den 23 juli fram, oklart hur länge. Planen är att

utredningen i sin helhet ska lämnas till regeringen senast den 15 augusti.
– Om man sedan kommer att gå den vanliga vägen med att förhandla och göra en lagrådsremiss och proposition i regeringen eller om det kommer att bli riksdagen som tar ett initiativ får vi se, säger Thomas Rolén.
När förslaget når regeringens bord väntar sannolikt nya förhandlingar, åtminstone mellan de två

regeringspartierna.
– Jag är jätterädd att det ska bli en kohandel som MP återigen går

vinnande ur, säger Maria Malmer Stenergard, (M). S och MP står fortfarande långt från varandra i flera frågor, eftersom S vill skärpa migrationspolitiken och MP vill återgå till ett mer generöst regelverk.

– De förhandlingar som vi av tidsskäl inte hinner göra nu kommer behöva göras efteråt. Jag ser framför mig att den förhandlingen sker mellan januaripartierna. S och MP är ju inte en tillräckligt stor konstellation för att det här ska gå

igenom riksdagen, säger Annika Hirvonen Falk,

(MP).

Hanna Jakobson
hanna.jakobson@dn.se

Så tycker partierna om tak för asylsökande

ONSDAG 8 JULI 2020

Hittills under 2020 har Sveriges asylmottagande varit lägre än föregående år, och ligger i linje med det riktmärke som S pratat om. Den nivå M

och KD vill ner till har Sverige dock inte sett på över 20 år.

Här är partiernas ståndpunkter i frågan som fick migrationsförhandlingar na att krascha.

Socialdemokraterna är mot att sätta en förhandsbestämd gräns för hur många asylsökande Sverige ska ta emot, men har föreslagit ett ”riktmärke” baserat på befolkningens proportion i EU. Räknat på de drygt 638 000 som sökte asyl i EU förra året skulle det motsvara omkring 14 000– 15 000 asylsökande per år.

Det vore en minskning med ungefär 40 procent sett till det

genomsnittliga mottagandet de senaste fyra åren.
Moderaterna vill att Sverige ska lägga sig på de nordiska grannländernas nivåer, vilket skulle motsvara omkring 5 000– 8 000 asylsökande per år. De vill att det ska vara ett ”volymmål” – om det ser ut att överskridas ska skärpande åtgärder sättas in för att se till att så inte blir fallet.
Kristdemokraterna förespråkar också att Sverige ska ligga på samma nivå i asylmottagandet som våra grannländer. Miljöpartiet

är starkt mot alla former av tak för

asylinvandringen och har hotat att utlösa en regeringskris om Socialdemokraterna skulle förhandla fram en striktare migrationsuppgörelse. Vänsterpartiet är också mot förhandsbegränsningar av antalet asylsökande och

har både uppmuntrat Miljöpartiet att sätta ner foten i frågan och kritiserat Socialdemokraterna för att ha närmat sig Moderaterna. Centerpartiet har sagt nej till ett explicit volymmål, då det enligt dem skulle strida mot asylrätten att börja stänga gränserna

om målet skulle se ut att överskridas.

Liberalerna menar att det inte går att ha ett tak för antal asylsökande, då det skulle innebära att Sverige inte skulle leva upp till asylrätten. Partiledaren Nyamko Sabuni har däremot sagt till SVT att hon är öppen för någon form av riktmärke.

Sverigedemokraterna valde att ställa sig utanför en bred migrationsuppgörelse då de anser att de andra partierna inte är villiga att möta dem nog mycket. SD vill att Sverige inte ska ta emot några asylsökande alls.

Fredrik Tano

fredrik.tano@dn.se

Fakta. Asylsökande till Sverige

2020 (första halvåret): 7 050 2019: 21 958 2018: 21 502 2017: 25 666

2016: 28 939 2015: 162 877 2014: 81 301 2013: 54 259 2012: 43 887

2011: 29 648 2010: 31 819

2000–2009 var den högsta årssiffran 36 207 (2007) och den lägsta 16 303 (2000). 1984–1999 var den högsta årssiffran 84 018 (1992) och den lägsta 5 753 (1996).

Förra året beviljades 6 540 personer uppehållstillstånd i

Sverige, varav 491 var permanenta och övriga 6 049 var tidsbegränsade. 12 186 fick avslag på sin asylansökan.

Källa: Migrationsverket

Kommunerna som får nya förband

ONSDAG 8 JULI 2020

Regeringen ger Försvarsmakten i uppdrag att förbereda nya militära förband i Östersund och

Kristinehamn/ Villingsberg. Men det kräver en uppgörelse med de borgerliga partierna - som kritiserar regeringen för att sakna pengar till satsningarna.

– Det här går vi till Försvarsmakten med och ber dem komplettera budgetunderlaget med. Det som slutligen blir, det måste vi föra ytterligare diskussioner om. Det återkommer vi med i budgetpropositionen i september, säger försvarsminister Peter Hultqvist (S) till DN. Regeringen beslutade vid ett extra regeringssammanträde på tisdagen att Försvarsmakten och

Försvarets Materielverk ska lämna ett nytt budgetunderlag till regeringen den 24 juli för budgetåret 2021.

– Det är nödvändigt för att kunna kvalitetssäkra det underlag som krävs inför en budgetproposition. Min bild är att det här kommer att kräva ytterligare diskussioner mellan olika partier, säger försvarsministern.

I juni havererade diskussionerna i Försvarsberedningen. Inte heller de två januaripartierna L och C står bakom regeringens anvisningar. Liberalernas Allan Widman tror att S-MP-regeringen nu går fram på egen hand till riksdagen inför höstens

försvarsbeslut som ska gälla åren 2021–2025.

– Ska det förhandlas så ska även moderater och kristdemokrater sitta med vid bordet. Man kan trycka in det ena efter det andra, men om man inte lägger till finansiering fullt ut så blir försvarsbeslutet underfinansierat, kritiserar Allan Widman.

– Detta är regeringens förslag till försvarsöverenskommelse . Den har som jag bedömer inte stöd i riksdagen. Vi behöver ett starkare försvar i linje med vad Försvarsberedningen föreslagit och baserat på de krav som den försämrade säkerhetspolitiska

omvärldsmiljön ställer, säger

försvarsutskottets ordförande Pål Jonson (M).
Han bedömer att riksdagen kommer att köra över regeringen i höst:

– Det finns politiska förutsättningar att komplettera och höja de ekonomiska ramarna vid riksdagsbehandlingen av höstens försvarsbeslut, säger Pål Jonson.
Regeringen vill etablera ett nytt regemente i Östersund under perioden 2026–2030. Det är ett av de två infanteriregementen som Försvarsberedningen föreslog för ett år sedan. Beredningen angav fler

tänkbara orter: Sollefteå, Härnösand och Falun.
– Östersund är en väldigt central militärstrategisk placering i den händelse av att Sverige behöver understöd i en konfliktsituation, förklarar Peter Hultqvist.

I klartext gäller det förbindelserna till Trondheim i Norge med en stor hamn och bergrum där USA:s marinkår lagrat stridsvagnar och annan tung utrustning.

– Tanken som regeringen har är naturligtvis att vi ska ha förband som kan eskortera och skydda den amerikanska marinkåren ner

genom Sverige, säger Allan Widman.

Kristinehamn/ Villingsberg kan åter få artilleriutbildning, en etablering som påbörjas åren 2021-25. Det krävs artilleri till arméns tre mekaniserade brigaderna (i Boden, Lund och Skövde) som ska vara klara 2030. Dessutom köps 12 nya artilleripjäser av typen Archer in för ett divisionsartilleri.

Regeringen går emot Försvarsmaktens förslag att vissa värnpliktiga endast skulle utbildas i sex månader.

– De värnpliktiga ska kunna verka på ett relevant sätt i förband och vår bedömning är att det kräver en nio månaders utbildning, säger Peter Hultqvist.

Mikael Holmström

mikael.holmstrom@dn.se

Fakta. Nya investeringar

Andra nya investeringar som Försvarsmakten får i uppdrag att redovisa gäller ersättning av marinens äldre korvetter HMS Sundsvall och HMS Gävle där beställning på två nya fartyg kan läggas före 2025 för leverans senare under 20-talet.

Vi gör vad vi kan för att - minska effekterna av corona

ONSDAG 8 JULI 2020

Coronapandemin har fått stor påverkan på migrationsområdet. Människors möjlighet till rörlighet mellan länder har

kraftigt begränsats. För de som har sökt uppehållstillstånd i Sverige har tidsfrister och andra krav blivit svårare att uppfylla.

I en debattartikel i DN den 1 juli hävdar Maciej Zaremba att Migrationsverket visat

oförmåga att i sin rättstillämpning ta hänsyn till detta. Om han hade satt sig in i saken så kanske slutsatsen hade blivit en annan. Det finns nämligen många exempel att hämta från Migrationsverket om man vill belysa hur en svensk myndighet har jobbat för att värna människor i en tid som ställt krav på hela samhället att snabbt

anpassa sig till nya förutsättningar.
När pandemin var ett faktum satte Migrationsverkets rättsavdelning i gång ett arbete med att se över en lång rad juridiska frågor som myndigheten måste förhålla sig till. Syftet var bland annat att analysera

vilket utrymme lagen ger för att mildra effekterna i olika avseenden. Det gäller till exempel tillämpningen av gymnasielagen. För att uppfylla kraven krävs normalt heltidsstudier men om elever på grund av corona har tvingats gå ner i tempo kan vi betrakta det som ett särskilt skäl och godkänna deltidsstudier. Detsamma gäller om elever av coronaskäl tvingas till kortare studieuppehåll. Det läggs dem inte till last i bedömningen av om de deltagit aktivt i sina studier. Och elever som inte hinner bli färdiga i tid kan få förlängt tillstånd för att slutföra sina studier.

För arbetstagare använder vi möjligheten att bevilja tillstånd för besök om de efter en avslutad tillståndsperiod inte kan resa hem. Vistelsen påverkar därmed inte möjligheten att i framtiden få tillstånd på nytt. När det gäller de

som blivit permitterade tolkar vi reglerna så att de får räkna in statlig ersättning för lön vilket gör att fler kan behålla tillståndet och få det förlängt.

Listan över exempel skulle kunna göras mycket längre. Men det finns också effekter som vi inte kan göra så mycket åt, där vi tvingas konstatera att det finns en gräns för hur vi som myndighet kan tolka eller

omtolka en bestämmelse. Det gäller till exempel kravet att en arbetstagare måste påbörja sin anställning inom lagstadgade fyra månader. Det skapar problem när det inte

går att resa in i landet. Här erbjuder lagen dock ingen möjlighet att göra undantag från tidskravet. Lagstiftaren var tvärtom mycket tydlig med att det inte går att göra avsteg från återkallandebestämmelse n, trots att

Stockholms Handelskammare hade ifrågasatt om man inte skulle kunna ta hänsyn till orsaken till anställningen inte påbörjats och att Migrationsverket hade fört fram att det borde

finnas möjlighet till undantag (prop. 2013/14:227, s. 22).

Det vi kan göra är att uppmana de sökande att meddela Migrationsverket så att vi kan återkalla tillståndet. Sedan får personen söka nytt tillstånd när det går att resa igen. Handläggningen går fort, i fjol var väntetiden i snitt cirka 24 dagar i yrken med krav på fördjupad högskolekompetens.

Vi håller med om att myndigheter har ett stort ansvar för att visa flexibilitet och vara lösningsinriktade med anledning av pandemin. Det är det vi gör just nu. Men myndigheter kan aldrig ta över det politiska ansvaret. I

den mån regelverket inte räcker till för att möta oönskade effekter är det de folkvalda politikernas ansvar att anpassa bestämmelserna.

Carl Bexelius

”När fem personer dog på två dagar var det tufft”

TORSDAG 9 JULI 2020

Sjuka och friska låg i samma rum, personalen testades inte och det

rådde brist på utrustning.

Hanteringen av covid-19 på Belgiens äldreboenden har fått skarp kritik och pekas ut som

en avgörande anledning till att landet är ett av världens mest drabbade, mätt i dödsfall per miljoner invånare.

DN har besökt ett boende i Antwerpen där äldre beskriver pandemin som värre än andra världskriget.

– Det kom som en chock. Plötsligt hade vi 34 tomma rum.
Thierry Severi, föreståndare för

äldreboendet ’t Zand i en förort till Antwerpen, beskriver inlevelsefullt känslan i april när spridningen av covid-19 tog fart i Belgien. Att rummen plötsligt ekade tomma berodde på en

dramatisk utveckling, 23 av de 117 boende på hemmet dog under kort tid, nästan hälften smittades. Personal blev en bristvara. En del stannade hemma för att de var sjuka, andra för att de var rädda för att få viruset. Det saknades utrustning, syrgas, medicinsk personal, testresurser och utbildning.

Det regionala parlamentet i Flandern, äldrevården i Belgien är regionernas ansvar, bestämde att

något måste göras. Första beslutet var att stänga äldreboenden för besökare.

– Ingen fick gå ut, ingen fick komma in, förutom vi som jobbar här, berättar Thierry Severi när vi ses inne på hans kontor. Problemet var att smittan redan var där och att de som jobbade där inte testades.

Belgien, landet med bara någon miljon fler invånare än Sverige, är ett av de länder som drabbats hårdast av covid-19. Landet ligger med nära 9 800 döda i världstopp mätt i antal dödsfall per miljon invånare. Förklaringarna är flera, varav en är rent statistisk. I Belgien räknades från

dag ett alla som dog på äldreboenden som

döda i covid-19, även om de inte hade testats. Andra förklaringar är att Belgien är tätbefolkat, att det precis som i Sverige var skollov när smittan bröt ut och att det var karnevalstider då många människor samlas och festar tillsammans.

Men pandemin har också, som i Sverige, satt strålkastarljuset på problem inom äldrevården. ’t Zand var ett av de första äldreboendena i Belgien där smittan upptäcktes, men skulle snart visa sig vara långt ifrån det enda. Nästan hälften av de 9 774 dödsfallen i covid-19 i Belgien har

inträffat på äldreboenden och kritiken mot hur smittan bland äldre har hanterats har stundtals varit skarp.

Belgiens första prioritet när smittan började sprida sig var att försäkra sig om att sjukhusens intensivvårdsavdelningar inte blev överbelastade. Man hade sett bilderna från Italien där patienter låg i korridorerna.
– Vi såg hur situationen såg ut i Italien och tänkte att om det kan hända i en välorganiserad region som norra Italien, varför skulle det inte kunna hända här? Vi såg framför oss en tornado i

anländande, säger virologen Erika Vlieghe. Snabbt vidtogs åtgärder för att bromsa

smittspridningen. Hela samhället, till skillnad från i Sverige, stängde. Skolor, restauranger och barer. Allt klappades igen. Belgarna kunde bara handla mat, läkemedel och tobak samt gå på promenader. Och sjukhusen klarade sig bra. Antalet intensivvårdsplatser byggdes ut och kapaciteten höll för trycket.

Men äldreboendena glömdes till synes bort. Först en bit in i pandemin stod det klart hur

många som dog där och hur dåligt rustade hemmen var. Skandaler med sjuka som låg i samma rum som friska uppdagades. Äldre fick se

på när deras rumskamrater hämtades av begravningsbyråer och lades i kistor. Folk dog ensamma, utan att någon i familjen kunde ta farväl.

Nu har antalet nya smittade och döda gått ner i Belgien, även på äldreboendena. Samhället börjar försiktigt öppna och när DN besöker äldreboendet ’t Zand får de boende sedan någon dag tillbaka röra sig fritt och ta emot besökare igen.

Ett beslut som föreståndaren Thierry Severi tog med viss vånda, orolig för en andra våg av smittspridning.

– Men när jag ser reaktionen på mina boendegäster efter att vi släppt in besökare igen,

då känner jag att det här är det bästa för tillfället. Han har under pandemin brottats med att hitta en balans mellan att å ena sidan bekämpa smittan och å den andra beakta de äldres mentala hälsa och välmående. Att sitta isolerad i flera veckor, bara äta på rummet och inte träffa någon förutom personalen har varit en mardröm för en del av de äldre.

– Vi har boende som säger till mig att det här har varit värre än andra världskriget. Då kunde de i alla fall träffa sina familjer, nu har de varit helt ensamma.

Samtidigt har han svårt att skaka av sig de dramatiska veckorna när 23 av de boende dog.

– Ibland överfalls jag av tankar som: gjorde jag något fel? Särskilt när fem personer dog på två dagar var det tufft. Jag var tvungen att gå undan och samla mig.

Erika Vlieghe, virolog som är ansvarig för strategin när Belgien

återigen öppnar samhället, medger att brister i äldrevården har blottats i pandemin. En av dem är bristfällig utbildning. – Äldreboendena fick tidiga riktlinjer om hur de skulle ta hand om sjuka. Men det gäller att instruktionerna implementeras. För det krävs utbildning och till det fanns ingen tid. Men även brist på utrustning

var ett problem, det har vi nu.
I likhet med Thierry Severi betonar hon den svåra balansen mellan att hindra smittan och de äldres välmående i övrigt.

– Man kan inte göra något utan att balansera mellan mental hälsa, ensamhet och smitta. Nu har många äldreboenden väntat länge på att öppna och det var på tiden att de boende fick gå ut att ta luft. Men vi måste vara försiktiga, följa alla regler och alltid ha en hand på larmknappen.
Att det var hög tid att få in luft och ta emot besökare stämmer de boende på ’t Zand in i med emfas. Det gifta paret Maria de Winter 91, år, och Johannes Naessens, 93

år, kan knappt ta ögonen från varandra när vi besöker Maria de Winters ljusa rum fyllt med

familjefotografier. De har varit gifta i 69 år men bor i var sitt rum på äldreboendet.
När smittspridningen tvingade alla att isolera sig träffades de inte på åtta veckor. Det var en pärs. Maria de Winter var utom sig av oro när hon fick höra att Johannes Naessens hade insjuknat i viruset samtidigt som två i samma korridor avled.
– Förutom att vi inte kunde ses gick hans telefon sönder, så vi kunde inte ens prata med varandra. Det var väldigt svårt. Jag var jätterädd. Men en sjuksyster kom och sa att det var

okej med honom, säger Maria de Winter och tittar kärleksfullt på sin man. De har aldrig varit med om något liknande. Inte ens andra världskriget var lika illa.

– Då var vi unga och tänkte inte så mycket på det. Bomberna föll, men det var hos grannarna, tänkte man. Nu i efterhand har jag funderat på hur min mamma fick mat, säger Maria de Winter.

Ett första steg mot lättnader kom när de fick ta emot en utvald besökare på entréplan genom ett plexiglas, en ”säkerhetsbubbla” som Thierry Severi kallar det.

Maria de Winter och Johannes Naessens

träffade sin styvson så en gång.
– Men det var svårt att kommunicera. Vi var tvungna att skrika och kunde inte höra vad han sa.

Nu ser de fram emot att han ska komma på besök på rummet för första gången sedan isoleringen.
– Han har fått en bäbis som vi inte sett på flera månader och som har lärt sig prata. Vi längtar så att få träffa honom.

92-årige Guy Verdonk har hållit sig sysselsatt med att lägga ut filmer och bilder på äldreboendets

intranät. Han längtar efter att åka på utflykt med sina tre döttrar efter isoleringen, även om han

hela tiden har hållit modet uppe. – Jag har ett livsmotto. Om det var dåligt i går så blir det bättre i dag och ännu bättre i övermorgon.

De tre döttrarna har den datorintresserade Guy Verdonk hållit kontakt med via Skype. När han bara fick träffa en person tackade han nej, han vill inte välja någon av döttrarna.

– Nu ser jag ser fram emot att träffa alla i verkliga livet. Jag har ju fyra barnbarn och åtta barnbarnsbarn.

Också 79-årige Jef van Look är glad för att han kan få besökare igen. Han testade positivt för covid-19 men fick en lindrig variant och var frisk efter tio dagar.

Under isoleringen har han lärt sig att använda sin padda. – Jag led en del i början av isoleringen. Men med den här läser jag, spelar musik och följer med i nyheterna.

Jef van Look är en berest man. Han har till och med besökt Wuhan, där coronautbrottet tog sin början. Resorna har hjälpt honom.
– På resorna har jag blivit van att underhålla mig själv, så det har inte varit så farligt.

Att boendets kafé har öppnat igen är dock efterlängtat.
– Då kan jag träffa vänner, köpa öl och glass.

För att undvika en andra våg satsar Belgien på att testa mer, spåra smittan och uppmana sjuka att sitta i karantän, berättar Erika Vlieghe.

– Alla misstänkta fall, även de väldigt milda, testas nu. Vi spårar de som smittats och ber dem stanna hemma i två veckor. På så sätt hoppas vi kunna kontrollera viruset.

Men hon varnar för att blåsa faran över.

– Jag är orolig för en andra våg i sommar när folk reser och är på läger. Vår uppgift är att varna: det är inte över ännu.

Fakta. Belgien har högt antal döda i förhållande till invånare

Totalt har 9 774 personer bekräftats döda i Belgien som har 11,5 miljoner invånare.

Av de döda har 4 784 avlidit på sjukhus och 4 848 på äldreboende. Antalet bekräftade smittade är 62 058.

Belgien införde i mitten av mars kraftiga restriktioner av samhällslivet för att minska smittspridningen. Alla skolor stängdes, arbete hemifrån rekommenderades och endast livsmedelsaffärer, apotek och tobakshandlare har fått hålla konstant öppet.

Motion utomhus har tillåtits endast ensamt eller tillsammans med

någon som bor i samma hus.

Sett till antal döda per miljon invånare ligger Belgien i topp i världen med 853, enligt Statista som samlat uppgifter från Johns Hopkins universitet.

I Sverige har 524 avlidit per miljon invånare, enligt samma källa.

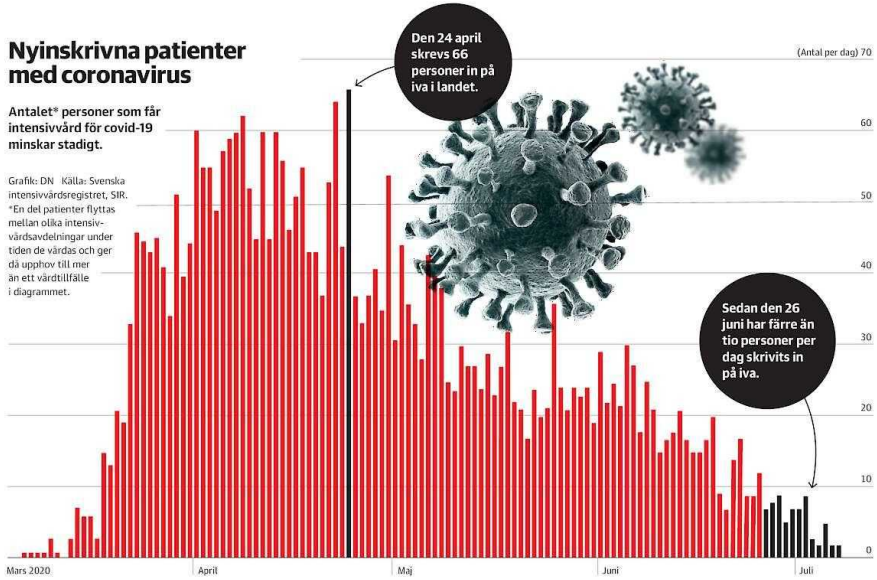

Antalet som får vård för covid-19 minskar Så kan nya studenter-nas sociala liv påverkas i höst

TORSDAG 9 JULI 2020

För många nyinflyttade studenter är skolornas insparkar ett sätt att hitta ett socialt sammanhang i den nya staden.

Men epidemin gör att årets aktiviteter skalas ned och skjuts upp på flera skolor.

– Både vi och universitetet anser att insparken är viktig för

att nya studenter ska klara

studierna. Så vi har beslutat att vi kör den men anpassat efter riktlinjerna, säger Anton Öhrlund, ordförande för Umeå studentkår.

På torsdagen kommer höstens antagningsbesked för högskolor och universitet. Inför terminen tog skolorna emot rekordmånga ansökningar. När antagningen stängde i mitten av april hade 407 000 personer sökt olika kurser och program – en fyraprocentig ökning från den förra toppnoteringen 2014.

Men på grund av coronapandemin blir det ingen vanlig start på

studentlivet för de nyantagna. Oavsett om introduktionsaktivitetern a kallas nollning, inspark eller mottagning kommer de ske under nya, nedskalade former på flera skolor i år.

Eftersom folksamlingar större än 50 personer inte är tillåtna ställs alla större evenemang in eller skjuts upp. På andra håll får hela insparken vänta tills vårterminen. På Umeå universitet blir nollningen av, men i en ny skepnad på grund av pandemin. Både skolan och studentföreningen tycker att

insparken behövs för att nya studenter ska hitta ett sammanhang och i det långa loppet klara av studierna.

– Umeå tar emot många inflyttande studenter och för dem kan bli ensamt. Ofta är studenterna relativt unga och det är kanske är första gången man inte bor hemma och är helt självständig. Då är mottagning det lättaste sättet att skaffa sig nya kontakter i Umeå, säger Anton Öhrlund.

Blir det en tråkigare start på studentlivet i år?

– Det är inte skrivet i sten att det blir tråkigare, men det blir annorlunda. Ingemar Dahlgren är verksamhetschef för studenthälsan på Stockholms universitet. Han menar att den sociala

miljön är viktig för studierna.

– Det är allmänt känt att det är viktigt att lära känna nya människor och ha en trevlig tid när man studerar. Jag tror det finns risk för avhopp annars. – Därför satsar skolorna ganska mycket på att hålla en fin introduktion så nya studenter kommer in bra i sina klasser. Han upplever att studentkårerna trots omständigheterna är bra på att hitta nya sätt att umgås. – Det är bra att göra någonting åtminstone. Jag tror att skolorna planerar rätt så bra för det här i höst, säger Ingemar Dahlgren.

Gustav Olsson
gustav.olsson@dn.se

Skolorna om insparken.

Linköpings universitet

– Samtliga aktiviteter har fått anpassas i både storlek och utförande men vi är övertygade

om att vi tillsammans med Linköpings universitet kan erbjuda våra nya studenter en bra och säker mottagning som följer folkhälsomyndighetens riktlinjer, säger August Goldhahn, ordförande för studentkåren StuFF.

Halmstad högskola

Nollningen flyttas fram till vår- terminen 2021. Studentkåren menar att en säker nollning inte går att genomföra.

Umeå universitet
Nollningen blir av, men enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer på att undvika

folksamlingar över 50 personer. Skolan och kåren bedömer att insparken är viktig för att nya studenter ska klara studierna. **Uppsala universitet**

Varje kår ordnar sin egen nollning. Studentföreningen Uppsala Politicesstuderande kommer följa Folkhälsomyndighetens riktlinjer. Alla större evenemang är inställda eller skjuts upp tills de går

att genomföra enligt riktlinjerna. Även en digital inspark ordnas. Andraårstudenter som hjälper till vid insparken kommer gå en utbildning för att säkerställa att alla restriktioner följs. Större delen

av insparken kommer att hållas utomhus.

Lunds universitet

Malin Bruce, ordförande för Lus, samarbetsorganisation för samtliga kårer:

– Bland de kårer jag har pratat med är den allmänna inställningen att i och med undervisningen kommer ske på campus så kommer man också genomföra novischperioden. Men det

man kommer att göra är att hålla sig strikt till gränsen på 50 personer. Det blir mindre grupper än vanligt och fler digitala inslag.

Kungliga Tekniska Högskolan

KTH kommer genomföra sin mottagning, men hur är däremot inte klart säger Charley Jönsson, ordförande för studentkåren THS. – Vi har tagit fram olika alternativ och kollat på om vi ska en mindre variant eller om man ska skjuta upp delar av mottagningen. Nu diskuterar vi vad som är den bästa lösningen och avvaktar så länge det går.

Stockholms universitet

Stockholms universitets

studentkår arrangerar ingen egen nollning. Däremot håller man i välkomstdagar, som nu genomförs digitalt.

Kåren för också dialog med andra studentföreningar som håller i egna insparkar och bedömer att alla är överens om att nollningen måste hanteras ansvarsfullt.

TORSDAG 9 JULI 2020

Antalet personer som vårdas för covid-19 minskar i Sverige. Sammanlagt 170 fick vård för sjukdomen i Stockholms län på onsdagen – jämfört med nästan 1 100 i mitten av april. I Skåne och Västra

Götaland syns liknande trender.

– Nu ser vi att många kommer ur det här, och det är mycket glädjande, säger Stockholms sjukvårdsdirektör Björn Eriksson.

När trycket var som värst brukade Regions Stockholms sjukvårdsdirektör Björn Eriksson jämföra epidemin vid en storm, men nu ser vindarna ut att ha avtagit.

– Det är ju naturligtvis glädjande och bra, även om läget fortfarande är känsligt. Slutar vi följa rekommendationerna kan det ta ny fart igen, säger han.

Allt färre personer intensivvårdas för covid-19 i Sverige. Sedan den 26 juni har färre än tio patienter per dag skrivits in på intensivvårdsavdelningar för sjukdomen, enligt Svenska

intensivvårdsregistret, SIR. Den värsta dagen i april lades 66 personer in för intensivvård under samma dygn.

Strax under 100 personer får i nuläget intensivvård för covid-19 i landet, en femtedel så många som i slutet av april. På tisdagens pressträff sa Socialstyrelsens krisberedskapschef Johanna Sandwall att 547 personer i Sverige fick vård för covid-19 utöver

de på iva, vilket är minskning jämfört med tidigare. – Vi ser samma trend där som i intensivvården, sa Sandwall.

I Region Stockholm, som drabbats hårdast av viruset, har minskningen varit markant. På onsdagen fick sammanlagt 170 personer vård för virussjukdomen i länet – jämfört med nästan 1 100 personer under de mest pressade dagarna för tre månader sen. – Det har varit en långsam men stadig förbättring. I går, tisdag, var första dagen som under 30 patienter med covid-19 fick intensivvård i länet, säger Björn Eriksson.

Antalet personer som skrevs in för sjukdomen började minska i början av maj, enligt Björn

Eriksson, men eftersom covidpatienterna behöver vård under en lång period så har det tagit ett tag innan trycket lättade för vården.
Sedan onsdag förra veckan vårdas inte någon covidpatient på Danderyds sjukhus iva-avdelning, och Södersjukhuset har återgått till normalläge.
– De svårt sjuka covidpatienterna får ligga länge i respirator. Nu ser vi att många kommer ur det här, och det är mycket glädjande, säger Björn Eriksson.
Dödstalen går också ner

och sedan den 2 juli har inga nya dödsfall

rapporterats i regionen. Siffran ska dock tolkas med försiktighet eftersom det sker en viss eftersläpning från helgen.

Det ser ljusare ut även i Västra Götaland och Skåne. I Västra Götalandsregionen fick sammanlagt 149 personer vård för covid-19 på onsdagen, av dem 27 på iva – vilket är nästan en fjärdel så många iva-patienter som i början av maj. I Region Skåne fick bara 9 personer intensivvård för covid-19 på onsdagen.

På tisdagens pressträff sa Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson att

minskningen troligtvis har att göra med att svenskarna är duktiga på att följa deras rekommendationer.

Men i Stockholm får myndigheterna snarare rapporter om motsatsen. Region Stockholms smittskyddsläkare Per Follin sa förra veckan till DN att spridningen minskar i huvudstaden samtidigt som invånarna blivit allt sämre på att stanna hemma och hålla den sociala distansen. Enligt Per Follin kan minskningen i stället delvis bero på att stockholmarna byggt upp en

immunitet i befolkningen. Björn Eriksson drar samma slutsats, men säger att det är väldigt

viktigt att fortsätta göra som Folkhälsomyndigheten säger. – Samtidigt lär vi oss hela tiden om den här sjukdomen och hur vi vårdar mot den. Men det är väldigt viktigt att vi håller disciplinen för smittspridningens skull.

Under våren har Region Stockholm byggt upp en vårdskuld eftersom många operationer och läkarbesök har skjutits upp. Bland annat rapporterar Läkartidningen om

att 30 procent färre cancerdiagnoser ställdes i april och maj i år än normalt.
Björn Eriksson uppmanar de som upplever symtom för cancer eller någon annan farlig sjukdom att

inte vänta med att söka vård. – Det är mycket lättare att ta hand om exempelvis cancer om det upptäcks tidigt.
Regeringen har varnat för risken för en andra smittvåg i höst. Björn Eriksson säger att de har minskat antalet intensivvårdsplatserna, men att de är beredda att bygga ut dem i höst igen om det behövs.

Kan ni skala upp till samma kapacitet som i våras?
– Det kan vi inte lova. Att vi kunde skala upp så pass mycket berodde endast på att våra medarbetare ställde upp så pass mycket. Men jag hoppas att vi inte måste göra det igen. Våra medarbetare

behöver vila och återhämtning, säger Björn Eriksson.

John Falkirk
john.falkirk@dn.se

Fakta. Läget just nu

Under det senaste dygnet har ytterligare 35 personer med

bekräftad covid-19 rapporterats döda i Sverige.

Det totala avtalet som har avlidit i Sverige till följd av coronaviruset uppgår därmed till 5 482 personer, enligt Folkhälsomyndigheten.

Det totala antalet bekräftat smittade ligger nu på 73 858 personer, 514 fler än i tisdags. TT

SL vill ha laglig möjlighet att säga nej till passagerare

TORSDAG 9 JULI 2020

SL vill ha laglig möjlighet att kunna neka passagerare på fulla bussar och tunnelbanor med hänvisning till smittrisken.

Tillsammans med länsstyrelsen i Stockholm har kollektivtrafikbolaget skickat en hemställan till regeringen. Enligt trafikregionrådet Kristoffer Tamsons (M) har SL:s personal i dag ingen laglig möjlighet att

hindra folk från att stiga på bolagets olika fordon.

Han vill därför att poliser, ordningsvakter och förare ska få befogenhet att avvisa personer från överfulla bussar, tåg och båtar.

– Länsstyrelsen har tillsammans med SL, Stockholms stad och polisen ställt sig frågan vilket

lagstöd som finns för att utöva tillsyn kring rekommendationerna från regeringen och Folkhälsomyndigheten, säger Kristoffer Tamsons (M), trafikregionråd och ordförande i SL. Hemställan från länsstyrelsen skickades in i slutet av juni. I den

skriver länsöverdirektör Johan von Sydow att de ser ett behov av ett bemyndigande för att kunna säkerställa att Folkhälsomyndighetens rekommendationer gällande covid-19 efterlevs.

– Om det här är påbud som ska gälla över tid är det viktigt med ett lagstöd och regelverk, säger Kristoffer Tamsons.

Busschaufförer kan redan i dag neka passagerare om bussen är full – behövs ett lagligt stöd?

– Jo, så är det. Men väljer män- niskor att aktivt strunta i att följa riktlinjer och rekommendationer finns det inget stöd i att säga att de gör fel.

När smittspridningen var som värst i våras kom det

flera rapporter om
överfulla bussar i framför
allt Nacka och Värmdö,
bland annat på grund av
att SL

drog ner på trafiken.
Folkhälsomyndigheten
kritiserade då SL för
trängseln på bussarna.
Enligt Tamsons har
kollektivtrafikbolaget inte
haft några större problem
med överfulla fordon
sedan dess. Kommer inte
hemställan lite sent? –
Viktigt för oss har varit att
alla aktörer kring detta
enas, så då får vi beta av
fråga för fråga. Vi har inte
haft något generellt
problem med trängsel i
SL-trafiken.
Region Stockholms
smittskydds- läkare Per
Follin sa förra veckan att
de fått signaler om att fler

huvudstadsbor rör sig ute, och SL

har sett att allt fler nöjesåker i kollektivtrafiken – trots att Folkhälsomyndigheten fortfarande avråder från onödiga resor.

– Vi såg ett kraftigt minskat resande initialt, där det dragit uppåt enskilda dagar. Under den senare delen av våren och en bit in i sommaren har vi sett att resandet gått upp, säger Kristoffer Tamsons.

Waxholmsbolaget har halverat antalet sittplatser på sina båtar – och under kristi himmelsfärdshelgen var det högt tryck på skärgårdsbåtarna.

– Under den initiala delen av sommaren kunde vi se att delar av kollektivtrafiken, som resor till badstranden eller båtturer med Waxholmsbolaget, stuckit iväg, säger Kristoffer Tamsons.

Han hoppas att en sådan laglig befogenhet bara ska vara tillfällig, och att den inte ska behöva användas mer än i undantagsfall. – Men om en situation uppkommer ska det inte råda tvekan om att det finns ett lagstöd, säger Kristoffer Tamsons. SL räknar med att gå med tre miljarder kronor i förlust i år på grund av det minskade resandet

till följd av pandemin, och har därför bett om att få ekonomiskt stöd från

regeringen.
Hur blir det i höst?

– Vi planerar att köra full trafik och mer därtill om så är möjligt, och planerar att ha fortsatta informationsinsatser, säger Kristoffer Tamsons.

Förslaget är en del av en större hemställan som länsstyrelsen skickat till regeringen. De vill även att polisen ska få möjlighet att skingra badgäster på överfulla stränder.

DN har tidigare rapporterat om att folk trängts på badplatser när

vädret var varmt under början av sommaren. Socialminister Lena Hallengren (S) uppger i en skriftlig kommentar att

frågan bereds i Regeringskansliet: ”Hemställan bereds nu inom Regeringskansliet och regeringen ser över vad det finns för möjligheter att agera”.

John Falkirk

john.falkirk@dn.se

Civilministern om kravet från regionen: Handlar om solidaritet

TORSDAG 9 JULI 2020

Irene Svenonius (M), finans- regionråd i Stockholm, skickade på onsdagen ett brev till

regeringen där hon kräver

lättnader i det nationella utjämningssystemet. Men civilminister Lena Micko (S) menar att systemet har ett brett stöd och anser att frågan handlar om solidaritet.
– Jag tycker att det gemensamt handlar om att hålla ihop det här.
Det nationella utjämningssystemet innebär att pengar omfördelas från rikare till fattigare regioner. Sedan det gjordes om i början av året ska Region Stockholm betala mer än tidigare.

På onsdagen skickade finansregionrådet i Stockholm, Irene

Svenonius (M), ett brev där hon bland annat föreslår att staten ska täcka upp för den ökade prissumman. Hon trycker på att regionen är den som hårdast drabbats av pandemin.

– Vi har haft det största utbrottet av covid-19, enorma kostnader, enorma intäktsbortfall och vi ser att den ekonomiska påverkan av covid-19 kommer att landa på uppåt tio miljarder kronor för oss under två år, säger finansregionrådet Irene Svenonius till TT.

Regeringen har sedan tidigare meddelat att regionerna ska kompenseras för ökade kostnader inom hälso- och sjukvården kopplade

till coronaviruset. Totalt har regeringen och samarbetspartierna aviserat 5 miljarder kronor som kommuner och regioner kan söka. Civilminister Lena Micko (S) säger att de ska behandla Svenonius önskemål, men pekar på att staten redan bidrar mest till utjämningssystemet.

– Vi står för 90 procent, så staten tar sitt ansvar, säger hon till DN.

Dessutom är det för tidigt att slå fast hur smittspridningen kommer slå mot de olika regionerna, menar hon. Även andra regioner signalerar högre kostnader på grund av pandemin. Därför tycker hon att det är bättre att

”tänka generella tillskott”, där region och kommun själva kan prioritera.

– Men beroende på hur det ser ut när vi följer utvecklingen kan vi behöva diskutera alldeles särskilda insatser. Men det får vi återkomma om, säger Lena Micko.

– Det är viktigt att vi stöttar upp på alla tänkbara sätt, men det är ändå så att om vi ska hålla ihop det här samhället, oavsett var man bor i vårt land, då är utjämningen en viktig del.

Om man fattade beslut om utjämningssystemet i dag, tror du att utfallet hade blivit ett annat? – Nej det tror jag inte, jag tror fortsatt att det finns ett brett stöd för att se till

att vi håller ihop vårt land. Inte minst under pandemin så ställs den på sin spets, frågan om solidaritet. Det tycker jag att det i grunden handlar om.
Är Svenonius inte solidarisk?

– Det säger jag inte. Jag tycker att det gemensamt handlar om att hålla ihop det här. Hon har sitt uppdrag från Stockholm, jag måste se till helheten, säger Lena Micko.

Så vidgar pandemin generations-klyftorna

TORSDAG 9 JULI 2020

De unga festar, umgås och håller inte avstånden. De äldre drabbas av smittspridningen och dör. Vad skapar det för påfrestningar mellan generationerna? DN:s Kristofer Ahlström tittar närmare på hur

Lovisa Ternby

lovisa.ternby@dn.se

coronaviruset gett konflikten mellan unga och gamla nytt bränsle. Det är en surmulen och

blåsig vårkväll på Medborgarplatsen i Stockholm. Hopklumpade i täta klungor står studenter i täckjackor mot kylan och med sina vita mössor på hjässan. De har trotsat kölden, blåsten och de stränga rekommendationerna från såväl myndigheter som regeringen att hålla sig hemma; 18- och 19-åringarna som ska ta studenten i år men som inte får fira det. Eller som inte *bör* fira det, som det heter på myndighetsspråk.

Men det gör de alltså. ”I normala fall skulle vi ha haft typ tre fester redan. Men nu blir det här vår enda fest. Jag fattar inte att vi inte kan få fira studenten en enda dag”,

säger en av studenterna till Aftonbladets reporter. Två månader senare, veckan efter midsommarhelgen, håller Folkhälsomyndigheten en presskonferens där statsepidemiolog Anders Tegnell tar upp vilken åldersgrupp som är minst benägen att följa Folkhälsomyndighetens (FHM) rekommendationer att hålla

avstånd, god handhygien och att jobba hemifrån. ”Den enda gruppen som inte har varit så bra på det är de yngsta, vilket kanske inte är så förvånande för någon”, säger Tegnell.

Elisabeth Wall Bennett, kommunikationschef på FHM, instämmer och

hänvisar till siffror från analys- och undersökningsföretaget Novus som visar att personer i spannet 18–29 år är mindre följsamma vad gäller rekommendationerna. – Jag tror att det beror på det rent existentiella, att man i den åldern

känner att döden är avlägsen. Man tror sig vara osårbar. Sedan har de unga inte drabbats i lika stor utsträckning, och mycket av kommunikationen har handlat om att det är den äldre gruppen som drabbas, säger hon. Det är ett mantra som återkommer bland unga: Vi är inte i riskgruppen. Så man beter sig därefter. Och nu börjar effekten

märkas.
I takt med att världen har öppnat upp sina samhällen har en andra coronavåg brutit ut. Och det är de unga som pekas ut som främsta orsak.

Främst syns det i USA: New York Times skriver att i Arizona står personer i åldern 20–44 för hälften av alla nya inrapporterade fall. I Florida är snittåldern för de coronasmittade 35 år – samma siffra var 65 år i mars. I Texas står de unga för en majoritet av nya smittfall.

Svenska Dagbladet rapporterar att även om coronasmittan minskar i 23 av landets 50 delstater så ökar det i lika många. USA:s ledande smittskyddsexpert

Anthony Fauci hävdar att yngre människors nonchalans mot social distansering är huvudskälet: ”De

för smittan vidare till äldre personer som ligger på sjukhus.”
I Tyskland listar tidningen Die Zeit smittospridningen region för region, och Berlin – som tidigare varit hyfsat förskonat – ligger nu näst högst i landet, en trolig effekt av att klubbar och barer öppnat, en självklar partystad för unga i hela Europa.
Livet är en fest, för att citera Nationalteatern. Men kanske är det en annan rad från samma rockgrupp som nu gjorts mer aktuell: ”Är du rädd

för ditt eget barn, lilla mamma?”

För om de yngre fortsätter att festa och sprida smittan, och de äldre drabbas och hamnar på intensivvård, eller i värsta fall avlider, vad gör det med generationernas relation till varandra? Och om det ses som ett svek, finns det en risk att pandemin kommer att vidga den klyfta som redan existerar mellan gammal och ung?

Magnus Karlsson är sociolog vid Lunds universitet. Han anser att pandemin har gett den gamla osämjan nytt bränsle.

– Det finns ju tydliga tecken på att konflikten mellan äldre och yngre

har aktualiserats under coronakrisen, inte minst manifesterat i en bristande respekt för varandra, och enligt rapporter då främst från yngre gentemot äldre.

Samhällets utveckling har gjort att de gamlas roll som vägvisare i livet för de yngre har blivit svagare, säger han.

– I ett samhälle som alltmer gjort sig fritt från övergångsritualer, där vuxna står för det ceremoniella, överlämnas unga människor att uppfinna sig själva, med all ångest det innebär och ökad psykisk ohälsa bland unga.

– Det är kanske därför kampen om att få behålla

skolavslutningen blivit så viktig, det är snart den sista övergångsritualen till vuxenlivet som finns kvar. Psykologen Björn Hedensjö tror inte att konflikten i det långa loppet kommer innebära så stor skillnad, eftersom de äldre alltid varit mer eller mindre förskräckta över yngres beteende.

– Men om coronakrisen pågår länge finns ju en risk att klyftan vidgas åtminstone tillfälligt av det enkla skälet att äldre och yngre ses mindre.

Det är alltså en konflikt mellan den äldre generationen, kallad ”boomers”, och den yngre, ofta benämnd generation Z eller ”zoomers”, som pågår. På internet sprids ett mem som gestaltar de

båda sidornas oförmåga att nå fram till varandra: en farfar klagar på sin sonson att dennes tatueringar kommer att förstöra för honom i framtiden. Sonsonen kontrar med att farfadern borde sluta med fossila bränslen av samma anledning. Den äldre vägrar.

Men boomers har länge, även av min 70-talistgeneration, fått klä

skott för de flesta av samhällets fel.
Delvis bygger det på en avund eller känsla av orättvisa: 40–60-talsgenerationerna äger proportionellt sett mer än några andra tidigare generationer gjort, de yngre äger mindre än

någonsin. Generationerna som fick alla fördelar kräver nu att hela världen ska ta hänsyn till dem, medan de yngre får tampas med uteblivna studentfester och sommarjobb, en lågkonjunktur som riskerar att göra det omöjligt för dem att inleda en yrkesbana och få en bostad. Ja, och så ekosystemets totala kollaps uppå det, förstås. Boomergenerationen var förvisso den första som kunde förkasta de föregående generationernas traditionella livsmönster och värderingar – efter två världskrig fanns anledningar att ifrågasätta. Men när den sociala accelerationen

ökade ännu snabbare har de själva utpekats som en bromskloss. Köttberget, i betydelsen den seglivade klump som blockerar alla ingångar på arbetsmarknaden, är ett annat vanligt öknamn.

– Att de är en så stor åldersgrupp gör också att det fick ett stort inflytande över samhällsutvecklingen. En samhällsutveckling som många unga tycker har gått i fel riktning och skapat en ohållbar situation för kommande generationer, säger Magnus Karlsson.

Det är lätt att glömma, men i början av pandemin var det de äldre som beskylldes för att inte ta rekommendationerna och hoten på allvar, de som

haft det förhållandevis enkelt i samhället, och nu inte ville offra livskvalitet för det allmännas bästa.

Amelia Adamo vittnade till exempel om den hatstorm hon utsattes för efter att ha deklamerat att hon tänkte fortsätta leva som vanligt trots att hon tillhörde riskgruppen: ”Jag har aldrig fått så mycket hat, och jag har fått höra att jag inte är en riktig svensk”, berättade hon i Expressen.

Även jag, ska det erkännas, gick på det 40-talistkritiska spåret. I en kommentar (DN 23/3) skrev jag att ”I virusdebatten har 40-talisterna verkligen framstått som trotsiga tonåringar som vägrar

lyssna på vad som är bäst för dem

och deras hälsa; i stället för att stanna inne har de med en pubertal brist på självbevarelsedrift rusat ut i sällskapslivet, bokat kryssningar och Thailandsresor.”

Med tanke på hur situationen har utvecklats sedan dess, och hur kraftigt dödsfallen ökade, inte minst inom äldrevården, har jag flera gånger funderat på att avpublicera texten från DN:s sajt. Men jag antar att den har något slags värde som tidsdokument. Sedan en lång tid tillbaka har det uppstått klyftor mellan varje generation, förklarar Magnus

Karlsson. Att så sker beror på två saker. Det handlar om att samhället hela tiden förändras så snabbt att varje ny generation upplever att de delvis lever i en annan värld än den föregående generationen. Som en följd av det går gränsen mellan olika åldrar förlorad: vem vet bäst? Så uppstår en dragkamp om auktoriteten att bestämma.

Tidigare har äldre generationer varit helt dominerande över yngre för att för att de ska kunna etablera sig i samhället. Men ny teknik och nya moden uppstår och kastar omkull gamla sanningar allt fortare, och därmed förskjuts makten från de äldre till de yngre,

som inte riktigt vet vilken nytta de äldre har för deras eget livspussel. Det är det perspektivet man bör ha när man betraktar de yngres beteende som respektlöst mot de äldre, tycker Magnus Karlsson. Den bristande empatin kan tänkas bero på ett slags främlingskap mellan generationerna, säger han: att vi i dagens samhälle generellt ser människor som medel för att uppnå andra mål att göra karriär, att bli populär, och så vidare. – Empati skapas när man är genuint intresserad av den andre,

men i ett prestationssamhälle gäller det först och främst att vara intresserad av sin egen ökade

levnadsstandard genom att utnyttja andra människor och bara långt senare av att utveckla sin livskvalitet genom djupa och betydelsefulla relationer, säger han. Med empati skulle man kunna se att de äldre nu känner sig snuvade på en frihet man väntat på i ett långt yrkesliv, man skulle kunna förstå deras avund på de unga som har större möjligheter att röra sig ute i samhället. Man skulle kunna förstå deras

frustration över de ungas övermod och arrogans som innebär att de eventuellt sprider smitta.

Och kanske kan man också förstå de ungas agerande, menar psykologen Björn

Hedensjö. – Förstå det kan man absolut, utan att för den skull acceptera vårdslöshet med rekommendationer. Man kan förstå det dels utifrån hur unga fungerar i största allmänhet – att de på gruppnivå är mer impulsdrivna, kan ta större risker och ibland är mindre eftertänksamma i beslutsfattande – och dels med tanke på att exempelvis ett inställt studentfirande är en stor sak i en ung människas liv. Det är också en förlust, som jag inte tycker att man behöver relativisera.

Så hur ska man få unga att följa rekommendationerna mer nogsamt?
Elisabeth Wall Bennet på

FHM säger att det är ett arbete som pågår.

– Vi gör en stor informations- insats tillsammans med Socialstyrelsen och MSB. Vi har möten flera gånger i veckan, och har tagit upp just detta problem

för att förstärka kommunikationen. Vi finns på Facebook och i sociala medier och försöker rikta oss till de yngre. Men vi ska intensifiera det framöver, eftersom vi har sett tendenserna.
Två veckor efter mitt samtal med Wall Bennet, måndagen den 6 juli, läser jag en notis i Gotlands Allehanda. Där har man på ön märkt av en ”Tillströmning av

festsugna ungdomar”, som rubriken lyder. ”Fler ungdomar åkt till ön för att festa, vilket märkts på hotellens bokningar”, skriver man, och Gotlandspolisen

påminner om rekommendationerna att begränsa folkmängder och hålla avstånd. Vilket som får snabbast spridning, informationen eller smittan, återstår att se.

Kristofer Ahlström
kristofer.ahlstrom@dn.se

Sjuksköterska gav dropp i smyg – genom fönstret

FREDAG 10 JULI 2020

Sjuksköterskan Anna försökte förgäves få vård åt sin uttorkade covidsjuka granne. När han inte orkade resa sig gav hon honom dropp i smyg genom fönstret.

Hon får medhåll av Stockholms läkarförenings ordförande om att fler borde få tillgång till enklare vård, för att inte bli för sjuka.

– Man fokuserar för mycket på andningen och bortser från vad

vätskebrist riskerar att göra, säger Anna.

DN möter Håkan, 57, och hans granne Anna på Håkans stora altan en varm kväll i maj. De skrattar. Håkan tycker inte om uppmärksamhet, men går med på att berätta för Annas skull – hon vill sprida historien för att rädda andra.

Det går inte att ana att hon bara veckor tidigare oroade sig för att han skulle dö, och på eget bevåg gav honom behandling för att rädda honom.

Det var i slutet av mars som Håkan blev sjuk. Han hade nyss kommit hem från en resa till Kap Verde och fick plötsligt feber och diarré.

Anna är anestesisjuksköterska och jobbar på en intensivvårdsavdelning med covidpatienter på ett av Stockholms större sjukhus. Eftersom Håkan levde ensam blev

hon orolig och tittade till honom dagligen.
– Jag följde sjukdomsförloppet från dag ett. Jag försökte få honom att dricka, men illamående och extrem huvudvärk gjorde att det inte blev annat än små klunkar.

Under sex dagar låg febern runt 40 grader och diarréerna var vattentunna. Anna försökte få hjälp via 1177.

– De avvisade och bad honom dricka mer.

Dagen efter fick han svår yrsel och en gemensam vän som är läkare bad 1177 att skicka in Håkan med

ambulans till akuten vid Danderyds sjukhus. Där undersöktes han av läkare, konstaterades ha covid-19, och skickades hem.

– Trots lågt blodtryck och takykardi (hög puls, reds anm). Han fick inget dropp utan en uppmaning om att fortsätta dricka och återkomma om andningen blev sämre, berättar Anna och fortsätter:

– Dagen därpå låg han apatisk på soffan när jag tittade in genom fönstret. Fortfarande med hög

feber och han kunde inte behålla vätska. Han orkade inte sitta upp,

prata eller dricka och hostade alltmer. Läkaren i bekantskapskretsen kontaktade 1177 som återigen uppmanade till att Håkan borde stanna hemma, eftersom andningen var bra.

Anna beskriver hur hon kände sig maktlös och förklarade problemet för en bekant som är läkare vid en närliggande vårdinrättning, och bad om att få låna en liter näringslösning med glukos och en nål för att kunna sätta droppet i en ven. För att minska smittorisken bad hon

Håkan sticka ut handen genom fönstret

när hon satte nålen. En provisorisk bärbar droppställning snickrades ihop.
– Jag kände mig lite nervös. Man är alltid rädd att göra något utanför sin arbetsplats på grund av att man är rädd om sin legitimation. Men jag övervakade allt noggrant.

Anna ringde läkarstationen igen och berättade om förbättringen. De ordinerade och lånade ut ytterligare dropp som hon gav Håkan genom fönstret under två dar. Två dagar senare kände sig Håkan helt återställd och kunde äta och dricka som vanligt.

– Kanske var det en slump att han blev bättre, jag vet ju inte hur han hade klarat sig utan. Men tack vare det jag såg hos Håkan så känner jag igen symptomen på alla patienter jag tagit hand om på covid-iva – och många har svår huvudvärk, yrsel, torra ögon, torr mun och andra tecken på dehydrering.

Flera läkare har öppet varit kritiska till att patienter som kommer in till sjukhus med covid-19 kommer in för sent. Nästan var femte patient som läggs i respirator sövs och intuberas i stort sett direkt efter

att de har kommit till intensiven, rapporterar SVT.

– Det talar för att man är

väldigt svårt sjuk när man väl kommer in. När sjukdomen har gått långt blir det mycket mer riskfyllt att intubera. Alla marginaler är i princip uttömda, säger Håkan Kalzén, verksamhetschef för anestesikliniken på Södertälje sjukhus, till SVT.

Anna har i mejl som DN tagit del av kontaktat såväl Folkhälsomyndigheten som regionen, 1177 och Socialstyrelsen med sin berättelse, men inte fått svar. Hon är kritisk till det hon

menar är en motvilja att ge lättare behandling på patienter med covid-19 som ännu inte blivit riktigt svårt sjuka. Många behöver bara lite syrgas eller dropp för att

förloppet ska vända, anser hon. – Jag tänker även att våra akutmottagningar ska fundera kring hur pass dehydrerad patienten är innan de skickas hem. Det är så mycket fokus på andningen. Man har varit restriktiv med att ge intravenös vätska med rädsla för att lungorna ska övervätskas, säger Anna och fortsätter:

– Men svårt intorkade patienter måste få sin vätskebalans återställd för att ha chans att tillfriskna. Som det är nu vill man att patienterna på infektionsavdelningarna ska dricka själva. Personalen har inte tid att kontrollera vätskebalanser. En del av

dessa försämras och hamnar på iva, säger hon.

Håkan är osentimental och skojar om att Anna alltid är så jobbig, på frågan om hur han känner inför det hon riskerat för hans skull. Han är vältränad och genomförde Ironman för fyra år sedan.

– Det var jobbigt, men det här var jobbigare innan det vände, säger han.

Fotnot: Anna heter egentligen något annat.

Lisa Röstlund

lisa.rostlund@dn.se

Privat
Eva Tedesjö
eva.tedesjo@dn.se

”I det här fallet har vi gjort fel”

FREDAG 10 JULI 2020

Johan Styrud är överläkare vid Danderyds sjukhus och ordförande för Stockholms läkarförening. Han medger att vården har agerat fel i fallet med 57-årige Håkan.

– I det här fallet har vi gjort fel. Vi skulle ha tagit in honom. Men det är jättelätt att vara efterklok. - Sjukvården fick lite panik för att man

hamnade i en pandemi som

man inte visste hur snabbt den skulle utvecklas eller hur sjukdomen verkade. Det här är ett typexempel på att man med relativt små medel kan bli bra och att vi i början var för restriktiva med att ge vård.

DN har kontaktat Danderyds sjukhus som svarar på frågor via mejl. Lena Hellström, överläkare Internmedicin uppger att patienter med svår uttorkning ges dropp oavsett bakomliggande orsak.

”Om patienten är srelativt ung och inte har laboratorievärden eller

allmäntillstånd som talar för svår

intorkning är det rimligt att anta att patienten kan klara av att dricka tillräckliga mängder på vanligt sätt. Han eller hon kan då skickas hem från akuten med uppmaning att återkomma vid försämring.”

Åsa Hammar, chefläkare och patientsäkerhetsansvarig, uppger att man följer avvikelserapporteringen varje vecka. ”Vi har hittills inte tagit del av någon utredning där man har nekat covidpatienter vård felaktigt.”
Karin Malmqvist, chefläkare, uppger att tre överläkare

kvalitetsgranskat vården för 120 avlidna covidpatienter från mars till den 23 april som inte vårdats på iva utan annan avdelning.

”I deras preliminära rapport kan man se att vården fungerat väldigt bra. Att vi på Danderyds sjukhus INTE har varit för restriktiva med att ge covidpatienter adekvat vård.”

Thomas Lindén, avdelsningschef på Socialstyrelsen, uppger att myndigheten redan tidigt rekommenderade alla som haft hög feber i en vecka att söka vård. – Man kan bli så dålig av endast feber, så att man behöver dropp,

och tappar man dessutom vätska genom diarréer så är den risken större. Så det var väl bra att han kunde få hjälp – även om det var ett ovanligt sätt att få vård på. Är man dehydrerad och får dropp blir man ju ofta bra. Nu kan man ju fundera varför han inte åter sökte sjukhusvård vid försämring, men nu valde hon att göra så här och hon är ju legitimerad sjukvårdspersonal och kan fatta beslut om insatser även utanför vården.

Lindén ifrågasätter om sjukhuset, då de skickat hem en patient från

akuten, har följt upp hur patienten därefter mår. Såväl Anna som Johan

Styrud är kritiska till att syrgas och dropp inte finns mer lättillgängligt för covidsjuka på äldreboende – även i palliativt skede.
– Är du uttorkad, som man kan bli av covid-19, ska du alltid ha vätska. Du ska aldrig torka ihjäl – även om du ska dö. Att dö av törst är hemskt, tror jag. Man ska inte vara illamående, inte törstig, inte ha ont.
DN har tidigare berättat om att relativt få äldre covidpatienter skickas till sjukhus från

äldreboenden, vilket också är enligt Socialstyrelsens riktlinjer.
– Jag är rädd att man på äldreboenden inte har den tillgång till syrgas och dropp som skulle behövas, eftersom organisationen för det

saknas. Gör man bedömningen att patienten är i behov av syrgas eller vätskebehandling och det inte finns att tillgå på boendet så ska patienten skickas in, säger Thomas Lindén.

Lisa Röstlund

lisa.rostlund@dn.se

Långtids-sjukas symtom ska utredas

FREDAG 10 JULI 2020

En rad covid-19-sjuka vittnar om att de inte blir av med sina

symtom. Regeringen har nu gett Statens beredning för medicinsk och social utvärdering i uppdrag att utreda gruppen långtidssjuka.

– Vad vi mest av allt vill är att kunna ge råd som förkortar

sjukdomen, säger Socialstyrelsens avdelningschef Thomas Lindén. I dag finns det ganska stora kunskapsluckor om långtidssjuka. Man vet inte hur många de är eller vilka symtom de har gemensamt – därför är det svårt för sjukvården att veta hur de ska behandlas. Thomas Lindén säger att de har rapporter om människor som känner sig vilsna.

– De är sjuka länge, de blir inte riktigt sjuka och inte heller riktigt friska. De kan till exempel ha lätt feber i kanske upp till tio veckor,

sedan är de feberfria någon dag innan det kommer tillbaka. Samtidigt betonar han att man inte automatiskt kan utgå ifrån att symtomen beror på covid-19, de kan också vara kopplade till andra underliggande sjukdomar. Uppdraget går ut på att göra en systematisk kunskapsöversikt. Bland annat ska man sammanställa det vetenskapliga underlag som finns om diagnos och behandling.

I augusti ska en första rapport om vilka

vetenskapliga studier som finns lämnas till regeringen och under senhösten kommer Statens

beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) och Socialstyrelsen att ge en djupare bild av läget.

Socialstyrelsen har även gjort en analys av cirka 200 läkemedelsgrupper för att se om de kan kopplas till ett gynnsamt eller allvarligt sjukdomsförlopp. Analysen är baserad på 6 000 personer som intensivvårdats eller avlidit i covid-19.

För de flesta läkemedel ser myndigheten ingen koppling, men det finns två undantag.

Vätskedrivande medel, loopdiuretika, kan kopplas till en

åtta gånger så hög risk för ett sämre sjukdomsförlopp. Däremot verkar blodfettssänkande medel, statiner, vara gynnsamt. Thomas Lindén betonar att de inte kan slå fast ett klart orsakssamband, men att det här utgör en hypotes som forskarsamhället kan titta vidare på. Blodtryckssänkande ACE- eller ARB-hämmare pekades tidigt ut som farliga, men där ser Socialstyrelsen i dag ingen koppling till ett sämre sjukdomsförlopp.

– Vi tror att man kan avfärda det. Det finns också en nyligen

publicerad studie från Italien som säger samma sak.

Innebär det här att man redan i dag bör vara försiktig med att förskriva vissa läkemedel eller anpassa behandlingen till covid-19-patienter?

– Vi känner inte man kan ge behandlingsråd utifrån den här statistikrapporten. Det får bli en bedömning som kliniskt verksamma får utvärdera till dess att vi vet mer. Men vi ska ha särskild uppmärksamhet kring de här läkemedlen.

Marit Sundberg

marit.sundberg@dn.se

Lövin hoppas på en överens-kommelse

FREDAG 10 JULI 2020

Miljöpartiets språkrör Isabella Lövin hoppas på en överenskommelse om migrationen med januaripartierna.

– Det ser jag som den naturliga vägen för att få till en

långsiktig, human och rättssäker migrationspolitik, säger hon.

I ett försök att få till en bred migrationspolitisk uppgörelse föreslog

Socialdemokraterna ett ”riktmärke” för antalet asylsökande till Sverige. Att nivån på riktmärket inte var tillräckligt nära Moderaternas lägre ”volymmål” var det som till slut fick förhandlingarna att krascha, samtidigt som tanken på att över huvud taget kvantifiera asylrätten på liknande sätt fick Miljöpartiet att hota med att lämna regeringen i protest.

1002

Har S agerande under migrationsförhandlingarn a skadat det fortsatta samarbetet i regeringen?
– Vi har ju varit tydliga med att en regering har ett kollektivt ansvarstagande, och den migrationspolitik som ska

förverkligas måste vi stå bakom. Det är väldigt glädjande att S nu varit tydliga med att man inte vill se ett volymmål eller riktmärke, och det ser vi som ett stort och väldigt viktigt steg framåt, säger Isabella Lövin.

Är det någon annan fråga i framtida migrationsförhandlingar som ni känner är så viktig att den skulle kunna få er att lämna regeringen?

– Först väntar vi på att migrationskommitténs betänkande ska lämnas in till regeringen, sedan får vi ta de diskussionerna då.

I stället för ett sammanhållet förslag har den migrationspolitiska kommittén låtit partierna

ta ställning till varje förslag för sig, 15–20 stycken totalt.

Hur många av dessa förslag ställde sig MP bakom?

– Det avvaktar jag med att kommentera tills kommitténs betänkande är justerat och klart, säger Isabella Lövin.

Morgan Johansson ser många diskussioner framför sig i höst och vinter i regeringen.

– Men Socialdemokraternas utgångspunkt, den lärdom vi drog av flyktingkrisen, är att Sverige inte kan ha en lagstiftning som avsevärt avviker från övriga EU, säger han till TT.

Fredrik Tano

fredrik.tano@dn.se

Hundra tbe-fall i Stock-holm förra året

FREDAG 10 JULI 2020

I fjol drabbades 103 personer i Stockholmsområdet av tbe. Hittills i år har tre

fall inrapporterats till Smittskydd Stockholm. Björn Olsen, professor i infektionssjukdomar, säger att det är viktigt att se över sitt skydd.

– Blir man svårt sjuk och det drabbar de mer centrala delarna av hjärnan kan det få vittgående konsekvenser.

Tidigare i veckan stod den så kallade Fästingbussen i Västberga där många ville vaccinera sig mot den fästingburna virussjukdomen tbe. Hade det inte kommit en regnskur hade antalet under de fyra timmarna varit högre än de slutgiltiga 139.
Alla i kön var dock inte entusiastiska. Det hördes

en hel del hjärtskärande skrik från motsträviga barn inifrån bussen.

Axel Myrenfors, som genomförde vaccinationer på löpande band, säger att han förstår dem som tycker att det är obehagligt med sprutor. Det gör han nämligen själv trots att han är läkarstuderande.

– Jag har lovat henne klistermärken, säger Maria Bergkvist, mamma till treåriga Lovalee och åttaårige Alvin, utanför en av de stora mat-butikerna där bussen står parkerad.

Någon som starkt rekommenderar alla att se över sitt tbe-skydd är Björn Olsen, professor i

infektionssjukdomar vid Uppsala universitet.
– De allra flesta får inte tbe även om de är smittade av viruset, men om de väl utvecklar sjukdom slår det slumpmässigt och många gånger väldigt grymt, säger han och betonar att det dels inte räcker med en dos vaccin, dels att det är viktigt att vaccinera barnen. Och om barnen protesterar? – Det får man strunta i om man ska vistas i områden där man vet att det finns tbe, säger Olsen.

Och hur vet man det?
– På Folkhälsomyndighetens hemsida finns det väldigt tydliga

1006

kartor. Man kan också göra så att om man kommer till ett område och flyttar ut i skärgården eller någon ö på landet fråga grannarna om de har haft något tbe-fall. Förutom att vaccinera sig är det viktigt att vara rätt klädd när man beger sig ut i områden där det finns fästingar. Som att ha gummistövlar i skogen och heltäckande byxor även om det kan bli svettigt när temperaturen stiger.

– Om man aldrig går utanför betongen kan det vara detsamma med vaccin, men är man ute på öar och skär ska man ha skydd,

säger Björn Olsen, som har arbetat med fästingar

i 30 år.
Är det värre i Stockholmsområdet än på västkusten?
– Ja, men västkusten håller på att etablera sig som ett tbe-område, säger Björn Olsen.
Enligt Folkhälsomyndighetens statistik har 32 fall av tbe rapporterats in i år. Västra Götaland toppar listan med 10 fall före Södermanland med 6 fall.
– Blir man svårt sjuk och det drabbar de mer centrala delarna av hjärnan kan det få vittgående konsekvenser så det är viktigt att man vaccinerar barn, säger professor Olsen.
– Mina barn och barnbarn är noggrant

vaccinerade, säger han. Har du själv vaccinerat dig? – Nä.

Varför inte?
– Jag, som är inne och pillar i viruset borde verkligen göra det, men det är ren lathet att jag inte har vaccinerat mig och jag skäms som en hund för det.
Lovalee är sprallig och har svårt att stå stilla i kön till fästingbussen, som alla de andra omkring 40 personerna som har registrerat sig och väntar på att bli

uppropade. Hon vet vad som komma skall och framför allt att mamma har lovat henne både glass och klistermärken med Bamse efter vaccinationen.

När det är Lovalees tur sätter hon sig tryggt i mammas knä medan storebror säger några lugnande ord. Lovalee visar sig vara en mönsterpatient. Inte ett ljud ger hon ifrån sig när Axel Myrenfors sätter en spruta i hennes vänsterarm. Hon nöjer sig med en grimas.

Axel Myrenfors tar fram en ask med klistermärken, men inte ett enda med Bamse. Lovalees

1008

besvikelse är stor, men Maria lovar att de ska köpa märken innan de cyklar hem till Västertorp.

Näste man in i bussen är Sören Andersson från

Mälarhöjden. Han fyller 75 år om några veckor och han har full koll på när det är dags att fylla på vaccin.

Eftersom han har följt rekommendationerna räcker det med påfyllning vart femte år. – Jag är ute mycket i skog och mark och har en tomt som jag håller på och påtar i och har dessutom rådjur som hälsar på,

säger Sören Andersson, som har haft en del fästingar under åren. – Men nu är det några år sedan, peppar, peppar, säger Sören som tycker att det är bra att det skrivs varje sommar om vad tbe kan ställa till med.

– Det kan ju förstöra skallen på en, säger han innan det är dags att ta plats inne i bussen. Elisabeth Hedberg är jämngammal med Sören. Hon är på väg in i bussen, men tackar ja när Axel Myrenfors erbjuder sig att vaccinera henne på en stol utanför fästingbussen eftersom han såg på registreringen att hon har fyllt 75 år.

– Jag är ute mer än tidigare eftersom jag bor nära flera naturreservat och därför vill jag vaccinera mig, säger Elisabeth Hedberg som har läst flera reportage om vad som kan hända dem som drabbas hårt av tbe. – Man kan dö. Det gör mellan en och en och

en halv person per år, och ju fler fall vi får desto större är risken att dö, säger Björn Olsen. Kan man ha tbe utan att veta om det?

– Oh, ja. Det finns studier på vissa skärgårdsöar där man konstaterat

att många personer hade antikroppar mot tbe – trots att de inte hade vaccinerat sig och aldrig blivit sjuka.
Stockholmsregionen har under flera år haft flest fall, men i år har Västra Götaland drabbats hårdare.
Norr om Gävle är fall av tbe tämligen sällsynt. Däremot ska man vara försiktig i Stockholms skärgård, Roslagen, Mälardalen, runt

Hjälmaren, Vättern, Vänern och ner mot västkusten. Dessutom i östra och västra Skåne. Toni Haapanen, vd för Vaccin- Direkt, som sedan 18 år driver den

så kallade Fästingbussen säger att de gör över 1 000 stopp med sina tio bussar i år (sedan början av april till slutet av september).

– Vi har sett en ökning på antalet doser för varje år, säger han och i år när många har bestämt sig för att stanna i Sverige tror jag att det kommer att öka.

Personer som tillhör riskgrupperna kanske undviker att komma till bussar och vaccinationscentraler, men Haapanen säger att

man har särskilda köer för dessa personer. Toni Haapanen noterar att antalet doser ökat, men däremot att

antalet barn som vaccinerats har sjunkit. Det har han ingen förklaring på.

Eva-Karin Gyllenberg
eva-karin.gyllenberg@dn.se

Fakta. Virussjukdom

Tbe står för Tick Borne Encephalitis, fästingburen hjärninflammation, och är en virussjukdom som sprids av fästingar.

De flesta som drabbas av tbe får lindriga besvär, men upp till en tredjedel av dem som drabbas får

en inflammation i hjärnan eller hjärnhinnorna. Det tar vanligen mellan fyra och tio dagar från smittotillfället till man blir sjuk, men kan ta upp till en månad.

Vanliga symtom: huvudvärk, muskelvärk, trötthet och feber. Symtom vid inflammation i hjärnan/hjärnhinnorna: hög feber, svår huvudvärk, kräkningar, ljuskänslighet, ljudkänslighet och koncentrationssvårigheter .

Var tionde person som drabbas av tbe får olika typer av förlamning. Källa: 1177

Fakta. Insjuknade i tbe i Region Stockholm

2016 91
2017 152
2018 118
2019 103
Källa: Vårdgivarguiden

1012

Andelen svenskar som testas positivt minskade till 6 procent

LÖRDAG 11 JULI 2020

Smittspridningen av covid-19 i Sverige tycks minska markant.

Andelen som testats positivt har minskat från 10 till 6 procent på en vecka, enligt

preliminära siffror i Folkhälsomyndighetens nya veckorapport. Sverige har de senaste veckorna trappat upp sin testning och därmed fångat upp fler fall än tidigare. Den första veckan i juni registrerades omkring 6 000 nya fall, jämfört med omkring 4 000 fall per vecka under april och maj. Resterande veckor i juni låg antalet över 7 000 samtliga gånger.

Vecka 26 (22–28 juni) genomfördes drygt 75 000 tester för aktiv smitta. Enligt

Folkhälsomyndigheten visade

dessa en ökning av antalet fall från veckan innan, men en minskad andel positiva: från 12 till 10 procent.

I Folkhälsomyndighetens rapport för vecka 27 (29 juni–5 juli), som publicerades under fredagen, har andelen som testats positivt nu gått ner ännu mer, till 6 procent. 77 642 personers prover har analyserats varav 4 935 nya fall bekräftats. 567 av dessa bedöms som allvarliga.

”Samtliga övervakningssystem visar på en fortsatt avtagande smittspridning”, skriver Folkhälsomyndigheten i

rapporten.
Siffran för Sverige är dock fortfarande betydligt högre än den är i våra grannländer.

I Norge och Finland genomförs färre tester än i Sverige. Enligt Folkhelseinstitutet, Norges nationella folkhälsomyndighet, genomfördes omkring 20 000 tester den senaste veckan, varav 0,2 procent var positiva.

Enligt det statliga finska forskningsinstitutet THL analyseras omkring 18 000 prover per vecka, varav andelen positiva också ligger runt 0,2 procent.

I Danmark testar man i högre grad än Sverige, förra veckan genomfördes

enligt Statens Serum Institut drygt 104 000 test. Hur många av dessa som bar på smittan framgår inte men enligt siffror från Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC) bekräftades 157 nya fall i Danmark den veckan, vilket skulle motsvara omkring 0,2 procent även där.

Fredrik Tano

fredrik.tano@dn.se

Fakta. Covid-19 i Norden

Genomförda tester för aktiv smitta under en vecka: Finland: Drygt 17 500 (29 juni–5 juli)

Norge: 20 195 (2–8 juli) **Danmark:** 104 274 (29 juni–5 juli) **Sverige:** 77 642 (29 juni–5 juli)

Ungefärlig andel som testas positivt:
Finland: 0,2 procent
Norge: 0,2 procent
Danmark: 0,2 procent

Sverige: 6 procent

Registrerade fall senaste veckan (3–9 juli):
Finland: 29 (1 döda)
Norge: 60 (0 döda)

Danmark: 106 (3 döda)
Sverige: 4166 (112 döda)

Källor: Folkhälsomyndigheten, Folkhelseinstitutet, THL, Statens Serum Institut och ECDC.

1029

18-åringar ska kunna dömas till livstid

LÖRDAG 11 JULI 2020

Artonåringar ska kunna få längre straff för grova brott och även livstid, enligt ett regeringsförslag. Moderaterna tycker att förslaget är för vekt.

– Ställt i relation till vad som gäller i dag är det ett steg i rätt riktning, men det är inte det som en majoritet i riksdagen har beställt, säger Johan Forssell, rättspolitisk talesperson för Moderaterna om det utkast till lagrådsremiss som regeringen nu skickar ut för att hämta in synpunkter på. Johan Forssell kallar förslaget för ”mellanmjölk” och motiverar det med att för brott med ett minimistraff under ett års fängelse blir den så kallade straffrabatten kvar.

Reduktion är den formella termen.

Dessutom, anser M, borde även straffen ha skärpts för 15–17-åringar.
– Gängen kommer i än högre utsträckning att börja använda sig av minderåriga, befarar Forssell.

Men regeringen vill inte förlänga straffen för unga under 18 år
– Skulle de omfattas också gör man mer skada än nytta, då riskerar man att skola in väldigt unga in i kriminalitet. Det vill vi inte, säger justitieminister Morgan Johansson (S).

Den som är 18 är däremot myndig och måste svara för sina handlingar, enligt honom. För närvarande, enligt en princip som gällt i flera hundra år, så döms unga kriminella till kortare eller lindrigare straff än personer över 21 år. Det har utgått från rön om att unga inte på samma sätt kan inse

konsekvenserna av sitt handlade eftersom de ännu inte är fullt utvecklade. Regeringens förslag innebär att straffrabatten försvinner för 18–20-åringar 2022, om riksdagen och remissinstanser är med på det. Det ska gälla brott som ger lägst ett års fängelse.

– Här har vi rån av normalgraden och grov misshandel, bland annat. Vi lägger ribban där, för det är brott som typiskt sett kan knytas till gängkriminalitet, säger justitieminister Morgan Johansson (S). Inga undantag görs för en ung, tidigare ostraffad person.

Att snäva in straffrabatten för unga bedöms kräva 300 nya fängelseplatser och kosta 450 miljoner kronor eftersom fler kommer att tillbringa längre tid som inlåsta.

TT

Löfven får besök av spansk kollega

LÖRDAG 11 JULI 2020

Statsministern får besök på Harpsund den 14 och 15 juli. Då kommer Spaniens premiärminister Pedro Sánchez till regeringens sommarresidens, bland annat för att beveka den

svenska regeringen och Sverige inför EU:s toppmöte dagarna därefter. På toppmötet väntar en hård strid om EU:s långtidsbudget och

återhämtningspaket för coronakrisen.

Det är ett av de första utländska politiska besöken på hög nivå i Sverige sedan pandemin bröt ut. **TT**

LÖRDAG 11 JULI 2020

Carl Johan von Seth: 17 gröna åtgärder som kan sätta fart på Sverige efter pandemin

Viruskrisen kan ha lett till den största utsläppsminskningen i

människans historia. Men effekten är tillfällig. Det är den ekonomiska politiken efter pandemin kan plana ut utsläppskurvan.

DN:s Carl Johan von Seth går igenom de gröna stimulanser som kan bli verklighet i Sverige. Vad hade Elon Musk varit utan finanskrisen?

2008 var han en excentrisk uppstickare, en tech-kuf på äventyr i fordonsindustrin. Tesla, ett okänt namn för de allra flesta, sålde svindyra sportbilar i liten

skala och behövde pengar för att komma vidare. Det var genom president

Obamas stora stimulanspaket som företaget kunde fylla på kassan. Tesla lånade knappt 500 miljoner dollar, utvecklade en ny modell och byggde en fabrik i Kalifornien. Snart lanserade företaget sin första vanliga personbil som drevs med el.

I dag tävlar Tesla med Toyota om räknas som världens högst värderade biltillverkare.
Det statliga lånet? Återbetalt i förtid, med ränta.

President Obamas gröna stimulanser fick hård kritik i samband med att de sjösattes. Men historien har gett planen upprättelse. Sammanlagt 40 miljarder dollar lånades ut till projekt

inom förnybar energi. Kreditförlusterna blev minimala. Hela stimulanspaketet, som också innehöll mycket annat, lär ha pumpat upp USA:s bnp med 2–3 procent.

Framgångsexemplen sträcker sig bortom Tesla. Till dem hör bland annat USA:s första solcellsanläggningar i kommersiell skala. Just

solenergiindustrin fick sitt riktiga genombrott efter finanskrisen, med priser som föll med runt 90 procent de tio efterföljande åren. Även om den sammantagna klimateffekten är extremt svårbedömd ledde flera projekt till stora utsläppsminskningar.

Går det att göra om? Fast i ännu större skala? Internationella Energiorganet, IEA, räknar med att de globala utsläppen kommer att minska med historiska 8 procent i spåren av viruskrisen.

Men effekten blir tillfällig. I IEA:s prognos innebär pandemin ett hack i en stigande linje.

Många länder har tagit fasta på tanken att återhämtningspolitiken efter krisen blir ett tillfälle att faktiskt plana ut utsläppskurvan. EU:s återhämtningsfond – som nu förhandlas – marknadsförs med en tydlig klimatudd. Sydkorea har lanserat en ny ”grön giv” efter pandemin. Angela

Merkels tyska stimulanspaket har starka inslag av förnybar omställning. En tredjedel av de 130 miljarder euro som Tyskland planerar att sätta sprätt på är

vikta åt klimatåtgärder. En av de strategiska satsningarna gäller grön vätgas.
Även i Sverige talar ministrarna om gröna stimulanser, fast innehållet i ett framtida svensk paket fortfarande är okänt.

Hela denna offensiv vittnar om flera politiska och ekonomiska skiften som har skett på kort tid. En förskjutning är hur en ledare som Angela Merkel talar om finanspolitiska stimulanser. Att hon gör det över huvud taget är en

mindre revolution. Tyskland har tills helt nyligen haft ett slags förbud mot budgetunderskott.

Förr brukade Merkel peka på den sparsamma sydtyska hemmafrun som förebild. Nu uppträder hon som en slipad bayersk företagsledare, som tar stora lån och talar med glöd om sina offensiva satsningar inför sina aktieägare.

Att stimulanserna helst ska vara klimatfokuserade är samtidigt en insikt som har slagit rot bland ekonomer.

Klimatekonomen Nichlas Stern gjorde tidigare i våras ett slags enkät bland beslutsfattare på finansdepartement och

centralbanker i hela världen.

Resultaten visade stark uppslutning bakom idén om gröna stimulanser. Ett skäl till det är att många gröna satsningar har visat sig vara lämplig konjunkturpolitik. Att installera solceller är ett bra exempel.
För det första är det investeringar som är arbetsintensiva och därför skapar skapligt många jobb per satsad krona. För det andra är satsningen tillfällig. Solcellerna kräver i princip ingen personal när de väl har satts upp.

Det är en viktig sak med konjunkturåtgärder. De ska fungera som brygga över lågkonjunkturen, och inte leda till nya

åtaganden som måste fullföljas under den efterföljande högkonjunkturen.

Ytterligare ett ekonomiskt argument som har utvecklats sedan finanskrisen är idén om ett slags grön knuff. Nationalekonomen Daron Acemoglu, ofta tippad till ekonomipriset till Nobels minne, är en som förespråkar denna teori: En tillfällig drive – det kan vara subventioner eller nya

miljöskatter under en period – kan räcka ganska långt för att ekonomin ska växla in på ett mer hållbart spår.

Tanken är att investeringar, teknikskiften och nya

innovationer som förverkligas under en begränsad tid finns kvar långt efteråt. Tillfälliga satsningar kan ge varaktiga effekter.

En djup lågkonjunktur kan vara ett alldeles utmärkt tillfälle för den sortens knuff.
Det som framstår som så lockande på papperet är ändå mer komplicerat i verkligheten.

Tajmningen är alltid ett stort problem med stimulanser. Stora investeringar tar tid. Förseningar leder ofta till att satsningarna hamnar fel, mitt i nästa högkonjunktur i stället för i svackan. Då har krispolitiken bara förstärkt ekonomins

svängningar. Riktigt massiva satsningar är därför inte särskilt lämpliga. Att planera, söka tillstånd och bygga klart nya stambanor för tågen – för att ta ett exempel – tar decennier.

Luis Mundaca, professor i miljö- ekonomi vid Lunds universitet, har gjort en serie utvärderingar av de gröna stimulanser som sjösattes i många länder efter finanskrisen. Han pekar på två viktiga lärdomar.

Den första är att flera länder tenderade att glömma arbetskraften. Det räcker inte att det finns pengar, teknik och projekt som är genomförbara i teorin.

Människor behöver få en montörutbildning för att kunna sätta upp solceller. Att omskolningen dröjde gjorde att åtgärderna ofta tappade udd.
För att stimulanserna ska leda till långsiktiga utsläppsminskningar

krävs också något mer. Krisprogrammen måste kombineras med styrmedel som sätter tryck på fossilindustrin. Utan skarpa koldioxidskatter eller liknande åtgärder är risken att utsläppen studsar tillbaka när konjunkturen repar sig. Det var, enligt Luis Mundaca, också felet som USA gjorde för drygt tio år sedan.

Förutsättningarna för gröna stimulanser är på

flera sätt bättre nu. Särskilt för Sverige. Vår statsskuld är lägre än den har varit på decennier. Många gröna

marknader befinner sig i en mognare fas. Viruskrisen är dessutom speciell. Den ekonomiska krispolitikens första fas har handlat om katastrofhjälp.

Det är först i ett senare skede som det kommer att handla om att dämpa en lågkonjunktur genom traditionella stimulanser.

Det ger värdefull förberedelsetid. Ett grönt stimulanspaket skulle kunna bli vältajmat om det lanserades i samband med regeringens höstbudget. Perspektivet

borde vara två, tre år.

Carl Johan von Seth

carljohan.vonseth@dn.se

Här är 17 möjliga åtgärder

Transporterna

1 Bygga laddpunkter.

Transportsektorn är ett problembarn i svensk klimatpolitik. Utsläppen går ner ytterst långsamt. Men nu ökar äntligen utbudet av elbilar, och försäljningen stiger snabbt. Laddinfrastrukturen behöver byggas ut. Det statligt stöd för laddstationer som redan finns – i

det som kallas Klimatklivet – skulle

kunna vidgas.
2 Lägga fler elvägar. Det finns flera testprojekt för elektrifierade vägar i Sverige och en kort sträcka som redan används för tung kommersiell trafik. Fler står redo att byggas om staten ger stöd.

3 Förbättra cykelvägnäten.

Cykelkulturen blomstrar och har fått extra skjuts i pandemin. Lundaprofessorn Luis Mundaca pekar också på cykel- och gångtrafik som det bästa ur klimathänseende. Att förbättra cykelvägnäten har också fördelen

att det varken kräver lång planering eller storskaliga

projekt, utan går att genomföra snabbt. Energin

4 Mer sol- och vindenergi. Stödet till förnybar elproduktion, som löper parallellt i olika system, är redan generöst i Sverige. Det går ändå att stärka de systemen tillfälligt.

5 Lagra den gröna energin. Problemet med grön el är att produktionen går upp och ner. Energin måste därför lagras om den ska spela en större roll i framtidens elmix, och eftersom batterier gör sig dåligt i stor skala

behöver andra alternativ utvecklas. Länder som Storbritannien har projekt som Sverige skulle kunna ta intryck av. 6 Uppdatera

elnätet. Sveriges transmissionsnät är uråldrigt och i stort behov av en uppdatering, särskilt med tanke på att både elproduktionen och behoven håller på att förändras. En del investeringar kan snabbas på.

7 Testa grön vätgas. Tyskland satsar stort på att utveckla grön vätgas och letar samarbetsparter i världen. Sverige, som redan utvecklar ståltillverkning med vätgas i stället för kol, borde ha intresse av nya projekt.

Industrin

8 Göra basindustrin grön. Den tunga industrin, särskilt stål och cement,

hör till Sveriges stora utsläppare. Det finns redan ett statligt stödprogram för att ställa om gammal processteknik. Det kallas Industriklivet. Men programmet täcker en relativt begränsad kategori investeringar, och villkoren kan göras mer generösa.

9 Fånga koldioxiden. CCS, att fånga och lagra koldioxid under marken, är nödvändigt för att nå klimatmålen. Flera svenska projekt påbörjas i år. Färdiga lagringslösningar finns i Norge, där tekniken använts i över 20 år. Men utvecklingen kan snabbas på. Joseph Hezir,

finanschef på USA:s energidepartement under Obamaåren, har jämfört CCS med solcellsindustrin för tio år sedan. Tekniken är mogen och kan få sitt genombrott nu.

10 Skapa minusutsläpp. BECCS är en variant av CCS men där man fångar in koldioxid från biomassa i stället för fossila källor. När det sker minskar halten av koldioxid i atmosfären. Flera projekt har påbörjats i svensk pappersindustri och kraftvärmeproduktion, med stöd från Industriklivet. Men intresset är relativt svalt, och det saknas

ekonomiska incitament för att få fart på tekniken.

De gröna näringarna

11 Lagra mer kol i jorden. Jordlagret på vår planet innehåller betydligt mer kol än hela atmosfären och all växtlighet. Hur människan brukar jorden påverkar hur mycket koldioxid som släpps upp, eller lagras, och med rätt metoder kan jordbruksmark skapa stora negativa utsläpp. En del

investeringar och arbete i jordbruket skulle kunna fungera som stimulansåtgärd.

12 Återställ våtmarkerna. Även våtmarker binder stora mängder kol, om de mår bra. Sverige har stora

arealer utdikade torvmarker som enligt en studie släpper ut lika mycket växthusgaser som vägtrafiken. Andra våtmarker växer samtidigt igen. Men torvmarker kan återvätas och planteras med bioenergigrödor, och andra typer av våtmarker går att restaurera eller anlägga. För tillfället finns dessutom många svenska våtmarksprojekt som är underfinansierade. Digitaliseringen och bostäderna 13 Gör klart fibernätet. Runt en miljon svenskar saknar fortfarande en modern, snabb internetuppkoppling. Att koppla upp de sista hushållen skulle kunna göras relativt snabbt.

14 Isolera och renovera. Stöd för att energieffektivisera hus är en gammal klimat- och stimulansåtgärd som kan genomföras skapligt fort och med nytta på lång sikt.

Forskning, utveckling och utbildning

15 Öka de breda forskningsanslagen. Starka universitet skapar jobb och innovation, även i den gröna ekonomin. En studie om miljöteknikföretag i Italien visade att närheten till bra universitetet, särskilt toppuniversitetet i Bologna, fungerar som motor. Att öka anslagen kräver samtidigt ett långsiktigt åtagande.

16 Direkt stöd till grön

teknikutveckling. Sverige har en aktiv innovationspolitik med olika former av stöd som går att ansöka från bland annat Energimyndigheten och Vinnova.

Tillfälliga program med generösare villkor skulle kunna riktas mot lämpliga områden: energilagring, elektrifierade transporter, koldioxidlagring, bioenergi, biomaterial, växtförädling och livsmedelsproduktion. 17 Omskola grönt. I Sydkoreas ”gröna giv” ingår ett särskilt statligt centrum för gröna yrkesutbildningar. Något liknande skulle kunna arrangeras i Sverige. Universiteten kan också behöva extra pengar för

att utbilda ingenjörer med ny kompetens inom exempelvis stålproduktion

med vätgas eller inom skogsindustrins nya biomaterial.

De livsviktiga krypen

LÖRDAG 11 JULI 2020

Flygande sexbeningar. Sommar och luften surrar av insekter. Irriterande och läskigt, tycker många. Men tänk på att insekter är jordens viktigaste

arbetare. Flyger som helikoptrar

För flera hundra miljoner år sedan fanns det mer syre i luften än vad det gör i dag. Det gjorde att insekterna kunde bli mycket större. Det fanns trollsländor som

var större än skator! De trollsländor som nu finns i våra trädgårdar nu är inte så stora, men lika duktiga på att flyga. De kan flyga upp och ner, baklänges eller stå helt stilla i luften! Därför har de hjälpt oss människor att tillverka lätta och smidiga mekaniska vingar. Drönare, sådana där små fjärrstyrda mini-helikoptrar, är nämligen kopior av trollsländor. Underbart är kort

Det finns många insekter som lever i vatten. De är bra mat för fiskar och andra större djur. En del föds där, men tillbringar

resten av sina liv på land. Dagsländor är exempel på insekter som bara lever i vatten som larver. Så fort de får vingarflyger de i väg. Men livet varar inte särskilt länge. Dagsländorna lever max en vecka eller två. Det allra sorgligaste rekordet går till en typ av amerikansk dagslända. Honan lever bara i fem minuter! Fågelmat och kakao-hjälp Myggor i varma länder kan sprida farliga sjukdomar. Men här i Norden slipper vi oroa oss för det. Trots det kan myggbett vara jobbigt och irriterande. Det är

alltid honorna som suger blod. Mygghonorna behöver blodet för att göra myggägg. Hanarna gillar däremot inte blod. De nöjer sig med att sörpla sockervatten från blommor.

Mygg är viktig mat för många fåglar. Och det finns en särskild myggart vi borde tacka lite extra. I djungeln lever nämligen ett knott, en pytteliten mygga. Den suger inte blod, utan flyger runt bland kakaoträden för att hjälpa blommorna pollinera. Av den kakaon kan vi sedan göra choklad! Först i rymden

Bananflugor är långsamma, pyttesmå flugor som man kan se när de svävar omkring vid frukt eller annan mat som

står framme i köket. De kan vara otroligt svåra att bli av med. Men de är faktiskt viktiga för oss människor, bland annat för forskningen. Många tror att det första djuret i rymden var hunden Lajka. Men det var bananflugor som var de första rymdfararna. USA skickade upp en raket år 1947 med bananflugor som passagerare. Man ville testa om levande varelser tålde rymd-strålningen. Efter sin lilla

rymdresa landade bananflugorna på jorden igen, fulla av liv.
Varför är insekter viktiga?
– Först och främst för pollinering, alltså att de hjälper plantorna att skapa frön. Den andra grejen är att de städar i

naturen, äter upp träd eller djur som dött. Sedan är insekter även viktig mat för större djur, typ fåglar. Det sista är att de ger oss människor mycket saker, som honung, bivax och siden. Men även inspiration och idéer. Exempelvis nålen på en spruta som läkare använder för att vaccinera. Till den har man

inspirerats av myggor och deras sugsnablar.
Vilken insekt är allra viktigast?
– Alla är lika viktiga. Precis som i samhället har alla olika uppgifter. Om de människor som tömmer våra soptunnor går ut i strejk, skulle vi märka det direkt. Det är

samma sak med insekterna. Om skalbaggarna, kackerlackorna och alla andra ”vaktmästare” i naturen försvann så skulle vi märka det ganska snabbt. Allt dött på marken skulle ligga kvar och - näringen skulle inte komma ner i - jorden och hjälpa nya träd att växa.

Hur kan man hjälpa dem? – Man kan städa mindre i trädgården och låta det växa en blomsteräng där bin och humlor kan trivas. Om man har en stor tomt kan man låta döda grenar och träd ligga kvar. De fungerar som en typ av insektshotell. Det är även viktigt att man pratar mer om insekter med vänner och familj. Insekter kan

verka konstiga, men de är samtidigt roliga och det finns otroligt mycket att lära om dem.
Varför är många så rädda för - insekter?

– Jag tror att det har att göra med hur vuxna pratar om insekter med sina barn. Att man får höra dåliga saker leder till rädsla. Tyvärr har många vuxna dålig koll på insekter, och de har aldrig fått veta hur viktiga de är.

Ida Aronsson

Världens vanligaste djur
Det finns drygt 1 miljon (!) olika insektsarter på jorden, som man har hittat i alla fall. Många forskare tror att siffran är mycket högre än så. Det är den absolut största djurgruppen i världen.I

Sverige känner man till ungefär 25 000 olika sorters insekter.
Man känner lättast igen en insekt på att den har sex ben och två antenner. Antennerna sitter på huvudet och fungerar som en näsa. Många insekter har även två eller fyra vingar.

Spindlar är inte insekter. De tillhör djurgruppen spindeldjur och har åtta ben.

Därför lider södra Sverige av elbrist mitt i sommaren

SÖNDAG 12 JULI 2020

Mitt i sommaren startas oljekraftverk och skattebetalarna tvingas betala 300 miljoner kronor för att panikstarta nedlagd kärnkraft. Effektbristen i Skåne beror på dåliga elnät och på att ingen tagit beslut om att bygga nytt i tid. Nu hotas tusentals jobb. Men bakom kulisserna döljer sig något mycket värre.

Elva hektar. Projektledaren på Profilgruppen i Åseda, Lars-Göran Nilsson, blickar ut över elva hektar stenskrovel och brungräs.
– Här ska nästa utbyggnad ligga. När den blir aktuell.

Bolaget som tillverkar aluminiumprofiler till bland annat hjulupphängningar i bilar och balkongramar har just byggt en ny produktionslinje som sysselsätter 35 personer i Åseda, med 2 700

invånare. Det motsvarar 31 000 anställda i Stor-Stockholm.
En av de stora utmaningarna var att få ström. Fyra år innan bygget jobbade Lars-

Göran Nilsson hårt tillsammans med kommunen och Eon.

– Till slut löste det sig med minsta marginal, säger han.
Till nästa utbyggnad är det mer ovisst. Långsiktigt vill de tredubbla effekten från nuvarande 10 megawatt.

– Det är ännu olöst. Men vi har ett bra samarbete med nätägaren. Han är inte ensam om att vara orolig över tillgången på el. Redan

för ett år sedan varnade Svenska Kraftnät för effektbrist. Bageribolaget Pågens i Malmö fick nej av ägaren till det regionala elnätet, Eon, för att expandera. Eons vd

Johan Mörnstam skyllde på statliga Svenska Kraftnät med ansvar för det stora stamnätet som inte klarar att överföra efterfrågad el till södra Sverige. Samtidigt hade Eon bara ett par månader tidigare lagt ner det så kallade Heleneholmsverket, ett gasverk i Malmö, efter skattehöjningar. Gasverket var inte lönsamt. Elproducenter har inget

samhällsansvar. Frågan är – vem har det?

○ ○ ○

Det började med en Danmarksstrid.

Barsebäcks sista kärnkraftsreaktor lades ner 2005. Då upphörde nästan all elproduktion i

Skåne.
Överföringskapaciteten norrifrån – där det fanns mycket vattenkrafts-el – var svag. Effektbrist i Skåne borde då betyda högre pris, men Sverige höll nere priserna genom att strypa export till Danmark. EU

bygger på fri rörlighet och organisationen Dansk energi anmälde Sverige till EU.
Svenska Kraftnät ville då på eget bevåg dela in Sverige i fyra elområden för att blidka EU, men avråddes, bland annat i en rapport från myndigheten själv, att låta södra Sverige med knappt någon elproduktion alls utgöra ett eget elområde.

Det skulle bli höga elpriser och effektbrist.

Svenska Kraftnäts generaldirektör Mikael Odenberg införde ändå 2011 de fyra elområden som finns än i dag.

Lars-Göran Nilsson i Åseda går in på sitt kontor.
– Vår tuffaste konkurrent ligger också i Sydsverige, men det är ett annat elområde med lägre priser för elöverföringen. Det medför konkurrensnackdelar för oss. Bara under åren 2018 och 2019 har Skånes elkonsumenter betalat nära en miljard kronor – 959 miljoner – mer för elen jämfört med om samma antal elkonsumenter förbrukat lika mycket i Norrland. Jämfört med Stockholm har elen varit 784

miljoner dyrare under de åren.

Allt enligt siffror från Energimarknadsinspektionen som DN begärt ut.

○ ○ ○

Men det fanns något som skulle ha ställt allt till rätta.

Ett slags helig graal. – Sydvästlänken kommer att minska risken för skillnader i elpriset mellan södra Sverige och resten av landet, skrev Svenska Kraftnäts generaldirektör Mikael Odenberg i ett pressmeddelande i december 2011.

En 85 mil lång ”elmotorväg” skulle lösa – allt. Även ge den

stabilitet i Skånes alla elnät som saknats sedan

Barsebäck lades ner. Förenklat skulle Sydvästlänken forsla vattenkraftsel från norra Sverige och ge 25 procent mer kapacitet, totalt 2x600 megawatt, lika mycket som de två kärnkrafts- reaktorerna i Barsebäck producerat. Sydvästlänken är Svenska Kraftnäts största investering någonsin och budgeterades till 7,3 miljarder kronor. Allt skulle stå klart 2014 och driftsättas 2015.

I dag har det gått nära sex år. Inte en enda kilowatt el har åkt i ledningarna. Tyskland har sitt världskända infrastrukturfiasko: den nya storflygplatsen som skulle stå klar i Berlin 2011. Den fungerar

fortfarande inte, trots att själva byggnaderna stått klara i snart ett decennium.

Likheterna är stora med en rödglänsande strömstation i Hurva ett par mil nordost om Lund. Byggnader och kraftstolpar i Sydvästlänkens kärna stod klara 2014. Men elstationen som ska omvandla likström till växelström

ner till Skåne fungerar fortfarande inte. Svenska Kraftnäts största infrastrukturinvestering har försenats 19 gånger.

Per Eckemark är divisionschef för nät på Svenska Kraftnät. Han suckar på telefon. – Leverantören, franska

Alstom som köptes upp av General Electric, har underskattat utmaningen. Framför allt kontrollsystemet har varit problematiskt, säger han.

– Det är väldigt allvarligt, det är så viktigt för svenska stamnätet.

○ ○ ○

Det bestämdes tidigt att en del av ledningen skulle vara likström. ABB i Sverige var världsledande och hade tre närmast identiska anläggningar i drift.

Men Svenska Kraftnät valde franska bolaget Alstom som saknade kommersiell erfarenhet av likströmsteknik, eftersom de var snäppet billigare. Flera källor som DN har pratat med säger att

Alstom medvetet lade ett lågt bud för att få in en fot på en lukrativ marknad, men att de inte till fullo behärskade likströmstekniken.

Det senaste beskedet, som också bekräftas av GE Grids Sverigeschef Mikael Grage, är att Sydvästlänken ska driftsättas den 31 oktober i år. Efter 19 förseningar. Samma dag ska Berlins flygplats öppnas.
– Sydvästlänken kommer tyvärr inte att räcka, säger Hannes Sonnsjö, handläggare på Länsstyrelsen i Skåne län, som utreder det framtida effektbehovet i södra Sverige.

Elen måste nämligen komma vidare från den problemdrabbade

Hurvastationen till Malmö,

Trelleborg och Helsingborg. Det finns tre regionala stamnätsledningar som börjar bli för gamla och kapaciteten måste fördubblas. Detta ska bli färdigt i bästa fall 2024.

När DN frågar Svenska Kraftnäts nätchef Per Eckemark varför inte dessa ledningar stod klara redan 2015, när Sydvästlänken skulle stå färdig, säger han:

– De hade inte nått sin tekniska livslängd och vi kan inte gissa utan måste få en beställning från regionnätsägaren på mer effekt. Regionnätsägare är i detta fall Eon. De kom med en formell

beställning att utöka sitt abonnemang från Svenska Kraftnät i Skåne 2016, med vetskap om att det kunde dröja upp mot ett decennium att förverkliga.

Hannes Sonnsjö menar att det pågår ett spel om vem som ska betala för viss överkapacitet. Om Eon begär mer effekt måste de betala för den. Det gäller även mindre lokalnätsbolag som Öresundskraft när de begär hos Eon, liksom Svenska Kraftnät. Längst ut finns slutanvändarna – som Profilgruppen i Åseda som nu

åläggs att betala miljontals kronor för att de vill ha ökad kapacitet. På Eon är Pernilla Schoug tf kommunikationschef:

– Den långsiktiga lösningen på kapacitetsfrågan kräver att Svenska Kraftnät förstärker stamnätsledningarna till och inom regionen inom en rimlig tidshorisont.

– Eon investerar 2,8 miljarder kronor i regionnätsprojekt i region Syd mellan 2020 och 2023. Tillväxtverket släppte den 9 juli en rapport som uppger att mellan 3 000 och 19 000 jobb i Skåne hotas

på grund av kapacitetsbrister i el-nätet år 2040.

○ ○ ○

Själva tanken med elområdena var att elproducenterna skulle

lockas att investera i elproduktion där elpriset var som dyrast, som i Skåne.

I verkligheten skedde det motsatta.
Vindkraft är det det enda förnybara som kan byggas storskaligt i Skåne, förutom att köra gasverk med biogas. När DN undersöker var Sveriges vindkraft byggts mellan åren 2017 och 2022

finns en bråkdel i Skåne: 0,45 procent. Samtidigt hamnade hela 81 procent i Norrland, där den inte behövs. Detta genererar i sin tur miljarder till nätägaren, det affärsdrivande verket Svenska Kraftnät.
Lägg till att elkraft försvunnit: gaskraftverket

Öresundsverket som stod för halva Malmö stads behov slogs ut av kommersiella skäl i mars 2017. Det var ungefär då Eon kom in med en ansökan om mer effekt i Skåne.

– Eon visste så klart att det var väldigt sent att komma med en sådan ansökan, men Svenska Kraftnät är också medvetna om att de har gjort för lite, och för sent, säger Hannes Sonnsjö på länsstyrelsen i Skåne.

– Där finns ett systemfel: ingen tycks vara ansvarig för att kapaciteten byggs ut i tid.

○ ○ ○

Ett växande Skåne skulle alltså få vänta till 2024 på mer effekt i ledningarna.

Samtidigt kom allt fler exempel på företag med problem, framför allt Pågens bagerifabrik i Malmö där

Eon inte kunde garantera en utbyggnad förra året. Då klev energiminister Anders Ygeman (S) fram. Han ville säkra Skånes elförsörjning fram till dess att näten byggts ut 2024.

Det var den 25 oktober 2019. Leendena var lättade. Inne på Pågens bageri stod vd:n för Eon Energidistribution Johan Mörnstam, energiminister Anders Ygeman (S) och Pågens vd, Anders Carlsson Jerndal.

De tre männen sade sig ha löst effektbristen i Malmö åren fram till 2024, när

de stora näten ska vara på plats. Bland annat genom

att elkunder på marknaden kunde dela el med varandra
Så hette det.
DN kan nu visa en hittills okänd bild av regeringens uppgörelse, som innebär att Eon kan ta ut 8,4 miljarder kronor mer av elkunderna – tvärtemot regeringens intentioner och rakt emot tillsynsmyndigheten Energimarknadsinspektionen (EI).

För att förstå det måste vi gå tillbaka några år. Elnätsföretagen, i detta fall Eon, har ett intäktstak som reglerar vad de maximalt kan ta ut i nätavgifter

från sina elkunder under en fyraårsperiod. Men elnätsbolagen har under åren 2012 och 2015 ökat intäkterna med 30 procent mer än vad tillsynsmyndigheten EI ansett vara skäligt, genom att systematiskt klaga hos förvaltningsdomstolen.

– EI har förlorat i domstol vilket har lett till att företagen kunnat fortsätta höja sina nätavgifter mot vår vilja, säger Elon Axberg, analytiker på EI.

Det blåste upp till proteststorm. Hösten 2018 beslutade regeringen och dåvarande energiministern Ibrahim Baylan (S) om en ny nätreglering.

Nätavgifterna sänktes med runt 20 procent,

ungefär lika mycket som företagen fått igenom i höjningar i domstol. Tidigare hade också nätbolagen fått skjuta fram outnyttjad intäktsram flera fyraårsperioder. Också detta tog nu energiministern bort efter protesterna mot höga elpriser. Eon hade då haft 8 miljarder kronor i så kallad outnyttjad intäktsram mellan 2012 och 2015 – alltså en möjlighet att öka nätavgifterna med 8 miljarder kronor. En möjlighet som skulle försvinna över en natt år 2020.

Men i oktober 2019 satt Eon med starka kort på handen som både nätägare och ägare av ett

nedlagt kraftverk i Malmö.

Det förhandlades. Nya energiministern Anders Ygeman berättade aldrig på presskonferensen på Pågens fabrik att sänkningarna av elpriser som hans företrädare Ibrahim Baylan genomdrivit för elkunderna nu i tysthet försvann i den nya uppgörelsen, bara två månader innan de skulle börja gälla – för att få Eon med på tåget.

– Det blev en politisk överenskommelse med nätföretagen som med stor sannolikhet kommer att påverka kunderna, säger Elon Axberg. Överenskommelsen blev i

vintras ett regeringsförslag. Energisajten Second Opinion uppmärksammade sedan att den ansvariga myndigheten EI totalsågade regeringens förslag. I remissvaret står det bland annat: ”Eftersom elnätsföretagen redan får täckning för sina investeringar i den nuvarande regleringen, så kommer det föreslagna regelverket endast att leda till

utökade vinster i elnätsverksamheterna under en period av minst åtta år.”
EI bedömer storleken på de ut- ökade vinsterna för de stora nätbolagen till mellan 30 och 40 miljarder kronor.

EI avråder i, för en myndighet, starka ordalag från hela förslaget. Trots detta går regeringen vidare med sin uppgörelse för att säkra el till Skåne tills näten ska vara utbyggda 2024.
Anders Ygemans pressekreterare skriver i ett sms att regeringen siktar på lagrådsremiss under tidig höst och proposition därefter.
Men det stannar inte där. I uppgörelsen ingick att Eon skulle starta sitt gasverk Heleneholmsverket. Det var nämligen inte bara Öresundsverket, ägt av Juniper, som slog igen av kommersiella skäl. Eons gasverk stängde 2019

efter att regeringen höjt kraftvärmeavgifterna.

Men snart ska det stå berett med 100 megawatt för att ingå i Eons så kallade nätkapacitetsreserv. DN kan nu avslöja att Eon får tillåtelse att ta ut 400 miljoner

kronor extra från sina elnätskunder i södra Sverige under fyra år för detta. Eon får alltså ta ut 100 miljoner kronor extra per år från kunderna i södra Sverige för att ha denna så kallade nätkapacitetsreserv, enligt dokument från EI. Totalt doldes i uppgörelsen att Eon får möjlighet att ta ut 8,4 miljarder extra från sina elkunder.

Men innan uppgörelsen hann träda i kraft utbryter elkaos i Skåne i juni 2020 – i grunden orsakat av att södra Sverige inte kan få nog mycket el när de vill ha det – och att stabiliteten i systemet är för svajig.

Svenska Kraftnät betalade då 300 miljoner kronor för att starta kärnkraft, och ett oljekraftverk hann starta i Karlshamn – helt enkelt för att det blev lönsamt. Mitt i ett stort elöverskott.

○○○

I Åseda är Lars-Göran Nilsson ändå hoppfull och ser ljust på framtiden. Det är full aktivitet i fabriken.

– Vi lever ju och verkar i ett av världens mest

utvecklade länder, där energiförsörjningen inte

skulle behöva vara ett problem. Men var ligger det långsiktiga ansvaret för elförsörjning och nätutbyggnad i Sverige? Jag har inte fått något betryggande svar. **Jonas Fröberg**
jonas.froberg@dn.se

Sverige pressas inför nya striden om EU-budgeten

SÖNDAG 12 JULI 2020

Många EU-ledare vill tala ”snåla” Sverige till rätta inför striden om EU:s långtidsbudget

och coronakrisstödet på det kommande toppmötet. Videolänkar och telefoner glöder och statsminister Stefan Löfven (S) får oväntat besök på Harpsund av Spaniens premiärminister som är på övertalningsresa. – Motsättningarna är hårdare nu, säger EU-minister Hans Dahlgren (S) om det allmänna läget inför EU-ledarnas första fysiska toppmöte sedan i februari och jämför med hur stämningarna var då.

Då gjorde EU-ländernas stats- och regeringschefer ett första allvarligt, och misslyckat, försök att göra upp om EU:s långtidsbudget på uppemot 1 100

miljarder euro för åren 2021– 2027.
Sedan kom pandemin och EU- kommissionen lade fram ett förslag till jättepaket för återhämtning att förhandla om. Det innebär att EU ska låna upp 750 miljarder euro och, som förslaget ser ut nu, fördela 500 av dem i bidrag och 250 miljarder i lån till medlemsländerna för att minska coronasmällen.

Det har aldrig varit enkelt för EU- länderna att göra upp om långtidsbudgetar då det krävs ett enhälligt beslut. Men de skilda meningarna om

återhämtningspaketet skärper fajten. Det finns över 2 300 miljarder euro

att tvista om och en uppgörelse avgör inte minst hur stor ett lands EU-avgift blir. Finansminister Magdalena Andersson (S) småskröt inför valet till EU-parlamentet 2019 om hur hårt det sägs att hon och Sverige håller i pengarna.

– Jag brukar säga att jag är snålast i EU och mina kollegor brukar uppfatta det på det sättet, sade Andersson och förutsåg att hon, Löfven och Sverige skulle kroka arm med likasinnade länder i kampen om budgeten.

Den frugala, eller sparsamma, fyran med Sverige, Nederländerna, Österrike och Danmark, driver kamp mot EU-kommissionen och länder

i Sydeuropa för att hålla igen på budget och coronabidrag. Utanför dörren hos Nederländernas premiärminister Mark Rutte, som ses som fyrans frontman, har EU- ledare köat den senaste tiden. Sverige har haft besök av en fransk EU-minister och snart tar sig den spanske premiärministern Pedro Sánchez till statsministerns rekreationsbostad Harpsund för

att be Löfven och hans vänner släppa efter.
– Det är många som vill tala med Stefan Löfven, säger Hans Dahlgren.

På frågan om Sveriges läge är besvärligare nu än

under tidigare budgetstrider svarar Hans Dahlgren både ja och nej.

– Ja, för vi har tappat en mycket tung bundsförvant i Storbritannien, de har alltid stått på vår sida förut i sådana här sammanhang.

– Nej, för att vi har grupperingen med de här sparsamma länderna, den är verkligen väl fungerande

och har satt avtryck i förhandlingen. Det gör det betydligt lättare att göra vår röst hörd jämfört med om vi hade varit ensamma.
De som inte tycker som den så kallade frugala fyran talar emellanåt om brist på solidaritet och fördomar mot länder i

syd. Magdalena Andersson anses ha sagt en del mindre diplomatiska saker.
– Hon har uttalat sig ett antal gånger på ett sätt som inte visar på känsla för feeling, eller hur man ska uttrycka det, om länderna söderut, säger Daniel

Tarschys, senior rådgivare vid Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps). **TT**

Fakta. Läget inför toppmötet

Tre huvudgrupper finns bland de 27 länderna inför EU-toppmötet den 17–18 juli:
En stor grupp med Frankrike, Spanien och Italien i spetsen vill ha ett omfattande stöd till de

värst coronadrabbade länderna, med rejäla bidrag för att få ländernas ekonomier på fötter igen. På bidragssidan har de flankstöd från mäktiga Tyskland.

En rad östeuropeiska länder gillar också ambitiösa satsningar, men tycker att pengarna borde fördelas annorlunda – med hänvisning till att östländerna ekonomiskt fortfarande ligger en bra bit efter väst- och sydländerna, även om de inte drabbats så hårt av coronakrisen.

Och så finns den ”frugala fyran” – Sverige, Danmark, Nederländerna och Österrike – som trycker på för en

nedtonad budget och lån snarare än bidrag till de drabbade.

Vädersolstav-lans kosmiska tecken verkar än i dag

SÖNDAG 12 JULI 2020

Vädersolstavlan hänger i Storkyrkan ända sedan 1500- talet. Daniel Birnbaum berättar en

förunderlig historia om hur vädersolarna, tolkade som himmelska tecken, fortfarande har estetiska efterverkningar.

På morgonen den 20 april 1535 syntes ett märkligt fenomen på himlen över Stockholm. I en ring kring solen visade sig ytterligare fem mindre solar. I två timmar lyste de klart och skapade bågar i skyn.

Det var en orolig tid. Tyska borgare i Stockholm planerade en statskupp. Man tänkte undanröja Gustav Vasa, rasera Slottet och utlysa Stockholm som fri hansestad. I Storkyrkan kritiserade reformatorn Olaus Petri helt öppet kungen för övermod. Det

stod klart för honom vad tecknen i skyn, de så

kallade vädersolarna, betydde. Kungen hade förhävt sig och Gud skickade en varning. Olaus Petri beställde en tavla föreställande vädersolarna och hängde upp den i kyrkan. Han kände till de tyska upprorsmakarnas planer men informerade aldrig kungen. Detta uppdagades och han dömdes till döden – men blev senare benådad. Vädersolstavlan hängde han åter upp i Storkyrkan.

Det är en version från 1600-talet som hänger där i dag. Originalet till Vädersolstavlan brukar tillskrivas Urban Målare, medan

kopian är utförd av Jacob Elbfas 1636. Motivet har haft estetiska efterverkningar som sträcker sig över århundraden och ända in i vår tid.

I en verkligen originell studie från 1958 visar Kjell Boström (som innan sin tragiskt tidiga bortgång var verksam vid Nationalmuseum) hur vädersolarna över Stockholm levde kvar som ett igenkännbart emblem i konstverk som skapades långt senare också utanför Sverige. Hans huvudexempel är ett kopparstick från 1599 av den nederländske konstnären Jacob

Matham. Här återfinns de gåtfulla solarna bland andra allegorier. Hur

vandrade det kosmiska emblemet vidare på detta vis? Boström, som under en tid studerade för Erwin Panofsky i USA, försöker i ”Jacob Matham och vädersolarna över Stockholm” utröna bildernas historiska och kulturella betydelser. Detta genom att sätta in dem i en rikare ikonologisk kontext, som sträcker sig långt bortom konstens regioner. Han undersöker vad Aby Warburg, den ikonologiska skolans grundare, kallade formernas migration och uppdagar hur vädersolarna traderades vidare som ett bildelement i en kulturell undervegetation. Här möter komplicerad

astrologisk spekulation folkliga före- ställningar om järtecken i naturen.

Ett nyckeldokument är prästen Joen Petri Klints besynnerliga handskrift från sent 1500-tal, som ibland kallats ”Om meteorer” men som författaren själv gav namnet ”Om the tekn och widunder som föregingo thet liturgiske owäsendet”. I dag är denna bitvis bisarra lista på järtecken –

kometer, norrsken, klockklang i skyn, högljudda fåglar — känd som Järteckenboken. Boström var den förste att uppmärksamma att vädersolarna över Stockholm gång på gång beskrivs och illustreras av Klint.

I tider av hot och kriser försöker vi människor läsa de tecken som kan hjälpa oss att förstå vår samtid och förutspå framtiden. Utan tvekan lever vi i dag i en sådan tid av oro. Men apokalyptiska stämningar har varit starka också i andra tider, inte minst just åren strax före sekelskiftet 1600.

Sinnesstämningen i landet var oerhört uppjagad, skriver Boström. Astrologerna hade gång på gång försökt räkna ut tiden för den yttersta dagen. När domedagen inte inträffade det ödesdigra året 1588 så tog spekulationerna åter vid och den allmänna åsikten var att det nya seklet

skulle bringa världens slut. Prästerskapets astrologiskt kunniga medlemmar deltog i dessa profetior om den annalkande världskatastrofen. Överallt framträdde de mest olycksbådande järtecken. Boström listar exempel från Klint och

andra litterära källor: Under sammanstötningar mellan protestanter och katoliker i huvudstaden slog blixten ner i Storkyrkan. Risknippen visade sig på himlen. Näcken steg upp ur strömmen. En svensk och en polsk här sågs kämpa bland molnen, en månförmörkelse gjorde natten än mörkare och fick alla nattvandrare att gå vilse. När en utsänd

från Vatikanen lämnade landet slog åskan ner i masten på hans skepp. Då Hertig Carl gav sig ut på strafftåg till Finland regnande det blod över Stockholms gator.

Sverige ses oftast som ett land dominerat av protestantisk arbetsmoral, rationalitet och entreprenörskap. Det är ett land som producerat viktiga ingenjörer och forskare. Men i vår kultur finns också konstnärer och författare som anat dimensioner bortom den synliga världen, från Emanuel Swedenborg till Hilma af Klint. Joen Petri Klint — enligt Boström en lärd präst, blind patriot och fanatisk protestant —

tillhör också denna skara visionärer.

Var möjligtvis denne Klint, skaparen av de mest fantasifulla

tolkningarna av vädersolarnas politiska och teologiska innebörder, en avlägsen släkting till den svenska konstnären som nu uppmärksammas över hela världen? Båda skapade de ett slags extatiska diagram som knyter livet på jorden till högre dimensioner.

Första gången jag förstod Vädersolstavlans centrala roll i vår visuella historia var 2014 när Georges Adéagbo, en konstnär från Benin, skapade sitt myllrande kollage ”Stockholms födelse!”.

Det jämfördes i tidskriften Frieze med Aby Warburgs ”Mnemosyne

Atlas” (1929), konsthistorikens oavslutade försök att i ett omfattande bildkollage visa upp hur vissa antika motiv vandrat vidare ända in i modern tid. Adéagbos fantasifulla undersökning av den svenska bildhistorien lyfte fram motiv från massmedia, som mordet på Olof Palme, likaväl som viktiga historiska bilder. Han lät hantverkare i sitt afrikanska hemland tillverka repliker av verkligt centrala objekt, bland annat av Vädersolstavlan, vilken snidades i trä. Den afrikanska

repliken tillhör numera Moderna Museet. Inget himmelskt tecken har utövat samma suggestion som vädersolarna år 1535, vill jag påstå. Det kosmiska fenomenet har fortsatt att verka över århundraden som en påminnelse om att ingenjörslandet Sverige också odlat mystiska stråk i sin konst. Se bara på våra svenska tusenkronorssedlar, där det övernaturliga emblemets placering bakom Gustaf Vasa än i dag erinrar om dess centrala plats i nationens visuella historia.

När jag befinner mig i Gamla stan så brukar jag ta en titt på den märkvärdiga målningen i Storkyrkan. Och på sista

tiden har jag fått känslan av att den förföljer mig. Konstnären Olafur Eliasson tipsade mig om Stephen Ellcock, expert på kosmologiska bilder, och dennes rika Instagramkonto. Det första som möter mig där är vädersolarna över Stockholm. Vädersolstavlan aktualiseras också av den tyska konsthistorikern Julia Voss, med sin nyutkomna Hilma af Klint-biografi.

Smaka på Gotland

SÖNDAG 12 JULI 2020

Gotland rymmer inte bara ett magiskt ljus och ett säreget landskap. Här vimlar det av idérika människor

som lägger ner sin själ i att utveckla sina produkter och råvaror. Följ med på en kulinarisk smakresa runt ön.

Efter en härlig vegetarisk middag på Stora Gåsemora Gård på Fårö blir det övernattning i gårdens gamla renoverade kvarn med anor från början av 1800-talet. Åskan mullrar i fjärran och det gnisslar och rister från spån och takvirke. Det blir svårt att somna, men när morgonen gryr flödar solen över det öppna hedlandskapet där hästarna och fåren går och betar. När vi ätit frukost tar vi vägslingan längs Langhammars rauklandskap och dess

naturreservat och stannar till vid Helgumannens fiskeläge. De gråa vindpinade sjöbodarna ligger

direkt på strandvallens klappersten. För den som gillar att bada kan man kosta på sig en kort avstickare till den långa fina stranden Norsta Auren vid fyren på norra Fårö.

På vägen tillbaka till Visby passar vi på att besöka Puttersjaus gårdsmejeri i Lärbro. Varje dag på sommarhalvåret ger de vita fjällkorna 100 liter fet lågpastöriserad ”gräsmjölk” utan tillsatser av kraftfoder, en mjölk som passar utmärkt till ost, yoghurt, grädde, fil och som levereras i glasflaskor till

gourmetkrogar på Gotland, men

också till fastlandets restauranger, som till exempel Operakällaren och Den Gyldene Freden. Åter i Visby efter vår Fåröutflykt tar vi in på Värdshuset Lindgården och slår oss ner i valnötsträdens skugga innanför de medeltida ringmurarna. Värdshuset som härrör från 1300-talet har både restaurang, bar och ett litet antal hotellrum. Servitrisen Ella Wiesmer ilar mellan borden i den fullbokade uteserveringen och det känns som om vi befinner oss på någon innergård nere i Provence.

Visby kan stoltsera med flera restaurangpärlor där närodlad mat och ett

ekologiskt tänk står i centrum, som till exempel rökt fisk och rökta räkor från Katthammarsvik. Den lilla fisk- och skaldjursrestaurangen Bakfickan vid Stora torget är ett sådant ställe, en familjär, trång och trivsam liten krog som präglas av ägartrion Malins, Gustafs och Christoffers smittande entusiasm. Den som kommer över en av de två stolarna i stans minsta bar kan skatta sig lycklig, eller de som lyckas få en plats vid något av de åtråvärda borden på den lilla

terrassen. Till lunch väljer vi Bakfickans sillröra på smörstekt Gotlandsbröd och en Wisby lageröl från Gotlands bryggeri. Skulle

det vara fullt på Bakfickan kan jag varmt rekommendera Österdahls Brygga nere vid gästhamnen, om möjligt en ännu mindre och intimare krog med hög svansföring i köket.

När vi lämnar Visby tar vi vägen sydväst ut för ett första stopp vid Lilla Bjers gårdsbutik och krog i Västerhejde som drivs av paret Göran och Margareta Hoas. Allt som odlas på gården är baserat på en ekologisk passion där

avståndet mellan jord och bord ska vara så kort som möjligt och alla produkter kravcertifierade.
I gårdens restaurangkök förbereder samtidigt kocken Luqaz Ottosson dagens lunch till alla

väntande gäster i trädgården. Flera gånger har han tävlat i Årets kock och har följdriktigt en hög gastronomisk profil baserat på gårdens säsongsprodukter, som till exempel försommarens sparris och jordgubbar och höstens rödbetor, kål och lök.

Efter att ha njutit av en rostad paprikasoppa i trädgården reser vi vidare söderut mot Västergarn för

övernattning på Stelors boutiquehotell. Vi landar i solnedgången innanför grindarna till en gotländsk gård från 1820-talet. Aktiviteten i ladans kök och restaurang med kocken Linus Ström i huvudrollen är i full gång. Dagen därpå följer vi med

grannen och lammbonden Torbjörn Svensson på vallning till häst med hans border collies som hjälp. Uppväxt på gården för han arvet vidare med lammuppfödning och grönsaksodling. Lammköttet och grönsakerna från gården förser sedan öns restauranger.

– Man måste brinna för det här livet annars lyckas man inte. Min farfar som också odlade kravodlat sa ofta till mig: ”Det är bättre att dö utfattig men med gott samvete”. Det har jag ofta tänkt på. Om man tror på det man gör blir det ett sätt att leva, även om det kan vara tufft ibland, säger Torbjörn och sätter i väg i galopp

för att driva ihop sin stora fårflock.

På smala landsortsvägar tar vi oss allt längre söderut. Här nere i sommarfagra Ronehamn på den gotländska sydöstkusten ligger ett knallgult pensionat med det

prosaiska namnet Gula Hönan. Med glasveranda och spröjsade fönster från mitten av 1800-talet är detta en pensionatsdröm för nostalgiker, men låt er inte luras i tron att pensionatet skulle vara ett gammalt mossigt ställe. Nej, tvärtom. Hit vallfärdar finsmakare från när och fjärran för att njuta av modern mat på gammalt vis, det vill säga färska ekologiska råvaror,

odlade på den egna gården, som har förvandlats till gourmetmat. I dag drivs pensionatet av familjen Qwiberg. Vad vore mer lämpligt än att sätta punkt med en lokalproducerad

singelmalt från Gotlands Whisky. Den svagt rökiga och fina aromen landar perfekt denna ljumma sommarkväll medan solen släcker sin brandgula fackla i havet vid Ronehamn.

Andrea Bendelin och Viktor Sundén på Smissarve gård satsar stenhårt på sin verksamhet som genomsyras av ett grönt och hållbart fokus där alla produkterna säljs i deras gårdsbutik.

Guide. 8 tips till Gotland

BO, ÄTA OCH DRICKA

1. **Värdshuset Lindgården Restaurang & Hotel**

En vacker trädgårdsrestaurang med sydeuropeisk känsla.

www.lindgarden.com

2. Hotel Stelor

I Västergarn ligger detta mysiga lilla boutiquehotell i ett renoverat gotländskt stenhus från början av 1800-talet.

www.stelor.se

3. Pensionat Gula Hönan

Hit vallfärdar finsmakare för att få ta del av egenodlad och

närproducerad mat. *http://www.theyellowhen.se/*

4. Kutens Bensin och Crêperie Tati
Crêperiet, restaurangen och kaféet. Stället har också B&B. *facebook.com/kutens.bensin/*

5. Sylvis döttrar hembageri & café
Ett klassiskt gotländskt bageri med uteservering på baksidan i lä av stenmurar.

Adress: Fårö Bukleks, Fårö

6. Prima gård i Bunge

Gården både säljer och serverar sina grönsaker, frukter och bär. *primagard.se*

7. Lilla Bjers

De cirka 200 olika sorters grödor och ekologiska produkter som - produceras på gården används
i egna restaurangen, resten säljs i deras ekobutik.

lillabjers.se

8. Gotlands bryggeri

bryggeri mitt i centrala Visby arrangerar dagliga guidade turer med ölprovning under sommaren.
www.gotlandsbryggeri.se

Gotland.

Resa hit: Destination Gotlands båtar till Visby utgår från - Nynäshamn,

Oskarshamn och Västervik.

Bästa tiden: Maj till och med oktober.

Läs mer: ”Gotländska gårdsbutiker & kaféer” av Ann- Charlotte Fägerlind och ”Gotland: mat, dryck och öliv” av Patrik Leje.

Här föddes Wisby Klosteröl för 20 år sedan. Detta charmiga mikro-

En majoritet av regionerna bryter mot mammografi-lagen

MÅNDAG 13 JULI 2020

Screeningprogrammen för cancer i bröst, tarm och liv- moderhals har

påverkats starkt av pandemin.

I 18 av landets 21 regioner har man inte lyckats följa lagkravet på att ge mammografi till alla kvinnor minst en gång vart

annat år.

De nationella screeningprogrammen antas ge betydande hälsoeffekter om de genomförs enligt plan. Dödligheten i tjock- och ändtarmscancer beräknas gå ner med 15 procent, dödligheten i bröstcancer minska med upp till 25 procent, och dödligheten i livmoderhalscancer har bevisligen minskat till en fjärdedel sedan

programmet infördes i början av 70-talet.
Men under pandemin har

alla programmen pausats eller begränsats över hela landet. Socialstyrelsen har löpande följt utvecklingen.

Som DN redan tidigare rapporterat har över hundra tusen kvinnor fått sina gynekologiska cellprover inställda under våren. I augusti beräknas verksamheten fungera igen, men vårdskulden blir svår att ta igen. Vad gäller mammografiverksamheten hade 11 av 29 vårdenheter i landet stoppat screeningen helt i mitten av maj. I juni var alla i funktion men med stora begränsningar nästan över allt. Majoriteten kallade till exempel inte kvinnor

mellan 70 och 74 år till undersökning.

För mammografi finns ett lagkrav som säger att kvinnor mellan 40 och 74 år ska erbjudas screening minst en gång vartannat år. Under pandemin har 18 av de 21 regionerna brutit mot det. I Sörmland beräknades det faktiska intervallet i maj vara hela 30 månader. Stockholmssjukhusen rapporterade ett intervall på cirka 27 månader och i Västra Götaland hade NU-sjukvården ett intervall på 25 månader. De enda regionerna som lyckats upprätthålla lagkravet hittills enligt sammanställningen från Socialstyrelsen är Jämtland/ Härjedalen, Uppsala och Kalmar, men

från Kalmar saknas uppgifter från den senare delen av våren.
Screeningen för tarmcancer är det nyaste av programmen och finns än så länge bara infört i full skala i region Stockholm och region Gotland. Där pausades verksam-

heten en period och cirka 30 procent av vårens inbjudningar kunde inte skickas ut.
I 16 andra regioner finns beslut om att införa tarmcancerscreening, men det har fått senareläggas.

Orsakerna bakom bristerna i screeningverksamheten är dels att patienterna dragit sig för att komma till undersökningarna, dels

att personalen tagits i anspråk för andra arbetsuppgifter under pandemin och att laboratorierna haft fullt upp med covidtester.

Kristina Hedberg

kristina.hedberg@dn.se

30

månaders intervall mellan mammografibesöken beräknades Region Sörmland ha i maj. Enligt lagen ska intervallet vara maximalt 24 månader för varje enskild kvinna.

Nu får vi veta när svenska företag tror att det ljusnar

MÅNDAG 13 JULI 2020

Den här veckan får vi svart på vitt om hur hårt pandemin drabbat svenskt näringsliv hittills. Men viktigast i den kommande rapportfloden är om företagen ser ett ljus i tunneln, som aktieplacerarna och en del prognosmakare gör, skriver DN:s Hans Strandberg

Hur mår de svenska företagen? Ett svar får

man från företagens kvartalsrapporter, som redan för årets första tre månader gav negativa besked för en rad företag, som då börjat känna av virusets härjningar. Men nu kommer en sannare bild, ett helt kvartals effekter av pandemin.

Två svenska storföretag, verkstadsbolaget Sandvik och lastbilstillverkaren AB Volvo, har redan antytt trist läsning, eftersom man före midsommar kom med rejäla varsel. Sandviks

gällde 429 anställda i Sverige, framför allt arbetare, Volvos omfattade 4 100 tjänstemän, varav 1 250 i Sverige. I Sandviks fall handlar det om att

”förbereda sig för ett tungt 2021”, Volvos vd Martin Lundstedt pratar om ”rätt balans framöver”.

Den här veckan kommer det att smattra till av rapporter, sedan fortsätter det en bit in i augusti. Då får vi svar på hur tufft det har varit för Autoliv, underleverantör till fordonsindustrin, om lösgodisnedgången fortfarande tynger Cloetta och om bostadlånejätten Swedbank

märker av några kreditförluster. Och har pandemin gjort några avtryck ännu i byggbranschens Peab och Skanska?

Den glåmiga bilden som kommer att målas upp

känns redan in på kroppen hos många svenskar. 565 000 personer omfattas nu av regeringens stöd för korttidspermitteringar. Arbetsförmedlingen nyanställer och ber personalen att flytta semestern för att kunna ta emot rekordmånga varsel och rekordmånga som vill anmäla att de redan tappat jobben.

Myndigheten räknar med historiskt höga arbetslöshetssiffror i början av nästa år, över 10 procent. De drabbade kan möjligen tröstas av fortsatta låga bostadsräntor, men knappast glädjas åt att man återigen får semestra

utomlands. Finns det ljus i tunneln?

”Det kan vara så att botten nu är nådd och att vi nu ser en vändning uppåt”, sade finansminister Magdalena Andersson i mitten av juni, när hon förutspådde att bnp skulle sjunka med 6 procent, inte 7 procent, i år.

Konjunkturinstitutet rapporterar om en minskad pessimism om det kommande året, både hos tillverkningsindustrin och hushållen. Men bara en aning, framtidstron är fortfarande lägre än under finanskrisen. Och i förra veckan sade en EU-rapport att Sveriges tillbakagång är under snittet för

medlemsländerna, och att det kommer en återhämtning under halva året.

Prognosmakare i all ära, men företagsledningar har ändå sina öron närmare rälsen. Därför blir framåtblickandet i rapporterna allra mest intressant. Går öppnandet av Europa tillräckligt snabbt för att hoppet ska spira om en bättre höst, eller i alla fall ett bättre 2021. Eller blir det först ännu lite tristare?

Vad kommer man till exempel säga från exportberoende Scania, som just nu har full produktion för att hinna ifatt gamla beställningar

och stärka kassan. Men vad händer sedan? Bolaget har förlängt korttidspermitteringarna och diskuterar övertalighet med facket. Och vad förutspår de företag som troligen kommer med mer

glädjefulla besked i sina rapporter? Vi har Byggmax, som gynnats av mer altanbyggande, Getinge som sålt historisk många respiratorer, Axfood som storsatsat på e-handel av mat och Ericsson, som kniper 5G-kontrakt i regelbunden takt. Och förstås Astra Zeneca, som verkar ligga i vinnarhålet i jakten på ett vaccin mot covid-19. Lever börsen på en annan planet? Man brukar säga att en akties utveckling

speglar tron på framtida vinster. Därför är det lite underligt att konstatera att Stockholmsbörsen steg med 20

procent under de tre månader som nu ska rapporteras. I dag ligger index på ungefär samma nivå som vid årsskiftet. Investerarna ser uppenbarligen positivt på att världen så sakteliga öppnar upp, och finner trygghet i att stater har vräkt in pengar och därmed hindrat en finanskris. Det finns också en helt jordnära förklaring – räntorna är jättelåga och investerarna måste lägga sina pengar någonstans. Då blir börsen en säker plats – mitt i osäkerheten.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

Ur den kommande rapportfloden.

13 juli
Kinnevik
14 juli
Cloetta. Drabbades redan under första kvartalet av ett stort tapp på lösgodis – håller trenden i sig?

15 juli
Axfood. Har skaffat större lager för att hantera en ökad e-handel av mat – håller det i sig när livet blir mer normalt?
Tele 2.

Byggmax. Har bolaget skaffat sig nya kunder under pandemin, och stannar de kvar?
Handelsbanken.

SEB. Fick 1 miljard i böter i slutet av juni för brister i arbetet mot penningtvätt. Det kommer att synas i resultatet.

16 juli
Atlas Copco.
Getinge. Vinsten spikade till i första kvartalet, har man kunnat hålla uppe leveranserna av respiratorer?
Sandvik. Har redan spått en tuff närmaste framtid – varslade 429 personer före midsommar.

17 juli
AB Volvo. Tog stryk redan i första kvartalet, varslade 4 100 tjänstemän i juni. Är stadd vid kassa – men hur ser man på hösten?
Autoliv.
Ericsson. Verkar ha fått

upp farten när det gäller att ta 5G-order och kan få bygga mer i Storbritannien om Huawei portas. Frågan är hur bra Kina går?
Investor.
Nordea. Hur stora har kreditförlusterna blivit under pandemin?

Peab. Märks pandemin i byggsvängen?

Saab.
Swedbank. Märker man av en minskad utlåning?

Telia.
21 juli
SSAB.
22 juli
ABB. Sista kvartalet med kraftdivisionen, som från halvårsskiftet togs över av japanska Hitachi.

23 juli Skanska. 30 juli

Astra Zeneca. En börsvinnare, vars cancermedicin kan lindra effekterna av covid-19 och som är med i jakten om ett nytt vaccin. Scania. Har full produktion för att leverera gamla beställningar och få in nya pengar i ett tufft orderläge.

Leken är en process, inte en produkt –

ge den plats

MÅNDAG 13 JULI 2020

Hundratals forskningsstudier visar att lek är det bästa sättet för barn att skaffa sig livslång exekutiv förmåga. Men av rädsla

för att något farligt ska hända har vi inskränkt det område som barn kan leka på

med över 90 procent sedan 1970. Kanske håller det nu på att vända, skriver Eva-Lotta Hultén.

När jag behöver en stunds förströelse tittar jag ibland på filmklipp med människor som dansar eller leker. Bäst tycker jag om de klipp som visar alldeles vanliga människor, barn som vuxna, som inte i första hand är skickliga på något utan glada. Som pappan och dottern som mimar och dansar till en powerpoplåt, personerna som använder sig själva

och vänner för att arrangera bilder som

efterliknar kända konstverk eller foton med konstiga yogaposer eller någon av alla de filmer som ett tag florerade på sociala medier där folk gör knäppa och roliga grejer med toalettpapper.

Jag har sett fler sådana klipp än vanligt i mitt flöde de senaste månaderna. Har coronapandemin gett leken ett uppsving? Den där leken som är luststyrd, utan regler eller andra belöningar än leken själv och som uppfyller oss så att vi glömmer tid och rum? Jag tror det. När vi i och med alla restriktioner fått tid över

blir vi kreativa (ibland efter att först ha

blivit uttråkade men inte nödvändigtvis) och gör vad människor alltid gjort: tager vad vi haver för att roa oss själva och andra. Det är hoppfullt, för länge har det lekts alldeles för lite. Jag anklagar ingen annan för jag har själv lekt för lite, jag bara beklagar att det har blivit så. Vi vuxna är så vuxna hela tiden. I stället för att leka presterar vi, oroliga för att det vi gör ska sakna mening. Vi ställer upp mål som ska nås, tävlar med varandra, mäter våra förbättringar och gör bara sådant som har ett syfte. Leker gör vi på sin höjd lite på midsommar med

alkohol i kroppen, men oftast även då i form av tävlingar.
Men kanske ännu värre är hur barns lekande hägnats in och begränsats. I en brittisk studie konstaterade man att det område som barn tillåts röra sig fritt på har minskat med över 90 procent sedan 1970. Av rädsla för att något ska hända inskränker vi barns rörelsefrihet och hindrar dem från att utveckla självständighet. På samma gång riskerar vi att ge dem känslor av upplevd otrygghet och minskad tillit. Samtidigt har barns fria lek kanaliserats över till regelstyrda aktiviteter ledda av

vuxna. Eftermiddagarna tas upp av vuxenstyrd idrott, rasterna på skolan av lärarstyrda aktiviteter och regler för vad man får och inte får göra för att inte skada sig.

En kall vinter för ett par år sedan hade jag diskussioner med mina barns skola om reglerna som sa att man inte fick åka pulka, inte kasta snöboll och inte brottas i snön eftersom man kan skada sig – varpå barnen i stället stod stilla ute i kylan och frös. Världens bästa lekmaterial hade ramlat ner gratis från himlen men det visade sig att kommunen bestämt att varje incident (det vill säga skada)

skulle rapporteras vidare till skolnämnden. Vilket

fick till följd att skolan gjorde allt den kunde för att få ner siffrorna. Nämnden efterfrågade däremot inte siffror på hur många barn som tyckte att rasterna var tråkiga och begränsade eller som frös. Biverkningarna av de uppställda målen blev osynliga för dem som fattat beslut om dem.

Forskaren Mariana Brussoni är docent i utvecklingspsykologi vid medicinska fakulteten vid universitetet i British Columbia och studerar bland annat barns utomhuslek. Hon pekar på en

1126

ytterligare effekt av att vuxna hindrar barn från att leka. När vuxna säger

till barn att sluta leka lekar som kan innebära risk att de slår sig hör de att de inte är kapabla, inte klarar sig själva och behöver en vuxen för att veta vad de ska göra. Barn riskerar alltså att passiviseras och bli oföretagsamma. Brussoni ser en utveckling där barn i allt lägre utsträckning tillåts ta risker, som att klättra eller använda verktyg. De missar möjligheter att lära sig att hantera risker och att utveckla koordination, balans och kroppskännedom.

Barn behöver få mer utrymme att tänka ut saker själva, menar Mariana Brussoni. Hennes råd till vuxna är: Om det händer något som

får dig att vilja ingripa i barns lek, räkna först till 17 och se om situationen hinner lösa sig av sig själv under tiden.

I den fria leken lär sig barn alltså att bedöma och hantera risker men också att lösa problem och förhandla med andra barn, och de lär sig färdigheter av varandra utan att ens tänka på det.

När mitt ena barn var yngre ägnade de rasterna på skolan åt att bygga kojor och skapa ett helt litet

1127

samhälle, komplett med ett handelssystem där ekollon och kastanjer var valuta. Även om det inte fanns någon medveten avsikt med leken annat än att roa sig fick barnen

både fysisk aktivitet, färdigheter i att bygga, övning i att räkna och konfliktlösnings- och förhandlingsträning. Jag har svårt att se att någon lärare hade kunnat tänka ut en mer sinnrik och fullödig inlärningssituation. De konflikter som lärare behövde hantera handlade oftast om att barn som hade andra rasttider tog byggmaterial från kojorna, inte om att de barn som lekte

tillsammans inte klarade att komma överens.
Lek i skolan kan både vara helt fri och ledas av vuxna. I boken ”Let the children play” gör Pasi Sahlberg, professor i utbildningspolitik, tillsammans med

utbildningsrådgivaren William Doyle följande definition av lek inom utbildning för yngre barn: Det är engagerande aktiviteter som tillåter barnet att använda sin kreativitet, nyfikenhet och fantasi i en process som kan ha starka intellektuella och fysiska fördelar. Aktiviteterna innefattar regelbundna perioder

1128

av intellektuell och fysisk frihet, valmöjligheter och lekfull undervisning, både strukturerad och ostrukturerad, både inomhus och utomhus, utan rädsla för att misslyckas eller bestraffas. De skapar

känslor av intresse och glädje hos barnet.

Lek är inte en produkt utan en process, betonar de. Exakt vad som ska hända i leken går inte att bestämma i förväg.

Sahlberg och Doyle lutar sig mot 700 granskade forskningsstudier som har visat på en rad positiva effekter av lek på bland annat kognitiv utveckling, fysisk hälsa,

förmåga till uppmärksamhet, minne och perspektivtagande, förmåga till förhandling och samarbete, vilja att hjälpa andra och dela med sig, problemlösningsförmåga, beslutsfattande, motivation att lära, förmåga att planera,

självkontroll, emotionell stabilitet, empati, språkutveckling och inlärningsförmåga. Lek är det bästa sättet för barn att skaffa sig exekutiv förmåga, det vill säga förmåga att ta initiativ, förstå samband mellan orsak och verkan, övervaka och reglera sina egna handlingar, skapa struktur i vardagen, kunna skjuta upp behovstillfredsställelse, och mycket annat som gör att vi kan fungera väl som inlärare, samhällsvarelser, vänner och subjekt i våra egna liv.

Tänk om barns fritid åter kunde fyllas av fri lek och tänk om vi kunde få en mer lekfull skola där det finns rum både för

självstyrd lek – där barn själva kommer överens om regler och syften under lekens gång, lärarstyrd lek – som kan ha syften och mål bestämda av läraren men ändå bygger på lekens moment av kreativitet och fantasi och lekfull

undervisning som innehåller många moment av eget upptäckande och experimenterande? Allt måste eller kan självklart inte vara lekfullt och roligt, vare sig i skolan eller på fritiden, men det borde vara möjligt att få till en bättre balans än den som råder på många håll i dag, med stark stress, fokus på prestation, tävlingshets och utbrett användande

av standardiserade tester och rutinartad undervisning.

Den globala rörelse som vi har sett under flera decennier mot en mer standardiserad pluggskola är för

övrigt ganska underlig eftersom det finns gott om forskning som visar på de goda effekter som lekfullhet och fysisk rörelse har även på akademiska framgångar. Det är som om många har fått för sig att riktigt lärande måste vara stillasittande, tråkigt och slitsamt. Visst finns det en poäng i att kunna tvinga sig igenom också moment som inte är lustfyllda men det betyder inte att sådana moment är bättre

på att ge oss kunskaper. Tvärtom blir ett lärande som bygger på inre motivation (det vill säga har lusten att lära som drivkraft)

djupare. Däremot kan det jobbiga lärandet ge oss nyttig träning i att härda ut också i sådant som vi upplever som tråkigt och krävande – vilket är en värdefull förmåga i sig men alltså knappast nödvändigt för att lära sig något. Att något är lekfullt betyder heller inte automatiskt att det är lätt. I lek utmanar vi ofta oss själva, pressar våra egna gränser och inspireras av varandra till aktiviteter som ligger bortom vår tidigare förmåga. I en lekfull eller lekvänlig miljö krävs inte piska eller

morot för att få vare sig barn eller vuxna att både lära och

prestera. Det räcker med rätt förutsättningar, uppmuntran och vid behov ledning.
Och kanske håller det på att vända. Trots den dystra bild som Doyle och Sahlberg målar upp av läget för leken runt om i världen så beskriver de också en parallell och hoppfull utveckling där lek är på väg tillbaka och börjar uppvärderas alltmer. De ger exempel från Kina, Singapore, USA och Japan och citerar framstående forskare från hela världen som sjunger lekens lov. Själv tänker jag att det visserligen är bra att lek är så nyttigt och att

lekens många välgörande effekter är så väldokumenterade men att det egentligen borde räcka med att lek är härligt, lustfyllt, roligt och stimulerande. Att vi borde få leka, och uppmuntras att leka, bara för att det får oss att må bra. Alla däggdjur leker, mest som ungar men ofta också som vuxna. Lek är ett naturligt tillstånd för oss och vad är det för mening med att leva om det inte finns utrymme för att vara, skratta och leka? Jag hoppas att coronapandemin kan hjälpa fler av oss att hitta tillbaka till leken.

Eva-Lotta Hultén

DN:s Carl Johan von Seth går igenom de gröna stimulanser som kan bli verklighet i Sverige. Vad hade Elon Musk varit utan finanskrisen?

2008 var han en excentrisk uppstickare, en tech-kuf på äventyr i fordonsindustrin. Tesla, ett okänt namn för de allra flesta, sålde svindyra sportbilar i liten

skala och behövde pengar för att komma vidare. Det var genom president Obamas stora stimulanspaket som företaget kunde fylla på kassan. Tesla lånade knappt 500 miljoner dollar, utvecklade en ny

modell och byggde en fabrik i Kalifornien. Snart lanserade företaget sin första vanliga personbil som drevs med el.

I dag tävlar Tesla med Toyota om räknas som världens högst värderade biltillverkare.
Det statliga lånet? Återbetalt i förtid, med ränta.

President Obamas gröna stimulanser fick hård kritik i samband med att de sjösattes. Men historien har gett planen upprättelse. Sammanlagt 40 miljarder dollar lånades ut till projekt inom förnybar energi. Kreditförlusterna blev minimala. Hela stimulanspaketet, som också innehöll mycket

annat, lär ha pumpat upp USA:s bnp med 2–3 procent.

Framgångsexemplen sträcker sig bortom Tesla. Till dem hör bland annat USA:s första solcellsanläggningar i kommersiell skala. Just

solenergiindustrin fick sitt riktiga genombrott efter finanskrisen, med priser som föll med runt 90 procent de tio efterföljande åren. Även om den sammantagna klimateffekten är extremt svårbedömd ledde flera projekt till stora utsläppsminskningar.

Går det att göra om? Fast i ännu större skala? Internationella Energiorganet, IEA, räknar med att de globala

utsläppen kommer att minska med historiska 8 procent i spåren av viruskrisen.

Men effekten blir tillfällig. I IEA:s prognos innebär pandemin ett hack i en stigande linje.
Många länder har tagit fasta på tanken att återhämtningspolitiken efter krisen blir ett tillfälle att faktiskt plana ut utsläppskurvan. EU:s återhämtningsfond – som nu förhandlas – marknadsförs med en tydlig klimatudd. Sydkorea har lanserat en ny ”grön giv” efter pandemin. Angela Merkels tyska stimulanspaket har starka inslag av förnybar omställning. En tredjedel av de 130 miljarder euro

som Tyskland planerar att sätta sprätt på är

vikta åt klimatåtgärder. En av de strategiska satsningarna gäller grön vätgas.
Även i Sverige talar ministrarna om gröna stimulanser, fast innehållet i ett framtida svensk paket fortfarande är okänt.

Hela denna offensiv vittnar om flera politiska och ekonomiska skiften som har skett på kort tid. En förskjutning är hur en ledare som Angela Merkel talar om finanspolitiska stimulanser. Att hon gör det över huvud taget är en mindre revolution. Tyskland har tills helt nyligen haft ett slags

förbud mot budgetunderskott.

Förr brukade Merkel peka på den sparsamma sydtyska hemmafrun som förebild. Nu uppträder hon som en slipad bayersk företagsledare, som tar stora lån och talar med glöd om sina offensiva satsningar inför sina aktieägare.

Att stimulanserna helst ska vara klimatfokuserade är samtidigt en insikt som har slagit rot bland ekonomer.

Klimatekonomen Nichlas Stern gjorde tidigare i våras ett slags enkät bland beslutsfattare på finansdepartement och centralbanker i hela världen.

Resultaten visade stark uppslutning bakom idén om gröna stimulanser. Ett skäl till det är att många gröna satsningar har visat sig vara lämplig konjunkturpolitik. Att installera solceller är ett bra exempel.
För det första är det investeringar som är arbetsintensiva och därför skapar skapligt många jobb per satsad krona. För det andra är satsningen tillfällig. Solcellerna kräver i princip ingen personal när de väl har satts upp.

Det är en viktig sak med konjunkturåtgärder. De ska fungera som brygga över lågkonjunkturen, och inte leda till nya åtaganden som måste fullföljas under den

efterföljande högkonjunkturen.

Ytterligare ett ekonomiskt argument som har utvecklats sedan finanskrisen är idén om ett slags grön knuff. Nationalekonomen Daron Acemoglu, ofta tippad till ekonomipriset till Nobels minne, är en som förespråkar denna teori: En tillfällig drive – det kan vara subventioner eller nya

miljöskatter under en period – kan räcka ganska långt för att ekonomin ska växla in på ett mer hållbart spår.

Tanken är att investeringar, teknikskiften och nya innovationer som förverkligas under en

begränsad tid finns kvar långt efteråt. Tillfälliga satsningar kan ge varaktiga effekter.

En djup lågkonjunktur kan vara ett alldeles utmärkt tillfälle för den sortens knuff.
Det som framstår som så lockande på papperet är ändå mer komplicerat i verkligheten.

1038

Tajmningen är alltid ett stort problem med stimulanser. Stora investeringar tar tid. Förseningar leder ofta till att satsningarna hamnar fel, mitt i nästa högkonjunktur i stället för i svackan. Då har krispolitiken bara förstärkt ekonomins svängningar. Riktigt massiva satsningar är

därför inte särskilt lämpliga. Att planera, söka tillstånd och bygga klart nya stambanor för tågen – för att ta ett exempel – tar decennier.

Luis Mundaca, professor i miljö- ekonomi vid Lunds universitet, har gjort en serie utvärderingar av

de gröna stimulanser som sjösattes i många länder efter finanskrisen. Han pekar på två viktiga lärdomar.

Den första är att flera länder tenderade att glömma arbetskraften. Det räcker inte att det finns pengar, teknik och projekt som är genomförbara i teorin.

Människor behöver få en montörutbildning för att

kunna sätta upp solceller. Att omskolningen dröjde gjorde att åtgärderna ofta tappade udd.
För att stimulanserna ska leda till långsiktiga utsläppsminskningar

krävs också något mer. Krisprogrammen måste kombineras med styrmedel som sätter tryck på fossilindustrin. Utan skarpa koldioxidskatter eller liknande åtgärder är risken att utsläppen studsar tillbaka när konjunkturen repar sig. Det var, enligt Luis Mundaca, också felet som USA gjorde för drygt tio år sedan.

Förutsättningarna för gröna stimulanser är på flera sätt bättre nu. Särskilt för Sverige. Vår

statsskuld är lägre än den har varit på decennier. Många gröna

marknader befinner sig i en mognare fas. Viruskrisen är dessutom speciell. Den ekonomiska krispolitikens första fas har handlat om katastrofhjälp.

Det är först i ett senare skede som det kommer att handla om att dämpa en lågkonjunktur genom traditionella stimulanser.

Det ger värdefull förberedelsetid. Ett grönt stimulanspaket skulle kunna bli vältajmat om det lanserades i samband med regeringens höstbudget. Perspektivet borde vara två, tre år.

Carl Johan von Seth

carljohan.vonseth@dn.se

Här är 17 möjliga åtgärder

Transporterna
1 Bygga laddpunkter. Transportsektorn är ett problembarn i svensk klimatpolitik. Utsläppen går ner ytterst långsamt. Men nu ökar äntligen utbudet av elbilar, och försäljningen stiger snabbt. Laddinfrastrukturen behöver byggas ut. Det statligt stöd för laddstationer som redan finns – i

det som kallas Klimatklivet – skulle kunna vidgas.
2 Lägga fler elvägar. Det finns flera testprojekt för

elektrifierade vägar i Sverige och en kort sträcka som redan används för tung kommersiell trafik. Fler står redo att byggas om staten ger stöd.

3 Förbättra cykelvägnäten. Cykelkulturen blomstrar och har fått extra skjuts i pandemin.

Lundaprofessorn Luis Mundaca pekar också på cykel- och gångtrafik som det bästa ur klimathänseende. Att förbättra cykelvägnäten har också fördelen

att det varken kräver lång planering eller storskaliga projekt, utan går att genomföra snabbt. Energin

4 Mer sol- och vindenergi. Stödet till förnybar elproduktion, som löper parallellt i olika system, är redan generöst i Sverige. Det går ändå att stärka de systemen tillfälligt.
5 Lagra den gröna energin. Problemet med grön el är att produktionen går upp och ner. Energin måste därför lagras om den ska spela en större roll i framtidens elmix, och eftersom batterier gör sig dåligt i stor skala

behöver andra alternativ utvecklas. Länder som Storbritannien har projekt som Sverige skulle kunna ta intryck av. 6 Uppdatera elnätet. Sveriges transmissionsnät är uråldrigt och i stort behov

av en uppdatering, särskilt med tanke på att både elproduktionen och behoven håller på att förändras. En del investeringar kan snabbas på.

7 Testa grön vätgas. Tyskland satsar stort på att utveckla grön vätgas och letar samarbetsparter i världen. Sverige, som redan utvecklar ståltillverkning med

vätgas i stället för kol, borde ha intresse av nya projekt.

Industrin

8 Göra basindustrin grön. Den tunga industrin, särskilt stål och cement, hör till Sveriges stora utsläppare. Det finns redan ett statligt

stödprogram för att ställa om gammal processteknik. Det kallas Industriklivet. Men programmet täcker en relativt begränsad kategori investeringar, och villkoren kan göras mer generösa.

9 Fånga koldioxiden. CCS, att fånga och lagra koldioxid under marken, är nödvändigt för att nå klimatmålen. Flera svenska projekt påbörjas i år. Färdiga lagringslösningar finns i Norge, där tekniken använts i över 20 år. Men utvecklingen kan snabbas på. Joseph Hezir, finanschef på USA:s energidepartement under

Obamaåren, har jämfört CCS med solcellsindustrin för tio år sedan. Tekniken är mogen och kan få sitt genombrott nu.

10 Skapa minusutsläpp. BECCS är en variant av CCS men där man fångar in koldioxid från biomassa i stället för fossila källor. När det sker minskar halten av koldioxid i atmosfären. Flera

projekt har påbörjats i svensk pappersindustri och kraftvärmeproduktion, med stöd från Industriklivet. Men intresset är relativt svalt, och det saknas ekonomiska incitament för att få fart på tekniken.

De gröna näringarna

11 Lagra mer kol i jorden. Jordlagret på vår planet innehåller betydligt mer kol än hela atmosfären och all växtlighet. Hur människan brukar jorden påverkar hur mycket koldioxid som släpps upp, eller lagras, och med rätt metoder kan jordbruksmark skapa stora negativa utsläpp. En del

investeringar och arbete i jordbruket skulle kunna fungera som stimulansåtgärd.

12 Återställ våtmarkerna. Även våtmarker binder stora mängder kol, om de mår bra. Sverige har stora arealer utdikade torvmarker som enligt en

studie släpper ut lika mycket växthusgaser som vägtrafiken. Andra våtmarker växer samtidigt igen. Men torvmarker kan återvätas och planteras med bioenergigrödor, och andra typer av våtmarker går att restaurera eller anlägga. För tillfället finns dessutom många svenska våtmarksprojekt som är underfinansierade. Digitaliseringen och bostäderna 13 Gör klart fibernätet. Runt en miljon svenskar saknar fortfarande en modern, snabb internetuppkoppling. Att koppla upp de sista hushållen skulle kunna göras relativt snabbt.

14 Isolera och renovera. Stöd för att energieffektivisera hus är en gammal klimat- och stimulansåtgärd som kan genomföras skapligt fort och med nytta på lång sikt.

Forskning, utveckling och utbildning

15 Öka de breda forskningsanslagen. Starka universitet skapar jobb och innovation, även i den gröna ekonomin. En studie om miljöteknikföretag i Italien visade att närheten till bra universitetet, särskilt toppuniversitetet i Bologna, fungerar som motor. Att öka anslagen kräver samtidigt ett långsiktigt åtagande.

16 Direkt stöd till grön

teknikutveckling. Sverige har en aktiv innovationspolitik med olika former av stöd som går att ansöka från bland annat Energimyndigheten och Vinnova.

Tillfälliga program med generösare villkor skulle kunna riktas mot lämpliga områden: energilagring, elektrifierade transporter, koldioxidlagring, bioenergi, biomaterial, växtförädling och livsmedelsproduktion. 17 Omskola grönt. I Sydkoreas ”gröna giv” ingår ett särskilt statligt centrum för gröna yrkesutbildningar. Något liknande skulle kunna arrangeras i Sverige. Universiteten kan också behöva extra pengar för

att utbilda ingenjörer med ny kompetens inom exempelvis stålproduktion

med vätgas eller inom skogsindustrins nya biomaterial.

Folkhälso-myndighe-ten ändrar smittspår-ningsregler

TISDAG 14 JULI 2020

Det är för krångligt att följa föreskrifterna om smittspårning i smittskyddslagen, har Folkhälsomyndigheten kommit fram till under coronakrisen.

– Den är så gammalmodig och det gick inte att göra en ”quick fix”, säger Bitte Bråstad, chefsjurist på Folkhälsomyndigheten.

Föreskrifterna i smittskyddslagen bör upphävas, enligt Folkhälsomyndigheten, trots att några nya direktiv ännu inte finns på plats.

– De nuvarande föreskrifterna är gamla, snåriga och svårtillämpliga. Det är

inte bra nu när man ska underlätta för smittspårningen, säger Bitte Bråstad.

Föreskrifterna ska enligt planen upphävas redan denna vecka. – Sedan får vi göra ett omtag och göra det mer modernt. Vi har börjat redan nu, men det kommer att ta några månader. Vi kommer med en vägledning i slutet av veckan, som kommer att fungera under tiden till de nya föreskrifterna är klara.

Enligt Bitte Bråstad har före- skrifterna ”levt på i lugn och ro” fram tills coronapandemin bröt ut.

I den text som upphävs beskrivs till exempel hur smittspårning ska delegeras och vilka kompetenser

som ska krävas för att få utföra den.
– Det är för omständligt. När man ska hålla på med delegeringar gäller ett byråkratiskt regelverk och det är det vi tänkte ta bort, säger Bitte Bråstad.

Emma Bouvin

emma.bouvin@dn.se

Spridningen har tagit ny fart

TISDAG 14 JULI 2020

Coronapandemin har tagit ny fart den senaste tiden och antalet smittade per dag har mer än fördubblats

sedan i början av juni. Det är framför allt i USA, Brasilien och andra - länder i Sydamerika som smittspridningen är hög. Globalt handlar det om nästan

en kvarts miljon nya smittade – varje dag. Och det är bara de fall som blir kända.

Världshälsoorganisationen WHO:s senaste lägesrapport ger en bild av att smittspridningen i världen ligger på en nivå som inte setts tidigare, trots alla åtgärder som satts in globalt för att stoppa pandemin.

– För många länder är smittans utveckling nu på väg åt fel håll. Nästan 80 procent av alla fall i världen kommer från tio

länder i Nord- och Sydamerika. 50 procent från två av dem, sa WHO-chefen

Tedros Adhanom Ghebreyesus på måndagen.
Det senaste dygnet som registrerats konstaterades 230 000 nya fall. Jämfört med i början av juni är det en fördubbling av takten i smittspridningen.

Det är framför allt i USA och Sydamerika som de nya fallen upptäcks. I Florida, som tillsammans med Arizona och Kalifornien är några av USA:s värst drabbade delstater, registrerades bara under söndagsdygnet fler än 15 000 nya fall.
Söndagssiffran överstiger det

sammanlagda antalet smittade i Sydkorea under hela pandemin. På bara några dagar har antalet döda per dag fördubblats till omkring 70 i Florida. Sammanlagt har över 3,3 miljoner amerikaner blivit smittade och över 135 000 avlidit med covid-19. Det betyder att 1 av 100 invånare smittats. I 35 av USA:s 50 delstater ökar spridningen, i 12 av dem ligger den stilla.

Enligt Anders Björkman, professor i infektionsmedicin vid Karolinska institutet, som analyserat dödsfallsutvecklingen i pandemin, handlar det inte om en

”andra våg” som den som kom under spanska

sjukan, även om USA:s kurva beskriver två vågor. – Det här handlar mer om att epidemin har nått områden som tidigare inte varit drabbade, säger han.

Det rör sig alltså om en skillnad i tid i spridningen snarare än en - andra smittovåg i ett tidigare drabbat område.

För att det ska räknas som en ”- andra våg” krävs att smittspridningen först gått ned mycket kraftigt och att situationen varit under kontroll, för att sedan skjuta fart igen. I USA kom den

kraftiga ökningen sedan en rad delstater öppnat sina samhällen för tidigt. Något som kritiserats av

USA:s främste smittskyddsläkare Anthony Fauci.

Andra länder är svårare att få ett - säkert grepp om:
– Utvecklingen i Iran skulle möjligen kunna passa in i en andra våg, men det är svårt att lita på siffrorna i totalitära stater, säger Anders Björkman.

Liksom flera andra svenska smittskyddsexperter tror inte Anders Björkman att pandemin kommer att röra sig i vågor på det sätt som en säsongsinfluensa gör,

utan snarare återkomma i form av lokala utbrott, klusterutbrott som det i Gällivare.
Hittills har officiellt

omkring 13 miljoner smittats och över 530 000 har avlidit i covid-19, men det är siffror som man måste ta med en stor nypa salt, eftersom testningen varierar mycket mellan länder och registreringen av dödsfall i covid-19 inte går att lita på.

Det gör det mycket svårt att kartlägga och jämföra hur pandemin utvecklas i olika länder och på olika kontinenter. Det är egentligen bara överdödligheten

som är ett bra mått, säger Anders Björkman, men det är inte alltid som den rapporteras på ett korrekt sätt.

– Om jag får gissa skulle jag tro att det är tio

gånger så många som smittats, och dödstalen i många länder kan man över huvud taget inte lita på. Siffrorna i Europa och USA går att använda, säger han.
Uppskattningen om att de smittade är 10 gånger fler stämmer ganska bra med hans beräkningar om att det går ungefär 200 smittade på varje dödsfall. Och att mörkertalet är stort håller Johan Carlson,

generaldirektör vid Folkhälsomyndigheten, med om: – Att mörkertalet globalt är rejält råder det ingen tvekan om. Det är nog ingen som tror att USA bara har 3,3 miljoner smittade till exempel, men mörkertalet sjunker i

de länder där det finns en testning, säger han.
Om Anders Björkmans uppskattning är korrekt, med 500 000 dödsfall och omkring 5 000 nya varje dygn, skulle det ge 100 miljoner smittade globalt.
Anders Björkman menar att det vi ser nu i till exempel Sydamerika är hur det såg ut i Sverige och

Europa i april, toppen av smittspridningen ligger ett par månader efter.
I Afrika har Sydafrika i en global jämförelse gått om hårt drabbade länder som Italien och Spanien, och är med omkring 280 000 fall nästan i kapp Storbritannien. - Övriga Afrika har klarat sig

bättre. – Afrika är ett stort frågetecken. Hittills verkar det vara förskonat, det kan bero på att befolkningen är ung, säger Anders Björkman. Att Indien ökar kraftigt beror troligen på att man mycket tidigt införde kraftiga restriktioner med utegångsförbud, som man varit tvungen att backa ifrån av ekonomiska skäl.

– Det går inte att hålla så många fattiga människor inlåsta så länge. Indien är ett land som viruset borde trivas i, med överbefolkade storstäder och trängsel på marknaderna.

Indien har nu officiellt omkring 900 000 smittade.

Juan Flores
juan.flores@dn.se
Clas Svahn
clas.svahn@dn.se

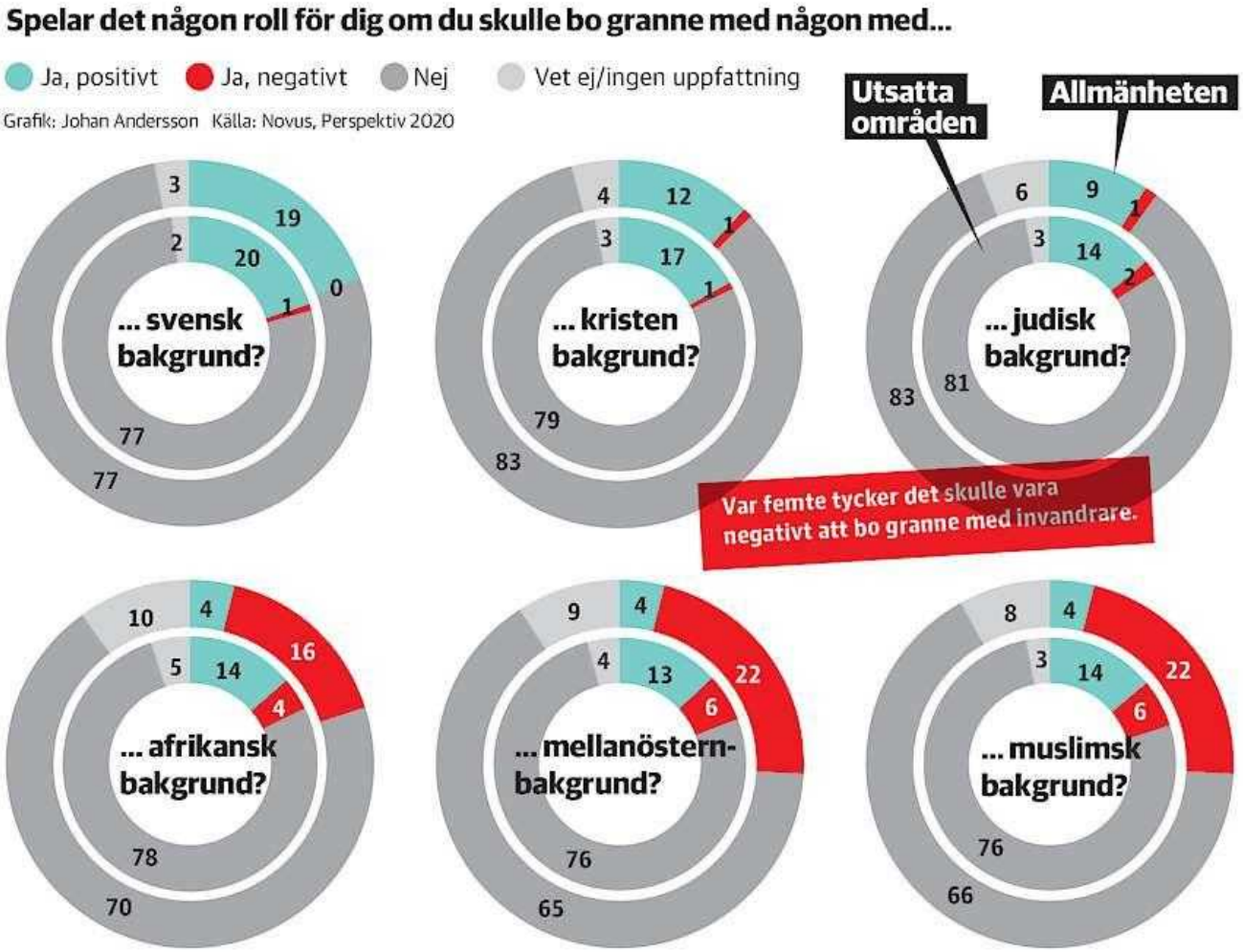
Spelar det någon roll för dig om du skulle bo granne med någon med...
Ja, positivt
Ja, negativt
Nej
Vet ej/ingen uppfattning
Grafik: Johan Andersson Källa: Novus, Perspektiv 2020
Utsatta områden
Allmänheten
... svensk bakgrund?
3
19
2
20
1
0
77
77
... kristen bakgrund?
4
12
1
3
17
1
79
83
... judisk bakgrund?
6
9
1
3
14
2
83
81
Var femte tycker det skulle vara negativt att bo granne med invandrare.
... afrikansk bakgrund?
10
4
16
5
14
4
78
70
... mellanöstern-bakgrund?
9
4
22
4
13
6
76
65
... muslimsk bakgrund?
8
4
22
3
14
6
76
66

Segregationen förstärker främlingsfien-tliga attityder

ONSDAG 15 JULI 2020

En av fem svenskar skulle anse det negativt att bo granne med en person med ursprung i Mellanöstern, Afrika eller med muslimsk tro, visar en ny Novusundersökning.

– Det här gör mig orolig för Sveriges framtid, säger Ahmed Abdirahman från stiftelsen The Global Village.

För fjärde året i rad har stiftelsen The Global Village, som bland annat

arrangerar den årliga Järvaveckan, undersökt vad människor i Sveriges 60 mest utsatta områden tycker och tänker om samhällsutvecklingen – både i områdena där de bor och i Sverige i stort.

Ahmed Abdirahman, vd och grundare, menar att den tydligt visar på segregationen i Sverige.

Han nämner bland annat att

närmare två av tre boende i områdena anser att avståndet till politiker och näringslivstoppar är för stort, samt att deras tillit till andra människor generellt är lägre än för allmänheten i stort. – Men det kan man förvänta sig också. Många är nya i Sverige – hälften

har varit i Sverige i mindre än tio år, säger han.
En annan sak som sticker ut, enligt Ahmed Abdirahman, handlar om vem man vill ha som granne. Få i de utsatta områdena anser att det skulle vara negativt att bo intill någon med bakgrund i Mellanöstern, Afrika eller med muslimsk tro. Men för allmänheten i stort är det drygt var femte person som svarar ja på de frågorna. Bland unga vuxna är det något fler som svarar ja – ett begynnande problem, menar han. – Det är den generationen som kommer att ta över och bli morgondagens chefer, lärare – eller poliser med

tanke på Black lives matter-rörelsen. Det kan självklart spä på fördomar och försvåra integrationen.
Han säger att andra undersökningar visar hur svenskar över lag är relativt tolerant inställda till människor

från andra länder och kulturer, men påpekar att det finns en skillnad mellan begreppen tolerans och inkludering.
– Inkludering handlar om att bo grannar, att gå på samma skola och vara på samma arbetsplats. Där är vi inte lika öppna. Det här gör mig orolig för Sveriges framtid. Det här är något som behöver undersökas djupare. Mikael Hjerm är professor i socio- logi vid Umeå universitet och har

forskat om
främlingsfientlighet. Han
är inte förvånad över
undersökningens resultat.
Han påpekar dock att

främlingsfientliga
attityder i Sverige har
legat stabilt på samma
nivåer under hela 2000-
talet. – Alla tror att det
ökar, men det gör inte
det. Det är viktigt att
komma ihåg. Det betyder
däremot inte att
främlingsfientlighet inte
finns eller att det inte är
ett problem.
Att en av fem i allmänhet
ser negativt på att bo
granne med invandrare,
trots att toleransen för
invandring över lag kan
vara hög hos samma
personer, är inte heller
oväntat menar han.
– Så är det för många

frågor, inte bara invandring. Man kan vara för

en massa saker av principiella skäl utan att man själv vill bo nära. Det är inget konstigt i sig.
– I USA brukar man använda begreppet white flight. När människor upplever att det blir för många invandrare – speciellt lågutbildade och arbetslösa – i ett område, så flyttar folk som har möjligheten därifrån. Även invandrare gör det om de har möjligheten. Konsekvensen blir att området blir ännu mer utsatt eftersom arbetslösheten proportionellt kommer att öka. Tidigare forskning visar att det finns ett starkt samband mellan

hög tillit och stark socioekonomisk position. Att många i utsatta områden – där arbetslösheten är högre och utbildningsnivån lägre – således litar mindre på sina medmänniskor är väntat, men likväl problematiskt för samhället, säger Mikael Hjerm.

– Om jag litar på människor i min omgivning är det väldigt enkelt att prata med folk och utbyta tjänster. Men om jag inte litar på någon måste jag ha system som garanterar att om jag ger något så får jag också något tillbaka. Då blir transaktionskostnaderna för

relationer höga och det blir väldigt problematiskt att bedriva politik. Tillit är en förutsättning för ett välfungerande samhälle på alla plan.

Han säger att forskningen under lång tid har visat att ökade kontakter mellan människor från olika grupper är en viktig, om än svår, del i att bryta segregationen. – Vi behöver bättre skolor bland annat. Det är jätteviktigt. Det är många frågor där vi egentligen vet vad vi ska göra, men det är få saker som är någon quick fix, säger Mikael Hjerm.

Även Ahmed Abdirahman nämner skolan, tillsammans med socio-ekonomiskt blandade bostadsområden, som en

viktig del i att öka inkluderingen.

– Det finns ett stort värde med de där åtta timmarna i skolan som man tillbringar tillsammans varje dag – det ger kontakter, vänner, kärlek och attitydförändringar. Vi förändras inte för att vi har läst historia och skrivit A på ett prov. Om några år glömmer vi bort det – men vi glömmer inte de människor som vi satt med i klassrummet.

– När man är grannar med varandra gör det stor skillnad. Man får nya bilder, nya tankar, lär sig språket och kommer in i samhället. När jag säger att man ska bo blandat tänker folk att det handlar om fördelar för invandrarna, men det

handlar om fördelar för Sverige. Det handlar om vårt land. Det attitydskiftet tror jag är oerhört viktigt.

Stefan Bjarnefors

Fakta. Coronafrågor ingick i enkäten

I undersökningen finns också särskilda frågor om pandemin.

En klar majoritet i de utsatta områdena svarar att de har kunskap om och har vidtagit särskilda åtgärder under pandemin. Nära nio av tio menar att de skulle stanna hemma eller ringa 1177 alternativt 113 13 om de tror att de blivit sjuka.

Det finns också ett högt förtroende för sjukvården,

regeringen och Folkhälsomyndigheten, om än genomgående lägre än hos allmänheten i stort.

Precis som för allmänheten i stort rankas sjukvården just nu som

den viktigaste politiska frågan följt av invandring och migration. **Fakta. Så gjordes undersökningen**

Undersökningen Perspektiv 2020 har gjorts av Novus på uppdrag av stiftelsen The Global Village för fjärde året i rad.

Totalt har 2 088 telefon- och webbintervjuer genomförts mellan 19 mars och 15 maj 2020.

De svarande är bosatta i Sveriges 60 mest utsatta områden och har bakgrund i över 100 olika länder.

Novus har försökt nå 18 066 personer, vilket innebär en svarsfrekvens på 12 procent.
De skriver själva att de inte når alla med undersökningen: ”Vi når få av dem som lever längst från samhället, de med störst misstänksamhet mot samhället och de som senast anlänt till Sverige. Däremot anser vi att de människorna vi har intervjuat i denna undersökning tillhör en grupp som i mer eller mindre utsträckning är delaktig i samhällslivet.”

För att jämföra svaren har även 1 039 personer från Novus

1174

Sverigepanel fått svara på samma frågor. De är slumpmässigt rekryterade för att representera befolkningen i stort.

Bristande integration i både Husby och Täby

ONSDAG 15 JULI 2020

Hur väl man känner och litar på sina grannar varierar.
Men i både Husby och Täby tycker folk att

svenskar och invandrare bor och integreras med varandra alldeles för lite.

Regnet öser ner över Husby. Jennifer Almquist är en av flera som sökt tillfälligt skydd under taket utanför Ica i centrum. Hon flyttade hit från Bromma för ett år sedan och stortrivs. – Sammanhållningen här är bättre. Det känns lite mer som en familj, att folk ställer upp för varandra fast man kanske inte har en jättenära relation. Det är mer blandat med olika etniciteter och man är mer accepterande här än

vad jag tror man är i andra områden.

Hon känner sig hemma i Husby. Det är här hon har sina vänner och de hon litar på.
– Jag umgås med många i området och känner mig trygg, men jag vet att det finns de som inte känner likadant eftersom det är mycket problem med narkotika och brottslighet här också. Kakarahs Majeed släcker en cigarett och ser glad ut. Vad folk omkring honom har för etnicitet eller religion spelar ingen roll, säger han.

– Jag har bott här i tio år och mina grannar är från Irak, Afrika

och alla ställen. Jag tycker det är bra. Inga problem,

inshallah.
Ett stenkast därifrån promenerar Ahmed Hussein runt på torget och småspråkar med människor kring frukt- och grönsaksstånden. Han har bott i Husby i 25 år.

– Det känns som att jag är i mitt hemland Kurdistan, säger han. Samtidigt skulle han gärna se att det bodde lite fler infödda svenskar här.

– I mitt hus bor det bara invandrare. Tyvärr. Det skulle kännas bra om det var lite svenskar också. Men de är mer försiktiga så man har inte lika

mycket kontakt med dem. Integrationen med svenskarna är svår. Det är inte lika lätt att integreras

med dem som med folk från andra länder, säger han. Många vill berätta om det positiva med Husby. De ser tillit, sammanhållning och acceptans mellan grannarna i området. Men det är inte alla som delar den bilden.
En kvinna som vill vara anonym berättar att hon kom till Sverige från Mellanöstern för 40 år sedan. Här i Husby har hon bott i 25 år. – Ingen bryr sig längre. Många hyr i andra hand eller är

papperslösa inneboende. Vi förstår inte varandra, det är rörigt och folk smutsar ner utan att städa upp efter sig. Man är inte trygg här längre, säger hon och slår ut med handen i en uppgiven

gest.
Intill en grönskande häck i ett villaområde några kilometer där- ifrån står pensionären Björn Kjellman och småpratar med en granne medan hunden Fanny tålmodigt väntar på att få promenera vidare.
– Jag har en grundmurad positiv syn på människor och jag tror det har att göra med att jag är

uppvuxen i den här miljön, säger Björn Kjellman och blickar ut över Ella gård i Täby. Han beskriver området som en idyll. Grannarna litar han absolut på, men liksom den anonyma kvinnan i Husby ser också han att det är något med sammanhållningen

grannar emellan som tappat i kraft de senaste 30 åren.

– I dag växlar grannar inte ord med varandra på samma sätt. Förr hade vi mer föreningsliv och det var som ett kitt som höll ihop. Det finns definitivt inte i dag.

Han skulle gärna se att det bodde fler invandrare här.

– På den här gatan är i stort sett alla födda i Sverige och nio av dem är egenföretagare, vilket speglar området i stort. Jag och min hustru pratar ibland om att vi inte har någon invandrare i vår umgängeskrets. De vi umgås med har samma bakgrund som oss, och de bor också här i området.

Tyvärr. Men det har flyttat in några syrianer och några från Turkiet, det märks på tomterna att det är olika kulturer. De har mer blinkande lysen och grillar mer ute. Jag tycker det är trevligt.

Ibland åker han ut till ställen som Rinkeby torg för att skapa sig en egen bild av hur det kan se ut i mer utsatta delar av staden.

– Det tycker jag fler stockholmare borde göra, konstaterar han. **Jenny Strindlöv**

jenny.strindlov.dn@dn.se

Fler studenter anmäls för fusk efter distanstentor

ONSDAG 15 JULI 2020

Efter en vår med distansundervisning har anmälningar om fusk skjutit i höjden på flera universitet. På vissa håll är ärendena redan fler än under hela fjolåret.

– Är det så att fusket ökar stort kommer vi att få bygga examinationerna annorlunda, säger Anna-Karin Andershed, prorektor vid Örebro universitet.

När vårterminen avslutades på Uppsala

universitet hade 201 studenter anmälts för fusk – mer än dubbelt så många som under hela 2019.

Trenden finns inte bara i Uppsala. På Göteborgs universitet är antalet anmälningar under våren högre än under hela 2019. I Lund har disciplinärendena fördubblats jämfört med samma period förra året. Även Linköpings universitet märker av ökningen. Där har disciplinnämnden satt in extra möten för att kunna hantera ärendena skyndsamt.

– Vi har sett en ganska stor uppgång när det gäller anmälningarna, säger Cecilia Marklund,

chef för enheten för studieadministration vid Uppsala universitet.

På Örebro universitet är vårens 123 anmälningar fler än under hela 2017 och 2018 – och på god

väg att passera fjolårets 161 ärenden.
– Det finns en ökad möjlighet att använda hjälpmedel som inte är

tillåtna när examinationen inte görs på plats. Vissa studenter kanske tycker att det är otydligare vad som gäller, säger Anna-Karin Andershed, prorektor vid Örebro universitet.

När universitetet ställde om till distansundervisning på grund av coronapandemin

medförde det nya krav på examinationerna. – Man måste angripa fusket på ett annat sätt, så man utformar tentan på ett sätt så att det inte

spelar någon roll om man sitter flera ihop eller sitter med boken framme, säger Cecilia Marklund. Det är något distansutbildningar gjort länge, menar hon.

– De lägger upp examinationen så att det är tillåtet att ha böcker och att slå på nätet, men man måste analysera och reflektera självständigt.

– Man vill undvika rena utantillkunskaper där man kanske inte behöver dra speciellt långtgående slutsatser. Det går enkelt att slå upp med en bok

eller komma åt på något annat sätt.

Samtidigt är ändringarna inte lika enkla att göra på alla kurser. Cecilia Marklund lyfter fram räkneämnen som särskilt utmanande.

– Vissa typer av tentor är väldigt svåra att göra om till en väl funge- rande hemtenta. Men alla lärare - arbetar så gott det går med de redskap som finns.

Om fler faktiskt fuskar än tidigare, eller om distansundervisningen gör lärare mer uppmärksamma, återstår att se, menar Cecilia Marklund.

– Man vet aldrig vad som är hönan och vad som är ägget. Man

kan ju misstänka att det är enklare att samarbeta eller fuska på en distanstentamen. Men det kan också vara så att examinatorer och lärare har en tendens att granska saker på ett annat sätt. Om man är lärare och vet att det är lättare att fuska kanske man går in med den blicken, säger hon.

– Det kommer vara intressant att se antalet anmälningar kontra hur många som fälls. Det visar om vi överanmäler eller inte.

Har fuskandet skjutit i höjden får det konsekvenser för

universitetens akademiska status, tror Cecilia Marklund.

– Då har inte studenter den kunskap de ska ha. Det är en förlust inte bara för universitet utan för hela samhället. För oss kan det betyda att studenter sedan läser fortsättningskurser utan att ha kunskapen de behöver ha, säger hon.

Den student som fuskar riskerar att få avsluta sin utbildning. Under 2019 resulterade 94 anmälningar i avstängning från universitetet. Åtta resulterade i varning.

Gustav Olsson

gustav.olsson@dn.se

Fakta. Fuskanmälningar på universiteten

Göteborgs universitet

2019: 102

Hittills 2020: 128

Örebro universitet

2019: 161

Hittills 2020: 123

Uppsala universitet

2019: 91

Hittills 2020: 201

Linköpings universitet

2019: 163

Hittills 2020: 190

Lunds universitet

2019: 44

Hittills 2020: 109

Majoriteten av de anmälda ärendena vid Lunds universitet gäller misstänkt fusk, men även

trakasserier och störande av verksamheten förekommer i siffrorna.

Man vet aldrig vad som är hönan och vad som är ägget.

Cecilia Marklund vid Uppsala - universitet är osäker på om siffrorna tyder på att fler fuskar

eller på att examinatorerna är mer uppmärksamma.

Här har personer smittats av tbe i Västra Götaland

Kartan baseras på sannolik smittplats för fall mellan 1997 och 2019.

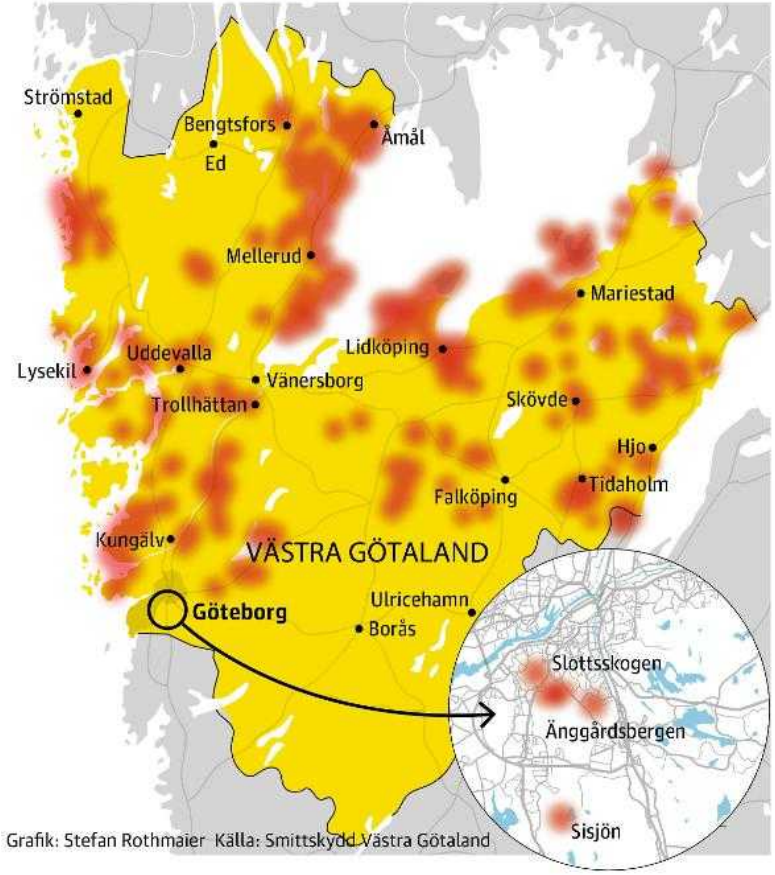

Grafik: Stefan Rothmaier Källa: Smittskydd Västra Götaland

Antal smittade mellan 2009 och 2019

(Antal fall per 100 000 invånare och år)

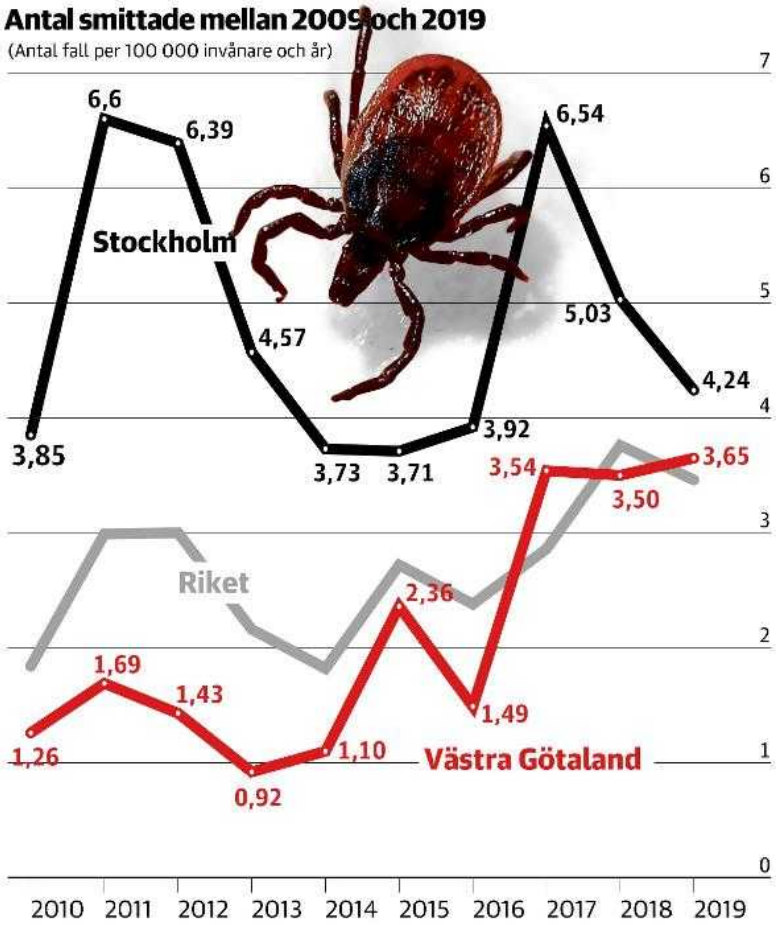

Nya områden drabbas av fästingar som sprider smitta

ONSDAG 15 JULI 2020

Antalet fall av tbe har ökat på flera håll i Sverige de senaste åren samtidigt som fästingen etablerat sig i fler områden. - Västra Götalandsregionen gick inför sommaren ut med en varning för tre nya riskområden och uppmanar människor att vaccinera sig trots coronaepidemin.

– Tbe kommer att finnas trots corona, kanske till

och med mer eftersom vi är mer hemma, säger smittskyddsläkaren Peter Nolskog.

Fästingburen encefalit, tbe, orsakas av ett virus som sprids till människor genom fästingbett. För många som smittas ger det inga eller lindriga symtom medan andra blir allvarligt sjuka och får hjärninflammation med svår huvudvärk och hög feber.
Tbe har tidigare förekommit framför allt i mellersta Sverige där Stockholms, Södermanlands och Uppsala län har varit särskilt

drabbade. Men fästingen har blivit vanligare även på andra platser i landet.

Av de 359 fall av tbe som rapporterades i Sverige under förra året var 63 hemmahörande i Västra Götalandsregionen. Regionen har de senaste åren sett en ökning av sjukdomen i området.

– Vi hade ju ett rekordår förra året även om det legat på ungefär samma nivå tre år på raken, säger Peter Nolskog, biträdande smittskyddsläkare på Västra Götalandsregionen.

Riskområden för tbe har inga tydliga gränser utan det rör sig om

diffusa områden dit åtminstone ett par bekräftade fall av sjukdomen kan kopplas. Västra Götalandsregionen har inför den här

sommaren identifierat tre nya sådana områden. Dessutom har några av de tidigare riskzonerna utökats. De nya riskområdena finns i Lerum, mellan Essunga och Vara samt i Lilleby/ Björlanda på Hisingen.

– Framför allt handlar det om att det blir större och större områden geografiskt så att fler människor kan drabbas, säger Peter Nolskog.

– Vi närmar oss den tidpunkten där vi inte längre kan säga var risken finns, utan bara att den är mindre på vissa ställen. Att vi helt enkelt vänder på begreppen, säger han.

Ser ni något som gör att utvecklingen vänder och att utbredningen

minskar?

– Den kommer inte att försvinna, den är så väletablerad på så många ställen att det är något vi kommer att få leva med för all framtid, säger Peter Nolskog och nämner Hindens rev, norr om Lidköping, som ett särskilt drabbat område.

– Det är en riktig ”hot spot”. Det är mycket folk som vandrar där och det är väl stället där det är störst risk att få tbe i Västra Götaland.

En avgörande faktor för fästingarnas utbredning är vädret. De trivs inte i för torrt klimat så en varm sommar utan speciellt mycket regn skulle kunna dra ned

antalet fall, enligt Peter Nolskog. Milda höstar påverkar också spridningen. Peter Nolskog säger att regionen fått in sjukdomsfall så sent som november de senaste åren.

– Så torka är dåligt för fästingen och en lång höst är bra. De är aktiva ner till 5–6 plusgrader och djurägare märker till exempel att katter och hundar kan komma in med fästingar mitt i vintern om det är några plusgrader. Att det inte finns några tbe-fall då beror på att vi klär oss annorlunda. Vi går inte ut med kortbyxor bara för att det är några grader över noll en januarivecka.

I och med coronapandemin har svenskarnas resvanor förändrats och med det också sommarens semesterplaner. Något som skulle

kunna påverka hur många som drabbas av tbe.
– Hemestern innebär att fler kommer att röra sig i den svenska naturen kan jag tänka mig. Då kan det bli fler fall.

Samtidigt har många vänt sig till smittskyddet i regionen med frågor om man verkligen ska vaccinera sig just i år.

– Man är orolig att smittas av coronaviruset på vårdcentralen eller vaccinationskliniken. Men vi vill ju inte spä på den

allvarliga sjukligheten med massa tbe-fall i området. De som vaccinerar sig måste kunna göra det på ett

coronasäkert sätt, säger Peter Nolskog.

Agnes Laurell
agnes.laurell@dn.se

Fakta. Tänk på det här

• Klädseln är viktig. Ha långbyxor instoppade i strumporna och tröjan instoppad i byxorna så minskar du risken att bli fästingbiten. Fästingen sitter inte högt upp i träden, utan en till två decimeter ovanför marken. De hamnar på våra fötter och underben och så kryper de uppåt. • Undersök kroppen. Undersök din hud när du kommer in efter en tur

utomhus. Fästingen kryper ofta länge innan den biter, så man har chans att ta den innan den fastnat.

• Vaccinering. För de som rör sig i riskområdena rekommenderas vaccin som skydd mot tbe – även

i coronatider.

Källa: Peter Nolskog, biträdande smittskyddsläkare på Västra Götalandsregionen

• Tbe drabbar olika hårt

• Fästingburen encefalit eller tbe (Tick Borne Encephalitis) orsakas av ett virus som sprids till människor via fästingbett.

• Många som drabbas får inga

eller milda symtom, men de som

blir allvarligt sjuka kan få

hjärninflammation med svår

huvudvärk, hög feber och

förvirring.

• En tredjedel av dem som

insjuknar får långvariga besvär

med till exempel trötthet eller minnesstörningar. Vissa drabbade får även bestående förlamningar, även om det är ovanligt.

• Barn drabbas oftast lindrigare än vuxna, men kan få bestående besvär.

Källa: Folkhälsomyndigheten

Post delas ut varannan dag på försök

ONSDAG 15 JULI 2020

Postnord ska testa att bara dela ut post varannan dag i delar av Skåne. Slår projektet väl ut breddas det vid årsskiftet till hela Skåne, Stockholm och Göteborg.

Det skickas inte så mycket brev och vykort längre. Postnord kämpar med dålig ekonomi och

minnesstörningar. Vissa drabbade

får även bestående förlamningar,

även om det är ovanligt.

- Barn drabbas oftast lindrigare än

vuxna, men kan få bestående

besvär.

Källa: Folkhälsomyndigheten

1191

kommer i september att dra i gång ett pilotprojekt i delar av Kävlinge och i Nöbbelöv utanför Lund, skriver Kristianstadsbladet. Runt 38 000 hushåll kommer då att få sin post varannan dag.

– Antalet brev minskar med mellan 10 och 15 procent varje år samtidigt som fler skickas digitalt. Det påverkar oss ekonomiskt när vi behöver köra ut posten varje dag oavsett om vi

har brev att dela ut eller inte. Att dela ut varannan dag är också bättre för miljön, säger Tomas Lilja, distributionsområdeschef i Lund, till tidningen.

Det handlar om brev, vykort, gratistidningar och andra tidningar som delas ut med post. Däremot berörs inte paketleveranser, expressbrev och brev till postboxar. Brevlådor kommer också att tömmas som vanligt.

– Min känsla är att de flesta har förståelse för att vi inte kan köra ut till alla postlådor utan att ha någon post. Det är inte ekonomiskt försvarbart. Räkningarna behöver man oftast inte betala dagen efter och då kan de vänta någon dag.

Utdelning av tidningar via post varje dag är en

tjänst som går att beställa, säger Tomas Lilja till tidningen.
Tanken är att projektet ska breddas till hela Skåne, Stockholm och Göteborg den 1 januari 2021. Ett år senare ska omläggningen vara genomförd i hela landet, enligt tidningen.

För Postnord innebär glesare postutdelning en besparing och behovet av brevbärare kommer att minska. Hur det kan beröra bolagets runt 16 000 anställda är dock oklart.

– Det kommer att bli färre brevbärare eftersom breven bara ska delas ut varannan dag. De

som är kvar måste dessutom kompetensutvecklas eftersom de inte ska köra samma rundor varje dag, säger Tomas Lilja till Kristianstadsbladet.

TT

Därför längtar vi efter att umgås i grupp under coronakrisen

ONSDAG 15 JULI 2020

Fotbollsmatcher, konserter, dansgolv och demonstrationer – mycket i vår kultur bygger på att vi ska

umgås fysiskt med varandra. Hur påverkas vår

känsla av samhörighet när vi inte längre får samlas på fotbollsläktarna eller i demonstrationstågen? Leonidas Aretakis undersöker vad som går förlorat när kulturen

tvingas ställa om och bli digital.

När fotbollslaget Leeds mötte Fulham nyligen hamnade en paff supporter bredvid Usama Bin Ladin på läktaren. Laget bad om ursäkt och lovade förhindra att fler terrorledare kunde smita in. Fotbollsmatchen spelades inför så kallade ”crowdies” – kartong-

figurer som fansen för 290 kronor

kan pryda med ett valfritt ansikte. Publiken är nämligen en smitthärd och får inte närvara på plats. Atalantas möte med Valencia hemma i Bergamo den 19 februari sägs ha bidragit till virusets offensiv i regionen. Fotbollsligorna gör nu allt för att skapa nerv och engagemang trots de tomma läktarna. I tyska Bundesliga mixar man in ljudet från tidigare matcher och petar in extra jubel och burop när det blir frispark eller mål. Spanska La Liga har gått ihop med EA Sports för att skapa autogenererat ljud

och publiktapeter med tv-spelskänsla från 90-talet. Men fotboll är en kollektiv upplevelse, en ”massans balett” som Dmitrij Sjostakovitj lär ha sagt. Att släppa disktrasan ett tag för att marschera, hurra och sjunga tillsammans, gör oss till delar i något större. Så vad går förlorat när teknologin ska återskapa känslan av att bli ett med myllret?

Det mesta, menar Johanna Sjödin, vice ordförande i supporterföreningen Bajen fans. – Jag vill gapa och skrika på min plats på läktaren, kramas när det

blir mål, leva ut alla känslor. Det är ju en jäkla skillnad mellan krogen

och att stå på en läktare med tjugofemtusen andra. Då är man ju delaktig, men när jag skriker framför skärmen hör de ju ingenting.

En del fans känner sig rentav utbytta. En paraplyorganisation för europeiska supporterföreningar protesterar mot lösningarna i ett öppet brev till Uefa: ”Teknologi som förstärker verkligheten, för-inspelade körsånger, och andra former av artificiellt stöd är ett avfärdande av de supportrar som går på matcherna.”

Johanna Sjödin vägrar kolla matcher med publikpålägg och hon ser ändå bara Hammarby

spela. Hon citerar en rad från Kjell Höglunds molokna dänga ”Genesarets sjö”, som Bajenfansen tagit till sig under de senaste årens motgångar: ”Rötterna blir starka när det blåser.”

Musikvärlden kämpar också med att tackla virusets skadeverkningar. Senast i veckan rapporterades om att 173 musiker, scenarbetare och artister skrivit

ett öppet brev till regeringen, där man ifrågasatte att restriktionerna kring folksamlingar var hårdare för musiklivet än exempelvis krogvärlden.

Många har försökt råda bot på situationen genom att återskapa känslan med

virtuella konserter. I april uppträdde rapparen Travis Scott i det populära datorspelet Fortnite inför 28 miljoner tittare, som kunde headbanga och höja sina brinnande hammare inför en jättelik variant av rapparen med flammande byxor. (Ja, spelet innehåller väldigt mycket eld.) Pionjären inom elektronisk musik Jean-Michel Jarre tog det ett steg längre under en nätkonsert den 21 juni. Fans kunde inte bara trängas med andra avatarer inför en grann ljusshow, utan även knapra på digitala knarkpiller som fick skärmen att pulsera i olika färger. Den ledande brittiska musikfestivalen i Glastonbury arrangerade i

början av juli världens största virtuella musikfestival Lost Horizon, med fyra scener och dansanta akter som Fatboy Slim och Peggy Gou. Gästerna uppmanades gå backstage och ”hitta ett skumt hörn att hänga i”, och genom att

välja kön och hudfärg kunde de ”vara vem de ville över helgen”. Problemet är bara att inom dansmusikvärlden är den fysiska gruppextasen själva poängen. När jag och några vänner försöker oss på en virussäker videofest framför laptopen infinner sig snabbt en känsla av besvikelse – skärmen gör upplevelsen platt.

För att förstå vad som saknas ringer jag upp antropologen och dj:n Anna Gavanas, aktuell med ”Från diskofeber till rejvhysteri i den svenska dansmusikhistorien” (Stockholmi a 2020). Hon säger att

fjärrfestandet är behjärtansvärt men förgäves – klubbmusikens kärna är det fysiska mötet.

– Att dansa med andra luckrar upp gränsen mellan din och andras kropp. Det är en sensuell upplevelse, där ens svett blandas med andras svett, där jagen och kropparna smälter samman till en enda organism. En skärm kan aldrig ersätta det.

I denna sinnliga upplevelse ingår även de

dallrande ljudvågorna som skapas av ett bra ljudsystem samt dansgolvets närmiljö. – Utomhus kan det vara vinden, löven och fåglarna. I en

industrilokal smutset på väggarna, droppandet av kondens från taket. Hela poängen är fysikaliteten och upplevelsen av gemenskap.

Enligt Anna Gavanas finns dessutom en politisk dimension av kroppar som möts i ett rum, genom bildandet av ”tillfälliga autonoma frizoner”.

– Den elektroniska dansmusiken kan lösa upp sociala barriärer och hierarkier från omvärlden. Den kan skapa rum för hedonism

eller passageriter, men även plattformar för aktivism.

Enligt den franske sociologen Emile Durkheim är sådan bubblande gruppeufori (effervescence collective) som rycker oss ur vardagslunket rentav religionens ursprung: ”Själva handlingen att samlas är en oerhört stark drog. Så snart individerna har gått samman genereras ur deras närhet ett slags elektricitet som strålar dem rätt in i en blixtrande extas.” (”Les formes elementaires de la vie religieuse”, 1912.)

Vi behöver gemensamma känslorus för att känna gemenskap, och han är själv

snabb att jämföra aboriginernas krigsdanser med ickereligiösa riter som den franska revolutionens gatukamper. Yran är varken god eller ond i sig och kan inspirera till både stor- och illdåd, men likafullt enligt Durkheim viktig för att skapa sammanhållning.

Det fysiska mötet var centralt även för demokratins uppkomst och en stad skulle helst inte ha fler invånare än vad som fick plats på ett fullt torg, en tanke som även ligger bakom den svenska välfärdsarkitekturen under 1940- och 1950-talet.

Så vad händer med medborgar- rollen när vi inte längre får samlas? Kristina Lindquist skrev nyligen i DN (10/7) om hur den kollektiva protesten gör oss mänskliga, och att de som ser ned på masspolitik tenderar att vara sådana som själva har fullvärdiga rättigheter. Alla har inte råd att stanna hemma.

Det menar även sociologen Håkan Thörn, som forskar om sociala rörelser vid Göteborgs universitet. Han menar att de senaste månadernas protester i USA och Hongkong visar att när behovet av gemensam kamp blir starkt nog

kommer folket alltid att ta till asfalten.

– Det är ett sådant styrkebesked att ta rummet i anspråk, både inför sig själv som grupp och i det omgivande samhällets ögon. Man kanske har haft en massa möten för att påverka som inte lett någonstans, och då behöver man samlas ibland både för att få ny energi och sätta press. Rörelser som inte kan mobilisera fysiskt blir antingen till institutioner eller dör ut.

Sociala rörelser står alltid på två ben säger han. För det första skapar de gemenskap över tid och

rum med hjälp av egen press, massmedia och internet, samt gemensamma symboler och musik. Han har själv

studerat hur antiapartheidrörelsen samlades kring låtar som ”Free Nelson Mandela” – en funktion som i dag fylls av exempelvis Beyoncés ”Black parade” i Black lives matter-rörelsen.

Den andra biten är att mötas ansikte mot ansikte. Att det fortfarande är viktigt trots internet visas inte minst av att tjugohundratalet har sett världshistoriens största demonstrationer, säger han.

Därför har behovet att samlas övervägt rädslan för smitta, trots att afroamerikaner är särskilt drabbade av viruset.

– När polisen misshandlar eller dödar blir det en symbol för alla

vardagskränkningar som den svarta befolkningen upplever. Man kanske känner att man inte har något att förlora. Detta förstår faktiskt allmänheten, som enligt opinionsmätningar är på demonstranternas sida.

Han betonar också den fysiska massmobiliseringen som central för demokratiska framsteg som införandet allmän rösträtt,

avkoloniseringen och medborgarrättsrörelsen. – Undantagstillstånd och ökade befogenheter för polisen är potentiellt väldigt farliga för demokratin, särskilt i ett läge där den redan är hotad av högerpopulister. Denna fara såg vi exempel på under Black lives

matter-demonstrationen i Stockholm nyligen, som polisen angrep med våld trots att den var fredlig. Demokratin är det viktigaste vi har att värna om. Om det ska göras undantag så borde den komma före rätten att ha picknick i solen.

Leonidas Aretakis

leonidas.aretakis@dn.se

Per avslutade sitt liv i tisdags – med hjälp av läkare

TORSDAG 16 JULI 2020

I förra veckan skulle svårt ALS- sjuka Per Maritz ha dött, 64 år gammal. Men pandemin satte stopp för hans resa till Schweiz och dödshjälpsorganisation en Dignitas.

Vid lunchtid i tisdags avslutade han i stället sitt liv i sitt hem i Täby, genom att dricka en dödlig dos starkt sömnmedel utrört i en fruktsmoothie.

Han avled i sällskap av sina två barn och sin exhustru, hjälpt av läkaren Staffan Bergström –

som efteråt talade med polisen och nu riskerar sin läkarlegitimation.
I tisdags, strax efter

lunchtid, dog Per Maritz i sin säng i sin lägenhet i Täby. När ambulansen kom försökte sjukvårdspersonalen återuppliva honom.

Men hans närmaste visste att Per Maritz hade sett fram emot att få somna in.
Per Maritz skulle egentligen ha dött den 7 juli. Den 5 juli skulle han, tillsammans med sina barn och sin exfru, ha rest till Schweiz och checkat in på organisationen Dignitas klinik. Där skulle han ha

fått läkarhjälp att avsluta sitt eget liv.
Processen att bli godkänd och få en tid hos Dignitas hade varit lång, dyr och komplicerad. Per Maritz hade fått skicka läkarintyg

från sin svenska läkare, och tandavtryck så att Dignitas ska kunna verifiera hans identitet. I flera månader utredde Dignitas hans ärende innan organisationen först gav ett preliminärt grönt ljus, och sedan ett definitivt godkännande. Per Maritz bedömde att avgifterna och resan för honom och anhöriga totalt hade kostat 200 000 kronor.

Den 3 juli, två dagar före den tänkta avresan, ringde en representant för Dignitas till Per. Han fick inte längre komma. Orsaken: karantänsregler relaterade till den pågående coronapandemin.

– Det var som att ha fått en kortlek där 51 av korten hade varit Svarte Petter. Och så visade det sig att även det 52:a kortet var Svarte Petter, när jag hoppats att det var en kung, sa Per Maritz när DN träffade honom i måndags. Han förklarade att sjukdomen trasat sönder hans liv, att hans existens var ovärdig och att det bara skulle bli värre.

– Varje morgon tänker jag: tänk om jag inte hade vaknat i dag, då hade det varit bra.

För bara ett par år sedan levde Per Maritz ett fritt och gott liv. Han var reklamman, gitarrspelare, tokig i cykling. Idrott var en viktig del av hans liv.

Han var aktiv i Vallentuna cykelklubb, en topptränad man med starka och seniga muskler som cyklade uppåt 2 500 mil per år.

Hösten 2018 planerade han att ge sig ut på cykelresa jorden runt, i husbil, när han fick beskedet att han led av den dödliga sjukdomen ALS.

– Två minuter efter att jag fick diagnosen tänkte jag: Jag vill ha kontroll över hela mitt liv. Inklusive döden.

Sedan dess har hans övertygelse bara växt, i takt med att allt fler delar av hans kropp har släckts ned och slutat fungera. ALS är en neurologisk

sjukdom som förstör motoriska celler i hjärnan och ryggmärgen. Kroppens muskler förlamas och förtvinar.

Eller som Per Maritz själv uttryckte det:

– Den kallas djävulens sjukdom eftersom ingen förutom djävulen hade kunnat tänka ut den.
När DN i måndags träffade Per Maritz satt han i sin tv-soffa i lägenheten i Täby och tittade på Tour de France. Framför munnen och näsan hade han en mask med en plastslang, kopplad till en surrande maskin som pressade ner luft i hans lungor och hjälpte honom att andas.

Per Maritz hade då ett dygn kvar att leva.

Efter beskedet om den inställda resan till Schweiz dök en ny möjlighet upp. Det var efter att

Per Maritz skrivit argt och förtvivlat på Facebook om beskedet han just fått, och om sin ilska mot Sverige som inte tillåter läkare att hjälpa honom och andra i hans situation att avsluta sina liv.

”Jag plågas på. Min dag består av att överleva, genom att försöka andas. Att inte kunna sköta sin hygien. Vara inkontinent. Få kramper, inflammationer och känna panikångest när jag inte kan andas”, skrev Per Maritz. Staffan Bergström, 77-årig läkare och professor emeritus i Internationell hälsa vid

Karolinska institutet, läste Pers ord. Han bestämde sig för att hjälpa Per Maritz att få det slut han önskar.

– Jag vet att jag riskerar min läkarlegitimation genom detta. Men för mig skulle det vara mer oetiskt att inte bistå Per Maritz än att göra det, säger Staffan Bergström.

Per Maritz trodde först inte att det var sant, när han förstod vad Staffan Bergström erbjöd.
– Sedan tänkte jag: Det kanske finns ett högre väsen ändå.
Staffan Bergström är, som ordförande i föreningen Rätten till

en värdig död, en erfaren dödshjälpsdebattör. I måndags reste han till

Täby från sitt hem på Gotland med det dödliga sömnmedlet pentobarbital i sin väska. Per Maritz hade på sitt håll förberett ett dokument:

”INTYG

Härmed intygar jag, Per Maritz, att jag samtycker till att professor Staffan Bergström, legitimerad läkare, kommer att vara mig behjälplig att avsluta mitt liv genom att han förser mig med läkemedel, som jag intar själv utan hans medverkan.”

Intyget var påskrivet av Per Maritz själv, och bevittnat av hans dotter samt hans exhustru. Under en och en halv timme i måndags intervjuade DN Per

Maritz, ett dygn före hans planerade död. Han berättade om planen för följande dag.
Först skulle han dricka ett glas med antikräkmedel. Efter att det fått verka under två timmar, så skulle Staffan Bergström servera honom en dödlig dos av sömnmedlet pentobarbital, utblandat i outspädd juice eller smoothie för att neutralisera den bittra smaken. Slutligen skulle Per

Maritz inta ett snabbverkande sömnmedel, för att få sova när döden inträder.
– Det är så det skulle ha gått till på Dignitas i Schweiz. Nu får jag chansen att göra det hemma hos mig i stället.

Per Maritz talade om de mentala stegen som många ALS-patienter upplever: Chock, ilska och acceptans.

– Det är många som lever med den här sjukdomen som faktiskt accepterar det. Men jag har aldrig varit i acceptansstadiet. Det betyder absolut inte, underströk Per Maritz, att han anser att andra ALS-patienter inte kan ha ett värdigt liv, eller att de lika gärna kan dö.

– Jag kan bara tala för hur jag upplever det. För mig är det inte ett värdigt liv. Särskilt inte när jag vet att det bara kommer att bli värre.

Per Maritz var förbannad, sa han. Arg på sjukdomen

– och på svenska politiker som inte tillät honom att avsluta sitt liv på ett sätt som han anser är värdigt, med hjälp av en läkare.

– Varför kan jag inte bara få åka till Karolinska eller något annat sjukhus och få hjälp till en värdig

död? Varför ska jag behöva åka till Schweiz? Jag kan inte förstå det.

I desperation har Per Maritz googlat olika sätt att ta livet av sig. Hur man blandar gifter, hur man kan få tag i en pistol.

– Jag önskar att jag hade kunnat ta en överdos knark – men jag har aldrig knarkat så jag vet inte hur man får tag i knarket. Jag har önskat att jag hade en pistol, och kraft nog i händerna att

skjuta mig i huvudet. Kan jag hoppa från balkongen? Ja, men då måste jag ju komma över räcket.

Rädslan att misslyckas avhöll honom från egna självmordsförsök.
– För om jag misslyckas kan vad som helst hända. Jag kan förlora kontrollen över min egen död.
Om det gått som du hade tänkt hade du dött i förra veckan. Och om ett dygn från nu är du faktiskt död, om allt går enligt din plan. Nu sitter du här i soffan och tittar på Tour de France. Får du någon njutning och glädje av det?

– Ja, det kanske jag får. Men det blir hela tiden också en jämförelse

och en påminnelse av det jag inte kan göra.
Per Maritz gjorde en gest mot tv- skärmen, där cyklister i tajta kläder susade fram.

– Du vet, det där var jag! Han berättade om sitt andra stora intresse. Per Maritz har spelat gitarr i nästan hela sitt liv, både i band och ensam.

– Och när min tumme försvann ... det var obeskrivbart vidrigt. För att gitarrspelandet beredde mig så enormt mycket glädje. För mig har lycka alltid varit att få uttrycka mig.

Per Maritz högerhand var närmast obrukbar på grund av sjukdomen. Han kunde fortfarande använda vänsterhanden

lite. Använda mobilen. Och plocka upp en kopp och dricka ur den.

Det sista var viktigt, med tanke på det som skulle ske följande dag. Om läkaren injicerade det dödliga medlet i Per Maritz, eller hällde i honom det, skulle Staffan Bergström riskera fängelse för mord eller dråp.

Nu kunde Per Maritz föra glaset till munnen och dricka det dödliga läkemedlet själv.

– Om en månad kommer vänsterhanden att vara lika oduglig som högerhanden. Så det här projektet, att få kontrollera min död, är en kamp mot klockan också. Snart är jag så dålig att jag inte ens kan dö.

Staffan Bergström, läkaren som möjliggör din död, vill väcka diskussion. Hur känner du inför det, att din bortgång blir ett slagträ i en debatt?

– Det hoppas jag verkligen att den blir. Det är ju därför jag sitter här och berättar om detta. Jag hoppas att våra politiker för en gångs skull inte kan sopa den här frågan

under mattan. För mig är det en mänsklig rättighet för en svårt sjuk människa att få välja sin död. Innan DN lämnade Per Maritz lägenhet i måndags ville han visa ett Youtubeklipp på sin mobil. En av hans gitarrhjältar var Mark Knopfler. Per Maritz

berättade att han på sistone lyssnat mycket på Knopflers band The Notting Hillbillies version av Charlie Rich- låten ”Feel like going home”.

Per Maritz klickade i gång låten. Sångarens röst fyllde den tysta, kala lägenheten.
”*Lord I feel like going home*

I tried and I failed and I’m tired and weary”
– Det är exakt så jag känner nu, sa Per Maritz och slöt ögonen.

Är du rädd för vad som ska ske?

– Ja. Det är jag. För ovetskapen. Jag ska ta ett glas juice, och jag vet inte riktigt om det kommer att fungera. I 999 fall av 1

ooo så gör det säkert det. Men jag har inte gjort detta, och vet alltså inte.

Så rädslan handlar mest om att det inte ska fungera?

– Ja. ”May you die in your sleep”, säger man ju. Jag tycker att jag gjort mig förtjänt av det. Att få dö, lugnt och fint. Att bara få somna in.

På måndagseftermiddagen knackade läkaren Staffan Bergström på i Per Maritz lägenhet. De hade pratat i telefon och skrivit till varandra tidigare, men det här var första gången de sågs. Pers familj var också med, inklusive hans

två bröder som kommit för att ta farväl.

Staffan Bergström förklarade för Per Maritz och hans närmaste vad som skulle hända på tisdagen, och att han tänkte tala med polisen när Per Maritz var död och öppet berätta om sitt agerande.

I Sverige är det inte olagligt att begå självmord eller att hjälpa någon att ta sitt liv. Men om en legitimerad läkare eller sjuksköterska assisterar riskerar denna att legitimationen dras in. – Det finns läkare som gör detta i hemlighet. Men jag vill få det prövat, det jag har gjort. Jurister jag konsulterat säger att

det är osannolikt att det blir en brottsutredning. Däremot riskerar jag min läkarlegitimation, sa Staffan Bergström.

Staffan Bergström är pensionerad gynekolog och förlossningsläkare. I den rollen har han tidigare på

sjukhus ”hjälpt svårt lidande cancerpatienter att dö genom att ge dem dödliga doser”, säger han. – Men jag har aldrig gjort det utanför ett sjukhus eller institution. Det är något nytt för mig, säger Staffan Bergström

I den hippokratiska läkareden talas det om att bota, lindra och trösta. Inte om att hjälpa män- niskor att dö. Varför är det rätt att

göra detta, enligt dig?

– Per Maritz är i en fullständigt orimlig situation, där han är på väg att dö av kvävning på grund av förlamade andningsmuskler. Samtidigt kan han inte resa till

Schweiz på grund av corona. Jag är 77 år, och har ett femtioårigt läkarliv bakom mig, och behöver strängt taget inte läkarlegitimationen.

Staffan Bergström säger att han vill väcka debatt.

– Jag hoppas att den allmänna opinionen ska uppleva det som ett otillbörligt straff av mig om jag mister min legitimation. Och att detta blir tillåtet att göra för läkare, så att vi kan hjälpa

fler personer som Per Maritz.

I tisdags förmiddag knackade Staffan Bergström åter på i lägenheten i Täby. Två timmar

senare avled Per Maritz, efter att ha druckit en fruktsmoothie med pentobarbital.
– Det gick väldigt fort, säger Staffan Bergström på telefon på tisdagskvällen.

Staffan Bergström kontrollerade Per Maritz puls och konstaterade att han inte längre levde. Hans barn och exhustru hade tänt ljus. Läkaren lämnade dem ensamma i en halvtimme för att de skulle få ta farväl.

Sedan ringde de anhöriga 112 och berättade att Per Maritz hade avlidit. Sjukvårdspersonalen som kom inledde

återupplivningsförsök och försökte få i gång hans hjärta. – Det blev lite konstigt. Men jag visade intyget och handlingarna från Dignitas i Schweiz, och förklarade öppet och rakt hur det hade gått till. Då insåg de vad det handlade om, säger Staffan Bergström. Även poliser samt en polisläkare kom till lägenheten, berättar Staffan Bergström. Han stannade kvar och svarade på frågor, och fick sedan gå.

– Jag gissar att de kanske kommer att höra av sig igen. Jag hoppas

det. Jag vill pröva detta lagligt, säger Staffan Bergström.
Polisen tog med sig Per Maritz kropp – den ska undersökas av rättsläkare. Till DN sa Per Maritz i måndags att han vill att hans kropp ska kremeras.

– Jag vill spridas på ett ställe som mina efterlevande väljer. Där de känner att de har ett minne. Kanske vid en sjö.

Staffan Bergström, pensionerad läkare och ordförande i föreningen Rätten till en värdig död.

Niklas Orrenius

niklas.orrenius@dn.se

Fakta. Dödshjälp

Dödshjälp är en samlingsterm för åtgärder i vården där man efter ett uttryckligt önskemål från en patient ger läkemedel i dödlig dos i avsikt att orsaka patientens död. Om patientens läkare utför den avgörande handling som leder till patientens död kallas det för eutanasi. Om patienten själv utför den avgörande handlingen kallas det för assisterat döende.

Statens medicinsk-etiska råd

Christian Danielsson blir ny EU-bas i Sverige

TORSDAG 16 JULI 2020

Tidigare företrädde han Sverige i Bryssel. Nu får Christian Danielsson i stället göra tvärtom, sedan han utsetts till EU-kommissionens ambassadör i Stockholm.

Danielsson var svensk EU- ambassadör 2008–2010 och har sedan 2013 varit generaldirektör för EU:s utvidgnings- och grannskapsdirektorat i Bryssel. **TT**

Pedro Sánchez uppvaktade Löfven inför tuffa EU-mötet

TORSDAG 16 JULI 2020

Det kan bli svårt för EU-länderna att enas om förslaget till långtidsbudget och coronakrisstöd på veckans toppmöte.

Den bedömningen gör både statsminister Stefan Löfven (S) och hans spanske kollega, premiärminister Pedro Sánchez.

– Men vi måste arbeta för det, säger Löfven på en pressträff med Sánchez på Harpsund.

Sánchez är på rundresa i Europa inför fredagens och lördagens toppmöte i Bryssel, det första fysiska mötet mellan EU:s stats- och regeringschefer sedan februari.

På vägen till Stockholm gjorde han ett stopp hos den nederländske premiärministern Mark Rutte, informell ledare för de fyras gäng, eller frugala fyran. De fyra – Nederländerna, Sverige, Danmark och Österrike – håller emot hårt när det gäller hur de föreslagna 750 miljarder euro i återhämtningsfonden ska fördelas och på vilka villkor.

Summan motsvarar omkring 8 000 miljarder

kronor. De kräver också att förslaget till långtidsbudget på nära 1 100 miljarder euro måste bantas. Kompromissförslaget om den särskilda återhämtningsfonden från Europeiska rådets ordförande Charles Michel är nu att 500

miljarder ska ges ut som bidrag till medlemsländerna, 250 miljarder ska erbjudas i form av lån. De fyras gäng, inklusive Sverige, vill att allt ska fördelas som lån och återbetalas medan Spanien, Italien och flera andra länder i Sydeuropa anser att de inte kan låna mer pengar.

– Vi behöver en återhämtningsfond, men den ska vara i form av lån,

inte bidrag, säger Löfven på pressträffen.
Det är EU som ska låna upp pengarna. Sverige och dess vänner varnar för att det kan få stora effekter för den egna

medlemsavgiften framöver, om räntorna stiger och en del av medlemsländerna inte kan vara med och betala. Lånen ska börja betalas först från 2028, på trettio år.

Löfven säger att storleken på långtidsbudgeten också måste ner i förhandlingarna på toppmötet. Pedro Sánchez ser framför sig mycket svåra och komplexa förhandlingar på toppmötet. Visserligen har Sverige och Spanien olika syn på flera frågor,

men de båda länderna är överens om att lösningen måste vara en gemensam, europeisk sådan.

– Vi har fortfarande en del olika syn bland medlemsländerna, säger Pedro Sánchez.
Han tillägger att behovet av gemensamma lösningar är särskilt stort för att underlätta reformer på klimatområdet och digital omvandling av samhället.

Löfven säger, som svar på en - fråga, att han inte vet om det går att nå enighet om långtidsbudgeten och återhämtningspaketet på toppmötet.

– Men vi måste arbeta för det, - säger Löfven.

På en fråga om Sverige kan tänka sig att lägga in

veto om långtidsbudgeten och coronastödet blir för svårsmälta för Sverige svarar Löfven:

– Du går inte in i en förhandling för att komma på ett sätt att säga nej, säger Löfven och tillägger att det handlar om att lyssna till andra och försöka hitta lösningar som alla kan leva med.

På en fråga från en spansk journalist säger Löfven att det ändå, för alla länder, finns gränser för vad man kan gå med på. Men vikten av att komma överens har inte varit större på länge.

1225

– Men vi ska samtidigt vara öppna med att kan bli mycket svårt, säger Löfven.

Även Pedro Sánchez trycker hårt på att en överenskommelse är av nöden.

– Det är en viktig signal till medborgarna och finansmarknaderna, säger Sánchez.

TT

Capiochef: Vi gav inte instruktion om rutinmässig palliativ vård

TORSDAG 16 JULI 2020

Vårdanställda på äldreboenden larmade nyligen om att de fått instruktioner uppifrån om att ge palliativ vård

direkt när någon insjuknar i covid-19. Nu har

Capio offentliggjort en intern utredning av frågan.
– Det har inte utfärdats några sådana instruktioner, säger Margareta Danelius, chefsläkare på Capio Sverige. Capio ansvarar för läkarvården på 190 särskilda boenden i Region Stockholm. I ett inslag i TV4 i mitten av juni larmade två anonyma anställda – en enhetschef och en sjuksköterska – om att det fanns direktiv om att palliativ vård skulle sättas in rutinmässigt och utan individuell prövning på

personer som testades positivt för covid-19.

Nu konstaterar Capio i sin interna utredning av frågan att några sådana direktiv aldrig förekommit.

– Däremot kan utredningen inte visa att det inte förekommit enskilda fall där det blivit fel, säger Margareta Danelius.

Har ni fått klarhet i varför två av era anställda säger att de fått just generella direktiv om det här? – Nej, vi är noggranna med meddelarfriheten så vi har inte gjort några som helst försök att leta upp de personerna. Beskyllningen handlar om att det

ska finnas generella riktlinjer så det är det vi tittat på.
Hur kan riktlinjerna ha missförståtts så gravt?

– I utredningen har jag inte kunnat få fram bilden av att det förekommit missförstånd. Innebär det att de som slagit larm far med osanning?
– Nej, utredningen är naturligtvis begränsad. Men det vi kan konstatera är i alla fall att det absolut inte förekommit några generella riktlinjer som ser ut så här.
Capio drar i sin rapport slutsatsen att arbetet med ledarskap och

kommunikation bland läkarna behöver förbättras. Enligt Margareta Danelius kan

dock inte bristande kommunikation vara något som gett upphov till så pass allvarliga anklagelser som de båda vårdanställda framförde.

– Man kan alltid spekulera i om det är någon som uttryckt sig klumpigt och att det missuppfattats. Samtidigt är alla dessa vårdbedömningar något som görs i ett stort team där det finns rikligt med både muntliga och skriftliga rutiner om hur vården ska fungera.

Sammanlagt har åtta sjuksköterskor och läkare intervjuats i samband med utredningen.

Åtta personer låter väldigt lite med tanke på att ni ansvarar över vården på

190 boenden?
– Ja, det är en väldigt avgränsad utredning. Men vi valde att göra den på det sättet eftersom vi tyckte att beskyllningarna var så pass allvarliga att vi ville ha chans att fånga upp det direkt.
Men kan man ens dra några slutsatser av ett så litet underlag? – Ja, för det vi har utrett är om det förekommit några generella

instruktioner, och om så varit fallet så hade ju alla känt till dessa instruktioner.
Utredningen tillsattes internt med experter inkopplade från Social-styrelsen och Region Stockholm. – Det var det sättet som gick snabbast, vilket kändes viktigast för

oss, säger Margareta Danelius. I utredningen framgår det att det funnits en formulering i regionens regelverk som ändrats då den ”uppfattades som otydlig med avseende på vilken sjukvård som skulle erbjudas på särskilda boenden”.
Vad var det för formulering?

– Det var en formulering som handlar om en skala där man utifrån en människas livssituation och sjukdomssituation bedömer vilken vård personen kan ha mest nytta av. En respiratorbehandling kan till exempel vara farligare för en skör person än vad själva sjukdomen är. Så skalan är till för att hitta

rätt vård för patienten. Margareta Danelius tror inte att en misstolkning av den tidigare formuleringen kan utgöra grunden för de allvarliga anklagelser som gett upphov till utredningen.

Jenny Strindlöv

jenny.strindlov.dn@dn.se

Minskad smittspridning trots att resandet ökar

FREDAG 17 JULI 2020

Farhågorna var stora inför semesterperioden. Men Sveriges turisttäta regioner har inte märkt av någon ökad

smittspridning – åtminstone inte än.

Inför sommaren befarade många regioner att spridningen av coronaviruset skulle öka. Det till följd av fler resor inom landet och en minskad vilja att följa myndigheternas råd och rekommendationer.

Men så har det inte blivit. Antalet upptäckta fall av covid-19 har i stället sjunkit stadigt de senaste veckorna, enligt siffror från Folkhälsomyndigheten. Immuniteten mot covid-19 kan vara så hög som 40 procent i Stockholm, enligt Folkhälsomyndighetens

generaldirektör Johan Carlson.

Även om antalet antikroppar sjunker över tid har personer sannolikt tillräckligt med skydd mot att åtminstone bli allvarligt sjuk. Beskedet kan innebära att huvudstaden är på väg att uppnå flockimmunitet.

– Det är naturligtvis väldigt positivt, säger Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson. I juni presenterade Folkhälsomyndigheten en modellering av hur smittspridningen skulle kunna öka i de turisttäta regionerna under sommaren. Den stora

ökningen av fall är dock inte beräknad förrän under andra halvan av augusti, påpekar Lisa Labbé Sandelin, smittskydds- läkare i Kalmar län.

– Det var inte så att vi trodde att vi skulle sitta här och nu med en stor topp. Det är absolut inte så att faran är över. Men det vi gör här och nu påverkar augusti. Inte heller på Gotland vågar man andas ut ännu.

– Det är lite för tidigt. Vi räknar med att toppen för besökare blir den här och nästa vecka, sedan börjar det avta. Det är svårt att säga om prognosen slår in. Men vi

har ingen boom som det ser ut nu, säger Sven

Montelius, tillförordnad smittskyddsläkare vid Region Gotland.

Maria Löfgren, smittskyddsläkare i Region Halland säger att antalet fall har minskat även på västkusten.

– Detta är gynnsamt, men samtidigt så finns det fortsatt smitta i samhället och det är av största vikt att alla fortsätter följa riktlinjerna från Folkhälsomyndigheterna för att inte få en ökning igen.

I Dalarna såg man en liten uppgång av fall efter midsommar,

men sedan dess har det åter minskat.
– Vi har, som tur är, inte sett någon ökad

belastning på sjukvården i Dalarna än så länge. Men om de fysiska kontakterna ökar så kan vi få en spridning igen, säger Anders Lindblom, smittskyddsläkare i Region Dalarna.

Under juni och början av juli är det i stället Region Jönköping som står för flest antal upptäckta fall. Enligt David Edenvik, biträdande smittskyddsläkare i regionen, beror det nästan uteslutande på en utökad provtagning.

– Det är därför som det ser ut som en rejäl topp under de senaste veckorna. Vi har ökat analysmängden från ett par hundra i veckan till ungefär tusen, säger han.

Alla andra parametrar pekar på en minskad smittspridning. Bland annat har antalet intensivvårdade patienter sjunkit rejält.

– Där ser vi en tydlig nedgång både i Sverige och i vår region. Sedan början av juni har vi gått från runt 40–50 inneliggande till knappt 20 stycken nu, säger David Edenvik.

Olle Bengtsson

olle.bengtsson@dn.se

Stefan Bjarnefors

Fakta. Läget just nu

Under det senaste dygnet har ytterligare 21 personer med bekräftad

covid-19 rapporterats döda i Sverige, enligt Folkhälsomyndigheten.

Det totala antalet smittade som har avlidit i Sverige är därmed 5 593 personer.
Totalt har 76 877 personer bekräftats smittade, 385 fler än i onsdags.

Ministern vill göra mer för att bekämpa främlingsfient-lighet

FREDAG 17 JULI 2020

Jämställdhetsminister Åsa Lindhagen (MP) tycker att politiker och

enskilda individer kan göra mer för att bekämpa främlingsfientliga attityder,

vilka belyses i en ny undersökning.
– Jag tror att vi behöver bli ännu mer medvetna om att vi har de här samhällsutmaningarna i vårt land, säger hon.

En av fem svenskar skulle anse det negativt att bo granne med en person med ursprung i Mellanöstern, Afrika eller med muslimsk tro, enligt en ny Novusundersökning. Jämställdhetsminister Åsa Lindhagen (MP) menar att de främlingsfientliga

attityder som belyses i undersökningen sätter

hinder i vägen för en lyckad integration.
– Det bekräftar att vi har ett stort problem med rasism i Sverige. Det kan försvåra för människor att få en god start i Sverige – dels om man har flyttat hit, dels för människor som har bott länge i Sverige.

Hon tycker att det behöver göras mycket mer för att bekämpa rasismen i samhället – både bland enskilda individer och politiker. – Från politikens sida tycker jag att vi behöver ta ett tydligare ansvar och stå upp för alla människors lika värde – inte peka

ut grupper av människor som problem och spä på

en polarisering. Vi bygger det här samhället tillsammans. Där tycker jag att vi kan göra bättre ifrån oss. Åsa Lindhagen nämner att regeringen under den förra mandatperioden tog fram en nationell plan mot hatbrott och rasism. Vidare tror hon på breda utbildningsinsatser, bland annat genom myndigheten Forum för levande historia.

– Den strukturella rasismen går igen i alla olika delar av samhället. Då finns det ingen quick fix på de här problemen. Jag tänker att

olika steg sammantaget kan leda oss framåt, säger hon och fortsätter:
– En annan del är

arbetsmarknaden där vi nyligen tog beslut om att länsstyrelserna ska titta på diskriminering och rasism som kan försvåra för olika grupper av människor att få arbete.

Forskning visar att främlingsfientliga attityder i Sverige inte har ökat utan legat relativt stabilt under hela 2000-talet.

– Det har inte ökat, men det har inte heller minskat, säger Åsa

Lindhagen och välkomnar den diskussion om rasism som har tagit ny fart med utgångspunkt i Black lives matter-rörelsen i USA. – Jag tror att vi behöver bli mer medvetna om att vi har de här samhällsutmaningarna i

vårt land. Hon påpekar dock att fyra av fem i undersökningen inte ser negativt på att bo intill personer med ursprung från Afrika, Mellanöstern eller med muslimsk tro.

– För dem är utgångspunkten att en bra granne är en trevlig granne oavsett vad den har för bakgrund. Det får man inte glömma bort.

Stefan Bjarnefors

Läkaren polisanmäld: ”Jag förutsåg detta”

FREDAG 17 JULI 2020

När den planerade resan till dödskliniken i Schweiz ställdes in bistod läkaren Staffan Bergström svårt ALS-sjuke Per Maritz med en dödlig dos sömnmedel. Nu misstänks han för medhjälp till dråp.

– Jag förutsåg naturligtvis att det här skulle hända, säger Staffan Bergström.

Under tisdagen avslutade Per Maritz, 64, sitt liv genom att dricka en

fruktsmoothie spetsad med sömnmedel. Beslutet tog han efter att coronapandemin satte stopp för den inbokade resan till Schweiz och dödshjälpsorganisationen Dignitas. Nu har den pensionerade läkaren Stefan Bergström, som gav Per Maritz sömnmedlet, anmälts och misstänks för medhjälp till dråp.

För Staffan Bergström kom beskedet inte som någon överraskning. Om det inte var för att polis hann komma till lägenheten i Täby där Per Maritz dog och förhörde honom på plats, hade han själv tänkt anmäla sig. – Jag förutsåg naturligtvis att det här skulle hända.

Det var därför jag förberedde med alla handlingar, journalutdrag från Karolinska universitetssjukhuset och ett intyg från Per Maritz om att han uttryckligen önskade att jag skulle hjälpa honom, vilket är bevittnat och klart, säger Staffan Bergström.

Att som legitimerad läkare utföra en dödshjälpshandling är olagligt i Sverige. Däremot saknas det rättsfall som prövats i domstol där en läkare skrivit ut läkemedel till någon som använt det till att avsluta sitt liv. Det vill Staffan Bergström nu pröva.

– De jurister som jag pratat med har förvarnat om att det kommer en

förundersökning, där den lägsta misstankegraden kommer att vara medhjälp till dråp. Ingen tror att det kommer leda till någonting annat än att det läggs ned. Enligt dem har jag inte gjort något brottsligt.

Staffan Bergström är professor emeritus i internationell hälsa vid Karolinska institutet och legitimerad läkare. Som ordförande i riksföreningen Rätten till en värdig död, som är för dödshjälp, vill han att debatten och en utredning kring dödshjälp i Sverige lyfts upp på nytt.

Olle Bengtsson

olle.bengtsson@dn.se

Fakta. Dödshjälp i världen

Laglig dödshjälp finns i ett tiotal länder och delstater som Schweiz,

Nederländerna, Belgien, Luxemburg, Kanada, Colombia samt ett par delstater i USA och delstaten Victoria i Australien. Förslag på att

införa laglig dödshjälp pågår i Portugal samt i fler delstater i USA och Nya Zeeland.

”En svår etisk fråga men man kan inte blunda för den”

FREDAG 17 JULI 2020

Fler riksdagspartier har på senare tid öppnat för en parlamentarisk utredning kring olika former av dödshjälp i Sverige.

– Det här är en svår etisk fråga men man kan inte blunda för den, säger Barbro Westerholm (L).

Under sin partikongress 2015 beslutade Miljöpartiet att förorda en parlamentarisk utredning om dödshjälp. I flera år var de ensamma om det ställningstagandet, men i slutet av 2019 meddelade Liberalerna att de ställde sig på samma sida och både Moderaterna och Sverige- demokraterna började utreda frågan i interna arbetsgrupper. Liberalerna har ännu bara tagit ställning i frågan om en utredning, men Barbro Westerholm, själv läkare och ledamot i Statens medicinsk- etiska råd (SMER), är personligen för möjligheten till assisterat döende, alltså att en läkare skriver ut en dödlig dos läkemedel som

patienten sedan kan ta själv.

– Jag ändrade inställning i samband med det kunskapsunderlag som vi tog fram i SMER 2006, med erfarenheter från andra länder. Med det liberala synsättet i botten tycker jag att vi måste få bestämma över våra egna liv och inte tvingas att leva längre än vi själva vill, säger hon.

Du som läkare ser inga etiska hinder med assisterat döende? – Den hippokratiska eden ligger ju i botten, men redan i dagsläget kan man exempelvis neka till livsuppehållande åtgärder. Palliativ vård ska alltid vara utgångspunkten, men när

den inte räcker till tycker jag att den här möjligheten borde finnas, säger Barbro Westerholm.

Utredningen skulle enligt henne både undersöka huruvida dödshjälp bör införas i Sverige och i så fall i vilken form, för att

sedan fungera som beslutsunderlag. Liberalerna kommer att lägga fram en motion i ärendet i riksdagen under hösten. **Fredrik Tano**
fredrik.tano@dn.se

Fakta. Så tycker de andra partierna

Socialdemokraterna anser inte att Sverige bör legalisera eutanasi eller

assisterat döende, och säger även nej till en parlamentarisk utredning.

”Det finns risker med att legalisera dödshjälp. Patienten kan känna att den ligger både samhället och de anhöriga till last, att den borde välja att dö. Det finns också risk för att en legalisering minskar intresset för forskning om exempelvis smärtlindring vid svåra sjukdomstillstånd. Man måste även räkna med en risk för att den negativa synen på utsatta, funktionshindrade och sjuka människor förstärks. Förtroendet för vården kan minska när den aktivt medverkar till att avliva patienter”, skriver

Socialdemokraterna på sin hemsida. Moderaterna anser inte att Sverige bör legalisera eutanasi eller assisterat döende, men har sedan partistämman 2019 en arbetsgrupp som utreder frågan. ”Moderaterna hyser stor respekt för att frågan om dödshjälp är komplex eftersom den ofta berör människor i en mycket svår situation. Ingen människa vill att ens nära och kära ska uppleva stor smärta och ångest. Moderaterna är emellertid inte för en legalisering av dödshjälp i Sverige. Samhället ska värna

rätten till liv. Dödshjälp strider mot den principen. Dessutom ser

Moderaterna att en legalisering av dödshjälp ofrånkomligen för med sig stora problem i tillämpningen, till exempel vad gäller avvägningar om frivillighet och den medicinska yrkesetiken”, skriver Moderaterna på sin hemsida.

Sverigedemokraterna är sedan tidigare emot dödshjälp men tillsatte under landsdagarna 2019 en intern arbetsgrupp i frågan. Enligt Per Ramhorn, äldrepolitisk talesperson, är gruppens huvuduppgift att bedöma om partiet ska stödja en parlamentarisk utredning eller inte, och ska vara klara med sitt arbete till landsdagarna 2021. Om frågan om en utredning

läggs fram i riksdagen innan dess kommer SD att ”snabbehandla” ärendet, enligt Ramhorn. Centerpartiet säger nej till dödshjälp och vill inte se en parlamentarisk utredning i frågan. ”Alla människor har rätt att bestämma över sitt eget liv, att få bästa möjliga vård och att få dö under värdiga former. Därför har man också rätt att avstå från behandling och vården ska

acceptera det beslutet. Däremot tycker vi inte att patienter ska kunna kräva att vården aktivt ska hjälpa dem att dö. Vårdens uppgift är att bota, lindra och trösta. Att aktivt medverka till en annan persons död går

emot all läkaretik och vi tycker att det är fel att kräva av vårdpersonal att de ska behöva göra det. Det kan också vara mycket svårt att avgöra vad som är patientens egen vilja och vad som är en önskan om att lätta på anhörigas börda”, skriver Centerpartiet på sin hemsida. Vänsterpartiet hänvisar till ett inlägg från partiets vårdpolitiska

talesperson Karin Rågsjö 2018, som var ett svar på en intern fråga om att stödja en utredning av dödshjälp.
”Jag menar att i dag får dödssjuka personer hjälp att avsluta sina liv på ett värdigt sätt genom palliativ vård. Förutom

personer som är dödssjuka, vilka skulle ingå i gruppen av de som skulle få aktiv dödshjälp? Det är en etisk fråga som är oerhört svår. Djupt deprimerade? Personer med svåra funktionshinder? Vem ska hjälpa de som vill dö över gränsen? Hälso- och sjukvården vars uppgift är att lindra och bota? Privata kliniker? Så vad talar vi om för dödshjälp? Om sjukvården skulle erbjuda detta skulle det väcka många etiska frågor och principer som måste vägas mot varandra”, skrev hon bland annat.

Kristdemokraterna: Är emot aktiv dödshjälp och assisterat döende, och vill inte se en parlamentarisk

utredning.
”Sjukvårdens uppgift är att bota, lindra och trösta. Aktiv dödshjälp (eutanasi) och assisterade självmord är, och skall fortsatt vara förbjudet. Att däremot ge en döende patient smärtstillande preparat är inte dödshjälp även

om det, som en konsekvens, i vissa fall kan förkorta livet. Detta får dock inte vara syftet. Patientens vilja ska väga tungt och en patient som motsätter sig behandling ska respekteras”, skriver Kristdemokraterna på sin hemsida.

Miljöpartiet var första parti att förespråka en utredning av dödshjälp, ett beslut som togs under

partikongressen 2015. De har inte utvecklat sin inställning på sin hemsida.

Northvolt får order för 20 miljarder från BMW

FREDAG 17 JULI 2020

Batteriföretaget Northvolt har fått en order på mer 20

miljarder från det tyska bilföretaget BMW, som ska satsa stort på rena elbilar framöver.

Batterierna ska tillverkas vid fabriken i Skellefteå, som börjar producera sent nästa år.

– Det är förstås jättekul att få en partner med sådan kompetens och djup teknisk förståelse. Samtidigt blir det tydligt vad som krävs för att ta detta från ett utvecklingsprojekt till ett batteri som fungerar i deras elbilar. Det kommer att bli mycket sommar- och vintertestning, säger Northvolts vd Peter Carlsson till DN.

Ordersumman kan jämföras med de 16 miljarder som företaget

säkrade förra sommaren för att

bygga den första fasen. Den ska kunna producera batterier som tillsammans har en energi på 16 gigawattimmar, GWh, årligen. Det räcker till uppemot 300 000 bilar. BMW var en aktiv part redan under teknikutvecklingen av battericeller och gick i fjol in som ägare. Att de också skulle bli kunder verkar ha legat i korten. – Ja, det har funnits som en ambition från början. Man har sett hur vi jobbat med cellutvecklingen i Västerås och att industrialiseringen fortskrider, och strax före pandemin bröt ut blev avtalet klart.

Det innebär att BMW, enligt ett pressmeddelande på torsdagen, kommer att få sina första batterileveranser från Skellefteå 2024. Bolaget har tidigare sagt att man under de kommande åren ska släppa ett stort antal modeller av både laddhybrider och rena elbilar. Så sent som i tisdags lanserades elbilsmodellen BMW iX3.

– Att använda hållbart producerade batterier är en vattendelare i branschen, och mycket viktigt både för Volkswagen och BMW, säger Peter Carlsson.

Northvolt använder förnybar vatten- och vindkraft till

Skellefteåfabriken. Senare i år startar man en pilotanläggning för återvinning av batterier i Västerås, en storskalig fabrik ska hamna i Skellefteå 2022. Med Norsk Hydro har man bildat ett samriskbolag, där norrmännen återvinner aluminium och Northvolt till exempel nickel och kobolt.

– Målet är att hälften av batterierna ska tillverkas av återvunnet material år 2030. Samma år hoppas Northvolt ha tagit 25 procent av den europeiska

batterimarknaden, men för det krävs en kapacitet på 150 GWh. När hela Northvolt Ett är utbyggt om fem år ger det 40 GWh, den anläggning som byggs med

Volkswagen i Tyskland ger omkring 20 GWh. Det behövs alltså minst två fabriker till.

Var hamnar den tredje?

– Det är inte klart än, det måste vi bestämma under kommande år. Jag utesluter absolut inte alls Sverige igen, men vi kommer inte att kunna öka i Skellefteå.

Den första fasen, på 16 GWh, i Skellefteå kommer att vara klar

för produktion 2021 respektive 2022 och ge mer än 1 000 jobb. – För den finns finansieringen klar och vi har också säkrat tillgången på metaller.

Hur det är ordnat vill Peter Carlsson av

konkurrensskäl inte avslöja. Han har dock tidigare för DN ”garanterat” att inga metaller, till exempel kobolt, ska brytas av barnarbetare. Northvolts etablering har satt ordentlig fart på Skellefteå, som måste förbereda sig på en ganska omfattande inflyttning. Av de flera tusen jobb som kan skapas framöver ska cirka hälften tas från

utanför regionen. Fabriken har redan lockat nya aktörer- kinesiska Kedali ska ge 300 nya arbetstillfällen med en fabrik som ska producera behållare till batterierna.

– Vi litar helt på att kommunen och regionen

ser till att infrastrukturen följer vår egen expansion. Det behövs bostäder, barnomsorg, jobb för övriga familjemedlemmar med mera. Det finns bra planer, nu ska de utföras, säger Peter Carlsson.

När ska Northvolt in på börsen?

– Det är inte aktuellt i nuläget. Vi måste fortsätta bygga bolaget och

vi har starka ägare bakom oss. Det är absolut ingen brådska att komma till börsen.

Ett företag som saknas på kundlistan är Volvo Cars, vars vd Håkan Samuelsson förklarat det med att Northvolt inte kunde levererar

tillräckligt många batterier tillräckligt snabbt. Frågan är om det kan ändras framöver:

– Vi för kontinuerliga diskussioner med båda Volvo Cars och AB Volvo. Men jag vill inte kommentera det mer än så.

Hur har ni påverkats av pandemin?

– Det har varit en utmaning. Vi rekryterar från inte minst Asien och tar hit experter därifrån, och vi har också ibland haft det svårt att resa för att möta våra leverantörer. Samtidigt kan man ju konstatera att intresset för vad vi gör nog aldrig varit så stort.

Hans Strandberg
hans.strandberg@dn.se

Fakta. Ikeastiftelse är en av ägarna

Batteriföretaget drog igång 2017, sedan dess har man gått från drygt tio anställda till i dag över

700 personer med 65 olika nationaliteter på de sex fabrikerna/kontoren i

Sverige, Polen och Tyskland.

Svenska respiratorer storsäljare

FREDAG 17 JULI 2020

Världens sjukvård ropar efter fler och bättre respiratorer för att klara pandemin.

Beställningarna strömmar in till svenska företaget Getinge, som i sin kvartalsrapport visar god försäljning och lönsamhet.

Medicinteknikbolaget Getinge togs liksom många andra företag

I fjol säkrade företaget 16 miljarder för den första fasen i Skellefteå. Det

finns tre ägargrupper, som håller ungefär en tredjedel var:

Finansiella ägare som bland annat Goldman Sachs, AMF, Folksam och IMAS (en stiftelse i Ikea-sfären)

Industriella ägare, bland annat: VW, BMW, ABB, Vattenfall och Siemens. Grundare och anställda.

på sängen när pandemin slog till. Man märkte att man hade en sårbar försörjning av delar till sin produktion, och fick slåss mot företag som av nationalistiska skäl vägrade leverera. Samtidigt exploderade behovet av respiratorer för behandling av covid-19-patienter.

Under första kvartalet steg orderingången med 47 procent, man tog hjälp personal från lastbilstillverkaren Scania för att effektivisera produktionen och klara leveranserna.

Trenden har fortsatt under det andra kvartalet, samtidigt som försäljning av utrustning för hjärt- och kärlkirurgi har minskat när planerade operationer har skjutits upp. Totalt steg Getinges orderingång ändå med drygt 17 procent jämfört med samma period i fjol, till drygt 8 miljarder kronor. Omsättningen ökade med 9 procent, till 6,9 miljarder och

nettovinsten nästan fyrfaldigades, till 497 miljoner.

”Getinges största utmaning är fortfarande att säkerställa tillgång till komponenter från leverantörer”, skriver vd Mattias Perjos i en kommentar till kvartalsrapporten. Planen att öka den årliga produktionen från 10 000 till 26 000 respiratorer finns kvar. På frågan om det kan fortsätta långsiktigt svarade företagets huvudägare Carl Bennet så här i en intervju med DN i våras.

– Här finns ju en stor osäkerhet, men även långsiktigt tror jag att vi kommer att vara på en annan nivå än tidigare. Vi får lära oss av det här, vi

har agerat och förberett oss på en nivå som inte varit okej. Vi måste bygga beredskapslager, men jag tror också att efterfrågan och kvalitetskraven kommer att öka.

Hans Strandberg

hans.strandberg@dn.se

Värmdö fortsätter att neka hemtjänst – i strid med lagen

FREDAG 17 JULI 2020

Efter att 87-åriga Maj-Lis Turpini ramlat flyttade hon in hos sin son för att få hjälp. Men Värmdö nekar henne hemtjänsten hon beviljats av sin hemkommun – trots att det strider mot lagen. – Det här är inte en kvinna som vill klippa buskarna eller sköta kolonilotten, det här är en person som inte kan röra sig, säger sonen Micael.

Maj-Lis Turpini sitter i sängen som sonen ställt in i vardagsrummet. Hon har bott i hans parhus, beläget i ett bostadsområde på Värmdö, de senaste veckorna.

– Jag är så glad över att kunna vara här. För jag känner mig

fortfarande svag, säger Maj-Lis Turpini. Hennes vänstra handled är täckt av ett rött gips. Det var på midsommarafton som 87-åriga Maj-Lis ramlade i sitt hem. Hon både spräckte knäskålen och bröt underarmen.

Efter att ha varit inlagd på sjukhus föreslogs det att hon skulle ha hemtjänst åtta gånger om dagen i sin lägenhet i Bromma, något som varken hon eller familjen upplevde var ett alternativ. Att nya utomstående personer skulle besöka henne flera gånger om dagen ansåg

familjen inte var hållbart under rådande pandemi.

De ville minimera risken för att Maj-Lis Turpini skulle bli smittad. Familjen kom fram till att den bästa lösningen var att hon temporärt flyttade hem till sonen Micael Turpini i Värmdö.

Här kan hon få den mesta hjälpen från sonen och därmed minska - behovet av hemtjänst rejält. Hygienrutiner morgon och kväll ansökte hon dock om att få hjälp med och beviljades detta av Bromma stadsdelsförvaltning. Tidsåtgång för de beviljade insatserna bedömdes vara cirka

11,5 timmar per månad, enligt beslutet från den 30 juni. Bromma stadsdelsförvaltning skickade beslutet vidare

till Värmdö kommun, som avslog begäran med hänvisning till att kommunens egna utförare är för hårt belastade.

Nekandet bygger på ett beslut som fattades i Värmdös vård- och omsorgsnämnd i april – att kommunen inte ska verkställa hemtjänst för personer som vistas tillfälligt i Värmdö, till och med september i år.

Undantag kan göras vid synnerliga skäl. Enligt kommunen

kan det vara exempelvis vid brand eller allvarlig vattenskada i ordinarie bostad, eller om det finns relationsvåld med i bilden. Hittills har en person från en annan

kommun fått sin hemtjänst verkställd på grund av synnerliga skäl.

Vid ett nämndmöte den 23 juni bestämde Värmdö kommun att de står fast vid beslutet från april. – Vi känner att det Värmdö kommun driver är politik, och man använder inte en 87-årig skadad kvinna som slagträ. Det är förnedrande att mamma inte kan

få hjälp med sina grundläggande behov, säger Micael Turpini. Frågan om hemtjänst för tillfälliga vistelser har diskuterats under våren. Ett 50-tal kommuner har vädjat till regeringen att ge undantag från socialtjänstlagen, där kravet är tydligt –

kommuner ska ta över andra kommuninvånares omvårdnadsbehov när en begäran skickats från hemkommunen. Frågan har tagits upp i förvaltningsrätten i Göteborg, som fastslagit att kommuner inte kan välja om de ska följa lagen eller inte, oavsett vilka skäl som ligger bakom. Under torsdagen kom även ett nytt avgörande från kammarrätten i Göteborg. Där konstateras att hemkommunen inte kan avslå en ansökan om hemtjänst med hänvisning till att en annan kommun inte kommer verkställa hemtjänsten.

En majoritet i riksdagen har velat genomföra en lagändring på området, men fått nej från regeringen som menat att frågan är för komplicerad för att förändra utan en grundlig juridisk analys.

”I praktiken skulle det exempelvis innebära att en kommun blir skyldig att utföra eller upphandla hemtjänst även i andra kommuner”, har socialminister Lena Hallengren (S) tidigare skrivit i ett mejl till DN.

Gällande Värmdö kommuns beslut skriver Lena Hallengren i ett sms till DN att hon inte vill recensera enskilda kommuners beslut. ”Men som jag tidigare sagt hoppas vi att kommunerna kan lösa

detta i dialog med varandra.” Värmdö har haft sådan dialog med andra kommuner under våren, uppger Anna Lipinska (KD), ordförande i vård- och omsorgsnämnden i kommunen.

– Vår uppfattning är att det finns en stor förståelse hos brukarna för att vi inte har möjlighet att erbjuda hemtjänst, säger hon. Anna Lipinska säger att hon förstår förvaltningsrätten i Göteborgs dom – eftersom beslutet strider mot lagen. Att även Värmdö väljer att göra avsteg från den säger hon handlar om personalbrist och ökad sjukfrånvaro på grund av pandemin.

Enligt henne är antalet personer som vistas i kommunen under sommaren det dubbla i jämförelse med resten av året, vilket skulle

innebära 70 fler brukare per månad. Detta mäktar inte Värmdö med, säger Anna Lipinska.
– Vi har planerat sommaren ut- ifrån Värmdöborna och vi har tidigt under pandemin insett att vi inte kommer att kunna verkställa hemtjänst för tillfälligt boende. Enligt Anna Lipinska ser kommunen också ett ökat vårdbehov hos covidsjuka personer, och att stängda verksamheter för äldre har gjort att många har försämrats i sina sjukdomar.

Kan ni anställa fler inom äldreomsorgen?

– Vi har försökt under våren, men att hitta personal är en utmaning oavsett pandemi eller inte, säger Anna Lipinska.

Hon säger att hon inte kan kommentera enskilda fall, men att hemkommunen ska ombesörja den hemtjänst Värmdö inte kan ge.

– Det är självfallet oerhört tråkigt att enskilda individer drabbas. Vi har försökt att förebygga detta genom att i tidigt skedde informera om vårt beslut.

Maj-Lis Turpini överklagade beslutet till förvaltningsrätten, som inte tog upp frågan till

prövning eftersom Maj-Lis inte är kommunmedlem i Värmdö och för att överklagan inkommit för sent. Förvaltningsrätten bedömde då möjligheten för Maj-Lis att överklaga beslutet från den 21 april.

Ärendet är enligt Micael Turpini överklagat till kammarrätten. – Det är orimligt att man själv, som medborgare, ska driva en process mot ett lagvidrigt beslut, säger han.

Maj-Lis Turpini berättar att beslutet från Värmdö kommun varit kännbart, men hon har klarat sig bra ändå. Hon är på

bättringsvägen och vill så snart som möjligt flytta hem till lägenheten i

Bromma.
– Nu gick det bra, men det finns tusentals andra som det kanske inte går bra för. Nu har jag berättat det jag vet, men det kan finnas andra som kan bli väldigt sjuka och inte får hjälp, säger Maj-Lis Turpini.

Caroline Gyllenkrok

caroline.gyllenkrok@dn.se

Fakta. Beslutad hemtjänst ska utföras

Det är bosättningskommunen som beslutar om hemtjänstinsatser. När en enskild avser att vistas en kortare tid i en annan kommun än bosättningskommunen,

och till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom behöver stöd och hjälp för detta, är vistelsekommunen skyldig att på begäran verkställa bosättningskommunens beslut (2 a kap. 6 § SoL).

Regeringens förslag om körkort för vattenskoter välkomnas

FREDAG 17 JULI 2020

Regeringens förslag om att införa körkort för vattenskoter tas emot

med öppna armar av ordföranden för Kungsholmens stadsdelsnämnd.

– Det ska vara självklart att man har förarbevis så man vet vad man ska handskas med, säger Rasmus Jonlund (L).

Under torsdagen meddelade regeringen att de vill införa krav på körkort för vattenskoterförare. Det blir Transportstyrelsen som ska ta fram ett förslag på hur en obligatorisk utbildning och förarbevis skulle se ut. Uppdraget ska vara klart senast den 1 oktober i år.

Beslutet välkomnas av Rasmus Jonlund (L), ordförande i

Kungsholmens stadsdelsnämnd, som tidigare drivit frågan om

införande av förarbevis för vattenskoter.
– Det är väldigt roligt och välkommet. Vi har väntat flera år på att det ska bli krav på körkort för vattenskoter, säger han.

I dagsläget får alla över 15 år köra vattenskoter,

något som Rasmus Jonlund tycker har varit orimligt med hänsyn till antalet olyckstillbud som inkommit under senare år. I transportstyrelsens uppdrag ingår även att se över huruvida åldersgränsen bör

höjas.
– Det ska vara självklart att man har förarbevis så man vet vad man

ska handskas med. Om man inte vet vad man gör finns risk att man kör för fort, kör för nära andra och drabbas av olyckor, säger han. Det har tidigare under sommaren rapporterats om vattenskoter- olyckor på flera håll runt om i landet. Även sjöpolisen och Kustbevakningen har vittnat om att problemet med vattenskotrar ökar och det har tidigare meddelats att Kustbevakningen tillsammans med sjöpolisen ska göra kontinuerliga kontroller på olika platser i Stockholm i sommar.

Bland annat vid Hornsbergs strand inträffade tidigare i sommar en olycka där två

personer kraschade upp på land efter att ha tappat kontrollen över sin vattenskoter.

Rasmus Jonlund menar att det i och med körkortskravet blir lättare för polisen att få bukt med vattenskoterrelaterade problem. Trots att det i dag finns hastighetsbegränsningar kan det vara svårt att komma åt fartsyndarna då polisen måste ta dem på bar gärning.

– Vi har haft fina insatser från sjöpolisen och kustbevakningen

men de kan inte vara överallt och inte vara på plats hela tiden, säger han.
Den grönblå majoriteten

har tidigare sagt att de vill införa ett lokalt förbud mot vattenskotrar i området kring Klara sjö, Ulvsundasjön och Karlbergskanalen, något som fortfarande kan vara aktuellt i och med att det kommer ta tid innan ett vattenskoterkörkort är på plats.

– Jag är generellt inte förtjust i att införa förbud men det hade varit ett alternativ som en tillfällig åtgärd innan kravet på förarbevis

är på plats, säger Rasmus Jonlund.

Caroline Gyllenkrok
caroline.gyllenkrok@dn.se

50 tjänster försvinner när gratistidningar slås samman

FREDAG 17 JULI 2020

Ett femtiotal tjänster kommer att försvinna när Stockholms två största gratistidningar, Direktpress och Mitt i, slås ihop. Enligt vd:n Patrik Vincent är rockaden nödvändig, men de lokala journalistklubbarna dömer ut processen som oseriös.

– Det har kommit som en överraskning för alla, mitt under pågående semester, säger Ida

Leveby Andersson på Journalistförbundets lokala klubb på Mitt i.

Den 18 juni kom nyheten att D- irektpress ägare Ge-Te Media AB köpt alla aktier i Mitt i. De två gratistidningarna i Stockholmsområdet ingår nu i samma koncern. Bakom affären finns bland annat medel investerade av Anders J Ahlström Holding AB.

Vilka effekter sammanslagningen får för de anställda har hittills inte meddelats. Efter onsdagens fackliga förhandlingar uppger dock Patrik Vincent, vd för Direktpress och Mitt i, att sammanlagt ett femtiotal tjänster kommer

att försvinna från de båda tidningarna.

– Plus minus några tjänster så kommer vi landa ungefär där, säger han till DN:

– Exakt hur många det blir vet vi ännu inte förrän efter att förhandlingarna är klara, vilket dröjer ett par veckor till. Men det kommer att bli ungefär lika stora minskningar på båda sidor.

Enligt Patrik Vincent kommer den nya gratistidningen att ha fler anställda som jobbar med den journalistiska delen, än vad man tidigare haft per tidning. Dock kommer den sammanslagna

personalstyrkan totalt sett bli mindre.

Ni utlovar en ännu bättre gratis- tidning än de tidigare. Hur gör man en sådan med färre journalister anställda?

– Nu hittar vi en grupp av journalister som kan se till att den nya tidningen har en mer lokaljournalistisk prägel. En riktigt bra produkt, istället för två som är bra, säger Patrik Vincent. – De stora kostnaderna för oss är personal, tryck och distribution. Kan vi göra en tidning med en kostnad för de delarna så har vi en helt annan plattform med ett friskt bolag och trygga anställningar. Det är

väldigt osäkert att arbeta vidare med två tidningsbolag som har det jobbigt. Ida Leveby Andersson, förhandlare för Journalistförbundets lokala klubb på Mitt i, är dock beskviken på hanteringen av

sammanslagningen som hon beskriver som oseriös.

– Den här affären har skötts otroligt dåligt. Vi blev uppköpta förra året efter ganska mycket turbulens och fick då ägare som ville satsa på oss långsiktigt, men vi fick en chefredaktör först i februari. Utan någon som helst facklig insyn fick vi sedan dagen före midsommarafton veta att Direktpress hade köpt oss. Det har kommit som

en överraskning för alla mitt under pågående semester, säger hon och tillägger: – Det hade varit klädsamt om våra nya arbetsgivare gett uttryck för

att det här drabbar människor, men de talar enbart om pengar. Hon tror att det bara kommer att finnas en anställd reporter per edition i den nya gratistidningen.

– I realiteten är det här en halvering av den lokala bevakningen i Stockholm, sett till antalet journalister. Det blir en halvering av vår personalstyrka på Mitt i.

Mikael Andersson är Direktpress fackordförande sedan

2018 och är också frustrerad över den hastiga rockaden och bristen på information.

Hur har era klubbmedlemmar reagerat?

– Det är stor oro bland alla. Vi försöker hålla dem så uppdaterade som möjligt, men folk vet ju inte om de får ha kvar sina jobb. Mitt i är ju också ett stort företag och våra medlemmar tänker logiskt att det bara kommer att vara en tidning per område i slutändan.

En källa till DN, med långvarig insyn i de båda gratistidningarna, beskriver situationen som kritisk. – Det som är förvånande är att det blir

Direktpress som tagit över Mitt i. Direktpress har alltid haft

rollen som underdog och varit mycket nära konkurs, medan Mitt i har varit större och haft ett starkare varumärke. Källan beskriver vd:n Patrik Vincent som ”en driven affärsman”:

– Men jättemånga duktiga personer i ledande ställningar har slutat för att de inte har hållit med om den nya inriktningen, och Vincent har fyllt på med nya medarbetare som är obrottsligt lojala med honom.

Georg Cederskog
georg.cederskog@dn.se

Direktpress och Mitt i.

I dag arbetar ett trettiotal journalister på Direktpress, som grundades 1968. Företaget ger i dag ut ett fyrtiotal lokaltidningar i Stockholm, Mälardalen och Göteborg.
Mitt i, grundad 1982, publicerar ett trettiotal titlar i Stockholms-regionen. På redaktionen arbetar i dag ett femtiotal journalister.
Hur många titlar som den nya tidningskoncernen kommer att ge ut är ännu inte klart. Det är heller inte känt vad den kommer att heta.
Martin Jönsson: Läget för den

Läget för den läsarnära journalisti-ken är allvarligt

FREDAG 17 JULI 2020

Gratistidningskoncernern a har sällan varit i fokus i den mediepolitiska debatten. När

”lokaltidningarnas kris” diskuterats har ett streck ofta dragits före de hyperlokala kommun- och kommundelstidningarna. Märkligt nog, eftersom många av dessa gratistidningar gör en journalistik som ingen

annan gör – och når läsare som många andra missar.

De behåller dessutom sin publik, till skillnad från i princip alla andra dagstidningar. Mitt i-koncernen har legat stabilt strax under miljonen läsare de senaste sex–sju åren. Direktpress har tappat 10–15 procent de senaste två åren, men har fortfarande en stor publik. Tillsammans har de båda jättarna en daglig räckvidd på ca 1,7 miljoner, enligt Orvesto Konsument – och sannolikt är den siffran i underkant.

Däremot är annonsintäkterna, som är tidningarnas enda intäktskälla, vikande –

vilket förstås förvärrades av corona- pandemin. I april tappade gratispressen nära 40 procent av sin omsättning.

Samtidigt har de fått vissa lättnader i form av nya statliga stöd: både distributionsstöd och det nya så kallade stödet för bevakning av ”vita fläckar”. Här fick exempelvis Direktpress/ Mitt i tillsammans cirka fem miljoner kronor i stöd från Mediestödsnämnden i juni, för bevakning av bland annat Täby, Danderyd, Solna, Sundbyberg och Huddinge.
Läget är dock fortfarande väldigt sårbart. Därför är

det oerhört viktigt vad som nu händer, efter Ge-Te Medias oväntade uppköp av Mitt i-tidningarna, som var en ekonomisk jackpot för det kortvariga ägarkonsortiet bakom Mitt i, men som lämnat den journalistiska organisationen på

båda företagen i ett närmast desperat läge. Om det blir färre titlar och drastiskt färre journalister – vilket mycket tyder på – får det allvarliga konsekvenser för den läsarnära journalistiken. Här har ägarna ett stort ansvar att inte gå fram för snabbt. Det finns självklart samordningsvinster när två bolag blir ett. Men redaktionella yxhugg

borde inte finnas i den verktygslådan.

Martin Jönsson

martin.jonsson@dn.se

Folkhälsomyndigheten ändrar smittspårningsregler

TISDAG 14 JULI 2020

Det är för krångligt att följa föreskrifterna om smittspårning i

smittskyddslagen, har Folkhälsomyndigheten kommit fram till under coronakrisen.

– Den är så gammalmodig och det gick inte att göra en ”quick fix”, säger Bitte Bråstad, chefsjurist på Folkhälsomyndigheten. Föreskrifterna i smittskyddslagen bör upphävas, enligt Folkhälsomyndigheten, trots att några nya direktiv ännu inte finns på plats.

– De nuvarande föreskrifterna är gamla, snåriga och svårtillämpliga. Det är inte bra nu när man ska underlätta för smittspårningen, säger Bitte Bråstad.

Föreskrifterna ska enligt planen upphävas redan denna vecka. – Sedan får vi göra ett omtag och göra det mer modernt. Vi har börjat redan nu, men det kommer att ta några månader. Vi kommer med en vägledning i slutet av veckan, som kommer att fungera under tiden till de nya föreskrifterna är klara.

Enligt Bitte Bråstad har före- skrifterna ”levt på i lugn och ro” fram tills coronapandemin bröt ut.

I den text som upphävs beskrivs till exempel hur smittspårning ska delegeras och vilka kompetenser

som ska krävas för att få utföra den.
– Det är för omständligt.

När man ska hålla på med delegeringar gäller ett byråkratiskt regelverk och det är det vi tänkte ta bort, säger Bitte Bråstad.

Emma Bouvin

emma.bouvin@dn.se